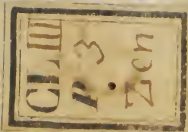
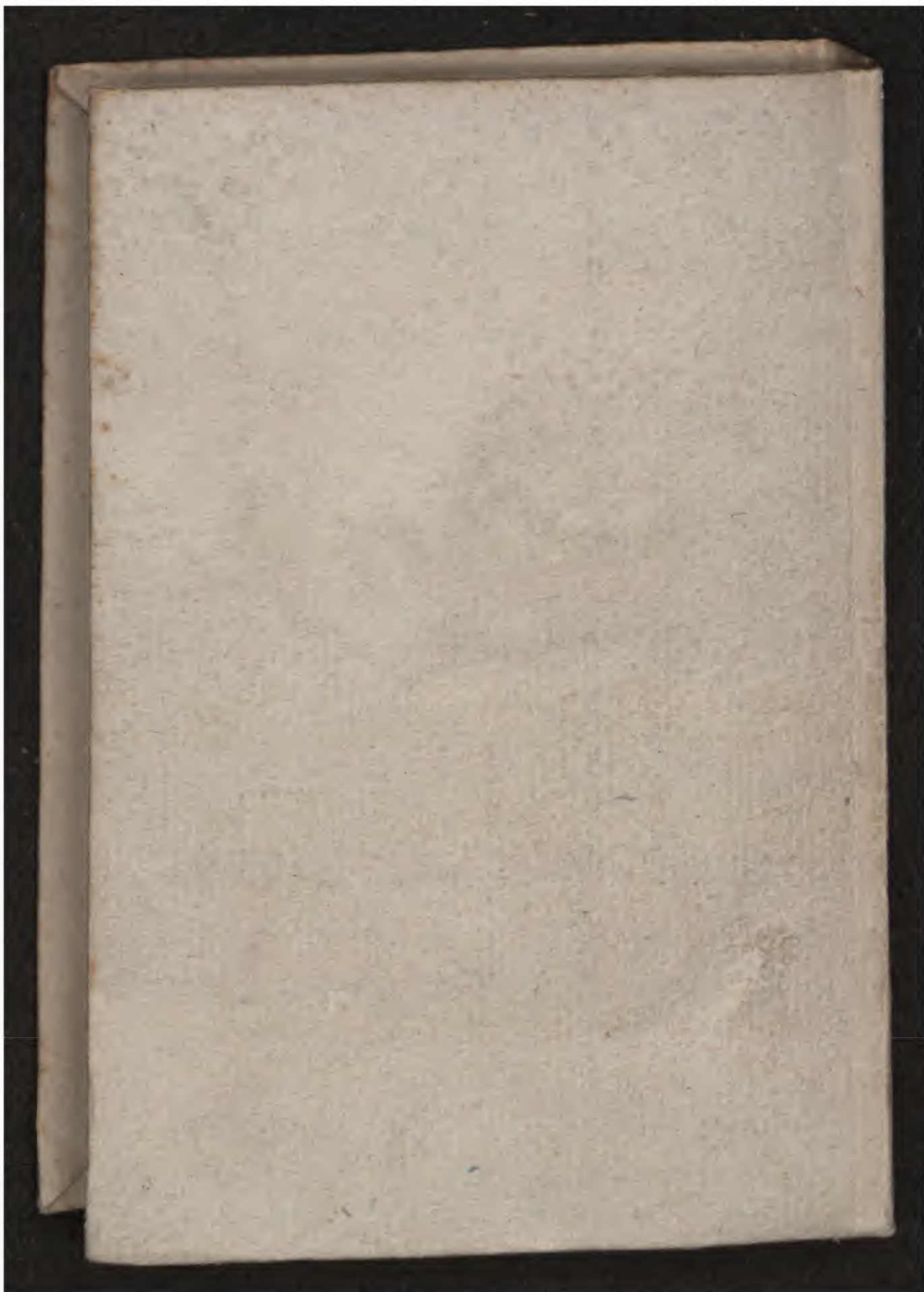

> ZENI de Natura Humana

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 22.B.11.2.13 (str. 956)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 22.B.11.2.13 (str. 956)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 22.B.11.2.13 (str. 956)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Pal. 22.B.11.2.13 (str. 956)

22. B. 11. 2. 13.

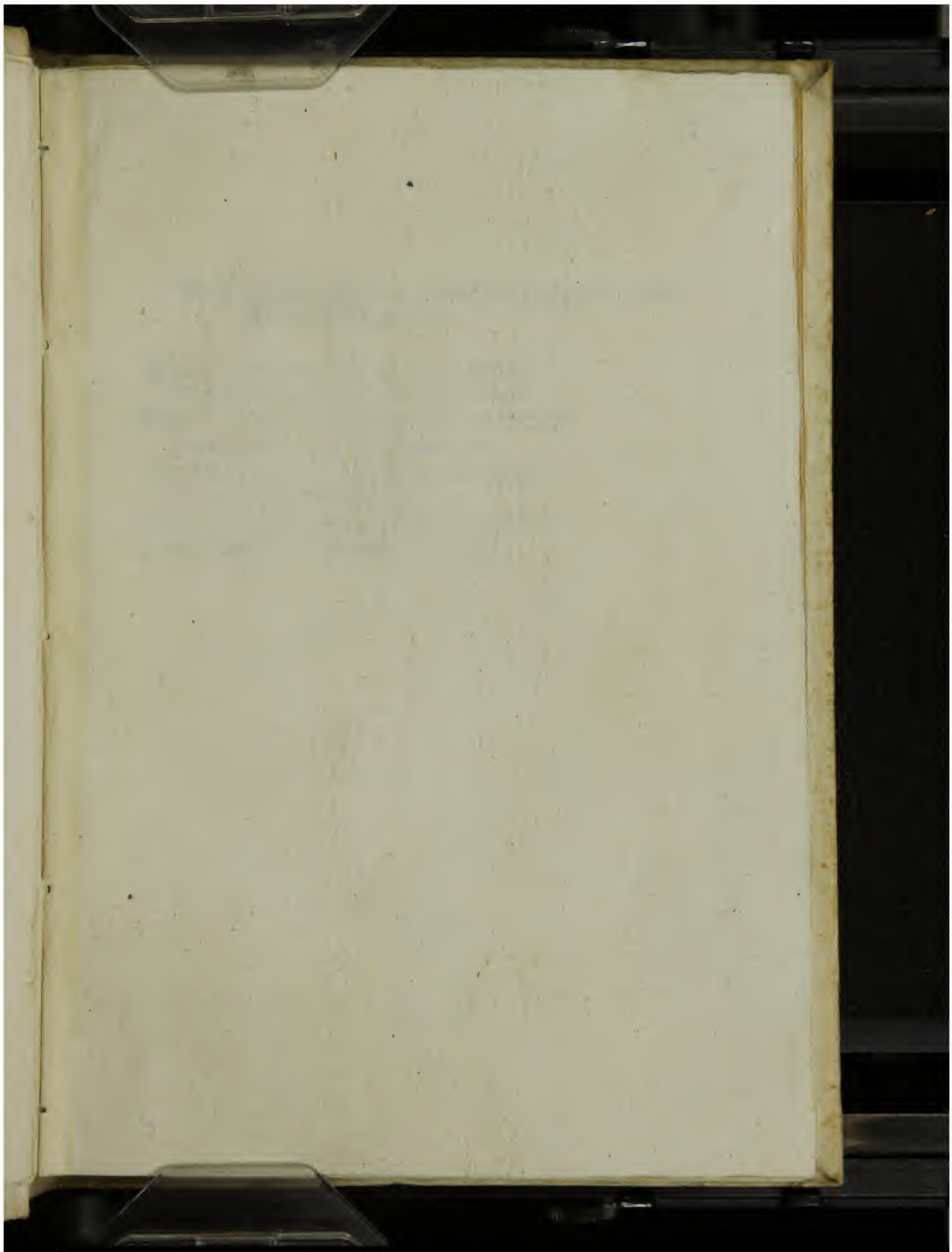
MAG. MSS.

Cl. III

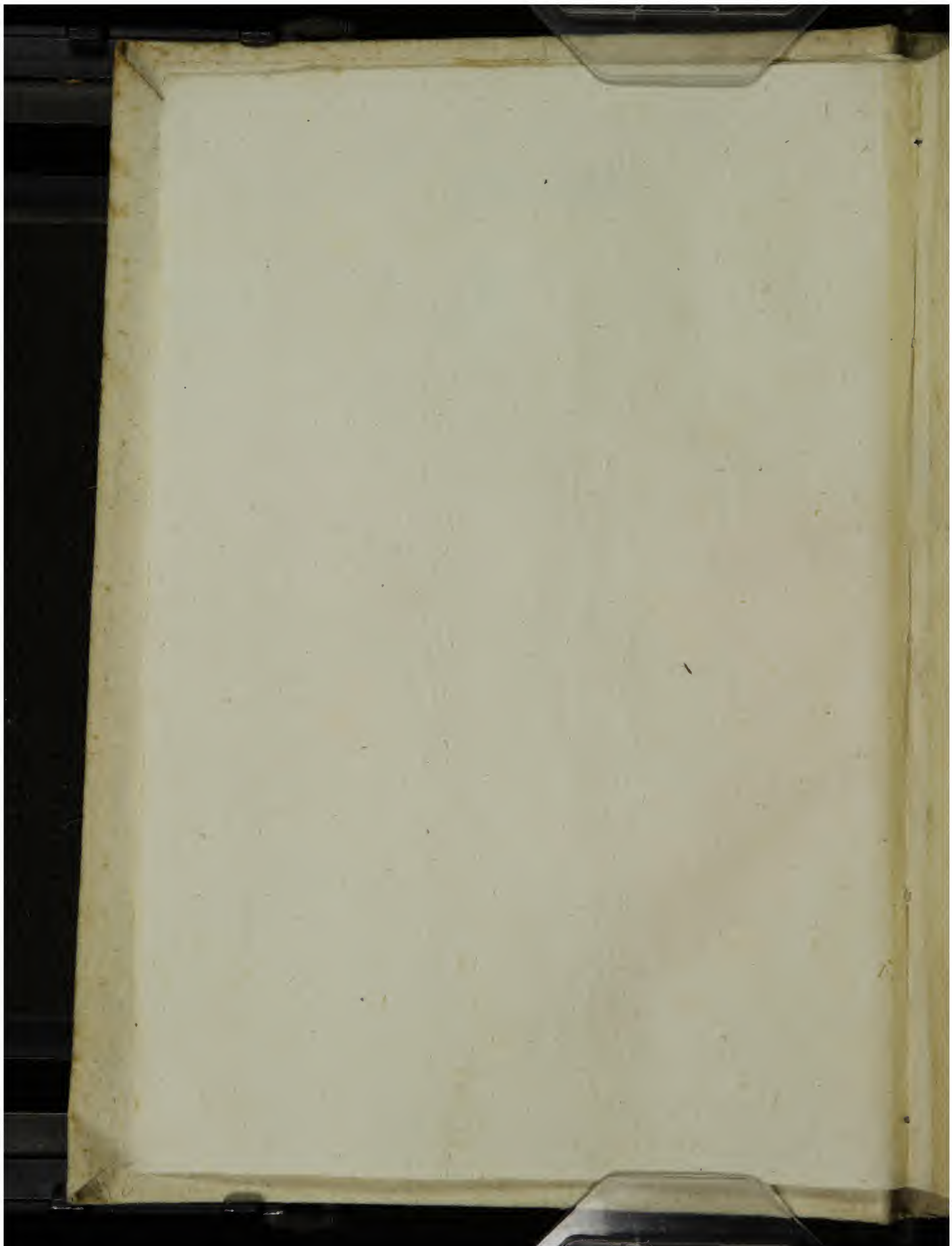
P.

Zen

8 Kanon 965

PETRUS Barbus polensis Sacrae Medicinæ
Doctor ad Lectorem.

Si cupis humanæ naturæ discere causas.
Si cupis in paruo plurima nosce libro.
Hunc eme. quem latio scripsit sermone libellum
Zeno meus nimiae fertilitatis opus.
Que fera barbaris tenebris inuoluerat atris
Omnia sunt nitido lucidiora die.
Ede igitur venetis doctissime zeno libellum
Perpetui fructum nominis inde feres.

Lib. 2

Illustri viro Victori pisano: Antōius zeno policola. P. D. S.

Uas de natura humana opus nuper a me cōposituz
Illustrissimoq; senatui: et populo veneto dicatur: vt im-
p̃sionib⁹ traderē ex amicis qdā hortarētur. Illis eqdē
q opus ip̃z ex sentētia nōdum satis mibi videor matu-
rasse plurimū sum reluctatus. Scilz i tātorū viroz splē-
dore. Afferri qcq; minime d̃bere: qd ex itimīs nō sit philosophiae
penatibus depromptū: et vereri cōes me hominū op̃iones: non
ignarū: difficile a dmodū fore: sentētiās: q̃longo habitu: huma-
nis mentibus infederit primo impetu extirpare. Atq; terētianū illd
Veritas odiū parit. Simul nouaz rez refrigescē: quo sibi mibiq;
cōsulerēt. Amore ad monebā. Quippe quas interea sapiētis p̃silio
demandauit. Atq; me sic emendatas emissurū pollicebar. Rimi-
rum preclarā hanc nacti occasione: cōtinuo vno omnes te ore ptu-
lerūt. Sapiētē te: Te Decenates alterū predicantes: quib⁹ eqdē: q
ciuitatis p̃ciosissimā semp te gēmā appellarim: lz assentirer. tñ a rei
publicae munerib⁹. iisdēq; senib⁹ negatis: quae a primo statiz ado-
lescētia tuae flore. sūma cū gloriā et adeptus es et exequui⁹. ad has
n̄as lucubratiūculas deuocare respōdi. heroa te tātū minime licē
At quo ex aditu faciliozē mibi lapsū arbitrabar hoc istabāt illi ma-
gis. Qd si de humana re ciuitati venetae deuota me aquoq; senten-
tiarū iudiciū sit aliqñ futuz: cum hominū humanissimus ciuiū argu-
tissimus: scripturaz simul dignus censor sis: et habearis: ad hoc asse-
rendū iudiciū. hac vbi flores potissimū etate: scilz q̃ mentis viget et
corporis virib⁹ te aptiozem te certiozē neminem inuenirent. atq; ne-
q; vt oratiana vtar metaphora pituitā vlla tibi ex parte molestā eē
rara virtus in reliq; ueneta iuuentute. Quid plura fateor: amicorū
hac lege sententiis cessi vt depcent illi ueniam si me pusilluz hominē
abiectū paucis notū temeritatis accusaueris: q̃ p̃cūctari te scilz au-
sus fueri viz p̃cellentē inextimabilē. illustrē fama. De hūana itaq;
atq; neq; min⁹ d̃ re veneta libellū nūqd editiōe sit dign⁹: dignissim⁹
ip̃e iudicabis hūc si malus ē. p̃bandū tibi haud eqdē veli amic⁹ so-
crates amic⁹ plato sz magis amica v̄itas. esto interea trāscribētis in
curia velim admonit plurima in orthographia peccare te fore rep-
perturū. At q̃ circa sententiās nauare te tñ opā velim. Quod spōte
forsan qui tū moralis tū naturalis philosophiae lacte nutrit⁹ es in.

sectis q̄si posthabitis facturis fueras. nimirū aq̄la muscas non ca-
pit. Q̄d aut̄ ad sentētiās attinet scias me nōdū pensitantē illis ma-
nū penitus iposuisse non obtusa adeo gestam⁹ pectora q̄ nō pluriā
iccirco dici debuisse modesti⁹ aptius p̄cinnus ac eleganti⁹ videam⁹
verū t̄ inopia oppressi. atq̄z vt ad exēplū q̄si lapidiciū q̄ secutura sūt
opera tum formosiora tum candidiora sequantur. currim quasi sic
reliqui. De medicina que scripsimus. sa luti potius publicae q̄z no-
stro nomini cōsulentes verbis nudis t̄ ex sententiā fere vernaculis
t̄ neotericis exposuimus ope p̄eciū vt vnicuiq̄z q̄ vtilia sibi sint fa-
cile q̄sq̄z possit intelligere. Atq̄z neq̄z nō ignoramus p̄stantissimos
medicos pliniū t̄ nō ob aliā certe causam Cornelii celsū. Medici-
cinæ etatis nr̄e p̄fessores p̄suis respuere nisi q̄ cū voluerit exq̄siti-
simi videri oratiōis quodā inuolucro adeo sucata oīa tradiderunt
vt difficilior eoz sit sola theōrica. q̄z phisicorū reliquorū illa ip̄a t̄
practica. Verū autē t̄ latiniora t̄ cōcinniora reliq̄ ab officina nr̄a
si huiusmodi q̄si degustatō. In clyto Senatui placebit emittēt In te
te structurā op̄is. librorū ordinē q̄ sit capitū q̄ sigilloz p̄gruitas qd
deiciat quid sup̄fluat veli pensitare. Iccirco eq̄dem te puto: qui fru-
gali quodā dicendi genere polles sermōe sane breui plīma p̄lectē
te iudicaturū pauca deficere multa sup̄fluere q̄ppe q̄ lz iādudū v̄si
nū tanq̄z partū attenuare modificareq̄z decreueri. Nihil tñ itēpta-
tū relinq̄z qd ad humanā salutē quauis ratiōe p̄ducē videatur atq̄z
dū id diligēt cōtēdā mallo vel plixi nimīū vel ē curiosissimū crimē
subire. q̄z negligentis verū aut̄ qm̄ huiusmodi nr̄m nūmā grauescere
mole opus aiaduerti i duo volumina id est in duas p̄ncipales ptes
iunēturē v̄z senectutēq̄z distinxī t̄ p̄me p̄tis p̄mū librū a studioz
meoz portu soluere si ānueris tñ decreui. Ne p̄tin⁹ maris tanq̄z i
pit⁹ me cū oib⁹ fortunis meis hui⁹ mūdi pelago hoīz rūorib⁹ p̄cel-
lis tāq̄z itumescēt p̄mitterē itaq̄z cōsulto p̄mū ip̄m librum. q̄ videli-
cet p̄band⁹ min⁹ videat si mecū s̄seris emittē solū destinavi. Nūmūz
q̄so qd de embriōe qd hōīz celebritate dignū sit vt de maturi hoīs
etatib⁹ v̄l faciūdie p̄r cicerō dicē ip̄e potuiss̄. hūc at̄ nūbilomin⁹ libz
si p̄bauerit reliquos q̄ sequūt eos oīo puto p̄baturōs atq̄z eq̄dez
sic ad huiusmodi q̄si pellag⁹ hoc ē ad emittēdū reliq̄s siā audētior
Tandē qd iccirco sentias tua epistola quā p̄cupio significare obse-
cro digneris q̄ p̄solatiōe si hāc meā viuēdi difficultate afficē volueri
oē qd mei est iuris statī tibi debitū existimabo bñ vale. t̄ bene viuē.

Antonio zeno policolae victor pisanus. P. B. S.

D Embryōe libꝝ tuū auidissime legi tū qm̃: huiusmodi
philosophiae pars recōdita qdē excellētisq; idiga spīri
tus inter sapiētiae p̃fessores. multis dissensionibꝫ ē agi
tata. a nemine te p̃ter tā p̃pētā idubie tā ellegāter discuf
sis ac determinatis. Tū qm̃ apū vt tu quoq; dicis geniūz imitatꝫ
floribus. i. auctoribꝫ ne aucupari alienā laudē videaris allegatis.
qd̃ ratiōabilē oīo virū decet. q̃ destinato opī quadrēt. hinc inde tā
exq̃site collegisti atq; tā apte opportunis locis posuisti. vt si vel ver
buz alicūde dimoueas. tota sententiā corruat necesse sit. Atq; neq;
displicuit. Quod vbi de medicīa tractas. neotericis issdēq; aptis z
vulgaribꝫ pene vocabulꝫ. Vniūsal salutis. nō tu aēpticulari glōriae
rē studiosus absoluis qd̃ sane ad nālem z veruz attinet phisicū. siue
hoīez p̃stātissime de rebꝫ iis philosophātē. Que aut̃ vulgaria p̃sul
offendi ea p̃ma me facie fateor p̃taminasse q̃quidēz apud latinos
autores nusq; nisi a nonnullis t̃m grāmaticis reperiāt vsurpatum.
Eterū denuo relegēs tacitꝫ qz mecū reputās. Antiquus latine bar
baris exceptis oēs locutos nūc materno sermōe oēs vti. Arbitratꝫ
id abs te sum nō sine ratione factitatum atq; rithmos illos petrar
cae tā bene collocasti vt in annulis aureis gēme q̃si qdam videātur
Ad sūmā. si q̃ minus p̃banda mihi videbant sūmope. p̃bē. Que sit
in reliq̃s mea sententiā pono in medium. Interea q̃ de veneta di
cis re publica q̃ fieri pōt. q̃ tantā rerū seriē. Tu linceo q̃si diuino
visu in terris vnus p̃spicias vehementer eqdē sum admiratus. At
qm̃ iuuentutē latentē velut limite venetā dep̃rehēdis. Adusantes nō
nullos atq; inq̃z plūmos z eosdē qdē discolos apte te dānātes audi
ui. Trahimur blāditiāz pene oēs lenocinio vitate idignāur. Itaq;
si obsequi mihi volueris margaritas tuas in thesauro tuo retinebis
qd̃ nisi rara adeo p̃ditus esses humanitate vt opinionis de te ha
bendae detrimētū q̃z alienae vitae pati mallis spōte facturū ip̃e fu
eras. sic. n. iccirco parce ṽbis velitasti vt dicē nō vicens z itē nō dicē
dicēs viderere. Volui q̃ circa honori qdā tuo detrahāt. Amici offi
tiū p̃fecisse vt qd̃ certior sū futurū sciueras factū scias nullā t̃m iccir
co metā tibi p̃finio. itegrū vt congruit philosophiae tuae tibi sit cir.

ea hoc negocium et quacumque militare. Tandem librum tuum si meis iam
preconiis indigeret. Quantum vobis et oratione assequi possem et ingenium
tuum et structuram operis et librorum ordine dicendi et tuam profunditatem
tuum facilitatem tuam et ad vngue operis ipsius omnia commendarem
At quoniam laudes meas. celebritati tue de tracturas quidpiam
quod producturas magis existimavi. Tacebo Unum tamen moneo: et id ipsum
maxime velim et efflagito ut reliquos libros tuos. Saltem hunc
qui in manibus est de embryone iam emittas. Vale

Attoni zenii veneti policolae de nostra humana libellus est quippe
quod principaliter bipartitus in iuuentutem versus et senectutem. Iuuentus
nati hominis in quatuor etates diuiditur. Prior est infantia. Deinde pueri-
tia quam sequitur adolescentia. Tercio iuuentus. Quae sane deo dante militat
ad senectutem. Atque inde ad decrepita. quilibet etas est bipartita. versus infantiam et
motia quam exiit sequitur pueritia et etas percussio. Deinde adolescentie etas ipsa
viget et quod dicitur luxuriantia quam iuuentus quod dicitur sequitur. et virilitas quippe quod iuuentu-
tis sunt etates. Senectutis autem duplex est etas: quoniam quilibet pariter est bipartita
versus senectus ipsa et occidua hanc denique si deo placuerit. senium sequitur ac
decrepita: quippe quam ultimum terribiliter libitina furax inuadit. Haec
autem viuas et sensitiuas etates vegetatiae postremo tamen sequitur et corru-
ptibilis: in qua capilli. scilicet vngues et barbae crescunt per nonnullos dies: quod
ad corpus quod dicitur refertur vel spiritus ualens et passibilis quod ad animam ipsam re-
fertur. Sic ad similitudinem megaclosimi quod magnus homo vice versa cum prioribus
eadem sit disciplina posset interpretari Diuiditur in tres partes versus superiorem me-
diam et inferiorem. Principalia itaque tria sunt etatum genera versus superius
medium et inferius. Superius autem et medium de quibus nostra est professio inferius
curiosioribus relinquendo diuiduntur in septem etates quoniam quilibet est bipartita
quodlibet tempus huius suum tractatum: quilibet tractatus huius sua capita:
quodlibet caput huius suos titulos: quilibet titulus huius suam periculam: quam
cuiuslibet versus tractatus ultimam signillum sequitur quippe quod binum: quolibet librum
roborat. Libri autem ad planum tantum numerum sunt septem. Primum lunaris dicitur
de embryone et foetu. Secundum mercurialis de infanti etate et motiua.
Tertium venerius de puerili et concussione etate. Quartus solaris
est de adolescentia et etate luxuriantia. Quintum martialis de iuuentute et
virilitate. et haec est prima pars vel totius operis primum generalis tractatus. Sextus
ionialis est de senectute et occidua. Septimum et superius saturnalis est de se-
nio a: decrepita. et haec est alfa pars: vel totius operis alfa et ultimi generalis tractatus

Illustrissimo Principi: et Senatus: ac populo veneto. A. 3. p. p. d. s.

Ecū saepe nūc cogitaui Gloriosissime Princeps. Excel-
lentissime venetoz atqz vniuersi dignissime pace v̄ra re-
liq dixerī. Orbis Antistites. bñani gñis ductor. Nūqd
altissimo vix carmīe celebrādis vigiliās meas astroz
istar: Laudū tuaz splēdorib⁹ isignirē. Qñqdē tibi p̄cipue p̄ pieta-
te q̄ me sollicitū tenet erga patriā immortalī aetnū debeo: Qua v̄l
sola vt demosthenis extat eplā ad Alexādrū a deo victa ī caetero
munere creatura creatori aeq̄tur. Nulla. n. vt recte orator ille inq̄t
de v̄tutib⁹ tuis v̄l generosior mīsericordiā v̄l admirabilior clemē-
tia Nec p̄ aliud deo p̄pius potes accēdere q̄z vt salutem conferas
hoib⁹ v̄l dādo si eguerit v̄l p̄cedo si deliquit v̄l indulgēdo si suppli-
cauerit. Proinde gaudetā excellēti gradu tuo Fruere fortūae tuae
gloria: quā oñdere oib⁹ debes illis p̄cipue q̄ te obsuāt q̄ itegerriāe
vitae tuae et moz sanctimoniā venerant. Qui nō vt caeteros Illu-
stres viros vna q̄piā florētes. imo vniuersis te v̄tutib⁹ ornatissimū
admirant quo sit vt opprimar tū tātax rex copia tū mole īgenti
q̄ab elloq̄ntissis qdē v̄ris āplissimis historiis explicari vix pos-
sent p̄cipitiūqz horres libell⁹ auctoris p̄sci⁹ clarissimi nois tui splē-
dore attonit⁹ p̄fundat noscēs oīo se ad p̄conia tua conatū q̄ supra
hoiez sunt imbecillitati editū īsup temeritati obnoxīū fore. Dono-
ruz siqdē vt ē vere philosophātū dētūz Alia laudis sūt Alia ve-
neratiōis. Laudis qdē ea sūt q̄ incōpationē adeūt hūanaz venera-
tiōis at illa q̄ maiora diuinioraqz existūt Quo ī genere cū v̄tutum
tuaz apicē moerito locādū cēseā Si sapientē facere voluēo os clau-
dā cor apiā. Nec tā faciūdu te alloq̄r q̄z venerabūdu ac tacitus
adorabo. s. īuisibilib⁹ pēnis volucriter Adēs admiratiōē eo suā
extollit quo lingua et vox aspirare nō possunt At me miser cū nec
argēto nec auro qb⁹ indigeo Alioq hominū deliramēta res illas
Tēpātia prudētia ac plerisqz oib⁹ tuis v̄tutib⁹ vile ceu pōdus exi-
stimas neqz alio scu munere seu gloria qb⁹ tu vndiqz affluīs et ciui-
bus liberali manu diffundis caritati pietati benignitati et mīsericor-
diae tuis qb⁹ rē pub. et pupillares mīserandas p̄cipue dignaris cau-
sas āplecti grates idoneas possis rependere tū et lucubrationē vlla

mea. Reliquū sit vt vltimo mibi i gratitudinis sit facin^o subcūduz
 qđ cū in reb^o vltimis sēp horruerit anim^o me^o. In maximis
 quēadmodū tu a se. qđ in quā explicet mortale canēs. Quare p
 sacrosanctūz cristifex cuius vos ab vrbe p dīta Soli semp tutores
 estis Atqz p iuicissimūz marci fex vexillū vrm Dux iclyte Augu
 stine Atqz augustissime venete Senat^o. Oro p dignitate z salute
 vra Me qstū vires aderūt satagentē labātez lz audite. Temerari^o
 eqdem qđ Ignau^o vobis videri mallo Nepe hoc piculo affectus
 i vos mei pte aliquā itelligetis. Pro n. n. studiū teste Valerio certi
 us iudiciū ē supra vires nri qđ ex facili viribus vti. Alt. n. qđ pōt
 pstat alter ē plus qđ pōt. Nunusculū p inde huiusmodi meū ipo
 Accipietis: qđ nō arte illa elaboratum: qđ dignitati vrac pgrueret
 nimiz qđ ferre qant nō qđ recusent humerū nri messi p pietate vra
 ignoscetis qđ si i prima nri opis pte feceritis De vniuerso humāo
 genere si i altera de ciuitate vra fore vos vaticinoz optie maeritos
 Siqdē i ea nō min^o honestū qđ vtile reclamaturō nemie circa duo
 deciz mille z āpli^o aureoz singulis annis ex iuentioe ispiratoze do
 mea vectigal edā ac nōnullas leges qb^o ciuib^o optimā viuēdi noz
 maz z ipio dignitatē summā accessurā vra illibata nobilitate polli
 ceoz Interea qđ medicīnae reptoziū seu specim op^o ipsuz huiusmōi
 maerito possit appellari p qđi theorica nobilitatis vrac liberalita
 te neqz spnūte. Si qđ Aristotelē Alexandri grā p cipuū medicīnae
 studiū opāqz dedisse certū ē atqz ei^o artis nō mō pteplādae studio
 sus fuit Alexāder vex ēt aegrotātib^o amicis plerūqz opē attulit ci
 bozqz obfuationes i struxit sicut ex historiāz fide atqz ex ipsi^o etiā
 rgis eplis p cipi pōt. Laetex si oio nulla p sūscitō habita ratio
 ne vtrāqz opis pte prima statū facie siue p eaz nuditate spnēdā du
 xeritis Quāqz Platonis vsus tāto pudicit^o dicant cōpositi qsto
 sunt p fessi simplici^o. Dissimular siqdē z occultare peccātis ē p hite
 ri vō z pmulgare penitētis atqz nisi cū suis vocabulis qđcūqz dicē
 da sūt dici nō possūt siue Licet tritū puerbiū sit Utile p siliū dñs
 ne despice fui p autoris pusillitate. At saltē hois vestrū amātissimū
 z rei venetae studiosissimū bonā mentē vos humaniter accepturos
 excellētis nobilitatis z magnanimitatis vrac cōscia spes mibi pol
 licef. Bene beateqz valete z bene viuite.

a iiii

Primi libri de embryone speciales sunt duo tractatus pri-
mus quidem est de embryone alter de foetu.

Primi tractatus capita duodecim sunt.

Primum est de sterilitatis cautellis. 7. 9

Secundum de humani seminis diffinitione et genio. 11

Tertium de humani spermatis foecunditate et rectificatione. 14

Quartum de seminarioium vasium et membri causa et genio. 16

Quintum est de matricis et secundinae causa et genio. 16

Sextum est de matrice rectificanda et foecundanda. 16

Septimum est de seminis iniectione et genio. 18

Octauum est de spermatis coniunctione et natura. 19

Nonum est de conceptione et generatione. 19

Decimum est de abortus causis et cautellis. 24

Undecimū est de propinquatis abortus coniecturis et remedis. 25

Duodecimum et ultimum: est de Embryonis eucharistia et eius
aetate cum dependentibus. 27.

Quae sequitur primi tractatus. de embryonis zephyratione et ex-
ultatione sigillum. 29

Quod sequitur primi libri: secundus tractatus de embryonis for-
matione et animae infusione. Huius autem tractatus capita tre-
decim sunt. 37.

Primum est de embryonis et foetus natura et fato. 40

Secundū est de rebus quae obsunt quaeque prosunt embryoni et foetui. 41

Tertiū est de coniecturis salutis et egrotationis embryonis et foetui. 41

Quartū est de embryonis et foetus peculiaribus egrotationibus. 42

Quintum est de foetus viuacitate ac titillatione. 42

Sextum est de numero fratrum et sororum praenosticando. 42

Septimum est de masculinitate et foemineitate ante partum ille-
sa matre praecognoscendis. 42

Octauus est de partus obseruatione et maturatione. 43

Nonū est de rebus foetui ad natiuitatem rectificandis et facilitandis. 43

Decimū est de propinqui iam partus termino et labore praenosticandis. 44

Undecimū est de partu et obstetricatione. 44

Duodecimum est de primis infantis susceptione et regimine. 48

Tertiumdecimū est de nutricis electione et regimine. 49

Quae sequitur de consideratione cosmi et microcosmi sigillum. 52

Petrus. B. P. sacrae medicinae doctor Antonio Zenoni.

Legimus Antoni doctissime saepe libellum.
Legimus et doctum valde probamus opus.
Ordine nam nostrae scribis primordia vitae
Quo ut sumus genitisemine quoue modo.
Nunc ego non miro Lessum nec carmine quintum,
Saecula nam talem nostra tulere virum

ANTONII ZENI. U. P. DE NATURA.
HUMANI LIBELLUS EST.

41
41
42
Ogitanti presentem hominis vitam: quae labilem et quod obnoxiam fatorum formis longe mihi delirasse videntur qui stolidarum ac mentium aucupia. Fabulas mellitissimasque scripsisse inania et nugatoria carmina quippe quae Solon inutile falsiloquentiam appellabat. quare. Metrocles iam senex frenesibus eiusmodi plenos libros suos percussit dicens Sunt ista somniorum phantasmata veluti deliramenta Vulcane celler age. Tebya tui hic indiget nihil. Qua ratione sane motus dicere zeno solebat. nullius rei maiorem nos inopiam perpeti: quam temporis nihilque ad disciplinarum perceptionem alienius esse poetis. Siquidem doctrina in melioribus non pollutioribus proficit. ex quibus tamen si sapimus. velut in rosis legendis sentes vitantes. quantum utiliter modulatum est imbibentes et quae dulcedu

la illita potione quasi venena sint animi declinantes. mea quidem
sententia oī nectare pretiosius fructus speciemē colligem⁹. At. n.
ex floribus homines aliud comuniter sumunt nihil preter colo-
rem odoremq3. Apes autem excerpere suauissimum insuper pa-
bulum sciunt. Ita qui nō musarum tm̄. vt Annitius inquit blandi-
tiss inuisantur ad bene beateq3 viuendum vtilitatem percipient.
Opere pretium que sum equidem genij tanq3 rimator expertus ⁊
q̄a suis olim autoribus culta. A posteris vero neglecta disiectaq3
hinc inde legi frugalīa sane ⁊ salutifera membratiz in corpus vnū
composui abijciens que siue vulgarīa siue parum vtilia mihi visa
sunt. Ne te illa qui sapientissimus es latere videar credidisse. Nec
ne legendo frustreris. Intere a non sum adco mētis obtusae qui ne
sciam eorum te que in hoc opere memorantur olim alicubi legisse
quippiam vidisse. nonnihil forsan etiam experimēto tractasse. ve-
rum cum ab eo ipso in litterario ludo nouerim autore diligenti te
studio de re veneta Marci Anionij sabellici libzū efflagitasse Du-
taui non fore ab re si quid interea quod animum magis pascat q̄3
aurem. Illustrissime senatus tibi ⁊ populo veneto venetus afferrez
in medium qđ oratiano inq3 modulo

Pauperibus pro sit aequē locupletibus aequē

Aequē neglectum pueris senibusq3 nocebit

Non qui lidonio contendere callidus ostro.

Nescit aquinatē potantia vellera succum

Certius accipiet damnum proprius ve medullis

Quam qui non poterit vero, distinguere falsum

Propterea se malle dicebat magnus Alexander singulari discipli-
na q̄ potestate p̄stare Foelix canit Poeta q̄ potuit rex cognoscere
causas. Itaq̄ Augustissime Augustine tibi serenissime Princeps
incline Diueq̄ Venetiā Bux: qui ex Barbadicorū clarissima
stirpe. Alterum etate nostra continuata maxime serie. Nampe que
gloria nisi in te solo ob solum scilicet diuini genij sinceritatis inte-
gritatis et virtutis omnimode tuae splendorē successiue nunq̄ pas-
sa est aristocratia altissime lōge lateq̄ fulgentissimū ceu iubar atq̄
suus italiae sol emicuiſti. Que dicatē sūt qualescunq̄ lucubratiōes
meas ea scilicet cōmēdatiōe cōmendo. vt si quid erratū ineptū. vel
minus decēs eas legens offenderis vt emēdatissime duce te puolēt
in man^o hoīū castigenē iperare digneris q̄ eqdē emēdatiōe mō ne
tāta dedignēſ autoritas i detractorū ictus egide veluti fungar p̄ide
Diogēis more reiciēs p̄stātia risus taciturnitate latrat^o eoz deniq̄
inaepta oīa philosophia Praestat enī blacteratiōes eiusmodi ce-
cis ac syrenes sensibus preterire q̄ metamorphosim indigenam
vendicare quandoquidē benefacta ipsa inter ea nubilla vībrato q̄-
si lumine sol clarior emicans non contenta terra quo cupiunt auri-
ga ceu te a Lactee quam vrbaniſſimo ad superos viā Quidi^o inqt
Apollōgo metaphoricos scilicet orbita hoc est a rationabili lau-
dabili vtili decoro et honesti videlicet ratione congruo vt platoni-
ca sententia declarato testatim Princeps es in publica cōtiōe pol-
licitus et Senatū ac Populū venetū diuino viro Marco barba-
dico fratre et p̄cessore tuo quē a superis sero quidē rei pubilce datū
tēpestiue vocatū terra nō celū luxit in vniuersis te v̄tutib^o inferiorē
nequaq̄ habiturū baud discedēter p̄inde illa ipa a v̄etoz icursib^o

propria et peculiari egide defendente siderum clarissima volat.

Vos interea de profundis clamantes excelsae princeps excel-
seqz senat' atqz inuicta venetae ciuitatis maiestas. oēs istos
ignauū vt fucos pecus buccinatores. deiceps clarioza dās
vobis si scēro hec placuisse nibili pēdā. Vos inqz p vestrū ipiū hec
ipā obtestor reb' vel maxime ipis admōiti pura libera vaniloqia
nō obducta. Nepe nullus ē suauior animi cib' qz cognitio vītatis
vītate altis animis instillate neqz q nuda oratione allata sint spūte
Vīs nāqz p nā rerū adhiberi neqz: eloquentie splendor: nec āpli-
tudo sermonis. ceterū vītate nihil vel melius vel durabili': adde q
nuditate vītate gaudet. Simplicitas veri fama est. fraus ficta loquēdi
vītate vt pedetētim neoterice supstitiōis habita ratiōe ostēdam' a p
sentis alba incipietes in alba siq est futurae vītate desinem'. Ne-
circo nō ergo rotationū singula curae nobis fuerit explicare: qd phy-
sicoz est a quoz studiis interuallo veluti nā pfectio emācipat. nā
nō qd pulsus intrinsecus: aut extrinsec' stomac' mōstret: qppe
pulsus fallit sepe nūcro et vīa cū morbo ē intra venas fallax est nre
man' ē apire s p platonica qsi vestigia vt ostendat satagere bonos
mores virtutē v3 qppe quā ad bene beateqz viuendū sufficere pla-
to iudicabat. Ceterū ac instrumētis indigere corpis bonis robo-
re sanitate sensuū integritate et ceteris id gen' exteriorib' qsi opib'us
claritudie gloria et huiusmodi ceteris. Ea et si nō affuerit nihilomi-
nus beatū fore sapientē. Accessurū itē ad rē publicā vxorē ductu-
rū: legesqz bonas nō puaricaturū laturū insup patriae suae qztum
potuerit comodas leges. idqz nisi p sūmā plebis differētiā opā suā
rei publicae iudicariū iutilē fore. Distribuebat mōarcha philoso-
phozū ille. Quāna bōa tripliciter. alia qdē in aīa. alia in corpe. alia
extrinsecus. Tres item esse amicitie species sentiebat. Naturalē ali-
am. Aliā sotiālem atqz. Aliam hospitālem. Naturalē qua parētes
naturae instinctu liberis afficiuntur. cognatiqz se alteriurum dili-
gunt: eam vero in ceteris esse animātib' quoqz diffusam. Sotiales
siue sodalitiam quā sine vilo consanguinitatis vinculo sola consue-
tudo conciliat cuiusmodi pilladis et horēstis fuisse memorat. Ho-
spitalē aut q ex pmedatiōe vel litteri hospitib' iūgimur. Amatoriā
qto loco ciuitatē quā addūt pleriqz idēdē i spēs qnqz distinxit:

aliam popularem, aliā quā optimates agant. Tertiā que diffun-
 dat in paucos, regiā quartā, quintā tyranicā. Populārē rez pu-
 blicā in eis esse ciuitatibus in quib⁹ ad impiū multitudinis. Agi-
 tur res eius qz nutu magistrat⁹ eligunt. ⁊ pro illius arbitrio ponunt
 leges. Aristocraticā ubi neqz diuites neqz paupes neqz nobilitate
 vl gloria illustres dominant verū soli q sunt in ciuitate optimi rem
 administrāt. oligargicā quādo a censibus magistratus elliguntur
 regnum bisariam scindi. Aliud. n. fm legem. Aliud fm genusse.
 Tyranidem dici cū impulsī ⁊ vi adacti ciues iugum dominatiōis
 violēter admittūt. Iustitie subinde tria esse genera. Aliud circa di-
 uinū cultū. Aliud circa hoies. Aliud circa defūctos vlari. nā ⁊ qui
 sacrificia fm leges faciunt sacrarū qz rerū curaz habent. Religiosi
 circa diuos ac pī sunt. Qui vero mutua depositaqz restituūt. Iu-
 sti erga hoies sunt. Qui aut vita functis. iusta psoluūt. Tertiā illaz
 iustitie partē exequūtur. Discipline similī trīs eē speties. Aliā qdē i
 actiōe cōsistē ⁊ practhicē dici. Aliā ex opis effectū psolare ⁊ effectri-
 cem appellari. Tertiā speculationi studere ac theoricē vocari ⁊
 ediū. qdez nauūqz structurā ad effectricē illaz ptinere. videre qppe
 in p̄mptu est opus cōsumatū ciuilitatē vo ⁊ tibiārū cant⁹ pulsusqz
 citbarae ⁊ huiusmodi caetera practhicae subesse. Neqz enī consu-
 mato actu quid piā remanet qd oculis subiectū sit. Ceterum in ip̄o
 actu vis oīs ē. porro. geometria harmōia ⁊ astrologia. s̄b itelligētia
 cadūt ⁊ speculationi tm̄modo inserviūt. neqz. n. vel agūt vel efficiūt
 quicqz. qd ad aliūz. vsum ptineat. De medicine itē quinqz species esse
 Aliam quippe dici medicīnalē que morbis medicamenti potione
 subueniat. Aliam chirurgicā que sectione ⁊ vstiōe curet. Tertiā
 que sola victus ratione ⁊ ordine arceat egritudines appellariqz di-
 eticem. Quartā q celeri discretiōe morboz succurrat egris voca-
 riqz greco vocabulo νοσθινῶν ὁνικηῖν. i. morboz rationē. Qui-
 tā adiutricē dici. q strenuo auxilio doloribus cōtinuo liberet. Le-
 gis item geminam esse distributionē. Alteram scriptam. Inscriptā
 alteram. Priorē illam esse ciuilez. Que vero inscripta vocatur eā
 a natura ⁊ vsu pficisci puta nudū in forz pgere. femīneaqz vti veste.
 nulla scripta lege phibetur. sola id inscripta naturalisqz vetat lex
 Preterea vt inquit satyrus

Quicquid agant homines votum timor ira voluptas.

Gaudia discursus nostri est farrago libelli.

Ut animae corpori pariter. utriq; scilicet vitae congruere. sicq; dia-
lectico tanq; amplexu morali naturalem philosophiam quasi cō-
nectere ad superos faciliozem aditum duce te q; vulgus opinetur.
ostendens. Opere precium forsā qui fieri potest. Illustrissime
princeps. Illustrissimeq; senatus admiramini. q; rerum tantam
molem animo conceperit homo pusillus. Atqui tam ardua nul-
la res est quam amor non audeat. Sic licet corpore minimam vo-
ce nihilominus valentem estatis nunciam tanq; irundinem natu-
rae me fecit interpretem. nempe quam si ex se ipsa ut quadrat libe-
re non aliunde considerabitis vobis et rei publicae vestrae consul-
tum perq; optime fore videbitis.

De primo hominis oriu deq; generationis humanae elemen-
to. primordium.

Erum omnium creator deus quem philosophorum
placitq; qui sibi maxime sapere videbatur. Tenui tāq;
rimula et vmbra tili quasi intuitu admirantium meliore
naturam formam multiformem multiplicem spiritum
incogitabilem inquisitionem. aliqui motorem primus
nonnulli fatum. Quidam diuinam legem. quidam animum. qui-
dam rationem. quidam ut vanissimos omittamus causam causarū
appellauere. Deum autem Aristoteles sicut et Plato. In corpora-
lem esse diffiniuit eiusq; prouidentia coelestia vsq; quaq; pertingere
ipsius vero immobile esse. porro terrena omnia ad coelestium cōgru-
entia ordinēq; disponēs globos astra discordisq; naturae spiritus
ac elementa creauit. quo in cōcordi foedere collegant et aiantibus
oibus opitulant. quibus cū pastor ceu et mentis altae capax pra'e-
sul deesset natus homo est. Siue hunc diuino semine fecit.

Ille opifex rerum mundi melioris origo.

Siue recens tellus seductaq; nuper ab alto.

Aethere cognati retinebat semina coeli.

Sic ubi deseruit madidos septemflumis agros.

Nullus et antiquo sua flumina reddidit alueo.

Aetereoq; recens exarsit sidere limus.

Plurima cultores versis animalia glebis
 Inueniunt et in ijs quaedam modo caepta per ipsum
 Nascenti spacium quaedam imperfecta suisq;
 Trunca vident humeris et eodem corpore saepe
 Altera pars viuit rudis est pars altera tellus
 Quippe vbi temperiem sumpserit humorq; calorq;
 Concipiunt et ab ijs oriuntur cuncta duobus.
 Cumq; sit ignis aquae pugna vapor humidus omnes
 Res creat et discors concordia fetibus apta.
 ut ita circo historicus vel philosophus potius quam fabulator ouidius. Ab
 euripide diodoro siculo lucretio atq; alijs historiae praescae scriptori
 bus sumpta iuncto pede reddidit clariora. Nos autem quod certissima sci
 mus ratione a rectore quopiam regit tam certa. Nec enim ut recte iqt
 firmianus tanta rex magnitudo tanta dispositio tanta in suadis ordini
 bus temporibusq; praestantia. aut oli potuit sine prouido artifice oriri aut
 consistere tot seculis: sine incolae potentia: aut in perpetuum gubernari sine
 pito rectore quod ratio ipsa declarat: quicquid est quod huius ratione. ratione sit or
 tuum necesse est. Ratio. n. sentientis sapientisq; naturae nihil aliud potest esse quam
 deus. Multo autem quam eam rationem huius quod et regit et consistit ergo a deo fa
 ctus est quem quicquid ille sit. Multiplicem spiritum immortalem mentem incommen
 plabilem celsitudinem insopitum tantum oculum omnia videt omnia regit omni
 creatorem credimus deum. proprio brachio diuinum opus homines per omnia saecula
 vniuersa humanitas per miscuo genio generationi sufficere aptoq;
 mediante successit. Nec circo propterea sentit quod virile solum perceptio sufficere
 opinantur quippe quod generationis non modo requirit integer intellectus imo aptus est
 et opportunus ac idoneus in qualitate quocumque modo in ope practicae suae. ca.
 de sterilitate praestans medicus atq; dignus memoria vir micasael sauonarol
 la noster affirmat cui licet iunioris seculi eas equidem magnificatio: quod regnante
 praestantissimo ferrariae Borzio duce et diui marci noie claro viro Ale
 xandro bono vicedomino homines noui in ipsius professione solerte quod cum aui
 cena pariter succedat mihi nemo si tamen in locis plurimis virum allegaue
 rim. Aristoteles praeterea in libro quem de generatione et corrupti
 one nominauit scriptum reliquit semper accessum et recessum solis in cir
 culo obliquo ortus interitusq; in rebus inferioribus causari: cui quid
 em sententiae videtur herere parmenides: quippe qui generationem

hominū ex sole primū oriā esse, lucretiana quoq; sentētia diffiniuit
eo nēpe fomite: q̄ philosophi nō vulgares atq; deinde poete cecinē.
Crescebāt vteri terrae radicibus apti.

Terreā p̄genies duris caput extulit aruis.

Itaq; a supiorib⁹ corporib⁹ secūditatē seu sterilitatē. Inferiorib⁹
isui posse cū iudicāt. De qua quidē et cū cāis p̄fationē ē legere.

¶ In humanum genus Bellona ceu sterilitate non ordior
a q̄ ea in artis nostrae actione vel passione vtamur veruz vt
ea prospecta, inde quo valet natura diffugiamus vel matu-
re maritiq; nos: q̄b⁹ possum⁹ vmbonib⁹ tueamur. Prīmū itaq; q̄
drupliciter ip̄a sterilitas catur. Natura v; naturatē et nāta. nā natu-
ratē nō naturata, et conuerso: atq; accidentalr. plurifariā. p̄siderat
preterea ex parte viri tm̄: atq; ecōuerso, nec nō ex parte sidx hōib⁹
nōnullis officiētū. vnde in sequētib⁹ fugiētī similis q̄ potero celleri
me me absoluā. Satagēs si sterilitatis tm̄ cās libauero. Accirco cer-
tū ē: naturatē natura, et naturata steriles esse oēs isates. nāq; eorū se-
mina hauriūt ab incrementis qd de pueris eqdē et puellis nequaq;
ausus fuerim affirmare, q̄ppe q̄b⁹ prestātissime gnātis natis educa-
tis optime cōplexionatis, salubrib⁹, alacrib⁹ adeo interdū p̄fertiz
sufficit naturata natura vt eis generare et parere sit possibile. Qd ita
posui amplissimis fretus philosophis et p̄cipue fide digno Alber-
to magno, q̄ qdē affirmās puellā ante decenniū peperisse p̄culdu-
bio itidez sensit. Adolescentiū aut nōnulli cū et adhuc ipsi crescant
illa ip̄a causa q̄nq; sunt steriles. Plurimi vō validiores videlz suffi-
ciunt genitūrae. Inualidi itaq; hebetesq; vt plurimuz sterilesunt.
Quod nō modo de adolescentib⁹ imo etiā dixerī de iuuenib⁹. Il-
lis videlz q̄ sunt naturalit̄ pellis fere dūtaxat et ossa. In quoz geni-
turis parēs vterq; noluerint generare, seu senes fuerint vel qd ma-
xime reor in copula egrissimi egrotabāt, vnde nati misera ino-
pia infirmo lacte et ceteris p̄perā semī vix viui per extrema oīa edu-
cati, licet q̄ eoruz ferat etas sint sani, copulati tamen natura natu-
rata, etiā in virilitate frustrant. Iuuenes preterea viriq; nōnulli, p̄-
sertim qui in adolescentia et iuuentute cū puellis virinpotentib⁹ vel
cū p̄prio sexu vel nefandius nūmiā sibi ip̄is inanitionē fecere. Qui
bulq; intrinseca ē aliqua lesio ac naturalis vt in opere de animalib⁹

exactissime libro decimo tractatu primo. caplo primo. carta cente
 sima trigesima octava et sequenti nec non in eiusdem libri decimi tracta
 tu primo ca. altero de impedimentis generationis: quod sunt ex parte viri coeun
 tis aut ex parte inconvenientie duorum spermatum viri versus et mulieris atque
 in eiusdem libri decimi tractatu altero ca. primo. de causis sterilitatis ex
 parte viri: aut mulieris aut viriusque sumptis. in quo de signis agit
 sterilitatis carta centesima quodragesima et sequenti nec non etiam in libri
 sextidecimi tractatu altero ca. primo de causis sterilitatis accidentibus
 ex parte matris maris et ex parte matris in femina et de modo creationis in matre
 ex qua generatur et finem quem ordinem distinguat in eo membra. Insup in eiusdem li
 bri eodem tractatu ca. octavo quod aialia ex coitu impugnant et quod non et de
 causis sterilitatis. Preterea in principio principis lucis ducisque omnium medi
 corum ab oali atque sparsim eterni et ut sic per merito dixerim vivacis operis
 locis plurimis et precipue in libro tertio. ca. de signis sterilitatis et in ope
 practice sue tractatu sexto carta ducetesima nonagesima quinta et vi
 gesimo primo. ca. de sterilitate disputat Albertus magnus Avicenna
 et noster Avicenna quo circa de reliquis libet silere saon arolla insup senes
 plerosque et omnes decrepitos quasi reiculos appellaverim. nam sanguine
 seminale. in eis bene digerere iam hebetior neque natura. Hinc senes
 robustos et sanos presertimque sanguine complexionis excipio quibus ad
 huc susque deque nonnullus natura naturata magisque naturate vigor
 restat ad generandum atque eos vel maxime quibus propter excessum ca
 lorem et siccitatem accidit in iuventute spermatisasse raro vel nunquam. De
 mum autem iuventutis calore tepescente et humore senectutis humescen
 te complexionis. In eis cupidinis incipit fervor quod per paucis tamen
 accidit mulieribus. Retulit preterea mihi vir etate et fidedignus decre
 pitum se novisse qui in extremis annis liniamentaliter sui scilicet simile
 filiam genuit quod aliorum disputationibus curiosioribus quodque Avicenna
 sam regem post octagesimum sextum annum. filium genuisse. et Plinius au
 tor sit ipse ambiguus pono in medium. insup hora maxime crapula
 tionum steriles sunt ebriosi et nauseatiua satietatem patientes quibus
 quod sunt vena abicisse post aures.

q De de maribus ideo dixi sexus nempe habita ratione de
 mulieribus intelligantur preterea que viro non philocapiunt
 quo sit ne spermatisent haud concipiunt quibusque matris est

nimis humida nimis vel sicca menstruis carens aut ad glutindū
 inaptā vel patula: quibusque desunt naturalī quādam inbecillitate spiritus
 ad referendū vel econuerso quibusque matrix est vulnerata vel vlcē-
 rata vel egrota aut lōbricosa et quibus nimis amplū vel angustius est
 orificiū quippe queres mihi quoque viros memorat: qui sunt reluctāte
 quāsi nā mēbrosiores vel māci ad geniturā sepi. Steriliora insup autōz
 Plinio cūcta sūt pingua in maribus et i feminis senescuntque celer-
 ri⁹ quāsi sunt ppingua. Alias pterea sterilitatis causas quā cū a pipathe-
 tici passim tū pferim ab alberto magno in ope d aialib⁹ libro no-
 no tractatu pmo. caplo altero folio centesimo vigesimo nono nec
 nō folio centesimo trigesimo secūdo ca. sexto de varietate potentie
 generādī sūm aetates et cōiunctiones et alias dispositiones coeuntū
 vbi de causis insuper masculinitatis et femineitatis et similitudinū no-
 tabilia plūma tractat atqz ab Antonio i ope practicae suae guay-
 nerio pfūde lateqz disputant. Ne mihi quā d'gnū eēt alienos tracta-
 tus vendicē alacriter trāsuolabo. Accidētaliter plūbus causis steri-
 litas ipā torpescit nimis v3 inanitionib⁹ nimis repletiōib⁹ egro-
 tationib⁹ egritudinib⁹ vulnerib⁹ vlceribus intercutibus atqz alijs
 hominis passionib⁹ in quibus tū quāqz optimē pplexionati homines
 generāt et cōcipiūt Que vt minus dispēdiōse fiāt. Licet ppositos ti-
 tulos in inuisam sterilitatē inubeat⁹ trāsgrediar Inanitiōi iuxta na-
 rarae stomachi tēporū valitudinis et cōplonis indigentiam ingestio
 stomacho repletionē grauato digestio egrotatiōi plerti egestio egri-
 tudini omnīū pstatissima medicīa ē philosophia Si qdē animoz
 egritudines atqz languores auctore maxime Plutarcho sola est quā
 curet medatqz philosophia Plagis vlcerib⁹ reliqzqz lesionib⁹ quā
 faciat sinceritas est adiumento. Casualiter insup enterocelici spa-
 donesqz quāz semp aut steriles sūt eunuchi Homis pterea natura
 arte magica sterilefcit. Meretrices itē casualiter vt plimū nō pēpi-
 unt quarū obscena tū etiā quā nō faciūt ad salutem indigna cenfeo
 nostro libello quarūqz ne ventris equoz ruget psternatarūz feces
 nō quo pacto Beni⁹ Ast quot nefandis docuit ipē Pluto turpis
 sime vel ceuentes in solem dedita opa cōceptus villuūt vlaboz fac-
 enixacue natos exanimāt O scelera o flagitia oib⁹ seculis detestāda
 o sceuera iustitia vel tū cogitata plectenda o tēpora o nates mo-

res ofalsayz superbia dotuz o monialiū inqz sacella plena z vacua
 ince ndio digna o deniqz auaritia nobilitatisqz in gentibus nomen
 inane qui d inclamat Quidius iuuat
 Imminues heu pudor belli cessare puellas
 Nec fera peltatas agmina velle sequi
 Si sine Marte suis patiunt vulnera tellis
 Et cecas armant in sua fata manus
 Que prima instituit teneros cōuellere foetus
 Militia fuerat digna perire sua
 Si mos antiquis placuisset matribus idem
 Vitis hominum vitio deperitura fuit
 Quid plenā fraudas vitam crescentibus vuis
 Pomaqz crudeli vellis acerba manu
 Spontefluent naturasua sine crescere nata
 Vestra quid effoditis subiectis viscera tellis
 Et nondum natis dira venena datis
 Hec neqz in armenis tigres fecere latebis   z cetera
 In quae qzqz ac facinora horribilia humanū gen^o defraudātia sto
 macatus plib^o in q^o vt puto ē inedicabile vulnus ense dūno scilz
 recidēdū haud inuehar nature tū me miseret miserāde qre ne oīuz
 mater pientissīma vnde qzqz tantope fraudet nubiliū pū parētes
 autore sue vel qui parentū loco superstant per immortalē cui oēs
 debemus decum perqz naturā ipam velim exoratos quo geniū vel
 christum saltē de viro maturarū ratione malint qz oīum ipas co
 gāt pūlere Virgīnes pīnde ipas obtestor si singularis ē vginītatis
 decor quo legitime deinceps foeliciusqz copulētur virgīnes militēt
 qui si tamē diutius p naturae illecebris que vt recte inquit aristo
 telles nec laudande nec accusande sunt quasi seruari nō poterit
 Naturam expelles furca tamen vsqz recurrēt
 Et mala perrumpet furtum vestigia victrix
 Quis legem dat amantibus Maior lex amor ex sibi
 Quā mēorabile sane sctētā Petrarcae sic ē gtiōz musa modulata
 Chi pon fren agliamānti o da allor lege
 Legitime Sin minus naturae cui reluctari philocapto iam deside
 rio mente qz stuprata virtutis est simulacrum nō vtus cautissime sa

b if

afficiant. Nampe hieronymus ad eustochium. Virginitas iquit car-
nis mete corrupta non seruat. Adens est. n. pfecto q peccat hinc ad
mirabile dictu de lucretia z improbo tarquii regis filio duo fuerunt
z adulteriū vnus patrauit. Inde vice versa Lactatiū metē adulterā
fieri quoqz ait. si vel imagines voluptatis. tū ipa sibi depinxerit. dū
libidinis fructū cogitatioe ppletit. In hac crimē est. In hac omne
delictū. nā z si corpus nulla sit labe maculatū nō pstat tū pudicitie
ratio si anīmus incestus sit: nec illibita castitas videri pōt vbi psci-
entiam cupiditas inqnauit. Nulla igitur vano vrginitatis seu casti-
tatis voto: si mens adulterat intumescat p qnqz sensus qsi p qsdam
fenestras. Inqt Hieronymus vitiorū ad anīmā introitū sit nō enīz
potest aī metropolis. i. arx mētis capi nisi p portas ei irruerit ho-
stilis exercitū. Adeliū est apostolus dicit nubere qz vti. Nubedi aut
si desit copia mulierē iuuenē succi plenā viripotentē solutā. Si solu-
tū quoqz iuuenē diuītē humanū sapientē idoneū arcanūqz sell ige-
rit. Fremat licz ignarū vulgus ipse nō damno. Tollerabilius idēz
nempe inqt apostolus est vni esse pstitutā qz multis. Tollerabilius
inqz sapienti diuītū humano solutoqz maxime si inopia ipa premat
Tollerabilius insup eqdē inqz laudabileqz magis qz culpabile. si
tutores autoresē inuittā illā satagant: vel iniurijs afficere vel mo-
nasterio sepelire vl verbis eliminare pcpueqz si quocūqz hostiliē
insequūtur. Seminā viro molliore Aristotele. Marone alijsqz in-
numerabilib integris viris psuaderi mihi difficile est vsqz cōstati-
onē fore q virtū roboze niri genio pri qsi lapidei sūt irreluctati atqz
eo mea denum sententia. Turpius veneri succubere quo se homi-
nibus fortiores ostētabant. Turpia pinde Mulier qppe quam
mollem ipm quoqz vocabulū exprimit vel illegitima ptegat allat
qz nec sūt pudori qnqdem tutores qn imo tortores fraudatores
humanitatisqz rebelles eam ad huiusmodi auarissimi coeger. An
sine lege pcepti natiqz ipi insontes bonis deinceps moribus bonis
legibus educati puecti qz filij erūt pudori. hoc cine sentit Boetiū
vtraqz vir philosophia z sanctimonia mox illustris rotūdo in stol-
idos sic ore prūpens. Quid genus z pauos strepitū Si pz imor-
dia vestra autoreqz deum spectes Nullus degener extat. A i vitijs
peiora fouēs ppiū deserat ornum Atqz sic eqdē nō in alicna glo

ria aut in falsis fortunae bonis s; in ppria veraq; animi virtute ho-
minis: esse nobilitate ex istimo. Nempe siqd est ista nobilitatis va-
nitas nihil aliud est nisi excellentia qda q digniora indignioribus
pstet. Hic Liceronianae memini clarae sententie Sicut hōpstat cae-
teris animatib; ppter sermonē ita claritudinem animi hō hoīem
antecellit. Est. n. ppria sedes nobilitatis animi que impatrix rerū
natura non expeculari hereditate sed ex fastigio diuinitatis illo ab
origine qdē eque hominib; cūctis infundit statuitq; illū qsi huma-
ne vite ducē ac ceu quādā speculi lucē cui si plēbre imagines oppo-
nūtur pulcherrimas qdē refert. si vero turpes etiā turpiores in spe-
culo videbunt. Nemo itaq; in hoc pstantissimo hūanitatī munere
nature liberalitate iure pōt incusare eqlem. n. singulis hunc animū
pbet nec qsq; tam vilis tam inops vel tā abiectus est qui a nascēdi
initio nō parē cū regū vel ipatoz filiis habeat animū q nō illū no-
bilitate: vtutis scilz splēdore possit illustrare Virtuti pedissequā no-
bilitate de vera loquor nō hereditario munere s; ppo labore cōse-
quimur Dis iactantia ista generis vt Caius recte sensit flāmin;. Ali-
enā laudē pdicat nō suā quā ad vnguē qdē sententiā in epistola ad
ludouicū de gōzaga pbat Guarinus Pulchrū ingens sane est or-
natissimas auoz suoz imagines ac patrū decora recensere per tot
ducta viros antique ab origine gentis At hec ipsa nō tua. s; alioz
laus ē Videē inqt seuerinus nāq; esse nobilitas quedā ex moeritis
vniens laus parētū qppe si c. aritudinē pdicatio facit illi sint clari
necesse est qui pdicant quare splendidū te. si tuam nō habes aliena
claritudo nō efficit hinc ē q spartiatbae regnātes nōnullos deiece-
rūt vt minime rgales z nihili faciūdos q si flagitia cū ipa etiā gene-
ris nobilitate iūgant ignobilia z honoris sunt exptia. Aliq; vtus
non a nobilitate. sed ex se sibi honore vendicat. si qd est igitur in no-
bilitate boni id esse arbitror solum vt imposita nobilibus necessitu-
do videat ne a maioruz virtute degenerent qd vt mihi extrinsecus
quoq; videt ita vltro citroq; ac medullū plato cōsiderans in qua
tuor nobilitatem species esse diffiniuit: eoz scilz qui clari bonis iu-
stisq; maiorib; fuerūt exortū qz itē parētes potētes ac Principes
fuere. tertio deinceps loco ait vocari nobiles audio quoz sint aui
opiniōe z fama celebres quā verbigratia vel ex bellicis rebus p-

clare gestis vel ex certaminū coronis repportauerint. Quartū esse
nobilitatis genus idq; pstantissimū cū q; p se animi in genuitate et
magnitudine excellit. hūc. n. pfecto veraciter appellari nobilē iudi
co: cui nō aliena illū s; ad nobilitatē ppa vritus opūlet. vā nulli ca
sui nobilitas sbiecta ē: splēdet clarissima vritū gēma isignis egregi
vir inter q; cūq; vilissimā Quo nō deformior alter vcerat ad troiā
Thersites malo pat tibi sit thersites dūmodo iulis. Eacidae simi
lis vlcaniaq; arma capeffas: q; te Thersiti similē pducatur Achilles
Satyrus canit: huiusmodi sentētijs antiq; p refferatissima sūt monu
mēta qbus clare patet hominē esse hominū gnē vritutis q; pceptio
nis gloria digniores. Qd pomū generosissimū puto: qd optimū et
equū q; velocissimus. Ita hominē nō q; claritate nascendi: s; q; vritute
maxime excellit. Ait qntilian^o opeptiū Bion boristhenithes cuz ab
Antigonio rogat^o esset: q; nā et vnde: vbi illi^o esset patria atq; parē
tes sentiēs opiniōe se vulgari vitupatū iri. Celsitudine nihilomin^o
animi nobilitatis v; cōsanguinea: imo verissima nobilitate vritute et
philosophia fretus vā fiscitanti respōdit p qdē meus ingens liber
tus fuit cubito se tergens significauit sic illū succidiā et laridū vēdi
disse. Deinde nescio: qd in rem publicanoz pmitēs cū tota domo
venūdat^o ē. De adolefcētulū baud ignauū. Orator qdā emit mo
riēs mibi oīa reliqt ego tabulas ei^o exurēs ptaq; pscidēs Athenas
pcessi ibiq; phat^o sū hoc mibi gen^o ista pgenies h; habui: q; d me di
cer ē. Delināt tñ pseus ac Philoīdes ea historie tradere. De at ex
me ipso itueant. hūc egdē inq; siq; intueri penit^o voluerit phm oī ex
pte psumatū spectabit. Meminē ingenij hūilia delectāt excelsi. hinc
est q; Menerue qsi tēplo relicta priori vita cū potuit Athenis phi
losofhat^o ē. Morq; rarissimozū mox suoz simulacra edidit plu
ra cōmētaria et vitae nrae sentētijs vtilēs atq; gues. Sic et Anthi
stenis meminē: cui pbzo dabat q; nō ex duob^o liberis genitus esset
neq; inqt ex duob^o luctatoribus: tñ luctator suz. Eoz pterea: q; hu
mili loco nati sunt qsi a semita: forsā nō nihil nostra delirans. Inde
aut auriga vritute ad sūma euehcti sint re et fastigia cōtexere si penit^o
velim historiā vgiliano vtar modulo. Ante diē clauso cū ponet ve
sp̄er olipo. Ceterū: qd nris orsis pgruēt^o dici par ē q; de ipe: q; adul
terina copula nati sunt in: excellentesq; nihilominus viros euasere

Osum sumū pontif icē: cuiusdā subdiaconi stephani nomine filiū
fuisse Bonifaciū aut papā p̄sbiteri: cui iocūdo nom̄ erat fuisse natū
accepim⁹ Agapitū papā. p̄sbiteri gordiā Theodoꝝ papā Theo
dorus genuit episcopus hierosolyme ⁊ suū nomē nominauit. Je
tidē fecit siluerius q silueriū papā generauit nec nō felix: qui genuit
papā foelice. Deus dedit sic appellat⁹ papa fili⁹ iocūdi fuit p̄sbiteri
Bellasiū papā valerij filius fuit episcopi. Possem auspicato alti⁹
longe p̄mordio nēpe athenarū Theseo romae Romulo p̄mis sū
datoribus iisdēqz nālibus ac homero ducibus ad nr̄am vsqz etatē
refferre qz plimoz: qb⁹ aliena culpa nō obstitit: qn̄ vtus eos ⁊ p̄ria
sublimauerit. At si huiusmodi p̄stātissimo oīuz q̄si speculo vel etas
nr̄a nō indiget. qd̄ atiqz⁹ iccirco laborādū ē Mathias dignissim⁹
oli vngariae rex: cui ob sanguinis a regia vt aiūt p̄peram stirpe de
clinationē in intronizatiōe. p̄ceres relluctabant: tanta nihilominus
claruit excellentia tā raro nobilitatis munere: vt quoscūqz nobili
tate scilz vtute vera p̄ditos fuisse intellexit miro viroz desiderio mi
roz amore sit p̄secutus cuius qdē rei nullū hoc esse pōt exp̄ssius
argumētū oēs Auctores. De idōeijs loquor: q terrarū vbiqz rep
periūtur p̄quisiuit ⁊ qñquidē secus qm̄ ab hūanis excessere. q de lit
teris sint bene moeriti gratias refferre non potuit in locum vnum
eundēqz honorabilē cōgessit ⁊ bibliothecā imo senatū fecit admira
bilem. **D** ciues egregij **D** cōsoriū salutiferū iussi loquiminz iussi
tacetis semp ad oē vt recte ait cicero Impiū p̄sto estis. Tunc demū
terrarū orbem beatū futurū. cū aut sapiētes regnare: aut reges sape
re cepissent p̄cipuus vestrum plato predicabat religiōis bonae p̄n
cipes hic si fari licz semideus amauit gentiles impugnauit. Nepe
nunqz nisi p̄ honesti ratione. tanqz alter Hercules arma vibrauit
Nec p̄ceres si nescitis plusqz sunt regij sanguinis opera virtute p̄e
ditos Deus remunerat scelestos lento licz gradu vindicatur. Idē
tidē vester rex facit. **O** tēsi tua bona hoc ē si tanti regis reliqas co
gnoscas Antiquissimū a Deoqz ip̄o statutū regnū beatū eqdē vīruz
nō tāqz boiez sz ceu celo delapsū Apolinē quēdā sū admirat⁹ tā su
o ⁊ opeꝝ illustris ap̄d mē fama p̄crebuit q ad magnificētissiaz qm̄
rez opa natū ip̄m itelligebā qru gerēdaz aux ⁊ argētū neruos fir
missios cē diffinio de alchimica p̄thica libꝝ p̄posui sueqz maiesta

b iij

ti dicaui. In quo sane rai mōdi Aristotelis hermetis atq3 omniū ic
circo philosophoꝝ multa pegrinatiōe multo labore multa impen
sa pquilita siue pblematice siue metaphorice dicta congeffi ⁊ qđ in
uenis terrae annis plūmis sole maxime mediante facit nā Id in al
chūmicis valibꝫ paruo tēpoꝛe igne mediāte fieri posse disputauī the
oricā iccirco vt in ceteris liberalibꝫ artibꝫ soleo amplexus practhi
cam qꝫ auidi viri sit ars illa reliq. sanē nībīl in hoc seculo vltra qđ
natura requit affecto. Itē pessum male cupiditates potiꝫ pariter in
qꝫ vos mergā qꝫ ipse mergar a vobis. Nullas eqđē maiores diuī
tias puto qꝫ earum cupiditate nō angī. Enigmata aut illa a nemie
me pter explicāda qđ eqđē nō ad ostentationē sꝫ ad veritatē posue
rim parcat succenssoris mibi maiestas nūqꝫ interpretabor. nisi cer
tissimis priꝫ argumētis nre accepo se patriae vt spo beniuolā Dul
cis me qꝫtūlibet vexet fortuna. Amor ē patrie Nihilominꝫ haud
is eqđē sū quē adeo amor adeo cupiditas stimulet vt q de ipa bōa
qꝫq mala discerno nullo adulationis lenocinio sꝫ libero semp ore
ptuleri pferāqꝫ Opeptū verissime de venetis inqꝫ qđ de romanis
oli dicere Ad ipsa solebat q senatꝫ amicitia diligenter coleret eos
multū laborē suscipe ceterū ex oibꝫ maxie tutos esse Audacter pa
trū cōfusus integritate affirmē mutuā erga regiā maiestātē vice red
dita ⁊ amicitia in finē vsqꝫ suaturos. Iā si a recto cursu nro ex affe
ctu ductus animi nimis deuiaui obsecro lector ignosce. Affectus
nimix ai fortissimi ē viri cohibere Prestantissima victoria ē se ipm
vincere. sicut nulli potissimū nisi illi q magnanimitate ⁊ ratiōe vicit
victorie merito triūphus decernit ita nemini merito culpa arguit
nisi q pusillanimitate stoliditateqꝫ succūbit Nasci itaqꝫ ex adulterio
nō est eius culpa q nascit sꝫ illiꝫ qui generat ideo parētū vitia filijs
nō iputent. Iustitia aut patris nō liberabit filiū nec peccatū alteriꝫ
alteri reputabit aia q peccauerit ipa moriet. Inepre degener dꝫ q ge
neri suo splēdore exhibet imo potiꝫ eqđē ab ipo genꝫ qꝫ a gnē ipm
degnāre dixerī itaqꝫ merito sacerdotū filij ab episcopatu non phi
bētur si certe vtutes i eis inueniunt Accirco Plutarchus admistrā
de ciuitatis curiosus errabit oio si ciuitatis principē nō qꝫ sꝫ a q sit
iuestigauerit semē aut hoīs ex qlicūqꝫ hoīe dī creatura ē ⁊.n. vt inē
maximā matrē terrā sol semē cōfouet furto raptū sic i hūano semē

natura iter vetricis agustias opat cuius cu libero arbitrio ipate deo
rationales animam infundens. unde non parentum rursus autore Hiero-
nymo. Sed propria quicuis culpa condemnat: Quo circa valeri-
capitulum de iis cudit quod clavis pentibus degenerarunt quibus quidem paterna
claritas nullum attulit splendores: imo si proprius loquor volumus eo il-
lis magis illa claritas In obscuritate redundat: quod debuerat natu-
ra duce patrizare. Hic est: quod Brutus filios suos Tarquinii dominatione
a se expulsas reducetes Summus impium obtines cuprehensos proque
tribunali virgis caesos et ad pallum relligatos percuti iussit Exiit pa-
tres ut consules ageret Orbisque vivere: quod publicae vindictae deesse
se malluit Hinc insuper Titus Manilius viri constanterissimi extat in filium
iusta sententia. Quis scyllanum inquit filium meum pecunias a sociis ac-
cepisse mihi probatum sit Et re. pu. eum et domo mea indignum iudico
perpetuumque conspectu meo abire iubeo Tamen tristi patris sententia Scy-
lanus percussus Lucem non videri sustinuit suspendioque se pro-
xima nocte consumpsit Peregerat iam genitor severi et religiosi iudicis
partes satisfactus erat rei publicae. potuit tamen verecundo obitu filii: patris
inflecti rigor Atque neque adolescentis exequis interfuit et cum maxime
funus eius duceret consulere se volentibus vacuas aures accomoda-
vit. Hoc tam memorabile facinus Impatoria videtur animis imitari
quippe quod solaris splendoris impatientes pullum nido precipitat. Quod igitur
cum rationaliter Tum naturaliter Aut virtute aut vitio parentum vere
esse obscurum aut clare neminem. Ita undique rationibus et natura ipsa
urgentibus cogimur Illos vere nobiles vel ignobiles quod se ipsi fece-
runt non quod ab aliis facti sunt iudicare. Hic olim ideo pro locis non
blanda siquidem adulatio est specimen cum laus dicendorum veritati pre-
cedit Sed quod nulla oratione pulsanda Hinc si exemplaria capis humili
licet loco nata. Quantum lenta solent inter viburna cupressi quod de roma
canit poeta. Tantum inter alias inque caput extulis urbes Atque aeter-
num veneta viues virago. Hac cum Marone iterum inque
Si pergis. Infreta dum fluvii current dum montibus umbrae
Lustrabunt puera polus: dum sidera pascet
Semper bonos nomenque tuum laudesque manebunt.
Hinc O iuuentur veneta libet exclamare orietalibus itaque flatibus fluctuantes
aeros proos Ut vere liberi sitis liber non est quem superbia inflamat

anim⁹ :itra ratiōis terminos cohibere. Nepe necesse ex loco glori
am aucupari nequaquā ē S3 loco gloriā iponere. vnanimitatē z sa
pientiaz erga patrias. Beatas si qdez fore res pub. q̄s sapientes re
gerēt recte Plato iudicabat caritatē z reuerētiā erga maiores aeq
tatē z cōcordiā erga pares Affabilitates z humanitates erga mino
res beniuolētiā z liberalitates erga amicos Magnanimitates z
fortitudines in inimicos fides z iustitiā erga oēs: Quo sempiternū
sit vřz impiū pseruate Volui hec plura fortasse: Quā pfatio patiat
z a ppositis paululū titullis deuiantia ne subtrahant fructus ppaz
nr̄ae militiae prupisse puellis vix ignoscēs nōdū nubilib⁹. s. in ma
ture Iuuenis cuiuspiāz arte cōsuetudine iprobitate z interea non
nulla ex pugnatīs vi indeqz pgnātib⁹ z pter qz patiat aetatis ratio
corpulētis quaz qdē pt⁹ lethiferi iudicant. Sicut in lib. tertij vige
simae primae sūmae tractatu. s3o carta ducētesima octuagesia qu
ta cap. duodecimo de regimine abortus z extrahctiōe foet⁹ mor
tui notabiliter phisicoz disputat princeps Auicenna. Nos inuo
cato Maximo optimo vnico deo i fatuz fortunāqz: si aduersent.
certamen foeliciter nr̄m auspicemur.

De sterilitatis cautelis primū tractatus incipit caput. primum.

Uto qh nr̄z principiū arguāt nō de futuros obijtiētes
q̄ cū de hoīs salute pfitear Tā multa nihilominus de
humani. s. seminis inimica sterilitate cōponaz. At si tu
cui vtinaz coetera similis venetijs eēt barbaries: barba
re Oratoz aetatis nr̄ae princeps Hermolac: Quez i huiusmodi
q̄si militia mea pstantissimū ac ipatores ellegi labantem me firma
ueris: Floccipendā scribingentuz oēs istos censores linguaces z bla
terones Adordēdi tm̄ sollertes claz Adulandi vero corā Coetēz
te. q̄ sapis nō latet in primis: De sterilitatis remedijs disputantem
me bonū agricolaz imitatum q̄ pusqz s̄at arua veprib⁹ liberat. sa
piētī nepe pegrinū aut nouū nihil pstat. cū paucis bonis aduersus
malos oēs qz cū mltis malis aduersus paucos bonos pugnare.
Itaqz in sterilitatis cautelis ante oīa p̄siderādū ē extrinseca ne an i
trinseca sit sterilitatis cā: generalis an spetialis ppetua an tpalis na
turalis an accidētalis: imedicabilis an medicabil⁹ virilis an mulie
bris vel ab viroqz q̄ qdē singula p̄ signa: vt p̄limū q̄ i ordine vigesi

mo pmo sup opus tractatu pmo caplo nono carta ducetesima oc
 tuagesima ha memorauit Auicenna Atq; i sexti tractat cap. de ste
 rilitate z causis ipregnatione difficultatib' carta ducetesima nona
 gesima qnta Sauonarolla nr. Insup Albert' magn' lib. de aiali-
 bus decimo tractatu pmo. Capitulo primo carta cetesima trigesi-
 ma septima z seqnti. Preterea guayneri' ope suae practicae a
 capite vsq; ad calcē depbēdi possūt. Itē i qrtā speculi naturalis pte:
 capitulū notabile cōtinet Qualis discerni pōt vtz ipediat pceptus
 ex pte maris an seminae: quo i loco plurima de embryone quoq;
 memorant quib' docētib' autorib' si extrisaecca nouēim' sterilita-
 tis cām a supiorib' vs. corpib' ab aeris nimis alterationib' a ven-
 tis itrospirantib' z semē pri' qz i matrice bñ locet ifrigidatib' ex hoc
 habitatiōe locoz palustriū sole orbatoz: Sulphureoz z morbo-
 soz ab arte magica z exteriorib' coeteris causis seqntib' regulis
 explodant. regio nāq; nō aeqliter ifluūt supiora locaq; palustria
 sulphurea sole orbata z morbosa vident. Quippe qd cautellaruz
 huiusmodi remedioz quoq; ē prestatissimū si ab aeris z ventoz
 pferit itrospirantiū frigiditate i thalamis diligentissime clausis iu-
 nipino igne pferi odoriferis claoq; calefactis bonis cibis substā-
 tialib' z idoneū spma multiplicatib' vt i sequentib' declarabit ve-
 sci Atq; arctissime i stratis mollib' auis spirantis frigoris tenui-
 tate cōgredi pstat. si a nimio aestatis forsan seruoze i locis vmbro-
 sis recentib' herbidiis z florib' odoriferis. Si ab arte magica ca-
 pitis iccirco huius finis obseruet. Eodēq; pariter est recurrenduz
 si ab alijs exteriorib' causis: quae sunt plimae. Ignauia sterilitatis
 torpescat: cui' at si fuerit cā itriseca: Quippe q a picipaliū lesioni-
 bus vt enucleat Auicenna: z vnde libet itrisecus originat interduz
 ē ppetua iterdū nō ppetua q dī temporalis: Aliqn naturalis aliqn ac-
 cidentalīs. Qñq; medicabilis z qñq; immedicabilis. Deniq; ge-
 neralem sterilitatis causam quae qm est vulgatissima. vs. infatium
 omittamus: Si est ppetua sterilitatis causa quemadmodum eunu-
 chorū: similitumq; immedicabilis est. Si temporalis quemad-
 modum pueroz z i tali re similitum. pura aetas z qñq; non nisi
 medicat a succurrit. Si autem naturante natura est naturalis. Ra-
 rissime vl nūq; potius ministerio aliquo abolet. Coetex si nalis ē

tū naturata natura: Quēadmodū ē breuitas istrumētī Atq; vtrī
 usq; sexus Reliqua illiusmōi arte quā docet Sauonarolla aeta-
 tis suae. Deo qdē iudicio medicorū princeps i cap. d. igenis talis
 ad ipregnationē faciētib⁹ auxiliat Carta ducentesima nonagesi-
 ma quarta. Precipuum preterea iccirco censeo eiusdem Sauo-
 narollae nri obseruationem adhiberi oportere caplis de inanitiōe
 z repletiōe. De coitu z attendēdis i coitu de regimine ei⁹ q ledit
 ex plio vsu coitus z illi⁹ cui nocet ei⁹ dimissio De coit⁹ diminutio-
 ne seu ei⁹ ablatiōe nec nō de causis ipregnationē difficultatib⁹ vbi
 s. naturae spirit⁹ dephendi pōt admirabilis: Quē maxime ad idē
 adiuuāt ifrascripta. Quae i tres principales ptes diuidim⁹. Pria
 ps ē herbarū z radicū. Secūda seminū z fructuū. Tertia melliū z
 animalū. vs. Artemisia. Madragorae radix z similia. Sciēdū tñ
 ē artemisiā valere i sterilitatē ex humiditate factā. Nā si eēt ex sicci-
 tate obesset qppe qd facili⁹ pōt ex muliebri cōplexiōe deprehēdi
 si sit pguis vel macilēta. Quo primū cōsiderato Si artemisiā no-
 uerim⁹ p futurā puluerizetur i eadē q̄titate cū nuce muscata z bi-
 storta Atq; cū melle vī sirupo simplici puluis cūficiat de quo ellec-
 tuario mane deī z vespī cū vino decoctiōis artemisiae. Magisq;
 pdest si balneet in aq decoctiōis artemisiae z folioz lauri vel suffo-
 mentetur ex tali aqua. Mulieris natura Ad icitandum autem coi-
 tuz z matricē ad impgnādū. R. semē danedae z rasurā radicis ora-
 conteae cū ouis coctis deī mulieri ad comedendū ad idē eqnum
 lac Si viri potēs biberit z paulo post cū viro coeat ipregnabitur
 Pliniae oclo memorat Plini⁹ cū glycyrriza z aneto i cibū sūpto
 pmissio in triduū cōcaepu mulierū sterilitatē emēdari. Pillaehijs
 q nequnt coire ministrande. R. testiclorū vulpis floz palmae saty-
 rion olybani albi. ana. tēpa cū aqua calida z fac pillas istar ciceris
 rotundas q cui opus fuerit cū vino ministrēt. Lep⁹ pgnās si bñ as-
 set z pulueris aliq̄tulū deī mulieri ad bibēdū q vult ipregnari. Si
 deī p triduū post mēstruoz purgationē ipregnabit. Rursus si ex
 nido In quo iacet lep⁹ femina puluis fiat z ex eo mulieri deī in po-
 tu cū vino albo i mane q̄titas mediij coclearis passa coituz imp-
 gnabitur. Item cūminum cardamomum gariosoli nuces cupres-
 sine baccae laurine z omnetale calidum stipticum z aromaticum

Mel et oleū liliaceū leporis coagulū fel capreoli vulpis testiculī
 et lapis q̄ in corde vel ventriculo vel si rimatim quacrat in ceruina
 vulua repit et similia Interea ne q̄s erret cōsideranda ē matricis cō
 plexio qm̄ si impedimentū esset ex cā calida i matrice ex calidis mi
 nistratis magnū sequeſt nocumentū et ecōuerso. Similr de singulis
 tempamentis ē cōsiderandū. Praeterea mulier q̄ non cōcipit. Si
 ea ignorante Et supradictus ē Bibat lac equū cuius qdē p nau
 sea q̄litate eā oportet ignorare Tūq̄z eū viro coeat Hoc si saepi⁹
 fiat cōcipiet Idez et eodez mō facit senile Leporinū strātū tenuissi
 me puluerizatū et eū vino sumptū Ad idēz efficaciora sunt vulua
 et coagulū Leporina puluerizata ab in balneo potissimū existente
 muliere eū alijs Jecirco idoneis cibarijs vel suauī potu sumpta.
 Ad idēz facit coagulū omne sumptū in cibo Paulo post viro co
 pulande Jecirco aut ante oīa differenda ē copula donec sit muli
 er lunarijs expurgata Quēadmodū a plurimis phisicis tū ma
 ximae a salubri libello nō tractat i eoz caplis q̄ mēstrua educūt
 et eoz q̄ pellūt frigus matricis et eoz q̄ curāt matricis calores. Itē
 ad mēstruū educendū medicamen qd̄q̄des iuuat et ad pariendū
 et puerpaz purgādūz gargarizatū purgat capitis hūores coctūq̄z
 eū vino et bibitūz remouet ventris dolorē tussis et purgat flegma
 tritūq̄z eū farina ordeacea sedat inflationē eiusq̄z folia trita cū sale
 sanāt p̄cordia bibitūq̄z eū aceto pectoris sedat dolorē ieiunaeq̄z
 tūz aqua potū remouet stomaci dolores p̄cordiozq̄z inflationem
 Quā at infant es vī pueri patiūt ventris dolores emplastrare pulle
 giū cū cūmīno cōfectū sup ūbilicū plurimū cōfert. Pullegij deco
 ctioz vino mixtā Mulier bibat moderantē Mēstruū lenit educit
 et parientē iuuat bene purgat mulierem Coctum in melle et aceto
 Coctū at cū vino et potui datū vinūz illō Vētris abigit dolorē tus
 sis flegmaq̄z vt supra. Itē aq̄ decoctiois lupuloy potui ministrata
 mēstruū educit. His ita declaratis et si oportuerit ministratis atq̄z
 secuta inde copula Ipsa ad tridūū vsq̄z nō reūteret. Mā piculū ap
 turae matricis et alteri⁹ spmatis additiōis incūbit q̄ in qbusdā mu
 lieribus. Primū corūpīt. In sterilitatez p̄terea reū odoriferarūz
 oēs adiuuāt suffumigatōes p̄fortisq̄z p̄sti vicissitudo Si sterilitas
 sit ex pte viri vel vice versa Jecirco insup In Auicēnae ope plima

memoria. i. carta ducētesima septuagesima q̄rta cap. d. sp̄matis cau-
 sis. Atq; i. pl̄imis passis locis apud phisicos p̄fessores. Ex magi-
 ca āt arte sterilitati causatae aduersari dicunt i. scripta. Eripe me
 de inimicis meis De me Dīcat magister totū hūc psalmū septi-
 es cū ligato z si necesse fuerit viri liget ad corā z soluet Idē fieri dī-
 cit Argēto vīno i. cera noua clauso z ad virile brachiū dextz allī-
 gato ad idē. R. sp̄illū saluīac flores z vallarianā ex qb? incū extra-
 he q̄ virile mēbz abluat z ex p̄dictis herbis comedat admissari?
 In q̄busdā isup vetēz codicib? iccirco sic iueni. v3. Si ligat? mīn-
 gat p̄ annulū foramē b̄ndicti liberabit Rursus i. alio codice sic re-
 peri. v3. Accipiat ligat? mulieris ānulū quā gessit p̄p̄mē z p̄ annu-
 lū foramē mīgat in poclo lotisq; paz nescia pp̄ nausēā Illa mulier
 bibat i. vīno vel i. iure. Itē ad idē Accipiat vir mercuriū vīnū quez
 i. cera noua clausū sibi liget ad brachiū dextz z cum vult cōgredi:
 ponat illud mulieri brachiū supra caput Ad idē. R. vni? Taxōis
 testiculos q̄ cū mellis alliq̄zulo coquāt in vasculo vno sex puoz cū
 aq̄ fontis currētis z cū b̄n cocti fuerit z q̄s in illa aq̄ dissoluti mīn-
 stre postea illa aq̄ frigida ad bibēdum cui op? fuerit p̄ nouē vices
 Testesq; cōmedat i. melle cūfectos. Bartholome? de mōtagnana
 caplin cudit notabile de memoria q̄rūdz medicinaz ab occulta
 natura ad generationē facientū Atq; Antoni? ante oēs guayneri
 us In ope practhice sue Plurima iccirco memorat nota bilia.
 Quae vir ille nimiz excellēs tū diligētissime p̄q̄siuit Tū ēt ordina-
 tissime memorauit Necnō bon? Desue Quippe q̄ vel ōmissis re-
 ligis Auctores p̄ sterilitatis cautelis Satis supq; nobis satisfaciēt
 Itaq; ad hūani sēminis diffinitōez z geniū qz allacrit accedam?

De seminis diffinitōe z genio cap. fin.

Quoniam sexus virilis ab ipsa iterdū veritate coactae vel
 mulieris exp̄ssa sententia z semineo p̄stat z vigoris quo-
 dā acutie gēali. In difficilima q̄q; conat. Quo circa
 Plato p̄ naturaz inq̄t vero mares vbiq; gentium non
 modo iter homines. Vex inter coetera animalia quoq; seminis p̄
 sunt. Ideo a masculino prius sp̄mate qz a feminea gutta Incipien-
 dum mōrito putauī. Nihil euz Alberto qdēz magno p̄babilius

dicens. q̄ q̄ virtus formatiua Tota sit in maris spmate pindeq̄
vero nomine z vera ratioe spma vocat̄ cui⁹ qdē diffinitio est infra
scripta. v3. seminariū spma masculinū. Itaz muliebze formari ap
tius q̄ formare sanguis potius mēstruus seu lunaris est appellan
dus nihil aliud est nisi substantia vltimi cibi purissime consumatis
sineq̄ digesti in subtilissimum sanguinez vsq̄ redacta z ad albedi
nez postea ob inurationez agitationem q̄ causata solaris genera
tionis substantia z a primo ceu motore motuz quoddaz z mouēs
ad sui spetie p̄pagandaz. Pythagoras. Semen esse cerebri stillā
quae in se caliduz contineat vaporē opinabatur. Galienus. Semen
hominis est substantia pura humida z calida ex qua fit homo Est
z alia fm alios particulalior. Hecirco diffinitio Semen est Quod
actū sumit aut a terra aut ab vtero ad gignendum aut fructus aut
foetus Si fruct⁹ tunc est substantia quam a vegetatiui generis inti
ma pte Sol ad animalū vsuz z ad ipsius generis repationē Suo
foetā calore trahit cuz tegminuz quasi defensionuz ne tota ab ania
ibus absummat varietate ad exteriora Huic generi p̄p̄qua esse
videntur animalia quae p coituz non gignunt Et sunt quae in igne
viuit q̄ pyrribia vocant̄ z phenix arabicus Apes z nōnulla alia.
Si foetus tunc est liquor ex cibi decoctiōe in corpore factus ac dif
fusus p venas z medullas q̄ inde diffudatus in renibus quasi in sē
tina coalescit ciciterq̄ v coituz z in mulieris vtero susceptus uisce
rū calore z mēstrualis sāguinis irrigatiōe natura opante formatur
in corpus z fit animal. Rursus in libro de mēbroz cā Galien⁹
semen hoīs est spiritus z humor spumofus Atq̄ i libro de spmate
discēdere spma ait ex humore oīs corpis z ex subtiliori nā humor
quattuor. humani corpis fieri. Habet. n. inquit nervos z venas
attrahentes ipsuz a toto corpore ad testiculos z nerui z venae emit
tunt ipsum completuz z tunc associatum guttae mulieris recipitur
in matricez z pinguescit matricis calore z spiritu atrahcto per arte
rias subtiles z ille exterior spiritus non permittit exire interiorem.
Sed constringit eum ad nutriendum pueruz z calefaciendū. Po
stea venit in matricem alius spiritus z vertit sperma z guttam femi
nae in naturā carnalem calore matricis coadiuuante. Preterea
in eodem dicit libro Galienus q̄ spiritus qui est in spermate tres

habet virtutes proprias quarum Prima est necessitas. Secunda virtus
Tertia est sicut organum Necessitas autem habet duo opera Custodit. n. ca-
lores et nutritur spiritus animalis Quorum utrumque est necessarium
Virtus vero est in eo quod facit complementum formationis Organum autem se
exhibet adhuc quod ad omnia membra decurrit ex operatione animae quae sicut
artifex est in artificiato Ut puta utroque semine in matrice non tamen aequi
ter vigoroso namque virile quod calidius est muliebri praestat Quod id tamen agit
quod est virile quasi nutrimentum quippe cuius congrua qualitas potius quam
quantitas requiritur ad generandum: hinc est quod omnis semina magis habet du-
dine quam frigiditate dixeris utque nonnulli sentiunt nimiam caliditate den-
sitate et raritate quam in paucitate naturalitatem excedens esse sub inae-
quum et propter quod libet hanc qualitatem excessivam viz usque inaeptissimum
Nam ut ad optime in huiusmodi cultura nostra sciendum seminis praestat ca-
liditas temperata Ita nimia nocet. Infidus. Semen tenue locis igitur
muliebribus non adheret ellabit. n. nec vim habet adherendi. Similiter et
crassum vi gignendi non habet Quod muliebri sanguini se misceri propter ni-
miam non valet spissitudine. Signa autem alterationum huiusmodi In
libro tertio tractatu altero carta sexagesima sexta et cap. octavo de
natura et dispositione humiditatis spermaticae et de terminatione dubio-
rum quae sunt de hac humiditate inter stoicos et peripateticos posuit in
ope de animalibus Albertus magnus Quae coniugatos praestat steriles
duco consulenda hos propter principem complexionem ut cibis potibusque
temperant adinoneo. Sanique non ad voluptatem tamen immo et generatio-
nem modis temporibusque copulenter observatis. pro cuius quidem generis
preparatione. Primus sobrietas salus castitas ad tempus Atque exer-
citiis moderatus colantur et propterea in rebus omnibus temperantia Quippe
quod suo loco enucleatius recludemus Nunc praesentiora percurramus.
Spermatis quatuor sunt causae. Materialis formalis efficiens et fina-
lis. Materialis est humor sanguineus delatus per venas ad testes ex
corpore toto quod ex omni membro per resudationis modum maxime ex princi-
palibus proprie ex cerebro secundum hippocratem perfecte non dum con-
versus sed quod sit aptus conuertere. Causa formalis vel eius forma duplex
est. Scilicet substantialis et accidentalis. Substantialis est gehomi-
nus esse et hoc per spiritum gignituum receptum in spumoso eius ha-
bente potentiam trium virtutum in ipso unitarum quas desert ad testes

a triplici principio et spiritus triplex ab eo procedens unitus in spiritu
 ipso: qui recipit alterationem in testibus et compositionem aptam ad exercen-
 dum actum generativae virtutis qui est in se non sunt potestates alterandi et informan-
 di quoque non ex materia didicit. Sed circa materiam principaliter ostendit
 generando extra triplex membrorum. In quo quod virtutum de virtutibus
 erit in spiritu generativo. In eo disgregatur discernit et appropriat secundum
 exigentias virtutis cuiuslibet inherens illi cuius apud medicos ba-
 sis fons et principium dicitur. Accidetalis est albedo quae recipit. Virtute
 complexionis elementaris ipsorum testium. efficiens est virtus generativa cum
 complexionem testium quae duplex est. Una imutativa. Altera informativa. Im-
 mutativa est illa quae ex corporis humoribus generat spermata in corporibus ma-
 res generantibus vel seminas. Altera est quae virtutes diuerit quae sunt in sper-
 mate et permiscet temperando secundum quod unicuique convenit in membro dante pri-
 covertendae in arterias complexionem propriam arterijs et sic de alijs.
 et illud secundo. Postquam spermata utriusque concepta fuerint in matrice et per-
 mixta simul in ea. Informativa est: quae precepto sui creatoris unumquodque
 membrum informat secundum divisiones convenientes illi. Finalis est ad con-
 servandam speciem per individui generationem precedentem ex commixtio-
 ne duorum spermatum receptorum simul in matricis concavo se ipsa tempe-
 raturus instar coaguli: Quod cum calidus sit digestus et spissus: sua virtu-
 te intrinseca agit in lac frigidus indigestus et aquosus et coagulando
 covertit in caseum et quemadmodum coagulum non ingreditur in substantiam
 et corporeitatem casei. sed virtualiter tantum. Sic magno Alberto
 quodque probate semen se habet in generatione embryonis. Galienus in-
 fantes inquit non emittunt semen foecundum. Decrepiti vero male foe-
 cundum emittunt vel per rationem regiminis: quod forsitan processit ab ebrio
 vel patiente nauseaturus satietate vel ab eo qui multum coitit. Seu
 ratione pravae dispositionis. quod ab egro vel habente membra de-
 bilitata processit: qui raro generat maxime si principalia fuerint:
 vel ratione inaptitudinis viae vel instrumenti quod ab habente viam
 longam processit. Nam pro legato nimium spatium motus eius ad
 matricem venit calore iam fracto et spiritu exhalato. quare non ge-
 nerat sicut et Hippocrates dixit et conuerso. Quippe oportet sper-
 ma ad hoc ut gignituum sit nullo tempore manere extra propria organa

h autin particulis debitis esse viri vl feminae copulatae. ne ad ma-
triciis cōcauum priusqz veniat alteref. Ac eius virtus corrumpat.
A tempore vero: qz par vel nimis longo tempore fuerit retentum
Naturam veneni interdum assumens fit ad naturae intentionem i-
pfectum ad destructionem vero cōueniens vel a materia quae a ci-
bo processit inaepto vl a proprietate generatiōi cōtraria Et iccir-
co i practica Sauonarollae latissie dica phtiz ducētesima septuage-
sima secunda enucleate admodum tractat. Loca hiemis tempore
hymeneas: sint bñ clausa pauimentata nitida ornata Junipio pres-
tim igne fumisqz odoriferis calefacta. Vis autem autumnisqz tepori-
bus temporata. Estatis vero qd tempus iccirco p salute probaue-
rim ipse nequaqz vmbrosa recentia floribus odorifera: Salubria
lucida maxime si placet patiens: Leuissimo vel nullo potissimum
vento pflata: Quae nō ad libidinem. At gratioris qdem foetus ge-
nerationē parent. Namqz ludicra huiusmodi cor' letificāt. Quod
rem ad epar legat intellectam: qppe q cupidinis hospes est: a quo
rius descendens ad renes: intellectum a corde cōcupitum ab epa-
te ad ipsas ducit vbi eiusmodi cordis epatisqz passionib' semen ci-
tat z foecundat ad membz vnde: Quod absit: si cadens in aqua sū-
dum petat fuisset utiqz ad generationem idoneum. Hoc aut iuxta
reliquoꝝ pipathethicoꝝ sententias exit a toto Unde longe tñ dissē-
tit Albertus magnus. Id asseuerans esse spma: qd hz naturam ex
forma agente z materia q sit toti conueniens. Habens similitudi-
nem ad omnia corporis membra. adhuc alij dicunt: q sperma est
corporis quaedaz dissolutio siue humor ex dissolutione egrediēs
sicut sudor. Magnus autem philosophus dicit q est superfluum
quartae digestionis: quo indiget ad salutem speciei: Quo ad esse
quod habet in indiuiduorum successione z ideo melius dicit z cō-
uenientius: q sit superfluum vltimum h est ex vltima digestionē re-
lictum quod additum fuit super illud: quod est corpori assimilatu
Taliter autem additum est superfluum in indiuiduo habens po-
tentiam vt toti corpori assimiletur secundum actum vt in capitulo
per quem modum sperma est In corpore spermatizātis. Carta cē-
tesima nonagesima quarta argutissime in opere de animalibus di-

sputat idem Philosophus ubi preterea Venam in maribus: quae
seminum ratione continetur duplicem esse declarat Nempe paulo
interiorem: quod illud seminis obsceni receptaculum. Sicut enim re-
nes duo sunt Itemque testes Ita et venae seminales duae in vna ta-
men compage coherentes quae videri possunt in animalium cor-
poribus cum interfecta patefiunt. Sed illa dexterior masculinuz con-
tinet semen. Sinisterior femininuz et ideo in toto corpore pars dex-
tera est masculina Leua vero feminina Ideoque pro prestantis ma-
ris generatione iter caetera dextinae sint matronae copulate atque
peracta vel copula dextrosius iaceant aliquamdiu Interea letis in-
trinsecus cogitationibus quae semē nobilitant debet applaudere
Precipueque in copula elegantis cuiuspiam virginis utrinque cor-
dialissime est animaduertendum Quod non tam generationes quam
ad generationis exitum prestantiam est admodum accedere. Nam
secundum precipue coeuntium parentum curas liberos oportet
est faciem saepe saepius mores referre. Hic equidem puto quod
Plinius inquit. Naturae vero vis Atque maiestas in omnibus mo-
mentis fide caret opere precium non eos penitus puto inanes
qui iuxta historias vel saltem fabulas celatas aut pictas in thala-
mis habent imagines formosissimas quippe quae sedulo per oculo-
rum obiectae speculas ad mentis agitationem accedunt quam
in geniale semen ac sperma eiusdem spiritu cogitationis ineffabili-
ter opinamur accedere. Sunt qui dicant. Si nascentium placeant
oculi nigri sorix edendus In prima embryonis aetate et etiam at-
que etiam ipsa propter nauseam inscia detur pregnantibus vel potissimum
conscia Si nauseae non habuerit Insuper ad bonam indolem bo-
nosque mores indies praesertim copulae facit sobrietas quae quantae
sit honestatis. Galyenus merito ideoque audiat. Sobrietas a-
cuit sensum seruat memoriam sincerat mentem dirrigit vultum in-
tegrat pudorem Mitigat vitia vigorat faciem expedit cerebrum
Solvit linguas explicat sermonem Nutrit medullas confortat san-
guinem curat venas astrigit nervos Tenet libidinem recreat somnum
propagat senectutem Atque hominem stabilem facit. Plutarchus
Qui semulicibus generandae gratia sobolis admouet. Dispositio

sobrii aut vino saltē modestissime delibato cōgressus faciāt: Qui-
bus. n. ex initio vt a genitoribus p ebrietatē seminarēt. Accidit his
viui auidi ac temulei nimiz eē solent ea pp diogenes cū qndaz ex
themulētia alienatae mentis adolescentulū descipe cerneret. Ado-
lescētule inqt ebrius te seminauit pater Xenophilū pithagoricū in
terrogatū. Quo pacto filij optime erudirent Respondisse ait Ari-
stoxenus si ex bñ instituta ciuitate nati essent Romani illi inqz an-
tiqui pstantissimi viri simpliciter ad frugalitatis exēplari ppatulo
discūbebāt moderatione illa qz oportune non ideo viuere vt ciba-
rent. Laetex ideo cibari vt viuerēt ostendentes Ita lōgeuitatez si-
bi pmo cōciliabāt Deinde alijs bñ beate qz viuendi regulā ostēde-
bant. Nampe cōmunis ciboꝝ simplicitas pedetētim si quo postea
naturae defectu oportuerit vt sit exq̄sitor faciēda eū ad conseruā-
daz salutē si habet tū ad recupandaz cōfert Si non habet Quip-
pe qz gladius Crapula plures occidit.

Gula generat humores
Datqz penas ac dolores.

Gula rapit sanitatem
Hominis z castitatem

Plures gula sunt occisi
qz a gladijs incisi

Propterea vnus ex septem gretiae sapientibus solon Ne quid ni-
mis. dicitare solebat. Si ad naturam viuīs recte iqt Seneca nūqz
paup Si ad volūtatem nunqz diues eris. Epicuri iccirco sentētia
tāqz rosa suos mibi videt iter sentes. simplicibus z non magnifi-
ce paratis cibis cōsuēscere z salubritatis efficiens est z hominē ad
vitae vsus necessarios ipigrū reddit Atqz aduersus fortunā itēri-
tus De semine cū satis supqz dictū sit Age de spmate. Tractēus
de hūani spmatis foecunditate z rectificatiōe Tertiū caput.

Am seminis virilis z spmatis mliebris idonea foecūdaqz
pferit q̄litas z q̄stas pferāt ad generādū. In generatiōe
nāqz vniūt in vñū z pūctū ex ābob cōmunicat simul ha-
bēs vtutes q̄ sūt ex mare z femina. Propterea neutz eqdē dixeris
p se. S3 ex ābob pūctū habere potētiā z virtutē ad vitā z animā

De ipsa itaqz rectificantibus deqz foecōdantib⁹ allaeriter fert ani-
 mus pertractare Spmata itaqz foecōdantiū triplex est genus pri-
 mum quod maris tantum alterum quod tantum feminae Tertiū
 quod utrunqz sperma foecōdat. Maris tantum foecōdātia om-
 nia sunt concarum presertim ostreorū genera et similia Que susqz
 deqz possūt aliqd vel cū ferre foemineo mulieris vero tūc sūt eruca-
 ruta et filia uide vltus. Et Ruta viris venerē minuit mulierib⁹ auget.
 Preterea comestio testiculorū cerui ac tauri sūmitatisqz caudae
 vulpinae mulierem stimulant ad libidinem Utrūqz autē sperma
 foecōdantia sunt que per ordinem alphabeti in capitulo de sper-
 mate et eius dispositionib⁹ posuit Sauonarolla dica ducētesima sep-
 tuagesima secunda et que in pria sui opis parte posuit Adicael sco-
 tus dica quinta nec nō insuper quae in varijs locis tractatus tertij
 sui volominis posuit Rasis presertim i secundo libro de experimen-
 tis et confidentijs vbi vt ipse dicit medicinaz mirabiles et expertaz
 ad coitum docet. Atqz in eius preterea. Libro quem diuisionum
 appellauit Frāsciscus insuper pedemontanus: Ioannesqz in suis
 voluminibus Adelus presertim in libro de medicinis vniuersali-
 bus: vbi vulpinoz testiculorū confectionez docet necnon iccir-
 co plurima: Quippe qui liber qm̄ est ad omnia saluti conferentia
 generalis vehemēter: Regius tamqz cibus est appetendus. Quo
 sine recunditum equidem fore vnqz censeo Adedicum neminem.
 Alibi modum ad litteram conficiendi testiculos vulpis sic inueni-
 vz. Est quidem Satirion bona p̄ficiis ethicis et consumptis et est
 medicina impiguationa bona et coitus multiplicat. Modus autē
 operationis talis ē. R. Satirionis. i. vulpinoz testiculorū in suf-
 ficienti quantitate ad minus Libraz. j. qui minuti incisi in lacte co-
 quantur et vino albo dulci super prunas cuz autē ad lactis quali
 consumptionem fuerint bene cocti tūc super eos funde olei Amig-
 dallarū. ʒ. iij. agitentur conterrendo cum ligno. Postea tale sy-
 rupus superfunde. R. succi bugolosae cocti et expumati librā j. suc-
 ci pomorū dulcius bñ maturorū grannatorū. ʒ. x. zucari albi et bo-
 ni libr. ij. Adisceantur agitando cuz predictis vsqz duz eis sit cōpe-
 tens decoctio deinde ab igne deponant et piciaf desup cinamomi
 subtilis et electi q̄titas q̄ puenies videat ben. al. et ru. añ. ʒ. ij. ligni
 c iij

aloes. 3. iij. sandali citrini. 3. f. oia simul cōfice ⁊ pōe i vase vitreo ad
 vsūqz seruēt. Cōtra aut defectū impotentiae coeūdi. R. baccas lau
 rinas euforbiū satiriōis radicē Quae oia simul bulire fiāt in oleo
 adco vt fiat q̄li vnguētū: Quo testes vngāt renesqz. Ad idē diasati
 riō plimum iuuare laudat. Itē pdicū bñ coctaz comestio plimum
 iuuat ⁊ recētia oua sorbilia galinacea ac testiculorū simpliciū bñ coc
 toz vulpinoz comestio ad idē valet. Idē faciūt ifrascripta v3 si ex
 eis fiat cōfectio ad vsūqz fuet vrticae semina gingib pip lōgū gari
 ofoli galāga satiriō. Sūt q dicāt si virile mēbz vngat ex verrio fel
 le seu caprae plurimū ad coitū stimulat Idē i semina opat si psoli
 teca itra pferti labia sōūgat Sūt insup q sano hōini exterius posita
 spma multiplicēt vt feliriciū musc^o sābuc^o abrotanū saluā nasturtiū
 apū celidonia camōillae oleū ⁊ similia yonēsiū iterea Plini^o dē
 audiat. Tria folia siluestris erucae sinistra manu dēcerpta ac trita i
 aq̄ mulla si bibāt venerē stimulat s3 nullaz viri seu feminae iccirco
 differētiā facit. Nos mulieris tñ venerē hoc stimulare magis iudi
 camus. Naturalissimā aut ad vtrāuis venerē stimullādā passerus
 putain^o pullozqz colōbaceoz domesticoz piguiū comestioez ⁊
 ipoz ius cū recētib^o ouis galinaceis cināomo pipeqz cōdit. Foe
 cūdat insup spma ab exteriorib^o p̄m̄itiuis hieme. s. ⁊ vere in viris
 estate aut ⁊ autūno i mulierib^o. Naturaliū iterea sensuū visus audi
 tus maxieqz tactus incitamentuz omniū. Videtur mibi pstantis
 simū qbus quasi ad mētis arce3 portis accedit quoz p̄inde molli
 b^o curis i delicatis p̄feti ⁊ otiosis hominib^o amor nutrit dīdeqz sp
 ma citat ⁊ foccōdat atqz p̄ somnū ⁊ vigiliās tēpatas ludos iocos
 ⁊ similia moderata: Quippe q̄ singula nec n̄ alia iccirco pluri3 cuz
 ab Aluicēna Sauonarollaqz latissime disputēt omittā ope p̄ciū si
 qs iccirco fuerit curiosior eorū dē Aluicēnae Sauonarollaeqz po
 tissimū familiaritate fruat i caplis v3 de spmate ⁊ igenijs ⁊ alijs ad
 ip̄gnatiōez faciētib^o carta ducētesima septuagesimasecūda nec nō
 ducētesima nōagesimaquarta. Rasis insup i libro qnto caplin d̄ ijs
 cudit q̄ augēt spma ⁊ q̄ valet ad coitū p̄cipuū. iterea iccirco remedi
 um ē virile p̄feti aliquādiu spma suare ad hoc. s. vt sit bñ digestuz
 ac viscosū cui^o nimias tñ reludatiōes suapte. s. i casuz exeūtes mī
 nisterio p̄stat cobibere qd i caplis de cura multiplicationis spma

ad d' gomorra z pollutōe carta ducētesima septuagesima tertia do-
cet Sauonarolla qm̄ generationē fraudāt coitu frustrato Quē cū
ad .plificationē tñm̄ virtutē cū ad voluptatē tñm̄ vitiū: euz ad vitz qz
neqz vitiū neqz virtutē. S3 naturalē e qdēz puto instinctus.

De seminarioz vasuuz z mēbri cā z genio cap. Quartum.

Um ad .ppagandaz humanitatē voluptate mediantē: du-
plicē fore sexū natura statuerit psequens fuit Duplex vas p
sexuū differentia Masculinū .v3. z femininū pficere: Qui
bus nōdū ipsi naturae tñ satisfactū fuerat: nisi insup instrumentū ad-
deret quo p .pmixtionē maris z foemine seme .a geniali spirītu in
locū debitū trāsfūderet. Quēadmodū innuere videt Aliuena car-
ta ducētesima septuagesima q̄rta caplo de anathomia testiculoruz
z vasū spmatis: Qd qdē in matrice dextrinū vt plimū est masculi-
nuz. Sinistimū vō e cōuer so De vitroqz .s. siml mixto idoneo i ma-
trice hinc vel inde bñ locato loquor: Qd qdēz sic est in generatiōe
cā prima z melior mouēs p formā. Neqz sec? Alberto magno te-
ste nāliter posset fieri. Si .n. sexus nō essent distincti. S3 vni licet in
plātis nō liberaret aliqd seminis ab oppaco terreo i tāta puritatē
qz formaz sensibiliū absqz materia esset susceptiuū. Haec .n. est p̄ci-
pua cā distinctiōis sexus vt id qd est i mare .ppinquuz formae exi-
stēs depuret ac digerat aliqs materiei ptes vt puritatis tātae sint su-
sceptiuae Nō .n. hoc mō possz digerere nisi separet eas aliq modo
separatiōis ab ipuriōibz. Nec possz separe si vtiuz masculina vbiqz
v̄tuti seminae p subiectū esset imixta Haec igit cā precipua ē sepa-
ratiōis sexuu3 in animalibus vnde ad rationale tñ accedamus.

De matricis z secundinae cā z Genio cap. v.

Qnū pfectissimuz aīal hoīez dissentiat l3 epicur? pia-
tātope natura videt āplecti qz multiplex molissimuzqz
gremiū i m̄ris vtero admirabili genio ministrauerit qp-
pe qd pncipalit bipartitur p̄mā p̄tē tanqz generalē dīte-
ri z matricēz vocari alteram specialem ceu z secundina3 nempe q
p̄sidentissima natura tanquam in orbe urbem in vrbe domum
stratumqz construxit tam tenerrime quidem vt p̄sentius quid sit fa-
cile non reperiatur secundina cuiusquidem natura suū tanta est

foetū psequi caritate ut ab omnib⁹ euz aduersis quātū potest fouēs
ac piegēs ad natiuitatē perducatur quo die ipuerperae utero relicta
lugubris ceu anxiaz q̄rens quasi amissum tandemq; in utero nō
inueniēs infantē sequit̄ extra uterū: Quib⁹ postremo matrix quoq;
defixa q̄rulle similis protrahitur vnde diebus pluribus puerpa do
lozatur. Remedia aut̄ i libro nro de adolescentia tractatu pmo ⁊ capi
te de regimine puerpe post ptū diligētissime insinuabim⁹. Inter ea
p̄sentiora percurrentes ordine recto p̄osequimur. *De matrice recti
ficanda ⁊ fecundanda.* Cōfortatis i supiorib⁹ virili semine ⁊ semina
rio par ē ut de matricis hospicio rectificādo ⁊ foecundando tractē
mus. Prīmū itaq; qd̄ requiritur ē ut matrix sit iuueis apta i suo scilz
loco salubris boni tēperamētū i caliditate nō suffocata ⁊ lunarib⁹
expurgata. Quēadmodū in sui opis libro tertio vigesima p̄ma sū
ma tractatu pmo *De radicib⁹ ⁊ p̄ncipijs cōceptione ⁊ partu* dica
ducētesima octuagesima secūda ⁊ sequēti exactissime scribit auicē
na nec nō illustris p̄bisc⁹ Michael noster tractatu sexto dica ducē
tesima octuagesima p̄ma ⁊ caplo vigesimo p̄mo de mēbris genera
tiōis i femellis ⁊ de ipregnatione ⁊ ptu atq; sequētib⁹. v3 de signis
cōplexionis matricis d̄ mala cōplexiōe matricis de dolore matri
cis *De ei⁹ oppillatiōe d̄ mēstruis ⁊ eoz retētiōe* *De fluxu non na
turali mēstruoz* *De fluxu humiditatum aliaz* *De clausura oris
matricis ⁊ coeteris ei⁹ egrotationib⁹* vbi adeo scribit amplissime
ut iccirco meo qd̄ iudicio Reliquū p̄steris nihil sit. op̄ficiū sata
gere hic mihi videoz ad locos remittēs matricis rectificatiōis ⁊ fe
cōdatiōis studiosos eo vlt̄ maxime q; de matricis egrotationuz re
medijs vnde pendet ei⁹ rectificatio ⁊ foecōditas i libro nro d̄ ado
lescētia tractatu altero suo scilz loco mihi Deo dātē pariter agen
dū restat nihilomin⁹ hui⁹ capitis habita susq; deq; ratiōe Titulo
ruz nō nihil iccirco sup̄ficialr q̄si differem⁹. Itaq; si mulier eo quia
natura forsan sit nimis patula neq; cōcipere Quapp matricis col
lū quasi fluctuat indirectum vnde conceptio impeditur: poterit cū
aluminis puluere ⁊ sanguinis draconis ac atramenti confectis cū
acri aceto ⁊ intrap̄positis ad aptitudinē coarctari Que si sepius fiāt
diut⁹ q; tenuerit nimis claudet. Idē diuersimod̄ fieri posse i li. nro
de adolescentia tractatu primo p̄ reuīrgināda muliere memorabo

Matricem preterea rectificantia et fecundantia sunt que noster qui
 salubris dicitur libellus docet in eorum capitulo que matricem preparat
 ad preceptum carta vigesima nona. Rasis autem in libro quoniam o caplum
 de isto cudit quod auferunt humiditatem inde. ubi mulierem maxime pre
 parat ad conceptum quod si lolio pariter thureque suffumigetur magis
 disposuit ad preceptum. Idem ex laudano suffumigatio facit ipsamque subpo
 situm et emplastratum. Danae de preterea semine et rasura radice dracotee
 ouis recentibus apte coctis supposita mixta et in cibum cum vitellis ipsi
 mulieri data veneremur excitat matricemque prepat ad preceptum. Item nepithe
 suffumigatione subpositioneque bene calescit mulier et habilitatur ad
 impugandum. Theodorici in super anacardinum et scamonee modicum p
 pessarium coacta et super prima nocte vel secunda fecundant viripo
 tentem. Maxime idem si sit si vir edat coagulum leporis maris et femina
 feminae deinde copulentur. Si autem matricis nimiam propter humiditatem
 forsan mulier neque concipere cinis radicem caulium intenui lineo saculo
 raroque intrapositum siccet humores. Preterea nisi nauseam habeat percipiat
 si habeat infertilitatem mulier bibat lac equinum cum viroque deinde copuletur. Mu
 lieris autem habentis matricem siccam umbilicum asinae lacte frequenter
 madefactus maxime cum coire satagit facit concipere. Idem sit si mulier
 saepe utatur granis peoniae cum vino ieiuna et cum mastice mirraque
 eius umbilico emplastrato. Ad idem. R. testiculos nanum suillum pullo
 rum quorum in cibum mulieri dabis duos summo mane. Deinde nihil
 edat usque ad duas horas pariterque duos vespere dabis post cenam
 duas horas postea per horas moret sine cibo. et sic successive fiat ad
 complementum cum viroque iungat concipiet si deo voluerit. Idem sit si ex
 urcino seuo succoque herbe paritariae et benloiae. Ana unguento fa
 cto viripotens virique patiens. Mulier saepe subingat Taxonis testes
 in aqua coctos modica tenuiter deinde incisos si cum pipere melleque
 cum feceris in cibumque vespere mulieri dederis quod per noctem virum patiat
 impugnetur. Item si ex damiae felle semineque testiculoque vulpis et pi
 pere ac erucae semine de quolibet accepta parte ad pondus aurei et
 ex melle. 3. ij. fiat electuarium ipsamque mulier teneat viro coniuncta conci
 piet si fel sit ex femina concipiet feminam si ex mare mare. Sunt qui di
 cant si lapis qui inueniri potest in ventre vel cerebro aglino tritus detur
 ad libendum in bono vino seu cum alio vomini cibis ad comedandum.

et ad brachium liget. Deindeque cum muliere iungat faciet illam quae primus in
pregnare idem sit lapide in ventre seu ceruina nam repperito a muliere pre-
sertim viro copulata lato. Idem faciunt pluerizata peoniae grana cum
thure mixta mirra et mastice in potu scilicet sumpta ieiuno scilicet cum bono
vino rubeo. Sic in super et lignis ederae cum quo vmbilic? usque ad nates
ungatur ante et retro circumquaque in matricis supfluitate assumit ma-
triceque ipsam habilitat ad forturam. Item utatur mulier hoc electuario
℞. dactyloz libram. i. nucum muscatarum et canelle an libram. i. gallae exa-
gios duos. gingiberis exagium. i. zuccari libram. i. omnia confice cum
melle simulque quo ad sufficiat bene coque et erit factus virilique consuetu-
dine fungatur et fiet. Sunt qui dicant hora coitus priusquam mulier cum
viro iungatur si accipiat rutae succum sibi que ponat clauum in orificio de-
indeque iungat in pregnari. Item fenugrecum tritum cum anatis pinguitu-
dine confectum matricem impositum habilitat sed naturam stringit. Item li-
gni aloes sumus receptus matricem habilitat. Rursus. ℞. cerebrum
cerui vel vituli ysaopum humidum butyrum vacinum vel caprinum caru-
lae modicum gummi amigdalas storace an ex omnibus exagium. i. mel ad
pondus omnium spici exagios duos terreda terantur et conficiantur et aque
per alambicum extrahat quae per triduum mulier utatur ante cibum. Po-
stea cum viro iungatur et fiet. Item. ℞. leporis seminae naturam quam bene
assabis et puluerizabis mulierique in potu cum bono vino ministrabis
Item si mastice accipias canelam nuces muscatas gariosolos ex omnibus
exagii medietate et in puluerem redegeris quam si distemperaueris cum aqua
pluuiali seu que melior erit rosacea seu cum aqua saltem decoctionis
rosarum simul omnia cum feceris ac troiscos feceris quos ad vmbraz
ficcaueris et cum opus fuerit unum vel duos dissolueris in aqua rosacea
vnde sum? exallauerit quae si a balneo praesertim exente muliere suscepta
per partem sit inferiorem que protinus viro copuletur presentane-
um autem remedium ad conceptum. Sequitur medicina ad aptandum
matricem et concipiendum experta. ℞. gariosolorum piperis an. 3. i.
cardamomi cinamomi gingiberis nucum muscatarum melget an.
3. i. cum dimidia aneti. 3. iij. rubagarii. 3. iij. cumini. 3. i. feniculi. 3. i. si-
leris montani. 3. i. omnia ista tenuissime contendantur et cribellentur
postea ℞. mellis. 3. v. quod ponat cum sedulla cantella ne effervescat
et in ignem decidat ad bulliendum et frequenter expumetur cum autem

bene bulliuerit perfecteque expumatum fuerit tunc ab igne demptū
frigere dimittatur et cū iam frigidus fuerit dicti pulueres inponant
beneque misceantur sic ellectuarium erit factus de quo sumat mulier
que secundari velit vnum coclear post prandium aliudque vespere
post cenam. Deinde per noctem cū viro venereas valent vires pa
tiatur Iecirco Haly astronomus infra scripta cudit capla. Insciē
do vs si pregnatio perficietur seu nō. Vtrum pregnans vnum vel
plures pariet. Itē in sciendo q̄stum est q̄ mulier p̄cepit si est mascu
lus fetus vel femina. In sciendo quo tempore erit partus. In scien
do vtrum partus erit diurnus vel nocturnus et caplū in questione
pro filio et suis qualitatibus que si quēpiam delectabūt ad haly
illum remittentes Nos ad caput sequens nostrum accedamus.

De feminis iniectione et genio caput septimum.

Uamq̄ libeat omnifaria de humani scilicet generis subste
taculo virili quidem semine pertractare tamen cum ab Ari
stotole nec non alijs viris amplissimis. Tum ab Alberto
presertim magno in operis de animalib⁹ libro nono tractatu pri
mo carta centesima trigesima quinta atq̄ in libri quintidecimi tra
ctatu altero caplis primo secundo tertio et quarto de questionibus
que sunt de spermate et an sperma descendat a toto corpore sicut di
xerunt emphedocles et anaxagoras ac de improbatione dictorum
emphedoclis et anaxagore per causam masculinitatis et feminei
tatis et per causam generandi dissimilia sibi in genere et cui⁹ modi sit
principium generationis quando dicitur q̄ ex spermate sit genera
tio nec nō carta ducentesima quinta caplo decimo de dispositione
spermatis femine et maris et quomodo se habent ad conceptus ab
Auienna preterea principe a secundo scilicet caplo de virtutibus
naturalibus carta vnde uigesima vsq̄ ad sen alterā libri primi atq̄
in capitulo de generatione et virge eiectionibus ante me sit argutis
sime disputatum hinc me equidem paucis absoluam. Seminis na
turalis virilis iniection nihil aliud est nisi nature spiritus p vicissitu
dines a venerea voluptate ad generationē expulsus q̄ per tres aut
quorū cōmunit vices pplet quarū pma est fortioris vtutis vñ qd in

homine precipuū est cor generat. Prima seminis nāq; dispositio
ad virtutem tendit vitalem euestigioq; ad naturalem et animalem.
Virtutis animalis Salienum iuxta, sedes ē cerebrum virtus autē
naturalis duas habet species vna cuius finis ē custodire indiuiduū
et ipm conseruare que ministrat in re nutrimenti do nec ad finem vi
tae nutriat corpus: et huius quidem speciei sedes est epar. Altera
vero cuius finis est specie cōseruare q̄ est ministrans in re gnationis
et sepat ex ipuribus humorib; corporis spmatis substantiā. Dein
de nutu sui creatoris ipm informat et huius qdē speciei habitatio tes
tes sunt Virtutis autē vitalis sedes est cor. q̄ppe qd oiuistarū opa
tionū est principū epatis vt fundamētū a quo ptinus incipiente cor
diali prima substantia sūmūt alimētū ope ptū seminis in matrice bñ
disposita prima opatio est rarificari: et spumofari. vnde vessice fiunt
primū tres scilz cephaliteca carditeca et ipateca vnde ptinus cōti
nuat orviteca q̄ ante tñ ombilici pfectionē: quo cibat embryo non
integrant: q̄ppeq; vt ordiat et viuat q̄ternū vesicarū nūerū causantia
q̄tuor in costu pariter sunt necessaria. Appetit; imaginatiu; spirit;
humor et ventositas. Appetit; vt Cōstantinus ait cassianēsis est ab
epate spūs a corde hūor spetialita cerebro et cōmunit a toto corpe
vetositas autē mea sentētia a caloz hūiditatis pticulā subtiliorē i ve
lositate dissoluēte et ad gēitalia mēbra dirrigēte: q̄ qdē vetositas cū ē
sicca et mltā virile mēbz vt Albert; dicit sit q̄si offeūrita q̄ pp nimia
illā vetositate spmatis via interdū opillat et nō exit. nisi qū aliq̄tulu
ventositas illa remissa fuerit. Hinc incōprehēibile naturae vim cē
certū est si qdē illico aie accidētia opant qd pculdubio cogitatiois
a copulae voluptate tātulla remissio satis docet a dmissarij q̄ppe q̄
immediate ventositatis illi; vebemētia simul remittit et exit semē qd
si retrofuz turpiter brutoz instar iniectū fuerit Hippocrate aucto
re filii q̄ nascētur si mares erūt sodomitae. si feminae meretrices ad
quā alio sententiā calle videtur Rasis accedere dicēs in sexto libro
de scitentijs et intellectib; sine qbus rectus medicus esse nō potest.
Adorū ratiōis memoriae egritudinū et membrorū similitudinē patri
bus refferri quod gratia dispositionis celestis et liberi arbitrij licet
semper non verificetur tamen semper est verisimile nanq; a pater
no semine quippe quod est patris substantia filius in matris vtero

originatur et uiuit cuius quidē originis curiosissimas distinctiōes
cū exactissime p successive naturae necessitates alio mō nāliter nō
posse fieri pspicacitate ingenioꝝ qdam admirabili intellectas peni-
tus philosphi disputauerit et p̄cipue Albertus n̄r in opis de aīali-
bus libro nono tractatu secūdo caplis q̄rto qnto et sexto carta cen-
tesima trigesima qnta sexta et septima. nec non iūsup in libri decimi
tractatu altero caplo tertio. folio cētesimo q̄dragesimo secūdo vbi
etiā de causis tractat masculini et foeminini p̄ceptus. nec nō, in folio
decimo nono et alibi. P̄recipue in caplo de gn̄atione embryonis
Auicēna et sauonarolla carta ducētesima nonagesima octaua Ari-
stoteles p̄terea Galien⁹ Bartholome⁹ de mōtagnana et Michael
scotus medicinas ad gn̄ationem docēt exq̄litas quas ne illoꝝ pē-
nas induar qd̄ circūstantib⁹ demus p̄cellis esset omniū itā indecoꝝ
et ad sp̄matis vtriusq̄ efficacē p̄iūctionem accedam.

De spermatis muliebri p̄iūctione et nā caput octauum.

Sicut viri et mulieris ita semis et sp̄matis humanoꝝ idonea
in matrice copula ad hoc vt generet homo Requirit in ea
nempe cōmixtiōe naturali q̄si certamine si virile semē p̄ua-
let mas generat si sp̄ma mulier sicut naturalū philosphoꝝ Prin-
ceps Aristoteles atq̄ Hippocrates Galienus Auicēna et i huius
modi cathalogo merito magnus Albertus appelland⁹ differuere.
Electio autē q̄ in hoc puenit vt Salys recte abenragel p̄siderauit est
vt ponas ascendens signū masculinū et directarū ascensionū et an-
gulos et signa fixa et dominū ascendētis i ascēdēte vel in celi medio
et q̄ primus planeta qui trāsiuerit per gradū ascendētis i orizōte sit
fortuna et apta luminaria q̄to magis poteris. In hac electione et
maxime luminare tēporis nec sit fortuna in copiaz anguloꝝ sit tñ
ibi fortuna salua et fortis et cōuenit in hoc aspicere ad dominū ascē-
dentis et cū custodire ne infortunet. In nono mense ac tēpore cōce-
ptionis qm̄ illud tēpus erit natiuitatis et si eū custodire poteris ne
infortunet a septimo mense nec in decimo a conceptione. Melius
erit quia natiuitas esse pōt in ijs tribus tēporibus supradictis vñd
necesse est vt sit in istis temporibus fortunat⁹ et potēs et similiter lu-
minaria. Huiusmodi autē difficultates alieq̄ quas astronomi in-
tractabiles quasi reliq̄re in nostro qui astrologie sūma dicit libro

declaranť. Itaqz hoc in loco ijs ommissis ad cōceptionē z genera-
tionem iam alacriter accedamus

De cōceptione z generatione caput nonū.

Equit nunc vt de iplis cōceptione z gnātionē disputemus
I Itaqz cōceptionis z generatiōis diffinitioē p̄habita ab ac-
cidentijs animi merito p̄mū incipiētes: qd cōiugatis p̄ferat
platonico qdē moze: qui oportere dicebat eoz q̄ dicunt: p̄mo do-
cere vnū qd qz qd sit: libenti qdēz animo recludemus. Cōceptio est
vtriusqz sp̄matis ad generandū a matrice p̄phensio: qui in genera-
tione ē actus p̄m^o. Generatio ē embryonis inchoatio z est actus
secūndus: quē sequitur imp̄gnatio: q̄ matricis est actus tertius q̄ propter
mariti p̄plexiōis p̄sertim sanguineē regulis quas in tractatu altero
de inanitiōe z repletiōe z caplo de coitu z attēdendis in coitu carta
ducentesima septuagisima septima z sequētibus docet saunarolla
regulēť hos maxime ad rationē hortor. nā p̄ eoz genijs effrenio-
res z quo sensus trabūt nisi rationis obice repellātur faciliores ha-
benť. Colericis p̄cipimus ne iracūdi seu dolosas curas deteriorū
consciij alto corde p̄mentes. Slegmaticis ne somnolēti vel desides.
Melācolicis ne iuidi tristes seu inaeq̄ copulēt. At sobrij modera-
ti affabiles incōsciij puigiles alacres saecuri leti z liberales. vnde z
secondior genitura ei⁹ qz q̄litas sit venustior. huiusmodi autē tēpera-
mēta cognoscunt per signa q̄ Rasis docet in sui op̄is tractatu altero
de cognitione p̄plexionū humani corp̄is qnq̄ginta octo continēte
capla. Quoz p̄mū est de sūmis colligentib⁹ scientiā cognoscēdi
cōplexiōes. Aliū est de aggregatione: quā necesse est obseruare
in iudicijs z subtili inq̄sitione phisicionomie. Hec apiū quasi laborē
imitatus ita posui vt q̄cūqz q̄ sibi iccirco fuerint opportuna possit
faciliter p̄pire. Interea si vis ex muliere habere p̄lem masculaz oz
vt in cōgrefu sit ascendens signum masculinū in rectis ascēsiōib⁹
z angulis. Et signa fixa z dominus ascendētis sint in ascendente:
vel in medio celi siue i vndecima z q̄ p̄m^o planeta q̄ trāsiuerit p̄ gra-
dum ascendētis in orizonte sit fortunatus z oportet ad hoc apta-
re luminaria quāto magis poterūt p̄sertim solem: nec sit infortuna
in aliquo angulorum imo ibi sit fortuna salua z potens z maxime
oportet dominū ascendētis p̄considerare ne infortunetur in nono

menſe a tēpore cōceptionis qꝛ tūc poſſet accidere diſcrimē: ⁊ niſi in
fortunabit in ſeptimo. nunc in decimo a ꝓceptione melius erit qꝛ in
ijs tribus tēporibꝫ ſupradictis accidere pōt natiuitas. ⁊ peculiarit
tū in nono ideo ad nonū menſem a ꝓceptione harū triū prima debz
eſſe ꝓſideratio. Itē ꝓconſiderandū ē ne dñs ſeptie vel octaue domꝫ
ipſictorū ꝓſerti ipſibꝫ iſortunēt nec aliqꝫ mixtionē habeāt cū ſigtoribꝫ
bꝫ añſcriptis atqꝫ cauēddū eſt ab iſortunis ⁊ cauda. **¶** Delꝫ aut qd
eē poſſit in hoc **Alhaxath** inqt vt ſit luna i aſcēdēte. In tertio ſol ⁊
caueas tibi a via cōbuſta ⁊ apta venere quia ſi venns dānaret eſſet
dānū ſuper matres: ⁊ ſi luna dānaret eſſet dānū in corpe creature
⁊ apta quintā domū ⁊ eius dñum: ⁊ puenit vt hoc fiat in horis ipa
ribꝫ diei ⁊ noctis ſicut ꝓma tertia qnta ⁊ ſeptima ⁊c ⁊ ſi acciderit qꝫ
aſcendēs ſit libra eo exiſtente ſaluo ⁊ domino eiꝫ ſimiliter libero qꝫ
eſt ſignum rationale: bonū erit qm̄ mediū celi erit cancer qd eſt ſi
gnum multorū filioruz: ⁊ ſunt ſignificatores in ſignis masculinis
qꝫ hoc ſignificat qꝫ ꝓceptio erit de masculis ⁊ neceſſe ē. vt adiunes
te in hac re defactis nālibꝫ qꝫ ſiunt ꝓ ꝓhiſicā ⁊ eorꝫ bonū eſt colligē
qd puenit huic rei: qꝫ facta celeſtia ꝓplētur ⁊ apparēt ſim qꝫ recipiūt
noſtræ materie ⁊ ſcias qꝫ qñ planete ſunt oriētales reputādī ſunt
maſculi ⁊ qñ occidētales feminini ⁊ illos qui fuerint in duabꝫ quar
tis maſculinis reputamus maſculinos ⁊ qui in quartis duabꝫ femi
ninis: femininos. **¶** Iſs obſeruatis nauet in ſuper operā vir vt cum
femina: tū ⁊ iꝑe maxime ſpma impellat quēadmodū **Raſis** docet i
quinto tractatu caplo de iſs qꝫ valēt ad impōgnandū qm̄ ſi ſecus fiat
diſcrimē iminet licz ſit maſcula nō ꝓplete creature ꝓpter tarditatē
apertiōis oris matricis aut ꝓpter celeritatē: que tñ nō fuerit omni
no nimia qd ſi ſic eſſet nō mō creatura fieri impfecta imo nulla etiā
eſſet cōceptio ⁊ hoc eſt cū vir nimis celer eſt ad effundendū ſemen
vel nimis tardus. Interea ſpma qꝫto ſpīritu pōt matrix emungeat
ſubnixe patiētis qꝫ ſic maneat vl i latere poſſimū dextero iā hauſtu
pacto horula vna ſtratis obducta ⁊ boni chimī mulier aromaticis
ſtipticis ⁊ ſalutiferis cibis veſcat: qꝫ iopia ſi vetat eliger ſiꝓlices huiꝫ
mōi ei ꝓmēdāt **¶** odorēt i ꝓmis cuminū mlieres vñ pliniꝫ tradūt qd ē
faciliꝫ ꝓcipe eas qꝫ odorāt cūinū ꝓ coitū deiñ biſtōta hba cōeſta vtu
tē hꝫ ꝓfortādī ꝓceptū. criſipꝫ caucolidē ſiue caucalē hba ſeniclo ſilē

breviter uale et flore candido manducata cōfectionib⁹ tradit cōferre
vel si succū matrona nisi nausēā habeat biberit in uino ieiuna siue
ius decoctae. Nausee siquidem tanta vis est ut nauseatiui cibi licet ad
cōceptū suapte natura cōueniant tñ ppter nauseam subuertunt. cō
tra uero pceptū a muliere cibi licet ad uergetandū nō sint puenien
tes embryonē tñ ppter mulieri appetentiā fiunt ut plurimū pueni
entes. Leporini testes a muliere post purgationē transglutiti iuuāt
ad p̄cipiendum. Item ad iuuandū cōceptum fomentū fiat ex deco
ctione bertonice fiatqz subpositoriū. Ad idē fiat electuariū ex ei⁹
puluerē melle p̄fectū ac sauiā vñ cū uino sumpta frequēter. Et si tri
ta pus maricis subdit ori. Ad idē insuper dosis mirabilis si amās
et amata mulier nāqz omniū prim⁹ p̄ceptionis motus est amor na
turalis cū eodē amato uirō copulet. Satirion seu saturion herba
est pluribus nota huius radices ad triū librarū pondus colligant
hora diei decia vel circa mensis ianuarij et in massam p̄tundantur.
deinde in olla ponant de auricalcho. In cō opculo foramina de
cem vel circa habente. Intusqz cū p̄dicta massa ponant. Lactis
vacini tunc emūcti et adhuc calidi libze. iij. mellis libza. i. uini aro
matici libze. ij. que omnia sic imposita simulqz mixta soli per decem
dies exponant huius dosis. 3. iij. Mulieri post menstrui purgatio
nem datis p̄xima nocte cōcipiet si copuletur. Obseruandū autē est
ante oīa ut sit lunaribus mulier expurgata sin naturaliter saltē hoc
pacto. Solsequiū herba ē plurib⁹ nota. colligant hui⁹ herbe folia
flores radices mense iulij hora diei sexta vel circa ad pond⁹ libraz
vj. et radices bene mudent deinde pariter in massam cōtundant q̄
in uale ponant habēte sex foramina in tegmēto et soli exponant ab
hora diei prima usqz ad eiusdē diei horam sextā. Idē fiat per dies
sex. Deinde imponant seui caprini libze. iij. coprocini sicci tenuissi
meqz puluerizati libze. iij. denuoqz ad soles ponant sicut prius seu
saltem per tridui. Cū aut opus fuerit dosis q̄ritas quā ministrare
uolueris collect et exprimat. Tempus autē ministrationis est hora
diei sexta. Debita q̄ritas est eius dosis. 3. bina tepesactae et mulieri
ministratae. Eo die menstrui sequet p̄fluuiū. Quo facto hac re
gula si uolueris marem cōcipiet. R. succi artemisiae libza. i. fellis tau
rini libza. sēs q̄ distemperent et cū p̄scripta Satyrionis cōfectione

misceant in q̄ cōfectiōe vt puta tepesfacta lana insondat d̄ q̄ lipi sub-
 ponat mulier formas lōgas instar virilis mēbri crura coniūgēdo
 quātū potest quas attrahcto spīritu sursū emūgat Hoc scitō d̄ pre-
 scripta potiōe bis vel ter bibat seq̄nti nocte marem cōcipiet si viro
 copulet eiusdē dosis. 5. v. 7. sēs q̄ cū cruore passer inmixto eadē ho-
 ra ministratae venerē incitāt ēi in senib⁹ p̄ter modū appetitus aut
 huiusmodi dextruet si qd tū aliud ederit philocapi⁹. Plinius de
 Siluestri scribēs cucumere putāt cōcept⁹ inqt adalligato semine
 adiuuari si terrā nō attigerit. cuiuscūq; gali galinacei maxie pugna-
 toris testiculi si cū galinacei ipi⁹ cruore lecto subiciant cogūt cōci-
 pe vel inuitas. Itē in libri vigesimiq̄rti capitulo. xviij. carta ducen-
 tesima qnq̄gesimaq̄nta vt liberi nascāt excellētes aīo 7 forma boni
 q̄ Rursus in eiusdē Plinij libri vigesimiq̄nti octauo capitulo car-
 ta ducentesima sexagesima p̄ma nec non in libri trigesimi cap. q̄rto
 folio tricētesimoq̄rto. Coetēz hoc in loco de ijs hacten⁹: Quoni-
 am in libro nostro d̄ adolescētia vberius huiuscemodi declarant
 hic de masculinitate 7 femineitate huic. s. capiti p̄sentissima ordine
 congruo pcurram⁹. Vtrūq; itaq; sp̄ma inmixtū quoq; virile ad viri
 muliebze ad mulieris foetū refferre p̄fert i sex⁹ similitudinē nūtiur
 Titubās ceu p̄mū. Deinde si i dextra matricis pte locat vt plurimū
 sit masculinū. Nā iter masculinitatis causas est epar p̄cipua vnde
 calidiori sinceriori q̄ sanguie foet⁹ nutrit⁹ q̄ femina sit accidit raro
 nā rara imo rarissima mulier tā calide p̄plexōis ē: Quae frigido iux-
 ta virilē nāz viro nō sit frigidior. hic ē q̄ supfluitas idigesta Iuene
 p̄feti sana celibe nubile nuptaue mēstruati singlis mētib⁹ expurgat:
 q̄ si masculini p̄feti generis p̄gnās ē ex foet⁹ calore gemiato 7 ciba-
 tiōe absumit supfluitas illa quae in viris haurit vnico p̄po na-
 turali calore q̄ pp cū mulier ad sum nū in qnq̄gesimo cōcipe d̄linat
 viro in septuagesimo possibile est anno generare s; quoq; patres 7
 aui senes fuerit humiliores habēt memoriā 7 rationē: q̄ vero p̄res
 7 auos in sua generatione iuuenes habuerūt mēbra eis p̄ncipalis
 fortiora sunt 7 eoz virtutes maiores vt in sexto libro d̄ sciētijs 7 i
 tellectib⁹ sine qb⁹ rect⁹ medic⁹ esse nō potest posuit Rasis quo cir-
 ca De moerit⁹ mūdi vīgnē causaz esse p̄ncipalē generatiōis oīuz
 esse cēsebat Hippocrates mulieres inqt q̄ multū dormire cōsue-
 d.

rūt supra dextz lat' vix pariūt foemīnaz z viceuerſa Empbedoc
 les vō d'icebat q' differētiā maris z ſeminae nō loc'. ſz q̄litas facit
 matrici' Spma cadēs i matricē calidā format i marē z i matricē ca
 dēs frigidā format i ſeminā cauſaz aut hui' caloris vl' frigoris mē
 ſtruū eē aſſeuerabat: qd' ſuo calore vl' frigore ſpma in eas mutat q'
 dictae ſūt ſexuū differētiās. Democrit' aut opinat' ē cauſā differē
 tiāe nō eē i matrice ſz poti' q' ſpma deſcēdēs a mare ſit huius cauſa
 differētiāe z hoc facere dicit differētiā in' marē z ſeminā: quā nībil
 omin' opiniōez d'bilē z paz ratiōis habētē aſſerit Albert' magn'
 Ego ab huiusmodi digreſſiōe iā abſiz. pīde ſi i leua mīci pte vtrū
 qz ſpma locat' vt plimū ſit femininū ſi vō nō absolute i dextram pte
 cōceſſerit ſz v̄gat paululū ſiniſtorſū. Maſcul' gignit effeminat' vi
 rago aut e cōuerſo: q' ſi tenuerit in' lat' vtrūqz gigni creditū ē her
 maphroditū virilis muliebriſqz ſex' p̄cipē magis vl' minus. ſm
 dū ſpmatis origīalis q̄litate z locatiōez i matrice dextimā ſeu ſini
 ſtimā magis vl' min'. Quas tñ ſituatiōes p ſex' varietate q̄litate at
 qz pſtātia penit' eqdē haud pbaueri nīſi a dextro ſeu ſiniſtro testi
 clo plus vl' min' caliditate bebetudine ſpmata cōplexiōata z per
 glutita iūgāt z iſtaz qdē nulla maſculinitatis z ſemineitatis ē cauſa
 pma ſz cauſae ſūt ad maſculinitatē vl' ſemineitātē iuuatiue. Prīmā
 vō z efficiēs cā vigor eſt ſpmatis bñ i caliditate pplexiōat' vl' debi
 lis vnde mēbrū habet originē a q' reliq' ordiūt. Qd' eſt cor pariſor
 mīqz dicēdū ē de effeminato viragine ac hermaphrodito quozuz
 oīuz pma cauſa ē huiusmodi p̄ncipiū actiūū vl' paſſiūū. Ideo cau
 ſa maſculinitatis z ſemineitatis q̄ſi ſemper eſt ſm dominās z raro
 habet cām ſimplicē z qñ aequales ſunt cōcurrentes cauſae ad igu
 iūū formatiōez: Tūc ſit hermaphrodit'. Siliter aut intuētū mibi
 Tota z vera maſculinitatis cauſa eſt in calore bñ cōplexiōatus ſp
 matis vigor z aliae cauſae que ſunt i materia mulieris aut in matrici
 ſis loco ſunt cauſae diſponētes vel coadiuuātes z preparatoriae z
 ideo i leua ei' pte ſepe ſit mas z i dextra ſepe ſit ſemina ſz tunc talis
 mas hēt aliq's p̄p̄tates ſemīae z talis ſemīa hēt aliq's p̄p̄tates
 maris qd' a lactātij quoqz opiniōe nō diſcrepat q̄ppe qui diſpares
 nās hoc mō fieri putauit: dicēs. Cū forte i leuā vteri pte maſculine
 ſemē ſtirpis iciderit marē qdē gigni opiatio ē ſz qz ſit ſemīea pte cō
 cept' aliqd i le bēt ſeminiūz ſupra qz dec' virile pa' iat' vl' formā i' i

gnē vl' nīmīūf cādorē vl' corporis lēitatē vl' art' delicatos vel statu-
 raz breuē vl' vocē gracilē vl' animū ibecillē vl' ex ijs plura. Itē si ptez
 i dextraz semē semīnīni sex' ifluxerit: Soēinā qdē pcreari sz qm in
 masculia pte pcepta sit habe i se qppia virilitatē vltra qz sex' ratio
 patiat aut valida mēbra aut imoderataz lōgītndiez aut fuscū colo-
 rē aut hispīdā faciē a ut vultū idēcorē aut vocē robustā aut aiuz au-
 dacē aut ex hīs pura. si vero masculium i dextrā semīnūz i sinistrā p-
 tē puenerit vtrosqz foetus recte puenire vt z semīnīs p oīa naturae
 suae dec' pstat z marib' tā mēs i aīo: qz i corpore robur virile fue-
 tur. Masculinū itēra itelligēdū magis puto: qd a dextro semīnū
 qd a sinistro puēit semen testiculo: qz secus. *Eoxhic mēini. Quae*
lutū iūni' moderat' collūella. In voluē d re rustica pcepit obligā
 dū. v3. testē dextrū aut sinistrū p gignēdis ex sentētia marib' aut se-
 mellis qd i viris mibi qdē ridiclū viderē. h igit ptermisso: *Quae*
sūt iccirco rēliq memorem'. Albert' magn' qd huiuscemodi rei.
metaeuroz qqz. iij. ē optie merit' i libro d aīalib' nono tractatu. ij.
caplo. v. carta. cxxxvij. sic iccirco iqt. v3. Cā masculinitatē ē aliqñ sp-
mat' qlitas aliqñ aut mīcio loc' vel aliud qd coadiuuās. si. n. sub-
stātia cordis pmo patiat mōlynis z postea pforte z veniat ad di-
gestiōez calor' pleti iducet sexū masculinū z p modos medios it
hos duos generāt mlieres viragies z viri effemiatī. Si. n. materia:
n hōbediat opātī pp pplexiōem aliquā q ē i ipa. sz tñ recipiat linea-
tōnes ipi' z mollit fm naturā humidū erit qdē mas q generabit. sz
i mltis assimilabit mīri z si spma pfecte mutet materiā a vtute: quas
sua ex pte hēt assimilabit pceptū pī. si aut materia mutet i pplexi-
ōe sua ab ea qz h3 ex ptesua v3 ex corpō mīris tūc accipiet cōplexiō-
nē casualē: z tū cadet a similitudine gñis sui: z idē ē de mutatiōe sp-
matīs a cōplexiōe: quā h3 ex patre: hoc aut ex signis ijsa cōfirnat
qm puer z senex pp būorē z cruditatē frequēti' generāt semīas: z p
duras carnes: z p vētū borealē generāt frequēti' mares. Calor aut
dz esse tēpatūs i generatiōe: z ideo cōtūgit: qd hñs spma itēpate calī
dū nō generat ex muliere: cui' guta est et calida. Sz ex alia: cui' gu-
ta sperma suum ab intemperato temperatur calore et similiter est
de semina in cōparatiōe ad virū: hic ē qd antiquis roman' mos d
repudiādo nisi nāe satisfacerēt vxorib' i pbādus oīo minie videt.

d ij

Ampli⁹ cū dicim⁹ spma frigidū causat et facit feminā nō seqt^r ppt^r
hoc. q^d p cōtrariū spma calidū semp faciat marē et nūq³ feminā. ra-
tio aut^{em} eorū q^d dixerūt q^d spma cadēs in dextrā matricis ptē aut exi-
ens a dextro testiculo est ratio q^ddem nō vera s³ tñ in aliquo. vita-
tis causae p^pin^q eo q^d pars dextra est magis calida s³ error istorū
fuit in hoc q^d remotā ponebāt causas eē rei p^pin^q i et cōuertibile
cū re ipā causa aut^{em} p^pia huius et essentialis debet q^{ri} in principio
passiuo materiali ēb³ yōis et i principio opatiuo q^d ē in ipō: qñ enī
materia q^d generat ē digesta et calida et p^priū effectiuū sit digerēs
et calidū p^porcionāl^r. Tūc frequē⁹ generabit^r mas cōplet⁹ si aut^{em}
materia fuerit inobediēs aut ē virtus actiua fuerit obilis genera-
bit q^ddem ad eā speciē generatū sed nō cōpletū et aptabit ei instru-
mēta nō cōpletae generatiōi cōueniētia et hec sunt matrix et vulua
cū aut^{em} spma mouet et reuoluit materiā siue sit oīo obediēs siue nō
primo format p^priū mēb³ cui⁹ cōplexiōez oīa alia sequūt^r et
ab illi⁹ cōplexiōe postea formāt^r testiculi et vasa seminaria sexus ma-
ris v^l seminae eo q^d vasa seminaria secūda sunt i p^priūalitate sub
corde q^dpe q^d oīb⁹ ē p^priūali⁹ ipm aut^{em} generat^r necessariō p^p ali-
quā cōplexiōez et si illa ē debilis cruda et huida at^{em} si generet^r calidū
et si cū primo postea venerit aliqd ipm imutās ad cruditatē at^{em} q³
alia membra formēt^r. Tūc a corde p^pcedit alia dispositio sex⁹ semi-
nini i vasa seminaria i totū corp⁹. Per p^ptrariū aut^{em} modū se habet i
masculinitate d⁹ q^d q^d ac emineitate sic dicim⁹ q^d q³uis calor dex-
trae ptis et calor matricis auxiliēt^r ad masculinitatē tñ haec nō ē vni-
uersalis causa sex⁹ hui⁹ i cōcepto secūdū hoc i eadē matrice eius-
dē cōplexiōis nō simul generarēt^r mas et foemina quorū mas distic-
tus erit a fortitudine alicui⁹ virtutis et foemina causabit^r a obilitate
eiusdē virtutis secūdū hoc dicim⁹ q^d spma virtuosū potēs bñ mate-
riaz cui aduenit digerere ac terminare p^p formatiōez q^d est i ipō q^d ge-
neratiōis est p^priū erit p^pculdubio causa maris i cōcepto. Dico
aut^{em} p^priū nō materiā ex q^d erit corpus i similitudine generantis
s³ p^priū mouēs et formans materiā si. n. huiusmodi motū
pōt^r se p^pficere aut adiutorio quorūda³ aliorū ita q^d ipm sit opans
ac terminans. Materia. n. foeminae q^d descēdit ab ipā ē q³si paties
et nō agēs si aut^{em} sic ē et sic eēiaz scim⁹ q^d bñ digestū ac terminatū nō

¶ Mares inquantū mares sint calidiores feminis inquantū sunt fine ca-
 itaqz p certo ē: q qñ id qd ē pñū z pñcipiū mot⁹: cui⁹ mot⁹ ē dige-
 rere ac terinare z formare mām pcepti ē dñbile z vicerē mām pfecte
 nō poterit eo q dñbilitatē i digerēdo pp ibecillē calorē quē hēt z nō
 poterit ad formā formatiue q i ipō ē formare Embryōez. necessa-
 rio mā pcepti trāsmouet In alijs qd pñcipiū pñmo formati i eadem
 specie tñ existēs. hoc aut nō ē nisi pplexio feinæ ¶ feina pñcipiū
 pplexiōis ē maris. id. n. qd ē i mñice pp formæ vnitatez erit necessa-
 rio aut mas aut feina: ¶ ijs duobz sexus diuersas hñt vtutes oportet
 necessario: q iſtrumēta vtutib⁹ pñcipiū respōdētia sūt diuersa. Sp-
 ma fortior vtutū qd i marē format mām Dat necessario mēbz cō-
 uēiēs coitui masculio z spma dñbili⁹ format mām: cui dat mēbz cō-
 uēiēs coitui feinino. Sic igit dñterminata cā differētie sex⁹ ē pñma v-
 tus q ē i mēbro i quo iter mēbra pñmū pñcipiū ē calorē nālis z vi-
 talis haec. n. ē cā q terminatio z formatio cordis ē ante terminatio-
 nez z formationez alioruz mēbrozuz taz in mare quaz in foemi-
 na In animalib⁹ autez corde carentibus pñmū format mēbz qd ē
 cordi coueniens z obtinēs vicez ipius oportet. n. pñmo esse causam
 maris z feinæ Ante qz haec fiat sex⁹ differētia. Differentia. n. maris
 z feinæ nō est nisi ppter differentiaz eorum mēbrozuz q coitui ser-
 uiunt z sic ista mēbra coitus cuz sint de secundis post cor forma-
 tis pñcipiūz suae facturæ accipiunt a corde z virtutez sex⁹ quaz
 a corde accipiunt diffundunt in totuz corpus. Sic itaqz cuz semen
 maris fuerit vincens perfecte z hōbediens fuerit omnino materia
 q est ex mare Tunc concepit⁹ erit similis patri qui conceptum
 tucit ad formā q a virtute patris est in ipso. Cū autem fuerit vic-
 tus ex in hōbedientia materiæ aut ex propria debilitate. Ibit in
 generationem ad formā contrariā hoc est ad similitudinez ma-
 tris quia foemina naturaliter est contrariæ complaxionis maris.
 Mas enim inquantū est mas est calidior foemina eo q calor virit
 cit in forma maris cuius amplius pars dextera ē calidior sinist⁹.
 Ideo pleriqz sunt opinati: q sperma dextri testiculi in matricæ ip-
 causa pñma masculum generans quia calidius est coeterum facili-
 ter hoc potest impediri z frequenter impeditur eo quia emissio sē-
 mis in coitu sit diuersis in pulsibus z non vno z in aliquo matr-

cis loco ppellit spuma qđ effudit a dextero. aliquñ aut expellit id qđ
 est a sinistro et aliquādo effusus pmixtum est ex utroq. Causa igit
 differētie sexus quasi semper est sem pualens: Quae naturae qdem
 arcana. ut nos aptius ostendamus: carnes sciendū est quae calor
 coagulat ex denso sanguine generari adipē ex eius vero aquositate
 ex quib⁹ corde pate cerebro testib⁹ et vmbilico genito spumofati
 incipit fieri poglobatio quaz ita circūclaudit matrix ut ea illesa vel
 acus quidē ingeri neqret: Qđ cū multifariāz possit cōiectari ut in
 caplis ptinet Auicēne de signis ipregnatiōis atqz de pulsu cordis
 carta. cclxxiij. necnō Sauonarolae nrī: caplo de signis pgnantiū
 carta. ccxcij. atqz Alberti magni de signis impregnatiōis iā factae: et
 formatōe pcept⁹ carta. cxxix. et sequēti caplo de ijs q frequēti acci-
 dūt in pgnati folio. cxxx. atqz etiā Plinij libro. x. ij. caplo. vi. de cō-
 ceptib⁹ et signis sexus in grauidis pertinetibus ante partum carta
 lxxvi. Praeterea in libro diuisionum Rasii: capitulo de signis
 impregnationis: atqz Michaelis scoti in capitulo decimoquinto
 ubi signa ponit mulieris grauidae carta vigesimaquinta. Quippe
 quae carmine cecinit Egidius eleganti. Ante omnes aut Hypocra-
 tes sic memoriae pdidit in aphorismis. Mulierē inquit si vis sci-
 re si cōcepit Mellicratum quando dormitura est da ei bibere: et si
 tortiones habuerit circa ventrem concoepit. Si vō non non con-
 coepit. Possem in huiusmodi virozū illustrium quasi cathalogo
 Aristotelem Galienū Cornelium celsū iccirco viros atqz cōplu-
 res alios: necnō Halim astrologum memorare. Sed ne capitis
 modū preteream: omittā. Tum ex hoc maxime q manifestum si-
 gnum scimus: cū mulieris oculos subobscuritas quaedaz inuadit
 stomachūqz cibozū fastidium ac redundatio. Prīmū aut omniū
 signū est cū post coitum mulieris natura scatentibus absqz humi-
 ditatibus remanet quasi sicca: et euz mulieri statim accidit pigritia
 tarditasqz: et ad somnūz declinatio et arctatur matricis os. post vō
 dies aliqz māmāe pupilla denigrat⁹ et appetit⁹ inordinati causant
 nausea vomitus: et apparet color extinct⁹ in facie et pān⁹ et sit pru-
 ritus et calor maior in fundo vesicae: in ore matricis et in interiori-
 bus labijs vuluae: et fiunt resolutiōes vrinae albae instar bōbacis
 carminati. Color aut in facie. ut supra dixim⁹. fallit aliqñ. Hypo-
 crates. Mulier siqđē dicit quae masculū cōcoepit bñ colorata est.

Si vō foeminā discolorata. Certa p̄terea est mulieris imp̄gnatio
cū mel distēperatū cū aqua bulliente potui tepidū dederis quāz si
erit impregnata tortio vētris inuadet. Sin autē cursus pinde citat
menstruoz. at huiusmodi discrimē nequaquā nisi in adultera vxore
volueri faciendū. nēpe plurime aliae securae sunt cōceptionis cer-
tissimae cōiecturae videlicet cū in colli fonticulo vel circa pulsatis
quasi quidā spiritus tremūt z cū mēstrua nulla interposita alia cau-
sa reprimunt qd ab embryōis quidē calore z alimēto causat. ideo
humanū statim animal natū nō gradit. Nā in vtero caeterozū dis-
simili mēstruato sanguine alimētat. Imp̄nis aut matricis somēto
sperma magis atqz magis augescēs indies: virt⁹ incipiēs digestiua
p̄desat. Qd ne supfluitates corruptibiles imisceāt crescēs parit cir-
cuit secundina cui⁹ qdē sp̄matis reliq̄ ptes frigidae. s. z siccae i ossēa.
frigidae z hūidae i flegmaticā. calidae z siccae i colericā. calidae z
hūidae i sanguineaz viuificant s̄baz transeūtes. Hic sciendū ē singu-
los hoīes p̄ eoz naturā cuiuscūqz tpamēti p̄cipes magis vl̄ min⁹
Ast eos flegmaticos aut colericos melancolicos vl̄ sanguineos nū-
cupam⁹ q plus flegmae min⁹ colerae z sic de singul⁹ i vtero sortiūt.
naz aliud: aliud. p̄ quantitate maiori vt mai⁹ lumē offuscat min⁹ cō-
cipit. z inidū si valde supabūdat tpamētū absumit. Quippe q̄ me-
dullit⁹ p̄siderās Auicēna p̄plexiones h̄ ē tpamēta. ix. ē opinat⁹ et
eo vel maxie: q̄ sūt hoīes quos p̄ aeq̄li siue paululū p̄stantiori tpā-
mētoz p̄cīpio neqz flegmaticos neqz colericos neqz sanguineos
nec melancolicos vex p̄miscui tpamēti aut magis flegmaticos qz
colericos seu melancolicos qz sanguineos z sic ecōuerso de singul⁹
appellaueri. Interea p̄p̄loes vulgares breuīt hīs vsib⁹ dep̄hēdūt
¶ Et p̄mū de sāguinea. Larg⁹ amās hilar⁹ ridēs rubēiqz coloris
Lantans carnosus satis audax atqz benign⁹. ¶ De melancolica.
Inuid⁹ ac tristis cupid⁹ dextraeqz tenax. Nō exp̄s fraudis timid⁹
luteiqz coloris. ¶ De colerica. Versut⁹ fallax irascēs p̄dig⁹ audax
Impi⁹ z ḡcil⁹ sicc⁹ croceiqz coloris. ¶ De flegmatica. Hic sōnolē
t⁹ piger i sputamie mult⁹ Est hebes huic sēsus piguis facies color
alb⁹. Ioannes aut iccirco i aphorismis dic̄ damascen⁹. Ex diūsi-
te spatioz regionū variari qz p̄p̄loes z vitia naturae. de q̄ qdē sic i
t̄ctatu de hūana nā: phisycoz p̄m⁹ recte inqt Hypo. Dñat i anno
qñqz hyēs. qñqz ver. qñqz estas. qñqz autūn⁹. sit silr i hoīe i q̄ qñqz

dominat flegma: quicquid sanguis quicquid vero collera que duplex est vix
rubea et nigra dicta testimonium aut manifestum: ideo si volueris ei-
de homini dabis pharmacum vomitum ter in anno vomet hieme flegma
nice vere humidissime estate collerice autumno vero nigerrime. Auicenna
signa ponit complexionum huiusmodi doctrina tertia: tertioque ca-
de signis complexionum carta trigesima secunda. Item Albertus magnus
in libro de animalibus capitulum notabile cudit. De complexionibus hominum
carta ducesima quadragesima quarta: quo recurrendum ut huic loco iam
manum imponam est patientum remitto studiosos quorum eadem optimus
sanguineus pessimus vero huic oppositum diffinitio melancholicus. Inter-
rea si quis ideo non sibi penitus putet satisfactum. Is utrumque consulat
Michaelis in suorum operum plurimis locis precipueque Sauonarollam car-
ta quinta. nec non principem medicorum Auicennam carta prima primi libri do-
ctrinaque secunda et alibi. Item Galenum ubi signa ponit complexionum na-
turalium totius corporis et membrorum particularium nec non primum regni atque
Auerrois vberissimum flumen quarto. col. et in opere presertim de consolatione
bonum mese Petrum tusignanum Joannem parmesem atque reliquos ideo ideo
philosophiae idoneos professores quoniam de hac re omnes: quippe qui magnam momen-
tum habet in microcosmo differuere. De medicinis autem dictorum humo-
rum digestivas docet alimansor nono. super quo receptas utiles ordina-
uit egregius artium et medicinae doctor petrus de tusignano. Pro-
pterea me iam congruit ad aliam propantem ideo ideo tamen pare. ne qui vulgatissima
sunt a nostre sectae studiosis ignorari omnino videar credidisse.

De abortus causis et cautellis. x. caput

Conceptione interdum abortus persequitur maxime cum ei causae
c. praegnans ignorauerit. Igitur abortus diffinitione praeposita ubi
cuius cause comprehendant non quae sint eadem indicabo scilicet ab eis
ut longe praescitis ab aspide tanquam caueat sibi matrona. Abortus bre-
uiter nihil aliud est nisi praepositionis destructio: cuius quidem causas uterque
in suis capitulis de abortu explicat Auicenna nosterque Michaelis quos
eadem appellare nisi ad bonum necessitate cogente nequaquam praebueris
Quare vaniloquos tanquam humanae naturae rebelles exorogis de
huiusmodi rebus nisi virgine genio ne vel huiuscere sint ausones. Inter-
rea necessario siquidem dixerim quod matrona sibi caueat ab excessivis le-
ticiae maximeque tristitiae passionibus cuiusmodi exempla tum prisca tum
moderna plurima posset referre. Sed ne historiae rectum nostre cur

suū ipediā vnū tñ ac spe ulū in quo speculent. nesci bī simile qd ac-
cidat memorabo. Nepe excessiue passiōes: licet cōmēdabiles inter
dū videant: tñ qm cū libirina magnā hñt necessitudinez lōge velim
cūtenī. **L.** Caesaris filia q cū Pompei magni pūgis sui vestē cru-
ore respā e cāpo domū rellatā vidisset. territa metu qñ exanimis
cōcidit partūqz: quē vtero pceptū habebat sbita animi pternatiōe
z graui dolore eicere coacta est. atqz ita simul expirauit. Aditū sibi
ad vita cariorē virū inueniēdū nō surda morte ministrāte. **Q**rarū
erga virū pientissime mulieris exēplū fama dignū imortali Hippo-
crates. **M**ulierī inq in vtero habenti. si multū fluat. vter piculū ē
abortiendi. Itē mulieri in vtero habēti si subito mamille graciles si-
ant tūmend est abortus. Rursus mulieri geminos ait i vtero hñti. si
altera mamillarū gracillis fiat. Alterum abortiet z si austrina sit ac
pluuialis hyems z tranquilla fiat. Ver vero sicū z boreale. **M**ulie-
res qb part inest ad ver ex oi occasiōe abortiūt. Si vero genuerit
imbeciles erūt infantes. vt aut statī resoluant aut tenues z moribidi
viuāt existētes alijs minorib qdē dissinterie z opthalmie sicce fiūt.
Itē q pī nāz tenues existētes pīpiūt abortiū. pus qz grossēcāt. Itē
mulieri in vtero hñti si lac sit ex mamillis multū fluēs foetus debīl
significāt. Si vero vbera dura fuerit sanū significāt. Itē q cūqz cor-
rupture sunt foetus ijs vbera gratilia fiunt. Si vō rursus dura fiāt
dolor est in vberib aut i vtebris aut in genib aut in oculis z non
corrūpūt. Sciendū interea est q Bartholome de mōtagnana cō-
siliū notabile dat de phibitiōe abortus. Itē de pseruatiōe abortus
atqz insup d pseruatiōe ab abortu in muliere q añ abortiuerat puel-
lā z de imoderato fluxu mēstruoz alborū quo circa. nōnulla etiāz
notabilia cudīt capla rursusqz de phibitiōe abortus cū opus fue-
rit valde notāda. Itidē in pstatī ope suo Antoni facit guayneri.
qppe q iccirco sequētia qz capla plūma z ea qdez cudīt notabilia
vt in opere practhicae suae est legere. Iccirco pterea ita inquit Ar-
stoteles. **M**ulier qz dolorosa z infirma impgnari nō pōt z si imp-
gnat foet corrūpūt isidorus semē inq tenue locis muliebrib nō ad-
heret ellabit. n. nec vī hz adherēdi sūt crassum vī ginendi nō hzqz
muliebri sangi se misceri pp nimia n valet spissitudine. Si vō miscet
qd raro accidit ob leuē qcū occasione abortū patit. **P**retera i qita
nālis speculi pte isra scripā capla cōtinent. de abortu v3 z foet cor-

ruptiōe. De diuersis abortus causis. De signis abortus et difficultatis
partus ad q̄ cū necessitas urgebit vt hinc euolē p̄rū remitto lectorē.

¶ De p̄pinq̄tis abortus cōiecturis et remedijs caput. xi.

¶ Abortus lethiferis vorticib⁹ ad puer periorū portū. ita vellis
e i altū dātis allacri⁹ trāsfretantes iccirco singula siue p̄bata siue
nūq̄s ātea memorata pādēm⁹. Itaqz nobis p̄us ē de p̄pinq̄tis
abort⁹ p̄iecturis agēdū. vt idē remedia p̄sciēt⁹ mīstrem⁹ ope p̄rū in q̄r
ta specū pte nālis īf̄ra scripta capla cōtīnēt de abōsu v̄z et fet⁹ cōruptiōe
de diuersis abort⁹ causis. De signis abort⁹ et difficultatis part⁹ vt i supiori
q̄qz capite mēorauīm⁹. Abortū p̄terea p̄pinq̄tē signi p̄gnātis egrota
tiōes et vacuatiōes mēstruorū ex sudatiōes doloris i m̄rice frequētes fet⁹
mobilitas debīl et īportūa rigor i femore appitio lactis ex māmā cū ex
p̄mī i p̄mo mēse p̄cept⁹ māmē d̄tūescētia rubedo i facie gūedo i capite
et i toto corpe lassitudo nec n̄ q̄ i ope d̄ aīalib⁹ libro decio tractatu alfo
ca. ij. carta. clxi. scribit magn⁹ Albert⁹ vbi foet⁹ et mortē i m̄rice demō
strat. s. q̄n ē mobil⁹ et fert de loco i locū. sic lapis et q̄ lat⁹ m̄lieris q̄n iacet
s̄ ip̄s īf̄ra sine cā exteriōi et q̄n d̄tūescit māmilla et q̄n fluūt ex m̄rice b̄ui
ditates virulēte et fetide et p̄cipue si i p̄gnāte p̄cessit egrotatiōes acute et
calē iqb⁹ si. p̄hibet cib⁹ p̄gnātū morit⁹ foet⁹ si v̄o mīstrat m̄ri febris au
get et ip̄a erit i piculo qd̄ abort⁹ qd̄ mai⁹ ē i p̄mo mēse vsqz ad q̄rtū et
ab octauo vsqz ad natiuitatē. Idō p̄iugati eis t̄pib⁹ a coit⁹ imoderātia
se debēt abstinē atqz a ceteris abortū reb⁹ cāntib⁹. nā ligatio qd̄ fet⁹
i m̄rice silis ē ligatiōi fruct⁹ i arbore q̄ppe q̄ i p̄mīs et vltimis mētib⁹ ē
facil casus. in hui⁹ mōi aut cōputatiōe duas abort⁹ causas iudico p̄ncipa
les ab exteriōib⁹ v̄z et īteriōib⁹ q̄ p̄ vtraqz ē p̄rīfaria cui qd̄ sic a p̄rīis
auxiliāmur vt Auicēna p̄cipueqz n̄r Michael i caplis de p̄seruatiōe
ēb̄r̄oīs et abort⁹ cautell⁹ diligētissime docuerūt i ope aut de aīalib⁹ Al
bert⁹ igit magn⁹ q̄n cūqz lenia sūt duo labia vulue et p̄ q̄s iā p̄ aliq̄t dies
semē p̄ceptū ē. signū ē: q̄ creatura excedet. qz iā īcipit apiri matre et ā
mitter: qd̄ s̄btil⁹ erat semis p̄p qd̄ m̄lires i talib⁹ ex pte volētēs retinēt
semē p̄ceptū. vngūt labia vlue p̄mū pice liqda eo q̄ m̄rix fugit: odorē
feridū pici et exaltat ab ip̄a et i exaltatiōe sua p̄bit et claudit orifiitiū oris
ip̄i s̄z h̄ n̄ ē faciēdū nisi p̄ q̄s semē p̄ceptū ē p̄ q̄nq̄ vl̄ sex vl̄ septē dies p̄
unctiōes aut picio liqde vngūt olibāo absinthio et cerusa i oliue oleo
dissolutis eo q̄ oīa h̄ sicca sūt valde et sua siccitate opant i matricis clau
surā. Polini⁹ h̄inaceorū cinis cū oleo. s. cōyni p̄uctaz custodit p̄tra

abōsus. iueniūt z i gmine v̄mclī: q collo alligati p̄tinet p̄tū. De tra
hūt aut alit erit nō patiūt. cauēdū ē ne p̄ vsū i terra deiciāt. p̄tea la
pis aethites i aqle nido repp̄t custodit p̄t̄ q̄ abōsus isidias itē mu
lieri p̄gnātī a pectore h̄ye ne caro z pilli septē a ceruicē z genitale si
alligēt dorcadis pelle collo suspēsa p̄tineri p̄t̄ p̄mittūt. credit isup
cigulū ex pelle ceruia a p̄gnāte circa se latū s̄r q̄ iteri ea. s. pte q̄ carni
adhebit sequētia v̄ba sunt scripta r̄medio eē i aborsū v̄z fluxū sāguis
nō patiet s̄z erit tāq̄ lignū qd̄ plātātū ē sec̄ decursus aq̄z qd̄ fructū
suū dabit z suū foliū tpe ipoztuno n̄ d̄fluēt z oia q̄cūq̄ fecerit p̄s̄p̄
būt. Isidorus iccirco limacā dicit vterē lapidē i capite minimū ha
be albi coloris nobilissiq̄z v̄tutū quē siq̄s igrere voluerit obfuet cū
sol z lūa fuerit i signo igneo seu tēreo potissimū i estate quē si p̄gnāt
mlier s̄r se t̄lerit n̄ abōuet. rurs̄ idē aut̄ autor q̄ rane magne cinis lat̄
ad zonā a p̄gnāte vald̄ r̄tinet fluxū mēstruoz. is̄r canin̄ cruoz sic̄
a p̄gnāte occīte lat̄ is̄cia valē credit q̄ abōsū. cet̄z i p̄t̄ tpe deponat
tēra itacta qd̄ i oib̄ qd̄ q̄ lata s̄r v̄l serāt ē obfūdū. ad idē valē sūt
q̄ dicāt argētū a puēpis parib̄ m̄dicatū: q̄ fieri possit i lune coitu se
milunula a p̄gnāte d̄iñ ad collū lata idē v̄t aūt fac̄ argēte ānul̄ fru
stati s̄r p̄ q̄z fieret mēdicat̄ i q̄ scripta seu cellata pot̄ iteri mago
rū sūt noia v̄z Gaspar Baldasar Delchior qd̄ nisi faciet a mortis
saltē discrimie dō dāte puerpā p̄suabit. i aborsū isup plia in libro q̄
paupū thesaur̄ appellat̄ r̄media p̄tinet ea. seu p̄ticia q̄n mlier neq̄t
s̄lios tener vsq̄ ad p̄t̄ p̄plemētū z q̄n neq̄t r̄tinet sp̄ma qd̄ a v̄o p̄ce
dit carta i meo qd̄. xci. q̄ta at̄ ap̄ se sit eūdē q̄libet v̄l facili possit r̄p
perire nūerū notet. qd̄ sic i libris oib̄ de q̄b̄ i huī mōi n̄ro repp̄to
rio mētio sit veli faciēdū. Repperi p̄terea i qd̄ā veteri codice scriptū
q̄ i q̄cūq̄z habitatiōe nomē v̄l imago fuerit d̄lue v̄ginis dorothēe i
tās ibi null̄ aborsit z ab ignis p̄cipue picul̄ erit z repētina nece secu
rus q̄cūq̄z. s. eī vigiliā legitie ieiunauerit z ad ip̄ī honore q̄tidie si
dēter dixerit v̄l ad missā p̄cipue dicere fecerit orōnē i r̄ascriptā oīpo
tēs eterne de: i cuī noie v̄go z martir dorothēa multoz tormētōz
gnā supauit Te supplices exorāi v̄t eī mētis z misericordie p̄mū
tuae gr̄a cūcta pericula vincam̄ z aborsiuā ac s̄bitanea mortē liber
mur Ipsāq̄z in necessitatib̄ n̄ris celestē adiutricē iugiter sentiam̄ p̄
d. n. i. c. quō Aūt isup nō nulli vicētiū numē deuote frequēterq̄ in
uocatū p̄sentaneū i aborsus esse remediū. Dic nō in ipoztune p̄az

digrediar hos vt modeste dixerim admiratus qui superflua nimium
superstitione inflantur pro salute scilicet contendentes. nec non pro
alijs humanis comodis nullas ad deus preces nullasq; verba pro-
ferre esse proferenda preter Symbolus et orationem dominicam cum
ipsi illi in delubris maxie pallas q; cupiant iprecant. Da quum? Tri-
bue quicquid concedere quum? et presta quicquid. Quae si volueri sin-
gula ad vnum explicare nihil suppositioe illa dissidenti? indicares. At
his omissis quicquid pueniunt. Conueniet nulli q; secum dissidet ipse. In-
quit auctor moralis: ad remedium quod omnium mihi videtur praestantissimum.
propabo orationes diffinitas supplicationes atq; ois generis verba
vel signa. nepe Salomon qui mortalium est sapientissimus iudica-
tus ad hominis usum aliquem signum quoddam figurauit dummodo
ad salutem sine humana quomodolibet comoda conferant et quae
precipue ad diuinum cultum pertineant esse proferenda: voluit i illis
namq; virtutes constare deus alioq; virtutum essent propterea exper-
tia. Itaq; vt herbis vtimur simplicibus vel compositis. quibus a
deo ipso virtutes datas intelligim? ita verbis p vt rei necessitas exi-
get vt neq; a sapientiae professoribus neq; a dei voluntate alienis
esse iudicandum eimo deum ipsum hominum praestitum quibus intellectum et ad
affectum multiplices suos explicandos speciale munus articulas e vo-
ces largit? et ad opus quodlibet manus aptissimas virtutes ipsas diffudit
sic voluisse perfectionis necessitate diffinitio atq; hic vlt maxie: quod nullum
gressibile animal ad celum nunc erectum video praeter hominem quod prouidentissima
quod nunc quod vniuersis animalibus prouidentia sibi et pro futura processit soli homini
dedit. s. vt ad stellas et solium habilitaret propter virtutum omnium flumen amplis-
simum. deus ipsa maxie pietatis nosse vnde placet religio cum veneratione
vniq; deo grata locum sortit. Eadem de me igitur. Diue Mariae miraculo-
rum venerationis Templum ingressus dum pro salute tua propterea tuam venetae ciuitatis
huic de nunc humana operi lucem sumram implorare venit i mentem vt Leonardum
bellinum vix i maiusculam litteram arte praestante pro ea prouideret atq; excunti
mihi quem neq; mentis neq; corporis oculis aeternae pacto biennio iam vide-
ram. Ille ipse mihi sit obuius et quod vehemens suum admirat? affabili propter
praesentem diem erga me vultus attentus deus atq; adco hilaritate vt quasi
ad me non nihil pertinet? intellectura propterea videre. Ego autem. s. pecunia
quod sua exigunt opera carere tamen quam si tanta a deo ipso occasiones oblata om-
mitterem ignauie ascribendum penitus censum pneuma et mentem meam

omne viro explicauit atq; mox pecunia prius q̃ eius artificiū p̃fi-
 ceretur vñd nñ q̃ existimauerā allata est. p̃fecto vt Lactanti⁹ inq̃t
 si cōditor est rectorq; mūdī deus recte igit. ac vere religio est p̃stitu-
 ta. Auctori. n. rerūq; parēti cōmuni bonos veneratioq; debet. hīc
 cult⁹ diuin⁹. Hīc hūana caritas. Hīc futurae vite spes maxia re-
 uiuiscit. Hīc ad te senat⁹ Illustrissime puerus inq̃t vīnā: qđ ī abor-
 sus p̃stātissimū remediū scio ⁊ q̃ p̃terea p̃ Aristocratie tue dignita-
 te faciēda censeo publica lege sancires quēadmodū in p̃mo sigillo
 Alterius partis opis n̄i de legibus ⁊ morū in melius reformatiōe
 digessimus. At si in il. iusmodi q̃si n̄a silce negligentes q̃si caudatiz
 retrosus; distrahet clarissimā sub p̃ime p̃gitis lucē: p̃gite. ⁊ cū of-
 fendiculis plurimis impediemini tūc liberū rectūq; callē cognosci-
 te. Unam linceis immo diuinis potissimum luminibus prestare
 tis vt quosim erga vōs animo videretis. Equidem vobis cū viles
 tum optimas p̃ ingenioli mei virib⁹. De hūana potissimū re quae
 me sollicitū tenet bene vt spero: in altera opis parte merit⁹. leges tu-
 li qbus errariū vestrū locuplet⁹ impiū firmit⁹ ⁊ res vniuersa v̄a
 cū publica tū puata foelicio: militabit. At ipas edere. Tantaē mo-
 lis est vt nisi de p̃fundis clamāti mibi dexterā p̃bueritis multo ruz
 annoz p̃ gloria v̄a vigiliās meas vulcano regnante vna hora cō-
 ficiet. rerūq; lippus ordo dominabit. Non aliter q̃ q̃ aduerso vix
 flumine lembū Remigis subigit si brachia forte remisit. Atq; illū
 in p̃ceps p̃no rapit alueus amne. Videō deliramentis p̃no inq̃s
 iterra capite humanū cōmuniter inde gen⁹ implicitū hīc sophiae
 paucos nō penitus ex p̃tes: rīmula tanq̃s nō apto celo metaphori-
 cos inq̃s microcosmicā eclipsim aspicere. Verū familiarib⁹ rebus
 studentes vnaa omnes in p̃ceps ruūt. Feruet cuz p̃sentis malī tū
 deinde futuri boni cōsciū q̃ sentiat animus aperire. Coeteruz vani
 loq̃z p̃balanzib⁹ solus innocētissimusq; terrii⁹ intra breuissimos
 terminos p̃tinet. Hīc ad te pariter nō p̃pterea cōuersus micās v̄-
 sinoz Michael spleudoz. Te sapientē. Te rarissimū virū suspicio
 q̃ppeq; cū ipatauis v̄be tū amplissima tū scientiarū alumna oppulē-
 tissime honorificentissimeq; cōtinere teratq; cū romā venerandaz
 sedē illam diademate qđ maeritae sunt oisariae virtutes tue ornatū
 caput transferre te potueris: in ne futuris p̃xime motionib⁹ innocē

tiā implices tuā nūbīl ex diuino iā statuto p̄futura iſtriae modicam
 urbem quaſi heremū incolis p̄ſtantiſſimū. Nulli ut moralis inq̄nī
 auctor tacuiſſe nocet ſz nocet eſſe locutū. Ster q̄cūqz velit. Tūo ſu
 p̄bus oſtro Te dulcis ſaturat q̄es. Modico poſit⁹ loco peni frue
 riſ otio qđ ſūmīſ egdeſ ſic itur adaſtra laudibus tollo. Interea de
 ſepiēdo nidulo illo hoc eſt de ſolo acq̄tia reſtaurādīſ polae moenī
 bus ob iminēſ p̄iculū: nēpe maxīma clā tumultuāt rerū momenta
 P̄cipe veli inclytū admonito. Nos ad mellificiū tāqz noſtrū re
 uertemur. Plin⁹ eſt paru⁹ admodū inq̄t piſciſ petriſ aſſue⁹ eche
 neiſ appellat⁹ hoc cariniſ adherēte naueſ tardiuſ ire credūtur.
 Inde nōie impoſito quā ob cauſaz amatoziſ quoqz uenetiſ in
 ſaniſ eſt iudicioz ac litū morā: q̄ crimīna vna laude penſat flux⁹
 grauidarū vtero ſiſtēſ partuſqz p̄tinēſ ad puerpiū. tñ in cibis nō
 admittit pedēſ eū habere arbitrat Ariſtoteleſ ita poſita pennaz ſi
 mulitudine Georgi⁹ ſacūdus vir Alexādrinuſ in annotationib⁹
 columele vep̄. At grece latine ſecūde ſoliculi ſunt cōtinēteſ foetū
 in matris vtero cū menſtruīſ. opuſculū inſup ſaluiferū iccirco pro
 derit cōſulere: q̄ pauperū theſauruſ nominat in caplo remedioz
 qñ mulier neq̄t filiōſ vſqz ad p̄plementū partuſ r̄tinere. Secūdinā
 deniqz interdū ſciēdū eſt ineptari vnde fieri aliqñ accidit niſi reme
 dietur cū diſcrimine maluſ aborſuſ cui reſiſtere dī ſi croci ſumanē
 3. x. quē calidū ſibi ſup apponat pectinē matrona qđ ſi min⁹ p̄ferat
 R. lanā ſuccidā q̄ in vernice tingat tepidāqz matrona ſibi ſubponat
 ¶ De embryoniſ eucarīſtia ⁊ ei⁹ etate cū dependentib⁹ caput. xij.

¶ Terminato aborſu ordo exigit n̄e militie ut ad embryo
 nis eucarīſtia caſtrametemur. Ipſi⁹ ſcilz p̄meuitatē cū depē
 dentib⁹ diſtinguēteſ vnde quēadmodū ipſi⁹ hoc nomē hō
 omniū eſt etatū p̄ſertim extra matricē. Ita embryo ē mieroſmu
 li ſinonomū ſeu etatū itra matricē omniū equocū: quē bona gratia
 matrix amplectit ut plimū nouē meſeſ ⁊ nō nullos dieſ quo toto
 tēpore ſecundū naturā magiſ qz citra vel vltra. in vtero infanſ p̄ſi
 citur q̄ppe q̄ admirabiliter originat ⁊ de altera in alterā q̄litate q̄ſi
 etate artiſice genio dieti diuerſimode variatur. Nanqz p̄mo qđ q̄ſi
 inuiſibilis fuit ex cibo ſubſtātia ſit ſpina cui⁹ etas i matrice admin⁹

est septem horarū ex quo agente quidē saturno spumolitas sit cuius
etas est horarū totidē duoꝝqꝫ dierū vel circa ex ea sit rarificatio cu
ius est etas trimera vnde agente Ioue sit quedā lineitas cui⁹ ē etas
ad plus cōmuniter tetramera ex ea sit velleitas cui⁹ ad minus etas
est pentimera interdūqꝫ sit monomera p̄cessio v̄l successio ⁊ plus ⁊
minus iuxta vtriusqꝫ genialis hospitis in matrice dispositiōem seu
vigorosam vel hebetem qualitatē ex ea agente marte sit sangui
neitas cuius etas communiter est septem horarum ex qua sit mol
lissima quedā materies a nōnullis sp̄mateca v̄l corrupto vocabulo
sp̄maticū appellata vnde agente sole intestina caroqꝫ fiunt quoruꝫ
etas est nouē dierū vel circa vnde sit embryo de cui⁹ qdē etatis p̄i
mordio inter'phos variē multifarieqꝫ sententie altercant. Nāqꝫ sūt
qui sentiant die trigesimo a cōceptione aliqꝫ trigesimo qnto nōnulli
trigesimo nono aliqui q̄dragesimo quidā q̄dragesimo qnto. qua
dragesimo nono ⁊ quidā qnquagesimo embryonis etatē incipere
quippe que omnes sententie in diuersoꝝ embryonū humanorū dī
sp̄sione saluant. Nāqꝫ monomestris ad minus est incubatio em
bryonis rarissime citra frequēter vltra iuxta eius masculinitatē vel
femineitatē ⁊ vtriusqꝫ genialis hospitis prestantem aut hebetē qua
litatem ⁊ causas primitiuas ac plurifarias que ex precedentibus
satis constant. Embryonis autem etas agentibus ioue marte ⁊ so
le vt plurimū est trimestris aliquoruꝫqꝫ dierū cū in vtero scilicet
mouescit secundum autem ea que superius bene determinata sunt
humani seminis duplex est etas sp̄matis scilicet ⁊ sp̄matici que per
apothefina infantie referri quideꝫ potest ⁊ pueritie. Sperma qd
sit in precedentibus est declaratum. Embryo vero est nature basis
cui cōtinuum ⁊ si metaphoricos dixerim⁹ Microcosmi glob⁹ lu
naris. Embryonis pariter etas est bitemporea primum tepus seu
prima etas est embryonis. Altera foetus embryo dicitur ex eo qd
int⁹ significat ⁊ ὄσπρον germino quasi intus germinans. Hic apud
nos mas apud grecos est neuter ⁊ ἐμβρυον dicitur cuius duplex
etas ipsius scilicet atqꝫ foetus eo puta quod dictum est pacto ado
lescētia referri qdē potest ⁊ iuuetuti. foetus est nāe opus. Aliis
lucifer cui auroꝝa ⁊ etatū dux foet⁹ dī q̄si fact⁹ vel foetus a fouendo

Foetus ante partum: in partuq; proprio vocabulo potest appella-
ri infans post partū. Foetus in diebus vel die: quibus vel quo p
partu. primo Mater torquet eo scilz qđ dictū est pacto figuratiue
vz refert senectuti. Foetus etas agentibus venere mercurio z luna
est vsq; ad partus maturationē editionēq;. Partus maturitas p
signa pñoscit qđ docet cuz Plucēna tū Albertus magnus atq; alij
idonei naturales. Interea naturae est solertia admiranda qua in
utero materno embryo faciē vergit versus matris dorsū. Dorsū
autē vergit versus matris vter: nepe vt discriminib; obnoxioz pars
embryonis tutella fortiori sit. ptecta z minus obnoxia: minus for
ti. Infantia etatū est vexilifera vitae pñia cui oriens dentiūq; plā
tariū. Infantia ab in dī: qđ negandi vim obtinet z s'aris vl fare ver
bū qđ nō fantia: quia infans nō satur. i. loquit Infantis etas agente
Ioue agentibusq; rursus si partus differi Marte soleq; foetus inci
pit perfecta iam etate desini: qz cum satur puer. Licet Cresi regie si
lium z coeteros illius vel deterioris genij acta etate infatili qzq; sa
ri nequeat in etate nihilomin; eos infatīe pegrinari nō cenſeo. Le
terum hic p libri debito circa huiusmodi supsedens opportunius
alibi lucidanda stilli ad pñentiora cursum cōuertā. Ex utroq; itaq;
spermate quēadmodū superius declarauim; pedetētim id sit in vte
ro qđ generali qđ vocabulo microcosmulū appellauerim cui; qđ
etas vt microcosmi pñcipaliter bipartit; vz in iuuentutē z senectu
tem inter quas etates ante natiuitatē embryo locat; cui; etas nāq;
binus semp numerus naturalissimus est: quē ideo greci nō pluralē
verū dualē appellant similit̄ bipartitur. Prima pars ad foetus
etatē est iuuenilis in ra vero vsq; ad infatis anime scilz ac secundine
que infante postea vacuata instar cadaueris morit; restat senilia cu
ius quidē embryonis etas per appothelēma rellatiua est etati sp
matie. Foet; spumositatis Infatis rarificatiōis z lineitatis Pueri
vessicitatis z sanguineitatis Adolescentis spmatecae vel spmatici
z carnis Iuuenis embryōis. Senis foet; i dieb; vel die part;. De
crepiti infantis dū scilz vsq; adhuc nutrimentū sibi dat sanguis mē
struus Cadaueris emerso iā infante. secundine quo tanq; corpore
vt frequentissime in microcosmo relicto ipse infans venit in mega
cosmū. Quib; equidē rationib; ducoz globos utiq; anime patriā

megacosmo tam ampliores et sereniores esse quam megacosmus est mi-
crocosmo. Megacosmum autem hic celestis corporis punctum intelligo:
alioque vniuersalem machinam appellaueri quippe quam reuolubilibus si-
lice et similibus a deo denique posita quamlibet secula percutiendam contra
plurimorum opinionem interitura aie totius machine nempe dei que reui-
uiscibilitate atque electissima omnium immortalitate eternum iudicio ratio
existimare me cogit. coeterum hec quam historia forsitan nra deceat a argu-
tiora in apto pellago nauigantibus relinquam nos in portu remigantes
De embryonis zephiratione et exultatione cum apta digressionem tra-
ctatus primi libri primi sigillum est.

Ante ratio quibusque sue peculiare voluptates: quas
in duplex quod genus distinguimus naturale versus et accide-
tale seu artificiale. Naturales voluptates ille sunt quas
homo propria sponte ipsa natura ministrat. Accidentales autem vel ar-
tificiales sunt que arte sibi ipse homo persequitur. Harum autem utraque multiplici-
tas est plurifaria. coeterum in hoc loco de embryonis in naturali non
nihilque de accidentali seu artificiali zephiratione et voluptate tracta-
bimus. Voluptatis naturalis embryonis maxima causa mollities
est amorque secundum et somnus quippe qui primus est qui consequitur conce-
ptum viuum cuius naturalis probatio per silogismum hec est quod omnis mutatio que
habet fieri de priore in priorem sit prius per medium quam pueniat ad extremum. Mu-
tatio autem in generatum sit de non viuo ad viuum operans secundum potentias vite: ut in
scientia de anima scripsit Albertus magnus. Somnus autem videtur esse quasi me-
dium quoddam iter tale non viuere et tale viuere. Somnus vero huiusmodi po-
tius est aliquid somno simile vegetans embryonem quam vere somnus. Plu-
rime propterea sunt voluptatis naturalis embryonis cause: quarum quam consideratio
deprehendi potest vel pingui minerva speciali non distinguam. Accidenta-
lis vero vel artificialis voluptatis embryonis cause sunt odores ex co-
fectionibusque bone curationes que tractatus sexto carta tricentesima ca.
de regimine pregnantium et earum appetitu docet Sauonarolla nec non Ra-
sis in capitulo de regimine infantis et pregnantis. et Michael Scotus in car-
ta vigesima prima et sequenti anno scilicet sequens capitulum de condicione lactis
et lactantis nec non salubris in eorum capitulo liber noster: que prohibet ne in-
ventre peat infans carta vnde vigesima Sunt propterea zephirationis em-
bryonis accidentales cause plurifarie que quam a patheticis passibus tra-

e

etant omniū. Coeterū nemini modesti desiderij siue p̄po diuini
 iūo siue microcosmico vō cabulo appellaueris hūani generis mē
 breo rationabiliter maior aut zephiratio aut exultatio aut ctatis oī
 mode voluptas potest accidere: q̄z nasci viuere mori ⁊ liberos in li
 bertate reliquere. Nō bene p̄ toto libertas vendit auro. Inquit au
 ctor vrbanius. Nullā filijs p̄stantiorē hereditatē patres reliq̄re pos
 sunt libertate. nullaz maiorem paupertatē puto q̄z libertate carere.
 Paupertas si leta veint ditissima res est. Idē recte inqt auctor. Ne
 pe letā p̄auptatē nulla efficacit̄ res facit q̄z libertas. in libera p̄serti ci
 uitate. Nulla aut in orbe ciuitas gloriari magis potest libertate: q̄z
 veneta. Hec est sapientissime Georgi valla placentine q̄ p̄ meliori
 patriā te tuā relinquere psuasit hec est q̄ vrbū plūmos dños dñūm
 suū relinquere ⁊ venetis more ciuico viuere insinuauit Eodē in se
 cūda fortuna ciuile venetū statum. Regio antepono: beatos dicerē
 venetos ciues modo sua bona cognoscerēt mō nō secūdū faciē nec
 per argutiora sed iustiora iudicarent.

f Eruet vehemēter mibi hic exagitatus animus quippe a p̄
 positis nō deuīatī scilicet arietantes ne hominū dixerim for
 tune turbines sceuentesq̄z ac extremos q̄si casus meos de
 ploraturō paululū digredi. Seruet ab herculea pestifera hydra q̄si
 afflato stupore obruto q̄ in erumnis spiritū tantis p̄tinere potueri
 Inde sulmonensis frequēter memini vere sententiē esse hominū du
 rū genus patiesq̄z laborū. Coeterū fieri furoz solet lesa sepius pa
 tientia sibiq̄ interdū hominē ip̄i adimere. Ast cū virgiliana senten
 tia vincenda sit omnis fortuna. ferendo: ferā. Interea si lacrymabi
 les de me misero vt cadentiū imbre lacrymarum. si possibile sit hic
 feruor temperet siquidez ait Quidius. Quoq̄ magis tegitur tect⁹
 magis extuat ignis venia me puto nō indignum nempe omne na
 turaliter animal mortē declinat interdū qbus cōsoler ac in libitinā
 arma ellegos edā quippe qui aquariū sole percurrente. Cū p̄mis
 lus ex aluo matris euasi pater ex Deloponesso venetias nauigaue
 rat vbi nature misere p̄cessit. Itaq̄ orbato mibi grauissima fati sar
 cinā caro parente. bonoz q̄ ip̄e mibi testat⁹ fuerat ex tribus vn⁹ mī
 supstat cōmissarius imo si rec e dixerim amissarius nā sibi cōmiss⁹

mibi ammissa fuerūt ipsa bona quod propter per mare per terras perque va-
ria rerum discrimina ad etatem graueuam usque acerrimos plurimos
per plurifariosque sum casus perpressus quorum quod credet. Maximum eadem
reorum quod usus suus per annum integrum litterario nullo preceptore quo fiebat
ut siquid a precessore didicerat ante successionem in auras tenues ipsas
interuallo migraret. Atque neque mihi libri propter quos ipse exscriptas
erant nullus unquam aderat monitor qui quo vitius quo ferret error in-
dicaret et quod miserabili erat omnino quod elligenda instinctu ipse geniali vi-
debam. persequi minime valebam. namque per comeda papyro vel asse ut
plimum indigebam sed parua quero: inopia frigoribusque deperibam me
mini perfecto frequenter algore me gymnasium vix egressus: in medijs
niuib domum regredi pedum maxime gelu nequisse quo vix tamen ubi re-
pereram ac moribundum fame siti glacieque torpens exanimi similis ni-
hil nisi iurgia terrores verberaque repperibam. Erumne mihi et mor-
tis imagines erant undique cuncta calamitosus minitari interitum mi-
hi videbant. Pater decesserat Mater nupserat Comestari calci-
trabat Illis in angustiis quod facere miser quod potissimum diuenterer vi-
um opem implorare ignorabam ad tutorem quoniam imo fraudatoremque inuitus
ibam et si dabat ut virgiliano utar modulo. copia fandi gemebun-
dus nudato repente capite et genu flexo singultibus certati pectus
erumpe quasi prementibus et lacrymarum imbre vix impetratas
frequenter inter vallatam frequenter frustratam abiectamque impensam
quasi ac ratione sequestratus extorquebam. Atque euestigio litteris
incitantior inde insudabam. Nempe illos crebro mecum refricans
usus. Quo fortuna magis sceuit magis ipse resistas Atque decet nec
te vicerit illa caue Turpe refferre pendere nec passu stare tenaci Tur-
pe laborantem deseruisse ratem. At me miserum denuo victus def-
iciebat hominum condicionem et fortune iniquitatem accusabam. Ta-
dem a musis inedia pulsus reluctanti similis pedes traheram pu-
doreque et confusione attonitus suspensorumque quasi procellis quassa-
tus undique tortorem illum rursus finem nequaquam ausus at malorum
modificationem implorabam. Sic vitam extrema per omnia ducens
degebam Eadem euripidae tunc sententia vitam perbaui. Nulla omnino tam
vira clades est inquit nulla tam acerba calamitas nullum quod diuinitas

sit inuehctū malū. cui⁹ neq̄at molē humanū ingeniū tollerare. **O** me frequenter inſolice exclamabā. **O** orbatorū omniū calamitoſiſſimū. poſſes huiusmodi refricans nō de cōſolatiōe vt Severin⁹ vez de deſſolatiōe. niſi luctū q̄ſi reſſugiēs horeret aīus opus molli ri coeterū ad id in quo totius cladis mee cardo vſat q̄ illis qd̄ ē vi ri fortis quo ad potero qd̄e ſup̄ſſis ad ſūmā p cōpēdiā q̄ſi appli cabo. **E**qdē plurimas poſt morte ip̄a egritudines ac egrotationes atrociores ⁊ p̄q̄qd̄ horredū graue triſte ingens mille maloz ſum paſſus amfractus annū demū circa q̄ntū ⁊ vigefimū bonis potuiſ ſū q̄ tyrannus ille nō potuit vſurpaſſe ⁊ ea. libroz nāq̄ deſiderio ta beſcebaꝝ qp̄pe q̄ antiquis nihil ſemp duxi nihil qd̄ ſtudioſius expe terez. habui oīa p̄us tñ exptus p̄tinuo me ſpans eadem ip̄ſo vt par erat in iure ſupato exacturū ſū pigneratus. Sed illis corā quos pe titiōnū aiūt iudices piculū huiusmodi fruſtra feci tanto callet vete rator ille aſſu. **T**anta vſutia vt p albo vl pullū poſſit oſtētare. **B**il lationib⁹ itaq̄ quos terminos vocāt diſtrahet⁹ re ad petitiōnū ſub ſellia deſpata. **Q**uid agerē ſtupidus tanq̄ ignorabā. fallaces ſpes hōinū co gitatiōes inanes **S**ecus atq̄ ſpauerā res mee ſenſim labi ac retroferri ceperūt. **A**ngebam ſollicitudineq̄ ⁊ cura perenni vigi litacitus mecū coq̄bar ferrē ne ac tacitus. vt amycle quōdā peſtē ⁊ interitū opirer. **A**n iuniores cōpellari patres obteſtari. curas q̄bus vrerer. **A**nguſtias q̄bus vrgerer. **D**iſſicultates q̄b⁹ affligerer p̄ge rez explicare opēq̄ ⁊ auxiliū iplozarē. **A**t frequētiffime amētī ſiliis circūſpectans cui ſollicitudines meas ſecure cōmunicādas cenſerē videbā neminē. **E**rat ei amīciſſimus ⁊ veterib⁹ mutuūq̄ obſeqiſ cōiūctiſſim⁹ cui policleto nomē erat qd̄az ſicophāta. hūc optare ſe arbitrū in cauſa noſtra: ſi vellē ſignificauit mibiq̄ vt alterū elligerē impauit. **E**go cui q̄ aberāt: nullū adeo mibi amīcū opes confir mauerāt quē mei cauſa calamitoſi vtiq̄ afflicti cura ⁊ ſollicitudine eſtuantis paucis notū parui vel nullis potius p̄tiis. **I**n illū cūtra p pūq̄s amīcis. clientellis ſuis ac diuitiis affluētē omnia tale ſuſceptu rū arbitraer licet viderē nō q̄ extricarer ſz q̄ magis irretirer in tam clara pupillari cauſa ipſum ſe ſibi iudicē ellegiſſe cui p̄fecto nō erat opus iudicē. ſi que p cōſcientia faciēda callebat p̄prio ſinceroq̄ iudicio idem ip̄e feciſſet. **T**amē vt aditū quēpiā a tam deſperatiō

rebus ad minus auiā quā mutabilem aiūt viā mibi fortuna vel pe-
de significaret. Respondi me q̄ suus iudex fecerit rata habiturū. cō
pmissioq̄ statim rogato. Iā incisū tauri caput est inq̄ qd̄ verbū q̄
explicari vnq̄ possit mentis intinū mibi penetrauit. Spoliātū iā
inde me fortunis meis haud ambigebā. videbam hereditatis cuz
domitū foris mibi relictū nihil. Erat luctus mibi ac palloꝝ in ore
oculi in terrā semp nisi cū celū versus desiderabā defixi surdi ad so-
latia oia sensus. Tediū intuenē lucis erat. Adebant nocturnis
lacrymis gene quippe qbus interdū pressis vix ppter pudorem.
noctū frenos laxabā tumebat crebris pectus gemitib⁹ vox debili-
tata vita dubia qd̄ inq̄ amplius cōcussa mibi oia ad vnū videbāz
Bone de⁹ post quot tēpora q̄t itinera quot suspiria quot exclama-
tiones quot querellas quot luctus ⁊ quicquid iniquaz durm acer-
bum graue postq̄ omnem vt inquit lapides moui. Pro stremo
polictus ille. Iudicem se q̄to potu it amico obsequio q̄ta rei mo-
dificatioe q̄ta temporis tarditate pnūtiāuit. Iudiciūq̄ illud post
p̄maz sententiā qua maximo sum cōflictatus detrimento scripture
similit̄ claro viro mandaudū iussit Lodouico de zābertis. At sen-
tentiā ip̄az arbitrariā quā ab homine tyranni mei familiarissimo ⁊
veteri vltro citroq̄ necessitudine deuinctissimo rei tñ p̄scientia. Sz
nō penitus excitato sum ip̄o illo tyranno plurimū tergiversante ac
relluctāte sortitus hūilimē q̄tū potui petitionū iudicib⁹. Egdē eo
rū velim ad meliorē partē noia subdicere qui tunc magistratu illo p̄-
sas ⁊ uesas sūgebant obtuli ratificandā. At me miserū. Notabiles
illi iudices diu pus inter ip̄os. Tabella secreti vltro citroq̄ cupidi-
tate vt puta agitata instante exclamāte oīuz iustissimā oīuz pientissi-
mam se causam tutari. Coeterum vociferante illustri frustra viro
Andrea pisauꝝ: sententiāz inq̄ ipsaz voluerunt nequaq̄ q̄ iudex
ob alienam pecuniā imino q̄ aberat pecuniā ratificare. Itaq̄ ter-
mino applicato vgebant acriter quibus debebaz quā pro litigio
rū edacitate ⁊ p̄ necessitatib⁹ reliquis mutuar⁹ pecuniā fueraz qua
ppter patrimoniu meū hereditario mibi successiue iure ac testamē-
to dellatū tot scellis euigillatū tot curis aq̄sitū tot laborib⁹ partū pi-
culisq̄ defensum qd̄ p̄ ratioē iam p̄chocte etatis mee ex ip̄i⁹ omel

sanis seu cōiunariū mallis appellare manu q̄si extorsit multū diuq̄
p̄us vexat? atq̄ plūnis z miserandis ad extremos vsq̄. casibus af-
flictus quo min⁹ subbastarent inibere nō valui. Sic bōa a credi-
toribus illa nōstra vendita direptaq̄ statim fuere. Age nūc quo de
vsuris cōquerar ore quo rē p̄sequar gemitu. p̄fecto si ab oratore q̄
piā exaggerate singula p̄ ut de tēpore in tēpus gesta sunt explicarē-
tur z orationi robur pro acerbis magnitudine affereret: atq̄
singulis in morando cladis atrocitas verbis. cōre lacrymas intel-
ligentib⁹ vel a barbaris excutere z ad ferendā opē eosdē ois posset
cōmouere. Sed strictim egdē z nudis verbis rei tm̄ sūmaz p̄curro
Testor deū annos triginta p̄petuos. Inopē omni pro sua auxilio
indigentē omni spe destitutu: orpha. nū tutorib⁹ nō fallis affinibus
q̄ orbatū oibus p̄fide fidei. Infantē me cōmissus cōmessarius no-
bilis ille cuz maxima scilz sua vtilitate: si vtilitas iure appellari pōt
absq̄ honestate sicut patris mei oppulētissimo sibi patet legato qd̄
ante statim oia pro sibi cōmissio factu digna est affecur⁹ solū miser
quid amplius supplicē seminecē me foenozib⁹ deuorandū que mi-
hi sanguinē vsq̄ ex hauserūt: sciens videns reliq̄t semp. Nec vene-
tijs facta sunt quā vrbe libertatis aiūt esse domiciliū. Templū pru-
dentie sedē iustitie: religionis cristiane sacrariū atq̄ ipius fidei cor.
Coeterarūq̄ virtutū robur z fontē amplissimū. S singulare illoz
petitionū dñozū equitatis exemplū qui sententiā ab ipius merito sic
Rursus inq̄ cōmessarij sibi electo iudice soloq̄ admittere. S ar-
gutuz cōsiliū noluerunt. S cū intra vos tabella sequestrati collo-
quebamini disputationē notatu fama q̄ dignissimā qppe qua. vtrū
quos caratos nominatis pecuniā habituri fueritis nec ne. ex ratifi-
catione sententie rogato scribarū vno p̄sbitero tm̄ discussum est o
totius italie speculum iustitiam admirandā que vtilitatē proprias
respicit nō honestatem. At vtilitas eē nunq̄ potest absq̄ honesta-
te. Quin o potissimum malozū omniū. Radicē cupiditatem. Nec
est que homines vexat que a virtutis arce deturbat heu seuerinus
inclamat primus qui fuit ille
Auri qui pondera tecti

193
af.
di.
de
ne q
icare
atq
hinc
posse
turro
tilio
bus
no.
pōi
qō
se
ni
ne
u
2.
p
ic
r/
lo
ri
li
lo
as
a
cc
s

Gemasq; latere volentes

Præciosa pericula fodit

Hinc iudiciorū hinc legum hinc rerum publicarum corruptellæ
ruinæq; errumpunt. porro pensiculate dixisse videtur quī roma-
num populum ex eo tum primū inquit perisse qui primus epuluz
ei largitionēq; ministravit. Ea quidē pestis haud continue patens
Locherū clandestina serpens romā paulatim inuasit. Nempe nul-
la reliqua habita ratione. ut plurimū quo fortuna eodē se hominū
fauor inclinat. Quippe nō iudicat hominē vulgus ex meritis. S;
ex fortuna quo sit ut existimatio bona prima omnīuz deserat in se-
lices q; dū miseris aliquod crimen affigit que pferunt meruisse cre-
duntur. Quāta; reprehensionē recte inquit valerius merent qui cū
equestima iura iniquissima habeant ingenia moribusq; suis q; le-
gibus vti mallint. Leges solonis erat sententia aranearū in corru-
pta ciuitate tellis esse similes. Illis quippe siquid leue imbecille
q; inciderit iuolui ab eis atq; cōtegi. Siquid vero maius aut gra-
uius: prumpi ac perire. Deus ac legum latores nō soli iurare ciuita-
tes possunt. Sed qui ipas regunt. Si enim si recte rem administrant
Deus ac leges viles sunt. Sin autem male: nihil psumt. Optima
legū platonica sententia moderatio in tria diuiditur. Primo si sint
leges preclare et optime. Secundo si ciues eas leges que ita late su-
erunt omni studio obseruent. Tertio si iuxta bonas cōsuetudines
ac studia quorūlibet positis legibus bene res publica administret
Est igit prima pars ei⁹ sce moderatiōis ut sint leges optie. Secūda
ut intra illas maneat. Tertia ut preclaris cōsuetudinibus studiū
q; viuatur. Eqtate seruata equitas nihil aliud est q; iustitia. Iusti-
tia fundamentum est perpetue commendationis et fame. Sine qua
nihil potest esse laudabile. Ad extollenda vtiq; bonorum pre-
conia et reprimendas insolentias transgressorum prouidens e ce-
lo iustitia. Ad regnatū limina prexit in terris. Iusta deus puidētia
terrarū rectorib⁹ iustitie moderamina destinavit ut vtutes extollen-
tibus et ipaz rebelles penis debitis afficientibus vnicuiq; iura red-
dant ac merita si quidē iustitia virtus est cōstans ius suuz vnicuiq;

e iii]

tribues. Iubent impia suadet ratio vitas instat. Necessitas cogit di-
uina humanaque iura predicant ut bonis premia malis supplicia in erant
Tulius in libris de legibus. Nihil est aut perfectio praestabilius quam plane in-
telligere nos ad iustitiam esse atos. Prouintie viribus parant iure reti-
nent. Oportet omnes qui in regno constituti sunt primum omnium regnum ipsum ser-
uare. Seruat autem nihilominus si in eo nihil fiat quod minus conveniat quam
si convenientia cuncta agant. Ergo primum omnium est iustitiam conservare
Pluris est iustitia quam victoria facienda. Pulchrum sane est iustitiam
regnum comparasse. Pulchrius iustitiam regno pretulisse pulcherimum vi-
tae ipsi. Caveat ne quis iniuste divitias cumulet neque luculentissimam
conet civitatem reddere. Sed iustissimam predicet veritatem et apud homines
et apud deum esse maxime omnium venerandam. Itaque ipse peregrinos ho-
spitalitatem in supplices indulgentiam. Monerat unumquemque animam
erga se ipsam amore falli atque perverti solere percipiatque ne quis ha-
bundans ipse patiatur proximum exurire. Liquidum cognoscit phi-
losophorum praeterea inquit Monarcha qui natura non autem sicte
iustitiam colit oditque reuera iniquitatem cum caueat ne ipse iniuriam
faciat quibus facile potest. Qui ergo circa mores actionesque suo-
rum nihil unquam facit impie nihil iniuste atque ita in ipse se servat imma-
culatum ad producendas virtutis fruges erit aptissimus que omnia
sapientia comparantur. Principi non aliter necessariae esse sapientiam
quam corpori animam. Idem ipse plato iudicabat beatissimasque fore
res publicas. Si autem philosophi dominantur aut saltem qui guber-
nant divina quadam sorte philosophentur. Nihil enim pestilentius
esse potestate et audacia quam ignorantia comitetur tales quoque sub-
ditos esse solere quales principes videantur. Magistratibus non
proprium bonum sed publicum esse cogitandum atque non partem solum
civitatis quandam verum totam esse curandam. Ornamentum et
principis decus esse iustum imperium. Principem tria haec maxime
debet observare prudentiam iustitiam fortitudinem. Proculus vir in-
ter romanos patres genere virtute integritate auctoritate primarius
regi Romulo fidus imprimis et ex albanis colonis necessitudine
et familiaritate coniunctus praecedens romanum forum iurat maximum et san-
ctissimum iusiurandum praesentibus cunctis inquit. Romulum sibi dum iter faceret

e regione obuiam se obtulisse: specie ipsa et forma insigni: ut antea
nunquam fulgentibus armis ac se priorem illum ita allocutum. *Qua*
in iuria o rex et qua mente impulsus nos falsis et improbis crimi-
nibus circumuentos urbem orphanam in luctu et gemitu in squalore
et sordibus reliquisti. At contra regem tradunt hystoriae respondisse. *O*
procule. ita superis visus es. Nos e coelo demissos condita urbe im-
perium permaximum et gloriam habitura rursus in coelum reuerti pro-
inde bono sis animo ac Romanis nuntia uti prudentiam iustitiam et for-
titudinem colant. his artibus fore ut amplissimam inter homines pote-
tiam consequantur. Bone Deus quantum alias omnes veneta Diuina
nepe inspiratione inter medios pelagi vortices stans excelleres ci-
uitates si recte statutas leges tuas recte seruares. Si factorum non fa-
ciorum differentiam faceres. Si ab iniustitiae iugo de te precipue bene-
meritos et amplitudinis tuae libertatisque studiosos liberares: quod
vnum Dei donum tanti faciendum philosophus censet: quanti est virtus
vitiois praeferenda. Nam ubi meritorum cessant obsequia ubi nullus in-
ter fortes atque ignauos discrimen viget ubi nullus virtuti locus nul-
la studiorum ratio habet vitia ibi regnent torpescant virtutes principat
et regna decidant rerumque omni dominetur praesulio necesse est. Paruus er-
ror in principio maximus esse solet in fine. Unum quo vestrum
maxime creuit imperium: sane omnino est quod ipsius caput ubi scilicet
est mentis sedes humilitate vnanimitate fide caritate sensibus quasi
compactum innocentissimum atque sanctissimum cum aequitate precipue anti-
quis illis aureis seculis ab omni labe procul concordiam coluit.
quippe qua minime res crescunt. Discordia vero quae parit iniusti-
tia maximae dilabuntur. A minimis principibus sensum amplissimi
nunc facti patres caute. Cauete inquam obsecro ne Antigonii seu
Demetrii casus recentetis. Aliena vita sit vobis magistra praeterito-
rum ratio praesentium esse debet ordinatio. Non ad amici Socratis
coeterum ad quae amica magis esse debet veritatis obsequium. Non
ad suffragiorum spem cupiditate ambitioneque ducibus iura dari
debent seu retineri. Ne venalia nostra tempestate quasi omnia pau-
cis excoeptis. seu rursus inquam expertus nimis deprehendi. Videor
actate tenui rimula tanquam prospicere quam futuram olim tot monar-
cha quidam execrationibus accusauit. Iustitia rarefcer: auaritia in-

quit crebrescet siqui forte boni prede erunt sceleratis soli mali opu-
 lenti erunt. boni contumeliosi vndique et egestatibus iactabunt. confun-
 detur omne ius legea interibunt. audacia et vi omnia possidebun-
 tur non fides in hominibus non pax non humanitas non pudor non veri-
 tas erit: atque ita neque securitas neque requies a malis vlla: omnis
 terra tumultuabit fremet vndique bella. Quae omnia erunt propter
 iniustitiam. Deus ergo vult omnes homines iustos esse. i. Deum et homines
 caros habere Deum scilicet honorare tanquam patrem hominem diligere ve-
 lut fratrem. In istis enim duobus tota iustitia consistat. quae ergo aut Deum non
 agnoscit aut homini nocet iniuste et propriam suam vitam et hunc modum abruptum in-
 stitutum legemque divinam. Forsan haec est aetas quam propinquate huius termi-
 ni saeculi humanum genus in deterius nequitia iualescere plabit. At quod me
 mei casus indignitas deuehit non sunt adeo mali exhibendi ut de
 bonorum prius nullitate querat: ut orbis ne verbis tantum dixerit rei publi-
 cae si omnes essent mali quorum in maiori numerus quam nullo dux regit: a
 paucis tantum bonis regitur. Pauci quos aequum amant. Iupiter aut ar-
 dens euerit ad cithera virtus. Non tu spes mea vexillifer es Iustinia-
 ne. Qui sic Achilles pellem ita tu parerem virtute omnimoda superasti ne-
 pe mores improbos avaritiaeque semper vestigia declinasti. Quid ampli-
 tus addendum laudibus diffinit. Si quis generos superet quae laude catodes
 In prius cunctos quae pietate numas: Scipiadam fabiosque a pietate me-
 tellos Elogio: Marcum Iustinianum eris. Eadem excelsi vir ante terrea omnia
 ludum fortunae: quae circa satagit avaritia infra te merito semper putasti
 Casus frequenter meos egredulisti. Ipsique ideo plurimum parum suc-
 cessisti: atque quod Agesilaus de se iactare saepe solebat. Tu non verbis
 magis quam opibus precor: vniuersum terrarum orbem prius nunquam per toties
 tot sapientissime fortissimeque pericula subiisti vnum tuum omni: tu praecipue
 fidei pietatisque erga ipsas: pecuniis tuis neque vite ipsi prius modo condu-
 xisset haud percipisti. neque novos et nuper dedicatos amicos antiquos et
 probatos neque turpia absque periculo lucum honestis et laboriosis amposui-
 sti: Palmam solus inter omnes alios gloriosissime retulisti. Dis tibi, vir-
 giliano utar modulo si quis pius Respectat numina: si quid Vsq; iusti-
 tiae et mens sibi conscia recti Praemia digna ferant. In freta dum flu-
 uis curreret dum montibus umbrae Lustrabunt conuexa polus dum sidera
 pascet. Semper honores nomenque tuum laudesque manebunt. Barbonus

indolis tuū pign^o p̄stātissimaetū ob tui nois splēdorē: tū propter
 oīmodas maxie suas q̄s i canitē ex phisiologia cēleo illū v̄tutes:
 prudētiā p̄cipue z iustitiā habiturū. Magnū in p̄ia futurū v̄z p̄
 diuino. Rogo qd aliud afflic^o inops bonis oib^o spoliat^o natis tu-
 is z natis natoz z q nascēnt ab ill: atqz maxime tibi: patria natali-
 bus fortunis ingenio morib^o auctoritate sapia iustitia fortitudie
 tpantia claro viro p̄ter beniuolētiā studiū deuotionē atqz obseruā-
 tiā vere sincereqz asserre possim ignoro. Egdē vir magnanīme in
 difficillimis rei publicae sp̄ ipib^o agitate ut tuis interdū p̄siliis z la-
 borib^o intereēm: Tecūqz Aibeniesia Cartaginēsia atqz Romana
 p̄cipue gesta familiarit cōicārē. egdē inquā nullibi libēn^o hospitali-
 tatis grā: animū oīuz nāqz p̄stantissimū domicilium ē ibi sedē h̄re
 vbi libera sit res publica. Despōderē qz venetijs coeterū qm sum
 tot idigne ibi mala p̄pessus tot frustra vexat^o litib^o tot afflicat^o tāqz
 naufragijs. altū fugiēs i portu denuo q̄li naufragiū feci. Qñqdem
 ad clima lethifex q̄li p̄cipitauī. Incidit i syllā cupiēs vitare caribdi
 Ibi nihilomin^o bone De^o p̄ter spē z op̄inōnē meā benigne susce-
 pi^o ad nōnullas p̄ loci facultate dignitates assūpt^o: Discipulozūqz
 p̄r appellat^o viuo vitāqz extrema p̄ oīa duco. s. recte inquit phus.
 Quae canit in altis garrula ramis   Allos caueae claudit antro
 Huic licet illita pocula melle
 Largasqz dulci studio dapes
 Ludens hominum cura ministret.
 Si tamen arcto falliens tecto
 Nemozum gratas viderit vmbas
 Sparsas pedibus proterrit escas:
 Siluas tm̄ moesta requirit
 Siluas dulci voce susurrat.
 Viribus quondam vallidis acta
 Pronum flectit virga cacumen:
 Hanc si curuans dextra remisit
 Recto spectat vertice coelum
 Cadit experias phaebeo in vndas   vel vesp̄as
 Sed secreto tramite rursus
 Currum solitos vertit ad ortus.

Reperunt proprios quaeque recursus
Reddituque suo singula gaudent
Nec manet ulli traditus ordo
Nisi quod fini iunxerit ortum
Stabilemque sui fecerit orbem.

Certā Venetis tanto studio publica restaurarent iudicia quanto
proxiū: utinā hūana tēpla quāto lapidea restaurāt. Nēpe i patriae
sinu. quā uiuē nō licuit et i carī parētis vna tollerātū nāe passus cō-
ditionē ex huius mūdi pelago: regescerē. Dixi quod multorum forsan au-
res offēderēt. Vos autē p̄res p̄ sapia v̄ra ex amoris p̄cipue vi fluē-
tē orōnē meā acq̄ aio spero laturos. Nō satis ē tutū mellis credere
v̄bis. Ex h̄ melle solet pestis amara seq. Biātis salutifera erat snia
quā vtilia nō quā blanda sint patriae dicē ai ac prudētiaē p̄p̄iū eē. Ser-
monē ad gr̄as t̄m instructū. Belleū eē Diogenes laqueū diffiniuit
Quid stolidis igitur mentibus imprecet
Opes honores ambiant
Et cum falsa graui molle parauerint
Tunc vera cognoscant bona.

Primū Deū maxie et sup̄os tūmeāt quod de pupilloꝝ desolatiōe p̄-
curāt. Deinde etiā mortuorū manes quod nā inest ut p̄cipue illoꝝ cu-
ra teneant quod ab eis geniti sūt adeo ut honoratib⁹ eos p̄p̄itij p̄tēn-
tib⁹ infēsi sint. Tantā eē naturae Plato vim asseuerabat. Nēpe or-
phanoꝝ Plato q̄si cōis p̄r: Cū pietissimū oīūz officiū in oēs pu-
pillare sēfisset. De pupilloꝝ tutela i legū libris post plimā: atq̄ illa
quod nō humane min⁹ quā sapiēter aī dicta. Venuo sic diligēter edi-
xit videlz. Sequitur post haec q̄si secūda quodā orphanoꝝ p̄creatiō.
est autē post primā educatiō. Disciplinaq̄ de qua dictū est: post se-
cundā vō opam dare debem⁹ ut p̄uati parentib⁹: quā minime mise-
rabili calamitate p̄mantur. Legū ergo custodes quasi alteros isto-
rum parentes primis non peiores constitui⁹ et per singulos an-
nos quasi suis prouidere iubemus. sed in primis: De orphano-
rū educatiōe tam p̄ legum custodibus quā pro tutoribus exordi-
amur. Opportune itaq̄ inquit: videmur: in superioribus narra-
se defunctorū animas vim quandam habere: qua de rebus huma-
nis curā h̄nt: Itaq̄ parētū manes: erga illos quos genucrit: et sup̄sti-

tes sp amauerint amore affici nature nos imo necessitas cogit diffi-
nere. Praeterea senioꝝ viuētiū animi q̄ maxis i ciuitate foelici fun-
gunt: honoribꝰ eos q̄ filios mortuoꝝ nepotesue dū colūt iocūdis-
sime viuūt: acute haec audiunt ⁊ acute pspiciūt: eisqꝫ q̄ iuste orpha-
nos tractāt beniuoli sunt. Illi aut maxie indignant q̄. tumelios pa-
rētibꝰ orbos afficiūt. orphanos q̄ppe maximū sacratissimūqꝫ de-
positū putāt: atqꝫ ē oīno. Hijs rōnibꝰ tutor magistratūqꝫ cōmoni-
tus mētē siquā hꝫ ad hanc rē adhibebit ac de disciplina educatio-
neqꝫ orphanorū. ita pūdebit pro viribꝰ vt sibi ⁊ suis prouidere vi-
deat. Quicūqꝫ h̄ ante legē exordio psuasus: ab oī in orphanos cō-
tumelia se p̄tinebit. irā legū effugiet: at q̄ p̄fationē hanc asp̄natꝰ ali-
quē patre aut m̄re p̄uatū iniurijs afficit. Dānū duplū restituat. ac si
quē parētes ambos h̄ntē leserit. Sed leges q̄ sequūtur tutoribꝰ. p̄
ut erga orphanos se gerant. Magistratibꝰ prout de cura tutorū in-
grant cōscribimꝰ. Si ergo educatiōis liberoꝝ: ipsi propria ⁊ disti-
cta q̄dā h̄ent exēpla: ac ipsos educantes de rebꝰ suis aliter. pūde-
rēt. legesqꝫ de istis mediocriter distīctas h̄ent non absqꝫ causa tu-
toris leges: qm̄ multū ab ill' differret seorsū ederemꝰ. alijs studijs
orphanorū vitā: alijs nō orphanorū mūnietes. Qui aut de legū cu-
stodibꝰ tutorē obseruare cōstitutus ē: non minꝰ orphanos q̄ si ge-
nuissent eos. diligant. neqꝫ res illoꝝ p̄ius q̄ suas gubernēt immo
etiā affectu aī meliꝰ. Unam vō hanc legē sp̄ in aīo h̄ntes tutelam p̄-
agant. Si q̄s huic legi derogauerit tutor quidē a magistratu cōdē-
net ⁊ c. Postqꝫ vō ad pubertatē orphanꝰ venit si male secū egis-
se tutorem duxerit ad q̄nquēniū vsqꝫ ab exacta tutela in tutorez si-
bi agere liceat quo ⁊ oī tpe a magistratibꝰ amplissimꝰ orphano fa-
uor adhibeat. Si at magistratꝰ aliqꝫ p̄ negligētiā obfuisse orpha-
no videat qd̄ ipsi restituendū sit alijs supiores iudices statuant. Sin
vō etiā p̄ iniurijs orphanū affecerit nō solū damnū restituat vcz
etiā magistratu iuste p̄uet ⁊ aliꝰ pro eo ciuitati regioniqꝫ a pplo cō-
festi creet. Haec ⁊ alia plūma i suis libris circa orphanorū curā in-
telamqꝫ Plato differebat. Preuidebat enī diuinitꝰ ille vīr ut rex
oīuz acutissimꝰ erat p̄spectoz ⁊ cognitoꝝ fore ut q̄s plurimū orpha-
ni ab ill' q̄ eis maxie opitulari deberēt oppmerēt. Qd̄ cū lōge acer-
bius p̄vniuersuz aenū euenisse q̄s alijs neminū excellētes petitionuz

iudices Andreas fuscus et Marcus arimodo Heroes cum piensissimi
mihi iustissimi mihi liquido cognouerint tutorem illi meum mirabile.
fama notatque dignissimum non modo fidei sue commissum reddere nolle
tamen imo aureos pertinacissime me contra petere absolutes ab eis quidam
me petitione ipsi sententiarum. Atque orationis non solum quidem sed stru-
cturae nonnulla inter meas citationem petitionemque dissimilitudo videatur
se ad appellationem seu potissimum carcerationem accingit. Obsecro
quod ista tam contra rationem sit ut ipsi aliquo pacto quadrare nequeat dissimilitudo
attendant. Citatur tutor ipse est specialiter. flagitatur est personaliter. Eadem
eruditum lectorem maxime nisi me putare offensurum liquido ostendere citatio-
nem per quam apte petitioni congruere et petitionem quantum necesse fuerit ci-
tationi quadrare. verum quoniam et sapientibus quod acuta clara et acie recta per-
spiciunt. lippis autem atque transuersa tuentibus ut perspicue recteque vi-
deant superuacaneum duxi admonere. Inani garrulitati sobrium silentium
anteponam. Quis enim est queso tam mentis inops qui realiter et persona-
liter nesciat ad specialitatem referri. Augatur propterea quod in citatione non
in petitione eum commissum appellauerim quod ratione debueram inquit com-
putum petisse. Quod autem in citatione non profuerit commissum ipsum
appellasse. In petitione non obfuerit neque quod computum petisse necesse
fuerit. Tres extant rationes. Prima ratio est quia commissio a die obi-
tus paterni citra. Transiit in commissariam: namque inde omnis perijt vi-
gor commissionis in cuius locum subiit commissaria. Itaque ut in citatio-
ne nihil profuisset. sic in petitione non obest commissus ipsum appellas-
se: cum omnis penitus commissionis sit vigor extinctus. Itaque sufficit mihi
eum petere vel petisse commissario seu tutorio nomine et realiter ac persona-
liter tamen: imo sunt qui dicant commissariam quod a die quo sententiarum feci te-
stamentum paternum perijisse. Itaque sicut in citatione petitionemque nihil
commissarii nominis silentium nocuisset. sic eiusdem expressio in presenti causa mea
iuvat nihil cum omnis penitus commissariae quoque sit vigor extinctus.
De qua ad abundantem licet cautela. in citatione petitionemque sit
facta mentio nocet nihil. Rursus quod commissionis in petitione facta
mentio noceat nihil. Altera est ratio quoniam eadem inter narra-
toriam tantum verba facta est mentio. quippe quae ad ministratio-
nem olim praeteritam suam: non ad petitionem nunc praesentem me-
am refert. Quod de commissario nequeque nomine dici par est propter alias

tres rōnes q̄ne in re pauci q̄si nulli⁹ momēti nūm̄is multa cōge-
rā duxi ommittendas. Tertia rō q̄ cōputum. s. necesse nō fuerit de
cōmissione petiisse est policeri primae sentētiaē notabile p̄stansq̄
quoddā caplū in loco tēporēq̄ declarandus. Audio aduersarium
p̄terea: q̄ sentētia tumultuose nimium z nulla habita auctoritatis
suae atq̄ allegationū z probationū soarū rōne. In eū lata sit pluri-
mū cōqueri. Querit onīae aut̄ suae merito ne an īmerito iactent.
In libro apud notariū citationū est videre. Quarū prima decem-
bris ante dimidiū anni p̄teriti incoep̄ta. In octauū Junij diez a di-
lationib⁹ in dilationes terminauit: in quib⁹ multa sp̄ aduersarij di-
xit: nihil p̄bauit cuiusmodi aduersarij ipsi⁹ vaniloquia versutiasq̄
oīno vidētes atq̄ nimium iudices intelligētes. Reī iam moti cōscie-
tia vltimū ei z peremptoriū terminū ad producēdū z p̄bādū q̄q̄
vellet cū admotione se ad sentētiaē nisi dicta p̄baret processuros
quo itidē vt supiorib⁹ sp̄ tēporib⁹: multa rursus dixit z nihil p̄-
bauit. Volētes aut̄ aliū ei iudices terminū statuere ne de se congre-
ret noluit termino se cuiuspiā implicare. caeterū ad for̄ dñorū iudiciū
p̄curatorū sat agēs p̄rexit. Ibiq̄ inhibitionez ipetrauit. q̄ dñi peti-
tionū nri iudices nō p̄cederēt: q̄ prop̄ oportuit meipm̄ ciere ad diē
sequētē q̄ ut p̄stib⁹ q̄s fidedignis pollicit⁹ ē corā dñis p̄curatorū iu-
dicib⁹ cōparē nō p̄paruit. sequētū aut̄ eodē ip̄o citato diē aures ter-
ra iā caudaq̄ minime valēs occludē corā p̄curatorū ip̄is iudicib⁹
adūfari⁹ cū Daniele sono suo z procuratorū aduocato cōparuit
cui reddito moerito n̄so dñi ip̄i p̄curatorū iudices exq̄sito sanoq̄
p̄habito secū p̄silio: miserūt ad petitionū dños nūciū suū q̄ ibibitio-
nē ammonēt dicētē ut offitio suo fūgerēt. Vidētes itaq̄ dñi iā pe-
titionū ip̄i iudices gūit se iustitie nisi ius darēt p̄iudicatueros. De
ab ei⁹ iniq̄ v̄e in quā indebitaq̄ petitiōe absoluerūt z eū iure meri-
toq̄ ut i snia ipsa p̄rincē sniarūt p̄ pte. Puto q̄ talē sniaz tulerūt iu-
dices probāte actore. Reo at̄ nō se defēdēte aliq̄ rōnabili nisi nuga-
li t̄m̄ defēsiōe iustos oīo eē z cōmēdabiles. qui siq̄d peccauerūt nul-
la in re alia nisi in dilationibus nimis peccauerūt quod eq̄dē ad
maiozem. non ignoro. fecerunt honestatem ne vnq̄s conq̄ri de se
iure possit aduersarius. Qui cum nullo Deum ipsum testor iure
sententiam possit ipsam in meritis accusare in ordine accusat. at

tamen neq; in ordine neq; in meritis est accusanda: immo cum in
meritis sit maximopere probanda. si quid forsitan in ordine. qđ ne-
quaq; tamē pceditur peccauerit est aequo aīo ferendū. nepe nō q-
ritur quō fiat ius dūmodo fiat atq; aquila naturaliter muscas nō
capit quas naturā cōtra: si tñ capere post habitis aucupijs dignis
se gesserit: abvolabūt. Vos haec fabula respicit qui frenis q; vo-
bis in manib; dedit fortuna post habitis a caudis villos euellit
qui ambitioi nō aeqtati iura datis quoz quid velit intīmū anima
cei nequaq;. Est extrinsecū passionib; ut corpus victū cogitatis
sic falso iudicio iura sese cōsciētā intus acculante quo vos volun-
tas nō pura fert ratio retorquetis: nullā pfecto tam validā verāq;
rationē reperias quae garrulis captionib; cōtaminari non possit.
Sic quoq; cū desint sibi iura recurrit ad ipam. Quā bene iā nouit
garrulitatis opē: hō dolosus. At sapiēs rectusq; iudex animi aci-
em ad illa q in causa robusta nō quae inania sunt inuisis at homis
applicabit. Siquidē ut nullus vnq; tam liber ē aer q in sectis atho-
mis aut volatili q; leui quopiā vacet oīo ita nulla fere reperiri po-
terit ratio quae nequiret proorsus quapiā cauillatione causari: qđ
acute nō min; q; sapiēter ad me meus ita scripsit Imperator Epiaz
ad Thomā nostrū tuā legēdam flagitauit: Lecta gaudius me Her-
cule sum primū. q; scribendū quodam genere polles quod Zeno-
nis ita exprimit illud antiquū vt cū ipso nomine ipsi; Zenonis ani-
mā sortit; opinione stoica videre. Gaudius deinde plurimū sum
q; aduersariū antiquū illū tuū: Quapropter memini me te pcepta
petisse ut sub ducatoz quinquaginta pmo postea cētū pena a com-
missarijs vris iudicibus expediremini rōnē calcitrantē: subie-
ctus tu rationi subieceris. Qđ aut cauillationib; nōnullis: capitū-
bus tanq; hydra reluctet. Tales quales diuinū nūc p sunt quos
aptissima metaphora tres fratres nominas sortitus auditor nō
bil. ut spero. ē quo a triūpho nō deturbare. Hoc tñ pstantissimos
illos peculiariter aliū philosophū. aliū oratorē. aliū legū peritum
oēs naturalis merae sinceracq; nugis posthabitis aeqtatis ama-
tores p diuino cōmissariae quantū vedicauerit sibi commissarius
quantū cui d; reddiderit cauillationib; ommissis oibus inq;si-
ros. Hinc inquā pēdent leges ⁊ pphetæ. Nulla siq; de; tā stabilis

tanq̃ certa ratio est quae subornationis garrulitatēq̃ lenocinijs
ex parte q̃piā p̃taminari nō posset. Aduersario tuo p̃cinne apteq̃
dici debet. Sic q̃ cū desint tibi iura recurris ad ip̃am. Quam bñ
nouisti garrulitatis opem. ¶ De ijs hacten⁹ operi tuo si extremaz
manū imposuisti: velim atq̃ id vebemēter obsecro obtestorq̃ ad
me des p̃nti tabellario: qd̃ si feceris affini tuo Baptistae zeno car-
dinali atq̃ p̃stantissimis nōnullis viris z gratissimū eē: ubiq̃ atq̃
honori tuo p̃ q̃z optime cōsulere te velim intelligas vale z me ama
ut facis. Diascoridē p̃feci qd̃ opus latinis medicis puto nō inutile
nūc rebus publicis incūbo. Reliquū tēporis qd̃ perpaucū admo-
dū supest. nam reb⁹ nostris difficilē se magn⁹ facit sacerdos graecis
lris imparior. Equidē legationē hanc renuerē quā grauissimā ex-
perior nisi rei publicae nostrae p̃ducē nō id existimarē. Itaq̃ mal-
lo maximū mihi onus atq̃ si eēt opus cñ vitae discrimine q̃z detri-
mentū sibi vel minimū accessurus: velim: utcū a cōmissario vel vt
q̃z p̃prie dicis cōmessario illo tuo z rerū tuaz expediere. Ad me te
transferas quippe qd̃ solatiū ineffabile mihi tibi erit honorificū.
Iterū vale. ¶ Haec ita posui ut sniaz p̃iter z rarissimi viri fidē ape-
rirē. P̃fecto si cētū talibus viris res publica veneta vna i aetate
fūgeret Romanae illi antiquae cederet nulla in re imo ob vrbis i-
sup sitū Venetozū q̃z Romanoꝝ nisi morib⁹ degenerauerint foret
imperii diuturnius. Nullā enī ausus fuerim dicere pace ṽra dixerī
Italiae ciuitates rerū omniū in orbe vrbē oppulētiorē nullam cō-
modiorē nullā tutiorē q̃z Veneta. Mirabile p̃fecto dictū est. Pa-
tentē vndiq̃ z aptam vrbē aliaz omniū muris. Turrib⁹ z oi mu-
nimine clausaz eē tutissimaz. Parit. mū ac terrestre iter ad quem-
libet vrbis locū z inter medios pelagi vorzices aquā dulcē z salu-
tiferā repperiri oia quae p̃ totū terrarū orbe oriant̃ maiore hic q̃z
vbi nascant̃ oppulētia inueniri. Quid de innumerabilibus regijs
dicam ornatissimis tēplis omnisq̃ generis p̃stantissimis archite-
cturis. nepe si vrb̃ venetae magnificētiā p̃gerē explicare. Rem ag-
grederer p̃suis impossibilē. Equidē huiusmodi nō p̃iecturas ve-
rū iudicia oīno dixerim patētissima Diuina venetiaz vrbē funda-
tā fabricatā gubnatāz defensaz p̃uidētia. Magna vindicta vos di-
gnos iudico q̃ diuinā volūtātē retorq̃re. i. q̃ talē p̃riāz prodē cogi-
f

tatis vniuersa Dei: itaque istam quodam rei publicae salutifera sentit pala-
 faciem. Quod praesens per laudem vestram per imperij sempiternitatem vni moneo
 ne ex rectorum vestrarum civitatum optione scribae et collegae reliqui eligant
 ceterum eo si libet ordine: quem in sigillo nostro de legibus et morum in melius refo-
 matione digessimus. Quo nullum meo quod iudicio: neque dignitati ve-
 strae precinnior neque rei publicae firmior vique ordo potest excogitari
 In eo propterea sigillo prima mea erga diuinam hanc aristocratiam deuo-
 tione vestra ipsa illibata nobilitate proposui quod si seruabitis seruabimini.
 Interea venia prius quod vestra exorata veli ad praestaturam aliquam neque spi-
 ritualē neque temporalē in vestro domino neminem nisi sit venerus ciuis assumi.
 Veniet autem ciuis vni libet licet oriundus esto vir bonus et prudens et qui
 non minore de re publica veneta quam de se ipso sollicitudine beatus. Di-
 ligentiam in creandis magistratibus tantum esse Plato faciebat ut vel bo-
 narum institutio legum absque magistratibus bonis non modo minime profutu-
 ra sit civitati. verum etiam plurimum nocitura. Cuius oportet vobis ait tam eos qui
 magistratus electuri sunt quam qui eligendi esse ab adolescentia probatissimos
 maioribusque probatissimis generis et qui cōcivium mores perfectissime cal-
 leant huiusmodi viros virago diuinum quod gubernaris exemplum imitata: siquidem
 civitatem ad imaginem regni celestis esse regendam: diuinum ille Plato cō-
 tendebat opibus suis sive aequitate primum servata te decet Virtutis ne-
 pe officium est beneficium potius proferre quam suscipere. Sane nihil tam est angustum al-
 iquam parvi quam amare diuitias: nihil honestius quam pecuniam potius si non
 habes. Si vero habes ad beneficentiam liberalitatemque proferre. Vos autem: vobis quod scilicet
 tam flores aristocratia amplectetur ne ingratitudinis. Quippe quod maxi-
 mum est. vicio subeatis. caeterum optioni tantae fidei mutuamque per viribus
 caritatem servate. In cuius quod quod rei signum si non maiorem patitur vestra sa-
 cultas ingratitudinem. At saltim in. xliij. vel. v. vel. vi. Aprilis die cerei vni-
 cum aureorum libet vestrum in templo vel scola sancti Marci per suorum aliquem er-
 ga vos recognitione beneficiorum offeratis. Quantis autem bonis gaude-
 bitis: si vos qui boni et recti eritis ex meo de legibus: morumque refo-
 matione sigillo intelligetis. De embryonis formatione et animae
 infusione libri primi Alter tractatus.
 Apioribus admirabilior via distinctiva succedit: quod venati
 vincto iam seise subili spiritum cūque sedulo discurrere et incre-
 menti vi hauriente corde perferti cerebro epate umbilico te-
 stibus quod foris quod admodum in aphorismis exquisitissime scribit Hyp. nec

nō Alb. mag. i li. xvj. volumis de aialib⁹ tractatu. s. de ortu z iductōe
ca. xi. Qualr aia ē i seie z fm quē ordinē pōitat ē i eo vegetabil et
sēlibil z q̄lit sola rōnal ē ab extrinseco carta. ccvj. z sequētib⁹ vbi du
os q̄d⁹ p secretorū nāe solertissimā idagationē i plātis succedē. i re
ligis aialib⁹ tres. i hoie q̄tuor. In alijs at q̄dus mixtio nū q sūt an vi
tā z vite pncipia admirabilr eē distiguit vbi Anaxa. Arist. Auic.
Auerro. Teophrasti aliorūqz i mediū piparhericoz affert opini
ones. Jecirco pforatiōes brachia dactylatas man⁹ z singla pgrue
mēbra dispōit qb⁹ nōdū tñ psumate sōtis. Alia sēlita reuiviscit. aie
diuisa qm ē opatio: diuisa pī sortita ē noia. Dū vegetat ē aial. In h
a spūali d.fferēs: q h rōnē mistret: illa vitā q mea qdē snia i blecto
sine hoie eē nō pōt: illa eē pōt tñ vna est aia. lz sensual vna. rōnal al
tera videat. Sēlual siqdē ē q sentit vult recordat in corpe cois. Rō
nal vō q pteplat itelligit sapit. Spūal qdē viuēs i seipā: qd innue
re qz videt Lactāti⁹ dicēs. Hō nō stat qm nat⁹ ē rect⁹ ingredit. Sz
qdrupes pmo qz rō corpis z huius pnt⁹ vitae cois ē nob cū mutis
aialib⁹. Post deide virib⁹ pfirmatis erigit eiusqz lingua in eloqui
um soluit z mutum aial eē desinit: q rō docet mortale nasci hoiem.
Postea vō imortalē fieri cū coepit ex deo viuē. i. iusticiā seq q pti
net in dei cultu. quā qm sniam secur⁹ Pindar⁹ ingt. Et corp⁹ oīuz
ibecillē psequitur mortē viuūqz ē aetnital simulachrū deserit. Hoc
n. ē solū a Deo pfectū atqz illuc tēdit nō cū corpe. Sz lōge a corpe
seitūctū ac sepatū puz oīo carnis exps atqz expiatū. Jpe. n. aī m⁹ sin
cer⁹ z ut Heraclit⁹ qz a it optim⁹. Cū velut e nube fulgur ita e cor
pore volat. Qd at p mixtū ē corpi eoqz oppletū quēadmodū eua
poratio qdā onusta atqz caliginosa egre emittit egreqz reuocatur.
Haud igit pstanteū bonorū ac fortū viroz corpora vna cū aīs
pter nām in caelū trāsmitti. Sed aīos vtute ex cultos existimādū ē
oīno. Soici pstrario Epicureoz errore. Sic aīarū imortalitātē sūt
opinati ut eas in varia transire corpora crediderint. Hinc ē q pro
pria psofī sponte. s. spantes ex adūsa se i vitā pspērā migtuos cō
plures viri pīre: q cū Megelias cyrenaic⁹ efficacissime disputaret a
deo frequētes ad libimet mortē pscissēdū hoies iduxit ut illa docē
na i r̄gno suo. phibēt ab egipti rege Ptholomeo q tpe mag⁹ phoz
pctatē e hmoi res ē agitata qcirca ut frivolas omitteret: tres pcpuas
phoz opiniōes repio. Eoz carneadeo qm more pma pona q puta

bāt aīas infire dicētes: Sic corp^a corpe sic ab aīa aīaz gnārī z līnē
corpe eē n̄ posse. Legē celestē eē q^d vñūq^dq³ varietatē recipiēs n̄ eēt
aeternū. Aīaz varietatē recipe q^d i infāte sit nescia. In puero min⁹.
In adolescēte cōiter sapit. In iuvene plus: iō eē aeternitatis exptez
atq³ vbrimos iccirco phīae fōtes h̄ pacto exhauriētes q^d bīfarīaz
s. phīaz distiguant. s̄m opīnionē vñā in q̄ sic aīaz relinquāt ut nihil
aliud nisi rez oīuz illā similitudinē opīnent. s̄m aut vītātē alteram.
vñ p̄sus aīaz tollāt. Sib⁹ a sup̄ma die eadē q̄ añ p̄mū: nec magis
a morte sensus vll⁹ aut corpi aut aīae q̄3 añ natalē. Imortalitatē
vanitas in futurū etiā se ppagat z i mortis q̄3 tpa ipsa sibi vīta mē-
tī. Si passibil anima ē. sēlibilis sit proculdubio necesse ē. At vbi
cogitatio illi quomodo visus z audit⁹ quo pacto tactus. Deniq³
q^d sensuū vsus aut q^d sine ijs bonū q̄ deide sedes: quātaue multitu-
do tot saecul⁹ aīaz velut vmbraz q^b imortalitatē z trāsfīguratōez
bare. Q^uanes colē atq³ hoīez deū facē q̄ iā etiāz hō desierit ceu vl-
lo mō spirādī rō a caeteris aīalib⁹ distet aut nō diuturniora in vīta
multa repīant q^b nemo siles sibi diuinat i mortalitatē. Pueriliūz
ista deliramētōz auidaeq³ nūq³ desinere mortalitatis cōmēta sūt:
īnqūt. Sīlis z de asseruādīs corpib⁹ hōīuz ac reuīuiscēdis p̄mis-
sa a Democrito vanitas q^d nō reuixit ipse. Aliq³ ipsa demētia ē
īterari mortē vītāq³. Suerūt alij q^d aīaz spm̄ eē igneū aereū spūales
q̄ a sole sortita sit ignitatē a spheris coelestib⁹ aeritatē. Spiritum
aut tanq³ artificē eē dū ē cū igneitate z aeritate agentē in mā q^d est
spma volūē. Et qm̄ p̄stat sphaeras nil nisi corruptibile posse pducē
iō mortua igneitate mori māz z remanē aeritatē vñ exalat spūs q^d
pcedēte tpe rarefcit z disgregat sic fieri q^d recēter mortuis corpib⁹
spūs qñq³ sentit inueteratis nūq³ cui opīnioni videt. Quidiū be-
sisse cum dixerit. Spūs hīnc vacuas prius extenuandus in auras
Ibit z in tepido deseret ossa rogo. Q^u subeant aīo moeritorū ob-
liuīa n̄ro. Et lōga pietas excidat ista die. ¶ Chrsipp⁹ solas sapiē-
tū aīas ppetuauit ob mentis. s. agitationez atq³ solertiam vñ scatu-
rigīnez oziri animi caelestis ut Epicarnus p̄ coeteris q̄3 p̄uacissi-
me p̄tebat. Omōi sentētiae fuisse videt institutionū rethorīcaz
pnceps: hōi sinderesim illaz: nāle quoddam esse diffiniens ac sicut
aues ad volatum equi ad cursum ad sceuitiam ferae gignuntur ita

nob ppa ē mētis agitatio atqz solertia: vñ origo aī caelestis credī
dicēs *Quintilian*°. Nos aut qm aīa rōnal cū corpe nīhil cōicat qd
sequestrata rōne videm? cōe cū beluis, alterā sup nālē, alterū eē nā
lecludim°. Nālē gnārī sup nālē infundī. Gnātionē aut qm mā ē
oīo, eē pstat corruptibilē. Infusionē vō qm spūal est. Incoꝛruptibi
lē z intractabilē diffinim°. *Boetius* quoddā mediū eē int deū z aīa-
lia: eius opa pfitent: qm qm aliq imortalia vident, plūma mortalia
sunt: par ē ab imortalī. Imortalia illa, a mortali: mortalia, pueni
re. Siqdē corruptibile illud a secūdis causis. A pma incoꝛrupti-
bile trahit originē. *Unica* gēs hōinū celsū leuat, inqt *Boetius*°, alit
cacumē: atqz leuis recto stat corpe, despicitqz tras. Haec nisi terre
nus male descipis admonet figura. Qui recto caelū vultu petis ex
erisqz frōtē. In sublimē feras animū qz. Ne grauata pessū inferior
lidat mens corpe celsi leuato. *Augustinus*° in. xxiij. de ciuitate dei sic
ait videlz. Jaz vō in ipso corpe qzuis nob sit cū beluis mortalitate
cōe multisqz earū reperiāt infirmi? quāta bonitas z puidētia crea
toris appet: nōne ita sunt i eo loca sensuū z coetera mēbra disposi
ta: spēs qz ipsa z figura z statura totius corpis ita modificata ut ad
misteriū aīe rōnal se iudicet factū: qcirca ita qz inqt *Lactanti*°. Nec
putādū ē fieri posse ut nō ob aliquā maximā rōne fuerit pstitutum
qd videm? maxia rōne pstat: q pōt eē rō in ijs errorib? pūaz reli
gionū z in hac psuasioe phoz q purāt aīas interire pfecto nulla.
Cū igit statuisset de° ex oīb? aīalib? solū hōiem coelestē facē z cae
tera vniuersa terrena, hunc ad coeli cōtēplationē rectū erexit bipe
dēqz pstituit. s. ut eadē spectaret vñ illi est origo. Illa vō de pstat ad
terrā ut qz nulla ijs imortalitatis expectatio ē toto corpe in humū
picta ventri pabuloqz seruirēt. Hōis itaqz soli° recta rō z subli
m's status z vult? Deo pī cōis ac pīm° originē suā factorēqz te
statur. Rursus in caplo de corpuz resurrectione *Lactanti*°. Quid
opera inqt corpis atqz aī nōne indicāt animā eē mortis expertez.
Nam corp° qz ipm fragile ē atqz mortale quaecūqz opera molli
tur ea qz caduca sunt. Nihil enī *Tuli*° ait est qd sit manibus hōis
laboratū qd non aliqñ ad interitū redigat vel hominū iniuria vel
ipsa cōfectrice omnium vetustate. At vō aī opera videm? aeterna.
Nā quicūqz cōtemptū pñiū studētes. In memoria monumenta

ingenioꝝ factorūqꝫ magnoꝝ reliqꝫūt hīꝫ plane mentis suae ac vir-
tutis nomē indelebile q̄liuerunt: ergo si opa corporis iō mortalia
sunt qꝫ ipm mortale ē. Sequitur ex eo ut aīa imortal' appareat: qꝫ vi-
dem' opa ei' nō esse mortalia eodē mō desideria corpis aīqꝫ decla-
rāt. aliterū eē mortale. alterū sempiternū. Corp' enī nībīl nisi tꝫale
desiderat. i. cibū potū indumētū getē volūtātē z tñ haec oīa sine nu-
tu z adminiculo aī nec cupe nec asseq pōt. Anim' aut' p se multa de-
siderat q̄ nō ad officiū fructūne corpis redūdēt z ea q̄ nō fragilia sꝫ
aeterna sunt ut fama vītutis z memoria noīs coeteraqꝫ ut in eodeꝫ
recte cap'lo pūneūtur: qđ cap'lm sequitur de imortalitate aīe q̄ Lucre-
tīū carta. clxvij. Itē carta. clxxvij. z sequētib' ca. cu dīt nōbīlia vbi
videlicꝫ sit mētis sedes z q̄ rōne corpori pūgat. q̄ aīa sit aeterna z
qd sēm phoꝝ varias opīn. oēs vtrū anim' z aīa sint idē. ¶ De ori-
gīne aīae z an sit aīa: q̄circa ne nꝫoꝝ tñ nīxus sentētīis aīae videar
imortalitātē p babilē reddē Plato fieri nō posse disputauit q̄ non
sit imortal' anim' human' cui' miranda solertia z celeritas cogitā-
dī z facilitas pꝫipiēdi atqꝫ discernēdi z memoria pꝫeritoꝝ z pūde-
tia futuroꝝ z artū innumerabiliū sciētīa q̄ coeteri carēt animātes
Dīuīna z coelestis apparet qꝫ z origo aī q̄ tāta cupiat tāta pūneat
nulla reperiat in terra. Sīqdē ex pꝫeritōe terrena nībīl hꝫ admixtū
sed necesse ē in terrā resolui qđ est in hoīe pōderosum z dissolubile
Qđ aut' tenue ac subtile id vō esse indiuiduū ac domicīlio corpis
velut carcere liberatū ad coelū z nām suā puolare. ¶ Rursus dīuīn'
ille Plato. Tria pfecto in nob eē inqꝫ vidētur aīa spūs atqꝫ corp'
Aīa z corp' nā lōge int se dīuīsa: spīritu medio copulant' q̄ vapor
qdā est tenuīssim' z p lucid' p cordis calorē ex subtilīssīma pte san-
guinis genit'. Inde p oīa mēbra dīffusus aīae vīres accipit z trās-
fundit i corp'. Anim' imortal' nō dꝫ p breui hoc sed p vniūso tꝫe
eē sollicit'. Aīa ab hoc corpe scīūcta si pperā fuit sub dīuīnī iudicīis
īnia scelerū luit penas ideo gūīssīmas pstat iniurias pati q̄ inferre
Auari atqꝫ intēperatī ad res dīuīnas surdī cecīqꝫ sunt. Impietas
omnīb' peccatīs mīxta ē. Impietas ipsa stimulus est quo pꝫipue
peccatores tū in hac vita sollicitant': tum i altera cruciant'. Seneca
in exhortationīb'. Nos aliūde inquit pendem' itaqꝫ ad aliquem
peruenim' cui quid ē optimū in nobīs debeamus. Alius nos edi-

dit alius instruxit deus ipse se fecit. Maximarum praeterea venerandarumque, ut vanissimas omittamus sectarum principes Pythagoras Pherecides Socrates, compluresque alij viri amplissimi praesertimque magicae sectae philosophi qui pertinacissimis rationibus reuicturos homines: immortalesque futuros sunt opinati. Quam Apollinis videtur oraculum sententiam comprobasse. Namque Trophonius et Agamedes cum ad Apollinis honores Templum aedificassent pro remuneratione ab Apolline eam rem implorauerunt quam ipse sciret inter omnes homines esse meliorem. Inde post triduum inuenti sunt mortui. Extat igitur aliud memoria dignum exemplum Cleobis et Biton fratres filij sacerdotis Argiae iugum loci bouum tarde venientium subeuntes matrem decrepitam ad Junonis templum tulerunt: quapropter Deam mater obsecrauit ut quod optimum sciret filiis traderet. Cum autem post coenam cubatum iucrint: mane ambo inuenti sunt mortui quippe quae, ut puto, consideras Marcus Tullius. Certe si ante, inquit, obissemus mors nos a malis non a bonis abstraxisset. Fertur etiam de Sileno ut ipse quoque Cicero tradit: Qui cum a Mida captus esset hoc ei muneris pro sua missione dedisse scribitur docuisse regem non nasci hominem longe optimum esse. Proximum autem quamprimum mori unde nequaquam dissentire Euripides videtur. Docēs in hominis natiuitate homines esse plorandos in morte ridibundos quod Crates quoque confirmat ut Heliseum consolaretur filij mortem complozantem scribens hos versus.

Ignaris homines in vita mentibus errant
Euchinous patitur fatorum munere leto
Sic fuit vtilis finire ipsique tibi.

Quo autem pacto anima sit immortalis Socrates per ideas conatus est reddere rationes certam rerum causam. In ideis esse sitam asseuerans. Immortalitatem quoque animae ab Ideis potissimum demonstrari processum in ideas a minus cōi per medias ad cōmunissimā fieri atque descensum ab ideis fieri ad eam effectum. Demum rationē dispōit immortalitati ex eo quod rationalis anima corpori praestet vitam non ut accidentalis forma inherens corpori. Sed ut substantialis in se ipsa

f. iij

permanēs: ex se formalit̃ viuēs: q̃si q̃dā vitae corp̃ali idea atq; p se suf-
ficiēter corp̃ vniūficās iōq; p̃cludit aīaz nō posse mortē suscipere cū
mors vitae opposita sit. Alia vō et vitā ppriā habeat et maneat ī se
ipsa adeo ut neq; p se p̃pe neq; p subiectū aliud mortē suscipere va-
leat q̃ cū difficultate persuaderi nob̃ p̃nt vello corpeo ipeditis. At
liberis oīno: caeterū ad rerū nāliū nr̃i. s. fruct⁹ enucleationē recita-
mur. ¶ De embryonis et foetus natura et fato secundū tractatus
caput incipit primum.

Embryonis in m̃ris vtero excellētes philosophi q̃ naturā
humanā g̃dati acrimonia q̃dā ingenij anatomiaq; peni-
tus p̃spexere. Notū vitālē passiōisq; sensū formato iā ho-
mine septuagesimū diē a gnātione incipe cū iā sum⁹ humid⁹ p arte-
rias et venas discurret cōpuere. q̃b⁹ cū Marc⁹ varro nālis discipli-
nae acutissim⁹ indagator: septenariū numerū p̃fectissimū solertissi-
me p̃g̃sitū quē graeci παρὰ οὐρανὸν ἀριθμῶν apellāt ī hoīs p̃ceptōe distin-
guēs. Cū in vtero ingr: Mulieris genitale semē datuz est: p̃mis se-
ptē dieb⁹ p̃globat coagulataq; fitq; ad capiēdā figurā idoneū. post
deinde q̃rta ebdomada caput futurū et spina q̃ ē in dorso format.
Septima aut̃ fere ebdomada. i. nono et q̃dragesimo diē tot⁹ hō ab-
soluit: Illā q̃ vim numeri obseruatā refert: q̃ añ mensem septimū
neq; masculus salubrit̃ ac sem̃ nām nasci pōt. h̃ ei⁹ ṽboz iplicita
cogitatione discussa eū a p̃his iccirco bñ sentiētib⁹ discrepare nō
celsū: et si dixerit nono et q̃dragesimo diē hoīcz totū absoluit: q̃ p̃us
dixit vñ noni et q̃dragesimi diēi numer⁹ pendet: septima fere ebdo-
mada q̃d p̃pterea aduerbiū interposuit: qm̃ hoīs formae perfe-
ctae tum deesse etiā quidpiam sentiebat quae tamen scilicet maris
vt plurimū. in quadagesimo diē figuratur. Sed nō ad formā exa-
ctam. Foeminae vō in trigesimo quia semen cōcoptionis ei⁹ mol-
lius est et citius separat ab ipso impurū. tardius tñ format sperma
de quo sit foemina q̃z de quo sit mas eo q̃ tenue et molle difficil⁹
retinet figuras q̃z spissum. Ideo dicit Albertus: In quadagesi-
mo masculum. In nonagesimo autem diē foeminam figuratam
inueniri. Sed postq̃z natae sunt foeminae citius crescunt et matu-
rantur q̃z masculi eo q̃ calori maturanti et facienti incrementum:
minus resistit caro laxa et mollis q̃z dura et sicca sicut est caro ma-

ris & hec etiam est causa quod citius senescunt foeminae & aniles acci-
piunt rugas: quia humidum cito frigescit incis & efficitur flegmati-
cū tūq; canescūt atq; crispant. Precoeteris aut veterescūt q̄ multiū
coitu vtunt & frequēter pariūt. nā embryo venati p̄ vtutē pascitiuā
vmbilico mediāte sanguinē a matris epate descēdētē vigorē v3 iu-
uenilē lactēs ac suggit. vñ suscipiēs icremētū: q̄q; sit mēstruat^o ege-
stioe nō idiget. Nā mris epate mediāte optime purissimeq; digerit^r
qđ nisi fieret foet^o p̄iret. Hinc ē p̄cipue qđ in mris vtero ēbryōes cū
p̄tūm icipit vis cibatiua necant qđ huiusmōi qđē indigestio nō tm̄
fac̄ q̄stū alie plime cause qđ in sequētib^o oīdent vñ nō mō foet^o abo-
rit imo frequēter absūmūt et ipa p̄ceptio. Idē iterdū epar cāt corru-
piū qđ alūm^o q̄ trāsiēs sanguis corrūpit quē p̄ corticis istar fructū
suū defendēs p̄tegit secūdina quā si suphabūdans nimīū penetrat
sanguis ille foetus interimit qđ nisi facit saltē maculat faciē p̄sertim
qđ expositior qđē ē cutē infantis & lētiginosus efficit cui^o rei remedia i
libro nro de adolescētia tractabunt. Nunc p̄sentiora pcurram^o.

De reb^o q̄ obsunt q̄q; p̄sunt embryo ni & foetui caput secūdum.
Documētūz embryonis p̄ncipalr duplex gen^o putam^o ab
n exteriorib^o v3 & interiorib^o reb^o causatus q̄q; qđlibet diuidit^r
plurifariā q̄s qđē diuisiones qđ a phisicis late mōstrent oīmit
tā indicās res tm̄ qđ obsūt q̄q; p̄sūt ēbryōi vt illis abiectis ijs mini-
stratis allacer ad lucē veniat. Res p̄mitie qđ nocēt ēbryōi sūt excessi-
ue aeris. Alteratiōes i algozē p̄serti seu calorē vel quīs mō. Nocet
p̄terea a mre visio tēribiliū. vñ seq̄r pauor tristitia seu reliq; passiōes
acute audit^o tonitruū ac tormētōz & similiū hōribiliū odorat^o rez
foetidaru atq; mercurij vīpe siue amphisibene aut coruini oīi trās-
gressio. Nāmie p̄terea replet. oēs p̄sertiz nauseatiue mordicatiue &
acutiue cāntes sternutationē ac tussiz saligiozq; maxie suilliū qđ cū
scrophul^o vel vnguicul^o edūt p̄tū carētē vel eniti faciūt. papaueris a
mre cōestio siue seminis ei^o atq; alia plima qđ siq̄necessitate v3 gen-
te p̄scire voluerit scoti legat caplm. xij. de reb^o qđ nocēt mlieri gūide
vigesima p̄ma carta & seq̄nti. Cauēduz isup a nimīis ē inanitiōib^o
& violētīis p̄serti mot^o fortis & conat^o ad pondera saltuum collisio-
nū & silium. Que vō p̄sunt iscripta phibēt v3 oēs gnāliter facil^o
cibidigestiōis bo. nq; nutrīmētū vt sunt pdices fasiani meruli turdi
capī galine & earū oua sorbilia recectia dūmō parietes locustis seu

rebus putridis nō pascāt vñ oua nauſeatiua cauſantē edi leporēs ⁊ ſilia inuenia pinguiāq; niſi deſicēt pgnātib⁹ appetit⁹ q̄ caſu pinguiā nō debēt miſtrari. vinū hippocratica ſētētia beluolū ſit molliſſimū vet⁹ clax ſubtile ⁊ odorifer⁹. In ſecūda autē mēſa ſi pgnātes appe tūt. Mala pira citonia mō ſint mediū ſaporis. ſ. iter dulce ⁊ acetofū ſecure cocta poſſūt miniſtrari. Preterea poma punica paſſulle ami gdale penit⁹ excōiate ⁊ ſilia in pauca tñ q̄titate nā ſūt vētoſa. De q bus oib⁹ exactiſſime in ca. de regimine pgnātūz tractat⁹ ſexti carta tricēteſima ſcribit ſauonarolla. Inter coetera p̄cipiens ne repleant⁹ maxie faſeolis cicerib⁹ apio ſeniculo ⁊ ſilibus mēſtrua puocatib⁹ ventrē teneāt lenē cū eis q̄ leniūt ad rēpantiā ⁊ cā eſt ne retente feces ledāt matrices vñ dolor q̄ obſet poſſet: qd̄ abſit iualeſcē. Talia at nō ſūt neceſſaria niſi cū ſtringi nā valde. inſup in eodē ca. Sauona rolla p̄fectiōes docet ⁊ cocta embryoī vtilia q̄ ad idē qdē docta ſequūt a ſalubri nro in eoz caplo q̄ phibēt ne in vētre peat ifans car ta. xxix. ⁊ q̄ poſuit alter Michael carta. xxi. ⁊ in p̄ncipio ſecūde aſi caplin de p̄ditiōe lactis ⁊ lactātis nec nō q̄ ralis poſuit in ca. de regi mine infātis ⁊ pgnātis Altonius quoq; guayneri⁹ ⁊ bonus meſue.

De cōiecturis ſalutis ⁊ egrotatiōis embryoī ⁊ foet⁹ tertiu⁹ caput
 Onſequēs eſt vt ſalutis p̄iecturas vel egrotatiōis embryo
 nis ⁊ foet⁹ oñdam⁹. Nāq; p̄inde dierū qd̄ agēdū ſit inoteſcit
 q̄circa ſciendū eſt embryoī ⁊ foet⁹ debilitatē iſraſcripta ſi
 gnificare vñ dolor vētris pgnātis anxietas nauſea abominatio ap
 petit⁹ cōruptio dolor ſtōaci ſternutatio vomit⁹ dolor capitis vñigo
 Tenebroſitas oculoz pulſus ſiue cordis tremor vētris flux⁹ pedū
 inflatio ⁊ mollificatio mēſtruoꝝ aptio qb⁹ cauſat a matre embryoī
 debilitas ⁊ rurſus m̄ſi ab embryoē embryoī p̄terea foet⁹ q̄ debili
 tatē ſignt q̄ i ca. de ſignis debilitatis embryoī poſuit Auicēna carta
 cclxxiij. ⁊ q̄ in ca. ſexto p̄mi libri poſuit Michael ſcot⁹ carta. xiiij.
 quocirca pariter ponit remediā. nec nō in ca. xix. ſignoꝝ in ſemina
 guida qb⁹ habet notitia ſi embryo eſt ſan⁹ vel infirm⁹ victurus ſatis
 vel moritur⁹ cito tñ in vētre m̄ris q̄ extra carta. xxxij. ⁊ ſequēti. Si
 cruoris fluxus ex naſo vel ore vel matrōe nā defluxerit ⁊ nōduz ſit
 hora pariēdi. ſignū eſt embryoī debilitari cui qdē p̄derit. Si cali
 dis cibis mater veſcat ouis vñ ſorbilib⁹ recentib⁹ galinaceis ⁊ gali-

nīs ipīs iuuenib⁹. Jure bono ⁊ nīsi nausēā pgnans habeat pingui
calido amīgdalaz lacte gīngibē cīnamomo atq; silib⁹ musci odo-
ribus thuris ⁊ huiusmōi. Preterea si pillus sup aliq māmāz oriāt
signū ē egrotatiōis embryōis ⁊ fortasse matris future. Item cū mē-
struū grauidis influxit inualidi aut non vitales partus edūtur. Cō-
traria fere omnia sunt salutis coniecture.

De embryonis ⁊ foetus peculiarib⁹ egrotationib⁹ caput q̄rtū.

Coniecturas egrotationū embryonis ⁊ foet⁹ medicine par-
cē sequant⁹ opportune q̄circa añ alias memorabo q̄ Sauo-
narolla me n̄r docet ī tractatu sexto carta tricētesima ⁊ vna
caplo de cura accidētū pgnātib⁹ quo p huiusmodi sudoris n̄ri of-
ficio qd medicine reppertoriū malli q̄z p̄fessionē appellādū refūgi-
endū hortoz. s. ad embryonis ⁊ foet⁹ egrotationes explodēdas q̄rū
duplex gen⁹ est nāle v; ⁊ accītale quoz qdlibet diuidit plurifariāz
nāle illud vocam⁹ qd a nā deuenit parētū v; pauoz ⁊ hoc cō difficult-
raroz curat. Nā vitū intīmū penit⁹ b; ⁊ vt plm in curabile. Acci-
dētale vō illud est qd post gnationē cōceptionēq; plurifariā potest
accidere. Virūq; aut a matricis egrotationib⁹ est cābile q̄re potissi-
mū danda est opa vt matrix curet quēadmodū docet Auicenna in
caplo de egritudinib⁹ matricis carta ducētesima octuagesimāma
⁊ secunda. Nec nō sauonarolla in tractatu sexto carta ducentesima
octuagesima septia ⁊ sequētib⁹ nec nō in ca. de apostemate matricis
ac sequētib⁹ deq; coeteris ei⁹ egrotationib⁹ ⁊ salubris liber noster
carta vigesima nona atq; michael scotus in caplo de rebus q̄ nocēt
embryoni ⁊ mulieri grauide dica docēt vigesima. Nos ad foet⁹ vi-
uacitatem hac titillationem accedamus.

De fetus viuacitate ac titillatione caput quintum.

Incerto optiq; alimētato embryōe setui p̄de viuacitas
ac titillatio leta succedūt. Balicorij boni ⁊ maturi gustati-
one foet⁹ gaudet ⁊ mouet ī vtero titillāt p̄terea foet⁹ ī vfo qn̄
maices cū voluptate exaltant odoratu rez odoriferaz qb⁹ gaudz
matrix ⁊ foet⁹ q̄circa poib⁹ phisicæ alijs auctorib⁹ Auicēnā sauo-
narollā ⁊ guayneriū Autoniū p̄stat p̄sulere q̄ppe q̄ tā ample regu-
las docēt pgnātū vñ viuacitas titillatioq; causant⁹ embryonib⁹ vt
mibi posterisq; iccirco docendū oīo supsit n̄hil. Igitur neres p̄ci-
osissima tempus frustretur ad sequentia properabo.

De numero fratrum et sororum prenotando caput sextum.

Em fratrum claudio ptholomeo teste q eiusdem mris sunt astro
r logus deprehendere poterit ex signo medij celi aut ex loco ma
tris. Locum autem dicimus in quo veniunt in die et luna fuerit in nocte. Et
quoniam signum hoc et signum quod ad ipsos ascendit locum mris sunt quod res filiorum ei
deprehendunt eum fratrum esse locum orbis. huic ergo loco si planete fortune in
figura assimulant fratrum multitudinem inde iudicabimus. Huius autem exi
stimationem rei ex illorum planetarum numero assumemus. Considerabimus
etiam si fuerit in signis vnius imaginis vel duorum corporum. Si si planete
infortunij super hunc locum eleuati fuerint seu cum ex oppositoe aspexerint
fratrum paucitatem signabunt. Maxime autem si sol cum eis exiterit. Si vero fu
erint in angulis proprie in ascendente fuerintque in aliquo istorum locorum saturnus
in virginibus et maioribus hoc esse fratribus signabit. Si autem mars fuerit alio
rum fratrum numerum iteruenire morte breuiabit: qualitas quod planetas
qui sunt datores fratrum si fuerit in positioe conueniens fratres potentes et
exaltatos orbis iudicemus. Si autem jupiter fuerit ibecilles erunt et impotentes.
Si planete infortunij super datores eleuent vel si eos sequentur. Rursus
erunt brevis vite. Masculorum datores sunt planetes masculini in suis qua
litatibus mundi. Largitores autem feminarum sunt feminini similiter in suis qua
litatibus mundi. Orientales item primos largiunt fratres occidentales postre
mos. Rursus cum in figura largitores associant signo rem fratrum signanti
societate puenienti fratrum concordiam signabunt si vero in signis nulla ad iuice
societatem habentibus vel si qualitate predicta qualitati propria habuerint voluntatem
fratrum ad inuidiam et discordiam signabunt atque inuicem et omni forte decepto
res. Si quis autem vnaquodque rem fratrum plusquam supradictum sit iuestigando perscu
tari voluerit satis hoc agere poterit si loco ascendente largitores pla
netas constituerit ac tunc omnes eorum res quemadmodum in natiuitatibus faci
mus obseruauerit. Denique istis omissis ad sequentia succedamus.
**De masculinitate et femineitate ante partum illece matre preco
gnoscendis sepimum caput.**

Quiaque absque huiusmodi predictisque cognitione tractatum de foetu
proprie poteram haud mutilatum absolute tamen ne de ebryoe quod
piam videamur omisisse. de re fratrum et fetu precognoscendo masculino
seu feminio decreuimus disputare. Memorantes quod circa clari pri
mum senserint auctores. Deinde quod latent in obscuro. Quo circa an
omnes Plinius audiat. Sepius moueri mares in utero et in dextra

tere parte in leua feminas cōstat quā nīlominus nālītatē effemī
 nati fallere et viragīnes nītunt vt est imphabitis declaratū. Rursus
 Plinius melior inqt color ē marē ferenti et faciliōr part⁹. Motus
 inutero q̄ dragesimo die p̄raria oīa in altero sexu. Ingestabile on⁹
 crurū et inguinū leuis tumor. Hippocrates mulier siq̄dem inqt q̄
 masculū cōcepit bene colorata est. si vō seminā: discolorata. Auicē
 na in caplo de signis masculinitatis et femineitatis carta ducētesima
 octuagesimatertia n̄qz Michael dica ducentesima nonagesima
 nona. nec nō in ope de aīalibus Albert⁹ magn⁹ carta cētesima vige
 sima nona atqz in eiusdez opis libro decimo tractatu altero caplo
 tertio carta cētesima trigesima secūda. Preterea in diuisionū libro
 Rasī ubi signa ponit masculī foet⁹ et feminae. atqz scotus n̄r in ca
 plis sextodecio et sequēti ubi signa pōit masculī p̄cept⁹ et femine in
 mulieregūda carta. xxvj. et sequēti atqz i libro qui d̄r p̄tiosus carta
 xxvij. ca. si vis scire. vtrū mulier grauida pariat filiū an filiā q̄ oīa vi
 det egidi⁹ collegisse et hīs v̄sib⁹ breuiter. nēpe efficaciora exp̄lisse.
 Cōceptū maris īnuat splēdor faciei. Mēbroz leuitas spissip̄cre
 tio lactis. Atqz tumor ventris in dextera pte rotūd⁹. Feminēū sexū
 p̄ria signa figurāt. Ampli⁹ masculī foet⁹ signa sūt bonitas coloris et
 panī paucitas coitus puitas ex desiderio nālī: q̄uis desideriū frica
 tiōis loci sit magnū ex multiplicatōe caloris et supfluitatū in loco q̄
 pruritū causant et inflatio pupille mame dextre pupille nigredo ten
 dēs ad rubedinē et sanguis aduēt⁹ ad spiraculū naris dextre et mo
 tus leuitas et corpīs toti⁹ et vene īflatio magis circa latus dextrū et
 spetialr cū gūedine et vene eleuatio sup os stōaci et sup vmbilicūz.
 Feminini vō foet⁹ sig sūt īflatio pupille mame sinistre et gūitas mo
 tuū et vene īflatio circa partē sinistrā cū gūedine illi⁹ loci et nigredo
 pupille mame sinistre ventrisqz dep̄ssio circa coxas et foemur cū
 inflatiōe et gūitas toti⁹ corpīs et pigrītia et multitudo panī i facie et
 malitia coloris et mltitudo desiderioz maloz cū supfluitate. Ferūt
 qdā gūidaz de masculo pisces appetē de femia: carnes. Sūt p̄terea
 q̄ dicāt gutā lactis p̄gnātis i aq̄ fōtis ciato clarissimi exp̄ssaz si mas
 erit supnatāre si femina basiz petere. Astrologi mai tē dicūt et vene
 rē oriētales auxiliari sup masculinitatē. sz cū fuerit occidentales sup
 femineitātē. Naturālesqz hora. s. casus sp̄matis masculinīzāt vesp̄

Artū primū significant mame turgescētes q̄ppe q̄ succis
p dulcib⁹ distendunt^r z ad nutrimenta nascētis lactifluis fonti
bus secundū pecc⁹ exuberat. Nec. n. vt elegantissime scribit
varro decebat aliū q̄z vt sapiēs aīa a corde alimonia duceret id q̄z
ipm solertissime cōparatū est vt candens ac pinguis hūor teneritu-
dinē noui corporis irrigaret donec ad capiendos fortiores cibos
z dentib⁹ instruat^r z virib⁹ robozet. primū p̄terea partū indicāt ma-
trone lassitudo tergi grauedo vteri demissio zc. Que auicēna atq̄
sauonarolla in caplis de signis appropinq̄tiōis partus carta ducē-
tesima octuagesimatercia z i paracib⁹ ca noua carta tricētesima z se-
cunda posuerunt. Atq̄ Albertus n̄r in ope de aīalibus libro deci-
mo tractatu secundo caplo q̄rto de hora partus z q̄litate natoz in
horis illis z causa difficultatis in partu carta scētesima q̄dragesima
tercia. Interea vero nensū decus Plinius audiat. Oscitatio in eni-
xu lethalis est: sicut sternuisse a coitu facit abortiuū Laboriosū aut
futurū partū causant in primis si cōpressā fuerit mulier q̄z part⁹ pa-
tiat^r adolēcentioz parui p̄sertim z pinguis corporis z si cū magno
fuerit viro copulata. P̄terea si in leua vteri parte frequētius foet⁹
grauescat z si cū mouet d̄bilitat pigreqz vteri ū q̄tit. Cōtraria omnia
faciunt leuē partū maxime si puerpa sit idonea iuuenis sana z pare-
re bñ assucta. In q̄rta p̄terea specli nālis parte infrascripta capla ic-
circo cōtinent. De termino v̄z partus z eiusdē effusione. De multi-
plici causa difficultatis pariendi q̄ v̄z sit aut cā p̄gnantis aut causa fe-
tus aut matricis aut secūdine aut causa vicinantiū z cōmunicantiū
aut hore partus aut obstetricis causa vel p̄pter alias causas p̄miti-
uas q̄ in sequētib⁹ deo dante singula declarabim⁹. Interea harū re-
rū studiosos ad p̄scripta capla q̄r sunt absolutissima remittamus.
De partu z obstetricatione caput. xi.

i Inter pb̄iosophoz de humano partu sentētias plurifarias
hec maxime inualescit. Foetū v̄z añ mēse septimū nasci pos-
se z viuere negre nā nōdū in eo est v̄tus vitae sufficiens quo
circa Plinius añ mēsem septimū haud quaq̄z vitalis est septimo
nō nisi p̄die postero ue plenilunij die aut interlunio cōcepti nascunt^r
Rursus Plini⁹ septimo inq̄t genitis sepe nūero foramina aurium vl-
nariū deffuere. Octimēses aut rarissimi viuūt. Nā p̄mis motib⁹ nā

libus tū etiā sūt imbecilles. Tamē in egypto septimo ⁊ octauo mē
 sibus natos diu vixisse posuit Albertus. verū maior vbiq; est spes
 habēda in septimēsiq; q̃ in octimēsiq;. Nāq; si natiuitas differt
 ad octo mēses ⁊ nō vltra signū est foetū septio mēse nō fuisse pfectū
 octauo autē q̃uorū vñcūq; reficit ⁊ a mot⁹ labore quo lassus erat
 restaurat. Postea nono mēse viuacissim⁹ fact⁹ nā duce se voluens
 pariterq; nex⁹ resoluēs claustra recludit ⁊ nascit q̃ qm̃ calide ⁊ hūi
 de in mris vtero molli⁹ for⁹ est: nascens prietate sentiēs vagit nihil tñ
 vociferās nisi p̃us totus emergat. Sic est p̃ma vox hoīs vox dolo
 ris q̃ si agēti nō de est a fortiori multo magis sit oꝝ patiēti quā ne tā
 tope vexet. obseruādū est ne sit pariēs pudibūda. Trepidulla vel
 iracūda aut vteri nimis gēilis p̃guis ue aut ibecillis mris q̃ p̃tū i
 pediūt p̃tea vltie os nimis angustū vel iteri⁹ clausū ⁊ hemorroides
 nimieq; ⁊ supflue hūitates: infātis magnū caput nālitate ue excedēs
 i corpis q̃titate seu qd absit mortu⁹ aut globosus aut d̃ nāz posūt q̃
 maxie p̃tū i pediūt q̃ circa pitā obstetricē volueri quēadmodū. Ra
 lis docet i sui volūnis q̃rto tēratu ca. de alleuiatiōe part⁹ ⁊ regimie
 p̃turiētis ⁊ salubris liber n̄ caplo d̃ partu mlieris dica q̃rta. p̃terea
 añ oēs Auicēna carta ducētesima octuagesima ⁊ sequētib⁹ atq; vltq;
 Michael locis plib⁹ vbi ad faciliē iuentione signū qd cuiq; magis
 libet fiat in margie qd in isto q̃ capite vbi p̃ loci opportunitate po
 tiūssimū p̃gruet i margie vs figuret. Itidē p̃ q̃rūcūq; q̃litate textuū
 allegatoꝝ in nūeratiōe cartaz obseruet qd egdē i p̃cedētib⁹ sequēti
 busq; feci faciāq; dño p̃meoꝝ q̃litate cōcedēte q̃ imp̃ssi sūt. S; de
 hoc satis. Mulier adueniente partu mō deambu! et mō sedeat sup
 scamnū vel cathedrā ad hoc aptā. Interea si sit vecūda ne pudeat
 si timida vltirata vt sit bōi aī sibi sedula suggerat diligēter obstetrix
 pedes si inflati fuerit olo rosaceo liniant vlt aceto a q̃ debilitato si tūc
 scūt p̃ter modū sec⁹ aut absit acetū nā in silib⁹ vti p̃stat reb⁹ fomētati
 uis hūidis ⁊ mollificatiuis. Igit̃ placide tepida iccirco balnea cō
 mēdāt qm̃ ad natiuitatē q̃lī qdā adulatiōe disponūt. Nimis autē ca
 lida cogūt ante debitū tēp⁹ foetū oziri qm̃ nimio lesus calore fugē
 q̃rēs ad exitū se voluēs p̃cipitat. Sigs autē añ debitū tēpus nascat̃
 iūolui debet q̃ fieri potest p̃iēti⁹ p̃anis lane mollis aliq̃stulū vinctis
 butiro vel axūgia si butiri copia desit insulsa talis aut cognoscit au

riunt nariū exitusq; viarū z supfluitatū nimia puitate. Sed hoc nō
 pderit remediū nisi pcoqbus. Nūc ad pposit a reuertamur itaq; si
 p̄sens est hora pari' puerpa statim in pedes erigat z m̄ricis os cū olo
 sisamino seu liliaceo inūgat. Insup altee mucilago seu seminis lini
 introposita p̄serti si siccitate matrix affligit multū pderit. Qui' mōi
 aut inūctiōes fiant pariēte sup cathedra ad hoc apta cōuenieter se-
 dente olla carbonū ignitoz plena p̄serti si sit hiems inferi' dōec erū
 pat fluoz apposita mox ablata z anhelitū teneat vt inferi' foetus p̄
 mat' z fricent cū manib' ei' hilia z lenit a supiorib' ad iseriores p̄f
 cōpmanē ad expulsiōez q̄pp v̄bene succus tepid' iuuat epotus z
 porri vt nōnulli dicūt succus frigid' vomit' q; z sternutatōes q̄ cō
 p̄mūt. Itē si pariēs sūmat in potu decoctionē fenugreci z dactiloz
 cū ruta vel mirra cū aq̄ rute z in mediate bono carnis iure tepido
 cōsortet qd si fiat: min' admodū parti' difficultat'. Coeterū si orisitiū
 sit nimis angustū z foet' tuditan' maxia oio difficultas incūbit. hic
 vt p̄uerbio p̄stat de duob' malis min' est elligēdū sicut in ca. de re-
 gimine aborsus z extrahctiōe foet' mortui docet auicēna. si globo-
 sus fuerit foet' in vtero ab ostetrice q̄z comodius poterit habilitet'.
 Preterea si sit ita dispositus vt in lat' vel dorsus iaceat v̄l pedes p̄po-
 nat: difficuliter discriminoseq; nascit: cui discrimini digitis molliter
 impositis opportune occurrat sapiēs obstetrix. Foetusq; itra secū-
 dinā capite infra posito cōponat ad partū. Nec iccirco gnāliter di-
 cra sufficiāt. nūc septialia qdā enucleati' euoluam'. Principali' igit
 vt a gnāl' ad spetialia descēdam'. Sciēdū hoies ē q̄tuor modis
 oriri in caput i pedes in deuexū iacētes seu duplicatoa. Si in caput
 ad partū foet' descēderit z sit reliquū corp' in latius ipositis apte di-
 gitis obstetrix foet' brachijs laterib' iūctis rectū i caput ad orisitiū
 ducat. Si sic descēdē cepit ita molliter tenēs educat ne man' infans
 diūtat z laterib' m̄ris infigat. Si v̄o difficil' suēt fisciōis secōdia sci-
 dat vnguib' eā obstetrix seu lenit apteq; ita ne foetū ledat p̄uo cul-
 tello cuspide ibi carente z formā ibi semicircularē h̄nt. Amplius
 si fuerit parti' difficilio: scōchi albi nā isti' h̄be duo sūt gnā albū v̄z
 z nigrū lactucae siles ambe nisi spinose effēt caule cubitali āgulofo
 int' cauo z q̄ fract' copioso lacte manet succ' vni' poculi mēsurā i
 vino albo z oleo calefact' adiūuat p̄tū ita vt a potu ābulet puerpa.
 Preterea baculus quo anguinaria excussa sit adiūuat parturiētes

idē facit pēna vulturina puerpe sinistro nōnulli dextro dicunt pedi
 subiecta atqz ligata pūn'a puepio remouēda. **A**dibi aut vide tēp
 si p lig in añ habiti posita marē in vtero eē cognouerim' dextro pe
 di: si semellā sinistro dicta sit pēna viciēda. sicqz d' reliqs diffinitio ma
 nib' aut pedib' substinēda. **I**te Rasura seu dactilloz tenuissia lima
 tura cū suauī vino potui data: marie aiūt munē cito liberat pturiē
 tes. **I**dē facit mlieris alteri' lac potui datū. nec nō. irūdinū nidus i
 aq' distēpat' quā p pānū exp̄staz t regetā bibat puerpa. pterea mu
 le vngula lata sub iterula enixū facilltat. idēz facit magnetē si puer
 pa manu tenuerit t si ad corā ligat' fuerit rube' corallus ad idē fac
 lac mixtū cū olo t a pariete secure qdē sūptū. **A**d idē fac frictula ex
 mille folio trito cū ouo mixto t succo sāpsuci aut amaraci vl' maio
 rane in olo cocta t esui data. **H**oz aut oīuz remedioz iuuamētū
 anhel' t' ē retētio q' valde foet' exp̄mit ad exeūdū qpp. **P**lini' carta
 cclxxi. in ca. de plimīs exp̄mitis ad ificiēdos capillos t pt' ciciēdos
 t p̄tinēdos. rurs' carta. cclxxx. i ca. q̄rto t sequēti. ptea carta. cclxxx
 iij v̄sa adipe e lūbis suffiri tē. **I**te in eadē dica paulo ifra. **D**extro il
 lato facile eniti tē. **R**ursus idē auctor magn' leporis vsus mlierib'
 vluas adiūuat pulmo arid' pot' p fluuīa iecur cū samia terra ex aq'
 potū secūdas coagulū cauēt p̄diana balnea. illiū qz cū croco t po
 ri succo vellē appposito abort' mōtuos expellit. **R**ursus idē auctor
 anagyros quā aliq' acoron vocāt fructicosa est gūis odor flore ole
 ris semē in corniclis nō breuib' gignit qd' durefcit p mēses solia col
 lectiōib' iponūt difficultqz p̄tēib' alligant ita vt a ptu statū aufferā
 tur q' si emōū' heat t secūde mēsesqz morēt dragme pōdē bibūt i
 passo solia. itē passiaca pt' adiūuat et qdrupedū hac maxie dñt pa
 sci cēue piture. itē idē auctor i iuuēcaz secūdo v̄tre pile rotōditate
 nigricās toph' nullo pōdē reppit singular' vt putāt remidiū egre pi
 ētib' si tellurē nō attigēit. itē myris quā aliq' myrizā aliq' myrā vocāt
 silima ē cicutaē caule solisqz t flore minor tñ t exilioz esbo nō ifua
 uis cit mēstrua t pt' cū vīo. aiūt qz eē dē potā i pestilētia salutarē eē
 sbuēt t pūscis i sorbitōe auiditatēqz cibi fac vlcera i facie vl' capi
 te succ' ei' i aq' triduo macerate sanat. itē idē auctor cribzo i limite
 abiecto h̄be int' extātes d̄cerpte ad alligateqz gūidie pt' accellerāt
 rurs' idē actor d' siluestri cucūere scribes dīc putāt pcept' ad alliga
 to seie adiūuāi si frā n̄ attigēit pt' vō si i ariet' lana alligatū ifciēt lūb

fuerit ita ut p[er]tin[et] ab ea eximat[ur] et rapiat[ur] extra domū ipsam. Rursus
idē auctor de utraq[ue] malua scribēs aliq[ui]d purgari feminas soliss[et] eaz[um]
man[us] plene mēsurā in oleo et vino sūptis utiq[ue] p[ro]stat pturiētes soliss[et]
substratis cellerri[us] solui[ntur] p[er]tinus a partu remouēda. Dāt et succū bi
bendū pturiētib[us] ieiunis in vino decocta hemina q[uon]ia et semē tritū al
ligatū genitālī nō p[er]tinentiū adeo q[uod] hec veneri nascit[ur] ut semen vni[us]
caulis aspsus cubitali mlierū auuditates augeri ad infinitū xenocra
tes tradat. Itē succida lana iposita subditaq[ue] mortuos euocat par
tus. Itē idē Plini[us] n[ost]r[us] q[uod] nūc sunt barbarij eleliphacon grece latie
saluā vocāt mente similē canā odoratā part[em] emortuos ea apposi
ta extrahūt et ymes auriū vlcerūq[ue]. Rursus idē auctor mulier[um] pur
gationib[us] cicoreū i aq[ua] decoctū adeo p[ro]dest ut emortuos p[er]trahat
Addiciūt magi succo ei[us] cū oleo punctis fauorabiles fieri et q[uod] velit
facili[ter] ipetrare. Itē idē Plini[us] Melanthij herba vrinā et mēstrua
cit q[uon]iam linteolo alligatis t[er]m[in]is gnis triginta aiunt secundas trahā.
Rursus idem auctor herba sabina p[er] p[ro]p[ri]a et a grecis appellata duo
rū generū Altera amaraci filis folio. altera cupisso q[uod] ex re q[uod]dā creti
cam cupissum dixerūt vtilis in suffitus p[er] thure assumit in medica
mētis v[er]o duplicato pōdere eosdē effect[us] habere quos cynamū tra
dit collectiōes minuit illita vlcera purgat part[em] emortuos extrahit
et suffitu: cui[us] q[uod]dē p[ro]terea herbe vtutes ipsa vsibus p[er]tinent. Gratheos
est grece sauina dicta latine Sicca calensq[ue] sibi vis ē: et terti[us] illi Est
in vtroq[ue] gradus vuln[us] cū melle vel vlcus fortiter exsiccat et sordes
purgat eor[um] et iuuat au[tem] cas bōa q[uod]s plebs vlcera dicit. Mēstrua de
ducit corruptos extrahit aluo. Lōcept[us] vino si cū sit sūpta frequent[er]
Et si trita p[er]us inficis subdit ori. Lerrotis admixta cutē facit eē nitētē
Sib[us] et morbis p[ro]dest a frigore scīs Illi[us] in v[ino] aq[ua] ue decoctio curat
Quis vertigo nocet si lotum sit caput inde. Herbaq[ue] temporibus
et frōti cocta ligetur. Sauine si desint cynamā poni. In medica
mētis iubet ombasi[us] auctor. Insup[er] q[uod] Balyon herbari[us] parietib[us]
dabat remedia añ p[er]tū in partu et post partū. Idē auctor memorat
libro. xx. ca. d[icit] p[er]ipithi et origano et othimine prasio et georigano et
heraclio et lepidio et melanthio et aniso carta. ccxix. de v[er]itib[us] ani
si scribēs atq[ue] p[er]us carta. ccix. vñ vigesima ac cclii. Rursus idē auct[or]
et. Serūt difficiles part[em] statū solui cū q[uod] tectū inq[ui] sit gūida. trāsmi

ferit lapide vel missili ex his q̄ tria aialia singulis ictibus intersece-
 rint hoies aprū vsqz pbabili⁹ id facit hasta velitaris eulsa a corpe
 hois si terrā nō attigerit subiecta qz cubantibus amatoriū est. Rur-
 sus idē auctor biene adipe e lūbis suffiri difficulē parietes z statim
 parere eiusdēqz aialis part: iriēti dextro illato pede facile eniti z pte
 rea eiusdē opis nālis historie locis plūmis vbi v3 de partu tractat i
 opis pliniāmi qd apud nos est i margine d̄ ptu manu ppa extat epi-
 grama. Siic qsqz huiusmodi repptorij nri studiosus scribē debet i
 sui Pliniij margine ad faciliē inuentionē d̄ partu z folioz nūerū vt fi-
 eri solet in sūmitate. Max tediū pareret oia que varijs locis de par-
 tu Plinius memorat asferre in mediu3. Illis itaqz iā omissis dica-
 mus bona vba nēpe q̄ si fidēter dicant. Imaginatio enī iterdū facit
 casum mea qz sentētia poterunt pdesse. Psalmus q̄ cōfidūt in dño
 sicut mōs z cōdicēdus ad puerpe aurē est vicib⁹ trib⁹ cū totidē pater
 nr̄ z aue maria q̄ puerpa parit dicat nec nō trib⁹ vicibus exinanite
 aiūt insup pdesse. Dixit dñs dño meo sede zc vsqz ad lucifex. Du-
 erpere pterea si part⁹ differē iuuatiūū aiūt ad aurē dicē v3 Crīstus a
 iudeis mortu⁹ fuit lazare veni foras h̄ etiā scribi aiūt oportē breue
 qz polici pedis alligari p̄tin⁹ a puerpio pburēdū. Ad idē s̄ i q̄ pdes-
 se dicāt infra scripta in. n. p. z si. z sp. amē. p crucib⁹ oportune h̄ z ife-
 ri⁹ faciēdis ana pepit mariā. Maria pepit ielū saluatozē helisabeth
 p̄cursorē o isās piuro te p ea qb⁹ obediē debes z prex oīuz matrē
 nām siue sis masculus siue femella vt de tenebris ex eas z enitatis
 in lucē qm̄ crīst⁹ te vocat ad lucē q̄ lazariū vocauit de mōumēto hec
 etiā in pecudina carta scribi aiunt oportē z in manu dari parietis p
 tin⁹ a puerpio pburēda. Ad idē aiūt iuuare v3 solue iubēte deo grā
 rū p̄re cathenas q̄ facit vt pareāt celestia regna beatis. De⁹ q̄ hoies
 fecisti ad imaginē z silitudinē tuā apī gremiū solue dolores pturiēt
 p v̄tutē tuā q̄ es bñdcti⁹ i secula. Ad idē scribi aiūt oportē ad dextrā
 qz pturiētis corā ligari ppe vētrē z partu edito vari vulcano: po-
 tētia dei p̄ris: sapiētia dei filij: v̄tus spūssancti: ana pepit mariā: he-
 lisabeth pepit ioānē: maria pepit ielū crīstū: sinite: sinite: exinā ite ex-
 inanite. Mā dñi i terra dom⁹ oipotētis olipi puer vel puella. Dñs p̄
 te vocat: Dñs filius te inuittat: Dñs spūssanctus Te expectat: ve-
 ni foras: Maria peperit filiuū sum in bethelē sine pena z dolore z

nullam lesionē sentit helisabeth peperit Joannē sine dolore z lesiōe
 z infans exultauit in utero mris sue ita tu isans exulta ac de labere
 tu aut mulier gaude z fac filiū tuū cū modico dolore z sine lesiōe.
 In noie p̄ris z filij z sp. s. amen. Ad idē memento dñe filioꝝ
 Adā indie ierusalē: q̄ dicunt exinanite z p̄ n̄r ter dictū in parientis
 aure dextra cū deuotiōe z fide aiūt p̄ficere. Itē scribi dicūt oportē
 Dixit dñs dño meo vsqz ad tecū iclusiue i carta nō nata p̄ stamē pa
 riētis collo a v̄gine puella suspēdi cū p̄ n̄r ter dicto. Itē psalm⁹ mi
 serē mei deus a pariete p̄fert cū credulitate ter dict⁹ marieqz frequēs
 iuocatio. Ad idē p̄desse dicūt agnū dei ex cera noua alba balsamo
 crismateqz a sūmo romano pōtifice cōsecratū si eū paries habuerit
 super se vnde vsus. Salue nostra salus agnus mitissime salue San
 guis q̄ tollis crimina n̄ra tuo Salue quē sacra cū fec̄ crismatis vnda
 Leraqz cādidior balsameusqz liqz Salue quē sacro ceu natū fonte
 lauauit Romane antistes maximus ecclesiae Salue sancte agnus:
 s̄bitis q̄ mortib⁹ obstas Qui p̄mis ierno qcqz ab hoste ruit Qui
 nos a flāma seruas vñqz periclis Quiqz fugas fulgur demoniūqz
 fugas Qui nos tutaris vitij v̄tutib⁹ ornas Qui partū pariter
 cū pariente iuuas Qui cōfers faustos ex hoste infesto triumphos
 Et reddis ductu prosa cūcta tuo O saluatoris monumētū nobi
 le nostri O magni salue mistica forma dei. Ad partum p̄terea di
 cunt valere sextam decimam partem memsure corporis cristi pari
 entis cor̄e dextre ligatam cum pater noster septies dicto z septies
 aue maria ab ip̄a siquidem parturiēte genu flexo z cor̄is latis z cū
 omni iuuaminū genere iccirco sese adiuvante. Dicenteqz Crist⁹
 natus Cristus passus Cristus a mortuis resurrexit Cristus
 vincit Cristus regnat Cristus imperat Cristus apud mē sit
 Cristus custodiat me ab omni malo z febre tertiana quartana
 z quotidiana Iesus autē transiens p̄ mediū illoꝝ ait. Si ergo
 me queritis sinite hos abire. Figura autem figurata est in libro no
 stro de iuuentute. P̄terea sunt qui dicant saturni figuras quadra
 tam ordines numeroꝝ tres representātes q̄ de angulo
 ad angulū multiplicati faciūt q̄ndeci z oēs q̄draginta
 quinqz vñ cū ergo volueris operari per hanc figuram

iiii	ix	ii
iii	v	vii
viii	j	vi

ad mulieres in partu laborantes cum parē nō pōt scribere dictā si gurā
 in die Saturni ita tñ q̄ sit festin⁹ in cursu direct⁹ et augmētat⁹ in lu
 mine in pāno bōbicino et qñ volueris opari ligab pānu3 illū ad
 crus dextrū mulieris qñ instat hora parēdi et ut aiūt statim pariet
 h ita posui ut eoz q̄ i locis plimis iuuare ptuz reperi nihil p̄termīt
 terē venia siqdē nocē neq̄ nō idign⁹. Nūc ad efficacia succedam⁹.
 si part⁹ difficultatē faciet mortu⁹ foet⁹: in potu trociscos sumat de
 gumis ut i ei⁹. Rasus docet antidotario atq3 cū eis paries suffumi
 get et i aq̄ sedeat in q̄ decoctū sit cāpestre calamētū ut idē i diuisionū
 libro Rasus docet caplo de ijs q̄ faciūt facillē partū et educūt secun
 dinā et egredi faciūt etiā mortuū foetū q̄ partū qdē facilitāt cū p̄pe
 tate q̄ ē in ipsis Tym⁹ in cibū sapt⁹ caliginē discutit lūbricos inte
 rimit. vrinā ipellit. mēstrua foeminis puocat. part⁹ in mortuos ex
 hit. tritusq3 cū melle et in cibo dat⁹ pituitas soluit. mixtus polētae
 et in vino maceratus coxendici feruens suppositus sciaticis saluta
 rēq3 ēē Platina testat. Sequitur alia medicia q̄ exhit secōdinā et mor
 tuū foetū. R. castorei cinamomi myrrae ana fiāt glādib⁹ siles offu
 lae et balsamo vnctae subponāt h remedio si nō exhit. De hmoi si
 rupo ministret. R. faseoloz cicerū rubeoz endiuiae ana ptes eq̄les
 berberis semiūciā hec oīa coquātur in libris trib⁹ aq̄ dōec vna re
 maneat q̄ colet et paciēti q̄rta ps vni⁹ librae mistret cū. 3. i. berberis
 radicis positioq3 altamiae in manib⁹ pedibusq3 valde cōfert puo
 cationi vel ad puocationē menstruoz. Interea Celsus audiat. Si
 vō infans int⁹ decessit q̄ facili⁹ ei3 ciāt. Malocorium ex aq̄ terendū
 eoq3 vtēdū ē. Rursus inqt idē auctor. Infātē vō mortuū aut secū
 das expellit aq̄ potio cui sal armoniaci. p. xj. aut cui dittami cretici
 p. xj. adiectū sit. Rursus septimo libro idē auctor caplo. xxix. q̄ cu
 curatiōe part⁹ mortu⁹ ex vtero excutiat. Ad idē petrosiliuz ptusuz
 et subpositū dē valē q̄re matrix ab hūorib⁹ vel crossis mundificat.
 Itē hbae sāguinariae succū seu ipaz viridē minuti incisam aut ipi⁹
 puluerē cū aq̄ frigida foetū vī mortuū aiūt expellē. Itē cū eadē aq̄
 egni stercoreis recētis paz distpati et potui sūt q̄ dicāt iuuare mīstra
 tū. Ad idē laterinū oleū qd sic sit mirabilr dē opari. R. latēs nouos
 q̄s aq̄ nunq3 tetigit seu antiq̄ssimos et in minuta frustra frāganē sic
 sūt saltē auellanae deinde in cacia ferrea pone sup ardētes carbōes

et sufflādo tñ ignias vt ignis instar efficiant et cū fuerint bñ ignita p
 bice in antiqssimo oliuarū oleo posito in vase terreo vitreato ibiqz
 dūmite p diē vnū. Postea cōterre in mortario et iterū i cacia ferrea
 pone sup carbonū ignē cū folle sufflādo et isto mō pasce dōtos cō
 tritos lapides oleo n q pus extincti fuerit vsqz adeo suggē possunt
 Ita q molles remaneāt sicut calx cū q murat. Deinde vas terreū.
 h. bñ lutatū luto sapiētiac: aliqz cōfectiōe i plenō ad sūmū et claud
 cū optorio terreo lutato ne respiret et fac descendere pforata olla. s.
 in sūdo vl alio meliori modo. oleū aut ipm sua i vase vitreo bñ ob
 turato. Si vō dictū oleū n eē bñ clarū pallābicū distilla et erit clarif
 sūmū valet i passiōes frigidās et valō ē penetratiūū pforat manū. n.
 sine lesiōe penetrādo valet epile nariū oppilatiōi dolorēdētiū sedat
 et mirabiliti aq valz ad oculm descēdētē et i dolores et auriū passiōes
 iterficiť vmes in eis. valet paralisi ori qz torturae inuētiū vel bibitū
 sciaticae dolorib⁹ qz iūcturarū et dorsi. factū ex eo ēplastrū dissoluit
 splenis apostēata et ei⁹ duritiē in mīce mēstrua. puocat et educit seu
 mortuus seu viuū ēbryonē orificia referat venarū sanguinē dissol
 uit pcellatū. aliq ei⁹ gute in olo posite rosaceo et bibite purgāt pul
 monē ab humozib⁹ crosiis et viscosis valetqz in lapidē et in vesfice
 egrotatiōeōs i rigidis venēis et morsui scorpioris est priū atqz iis q p
 os supserū opiū vel iusgamū et lesis a malicia mercurij sūpti cū aq
 vitae mirabiliti auxiliat. Si aut bis vl ter fuerit sublimatū erit perfe
 ctius. Quidē qd esse possit est valde rubeū foris odoris subtilisqz
 substantie potestqz pponi et mirabili⁹ erit cū sellib⁹ hois vulpis vrsi
 armoniaco et euforbio secūdū cause exigētiā. ardetqz sicut aq vite
 Interea Aūcēna iccirco studiosum viz hortor diligēter cōsulere
 dica maxie cclxxxvi. de difficultate parti⁹ et sequēti Michaelēqz sa
 uonarollā carta. cccij. liber pterea est q pauperū thesaur⁹ appellat
 in cui⁹ caplo ad faciēdū parere mulierē cū pauco dolore plima ic
 circo pficua cōtinēt hali astrologus pterea astronomice capim cu
 dit notabile in extrahēdo creatura de vētre mris quo multo tñ pus
 qz instet partus hora qbus opus erit est recurrēdum nos ad inian
 tie susceptionem et regimē accedamus.

De infantis susceptione et regimine caput duodecimum.

Infantis p̄me susceptiōi q̄tuor p̄ncipalit̄ requirunt. p̄mū qd̄
i vmbilicū vt in p̄habitis cōtinet bene ligatū incidere q̄circa
nō ignorandū veli qd̄ philosophi narrauerūt sup nūero fi
lior̄ ex mulierib⁹ pariētib⁹ p̄us q̄z incidat v̄z si cōsideret̄ sup vmbi
licū p̄mi nati secūdi vel tertij ex pariēte p̄tinuatū cū foetu hora par
tus. Nā si p̄mo vmbilico p̄tinuato cū m̄rice ⁊ foetu fuerit ruga vna
vel nodus habebit puerpa aliū filiū. sed si i ip̄o vmbilico nō fuerit
ruga nec nodus aliq̄s nō erit postnatū illū fili⁹ nec ip̄gnatio ⁊ si fue
rint i ip̄o vmbilico ruge vel nodi tūc ip̄gnatio seu filiatio erit secun
dū numerū rugarū vel nodor̄. Quocirca sagax vir de q̄bus p̄no
stica dicere voluerit siscitet̄ obstetrices. Numerādī aut̄ sūt ne dī vel
ruge in vmbilico p̄tinuato cū m̄rice ⁊ fetu p̄us q̄z vmbilic⁹ incidat̄
q̄ppe q̄ docet Auicēna libro tertio caplo de geminor̄ cā ⁊ de imp̄
gnatiōe sup imp̄gnationē. Bene aut̄ ligato icisoq̄z vmbilico ip̄z in
fantē op̄z piēter molliterq̄z lauare atq̄z a collo ten⁹ modice cū te
nuissimo sale salire vt ei⁹ cutis idurescat qm̄ cū infans nascit̄ oīa q̄ tā
gunt ip̄m sūt ei⁹ aspa. Nepe nibil molli⁹ est secūdina q̄ erat inuolut⁹
postea molli⁹ vellamēta op̄z circūuoluē. Itē infantis nāres assidue
digitis q̄rū sint vngues incisi purgent̄ ⁊ in ei⁹ oculis puri olī parū i
ponat̄ ⁊ oē mēbrū secūdū p̄ueniētiōē figurā figurare cōueniet cū
digitoz̄ extremitate subtili cōpressiōe qd̄ plib⁹ op̄z vicib⁹ iterare
ei⁹ q̄z oculos molliter tergere ⁊ vesicā ei⁹ p̄mere vt facilis sit exitus
vrine. Deinde man⁹ extendant̄ ei⁹ q̄z brachia ad gēua ducant̄: ca
put instita liget̄ ei⁹q̄z pilleus supponat̄ ⁊ leuī cōp̄mat̄. Domus ra
dio nō illuminet̄. Mater diligēs vel obstetrīx statī vt nata ē in san
tulla mamillas ei⁹ ligat vt a tenero timere desistat̄ v̄ginalēq̄z formā
custodiāt quocirca plīma in p̄mo canone docet Auicenna. Ralis
post partū v̄o inqt. aures p̄mende sūt qd̄ sepe fiat obseruādūq̄z val
de ē ne lac aures ei⁹ intret cū lactat̄: ⁊ ei⁹ palatū cū melle tangat̄ ⁊ si
mas est elleuatis molliter testib⁹ inuoluat̄. Demū silentio p̄tereūdū
nolūm obstetrices esse nōnullas: q̄ paternos calceos vt infans tāq̄z
pater longeuus sit. sic dicētes votū faciēdo sepeliant. cū secūdina p̄
cipiātq̄z ignē extra puerpe limen nō auferredū vt scilz puer sit amo
re seruēs ⁊ vitue: atq̄z filia alia plīma: q̄ qm̄ frūola putamus. Hinc
ad nutricis electionem ⁊ regimen accedamus.

De nutricia electione et regimine caput. xiiij.

Nutricia precipua electione censco cum ipsa parens: ut regit
natura nutria suum infantem nisi morbo aliquo mentis seu
corporis contagioso esset infecta quo equidem indulgeo tunc
nutricem alteram eligenti quae qualitatibus sit: quam Rasius laudat. insui
operis quarto tractatu capitulo de electione nutricia et eius regimine. Sit
propterea praestat sanguinea hilaris allacris munda solers prudens circum-
specta pia proba impigra et castilena non ibemulenta non somnolenta
non libidinosa non pugnans non ciborum edax malum lac efficiendum sed bono-
rum ut sunt onae ellix pipe cardamomo et croco tritis ac suppositis
pastinaca puinca herba maior attriplies boragines napi caules
et butirum. propterea scocchi albi decocti in sorbitione nutriciae dati lactis
faciunt abundantiam coloris quoque bonum infanti utilissima ipsa quae lac sibi sentiunt
coire. Item lasina siluestris in terra repens cum lacte multo florem fert
candidum. haec herba cruda ex aceto in cibo sumpta: lactis mulieribus
praestat ubertatem. Item glaucion in syria et parthia nascitur humilis
herba densis foliis fere papaveris minoribus tamen sordidioribus quoque odoris
tetri gustus amari cum astrictione granum huius croci coloris. hoc in ola-
fictili luto circumlitum in clibanis calescit deinde excepto succo exprimitur
eius nominis usus est et succi et foliorum si terrantur contra epiphoras quae
hoc remedio uniuersae uno impetu cadunt: hinc tepat collyrion: quod
medici diaglaution vocant quo lactis quoque ubertas restituitur sumitur
ei rei causa ex aqua. Alibi sic repperi. Glaucus ex iure sumptus et
finarides cum tiphana vel ptisana sumpta vel cum feniculo decocte lactis
faciunt abundantiam. Item vermes terreni cum mulso poti lac deuocant
et aquae dulcis balneum: quidam expertos se esse dicunt ad lactis
habundantiam optimum esse si vermes qui terredines dicuntur et
ex lignorum carie generantur aut etiam vermes terrae sumuntur. ad quantitatem
triuiuntiarum et postquam exsiccati sunt per octidies in aqua ordeii: hoc sepius
fiat per multos dies. Idem facit feniculi succus a muliere bibitus qui tamen si
nihilominus lactis inopia premeretur: cythysum arridum in aqua macerari
oportet et cum tota nocte permaduerit postero die expressi succi ternas
heminas permisceri modico vino albo atque ita potandum dare sic et ipse
ualebit et pueri lactis habundantia confirmabitur. Ad idem valere dicitur
si nutrix ex ore vaccae capre vel ouis aut agne rumnatam herbam

accipiat et pulueris et cum vino albo ieiuna vicissim bibat ter in tri-
duo. Item in vulturis capite lapillus inuenit quod est omnibonum no-
cibile et a nutritibus ad carnem nudam latius lac facit crescere in bona qua-
ritate. Idem facit Cristallus tritus et in melle perfectus aqua distemperato vel
vino albo suauiter seu lacte potum datur aut in cibariis. Idem faciunt me-
ta graeca pulegius siue ut vulgo dicitur pullegiolum herbae in vino albo
bullite: pectusque et mammae supposite mulieris. Idem facit in capite pro
lacte graminea herba bullita expumata esuique cum lacte data: Ad idem
Res. lobzicos sub saxis degentes: quod primum optime lau-
ant postea in aqua
fiat bene bullire: Deinde ab eadem aqua extractum in mortario trudan-
de de nouo in bono vino albo ponant ad bulliendum cum melle et cro-
co distemperata et cum fermento bibat vesperi nutritrix quod sit ignara cum ita cuba-
tur. Coeterum si mammae ora forsitan essent clausae: quam ob rem lac ad infan-
tis neget lactationem accedat. Res. lobzicos terrestres: quod optime lo-
tis et puluis mammae ora liniant. Plinyus carta. cclij. Canchrysus in-
quit. Rosmarini genus: cui caul et semine resinaceum est: folia thus redo-
lencia: lac augetur in vino pota. Rursus idem auctor carta aut. cclv. her-
bae lactis abundantiam docet faciente: nec non eadem carta idem auctor: ci-
bum nutrites docet quod fieri excellentes animo et forma bonos fore nunciat
alunos. Auicenna lac foecundat et ideo alia plima carta docet
xlviij. Sauonarolla carta. clv. et sequenti. Scotus in capitulo de perfectione
lactis et lactantis ac de infante lactente Rasis in diuisionum libro perfectiones
docet: multiplicantes lac et emendantes. Petrus de argellata in ca-
pitulo de multiplicatione lactis in mammis: nec non salubris liber noster:
in capitulo que gerant bonum lac carta. xxvj. In libro proterea Pan-
dectarum praeterea ideo remedia plima continent. Haly abenragel in
septima de astrologiae iudiciis parte: capitulum cudit primum et trigessimum in da-
do natum nutriti quod successiue sequitur capitulum. xxxij. In tollendo natum
a mamma cuius fertilitatem insuper insinuat: illustris physicus Anto-
nius guaynerius.

Coeterum si ob lactis nimietatem vel aliam causam essent nutriti mam-
mae inflatae. Res. nudae folia et suppone: vix mea melius erit si lactis
vbertate exuberant egenum lactare alterum infantem. Item in lactis exu-
beratione. Res. ordeum et vriticam quae in aqua bullita supponantur. Ad idem
Mammae cum aceti acris fece liniantur cum murius stercore in aqua

pluuiali ad instar muratoriae calcis densitatē distemperatis: quo-
circa prescriptus Petrus argelata Bononiensis in eius volumi-
nis pluribus est locis consulendus: et presertim in capitulo de mā-
millarum duritie. Interea notandum est: quod lac mulierum magna-
rum fuscarum coeteris paribus melius est et pluri nutrimenti: quam
mulierum albarum. Sed tamen unicuique infanti magis conuenit
lac mulieris quae similior sit matri suae quoniam illius lac simili-
or est sanguini menstruo quo infans nutritus fuit in matris utero: dum
tamen ipsa nutrix sit bonae aetatis et conuenientis et haec est aetas
supra viginti annos et infra triginta duos. Insuper sciendum est mā-
mae dextrae lac: melius esse sinistrae. Mulieris vero lac quae obno-
xia est colerae rubeae nocuum est propter nimiam eius caliditatem
et presertim in estate: nam infantis ventrem et vesicam nimis calefa-
cit et urinam incendit quo fit ut in vesica conglutinetur in lapides
ideo longe vitanda est: talis nutrix. Namque non modo in aetate
infantiae imo etiam toto tempore vitae alumni eius vesicam red-
dit lapidosam. Quippe maximam naturalitatis partem hauriunt
a lacte lactetes. Mulieribus vero ipsae non crescit lapis quod ut in libro de
aere et aqua Hippocrates testatur. et regionibus ea quibus mulieres min-
gunt loca sunt lata. nam nec fortiter fricat vel scalpunt ea nec trahunt ma-
nibus: sicut mares quorum minctorius in summo est virgae. Socis vero
latius est os vesicae vni prius quam augeant si quod insunt lapides: fluunt. Prae-
terea cauendum est: ne primo infans lacte lactet. nam salsum est et saniosus
propter saniosos humores quos inuenit in visceribus venarum et an se appellit
ad exeundum. Malum insuper est lac pignatius presertim si ab alte-
ro compressa sit viro quam ab assucto et si vitur plurimo coitu. namque
subtilius substantiae lactis separatur et infans nutritur crasso lactis
alimento. Insuper nocuum est lac a partu valde remotum quoni-
am est nimis tenue. namque nobilius descendit in libidinem ad matri-
cem quae desiderat. Medium vero lac inter primum et extremum
est bonum et idoneum. Praeterea notandum est quod lac in nimis
ieiuniis nutritibus est nimis tenue. crapulosis autem indigestum
quorum virumque est insalubre. similiter quod primo mane venit ad mā-
millas. nam est purgamentum. Quare periti precipiunt primo mane nu-
tricibus emulgere parum lactis ac de residuo lactare infantes cum

canta in asico: sic in cunio solēt cū camenis. Lunarū aut̃ mor̃ d̃z eē
lenis. nāq̃ sic cū suauitate: spūs calor ⁊ digestiua ṽtus excitant̃. In
infāte in q̃ pp̃ lac ē humidissima. Cauēdū insup lōge ē ne infās la-
cteat fatigatā maxie adhuc sudātē nutrice: nocet p̃terea si infāi mā-
millae ī natiuitatis dieb̃ cū digitis nō sint exp̃ssae qd̃ nisi fiat humi-
ditas lactea intestina imorūt ⁊ māmillas p̃inde tumidas irreuoca-
biliter dū viuet reddit quāob̃re adolefcētes iueniunt̃ q̃ etiā in iuue-
tut̃ flore parū hnt̃ lactis ī māmull̃: q̃ppe qd̃ discriminosū ē. Nocet ī
sup ipsi infāti nimia repletio vñ tussis causat̃ infāti q̃ qdē ad aliquā
tā mēb̃roz ṽlq̃ idurationē ē lactād̃: ⁊ hoc iux̃ sñaz magni Albr̃i
triēniū eē d̃z pp̃ tēneritudinē cōploñis hūanae. In alijs tñ aialib̃
d̃z ⁊ corpa hūtib̃ citior sit ablactatio ⁊ ī triēnio in infā. ib̃ hōm̃is
firmatur dentes solidior cā ciboꝝ. Rursus in eodē de aialib̃ ope
idē Albr̃ caplin nōbile cudīt de nā ⁊ dispōne hūiditatis lacteae li.
iij. tractatu altero carta. lxxij. nec nō de mām̃is q̃ppe q̃ sūt īnfra la-
ctis ad nutrimentū nati: sic sanguis epar ad nutrimentū iestinoꝝ. q̃
aut̃ lac sit albū ⁊ sanguis rube⁹ faciūt ipsa mēb̃ra. Nā mām̃az ca-
ro ē lara ⁊ alba iō sanguinē ad se directū puertit ī sui silez colorem
epate aut̃ rubet sanguis qm̃ ipm̃ ē rubeū molle ⁊ coagulat⁹ q̃si san-
guis. Sic etiā alia mēb̃ra faciūt in id qd̃ ad se de nutrimento dirigit̃
⁊ haec ē cā ex pte organi opantis. cā aut̃ ē calor p̃fecte decoquens
hoc enī sāguinē lacteū pūtīt ī albū ut ī oib̃ parit̃ patet p̃fecte deco-
ctis videlz sp̃mate sanie ⁊ brodis elixatoꝝ. Lōicāt aut̃ mām̃ae cū
mult̃ mēb̃ris ī venis ⁊ arterijs: ⁊ illa vena q̃ cōis ē m̃fici ⁊ mām̃ae
ab aliqb̃ Riūtis nūcupat̃. vñ cū mulier lactat ⁊ coit cū viro id pl̃i-
mū nocet infāti q̃z subtile nutrimentū qd̃ ad mām̃as p̃riuertim ascē-
dē debēt ad os m̃fici descendit. Praeterea idē auctor in eiusdē de
aialib̃ opis li. xxix. tractatu. ij. caplo. vij. caria. ccxxxi. nōbilia pl̃i-
ma scribit De gñatōe cā ṽlitate ⁊ diūsitate lactis. In aialib̃ lac
hūtib̃ Pl̃yni tñ lac foeminae nō corūpi alēti partū: si ex eodez
viro p̃coepit arbitrat̃. Teptant̃ insup lactētes collostro q̃ mor̃b̃ ē
ex lactis dēlitate spōgiōsa pueniēs si biduo a ptu m̃f̃nū lac gusta-
uerit. Cauēdū itē est ne infātes añ cōpletū annū in lecto cū nutrice
teneant̃ p̃sertim si sit the mulēta seu stōlida: si infās in aq̃ vel igne vel
parentis alia fili seu perierit nutritis maxie incuria h̃ si bis accidat

nutrix morte mulctetur.

Explicato naturali Placet nunc mihi de morali nutricis regimine alumnos erga disputare: quocirca illud ne omittatur primum Dignū est ut alumnos qui nutricibus coniuncturi ministraturiꝑ sunt tales in primis alumnos perquirant: ut adolescentuli bonis veniāt moribus instituti. Dehinc ut patriū sermoneꝑ. si sit elegans. ac expedita ꝑnunciare verba sciant ne barbaris vocibus aut deprauatis moribus intincti aliquod ex ijs vitium reportent Itaqꝑ hoc proferatur ex labijs qđ aures nō polluat audientis. Item reprime verbum quod effeminat audientes. Inquit Quintilianus. Illa enim aetas tenera inflexionem quamlibet patitur. Igitur ante omnia: ne sit vitiosus sermo nutricibus: quas si fieri posset sapientes Chrysippus optauit certe quantū res pateretur optimas eligi voluit. ⁊ morum quideꝑ in ijs haud dubie prior ratio. Recte tamen etiam loquātur: has primū audiet puer harum verba effingere imitando conabitur: ⁊ natura tenacissimū sumus eorum quae rudibus annis percipimus: ut sapor: quo noua imbuas durat: nec lanarum colores: quibus simplex ille candor mutatus est elui possunt: ⁊ haec ipsa magis pertinaciter herēt: quae deteriora sunt. Nam bona facile mutantur in peius Qui tilianus idem inquit. Aptissime itaqꝑ diuinus ille Plato: nutrices admonuisse videtur: ne friuolas ac turpes pueris memorent fabellas: ne illorum animos ex initio: stultitia ⁊ corruptis imbuant moribus. pulchre igitur monuit poeta Phocilides. Dum tener ē natus generosos instrue mores. Quapropter Petrus paulus vergerius iustinopolitanus. Recte inquit: iacienda sunt in hac aetate fundamenta bene viuendi ⁊ formand⁹ ad virtutem animus dum tener est ⁊ facilis: quamlibet impressiones admittere: quae ut nunc erit ita ⁊ in reliqua vita seruabitur: quemadmodum stipites virgultis teneris alligatae: illa a ventorum vi defendunt. sic adolescentuli preceptis optimis: optimisqꝑ moribus instituti a vitiorum afflatibus sustentantur. Ante omnia non solum nihil peccando. verum etiam honesta singula peragendo manifestus sese filijs exemplar exhibeant ut in eorum vitam quasi quoddam speculum intuentes. ab operum simul ⁊ sermonum turpitudine se penitus auer-

re
it.
m.
m.
triū
bar
vi.
ol.
lee
m.
is:
es
ic
er
ti

tant Plutarchus in libro de liberis educādis nō minus acute q̄
opportune differuit. Hinc est q̄ in quarta satyra. Maxima debet
puero reuerētia siqd Tur pe paras. nec tu pueri p̄tēpseris annos.
recte inquit iuuenalis. Paruus siquidē error videtur in principio
Maximus esse solet in fine. Instruenda itaq̄ est a p̄ncipio vita ex
emplis illustribus ad vtrosq̄ casus vitae aptus est sapiens bonoz
rector malozum victor.

C De cōsideratiōe cosmi ⁊ microcosmi alterius tractatus sigilluz.

Uemadmodum embryonum humanorum in matris ute
ro septenarij numeri viuīdiorē vim esse discussimus. Ita
ut plurimuz singularis ⁊ ut sapidiorē nobis nō nihil more
quoq̄ greco ponamus. Dualis nō infreq̄ter: cuiusmodi enixus
gemiūzū vocabulū profusa iam appellatiōe vsurpauit. Plu
ralis autem ternarij scilz ⁊ quaternarij rarum numerosioris rarissi
mum vsq̄ ad septenarium a quo quidem supra quem humana pe
nitus respuit natura a megacosmi vel origine natum ⁊ viuū nulluz
fuisse equidem crediderim quandoquidem me in septenariuz vno
partu puerperium q̄stum potest natura neq̄ plus eam in humani
tate cōari posse animaduerti qd̄ nihilominus a professiōe nostra
deicere; nisi naturam senescere cum incoeteris terrenis rebus tum
in omībus precipue deprehendissem quippe qui ab antiquiori
bus posterī ⁊ animi ⁊ corporis genijs profluxere quocirca animā
esse mundum mutato in obnoxium ⁊ corruptibilem quo soluto
que in illo sunt omnia confusiōem accipient. Vacuum autem siue
intermūdiuz infinitum in quo fieri est possibile mundum secundū
magnarum sectarum philosophi tradiderunt. Aristoteles autē ut
refert lactantius labore se ac molestia liberauit. Dicens semper
fuisse mundum ⁊ semper fore Itaq̄ humanū genus ⁊ coetera que
in eo sunt initium non habere sed fuisse semper ac semper fore. Ast
cum nos videamus singula queq̄ animalia que ante non fuerunt
incipere esse ⁊ esse desinere. Necesse est totum genus aliquādo esse
cepisse aliquādo desiniturū q̄ ceperit. Sia enī trib' tēporib' p̄tine
ri necesse est p̄terito p̄senti ⁊ futuro p̄teritū est origo p̄sentis substantia
futuri dissolutio q̄ oia i singulis hoib' appēt. icipim' .n. cū nascimur

sum^o cū vīuim^o : desūim^o cū interim^o. Cloto colū baiulat Lache
sia trahit Atropos occat. Sic poetae tres parcas esse voluerunt.
Unā q̄ hōib^o vitā ordiat. Alterā q̄ pterat. Tertiā q̄ rūpat ac siniat
In toto aut hominū gnēqz solū p̄ns appet ex eo tñ z p̄teritū. i. ori
go colligit z futurū. i. dissolutio. nā qm̄ est appet aliqñ coepisse. eē
enī nulla res sine exordio pōt z qz coepit apparet qñqz desitura
nec. n. pōt id totū eē immortal^o qd̄ ex mortalib^o p̄stat qppe quā sniaz
Salustiū florētissimosqz deinde florētinos Danthē alligerium z
Petrarchā. p̄basse clarū ē siqdē vlem sensiz nāz nātā inquā deficē
parit z coeli cogūt z añ oculos vnde qz ipsi^o se se ingerit rei certitudo.
Queso vos vniūsay q̄ nra aetate vigēt vtutū p̄cipue astreae
lumina p̄stātissimi. d. petitionū iudices Andreas fuscū Georgi^o
georgio z Bernard^o maripetro viri tū iunissimī tū sapiētissimī q̄ sin
gula nō. p̄ obseqo. sed. p̄ veritate metimini quē tēpestatib^o nris vel
a florēte Roma lōgissimo post liminio siue italū siue graecū siue
vndelibet oriūdū. Armoz Alexandro Philippi filio Camillo di
uersimodeqz cartaginētib^o Hannibali aut Scipioni z plerisqz oī
bus ut sic p̄ illi^o rei publicae cōi q̄si moerito dixerī ciuib^o romanis
ne iccirco tereā mai^o op^o p̄strictis aut lraz p̄certatōe vel p̄stātia Li
ceroni Catoni aliisqz antiquorib^o sūmīs viris aut fortitudine ai So
crati aut phiae glia Platoni septēqz graeciae sapiētib^o aut musaz
Armonia Homero seu Maroni nro cōpabim^o. Hic nemini eiū
dē poetae graeci q̄ añ annos. ppe mille minora corpa mortalū qz
p̄sca p̄qst^o ē. nāqz Euthimēis filiū in tria cubita triēnio adoleuisse
z in creta fremotu rupto mōte corp^o oraculi iussu refossuz ē qd̄ se
ptē cubitoz fuisse monumētis credīt. p̄pterea Virgili^o in georgic
canit. f. Et tps^o eniet in sinib^o illi Agricola cū curuo terrā mollitus
aratro. Exesa inueniet scabra rubigine pilla Aut quib^o rastris ga
leas pullabit inanes Grādiaqz effossis mirabitur ossa sepulchris
Quocirca Plutarchus in historia de Sertoris vita p̄ Leonardū
aretinū ex graecis lris i latinas v̄sa. Sertori^o ipm̄ aggressus Pa
cianū qd̄ necauit. Exercitū aut vi coepit Tigennā vō oppidū in
quo Ascalius z fratres cōfugerant expugnauit. Ibi sepultum esse
Antheū incolae tradebāt eiusqz monumentū cū p̄p̄ magnitudi
nē asserētib^o barbari fidē nō p̄staret Sertori^o: p̄sodit. Reptoqz ibi

corpore: septuaginta cubitoꝝ obstupuit: restauratoqꝫ tumulto fā
mā eiꝰ honoreqꝫ adauxit. Si quidē in historia de re aegyptia vā
sto fuisse olim corpe hoies p̄tinet victos ab Osiride. Fuerūt q̄ hōs
putauerint e terra genitos: recēti adhuc p̄ma aiantū gnātionē: ali
corpis robore validiores cū multa p̄clara egissent opa Gigantum
nomē casu sortitos affirmāt Herodotꝰ in historiā p̄mo. Inuen
tū sub fra fuisse corpus tradit cubita lōgitudinis hīs .vij. q̄ faciūt
pedes duodeci ⁊ q̄dratē qd̄ aiadūtēs Homerꝰ ait vastiora p̄ceri
oraqꝫ fuisse corpa hominū antiq̄rū q̄ suo tpe q̄ iā mūdo senescēte
Rerū atqꝫ hominū fiāt decremēta. Atqꝫ nouit gigantis corpꝰ sub
terra Romae reptum esse. Testimonio sunt cum nonnulli iccirco
rarissimū versūs quos vidi ⁊ legi tum plurimū viri fidedigni.
¶ Retulit p̄terea pōtificij iuris doctor ⁊ sacerdos optimꝰ Joan
nes mihi p̄gulēsis indubia vir nēpe fidedignꝰ lapidē p̄ p̄torij vene
ti basi maximae magnitudinis a polēsis theatri i pomerijs adhuc
extātis q̄drāguli culmine delectū terrā adeo penetrasse vt nihil ex
taret qd̄ admiratū oparij conati sūt. qd̄ sibi vellet abissus ille p̄scruta
ri ⁊ fornicē iuenerāt vbi sepultū erat hūanū corpꝰ cuiꝰ os tibiae p̄fe
ctū a calce vsqꝫ ad v̄ticē staturā totā aeq̄bat. Intēa si brutozꝫ q̄s dig
mihi offerret collatio argumēto addere cū pleraqꝫ tū admirabi
lia. In ipsīs q̄s brutis recētiore p̄inde icitātiorē vigorosiorēqꝫ an
tiquis nāz exercuisse q̄ n̄ri p̄temporanei p̄ lōga olim desuetudine in
credibilia arbitrant q̄ qm̄ si memorare cū p̄mꝰ h̄ n̄ nimis timere
libellꝰ p̄geret Tū ab istituto lōge n̄ro digrederer nihil q̄liūcūqꝫ sa
luti aetātū hominū cōferētia: p̄teribo. Ista q̄s ipsa taciturnitate in
uoluēs q̄ de Bucephalo memorant ad hominū tm̄ genios totꝰ p̄
fessionē. s. n̄fāz p̄sūs. Spep̄ciū l̄rāz ope memorie p̄ditū ē i agro
laurēie caeseris ancillā vno partu p̄perisse qnqꝫ infātes atqꝫ itē al
terā in aegypto mulierē. ut sic de plibꝰ i eadē regiōe. Testat Alibiꝰ
magnꝰ infātes totidē vnico ptu enixā qd̄ nō tā a regionibꝰ in qbꝰ
planetazꝫ sol p̄fert influētis plima mirabilia causant ac variātur.
Quibꝫ dā enī regionibꝰ dū riger hyems. estas i alijs feruet. Atqꝫ
dū in qbꝫ dā floret venereū ver. In alijs pendet autūꝰ. ⁊ cū estu
feruēs ē india verna tūc ē aegyptꝰ ⁊ illi q̄ morant sub aeq̄toze diei
benigniora t̄pa sortiunt q̄s ex vberrimo vtroqꝫ sp̄mate vicissitudi

ne q̄dā ip̄am vehemētissime interq̄scēte iterū atq̄ iterū amore no
uī semis matrice se recludente. Regitiua q̄dē ac distinctiua v̄tutib⁹
mediātib⁹ ⁊ eo quo pacto libro. ix. tractatu altero ca. vi. de cā ge
minoꝝ carta. cxxxviij. de aīalib⁹ scribit Albī⁹ nec nō Auicēna li. iij.
ca. de cā genioꝝ ⁊ de imp̄gnatiōe sup̄ imp̄gnationē ex coelestib⁹ i
fluētis ⁊ integriori gnālī nā qppe q̄ n̄ro saeculo q̄d antiq̄⁹ vigori
osior lōgo euo neq̄t eneruis q̄d cū plib⁹ reb⁹ tū ex hac maxie licz
p̄spicē. q̄ megacosmi q̄si nat⁹ microcosm⁹. Iuuenis q̄s senex soer⁹
generat firmiores. Hic corruptibilia oīa senescē pculdubio diffini
mus ⁊ iuuenescēs q̄s senescēs in suo qcqd naturato gnē cui. s. p̄teri
tū p̄is ⁊ futurū ips̄ determinat vigorosi⁹. Hic arcano q̄dā calle cō
gruere Theophrasti snia mibi videt̄ quā Plutarchus affert in ca
thologo de viris illustrib⁹. Demorās Alexātri vitā cui⁹ mēbra
atq̄ os tā suauissimū odorē exhallabāt ut ⁊ iteriores tunicae mi
rabili fragrātia redolerēt: cui⁹ rei cā fortasse fuit q̄dā corpis tēperi
es inato calore feruētis. Cū enī ut Theophrast⁹ estimat humor a
vapore digerit suauis gignat odor oportet in microcosmo: capro
pter arrida q̄s atq̄ torrida megacosmi loca: plima ⁊ p̄stātissima se
rūt aromata. Sol enī cor siue orbis genī⁹ putredinis cām humo
rē exbaurit. Megacosmī aut̄ aīam Deū eē valde ē nobis verissimi
le cui⁹ nām qm̄ in oib⁹ reb⁹ certissimis scim⁹ rōnib⁹ nobiliorē im
mo oīuz nobilissimā: solā ip̄az ideo immortalitatis excellētia p̄stare
coetera q̄zuis caduca remanēte tñ spūs illius ppetuitate sempiter
na reuiuiscibilia ⁊ recētata vigētiora iudicam⁹. q̄re si tēpestatib⁹ au
gusti puerperiū editū est quinquenariū: p̄scis illis tēporibus ab
vrbe condita remotissimis forsā etiam ante litterarum inuentuz
longe viuīdam recentissimā in qua ⁊ homines quoq̄ ipsi virilio
res aetates: tres aut̄ quatuor p̄ob hodierna vita nostra largiebā
tur: in septenariū puerperiūz vno partu: Microcosmis medianti
bus ⁊ sua ⁊ megacosmi aetate: iuuenibus sanis sinceris succiple
nis alacrib⁹ fortib⁹ a belloꝝ quoq̄ strage saecuris diuitiarumq̄
cupīd tatib⁹: ⁊ sexcentis discriminib⁹ expeditis quae nostro sae
culo cōlāmate iā impant naturā cōflatam. q̄nq̄ a veritate alienū
nequaq̄ equidē putauerim. Q̄nq̄dem septenariū numerū Bar
co varrone naturalit̄: natura quali p̄euiā militatū militariq̄z p̄e

sertim in hoie. Trogo quoq; auctoribus nō ignorem. Quippe q
in aegypto septēnos vtero sil' gigni. De hōibus locutus memora-
uit. Plura iccirco pēsculati 'aperirē nisi te tādē itidē victor pilane
sapia tua sēire facēt me p̄sagū: quippe q Florū legisti: Nāz haud
in orbis tū vniuersitate imo in vrbūz etiā particularitatibus pri-
mū in infantia pueritia adolescētia z iuuetute velut coalescere: lon-
gissimis deinde acui spatij p̄fligari: quod de Romae ciuitate nō
Florus tū imo celebrat etiā Liuiana tuba clarissima.

Te venetiārū ciuitas illustrissima nūc eo robusti' decet vi-
raginis gloria fungi q iuuentutis tuae tēporibus olimpo
lapsus Liuius tuus emicuit. Nunc ut apias hacten' clau-
sū scribēdi pelag': op' ē animis. Nūc Romae ciuitas illa antiq' ta-
cer: Tua ē haec aetas frueri tuo sydere: Ad dictu dignas victorias
te te accinge: qd cessas: qd foelicitatis tuae gloriae reluctaris. Est
aurū sunt arma z viri. Supstat al' tibi Scipio Maurocen' vir tū
liberalis tū magnanim' bell' exptus z in p̄mis patriae fid' p̄stātissi-
mus iustissimusq; Iulian'. Supstat al' Sophiae qdem mo-
narcha maurocen' Senato z splēdo: Dñic' qru al' armis al' to-
ga plimū viget. Viuit p̄iceps inclyt' tanq; orbis pulcherrimi sol
Ista vrbis cor Augustin'. Viuit viu atq; sapiētissim' ipse senat' qd
ambigis an votis mulierib' freta victorias absq; labore: ab alto
speras. Si qdē verissimū illud ē saepenumero defensuz impiū ve-
netū olim labās: Diuina magi puidētia q; humana. Atq; eqdem
seruādū spero. At perinde nō est ventri z plumis tantopere indul-
gēdū. nō est inquā in otio marcescēdū. Elide q; libere tecū Amor
me cogit ago homo pusill'. ppera vtendū est aetate cito pede labi
tur aetas. ppera iuuetus labori apta otio senectus Singulos di-
es magni extima. Maxima nāq; rex momenta. Petrarca q; ad-
monēte. Quae multis elaborata sūt saecul' Saepe dies cōficit vi.
Exp̄giscē deniq; z esto vigil. vigilādo nāq; bñ p̄sulēdo bñ agē-
do p̄spe Latone cōp̄robāte oīa cedūt. Exp̄giscē inquā ab aqlone
aqla rubea tertiū parat volatū: nigrātē pessū si z in pueritia qdē de-
disti: qd spandū. Si vigilas est in iuuetute. Eia itaq; p tuo insurge
sanguie: bñiles q tuo iugo spōte p̄serti colla subiiciūt. Rogo. Am-
plectē subiectis p̄ce: z debellare sup̄bos hac tū lege eo ne postea es-

ferant q̄ ab oib⁹ iuncta tu te luxuria vicias ceterz. Te talē p̄be ut mal
lint ppli tibi seruire q̄z alijs impare. Pietatē cole. T̄pantiā serua.
Justitiā sine discriminē ministra. Fortes ⁊ bñ moeritos de re publi
ca viros ut plimū fluctuantes cōfirmā. Seditiosos deijce: ac tumi
dos nimīū adolescētes tuos cōpesce. Senect⁹ iperet. Iuuent⁹ pare
at. Quicqd agis prudēter agas ⁊ respice finē: Rō p̄teriti scire futu
ra facit. Propterea l̄raz studia foue clari historijs ⁊ magnis pre
mijs ad filia munera obeūda illustres viros teqz amātes accende.
His artib⁹ foelix fortuna tibi stabilis fiet ⁊ pax aeterna sequetur.
Ad te nūc vsinoz gloria polae p̄sul Redeo pat̄ amplissimē p̄iue
tuae Venetiaz. s. ipsaz noie. Quid nō audet amor. tuis pedib⁹ p
uolūt⁹: te quāta possū deuotiōe obtestor: pge ⁊ rei venetae nomē.
O tpa: Ab vrbe p̄dita p̄ mille sexagita sex annos ad nr̄az vsqz aeta
tē null⁹ idoneis celebratū scriptorib⁹: nisi ab excellētib⁹ ingenio vi
ris fama ⁊ l̄ris Illustret: olim post quātalibet annoz saecula termi
naturū: Amplectē ⁊ otio tuo: posteris aeternū redde. Quib⁹ te nō
min⁹ latine q̄z v̄e scripsisse: Genij tui: non Damonis inquā oracu
lo: psuasū fore vaticinoz. Vate aut̄ me f̄ciunt mores tui: q̄s nulla
vnqz silebit aetas. Sic Nos de humana nā ad vmbilicū primū
op⁹ duxim⁹. ad secūdū accedamus:

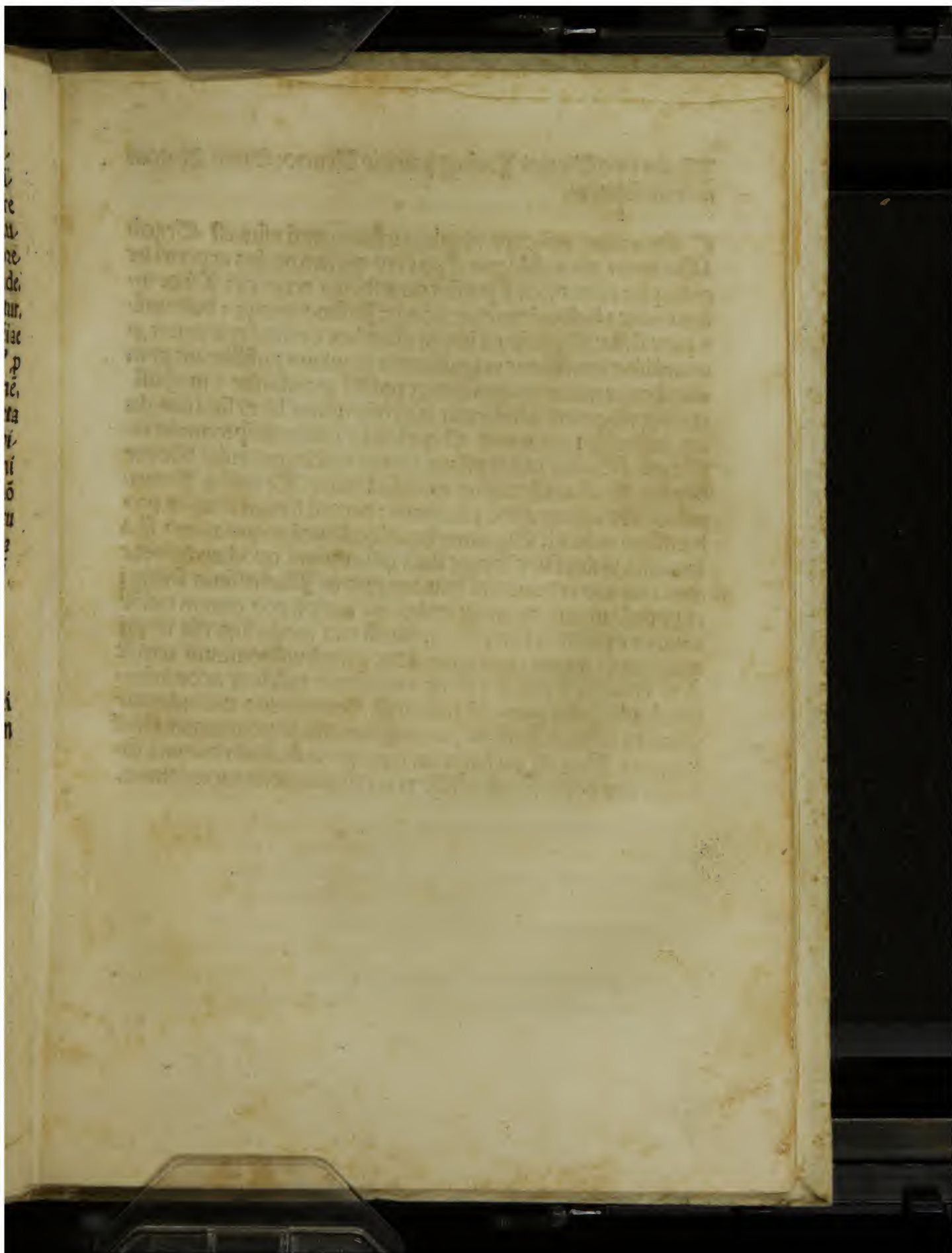
¶ Antonij. 3. A. policolae: De embryone liber p̄mus explicat.

¶ Impressus Anno dñicae natiuitatis. M. cccc. nonagesimo pri
mo Ianuarij primo primus hic: per Dionysium Bononiensem
Venetijs libellus est faustis ominibus.

¶ Vos bñ beateqz valete ⁊ bene agite. Agitis ante oculos

Judicia cūcta cernentē.

Illustri viro Victori Pisano patricio Veneto: Suus Antoni
us dicit salutem.

Et Poetarum princeps virgilius tribus tantum usus est Gracili
Mediocris Grandiloquo Ego vero qui iam dudum experiri de
creui plures ne dicendi possint caraciteres repperiri Cum de in
fima nunc et balbutienti etate agatur: Infimo quoque et balbutien
ti pene stillo: De infantia libellum istum hoc decreto exaravi: ut p
quarumlibet conditione magnificentia ue minus pusillis: aut gran
dioribus etatibus: minus quoque pusillum grandiusue et magnifi
centius eloquium adhibeatur atque hunc ipsum librum sum tuo du
ctu impressori pollicitus Qui longo intervallo precurrens vi
ctoriose Si dux victor pisane. coetere nescio quo vultu hac ver
borum nuditate academicorum coetus admittet. Te autem quod In om
nibus: Horatiana quoque sententia: decorum seruari semper pro
batissimum indicasti Statutum huiusmodi meum aequo animo spo
laturum. Silicet hoc sponte mihi ipsi exanimi. quodam feruore
iugo iniuncto ut de natura humana operis Illustrissimo senatui
et populo veneto dicati: ab embryone incepti pro etatum ratione
annua et opportuna successione libelli vita modo supersit inepti
minus atque minus emittantur. Hoc primum nihilominus ictu se
dere ut impressi venales isti de embryone videlicet ac de infan
tia a bibliopolis prius non maiori quam throni pretio diuendantur
quod ita volui posuisse ne preterquam honestum sit pertinaciter ipsi ef
flagitent. Nos ad prefationem iam: que cum abastronomia sum
matum non depressio adeo stillo ut in reliquis nostram accedamus.

Antoniij Zeni. A. policole de altera humana aetate alter est
liber Mercurialis Libri de infantia peculiare quoq3 sunt duo
tractatus. primus quidem de infantili aetate: secundus de motiua.
Primi tractatus capita quidem sunt septē.
Primum de infantis est elementis. 2
Secundum de infantis natiuitate: et natiuitatis hora. 7
Tertium de infantis fato: et fascinatione. 9
Quartum de humanis arbitrio: et prima cardiacaristia. 40
Quintum de infantis cautellis: et obseruationibus. 41
Sextum de infante baptizando: et nominando. 44
Septimum et vltimuz de genio et infantis liberali excitatione. 45
Que sequitur primus tractatus de varietatibus hominis: Se-
cundum aetatu varietates sigillum quod sequitur secundi libri. 46
Secundus tractatus de peculiaribus quiditatibus: et membrorum
egrotationibus infantis: et balbutientis. Huius autē alterius tra-
ctatus capita sunt trigintatria. 46
Primum est de Megacephalo: et microcephalo. 47
Secundum est de sapbati: et fauositate. 48
Tertium de epilepsia: et morbo lunatico. 50
Quartum de egrotatione que puerorum mater appellatur: et in-
fantiae soda peculiari. 54
Quintum de palpebrarum: et oculorum naturalitatibus: et peculiari-
bus eorum egrotationibus infantis: et balbutientis. 54
Sextum de aurium naturalitatibus: et peculiaribus earundem egro-
tationibus infantis: et balbutientis. 58
Septimum de nasi: et narium naturalitatibus: et peculiaribus earun-
dem infantis: et balbutientis egrotationibus. 59
Octauum de labiorum: et oris naturalitatibus: et eorum balbutien-
tis peculiaribus egrotationibus. 59
Nonum de gingivarum: et dentium naturalitatibus: et peculiaribus eo-
rundem balbutientis egrotationibus. 60
Decimum de lingue: et palati naturalitatibus: eiusdem aetatis motiuae pe-
culiaribus egrotationibus. 62
Undecimum de vne: et epiglotti naturalitatibus: et eiusdem peculiaribus eta-
tis motiuae egrotationibus. 63. xij. de cana: et gutture peculiare. 64
b ij

xiiij. de colli nālitatib⁹ ⁊ etatis moriue peculiarib⁹ egroratoib⁹. 64
 xiiij. de variolis: ⁊ morbillis. 67.
 xv. de spasio ⁊ alchute. 71.
 xvj. de Tbetano cum spasio: ⁊ sine spasio. 72
 xvij. de sabarra ⁊ nimio balbutientis ploratu. 72
 xviii. de subeth: ⁊ mortificatione. 72
 xix. de tussi ⁊ singultu. 73
 xx. de stomaci redundatione ⁊ vomitu. 73.
 xxi. de reumatismo ⁊ sternutatione peculiari. 73
 xxij. de gibositate spondilium dorsi peculiari. 74
 xxiii. de vmbilicatumefactione ⁊ eminentia. 74
 xxiiii. de ventris tortione ⁊ balbutientis inflatione peculiari. 74
 xxv. de siccitate ⁊ stipticitate peculiari. 75
 xxvj. de humiditate ⁊ fluxu peculiari. 75
 xxvij. de vtroq; thenasinonis genere. 76
 xxviii. de lapide in veslica generato ⁊ vrine difficultate. 77
 xxix. de vrine fluxu ⁊ stillicidio. 77
 xxx. de bernia ac testium tumefactione. 78
 xxxi. de pruritu ⁊ intertrigine. 79
 xxxij. de corporis columnis. 79
 xxxiii. ⁊ vltimū de reliquis vniuersalibus obseruantia ⁊ regimi-
 ne circa corpus ⁊ animā discipuli ac discipule. 79
 Que sequitur secundi tractatus de allacritate ⁊ iocūditate in eta-
 te motiua discētiū. Secūdi libri alterius tractatus sigillum. 89.

64
f
Acturus rerū altissimarū initiū: quibus ut ex-
peranti splendore. nō vespertilio modo. immo
aquila interdū ipsa allucinat. Sic non obscura
tū Quin et illustria vincuntur ingenia vereor de
tractoribus ne cāpum aperiā. Nulla. n. est au-
ctore valerio Tam modesta vite conditio: que
malignitatis dentes possit evitare Atq; equi-
dem ut modeste dixerim obnoxios puto: q; infantiu; pdestinatō
nes: et pscientias: ac astronomiā volunt cū in ceteris terrenis re-
bus. tum p̄cipue In hominū natiuitatibus vana Reclamātes:
74 que Fauorinus de fatiis humani generis est oblocutus. quippe
que valde admiroz tāte venustatis phum: q̄ste videri voluit. opi
natū. Idic equidē qui etate sum lōge inferior Ausus fuerit gran-
deuū Diogene; naturā homini poculū dedisse puerum: re ipsa
docuisse dicentē. puer me vilitate superauit. Quapropter natu-
rali cognito accidentale abiecit. Sic fauorinū vera p̄spectā veri-
similē dasse pessum suā decuisset: que hinc vel maxime radica-
uit Quod ip̄osibile duxit: hominē brevis vite spacio cū. p̄zona
rum ac deuergentiāz globorū: tum regionū p̄nerionūq; mundi
varietate potuisse stellarū habitus formas et posuras infractis
genijs obseruare que suos orbes longo euo pficiunt. Alit prob
hominū animi: quibus de excellētib; loquor non nibil inesse
diuini spiritus cōiectoz. Unde tot artes: tot doctrine: tot monu-
79. menta fluxere. Si recta statura ad rotationū celestiu; ratiōes cō-
siderādas Astroz p̄orsus naturas ignoraretis: quorū qdē ob-
seruationē p̄iscis tēporibus: hand q̄ p̄imū cōsumatissimā pu-
to sed pederentiz In dies ingenio ingeniu; ac ferro: ferrū acuen-
te deprehensior radiauit. Sic oēs artes ab initio rudes. Deide
in exactissimas euasere: que ut videt fauorinus nequaquā cū se-
quacibus aiaduertit: quoz p̄terea error inde ceruicatur: q; ut
ipsorū verba ponā. vident hoies vtriūsq; sexus oīum etatum di-
uersis stellaz motibus inuitā editos regionibus vbi geniti sunt
longe distantibus. oēs tū istos aut hiantibus terris: aut laben-
tib; rectis: aut opidoz expugnatōib; aut eadē i nauī fluctu obru-
tos: eodez genere moriis: eodezq; ictu temporis interire. Quod

b iij

aiūt nūq̃ eneniret Si nascendo suas vnūquodq̃ leges habe-
ret. Addunt nonnulla insuper adeo friuola vt ipsi eorū pace di-
xerim somniare magis q̃ philosophari videantur. De Mus-
cis scilicet ⁊ insectis. Opinati sunt vt puto Isti astronomos Qd
isani qdē esset p̃fiteri homines ab influentijs celi cogi quo dato
in cōuenienti sunt plura secuta Que tñ oīa macti constantissimi
q̃ presertim ingenio viri vicissim acutissima mentis acie deprehen-
derūt Qd nō culicibus p̃b nephas nec minutissimis terre maris
q̃ vmiculis ignoratōe nequaq̃. nā eos ⁊ locustaz ⁊ similiū cui⁹
vis generis aut multitudinē aut raritatē aut Itēcirco quelibet ab
astris causari seu pēdere nō latet. At hoībus ⁊ reb⁹ maximis ad
bibuere q̃ppe q̃bus nō pro insectis ⁊ cometas ⁊ globoz multi-
formia signa micuisse que non cōiectatiōe modo. S̃ apta dein-
ceps p̃ hominū siue secūdis siue aduersis siue neutris siue vtrif
q̃ hoīb⁹ p̃culdubio aliquo pacto accidisse cognoscimus quos
qdē p̃ ceteris aīalib⁹ p̃me illi cause ex p̃sequētiq̃ idē causatis cu-
rae esse. Reluctet. Et epicurus absurdū ē nobis nequaq̃. At
siqd accidit homini qd iniquū videat egrū hoīnē quo tēdat. S̃
salutifex medicū deū vsq̃ haud latet q̃ppe q̃ inexcogitabili pa-
cto stabilis manēs p̃petuo nixus folio Rapido globos turbine
versans. Dat in hoc salo vite circūflātib⁹ ceu p̃cellis hoīes agi-
tari vt p̃inde merito ad oriētē p̃ras p̃posse recte dirigētes opta-
ta tanq̃ potiant troes harena datq̃ in cōprehēnsibili mortali-
rōne minora in maiorib⁹ nō obnixe p̃sus. Ast inclināter agita-
ri. Maiores nā q̃ ⁊ naturaliter ⁊ quomodo libet vt mai⁹ lumen
minus offuscat Societate quadā cōceptis minoz fatis ad suos
casus vt plurimū trahūt secū minora quo fit vt in vrbis excidio
pro ei⁹ p̃mi fūdamētisato p̃q̃ fidez p̃pēdicularib⁹ aut recalcis
influētijs minora correre secū pariter sit fatale. Sic vt plurimū
in maioz fortuna minora militare cōcomitātia quadā cōperim⁹
Interea nimū vagari ⁊ ap̃repositis deuiare me sentio quare reli-
cto fauorino ac sequacib⁹ de infantiū p̃destinatiōib⁹ ⁊ p̃sciētijs
ad celloga me accingēs ante oīa de cōiecturis p̃destinātibus ⁊
parentū iccirco somnijs nō inanibus disputabo.

De infantis naturalib⁹ p^rdestinatione ⁊ p^rsciētia tractat⁹ p^rim⁹.

Pro infantis optima spe cōiecturaz p^rdestinationū p^rimā
posueri Cū parentūz nuptie fuerint coetance pares
bone cōplexiōis amabiles laudabiles allacres libe-
rales. Deinde cū cōiugati in copula p^ricipue sobrij sint
idonei frugales bonisq³ morib⁹ instituti p^rterea cū inter nuptia-
rū celebratē ac deinceps auspitia varijsq³ generis auguria omī-
na p^rdigia miracula sōnia necnō huiusmodi reliqua sese foelicia
nō pro cōsuetudine. S³ casu in mediū offerūt que singula p^rstat
ē ante nuptiaz cōclusionē p^rspicere eaq³ circa negocij expeditō-
nē aliqd esse putare Quapp auspices antiquus nuptijs p^rerant
celebrādis q³ auspicia p^r nuptijs cape solebāt p^r parte viri p^rnu-
be vō pro vxoris q³ qm̄ sicut p^rsus credēda Sic p^rsus negligē-
da nolueri singulariter haud explicabo tū q³ a micale p^rferti sco-
to scripta imp^rssa paruiuenaliaq³ repp^runt tū q³ in hystoriarū fide
passiz leguntur. Nihilominus inter cetera feralia nonnulla me-
morabo ut eis p^rscitis q³ fieri poterit ordiati⁹ nos negociaq³ no-
stra cōponam⁹. Itaq³ generali sciēdū ē aqlā vulturē coruū iter-
dū: cornicē ut plurimū seu bubonū varia vel noctuarū genera seu
ad similitudinē gali galinā supra siue sub domus tecto vel penes
p^rter cōsuetudinē marie statis horis ⁊ cū qbusdā instinctu tanq³
naturali nutib⁹ ac minitātib⁹ vlulū canez nocte p^ricipue atq³ siue
frequēter vociferātes infortunia nōciare. Quocirca Plini⁹ cor-
uū inq^r inauspitijs soli vident^r intellectū habere. nā cū medie ho-
spites occisi sūt oēs e pelopōesso ⁊ attica regiōe volauerūt pelli-
ma eoz significatio cū glutiūt vocē velut strangulati De quib⁹
in georgicoz primo cecinīt maro inquiens.
Aut equidem credo q³ sit diuinitus illis
Ingeniū aut rerū fato prudentia maior.
Franciscus autē petrarcha in sonetoz opere materno
Elleganti nibilo minus inquit elloquio
Qual dextero cornu o qual manca cornice
Canti il mio fato o qual parca loinaspe
Che sol trono picta sorda come aspe
Disero vnde speraua esser felice.

Rursus Plinius Bubo fnebris ⁊ maxime abominatus pu-
blicis precipue auspicijs. deserta incolit: nec tantū desolata loca.
Sed dira etiā: ⁊ inaccessa noctis monstrū. nec cantu aliquo voca-
li. Sed gemitu. Itaq; in vrbibus aut omnino in luce visus. dix-
ostentus est. priuatoꝝ domibus infidentem plurimū scio nō fuis-
se feralem. Volat nunq; quolibet. Sed transuersus aufer-
tur Capitoliꝝ celam ipsam intrauit sexto. pap. istro. l. ped. consu-
libus propter quod nomis martijs vrbis lustrata ē eo āno. Pre-
terea de auibus differens quas diomedas dicūt magnus philo-
sophus. Quando inquit querullas emittunt voces. Significa-
re dicunt augures aut ipsarū: aut regis patrie: aut vtroꝝq; exci-
diuz. Hic Papyriꝝ cursoris psulis meminij: qui cum aquiloni-
am oppugnans prelium vellet cōmittere pullariuzq; non p̄spe-
rantibus auibus. optimū ei auspicium renūciasset. De illius fal-
lacia factus certior. Sibi siqdē: ⁊ exercitū bonū omē datum cre-
didit: ac pugnā inijt. Dirrectum est autem siue casu siue cele-
stis numinis prouidentia. Quod primū contraria parte missum
fuit tellum in ipsuz pullariū: eunq; p̄strauit exanimem: quod vt
cognouit consul fidente animo Inuasit aquiloniā: ⁊ cepit. Tan-
cito animaduertit quēadmoduz violata religio foret expianda.
Amplius. Menelaus: ⁊ Agāmenō. Eū primū facti sunt de ra-
ptu helene certiores. exercitum inaulide boetie ciuitate congre-
garunt. Ibi cum omnes auspicijsimo rex gerendarū initio rei
diuine intenti ēssent Ecce draco p̄pinquā arborē. Inqua sorte
passer nidificarat ascendens octo pullos: matrēq; interemit ⁊ ni-
dum disturbauit: quo signo portendebatur grecos nouez apud
ilion annos dimicatuꝝ decimo tandē vrbem ipsam funditus
euerfuros. Tyberio preterea prima luce aues augurandi causa
delate sunt: quibus oblata escanulla ipsaz preter vnā p̄diit.
etiam cauea vehementer agitata nec ista ipsa que p̄dierat escam
attingere voluit. Sed sublata alla sinistra: ⁊ collo p̄ducto rursus
In caueā sese recludit. Hoc signū p̄pter id qđ prius euenerat.
Tyberiū magis cōmouit. Erat. n. illi galea: qua in prelijs vte-
batur magnifice ornata: atq; insignis In ea angues oua pepere-
rant. Itaq; foetus formati erāt qđ accedēre auium signo magis:

formidinem incusserat. Processit tamē conuentione populi cir-
ca capitolium audita ⁊ domo egrediēs pede limen offendit adeo
qꝫ percussio vehemēs fuit vt vnguis maioris digiti scinderetur
sanguisqꝫ pfluens per calceū emanaret profectus insuper aliqꝫ
tulo coruos ad sinistraz in stillicidio pugnautes cōspexit lapisqꝫ
a coruoz altero dimotus iuxta pedes eius in magna turba pla-
psus est: Processit eo die m̃: quē vltimū in terris egit. Semel
iteꝫ paululū affuit: quin Fabiū Hannibal punica arte interceptissꝫ
nam simulatas epistolas noīe principū metaponti ad Fabiū mī-
sit: Quod si ipse adesset urbē sibi fore illos daturos ⁊ eos qꝫ hāc
rem acturi essent expectare illuz vt aduentaret: ⁊ ppius cum ex-
ercitu appareret. Ijs litteris comotus fabius: assumpta copiaꝫ
parte noctu iter ingredit. Deinde cum minus secū dum auiū ha-
buisset auguriū pedem retulit: ⁊ paulopost litteras ab Hanniba-
le ad eū dolo scriptas adaduerrit: cognouitqꝫ illuz in suburbio i-
fidijs consedisē. Amplius. Marcus brutus cum ex asia disces-
surus foret exercitiūqꝫ trajcere vellet. Nox quidem erat profun-
da ⁊ ferme media: lumen vero splendidū nimis contubernia nō
habebant: ⁊ silentiū vndiqꝫ tenebant castra. Is itaqꝫ secū aliqd
reputans sibi intentus aliquē ad se ingredientē presensit ad itroi-
um aspiciens horrendā monstruosamqꝫ asperit imaginē corpo-
ris feri atqꝫ terribilis silentio sibi assistere interrogare m̃ eaz au-
sus est brutus. Quis inquit hominū aut deoz es: quid tibi vis
qꝫ ad nos venisti: ad quē suꝫ murmurauit ille Tu⁹ o brute. Ma-
lus genius sum in philippis me videbis. Tum brutus nihil ter-
ritus videbo respondit. Vex cum euauisset imago accersitis
pueris atqꝫ ijs dicentibus nullā se voceꝫ audisse: atqꝫ nullaz vi-
disse imaginē Brutus cogitabūduꝫ accubuit. Duae deinde agl-
ae simul ipem magno dellapse iuxta castra euolauere: postea cas-
siana cognita clade cogitationesqꝫ suas videns ⁊ spes fallaces
sublapsas retro referri in philippis sibi ipsi mortem consciuit.
Pavulus emilius aetate quidem senior quippe sexagesimū iam
agebat annū Sed robusto corpore ⁊ filioꝫ adolescentiū ami-
corūqꝫ ⁊ necessarioꝫ multitudine circūseptus: hunc omnes vo-
luntati populi romani ad cōsulatū ipsum innitātis parere emiliū

b v

Ipse a principio cunctabundus suasionē reiiciebat: eorū studiū
et cupiditatem arguens quasi sibi non expediret consulatū gere-
re. Sed concursu populū: q singulis dieb⁹ ad eius ianuā cōflue-
bat: et ad descendendū in for⁹ puocabat: vociferabatqz cōfirma-
tus ad petendū descēdit nec in eius p̄titione tā affectat cōsulatū
q̄ ciuib⁹ suis victoriā repromittere visus est. Designatus ua-
qz fuit cōsul cū summa spe: ac volūrate populī ro. nec expectatū
ut sortitio fieret. Sed statim macedonia p̄uincia sibi cōmissa bel-
liqz demādatum fuit: ferunt cū ipse post haec domū magna ciui-
um frequētia reductus tertīā filiam adhuc paruulā lacrimari cō-
sperisset: eāqz complexus cāz lucius peteret: respondisse qz pse-
us mortuus esset: erat autē catulus puellae sic nominatus. Tunc
emilius accipio inquit omē filia: Dij bene vertant Cōsulat⁹ autē
illius miserādū exiū nō minus vere: q̄ miseranter scripsit. Idlu-
tarchus: qppe q que tunc aemilio acciderūt oīa memorās: pri-
mū signum viuentiū inquit correptum: et cū signifer valde refi-
steret fractū est: et sacra altaribus imposita surgens p̄cella disci-
pauit: et extra terminos designatae vr̄bis abiecit: ipsos p̄terea
terminos lupi inuadentes: ac turbantes lōge detulerūt: malum
vel inde aemilio exiū indicantes. Rellatuz p̄terea est tradente
plinio in monumenta marco atilio: et caio portio consulibus lac-
et sanguinē pluissē quo ut alij ferūt signo sequenti anno: pestē va-
lidam romā inuasurā portendebat. Tempore p̄terea quo han-
nibal Italiā lacerabat auctore linio Indecade secūdi belli puni-
ci aque sanguini p̄mixtae e celo deciderūt in moduz pluuiae: nec
non libro octauo de bello macedonico. Idē auctor anno qdem
quo decessit hānibal p̄ biduū sanguinē pluissē. Rursus libro al-
tero naturalis historiae ferūt Plinius inquit in lucanis ante q̄
Marcus crassus in parthis interēptus esset pluit sanguis oēs qz
deinde lucani milites: quoz magnus in exercitū numerus erat
cū eo interfecit sunt. Item. L. paulo: et ca. mareello consulibus:
Lana circa castellū cariphanū pluit iuxta qd post annū Tit⁹ mā-
lius occisus est. Item armorū ereptus tubaeqz sonitus audi-
t⁹ e celo cibycis bellis fuerūt. Tertio vero marij cōsultu a ma-
mertinis ac tudertinis spectata arma celestia ab ortu occasuqz i

ter se cōcurrentia atq; similia plurima que varijs tēporibus con-
tigerūt ex quibus semp aliquid vt ipse memorat plutarcho pre-
diciatū est. De mīseꝝ āni millefimi octuagesimi septimi septē-
bris mense: Cum miluus carnē a metunc vix positā e specula ra-
pissime rapuisset: teritus sinistri qdpiā iam inde preduinaui: eo-
dēq; mense paucis post lapsis diebus mihi dilectissimus obiit
primogenitus. Anno aut sequēti septēbris quoq; mense. Ac-
cipiter ppe canoz montez in mallarano allis percusso don⁹ no-
strae pariete auiculam cepit volantē. Triduoq; inde tñ preteri-
to: luce Lucretia mihi carior filia imparentis vlnis decessit. De-
us dedit deus abstulit sic nomē dñi benedictū. Iccirco Valeri⁹
maxim⁹ vir in omni doctrinaꝝ genere pītus huiusmodi plurima
memorat. In capitulis de omnibus pdigijs sōnijs miraculis &
similib⁹ Cicero de diuinatiōe se scripsit vxorē suā sequēti āno fu-
turū cōsulē diuinasse qm cū post p actū sacrificiū in cineribus cō-
spicere vellet flāma repēte exiliit. Preterea Tanagl Tarquinī
pīscā vxor videns flāmaz labere Seruii tullī caput tradēte luio
futura: vt puer vnica fieret salus regis in rebus dubijs regnū si-
bi pdixit. Simili modo post captā troiā disceptāte Enea de fu-
ga cū Anchise flāmula quedā apparuit verticē lambēs Ascanij
& nullā inferens illi lesionē que cū regnū ascanio futurū portende-
ret discedere psuasit. Augustus aut leuū pdidit sibi calceū ppo-
stere indutū quo die seduiōe militari ppe afflictus est. Quinsimo
di aut si vellē in historiaꝝ fide tradita singula memorare qppe q
lz videant tñ ridēda nō sunt. Nāq; irridētes plurimos iam legi-
mus pīsse cū poeta inq; Ante diē clauso cōpōet vesp̄ olimpo
Significationē p̄terea futurā habere aiūt. In negotij incobatio-
ne casu gratae seu molestae hominū vocēs audite insoliti noctu-
ceciq; p̄sertim domi strepitus Subitae a dormitiōe sine aliqua
cāusa p̄senti expergefactiones horribiles carnis quasi fornicatō-
nes nocturnae olei casualis effusio cū lucernaz p̄serti extinctiōe
nec nō oculi vigiles sinceri lachrymis plorabile nihil determiante
inadentes preterea p̄sertim cum pro negotio quopiam satagi-
tur obuiationes lugubres animum se coram prelia pertinacia ster-
matamenta innaturalia pedum offensiones Indecori lapsus.

7 quomodo libet casus repentini: 7 reliqua iuxta scoti distinc-
tiones preter consuetudinem terribilia sinistrae vt plurimuz sunt
prescientiae: quas specialius non distinxerim q; pro infantiu nō
modo predestinationibus 7 prescientijs faciunt: verū pro quo-
uis negotio generaliter. Nobis de infantiu tantū predestinatio-
nibus 7 prescientijs sequentia in septē genera distinguendo spe-
cialiter dicta sufficiant. Primū eoz est qui prius q; generaren-
tur: seu conciperentur aut nascerentur: accidit parentibus arbo-
rem: florem fulgur: Ignē: Sigillum pullum serpentē auem siue
quidpiā aliud somniantibus aut placidum aut horribile cōcepis-
se seu peperisse sicut de *Msaiāe* *Msaronis* matris somnio tra-
dunt historiae. Itcirco de olympiae preterea *Philippi* regis
vxoꝝis: *Alexandri* matris somnio: quod graeca historia conti-
net quā breuiter luculenterq; *Guarinus* noster excerptit latinis
q; legendā tradidit extant historiae nec nō de *hecubae* *Hectoris*
vxoꝝis: 7 *Scipionis* *africani* matris somnio: atq; *Dantibus* poe-
te florentini: cuius vt ferunt parenti somnianti visum est in viri-
di 7 florenti prato iuxta clarissimū fontem sub q; alta lauro filiū
peperisse: qui arboris ipsius bachis aquaq; p̄ximi fontis aliq;
diu nutritus: adultusq; in candidissimi gregis pastore euasit: qui
nōnullas inde frondes capere satagens vt meritū scilz caput or-
naret cecidit. Deinde non vt nuper fuerat: *Alex* anreis pennis
in pauonem transfiguratus surrexit. Itē *Hecuba* *Priami* vxoꝝ
grauida parere se somniavit ignez troiam comburentem: quare
territa somniū viro narrauit cui de sonij significatione oraculo in-
terrogato: Responsum est ab *hecuba* p̄lez nasciturā. cuius cau-
sa sui erit regni excidiū. Preterea *Socrate* accepimus: quē fer-
tur vidisse p̄ somniū oloꝝis pullum sibi in gremio plumescere: q;
continuo exortis pennis: 7 expansis allis in altū aduolās suauis-
simos cantus ediderit. *Mosfridie* cū plato sibi comendatus eēt
hunc cignū esse: quē viderat dixisse. *Hic* vltimū eiusdem *Socratis*
somnia memini: q; cū in somnijs quēdā sibi dicentē audisset *Ter-
tia* *tephriae* tempestas leta locabit ait ad *heschinē* post diē tertiu
se quod sic pbauit exitus morituz nec non memini mortis *He-
ronis*: cuius notabile somniū quasi ex pellago gutam memorat

Suetonius. Valerius aut̃ maximus rez huiusmodi penitus for-
sam credens absoluisse. Idcirco nōnulla rarissima q̃dem excer-
psit: 7 in capitulo de sōnijs legenda posteris tradidit. Nos vero
diligenter de somno 7 insōnijs: que sine grece seu latine tradunt̃
collecta in corpus vnum digessimus nempe in solis libro lucidā
da interea sciendū est: De preteritis quedam: de presentib⁹ nō
nulla de futuris plurima significare. Item a desiderio ab aetate
a sexu a cibi qualitate a crapula a potu a ieiūio a statu a tempamē-
to ab egrotatione a temporeq; plurima causari: q̃ huiusmodi fe-
re oīa sunt inania. Somnia vero que pro sui presaga efficaciq;
conditione nōnullas videntur significationē innuere: scilz in filio-
rum generationibus: 7 natiuitatibus cōsulo p̃notanda 7 memo-
riae stilloq; mādāda Huiusmodi mea quoq; sententia nō ab re
fuerit si ante nuptiaz conclusionem notent̃: 7 pro eoz conditiōe
nubilis oblatae genius consideret̃ nauisq; perinde ne incaribdi
seu syllā incidat: gubernetur. Alterū eoz est qui si credimus in
materno sunt vtero loquuti: quod sanctitatis aiunt esse presagiū
Terriū eoz est: quorū in matuz visceribus sunt vagitus auditi:
quod maxime quidem est cladis argumentū seu ad minns con-
cepti libitina presagit miserandā: Quartuz eoz est: q̃ celsiones
agripaeq; nascunt̃: Celo magnanimitate se: 7 magnificētia iuxta
maxime statum suū prestantissimū fore prenōciat Docteriū cede
se nisi cauerit periturū: Agripe aut̃ astrum aduersam si natus vi-
xerit maxime valitudinē pedum minatur: multiplicēq; vitae sibi
calamitatē. Quintū eoz est qui semiori suapte scilicet retrabun-
tur: quod est patrie vbi talis nascitur siue dom⁹: siue ip̃sius admi-
nus sup̃remae calamitatis presagiū sextum eoz est: q̃ cū nascū-
tur 7 eo ip̃so natali die vel nōnullis sequētib⁹ rarum q̃dpiā fu-
turam nōiat excellētiā: quēadmodū de magicaz artium reper-
toe memoriae traditū est zoroaste: quē eo quo natus est die: Ri-
sisse atq; adeo cerebrū palpitasse vt̃ impositā reppelleret manus
accepimus: quippe quod scientiae admirabilis fuisse prenosticiū
exitus indicauit nec nō de Hercule illo iunonio: de quo si credi-
mus Seneca Infantis inquit aetas mōstra superauit plusq; no-
sce posset. Gemina cristati caput angues ferebant ora quos con-

tra obuius reptauit infans. Serpētiū oculos igneos remisso pe-
ctore placide intuens.

Arctos serenīs vultibus nodos tulit
Et tumida tencra guttura illisit manu.

Ita dudum vltērius platonis me melligere tum vel suauitatē illā
p̄dulcis ellogj portendētes vt memorent placido planctu circum-
uolant. Memorabilis interea quoq; rex est Alexander quem
natū aiunt circa ydus augusti ⁊ ipso natali die templū ephesiae
diane cōcrematū ē quā obrē magi ac sacerdotes ephesij magnas
p hoc incendiū calamitates p̄sagiētes p̄cussa facie vociferantes
discurrebāt eo die magnā asiae pestē simul ac p̄nitē exortas. Ma-
res autē letū philippū patrē magis ac magis ad spez errexere q̄
filium tribus ortū victorijs insuperabilē futurū affirmabant. Idū
iuscemodi generis sunt q̄ secūdina tecti nascunt. Siquidem reli-
gione se vel regula quapiā seu p̄fessione p̄stantes fore p̄nuntiat.
Septimū simoz est coclitū Strabonū luciosoz laboculatoz ce-
coz vel agnatoz gibozū nec nō eoz qui tāq; monstra ⁊ p̄sus
mōstra nascunt vt veneti bello infantes elephantino capite nati
atq; integer elephas ab alcipe ⁊ inter initia marsici belli serpens
edius ab ancilla ⁊ hipocentaurus ab homine in thesalia natus
eodēq; die quo natus est mortuus quē plinius eregisto claudio
cesari in melle allatū vidisse se p̄fiteri quippe quē fallaciā vt pluri-
mū belligerāq; futurā cōiurationē minatur. Interea mēorabile
mibi videt ducatus qd̄ p̄sentis anno secōdo aprilis nono Ae-
netijs frequētissimi populi cōcursu monstruosus vidi in pietatis
infantē officina cuius sinistrū vrinā p̄sagiū in auras fumus tanq;
tenuēs euāescat. Rursus eodē die ex patauio vt rumor erat alla-
tus ifans biceps ostendebat Spectaculū nāq; admirandū quē
naturae ludū Albertus appellabat. Dēti autē auctoritate se si
vixerint claros futuros p̄sagunt. Coetex in feminis tradēte pli-
nio ea res inauspicati fuit exempli regū temporibus. Cū ita nata
esset valeria exitio ciuitati In qua dellata ē futūz responso aru-
spicūz vaticinante. Sesapiā etiā illa tēpestare florētissimā depor-
rata est veridico exilio consecuto. Adiridatis quoq; regis filia

Dripetine laodices reginae nata duplici ordine dentium deform.
admodum infans comes fugae patris a **M**ōpeio denicti fuit
Hirfuti stoliditate sibi foelicitate ne possideret. Contra vero di-
cendum de hirsutis habentibus namque fortissimi simul ac sagacis-
simi sed fortunae ictibus valde obnoxii vitam ducent. huiusmodi
generis sunt mulieres quae coeundo genitali nascuntur quemadmodum
fuit graccox mater cornelia **D**e quibus quidem rebus ptholomens
in quadripartito notabiliter cudit capitulum quod nimis nisi serius
esset atque merito iam sibi locum poscit alterius **L**ibri nostri caput
primum interpretarer.

Eriphimus cum in superiori libro de seminis genio
disputarem hymenea loca lucida praesertim si pla-
cet pariens pro temporis qualitate paranda. **I**ndem
ad magnanimoerum enixum experientiae quidem va-
lmonio nisi puerperae pudor et allucinatio nati obstarent prece-
remus quapropter translucentibus si dies est speculis parum at-
que omnino accenso igne sub tecto sepe suscipiendus est infans.
Interea hec mea sententia fore volueris in infantis elementis prae-
cipua ministeria. **P**rimus videlicet si sine inflatione umbilici seu
sine motu vel sine vagitu siue absque sternutatione infans nascetur
que sunt signa letalia vinat ne an mortuus seu sit morti primum
namque **P**rudens statim obstetrix animadvertat quem si mori-
bundum siue cutis varietate siue spiritus cessatione siue alia qua-
piam coniectatione praeviderit **E**uestigio aque vire si autumnus
aut hiems aut ver fuerit **S**i vero estas aque rosaceae haustu fau-
ces circumacta atque ab ipsa obstetrice glorio **S**ic ore medicato in
os perfler infantis **Q**uiusmodi ministerium sunt qui inanum per-
ficient qui ut interdum accidit si forsitan clausus fuerit nouacula si-
ue quod melius erit acutissimo auro moderate ignito pellicula leui-
ter tacta minimum quid est recludendus per os infante nihilomi-
nus si oportuerit prius perflato atque umbilico obstericato prae-
cipuum bobaceo scilicet siue laneo nodo albo praecipue adhibita nisi ci-
to solidaret pulvere mirrae siue aloes vel myrtulorum que singula

nāq; mollissima tū est caro infantis molliter fiant. Interea min?
mea sententia modo ne sit preter latitudinem manualet peccaue
rit que plixius: q̄ que breuius vmbilicū peruincerit: qppe qui
prius ne sanguis effluat ligandus est q̄ incidendus: Idijs autē
aut hoz pro rei exigentia aliquibus peractis: Juxta precipue ra
sis doctrina; in tractatu quarto: 7 capitulis de regimine infantis
necnō pauli bagellardi: lauef: atq; homontio iaz noster inuolua
tur: qui si presertim naso collo humero: alio ue quopiā membro
inaepto obliquo siue luxato videatur: q̄ citius fieri poterit: 7 q̄
melius molliter est aptandum. Nam caro: 7 ossa que tum lenta:
ac tenera sunt aere postea idurātur. Quocirca plutarchus. Sic
enim infantū inquit membra simul ac nati sunt formari compo
niq; debent: vt recta minimeq; obliqua fiant ita puerorū mores
principio apte cōcineq; figurā cōuenit. Illa nāq; nouella aetas
ad fingendum facilis ac tenera est 7 ipsorū animis dum molles
adhuc extant discipline melius instillantur. Difficilius autē que
dura sunt molliunt. Ita 7 doctrinae: dū puerillis adhuc anim?
extat melius insculpuntur. Si claudus infans natus fuerit: qd
crurium inaequalitate cognoscitur crus longius paz contraheti
us: alterū e conuerso fassietur hoc aut circūspectissime est facien
dum. Nam si rectus infans natus esset: hoc mox diu pacto fassia
tus claudicaret vnde esse puto q; plurimi homines quasi claudu
cantes incedunt. Igitur nouanda est opera: vt aequissime crus
ongius cū altero molliter extenso fassietur 7 infrascriptis vnguē
tis in locis neruorū crus contrahetis liniatur. Recipe edera ar
boream vel muralē: quā bene tritam ad vnguenti similitudinem
inaqua coque huiusmodi confectio vbi oportuerit emplastrata
neruos remorndabit 7 extendet. Ad idem sepū bouinū 7 me
dulla composita calefacta: 7 perlinita iuuant egressas compagi
nes a loco suo. Item aselli ossis presertim pinguis medulla pari
ter perlinita neruorum proderit retractioni. Ad idem Recipe
vermes terrestres: quos bene primum lotos pone in vase ter
reo bene cohoperto 7 sic diuite vt purgentur per noctem: In
quo sic deinde denuo laua: 7 ineptia sic: atos terre post ad vnu
guenti similitudinem cum melle misce: Et retractioni

emplasterur. Nervoꝝ insuper pdest retractiōi mustū duꝝ bul
 lit. In quo su patiens mēbrũz impositum. Fieri etiam ppterea
 possunt balnea iuuatiua: nec nō alie plurime medicine que quo
 niam nequit infans pati ad presentiorē scilicet redeūtes rem no
 stram ōmitteremus. Primo Itaqꝫ lacte emuncto: atqꝫ abiecto
 optime lactandus est noster homontio, ⁊ ab egestiōibus frequē
 ter nitidandus. Simile ministerium est in colli: ⁊ corullaz plicis
 ⁊ subassellis molliter ne excozietur faciēdū carieiꝫ interdū mo
 dicuz inseminandū. Notādū preterea ē. In primis presertiz na
 tinitatis diebus infantem si mas fuerit fassari oportere testibus
 supinatis. Si femina māmīs ligatis. quoniā si secus fieret. De
 bernia suspitio esset in mare: de māmāruꝝ nimio tumore in femi
 na. Item notādum est qꝫ si pucrpera non adeo esset lactiflua vt
 alūno sufficeret: ⁊ alterius nutricis copia deesset. cum malis dul
 cibus bene maturis: beneqꝫ subcineribus coctis. ac deinde niri
 dis. Vel qđ melius erit cum butiro recēti isulso: infans susqꝫ de
 qꝫ summet alimētuz. Deniqꝫ silentio equidē hoc pretereunduz
 noluerim: quod inueteri quodam codice scriptum inueni. Sigs
 videlicet vulpis arūgia. In die natiuitatis infantem vixerit infan
 tis ip̄si? vita secundabitur. Hoc ita posui qꝫ sum nocere nequa
 qꝫ. Juuare autē posse arbitratus.

De infantis natiuitate: ⁊ natiuitatis hora. caput 2^m.

Nascētibus: q̄tuz agit natura. Interdū faciles: In
 a terdū difficiles: ac difficilimi. nōnūqꝫ etiā quos natu
 ra pati nō potest. Lethiferi part? causant. Nascētū
 alij naturaliter manibus. Brachijsqꝫ sup coras po
 sitis In caput. Alij cōtra. Alij Tuditani alij vopisci: nōnulli
 qꝫ cesones nascunt. In qbus qđ sit oportet ministerijs sagax
 obstetrix: que solers oīa prius faciēda tūc tēpret qꝫ agripā: ceso
 nē ve educat Quoeirca eqđē psentiora pcurrēs hoc i loco curio
 sius haud morabor. Nam pro parētū auxilijs in suo. vꝫ peculia
 ri capite deo dante enucleate huiusmodi explicabunt. Hic sāt agēl
 si nascēdi tēpora: horaꝫqꝫ i infantū natalibus lucidauero. Qua
 de re fuere iter romanos: ⁊ barbaros opiniones diuerse: quaz

eqdē romanā iure meritoq; pferēdā diffinio. Sit itaq; natalis
dies vnicuiq; a media nocte ad alterā mediā noctē nato a quo ea
nox cepit Sicut iřez hūanaz libro Varro acute iudicauit horae
autem huiusmodi obseruatio q̄uis tuba veluti astronōia mediā
te hoiez ad hois fatū precinēdū admōeat: tñ 7 generatiōis: 7 cō
ceptiōis dies 7 hora ad huiusmodi cōferūt hermetis quoq; snia
p̄nosticāda dicēis. Lūne locū in hora ifusiōis sp̄matis ī matrice
esse gradum oriētem in natiuitate Hermetis autem hanc opinio
nem haud eqdē in omni natiuitate probauerim. Claudius autē
pibolomeus cōuenit inquit hīs: qui horā casus spermat̄is ob
seruando deprehenderūt vt cum corporis 7 anime qualitates p
prias scire voluerint suas ad hoc inuestigationes ex hoc q; figu
ra stellarū hac hora p̄prie. idest hora casus spermat̄is operatur
accipiant. Nec nos si p̄scire Liquidius voluerim? a parentum
p̄bicozum vtar vocabulo dispositionibus In horis generatiō
nis cōceptionis: editionis: 7 natiuitatis cōsiderationes gradati:
7 cōiectationes Idcirco penitus icipere. nō abre fuerit. Ampli
us quādo sol in natiuitate diurna: seu luna in nocturna fuerit ab
infortunis 7 malis accidētibus suis libera Significat q; nutri
tio nati complebitur. Item quādo indecima domo. vel vndeci
ma fuerit planeta diurnus in die: seu nocturnus in nocte signi
ficat q; nutritio nati cōplebitur. Amplius quando domini tripli
catis solis fuerint in ascēdente: vel in quinta domo vel decima
vel vndecima significant bonā: 7 facilem infantis nutritionē. Si
vero fuerint in septima significant malā: 7 laboriosā. Preterea
quando gradus ascēdētis solis fuerint dānati significāt q; non
nutrietur nisi domini triplicitatis fuerint salui seu liberi: 7 inan
gulis firmi. Quando natiuitas fuerit diurna: 7 sol in ascendente.
In signo aqueo vita erit bona ac temperata: quia natus ille erit
complexionis iouialis tñ si sol fuerit in signis igneis viribus ani
me idest intellectu maxie valebit. Sed corpus erit complexionis
ardentis: 7 macrum tñ in dierum suorū processu magis accēdet
ad temperatā complexionē. Et si sol fuerit in signo aereo: vel ter
reo: 7 in gradu ascēdētis: vel ante eum: seu post tres gradus: 7
cum sole vel in gradu ascēdētis fuerit aliqua ex quindecim stel

lis bebenijs ex hijs que sunt de naturis fortunaz seu aliqua dua
rum fortunaz aut aspererit ibi luna de tertio vel sextili aut de ra
dijs cuiuspiā fortune: seu pars fortune. Significat q̄ natus ille
moriatur priusq̄ cibū accipiat. Quoniā sol quādo ascendit in si
gnis aeris elemētari igni magis coniungitur. vnde effectus vt
plurimū in terra talis causat̄ et insignis terreis illud idem p̄ di
uersam causaz qd̄ reprobabile videtur significat: quādo enim ca
dit cum aere corrūpitur aer: et penetrat illa corruptio: et similiter
quādo iūgitur ignis cum terra ppter coniūctionem siccitatū eo
rum dānatur complexio. Item quādo almutez natiuitatis ifortu
natus fuerit: et cadens ab angulis existentibus inter eū: et infortu
nam aliquibus gradibus significat q̄ natus durabit secundū q̄nti
tatē illoz graduū. Quādo aut̄ luna fuerit infortunata. In septima
et sine aspectu fortune Significat q̄ ille natus nō nutrietur. Quā
aut̄ luna fuerit in quarta domo iūcta corporaliter cū infortuna p̄
sertim de quartili: vel oppositione significat q̄ tūc natus infans
nō nutrietur: atq̄ erit mater indiscrimine: et si sol similiter fuerit
in septima domo etiā significat q̄ nō nutrietur. Quādo vero infor
tuna fuerit in ascēdēte: et habuerit aliquā dignitatē in eo et aliqua
fortuna ipsum aspererit Significat q̄ nutritio cōplebit̄ qz infor
tunata malitia diminiuit cū est i suis dignitatibus p̄serti si noctur
na fuerit insignis femininis diurna in masculinis. Sed si cōtrari
um fuerit ascēdit et crescit infortuniū. Siqdem fortuna cū fuerit
in dignitate sua meliorat̄ cōtra vero deteriorat̄. Amplius quan
do luna fuerit in lumine diminuta et obsessa nec aliquē habuerit
fortune aspectū moriet̄ natus vel saltē erit cecus et mater indisci
mine. Quādo aut̄ dñi triplicitatū hylech fuerint fortes et firmi et
in ascēdēte fuerit infortuna significat qdē q̄ natus viuet. Sz p
extrema oīa vitā ducet Ampli⁹ qñ ven⁹ et mercuri⁹ iūcti fuerit i
vno gradu i ascēdēte significat q̄ nat⁹ nō viuet qz p̄rii sūt ambo
nec iūgi p̄nt i bonū Interea hoc maxie p̄cipuū ē notādū q̄ nato
rū vita ē p̄ expāsiōē planetaz qñ vō simul iungunt̄ nō viuūt p̄
serti si eoz lumina iūcta fuerit vtz si i cuiuspiā horoscopo. Iupī
ter Saturno se coniūxerit In primo p̄icto arietis admirabilez
futurū illū vix et p̄cipue secte cuiuspiā magne ducē significat.

Quādo autem sol: et luna: et ascendens: et eius dñs iuncti fuerint
corporaliter cum infortunis: vel de quartili: aut oppositione: et fi
ne fortune aspectu significat qd nō saluabitur natus ille nisi domi
ni triplicitatis fuerint fortunati: et in angulis bene firmi. tū quip
pe viuere poterit natus: sed vitam malam. Quādo autē luna fue
rit in quo piā angulorū: et fortune alique eam aspexerint: et eo for
tius mars per quartilē: vel oppositum aspectuz: et luna nō fuerit
bene recepta nec aspexerit eam fortuna. Significat qd natus ali
quid nō gustabit. Quando vero pars fortune: et pars vt inquit
Haly celati fuerit in termino fortune: vel in domo fortune: aut in
bonis locis ab ascendente: et luna fuerit cum eis: et eam aspexerit
aliqua fortuna recipiēs ipsam significat qd ille natus nutrietur: et
habebit longā vitam et erit fortunatus: et bonuz: ac magnū no
men habebit. verum autē quando dominus ascendētis fuerit cō
bustus non significat nutritionē. presertim si ascendens fuerit ca
pricornus vel si cōbustio illa fuerit in octaua domo. Rursus quā
do luna fuerit lumine crescens: et iuncta cum marte corporaliter
presertim in ariete significat paucā vitā. Idemqz significat quā
do fuerit cum saturno maxime in fine mēsis ipsius in quo infans
natus fuerit ambobus sub solis radijs consistentibus. Itē quā
do domini triplicitatis ascendētis fuerint in tertia domo infor
tunati a quouis planeta significat paucā vitam. nisi triplicitatis
domina fuerit luna: quoniā luna fortis est in tertia domo propter
gandiu suū ibi. Interea notandū est qd hora natiuitatis. Illi
gradui in quo tunc luna fuerit addendi sunt gradus. xxvi. et aspi
ciendum: quis gradum illuz custodit: et in quo cadit termino for
tune et si aspexerit ibi fortuna significat bonam nutritionē: et ma
xime si terminus ille fuerit fortune potentis: et dirrigatur almu
thez per athazir: et dandus est cuilibet signo dies vnus: aut men
sis: vel annus. preterea in quarta sui operis parte de astrozū iu
dicijs capitulū tertiu in hylech baly notabile cudit: nec nō quar
tum. In alcohodem quintū in eo quod significat alcohodem sex
tumqz in eo quo additur alcohodem: et minuitur ab eo septi
mu in athazir: et octauū in ijsqz expediunt: et non possunt excusa
ri. At onimissis huiusmodi suo nibilominus liberalius loco enu
cleādis Reliqua presentis

capitis celleriter percuramus. Itaque nolueri friuola sed que inue-
teri quodam codice scripta inueni ignorant: tres scilicet anni esse dies
In quibus si nascetur homo vel pecus cito morietur. Item si iisdem die-
bus vulnerabitur homo vel bellua tarde vel non qualescet. Am-
plius si quis iisdem diebus carnes edet vacinas iisdem praesertim diebus
interfectas abinde non viuet annum integrum. Dies autem sunt isti tres
primus ebdomade dies intrate augusto. Secundus est primus ianua-
rij dies lune. Tercius est transactis apostolis octo primus item qui sequitur
dies lune praesertim si in his mensibus luna eclipsauerit. Insuper in eodem
codice ipso inueni. Quod si primus calendarum ianuarij erit dies ve-
neris eo plerique infantes anno morientur huiusmodi autem quousque ca-
pitulo reppereris quod non credo tamen quam memorasse nihil nocet
memorari. constantissime autem dixerit astronomie vigore ellici pos-
se hominis fatum quo eiusdem hominis libere arbitrium est praesentius
quippe ipsi obnoxio quidem vi et augeri fatalia et extenuari atque fru-
strari praesens est possibile. Quamquam superioribus ut plurimum astris
more gerant inferiora. Idcirco nihilominus praesentes seu quorum
tutelle fuerint infantes hortor: ne siue fortunas: siue infortunia fe-
rant natalia pueris deinceps vel adulescentibus pandant. Verum
eas res quibus ac per compendia fortunas illas allicere. Contra ve-
ro infortunia exillare possint admoneant. Namque bonorum spe
fortasse neglectis disciplinis fierent bonorum experres: aut malo-
rum que alitra minata fuerint metu continuo quasi stupidi quodam
ceu veterano in peius torpescerent: eo forsaz potius torpore: quam sy-
dere. Nam praesente libero quidem arbitrio: discrimina siderum ipsa
obnoxia sed sunt vitabilia atque ipsorum sepe numero carites debite
negantur ignavis: Quare nauandum voluerim. ut que nobis pro-
spera fata pollicentur: Augeamus: que vero minantur aduersa: exte-
nuemus: Astroz domina: virtute

De infantis fato: et fascinatione. tertium caput.

¶ Ars ad syderalis rationis celsitudinem ascendentes: infan-
ti fata per rei exigentiam quantum ingenio subiacent vires:
absoluemus. Itaque infantis bene nati: Solerter ob-
stetricati diligenter lori molliter fori: et iuoluti: Sexus

que qualitate precognita deq3 ipso bona spe sumpta. Lucinae
 diem ⁊ horam parens memoriae vel potissimum literis tradat:
 quippe lucinae ipsius obseruatione dietetica quid liberis pro
 aetate faciat quid ue officiat assequemur. Quocirca dabimus pri
 mum operam prestantissimā artem astronomiaz consulere quae
 inferiori quidem licet non superiori mutabilitate facta fallere vi
 deatur quandoq3 tamē perstat vt plurimū in cuiuslibet natiuita
 te quasi radicans bonos vel malos profatoruz serie fructus pre
 nuntiat sicut hipparcus endoxus ⁊ metbon philosophi qui d sy
 deribus annique temporibus scripserunt: affirmant ⁊ crisip
 pus qui in libris de fato censuit omnia fato fieri: nec nō Seno be
 thusq3 in primo de fato ⁊ possidonius in secundo atq3 antiquio
 res epigenes berofus petofiris atq3 necepsos esculapij scilz sen
 tentiam secuti Qui statuta vitae spacia a stellis accipi dixit.
 Non est qui fixas parcarum auertere leges
 Effugere aut possit recte inquit homerus.
 Seneca in egipti tragedia
 Fatis agimur cedite fatis
 Non solliciti possunt cura e.
 Mutare rati stamina fusi
 Quicquid patimur mortale genus
 Quicquid facimus venit ex alto
 Apolo q3 diu duraturuz ipsius templum foret. Rogatus
 Respondit. Tū quoq3 terrifico percussum fulmine templū
 Ardebit Sic stat fatorum immobilis ordo
 Ferre autem longe prestat quodcūq3 seuerē
 Et fixa ⁊ stabili statuerunt lege sorores
 Esse ⁊ enim certum stabile ⁊ inuiolabile semper
 Quicquid nent fuis parcae Rex iussit olympi
 Virgilius in primo eneidos canit
 Parce moeru cytherea manent immota tuorum
 Fata cernes urbem ⁊ promissa laui
 Noenia sublimēq3 feres ad sydera celi
 Magnanimū eneam neq3 me sententia vertit

Rursus in sexto ipse poeta
Desine fata deum flecti sperare precando
Præterea in georgicis
Ecce dionci processit caesaris astrum
In thebaidos autem opere papinius
Immoto ducimur orbe fatorum
 Vincimur immites scis nulla reuoluerè parcas
Stamina

Quintilianus.

Hos graue inquit huius anni
Sydus afflauit.

Clarius in triumpho famae petrarcha.

Poi vidi il gran platonico plorino
Che credendosi inotio viuer saluo
Preuento fu dal suo fero destino
Alqual seconuenia dal materno aluo
Rursus de laurae horoscopo clarius idem poeta
Al di che costei maqz: eran le stelle
Che producon fra noi foelici effetti
In lochi altri 7 elleti
Luna ver l'altra cum amor puer sae
Venere e il padre cum benigni aspeti
Tenean le parte signorile belle
Elle luce impie e felle
Quasi in tuto dal ciel eran disperse
Al sol mai si bel zorno non aperse
L'aer la terra si allegraua elle aquae
Per lo mar bauean pace e per li fiumi
Fra tanti amici lumi
Una nube lontana mi dispiague
Quippe qui atqz alij quos longum esset refferre vno ore vni-
uersi: Fatum ab astris pensile omnium eorum que sunt per par-
tes administranda causam esse tradiderunt: Et recte quoque
sensit Pythagoras: qui quid etiam esset fatum diffiniuit

Est aut inquit fatū: cōnexa rerum series siue ratio: p quā mū/
dus admistrat. Cicero in libro de diuinatione. Fatū id appello
inquit quod greci ^{εἰς ἀρχὴν} .i. ordinem: seriemqz causarū cuz
causa causae ānexa rem ex se gignit. Ea est ex omni eternitate flu
ens veritas sempiterna Apuleius aut medauriēsis: necnon ber/
mes trisimegistus fatū dixerūt causarū cōplexionem esse: et proui
dentiam a prima causa dependentē. Possidonius fatum est in/
inquit causarū colligantia ex motibus astrozū vim: et efficacīā tra/
bens. Ptholomeus fatū inquit est: virtus cōstellationū īmobi/
lis: Seneca in libro de questiōibus naturalibus. Fatū est neces/
sitas oīum rerum: et actionū: quam nulla vis potest irrūpere ex
Iouis dispositione diffinitoqz deozū consilio. Boetius in quar/
to de consolatione. Fatū est inquit inherens rebus mobilibus
dispositio: per quā puidencia: queqz suis necit ordinibus: Siq/
dem a prima illa causa consilio et dispositione ad rerum omnium
influentiam ppetuo impetu celestis machina rotatur: Iudicioz
dei: Adagiū facium ē. Abyssus multa. Fatoz fluxus ex mo/
tu fieri syderū: omnes fere philosophātium scōle tradiderunt: et
recte qdem modo humanū arbitriū concipere: non concipi diffi/
niuerint atqz sane fortunā casumqz distinxerint. Fremant lz ne/
scio qui leues futiles ac importum clamatores edaces muliercu/
larum aucupes: edulioz captatores: lurcones: verae: sincereqz
rōnis abusers. Quousqz syderum Rex nempe que tua sunt
instrumēta pater omnipotēs deliramentis eiusmodi ignarū vul/
gus deuīabit: Quid etas tulerit: Quo error serpsit nō possūz
nō admirari. Men que vaniloquia: que verboz portenta tanqz
ex platonica quadam lōge recondita academia: magnifiunt. Sa/
ne verissimū illud ē: Dato vel vno inconueniēti plura sequi sole/
re. Inqz: an fileam. Inqz equidē. Quid a clarissimoz viro/
rum sententijs discrepātius: quid a rōne: atqz ipsa deniqz rei ve/
ritate alienius. Quid ijs nugis perulantius. Non obseruetis lu/
ne: solisqz cursum qz qui: et has: et quascūqz diuina: iōes aut fata
aut auguria obseruat: aut attendit: aut consentit obseruantibus
inutiliter sine causa magis ad sui dānationem qz ad salutem ten/
dit. Siue per quosdam numeros litteraz: et lunc p pythagoricā

nigromantiam egrotantium vitæ vel mortis vel prospera vel aduersa
futura inquirunt siue qui attendunt somnialia scripta et falso Da
nielis nomine intitulata et sortes que dicuntur sanctorum apostolorum:
et auguria autum aut aliqua pro domo facienda aut propter coniugia
copulanda aut In collectionibus herbarum carmina dicunt aut pi
cturiolas pro quavis infirmitate scriptas Super homines et aia
lia ponunt preter symbolum et orationem dominicam aut magicis falsi
tatibus in grandinarijs ac tempestatibus credunt aut ad eos euntes
aut suis domibus introducunt et interrogant: sciant se fide christia
nam et baptismum preuaricasse et paganum et apostatam et dei inimicum
ira dei grauer incurrisse nisi ecclesiastica penitentia emendat recō
cilietur. Pape que precepta: que oracula: que sententie: que ad
monitiones. huius que pericula: qui amfractus: vaba ut ais Daue
consilia callida: O virum qui talia primus protulit gradiloquentem. ve
rum tantus pulmonis hanculus: tanta sic merito inquit puerile aliu
tonantia: tantaque per inde echo reboatio probabilitatis non nihil re
quirebat. Clara ni fallor ipse quod egre maxime ferendum est Ita
lorum ingenia eiusmodi ac nubibus retundunt. utinam hec tantum essent
ut spectatore censoreque te de litteris atque precipue de Oratoria
facultate: quocirca commentarios tum prestantissimos: tum summa cum gloria
edidisti Optime merite Maximarum argutissimarum quoque rerum
perspector et cognitor discuterent mihi Dux quem longe sequor
Victor pisane Tanta quidem tanque concinna nate harmonia: ut siue
patriam spectes: Sine ab illustribus paucis precipueque ab antiquo
illo victore vere victore pisano: qui genuensibus accerrime vrgenti
bus labentem patrie libertatem suffulcit: genus siue vix ipsius in
florentissima republica in florentissima familia in florentissima aeta
te: quod amplius in florentissimo litterarie rei statu in florentissima
denique siquid potero morum reformatione aequae forsitan faustum acque
raz. At rariozem neminem inuenias. perinde theologia: ne tenebria
Inquit illa tantum nequaquam est facienda ut propterea clauum Te relique
re. Nos a recto nostro cursu denicemus. Pro quo tam rudis tam fe
ris moribus est: quæ tam sacrilega obtusæ mentis temeritas vexet
ut celum suspiciens: atque admirabile illam diuini operis harmoniam
neget mundum hunc stellarum potestatibus tanquam instrumentis dei

administrari. Nempe imensa est: finēq; potentia celi non habet
Quo pacto: Rursum oro superiorū corporū vires nostris corpo-
ribus influere: negare audemus: Quando manifeste videmus
corpora nostra corporibus superioribus agitari assidueq; ab æ-
re: aliter atq; aliter pmutari. Reclament igitur q̄tum velint: de-
bachenturq; tenebriones ⁊ hipocritae. Nos que pro bene bea-
teq; viuendo olim a sapientibus tradita Idiotarū vero iniuria
quorum maximus fuit semp numerus oblitterata seruāda nihil
ominus memorabimus. Iudicantes sane: quā inanem illi putāt
clarissimā artem astrologiā megacosmi esse phisionomiaz. Sicut
enim ex microcosmi effigie humani mores vel oculos: liberi arbi-
trij potestate repressi seu saltem moderati: vt de philemonis iudi-
cio in hipocrate memorie traditū: deprehenduntur. Sic celestis
corporis facie ⁊ astroz motu quasi vultu: multo priusq; accidāt
plurima humano iccirco studio patuere: ætati tamen nostre ab
antiquis illis viris amplissimis intractabilia fere relictā. Hinc
a plurimis astronomiā quippe quā libare vel nesciunt in cassum
putari deprehendi quibus iam omnibus omisiss: quid cuz anti-
quis animoz libera viuacitate purissima: claroq; perfectis inge-
nio. Iccirco de hominis fato presentia quod in nature quasi gre-
mio latet: Siquidem principalis hec est nostra professio: explicetur.
opere precium.

Cum natus est infans: Sexusq; qualitate prenotus so-
lus: ⁊ benedictus. Tunc primum scientia gradus ascenden-
tis ⁊ stellarum qualitas hora exitus infantis. Deinde illius
anni: ⁊ in ea precipue: In qua natus est regione planetarū domi-
nus primus: Iuxtaq; quod signum magis influat: Secundus
mor: ⁊ elementorū qui sunt nec non hora gradus ascendentis: ⁊
coniunctionis: ac preuentiois que ante natiuitatem ipsius pro-
pior fuerat. Et claudius ptholomeus in quadripartito docet p-
spicaciter cognoscantur ⁊ presertim primedominus que vocatur
athale significatio. Nam huiusmodi de liberorū naturis: ⁊ casu-
bus priores sunt coniecture: quarum duplex quidem genus pu-
tamus: naturale videlicet ⁊ accidentale. Naturalem naturā a pri-
scis proauis primū nos. Successiveq; deinde genitā generatio.

nis: conceptionis: impregnationis partus ⁊ natiuitatis horis vñ
 gradibus ⁊ minutis consideratis ipsorūq; syderum: ⁊ pñfionio
 miae habita ratione non latet. Accidentale vero genus a conuer
 ſatione ſigillo tanq̃ imprimitur. Coeterū ad noſtram. vnde di
 greſſi rē ſumus Reuertamur. Eius itaq; anni in quo fuerit in
 ſans planitarū dominiū ſortitam Si lunam noſimus iudicandus
 perinde illum eſt hominez fore magis vel minus Iuxta q̃ in ea
 regione vbi natus eſt: luna tunc influat expedita ſeu impedita ma
 gis vel minus. Flegmaticū ſomno lentū inertem bebereꝝ impro
 bum ſurem laſciuū facile credulum in conſtantē timidum: Iracu
 dum pauperē ſamulatozem multi ſputus: ⁊ vt plurimū pinguez
 facie qui ſi cui arti mechanicæ ſuo non parentū arbitrio adbere
 bit facilis erit vulgaris preſertimq; aquatilis. Namq; aquis na
 turaliter delectabitur: alioqui quod rariffime in illis tamē accidit
 Si eius induſtria ſeu potiffimū patrimonio: ſeu legato alio vel
 quonis caſu diues fuerit: nebulonū fautor: Minimoꝝ geſticula
 torum: ſtultorū. ebriorū: meretricum erit: quorum. Insuper peſ
 ſima natiuitas eſt Si in ſigno preſertim ſcorpionis eorū in horoſco
 po luna eclipsauerit cui⁹ ampli⁹ ad martē applicatio in eius octa
 ua domo exiſtentem egrotationes ſignificat frigidas atq; ſiccas
 que ſignificatio eſt ex ſaturno ppendiculariter iſfluente. cōſiderā
 da p̃terea eſt adunatio lune cū aliquo planeta. Scilicet an vterq;
 latitudinē habeat vel alter tantū: aut neuter. Si ambo in zodiaco
 fuerint vel latitudinem habuerint æqualem: vel quaſi æqualem
 ⁊ in eadē parte: Si bona qualitas eſt planetæ lunæ. conuincit te
 ſtimoniū nato bonū eſt: testimoniū aut̃ huiusmodi variat̃ ſecūdu
 diuerſitatē latitudinis: ⁊ ſitū ſydez ad aspectū lunæ: que niſi
 ſit cōbuſta nec adūata nec a planetis iſortunij male reſpecta ami
 citiā fauorēq; p̃mittit vt in libro legiſ habzæ bebrei de natiuita
 tibus necnon aliorum idcirco antiquorum auctorum. Cum au
 tem fuerit luna i oppoſitiōe ſolis iuxta ſtellis nebulosis vel eas
 iduta ſignificat morbos inſeparabiles in oculis. In natiuitati
 bus aut̃ maſculorū ſi fuerit luna: ⁊ ſol in ſigno maſculio: act⁹ eorū
 erūt viriles feminae vero tūc natae erūt audaces: ⁊ vltra naturæ
 ſuæ terminū imodeltæ. eandē influētiā mars ⁊ venus ſimul

faciunt in signo masculino. Rursus si fuerit occidentalis luna et in angulo et uterque malus scilicet saturnus et mars ante solē ascendentes et sol et luna oppositi p̄det tunc natus oculū utrūq̄. Amplius cōuenerunt in hoc astrologi: q̄ luna sit quasi corpus et planeta qui aspiciat illam quasi virtutes que apparent in illo secundū planetę naturā aspicientis. Ergo cū fuerit iter lunā et mercuriū aspectus alter et aspererint ascendens indicat q̄ natus non habebit vires agendi id qđ oporteat et valde erit obliuiosus. Sed cū nō aspererit vnus eorū ascendens nec alter aspererit alter erit mente captus. Amplius si erit in fortuna in angulo erit epilepticus. Luminaria cū fuerint in natiuitate viri in duobus signis masculinis et in duabus quartis masculinis vel in eadem quarta masculina exercebit se vir in omnibus que ad viros pertinet. Sed cū fuerint loca luminariū feminina in natiuitate viri effeminabitur eius natura et erūt eius cogitationes feminie nec poterit lachrymas suas cohibere et cum oīa loca luminariū fuerint masculina in natiuitate feminarū apparebunt actus earū similes actibus viroꝝ. Inter ea sciendū est enī diurnitate in aliquibus mutari octauā specie ram quapropter eadā influentia effectus contrarios olim operabitur sicut p̄tholomeus p̄pter aliā mixtionē stellarū fixarū cū virtute solis affirmat: quocirca acutissima oculorū mentis et corporis acie opus est: seu saltem studendum est operi vsq̄ ad presentē diem millesimi scilicet quadringentesimi nonagesimi secūdi decēbris alterū mea nāpe sentētia prestantissimo qđ diuinus vir iohānes de monte regio germanorū decus composuit: ac p̄tholomei quadripartito: nec non ab dilaꝝi introductorio a iohāne byspalensi interpretato quod mihi equidem fateor plurimū in natorū horoscopis conuulit. Necirco preterea inquit sic baly in capitulo de planetarum naturis videlicet Habet significationem et demonstrationem magnā luna in radice principij generationis creature septimo ab hora generationis et potest viuere sana vita cum deitāmē bene placito sed erit piger nescius vilipensus nec erit firmus in aliqua re nec amorē habebit nec amicitiam cōpleram et habebit impedimenta multa. Amplius mulier que lune influentijs ē obnoxioꝝ sub lunari scilicet dominio natiuitatem sortita ad crapu

las 7 meretricia inclinabitur: que tamen vitia libero arbitrio me-
diante 7 bonis artibus queunt explodi presertim si tauro ascendē-
te q̄tum minus distantius a terra celus iniquo ipsa est: patit̄ Jo-
ui vicinior marti distantior dum infans nasceretur in cancro fue-
rit. Interea sciendū est q̄ q̄cūq3 habuerit in radice suae natiui-
tatis dominā seu maxime quouis pacto significatricē lunā p̄ tot-
um tempus vitae suae: Lunaribus maxime alterabit̄ influentijs:
Qd̄ de reliquis quoq3 planetis est intelligendū Secundum cō-
iunctiones 7 aspectus nec nō diuersa eorū accidentia p̄ locorū di-
ueritates: atq3 alias occasiones: quā rem qm̄ ab idoneis pluri-
mis astronomis scite: acuteq3 admodū discussam videmus ad p̄-
sentiora p̄perantes: omittamus.

C. A luna q̄ terrae p̄pinquior est: magna nobis vis attribuitur
multis aīatis 7 inaniātis confert excessusq3 riuorum ac decremē-
ta secūdam lune diminutionez 7 augmentū eueniunt. M̄aria-
q3 in eius ortu: 7 occasu alterantur. Aegetabilia itez 7 aīata In
toto vel in parte ipsius augmētatiōe vel diminitīōe Incremētū
vel decrementū suscipiunt. M̄agna lune vis ē humectare. Est .n.
terrae p̄pior vnde vapor hūidus adeā ascēdit quapropter iuxta
qualitatem illiusmodi: mutatione manifesta corpora mutat quip-
pe plures earum rez partes que infra corpus existūt maturat 7
putrefacit Luna inter superiora 7 inferiora media lz frigida pu-
trefaciēs tamē aquatica velox noctis oculus solis emula tempe-
statum presagius complexionum flegm̄ elementorum aquam
metallozū argentiū temporum biemē dierū ebdomade primū
regens exaltatorem taurum humiliatorem scorpionem inimicū
martem 7 hospitem cancrum habet: que raro foelicia saepius in-
foelicia presertimq3 quintiluniū: arietiū: scorpiluniū plenilu-
nium 7 interdum quartiles aspectus cum infans nascitur depre-
henditur nisi a secundo domino impediuntur: quod q̄q3 vt pri-
mum intense sic non influat: tamen 7 ipsum interdum sortitur in-
fluendi admodum vim obnoxiam precipueq3 cum insui fere na-
ture: maxime si in se exaltantibus signis exultauerit: Quapropter
raro quidem interdum tamen ipsum principale dominiū ab ei⁹

procul aliquibus fautoribus absens aduersis valde propinquū
Iuxta tale dispendiū uel cōpendiū minus uel magis prestat in in
fluendo Ad quas quidem difficultates Cum ingema constantis
sima solum supra naturali admirabili potius diuinaq; inspiratio
ne: q̃ humana industria diutiusq; studio cū assiduata: et exercita
tione accedere uisa sunt: que quoniam pro apostolice sedis mu
nere Illustrissimi venetoz senat⁹ tui qdē merito suffragijs ad te
delato. Pater Amplissime Familie nostre splēdor Baptista p
q; tua erga compatriotas ut maxime decet cordialissima pietate
mulisari: q; coram te consilio et ratione subprimendis moderā
disq; romane altercationibus ciuitatis: atq; prestantissimo: Pa
te uestra dixerim Venerādi Reliq; collegi: Venerabilissimēq; Pa
ter Aalme: triūphauis clauiger Deo similis uenia tua p̃fata mi
litantis ecclesie patrocinio ac ceteris negocijs tuis immortalibus
religioni quasi tue incongrua et astudijs tuis: quippe q̃ polū re
linquenterumū inferiora existimauit: cum quia fert animus: opus
de astronomia uita modo superfit cūponere qd̃ nāq; in eo breuē
ipsam artem omnem euoluā Astronomie summā seu speculum
stat sententia nominare. Tum presertim ne nimis appositis nu
lis deniem. Mercurij porro cuius ductu precellens nūc es: se
cutus auspiū subicebo. ea tū percurrentes que ad infantū vidē
tur fata spectare. Itaq; sciendum est Mercurij: a quibusdam
apolinis appellatum dominium: cuius naturam Cresias et So
figenes docent: fautoribus proximū: resistentibus distans: ut
in capitulo continetur figure: que ostendit natū debere esse astro
nomū apud habzab imbebreum de nationibus: nāq; planetis
reliquis mercurius prestat impassione plus uel minus iuxta si
tum suum: et aliorum siderum in infantis temporibus Ab astro
logo obseruandis Acumen industriam prudentiam Scientiam
eloquentiam reliqua: q; animi dotes influunt uel infortunia. Can
cer enim iouis uirgo mercurij piscis ueneris sunt exahat oēs for
tunarum mercurij: que cum impedita fuerint et fuerint anguli in
natiuitate amittet natū notitiam et erit amens uel demoniacus
cuius uero nature prefuerit bene locatus mercurius erit acutus

7 habebit elloquentiam super cogitationem eius. baly astologus
in capitulo quarto de naturis planetarum. Mercurius est signi-
ficator inquit 7 gubernator sexti mensis ab infusione spermatis
7 in illo tempore quo est dominus 7 gubernator creature mone-
tur creatura ei se transuoluere in vtero 7 tunc ponit deus fortitudi-
nem 7 motum in manibus 7 pedibus suis et i eius lingua sensib⁹
et auditu. In reuolutionibus annorum mundi habet magnā 7 ve-
ridicam significationē super tenentes officia domini et regni et
in redditibus ac mercantijs. Ptholomus inquadrupartito. Cū
fuerit mercurius in aliqua inquit domorum saturni 7 ipse mer-
curius foras in esse suo dat bonitatem intelligentie vel cogitatio-
nis penitus in rebus radicalibus vel principijs artium. Et si fue-
rit in duobus signis martis dabit fortunam 7 acuitatem per-
fidie vel bonitatem subitae elloquentie 7 formos locis duobus. i.
scorpione est: 7 arietē.

Commentator. Cuius nature prefuerit inquit Mercurius
erit acutus 7 addet ei subitam elloquentiam 7 maior erit eius pru-
dentia ex auditu ad intelligendum q̄ ad aliquod meditandum
esse igitur eius in signo calido 7 sicco eriget hoc ad velocitatem
7 agilitatem vbi incorporatus fuerit fortunex planetis 7 stellis
fixis idest cū tanta festinatione intelliget q̄ prius intelliget q̄ au-
diat 7 videbitur ei quandoq̄ intelligere cum tamen non intel-
ligat. Et cum occurrerit signo temperato declinant. Ad fri-
gus 7 humiditatem figet animum eius in quo intromittet se 7 as-
sidue erit in illo: locus autem eius in arietē dat sibi accendi pro-
pter quod adeptus est ex marie de acuitate 7 agilitate. Sed non
est ita in scorpione propter naturam eius humidam: que fran-
git naturam planerae. Inde vero cum fuerit in nativitate alicu-
ius Mercurius in capricorno vel aquario: intelligunt illi: ut exer-
ceat se in scientijs quia hoc experiri sunt sepe 7 non decepit eos
vñq̄ p̄ mercuriū 7 fortunam eius 7 affirmationē in angulis:
ac p̄ fortunā 7 infortunā eius in nativitatibus: Sciatur loquella
nati: vel si est mutus: 7 sciatur si erit expeditus in ratōe sua vel nō
7 sciatur nescietates ac turbationes eius: 7 suū scire. Stelle mer

i inq

curij opus ē ī maiori parte desiccare: ⁊ equaliter humectare in q̃
busdam enim horis desiccat humores: eo q̃ nūq̃ a calore solis
nimis elongat. In quibusdā aut̃ humectat: eo q̃ eius locus su-
perest lunari sphaere: que terrae p̃prior existit ⁊ in hor̃ qdē vtro-
q̃ eius alteratio est festina. ventor̃ ⁊ hic autor existit ob hoc q̃
eius motus circa solem citius habetur. Venus est naturar̃ ad se
p̃pagandū naturalissimū incitamentū muliebriū qdē naturae
frigida: ⁊ humida: mollis: mobilis: rorans: vegetans: blandiēs:
ac tēperata: cuius nimix naturā plinius docet libro altero: capi-
te octavo de natura siderū errantiū Joui proxima: mercurio dē-
stans piscibus ascendētibz virgine descendēte: solis obsequio
in tanto domina siue meliori hospitio libra cū infans nascitur ab
aduersantibus illibata Infantē tunc natū fore influit vigilē agi-
lem allacrē hūlarē ingemiosum ornatū nitidū lasciuū cantilenariū
amantē ridentē benignū audacem: quippe q̃ tamen audacia ma-
gis ex naturali est passione q̃ ex planeta ludis coreis corporis
ostentatiōibus ⁊ similibus p̃stantissimū quā quidem p̃stantiā
veneris aduersarij. minuūt magis vel minus vt in capitulo legi-
figure que ostendit natum amorē mutuū cū mulieribus habu-
rum apud habzabā hebreum de natiuitatibus. Alii astrologus
in capitulo quarto de naturis planetar̃: Venus habet magnam
inquit significationem in nutritione natoz infantū ⁊ sua fortuna
quoniam quando vincit ⁊ habet dominū in aliqua natiuitate ⁊
fuerit ī eadem natiuitate apparibilis ⁊ firma ⁊ apparentiū demō-
strationū: Et ille natus multū fortunatus magne fortune multe
substantiae magnarū diuitiarū bone fame alii nominis lau-
dat. ⁊ Amabilis. Venus ī ariete ⁊ eius ascendens in codez na-
tum inclinat delectari in videndis rebus famosis eo q̃ visus sit
in capite quod per arietem representatur. Venus autem in leone
facit mulierū amatorem quia leo habet cor. vbi est sedes cupi-
dinis. Irretimunt enim amore cito quibus nascentibus. venus
fuerit in leone seu luna venerem vehementer aspexerit ⁊ qui ea-
dez complexionē sunt p̃diti. Slegmatici in quibus dominatur
puuita nūq̃ mellancolia in quibus atra bilis. vix quidem ca-

piuntur. Sed capri nunq̃ dillabuntur. Cum sanguineus deuincit sanguineum leue iugum est suauē vinculum similis namq̃ complexio mutuum creat amorem: huius preterea amoris suauitas spem et fiduciam prestat amanti. Cum autem collicus collicū illaq̃at intollerabilior q̃dem seruit̃ vicissitudinē quidem non nullam beniuolentiae in hijs facit complexionis similitudo. Sanguineus ille bilis humor crebra illos turbat iracundia. Quando sanguineus collicus aut. cōtra propter suauis simul et acris humoris commixtionem alternatio quedam prouenit et gratiae voluptatis atq̃ doloris. Cum sanguineus mellancolicum ligat nodus perpetuus est non miserrimus. Sanguinei quippe dulcedo mellancolie amaritudinem temperat cum vero collicus illaqueat mellancolicum. tum pestis est omniū perniciosissima. Accutissimus adolescentis humor lenioris viscera passim illabatur: est mollis flamma medullas. collera ad iracundiam incitat cedesq̃ prouocat. Mellancolia ad merorem et perpetuam querimoniam Is sepe idem qui philidi didoni lucretio amoris est exitus. Slegmaticus autem seu mellancolicus adolescens propter sanguinis et spirituum crassitudinem capit neminem egrotant Illi diutissime In quorum natiuitate venus in domo fuerit saturni vel saturnum lunāq̃ uehementer aspexerit. contigit Item plerūq̃ ut qui cum masculis conuersantur quo genitalis partis stimulos sedent illis semisceant et ij presertim in quorum genesi venus in signo masculino et cum saturno fuerit vel in saturni finibus vel saturno opposita. Oppor-tebat autem aduertere genitalis partis illius incitamenta non irritū scilicet iacture opus. Sed ferendi et procreandi officium affectare: atq̃ a masculis ad feminas ipsum traducere: huiusmodi quodam errore ne farium scelus illud exortum putamus: quod in legibus suis plato tanq̃ homicidij speciem acerrime detestatur Scilicet non minus homicida censendus est qui hominem praeipit nasciturum q̃ qui natum tollit e medio audacior quidem qui presentem abrumpt vitam: crudelior autem: qui lucem inuidet nascituro: et nondum natos filios suos necat huiusmodi criminis Rei quoq̃ censendi sunt

qui meretricibus cōmīscantur namq3 id opus pariter irritum
est 7 homicidij accusandum Inde nulla lex homines efficacius
separet q̃ p̃sortis religiosi vt grecis vnitas: secularib⁹ ad sūmū
binitas hac meta posita: si qs celebs velit viuere: uiuat In pune
verum si deprehendatur: huiusmodi vite gen⁹: qđ in vigesimo fili
cet etatis anno ellegerit īquinasse scuerissime plectatur: que nisi
fiant hand esset vtinam vt est futurum q̃ in noni p̃sertim formi
cabitur adeo gens inimica q̃ in vnum centuz insurgent. hoc autē
cum erit victoriarum quantum anigamis vnigamisq3 sperandū
fit quis qui vel nunc non videat tam cecus est. Olim qui faciēda
huiusmodi vociferet sopbum quempiam coget necessitas: Quid
bi pro presentis etatis ratione paucula hec predixisse satis est.
Aenus in libra natum facit libidinosum quia libra habet veren
da: 7 sic de singulis artem iuxta est iudicandum. Cum autēz fue
rint venus: 7 mars in signis masculinis. Significabunt q̃ mo
dus innato coeundi erit secundum naturam: 7 si fuerint orienta
les significabunt q̃ mulieres erunt succi plene 7 libenter cū pue
ris coibunt: 7 si fuerint in signis femininis: 7 aspexerit ea saturn⁹
7 ipsi occultantes nati coitus erunt innaturales: 7 si fuerit femina
locus vero martis: 7 veneris masculinus 7 ipsi orientales: fugi
et viros 7 odiosa erit ei philocaptio puerorū 7 coitū elligz puella
ru3 Si vero fuerit locus veneris 7 martis femininus 7 ipsi occi
dentales: erit e conuerso. venus enim est principalis coitus cau
sa 7 p̃serti cum septime p̃fuerit que est doz⁹ cōiugij Cum er
go iuncta fuerit corporaliter saturno incitabit natum vt preferat il
licitum coitum anteriori Sed si fuerit saturnus orientalis nefan
de erit libidinis: Amplius si fuerit infortunium ex incorporatio
ne martis erit nefandioris. veneris stella propter sue complexio
nis temperiem ionem prozsus inoperib⁹ imitatur: p̃ter q̃ i ea
Jouis ordo p̃uersus est q̃ tepide quodāmodo. p̃pter solis pro
pinq̃uitatem hūmectat q̃tum luna Et hoc est propter magnam
sui luminis q̃t̃itatem Ideoq3 sibi vapores qui ex humoribus
terram circūdantibus ascendunt attrahit Scilicet veneris stella
est colore candido pulcherrima: maxīmaq3 nempe que sola vna

bras facit mane lucifer. Vesper i hesperus nominatur nunq̃ a so
le abest longius duobus signis subter eius circulum collocata.
Venus martem domat: redditq; homines fortiores. Quis enim
audentius q̃ amator pro amato pugnat: quippe quando mars
in angulis celi: vel secunda natiuitatis domo: vel octaua constitu-
tus nascenti mala portendit. At venus coniuuctione sua vel op-
positione vel receptione: aut aspectu sextili: vel trino martis com-
pescit malignitatem. Rursus quando mars in ortu hominis do-
minatur magnitudinem animi iracundiāq; largitur. Si autem p-
xime venus accesserit magnanimitatem illam a marte datam non
impedit. Sed iracundiae vitium moderatur. Itaq; martem do-
mare videtur. Mars autem venerem nunq̃ domat. Illa quidē
si vitae dux fuerit amoris prestat affectum. Si mars proximus
fuerit suo calore veneris impetum reddit ardentiozem. Ita vt si
nascente aliquo mars fuerit veneris domi in libra vel tauro pro-
pter martis presentiam: qui tunc natus erit necesse est acerrimis
vratur amoribus. Venus reni dextro dominatur Mercurius si-
nistro.

V Inhibilium Clarissimus oīum Sol: quem lumen ⁊ cā-
delam celi: gubernatorē mundi temporūq; factorē
astronomorum prestantissimus baly appellat mea q-
dez sententia naturae est cor celi decor: splendor eter-
nus: diei oculus: noctis contēptor: genij alūnus circuitus indefi-
ciens: radiantissimus: medius: igneus Siccus. Ideo ei p-
prius est estas Aux colorās cuncta maturās Ad sui naturā 30
diaci signa piscibus exceptis refferēs vniuersa amicoꝝ obsego
Hostiū disunctione Exultante arietē: torpēte libra: hospite leo-
ne: deniq; a reluctantibus expeditus anni dominus ipsum sic-
cum: tumq; cum infans oritur hominem: si vixerit: fore magni-
ficum influit fidum liberalem: prudentem: audacem: alioqui cor-
poris passiombus calidis febrī presertim: animi vero irae: cu-
piditati: honori Et similibus q̃ obnoxium. Sol Liceronis
sententia Dux est: Et princeps: ac moderator luminum re-
liquorum. Per eum fiunt planetae orientales: Et occiden-

dentales et per eum fiunt apparentes: et occulti per eum mouetur
omnis res se mouens per eum nascitur omnis res nascens cre-
scit omnis res crescens crescit omne folium: et maturatur omnis
fructus. Ipse est spiritus celi magnus cum eo vinificatur signa
et quodlibet signum quando est in eo habet maiorem super alia
signa: quoniam ipsum viuificat: et illuminat et dat ei fortitudinem:
et calorem. Ptolemeus manifestum est quidem inquit quod sub-
stantiae solis opus est calefacere: modicumque difficare cuius ope-
ris sensus, propter ipse caeteris operibus aptior est eiusque scientia
leuior, propter magnam solis quantitatem et manifestam repositum anni
mutationem Sol et enim quanto magis loco zenith nostrorum capiti
propior accedit tanto magis calefacit cum sol fuerit in medio celi
dominus anaubas et mars in quarto eius aspectu scilicet ascenden-
tis: et saturnus in angulo terrae cuius ascendens sit piscis: pessim-
um est testimonium et timenda est violenta mors praeterea cum
sol fuerit in alicuius natiuitate ubi fuerit luna in natiuitate altera
et fuerit luna: In natiuitate prima ubi fuerit sol in natiuitate secun-
da fueritque ascendens unus in sextili aspectu ascendens alteri-
us vel in trino aspectu firmabitur inter illos dilectio: et signum hobe-
diens alteri erit fortioris dilectionis: et maioris inclinationis. hinc
ut plurimum est: quod interdum domine seruorum capiuntur amoribus.
Amplius vicissitudinem amoris inter illos precipue esse
astrologi arbitrantur in quorum genesi luminum solis et lune com-
mutatio fuerit videlicet si te nascente sol in libra: luna in ariete me
autem nascente sol in ariete luna in libra aut quibus signum idem
que planeta: Similiter ascenderit: aut benigni planetae similiter
angulus orientis aspexerint: aut venus in eadem natiuitatis do-
mo: eodemque gradu fuerit constituta. addunt platonici quorum vi-
tam demon idem aut certe similis ducat: philosophi vero morales: com-
plexionis: nutritionis: eruditionis: consuetudinis: consilij simili-
tudinem similis affectus causam esse volunt. Denique ubi causae
plures concurrunt ibi vicissitudo vehementior repperitur. ubi
omnes illic pythiae daemonis: pilladis: et borestis recurrunt af-
fectus Dionysius Areopagita in libro de diuinis nominibus

ex hierothei mente. Amorem siue diuinum siue angelicum: siue spiritalem: siue animale: siue naturalem dixerimus. In siuiam quandam intelligimus comiscentem q3 virtutem: que superiora quidem ad inferiorum prouidentiam mouet: aequalia rursus ad sortialem sui inuicem communionem conciliat: ac postremo inferiora queq3 admonet: vt ad potiora: sublimioraq3 puerat. Amor est auctor omniuz 7 seruator. Solis: quod Marcū Tarroneū in septenarij numeri consideratione preterijt septē patent pprietates: luciditas: caliditas: rotunditas: mobilitas: aeternitas: magnitudo: 7 productio. Sunt qui octauam addant: generationem. Quod sane neq3 verū ē nec verisimile: quoniam producere: non generare solem ipsum certum ē quod 7 vocabulum ip3 declarat. Sol dicitur quia solus fuit ē 7 erit: nunq3 igit generauit. Generare enī alios ē ad sui speciem ppagare. Ita animalia que absq3 copula nascuntur: non generari. sed produci a sole vtiq3 ipso diffinimus. Sol cum in prima fuerit facie arietis: que est facies maris: Ille tunc natus erit potens valens dominator diliger arma 7 interfectiones: equos 7 bellicosa queq3. Et si fuerit in secūda facie: non ardens adeo erit in prelia erit bene fortunatus 7 laudatus. at si fuerit in tertia facie que est veneris iam inclinabitur ad molities perdit diliger mulieres 7 cum eis magis q3 virum deceat conuersabitur. Soli 7 lune oculi dedicantur. Vernies nascentis inquit maris in die oculum dextrum sol iudicat: luna sinistrum in nocte econuerso: femine vero in die nascentis dextruz luna Sol sinistrum iudicat nocte econuerso. Ptoleomeus antez siue maris siue femine siue die siue nocte nascētis oculum dextrū semper ascribit soli: sinistrū lune. Preterea sol cor cum cerebro habet luna pulmonem 7 stomachum.

Mars est ventorum impetus igneus fulminens nocturnus destructor iracundus 7 bellorum auctor acuto quasi sole obtusioie exultante capricorno hebetē cācro hospitib9 ariete seu scorpiōne aduersante nemine anni dominus nascentem tum si vixerit hominem fore influit bellicosum impiū intemperatum versutum fallacem prodigum audacem temerarium ac multi discriminis

mars effectus est vtiq; quo animorum feruor excitatur. Ideo
martem quidam berculem vocant Ardentis enim ignea solis vi-
cinitate binis fere annis conuertitur. Huius item ardore et rigo-
re saturni sydus quasi ambobus interiectum ex utroq; tanq; te-
peratur. Si Mars vel Saturnus cum infans nascitur non for-
tunatus fuerit: Testimonium ideo malum erit. Mars impe-
dimentum in duobus luminaribus est Cum fuerint duo mali a-
scendentes ante solem Et post lunam et unus sit in oppositione al-
terius videlicet Sol in oppositiōe lunae et econuerso. Sol enim si-
gnificat oculum dextrum: Luna vero sinistrum Inevitabile est
q; natus non amittat vtrūq; oculum cum fuerit significator In
nati natiuitate hoc modo. Stellae autē nebulosae sunt hae atho-
raie geminorum caput: Et locus in quem cadit aqua quam
fundit aquarius: et guttae leonis et aliae quae mixtae sunt non
lucent.

Mars principalis est vulnerum causa et cicatricum. Cum
fuerit mars in ascendente erit in facie vel nati capite signum.

Mars dominium habet super aurem sinistram Renes Ae-
nas Ac testes.

Mars cum iunctus fuerit domino ascendentis corporaliter in
leone et non fuerit marti in ascendente aliqua dignitas nec fuerit
in octaua fortuna Natus ille cremabitur. Cum autē fuerit mars
corporaliter iunctus capiti algol Et non aspexerit fortuna gradū
occidentem Et dominus ananba luminarium oppositus fuerit
marti Vel in eius quarto aspectu Nati caput truncabitur. Si ve-
ro luminare fuerit in medio celi suspendetur Et si fuerint mali a-
spicientes se a geminis Et a pisce abscedentur Nato manus vel
pedes praesertim si fuerit mas vel saltem vulnerabitur in manibus
brachijs Aut pedibus. Geminorum signum brachia regit piscis
pedes.

Cum mars centrum tenens domi suae ex tetragone respexe-
rit saturnum cum mercurio ad centrum Luna super eum veniente
plena. In genesi diurna significat natus: si vixerit: fore ebriosum
crudelem sacrilegum ac lenonem. Amplius octaua domus est

mortis significatrix Et ab illa domo sciatur quo pacto qua cau-
sa qua egroratione morietur natus naturaliter vel violenter. Si
morietur diues vel pauper: et quod magis mirum est: Si morie-
tur in patria vel extra patriam. Quocirca prestantissimus astro-
nomiae professor baly in libro de iudicijs astrozum In quinta
partis capitulo septimo de octaua domo et suis significationibus
carta octuagesima. Quando dominus triplicitatis domus mor-
tis fuerit Inquit fortunatus et foris: natus morietur. In diui-
tijs Et honore Sed si fuerit infortunatus cadens et peregrinus
moriatur mala turpi et manifesta morte. In dedecore ac igno-
minia.

T Verum autem si fortuna aspiciat gradum et sit presertim ipsa for-
tuna. In octauo remouet malam mortem. Sed morietur natus
ex morbo calido in capite et hoc ideo si fortuna sit in gradu inter-
ficiendo vel octauo Si luna cum marte aliquod aquaticorum te-
nuerit Infortunius significatur per aquam calidam. Si aliquod
igneorum per ignem futurum significat. Si aliquod acreorum
per sanguinem. Mars autem posse quod habet mars in absci-
dendo vitam est quando fuerit in arietem in diurnis natiuitatibus
super terram et Saturnus cum fuerit in capricorno super terras
in natiuitatibus nocturnis. Quando Mars aspexerit solem
per oppositum Aut per quartilem aspectum. In die vel Satur-
nus in nocte de signo peregrino et non habent aspectum alicuius
fortune Significat quod parentes natum abhorrebunt et exheredi-
tabunt ipsum. Et si magis infortunatus fuerit Sol: expelletur
ex parte patris. Si luna ex parte matris. Et si infortunatus erit
uterque: ex utroque fiet expulsio. Rursus in quarto de planetarum
naturis baly.

Quando Mars dominus est alicuius natiuitatis inquit et non
habuerit aspectum cum Ioue: aut venere: Interficiat ac destruit:
et damnationem nati significat: eritque modice nutritionis. Martis
stella proprietatem habet siccandi eiusque nature vis est combu-
rere et locum iuxta solem tenet. Stella autem ut in secundo de mun-
do Aristoteles. Densior est pars celi diffiniuit.

Mars et Venus pudibundis viriisque sexus distantur Mars bi-
le habet. ¶ Jovem nostra sententia salutare: genialem pium tem-
peratum: verum benignum aggressa si ad eum perpendiculari-
ter sit recti linea bene locata luna retrogrado Marte: Saliente ca-
cro placato capricorno hospiribus piscibus vel sagitario obno-
xio nemine cum infans nascitur siderum dominum tunc natum ho-
minem nunciamus fore sanguineum temperatum: letum: facium
foelicem gratum: ornatum amicabilem longevum: aucupium: et ve-
nationibus gaudendum. Amplius considerandum. Idcirco est
capitulum figure que ostendit natum: multas possessiones habi-
turum: et reliqua que in fluxum a Jove habent: ut in libro conti-
netur habrae hebrei de natiuitatibus. Interea sciendum est Jo-
vis terminum esse in ariete ab arietis quidem capite usque ad finem
sexti gradus eius: terminus autem veneris esse in sex sequentibus
gradibus tamen si Jupiter fuerit in principio sexti gradus arie-
tis non iure dicetur virtutem habere in termino veneris subsequen-
te. Sed in suo: et sicut intervallo non distat terminus a termino:
Sic nec signum a signo. Nam Jovis circulus gradibus distin-
guitur. Idcirco mihi notanda esse videntur Ptolemei verba di-
centis. Omnis planeta ante initium alicuius domus existens:
minus quam quinque gradibus ab initio distans quasi in illa domo
existens est siue principium illius domus sit in initio signi: siue non
Intelligendum autem est predictam distantiam quinque gradibus
equalibus esse: et non amplius considerandam: preterea scien-
dum est planetam cum est in alicuius domus principio: maximae es-
se virtutis: quanto autem ab ipsa domo magis elongatur tanto
minoris est virtutis. Cum autem est in proximo gradu post exitum
domus parvae est potentiae: et cum in secundo gradu est post exi-
tum domus adhuc minoris potentiae: et sic paulatim eius poten-
tia minuitur crescente distantia ut in quarto nullius sit virtutis.
Opus autem fortitudinis stelle Jovis est temperatae comple-
xionis. Locus namque sui motus medius est inter saturni frigidi-
tatem et martis feruorem. quapropter in simul calefacit: et hume-
rat et quoniam eius vis magis est calefacere ipseque super alios

per celum vehitur auctor est ventoz qui res oriri faciunt vt sunt
zephiri. Si cum infans nascitur fuerit iupiter in loco martis: erit
viri coitus ac mulieris iuxta leges: Sed si mars solus presuerit
nō aspiciens iouem: erunt eoz cōplures coitus non secundū le
gum precepta Iupiter dictus est vt quidam volunt quasi iuuās
pater De ioue quorūdam ē opinio q̄ in zodiaco: nisi alius esset
planeta preter Iouem cum calore videlicet ⁊ luce solis p̄ solis vi
ces Solis noctis viribus remotis: homines nō essent nisi violē
ter mortales. Quando iupiter fortis foelix: ⁊ firmitus est in natiui
tatibus fortuna: ⁊ nati nutritio adimplebit: ⁊ si fuerit deiectus in
natiuitatibus: vel dānatus deterioratur nati fors: ⁊ eius vita. per
Iouis demonstratiōē: ⁊ fortitudinem in nono mense a cōceptio
ne creaturæ: liberatur natus: ⁊ exit ad mundū. Iupiter domini
um habet super epar latera pulsus: ⁊ sperma. Saturnus plane
tarū altissimus frigidus instar terrae naturaliter siccus accidenta
liter humidus: dextrim⁹: lēnus primū mobilis: ⁊ naturae arbitrio
de altero in alterū esse inferiora oīa mutans: adeo malignus est:
vt benigni iouis coniūctione nisi cum ipse iupiter est anni domi
nus ⁊ in optimo suo esse debilitato ipso saturno placari non pos
sit: quae tamē saturnina malignitas sit syderi q̄tū libet benigno
coniūcta prorsus adimi est impossibile anxietatū tristitiarū: ⁊ lon
garū infirmitatū est sydus simulatur mellācoliae: Quare infante
tunc natū cum dominatur fore influit mellancolicū malignū In
foelicē furē alioqui agriculturæ ⁊ rerū similiū studiosum magis
q̄dem vel minus. Secundū q̄ a planetis reliquis aduersat magis
vel minus q̄bus tū aduersariis paz sua malignitate preferi euz
est ani domin⁹ obnoxiiū puto. Saturni stella scdm operis sui par
tem maiore in frigidat sua q̄ maxima frigiditate pluries siccatur q̄
humectet. Frigiditas eius maxima est ppter magnā eius a sola
ri calore distantiam humiditas parua ppter eius elongationez
ab humidis vaporibus quos terra emittit. Vex aut si saturnus
in aquario fuerit ⁊ mars in ariete hora reuolutionis anni per dies
⁊ noctes pluuiarū multumdo descēdit. Si sagittarius ⁊ gemini cū
suo ifortunio saturnū ⁊ martē habuerint Māniā demonioz q̄
visionē significant. Amplius si saturnus est in quarta vel eam ex

opposito respiciat: ipsaq; terra fuerit pariete tunc natus obruet
si aquatica aqua submerget. Si saturnus vel mars tunc fuerint in
saguario ab equo psteretur. Si dominus septime tunc sit in nona
vel tertia: et infortunij eum planeta respexerit a loco alto cadet. Si
sol super terram fuerit in angulorum quopiam adunatus saturno: vel
ei oppositus vel ex quadrato eum suspiciat. fortunae planeta cum
nemine respiciente cecitate natus laborabit. Mercurius autem in sex
ta dominus prius est testimonium et verum si luna sol vel saturnum aspi
ciat sic se habentes. Saturnus splendi dominat. hermes aure de
xtram in die nascentis siue maris siue femine saturno ascribit fini
stram ioui nocte et prius. ptholomeus semper dextram saturno finistram
ioui ascribit. Alibi hermes nascens in die marti dextram finistram
veneri siue mas siue femina fuerit ascribit nocte et conuerso et reli
qua que habet a hebreis in libro denatiuitatibus memorat prius
quam alicuius nati genesis pferatur veli consideranda. Qualitates in
super anime nati si quis acutus nosce voluerit capitulum consideret ter
tium decimum de qualitatibus anime nati claudij ptholomei in qua
dripartito et quartum decimum de impedimentis anime nati. De plane
tis ideo in comune dicere reliquum est: quod eorum duo sunt genera pri
cipalia Masculinum scilicet et femininum cumque planetarum penscula
te diligentissimeque consideratis viribus proprie femina vis ex
humida constet substantia eo quod talis qualitas in feminis generali
ter inueniatur et reliqua qualitas in maribus proprie semper reperi
atur ab antiquis sapienter dictum est lunam et venerem quibus multum
inest humiditatis feminas esse Saturnum autem solem iouem ac
martem masculinos. Mercurium autem quoniam in utroque ge
nere societatem habere comperuerunt cum pmasculine esse nature vo
luerunt. Dixerunt preterea planetas masculinizare et femini
zare secundum figuras que in sui cum sole collatione formantur. Nam cum
ipsi solem precedentes orientales sunt masculinos. cum vero so
lem sequentes occidentales fuerint femininos appellauere eade
etiam secundum figuras quas in horizonte formant genera diuersimode
habere perhibentur. Cum enim in locis fuerint que sunt ab ori
te usque ad celi medium vel ab occidente usque ad oppositum
medij celi sub terra sunt masculini eo quod cum sunt orientales ea mo

in parte unde ventus spirat qui vocatur assabe: In duabus aut
quartis reliqs sunt feminini. Ideo qm parte illa obinēt a qua p
cedit adabor. Ampli⁹ qm duo sunt spacia ex qbus tēpus efficit
quoz alter dieſcē qppe q masculinizat pp calorē ⁊ vi eius effica
cē. Alter vere nox est q femininizat pp illius humiditatē ⁊ getē
lunā ac venerē nocturnas solē aut ⁊ ionē diurnos dixere. Mer
curiū aut vtriusqz naturae sociū fecere eū in oriēte diurnū in occi
dente nocturnū indicātes. Infortunā aut virāqz sup hos duos
diuisere pter q hoc nō naturaliter. sed p cōtrariū fecerūt. Nam
cū res cū similes rebus quarū cōplexio idonea ē cōmuscen^t ea
rum valitudines meliorant. Cū aut res dissimiles cōmuscen^t re
bus destructib⁹ minuunt eoz ne cumentū. Ob hoc ergo satur
nū: q inſrigidat calori diei marē vero q siccāt humori noctis dis
simulauere. Sic vtriusqz negociū tēperat effectu cōtrario. plane
tarū aut qn sit quozūcūqz dominiū si scire lector voluerit baly m
astronomiae pſessorē clarissimū in octaua sui operis parte d stel
larū iudicijs qrtō capitulo cōsulerē nō dedignet. Amplius Sa
turnus scdm quosdam dicit^r quasi saturnitatis numen ⁊ hoc for
sam ideo pp id q in saturnini syderis ascensioe iacta vt plurimū
semina sterileſcūt. Sūmū oīum sydus saturnus: Ideoqz mini
mum videri plinius profiteatur a parte sinistra girant omnes pla
netae excepto saturno q semper in parte gradis dextra preceps
signiferum pergens annos triginta. Saturni stella est valde fri
gida ideoqz mortifera est enim pſpicietas mortis frigiditas. For
tanā preterea ⁊ nati mores ex Saturno ⁊ planens reliquis p
fluentes Si liquidius scire lector voluerit consideret capitulu
nonum baly in parte quarta de astroz iudicijs quod sequitur
particula significationū triplicis ascendētis quaz sequitur
capitulū decimū In sciendo partes ascendētis ⁊ eius iudicia.
Deinde sequitur caplin vndecimū. In scda domo ⁊ suis significa
tiōib⁹ qd sequitur caplin 12^m. In sciendo fortunā substētie. Deinde
caplin sequitur 13^m. In 3^a domo ⁊ suis significatiōib⁹ qd caplin se
quit^r 14^m. In qrtā domo ⁊ suis significatiōib⁹. Deinde 15^m. In sciē
do statū pſis ⁊ 16^m. In tēporib⁹ ipedimētoz parentū nati atqz
decimūseptimū. in qnta domo ⁊ suis significatiōib⁹ i sciēdo statū

filiorum: quod sequuntur quedam particule. v3. Insciendo tēpo-
ra qbus filij habebuntur. Itē in tpe quo natus habebit filios 7 i-
sciendo numez filioz. Deniq3. xvij. caplin sequit i aphorismis
cōiunctis ex multis libris ad hoc necessarijs qđ significaciones
dñorum sequuntur triplicitatis quintae domus: 7 ibi perficit q̄r-
ta pars libri in iudicijs stellaz 7 est finis quintae domus 7 signi:
Que sic stricti egdem volui memorasse vt qlibet que iccirco op-
portuna sibi fuerint faciliter possit inuenire. Simul ne gloriā sub-
riperez alienā Interea p̄cipue notādi sunt aphorismi necessarij
in natiuitatibus: 7 questionibus: atq3 aspectus existētie planeta-
rum qppe que vim maximā prebent in natiuitatib⁹. Atq3 itndē
dixerim de planetaz capitulq3 7 caudae fridarijs: 7 significatiōi-
bus qñ fuerint in radice natiuitatis in vno loco: 7 in reuolutione
āni in alio: 7 de significationibus applicatiōis āni ad loca in qb⁹
fuerūt planetae in radice: atq3 de reliquis p̄terea significatiōib⁹
que idem autor in sexta sui operis parte de stellarū iudicijs p̄ acu-
te interpretatus est. Interea in ascendente aquario mars mercu-
rius venus in secūda sol in piscibus in quinta: luna in geminis i
septima Jupiter in leone in nona: saturnus in libra hanc genesis
Julius firmius constanter dicit significare viz: qui mirabili pol-
leat elloquentia: 7 qui celesti ingenio ad oia arcana diuinitatis ac-
cedat. Cū hactenus de anno 7 relijs sine quibus p̄fecte res na-
talis absolui nō poterat cōsideratiōibus, p̄ fruct⁹ n̄ri enucleatio-
ne i quo nat⁹ ē infans q̄ apud plurios iccirco astronomos suū or-
dine qđ inueni m⁹ mēbrari qñ cōpnsuerim⁹ cōsequēs est vt de
mēse nōnulla iccirco parit̄ afferam⁹. In p̄sideratis tñ relijs circa
genesis cōsiderādis: fan i falibile i dicē n̄ affirmo. vez supiorib⁹
inferiorib⁹q3 cū suis oib⁹ autorib⁹ p̄ficulate qđ cōsiderādis.
Raro nos ifantis fatū lucigera astrologia mediāte latebit: qppe
quā olim adeo merito ē venerata vt ea qui p̄diti erant deos exi-
stimaret antiquitas. Nostrae vero acutis homines. De illis
loquor: qui inter omnia 7 nihil sciunt: obrectatores: delatores:
mendaces: 7 iactatores: qui si vel tantillum ediderint: quod ab-
strusum esse sibi videatur statim perstrepunt: statim inflantur
statim alios ferre non possunt: canina velut rabie mordaces:

et blacterones horum ora tamquam canum quibus sic innatum est: ut non per
veritate. sed pro consuetudine latrent. Saxis non verbis essent ob
rundenda. Illa ut liberales reliquas artes floccipendunt. hanc
equidem cum primam puto quam communiter posthabita est astrographia
secundam quoniam nostra tempestate: complures vani loquaces vide
ri mallunt: quam esse astrologi ostentatores fustes tenebrosos excellen
tius artis abusores. ternamque liberi arbitrij que prevaleat. non ne
cessitant. Sed inclinant astra. Ideo que de generibus afferemus
sed saepius menstruati fati audientia detegantur. Interdum tamen
mutantur libero arbitrio nostro prevalete. hinc est: quod valde scien
tiam inclinationum astrologorum conducere nobis existimavi: quippe hac
quasi egide possumus quos astra nobis inferunt ictus. perpulsa
Sequitur nunc ut de solis cursu praeteris ab homero aeterno car
mine laudari. Necirco ideo primum tractem? quod ipse celestis corporis
sereni: serenissimum decus videtur. Incipientes ab anni tamquam em
bryone martij mense: quippe quem mensium omnium primum esse de
bere haud est obscurum propterea anni ordinatorum ratione mul
tiplici considerata: quam hoc in loco longissimum esset recensere atque
neque presentis id est speculationis: Quintum ab illo quintilem
sextum sextilem nominavere. Martium itaque primum mar
ti Romulus genitori suo dicavit: et ab eiusdem nomine martium
ipsum appellavit. Escophoria antiquus populus a ferendis ramis
vocitata martij mense celebrabatur: quem Christiani quasi mores
solenniter ut plurimum martij mense paladios ramos ferentes vide
tur imitari. Martius capitis sibi signum in quo anni est reolutio
arietem vendicant cuius quidem maxima vis est in capite. Cum ita
que sol in anni reolutione habuerit posse ac testimonium in illo an
no et fuerit liber ab infortunis significat meliorationem tunc nati in
substantia et bona itinera et si cum hoc fuerit in aliquo angulorum
ab orbis quasi capite regia maiestate testimonium est lucri. como
di et honoris sibi vendicandi et cuiuspiam forsam civitatis vel secte
sive societatis caput erit. Sed si planeta fuerit infortunatus acci
dent nato a regibus tristitie et labores maximeque si sol infortuna
tus existens in quodam angulorum Interea quam huiusmodi. prime se
quentia in pluribus veteribus repperi codicibus variis repositibus

varijs manib⁹ litteris cōmēdata. negligentia nihilomin⁹ euīq³ di-
tūritate obscura: uolui nō eo qdem qm̄ iccirco rationē vndiq³
argute cōsideratā uiderē. S³ ne in sua presertim professione liber
sit hic noster sincopatus in lucem ferre: opere pzenū a semimar-
tio vel circa in kalapulis silicet sub celesti aricte natus erit nō di-
ues: nec pauper cito irascetur cito nisi maledice sibi respōdeatur
placabit doctrine cupidus: et eloquētie: cellari: varijs: mobilis: et se-
stini animi erit. fortunis multiplicibus: maxime ppter feminas:
afficiet mendosus per indeq³ erit incredulus. magna pollicebit
parua perficiet. ad magna rerū momenta satagentē animū habebit.
negociū aut: rei q³ perfectio ab eius lōge cupiditate distabit
aucupijs piscationib⁹: et venationibus gaudebit. fornicator erit
et damnum patietur: pro amicis scādalizabitur: ab inimicis infidi-
abitur: ab affinib⁹ calumniabit. ex pluribus mulierib⁹ filios ha-
bebit. Sed primogenius nō erit lōgenius in tribijs sentiet lesio-
nē: e quadrupedibus discrimen patiet. ab equo prosterne⁹: et ci-
catrizabitur. si ante trigessimū tertium annū vxorē duxerit multum
eius cōditio degradabitur. ppter agnū suū luore: et linibus
afficietur. per vxorem scandalizabitur. genez: et nurū videbit: et
per inde ad celebritatē exaltabit. ex proximi infortunio et morte
ei res augumētabit. alienis laboribus gaudebit. de aduersarijs
vindicabit. egrorations patietur. vnde si euaserit: testimoniū
ex cōstellatione habet uiuendi annos octuāginta duos: et mēse
dimidiū si deo placuerit. Sub eius aut signo nata puella erit ira-
conda: inuidā mendax: nubet. Sed virū suū relinquet. et alij ad-
herebit meliorē si vixerit fortunā recuperabit. Signū habebit in
facie. siue in capite. Mater filiorū erit. Sed primo genit⁹ dū nō
vivet. Mensibus octo ab annis trigita grauē egritudinē patiet
vnde si euaserit: Testimoniū ex cōstellatione habet non breuis:
neq³ longissime tamē vite future. preterea tūc virū q³ sex⁹ na-
tis martis dies. et saturni erūt meliores. iouis vero malis. Reliq³
messi. Itē tūc nati in hoc maxime arietis nature sunt relatiui: q³ si-
cut frequēter arieti recidit: et crescit lana sic isti frequēter propter
eorum instabilitatē amissis suis bonis. aliena recuperant. in hoc
mense sit vernū equinoctiū. Marcij dies peculiare quod dicitur.

di
q3
der
nar
dei
caur
s: 7 se
mas:
cebit
abe
ibut
crit
idi
ba
ho
ci
um
us
r
e
s
u
le
ra
d
m
o
t
e
v
a
i
r
c
v

tur eiciaci .videlicet primus intrante mense: 7 quartus exeunte .
alibi repperi martij mensis infelices esse quartūdecimū: 7 sic suc
cessiue vsq3 ad decimū nonū. Martiū sequit aprius ab apiendo
quasi apilis nominatus: mensis quidē florifer frondifer pulchz
pulcherimus ipse orbē ubiq3 reddens. tūc oīs ager tunc oīs
parturit arbor Tūc frondēt silue tūc formosissimus annus: canit
poeta. Ad aprius præterea hilaritatē accedit q3 celū nubibus du
dū obductū 7 mare quod quasi clausū fuerat nauigantib9 terre
q3 verna temperie plantarūq3 passim aperiunt germina

Apriem qdam a spuma nominatū volunt quam greci αφορμη
vocat. vnde venus αφορμη dicitur q3 ex spuma orta creda
tur. ex venere natū aiunt enēā: qui veneri matri apriē non sine ge
niali ratione deuouit. Sic factū est: vt primi duo anni mēses mar
ti: 7 veneri geminis tanq3 vrbis principibus dicati fuerit. Apri
lis mēse mulieribus pcedētib9 venereis frondibus coronatis
olī sacrificabant. Hic mensis ab egiptijs pharmutius appellat9
hoc mēse: q 7 cronicus olim est nominatus a sesqui vel circa ad
seminau sol tanq3 serenat Itcirco prestantissimus baly astrono
mus. Quādo sol inqt ē i tauro in reuolutiōe: 7 habuerit testimo
niū 7 posse in āno: 7 fuerit liber ab infortunis sup terrā 7 aspexe
rit ascendēs habebit qd videre cū regibus: 7 vilitatē ac lucruz
7 si fuerit ifortunatus significat q3 attingēt eū pene tristitiae 7 la
bores ex parte regū: 7 si cū hoc fuerit in aliquo anguloz peius 7
affixius erit. Rursus tanq3 sole lustrāte natus litigiolus erit 7 au
dax que facere voluerit pperabit libēter amicis sua bona cōmo
dabit Fracūdior i adolescētia 7 iuuetute ac peregrinus erit suos
enim relinquet 7 cum extraneis viā ducet 7 ad ministeriū bonuz
pueniet ānū circa vigesimū quartū secūdari sibi fortūa incipiet
p mulieres dirabit vxorē q destinata ei fuerit nō ducet sed aliaz
de qua ad aliū sit sermo habitus: officiosus erit: alioqui beneficio
rū inemor erit 7 i grat9 aliud dicer: 7 aliud faciet inimicoz suoz
victor erit canis nihilomin9 morsu ledes. p mulierib9 scādaliza
bit: ac tristitiā multā patiet ab eqs moerū ac detrimētū hēbit ab
aq3 disciū patiet āno. 3. vl circa grauit egrotabit veneno nisi ca
uerit turbabit. vii si euadet anno. 33. vel qrtio seu circa fortunis
babū dabit 7 exaltabit ad dignitatē ac lōgeu9 erit si deo placuerit

Eodem tēpore puella nata officiosa erit ⁊ laboriosa: alioqui lin-
guae erit perulantis ⁊ mēdacis. Quicquid facere conabit faciet:
pudoris infamiā parietur parentū bona possidebit: Vex diu ꝑ
pterea cuꝫ aduersarijs litigabit. Ab ānis q̄tuordecī in meliores
pres perueniet: plures viros experiet: ⁊ liberos habebit: ad lo-
ca ignota transferetur: plures ad eius consilia confluent mulie-
res: a quadrupedibus ledetur multū egrotabit: ānos viuet sexa-
gita vel circa si deo placuerit gemā ad digitum ferre iuuabit. Lu-
nae dies ⁊ ionis vtriusqꝫ sexus tūc natis vt plurimū sunt melio-
res: dies vero martis mali. Reliqui autē melli. Aprilis peculia-
res dies duo sūt eiciaci: vndecim^o scilicet ac duodecim^o: alibi de-
cīmū in foelicē esse legi. Rursus alibi sextū q̄ntūdecimū: ac vige-
simū. Item alibi primū aprilis diem in foelicē ⁊ peculiariter esse
iuueni. Aprilis dies habet horas. xiiij. hor. decem. Maius siue
a maia mercurij matre: siue qꝫ Romulus populuz. ro. eo mense
in maiores dimiserit ⁊ iuniores siue ab aetate maiore deinde qꝫ iu-
niore iunū mallis appellare in mensū ordine tertio nature quo-
qꝫ mibi liber ratione locare. hoc mēse a dimidio nēpe vel circa ad
sestium geminos ⁊ phebus ipse amplectit. Iccirco haly: Quā-
do inquit sol in reuolutione fuerit in geminis ⁊ habuerit testimo-
niū ⁊ posse in anno ⁊ fuerit liber ab infortunis ⁊ super terraz ⁊
aspererit ascēdēs vel signū applicationis. Significat icremētū ⁊
bonū in societate ac enutritis ⁊ forte plez habebit. Et si fuerit in-
fortunatus accident ei tristitia ⁊ grauissima ratione horꝫ predi-
ctorū nec eius petitiones complebunt. ꝑterea cum est ingemi-
noꝝ signo sol Natus parentibus formosior misericordiosior sa-
piens ingeniosus alioqui iactator erit ad loca extera permea-
bit libenter peregrinabitur ⁊ in patria non permanebit: sua ne-
gocia ꝑuipendet fortuna varia afficietur pecuniā publicā custo-
diet mediocres diuitias possidebit: alienis mulieribus abuterur
canis morsu ledetur igne vī ferro cicatrizabitur equora tranabit
annos circa. xxxvi. peculiū ei crescet ex quadrupedibus egrota-
tionez habebit. vnde si euaserit: se qꝫ a discriminibus cauerit erit
l ongenus. Eodē tēpore puella nata laboriosa erit ⁊ aliena bona
nācisci ꝑcurabit erit In telligens billaris ac liberalis falsis mibi

minus criminibus arguetur ideo in adolescentia priusq̃ sinistri
quidpiam accidar. parentes vel qui parentum loco supstant nup
tias curēt quippe qđ tutissimū: est natorū maximeq; natarū vin
culuz: vmbō scilicet ad honoris labem nec non discrimina pluriā
reiciēda. Canis nihilominus mortuū ledetur. locū mutabit deū co
lere studebit pedū dolorē patietur. viuet annos circa .lxx. si de
us voluerit. Solis dies 7 mercurij sunt eis meliores. Dies vero
lunę 7 veneris mali reliqui aut̃ messi. Maij dies duo pcculiariter
dicunt̃ infelices tertius v; intrante mense 7 septimus exeunte. ali
bi legi. scđm septimū duodecimū i4^m. i5^m. xvi. 7 vltimū lune diez
maiij. ceterū sub geminoz signo nat i vt plurimū .p̃sperabuntur.

Et vnde versus

Sub geminis nati bonis geminantur 7 auro
Maij non nulli cū pluuiosus mensis est madiū ab aere. v; seu
solo inadido volūt appellari boz. curiosā nimīū supstitionē rāq; illius
qui chirotecatus vxoreem tractabat risu dignā arbitramur.
Maij dies habet vt plurimū horas. xvi. hor. viij.

Et Iunius a iunioribus: qui armis rem publicā iutarent a. Ro
mulo primū boedromij nomine mutato appellatus est. Sunt q
dicant iunonū a iunone antiquitus nominatū cui precipue fue
rat mēsis hic sacer. De inde post longuz tempus detraheta no
silaba iunū dictum. Ad huc alij sunt qui iunū a iunio bruto no
minatū putant q; vendicata libertate prim⁹ ipse rome consul ex
pulsio tarquino. cal. iij. sacrū elio monte celebrauerit

Quando sol ab enragel inquit in reuolutione añi fuerit in cancro
7 habuerit testimoniu 7 ipse in anno 7 fuerit sub terra nati inimici
offendent eum 7 si cū hoc non aspexerit eum luna erit peius 7
forti⁹. Preterea a sesquiunio natus v; circa ad sequiliū cū sol scilz
cancrū percurrit maculosus tūc natus erit 7 vt plurimū scabio
sus rubicundus iocosus. mulierū amator humilis pius sapiens
7 ingeniosus. At nihilominus ob liuorez calūniabitur 7 perinde
dānum patietur Iurgiis libusq; vexabitur coniugis pena vel
amicae afficietur cicarricē ex ferro vel fusto substiebit. De mulie
re demū vindicabitur pefecto suā causam dicet: 7 vindictam de
aduersario suo videbit equora trapabit. Sed cū pauco lucro re

k

uertetur. In aquis moerū habebit ex veneno tortionē nisi caue-
rit patietur: latentē pecuniam Inueniet: ante quadragesimū ānū
sibi peculium crescet ⁊ diues erit ac longenus Si deo placuerit
cuius omnia subiacent voluntati.

Eodē tēpore puella nata erit formosa siue saltez agilis cito ira-
scetur citoq3 placabitur prudēs erit officiosa ⁊ iocosa ac verecū-
da alioq3 sagax ⁊ fallax erit aliud enim dicet ⁊ aliud faciet. Siquis
obsequiū ei fecerit ab ea ingraturudinē forietur eius aetas labori-
osa erit cicatrices patiet̃ canis morſu ledetur ab alto cadet In
aqua periculum habebit Intestinoꝝ distēperantiā patiet̃ ebria
erit primo maxime partu laborabit: ⁊ in becillum pariet creaturā
secūdo partu valentior erit: ⁊ natus vegetior. Sed periculo erit
in pueritia mortis obnoxior infamiae nota culpabitur: ⁊ ad bo-
noris discrimen: ac Satellitū moerum deueniet. vsq3 ad annos
xxxvj plurima discrimina sustinebit: ⁊ ab oībus enadet: de suis
inimicis vltionem forietur per viꝝ suam ad aliquam dignitate3
perueniet: ⁊ beneficia consequetur viuet annos centū si deo plac-
uerit. Vtriusq3 sexus tunc nati inimicoꝝ victoria gaudebunt: ⁊
bonam tandem fortunā nāciscuntur. Dies lune Iouis: ⁊ veneris
eis dicuntur meliores: Martis vero mali: Reliqui autem mēse
exceptis duobus Iunij peculiariter infelicibus v3 vndecimo
⁊ sextodecimo. Alibi repperi decimū intrante mense: ⁊ quintum
decimū exeunte. Rursus alibi legi. Infelices esse primū: sextus
ac septimus: Iunij dies horas habet quasi sexdecim nox octo: ⁊
parum plus.

Iulius a Iulio cesare: qui pompeiū superauit: nomia⁹ ē Iu-
lij mense in sua regia Sol flagrantissimus spatiaur: Quocirca
rursus abenragel. Quando sol inquit in reuolutione alicuius an-
ni fuerit in leone ⁊ in aliquo anguloꝝ in bono statu ab infortunis
liber et habuerit testionū in āno: ⁊ radice corpis significat sanita-
tem: ⁊ vtilitatem ac lucrum: ⁊ si infortunatus fuerit domi suae ac-
cident ei dolores: ⁊ si fuerit in hoc statu remotus ab angulis ⁊ in-
fortunatus: ⁊ super terram hae infirmitates minores: ⁊ leuiiores
erunt. Natus a sesquiuulio vel circa cū Sol v3 est in leone: Ma-
gnanimus erit: ⁊ audax arrogans: ⁊ palam loquax superbus de

risor: Ingratus: alioqui misericors a mulieribus floccipendef.
anno trigesimo tertio vel circa si tunc vsq3 vixerit peculiū nanci-
scetur. āno vero trigesimo sexto 7 septimo: vel circa adeo insidia-
bitur q3 omne destruet Ars publica ei dabit qua mediāte que
amiserit recuperabit dignitates assequetur propter quas ami-
cabilis fiet. a tribus precipue dominis fortunas fornetur liben-
ter peregrinabitur: ab alto cadet pro filiis suis labores ac dolo-
res: in mente patietur canis morſu ledetur vnde vix enrabitur.
anno. xxxvj. vel circa in dubio habebitur eius vita. Unde si eua-
det decennium 7 plus viuet si deo placuerit. In alio autem vete-
ri codice de huiusmodi nato infraſcripta inueni v3. Cum sol est
in leone natus fortis erit: 7 audax formosus palam loquetur: 7
misericors erit cito irascetur: 7 cito in gratiam reuertetur anno tri-
gesimo eius secundo peculium ei dabitur. post autem annum ſe-
quentem irascetur in peculio ſuo: 7 inuidias multas habebit per
inuidiam proximi ſui peculium ſuum diſperget 7 beneficia eius
propter iram. Ars ei poſtea publica dabitur: qua duplum acq-
ret propter potentem perſonam ad magnam dignitatem perue-
niet per eccleſiaſticum beneficium niſi gentilis fuerit pecuniam
accipiet a flumine vel mari verabitur Ignis combuſtionem ſen-
tiet ferriq3 leſionem: 7 canis morſum. In alieno loco ſepulchrū
ſibi inueniet: In periculo erit vnde ſi euaserit annos viuet circa
octuaginta. Si deus voluerit hec ita poſui vt huiusmodi pro-
noſticum le ctorem quocunq3 pacto traditum repperi non la-
teret.

Eodē tēpore puella nata virgo erit fortis 7 audax animo ſer-
uida contumelioſa palam loquax amicabile elloquent cito ira-
ſcetur: citoq3 in gratiam reuertetur placida: 7 miſericors erit pri-
mum ſponſum non obtinebit ſtomaci dolores patietur anno de-
ciſimo ſeptimo vel circa. alibi repperi trigefimo ſeptimo a .primis
inſidiabitur. Poſtea diuitias per potentes perſonas aſſeque-
tur: 7 ad magnas dignitates perueniet de aliena re fructuum per-
cipiet familiam preſtantem habebit. Mater filiorum erit. Alio-
qui. Sed ſcilicet, vltima ſemper.

Expectanda dies homini diciq3 beatus

Ante obitum nemo: suprema funera debet.
Fluxu sanguinis patietur: canis nisi cauerit mor su ledetur. pere
grinabitur a combustione aque presertim feruens dolorē vel pe
riculum habebit ab alto cadet. Unde si euaserit: atq; si deus vo
luerit: erit longeva. vtriusq; sexus tunc nati erūt in constantes &
misericordes. Solis dies martis: & mercurij sunt eis meliores.
Dies vero saturni mali. Reliqui aut mēsi. Exceptis Iulij duo
bus insoelicibus qui peculiariter mali habentur. v3 primo & vn
decimo. Alibi legi eiciaciū esse tertiūdecimū mense intrante & de
cimū exeunte. alibi legi Secundum sextūdecimū: ac decimū no
num. Rursus alibi legi tertiūdecimū: & vigesimū: nec non exce
ptis pariter augusti duobus: qui peculiariter habentur infelices
videlicet primo & secūdo. alibi legi augusti primū diē lune: Itē
sextūdecimū ac decimūseptimū. alibi legi decimūnonū vigesimū
ac trigesimū. vigesimū aut primū equidē in meis negocijs vt plu
rimū discriminofuz iuueni. Iulij dies habet horas .xv. .nox. viiij
¶ Augustus q sextilis prius nominabat ab augusto cesare & no
minatus est. hoc mēse vt tu meliflue Francisce petrarcha: laurā:
quā nihilominus vt amantēz decet: virginē semper canebas arc
nissime amplexus es virginē phebū amplectitur: Quocirca rur
sus baly Quādo sol in reuolutione inquit fuerit in virgine: & sup
terā & aspererit ascendēs & habuerit aliquod testimoniū in reuo
lutione nati significat sanitatem: & q; pcurabit: & petet substan
tiam ac doctrinā & si cum hoc auxiliūz habuerit a fortunis in vo
luntate & petitione sua eius perficiet voluptatez: & si habuerit ibi
testimoniū ab infortunis significat infortunū & q; non comple
bit qd voluerit maxie si infortune testimoniū habuerint in reuo
lutione ¶ Preterea natus ab augusti reliquo cū sol v3 est i virgīe
ad sexquigorpia domicilosus ingeniosus verecundus iracūdu
pprierea qz tūc magis: qz per aliam cāz magnanimis & in arte:
quā optauerit solerferit & cupid? primā cōiūgē nō obtinebit de
suo peculio detrimētū habebit suos si vixerit inimicos supabit:
meliora tēpora consequetur & suas fortunas crescere videbit in
alienū locū intrabit. ceterū incūbit ei circa annū septimū magnū
discrimen ex aqua preserti vel cū mortis periculo egroratio vñd

si euadet annū circa tertūdecimū ei fortuna incipiet secundari. nī
hilominus in aqua turbabitur. Quicqd sciet non celabit osten-
tator: et in anis glorie cupidus erit morboq; seu ferro cicatrizabi-
tur. Eodem tēpore puella nata ingeniosa erit iracunda verecon-
da pudica familie sue saluo pudore beniuola officiosa laboriosa
sed officiorū negligēs animo prouido quodcūq; voluerit faciet
annuz circa quintūdecimū sataget vt maritet primuz quez cūcu-
piuerit viruz non obtinebit eius primogenitus vitalis non erit
a mulieribus maleficia et beneficia consequetur. In aqua turba-
bitur ab alto cadet dolores patietur ferro cicatrizabitur mortife-
re violentie discrimini erit obnoxia vnde si euaserit peculia obti-
nebit. varias nihilominus prius fortunas experiet. Mancipio
rum domina ad dignitatē perueniet et senectutē si domino placue-
rit. Viriusq; sexus tūc nati adeo turbationes maximas patient
q; vix resistere valebūt. Solis dies et mercurij in natiuitate scili-
cet sunt eis meliores. Martis vero mali. Reliqui autē messi ex-
ceptis duobus septembribus eiciacis videlicet tertio et undecimo
qui semper mali perhibentur. alibi legi tertū irante mense et de-
cimuz exeunte. Rursus alibi primū quartū quintuz decimuz se-
xtum decimuz et uigesimū secundū legi. Rursus alibi vltimū di-
cū lune septembris infautum esse inueni: Augusti dies hēt bo-
ras

nox

September ex eo dictus est q; in recto mēsiuz ordine septimus
fit: hoc mense sol libram ingreditur quocirca rursus haly. Quan-
do sol ingt in reuolutiōe fuerit in libra super terrā: et habuerit ali-
quod testimoniū in āno: natus faciet itinera et scies bonuz in illis
itineribus a statu solis in se ipso et plāetarū q; cōmixtiōem habue-
rit cū eo: preterea natus a semi septembre cū sol scilicet est i libra
ad semi octobrē vel circa fortis erit: et potēs in sermone in domi-
norūq; negocijs honorabilis et prelatus erit a maioribus ho-
norabitur ignota loca permanebit et fructū consequetur: Secre-
tum suuz in mente bene custodiet: quicqd pollicebitur raro ser-
uabit ab emulis infidiabitur: Anno quito decimo vxorez ducet
que tamē vel cito morietur vel eum relinquet. alibi legi vxorem
anno trigesimo quinto ducere debet: quā si ante duxerit non ob-

k iij

tinebit a proximis ledetur: qui ei benefecerit ab eo ignorat^o erit
nihilominus mortuorum rebus ditabitur: lucrum ei dabitur grauissi-
mum nihilominus damnum patietur iurantibus non credet egrit-
moniam habebit in capite: per feminas ditabitur ad eius filia mul-
ti confluent ab alienis animalibus lesionem sustinebit: equos: et
boues acquirat: ex quibus deinceps damnum et iniurias patietur
propter feminas aduersis casibus afficietur: Si ad annos xxviii.
peruenerit. uiuet mox annos sexaginta vel circa si deus voluerit.
Eodem tempore nata puella Amicabilis ac hilaris erit ad igno-
rata loca ducetur. Viro suo gaudebit. Si usque ad quintumdecimum
annum non contrahet matrimonium maritari deinceps negliget et non
peregrinabitur. Anno trigesimo tertio vel circa secundabitur ei
fortuna et honorabitur nihilominus grauiter egrotabit combu-
stionem sentiet. Unde si euaserit uiuet annos circa quinquaginta
et plures si deo placuerit. Octobris dies duo peculiariter sunt ei
cicci v3 tertius et undecimus. Alibi legi ciccos esse tertium men-
se intrate Et decimum exeunte. Alibi rursus legi. primum septimum
Sextumdecimum: et vigesimum secundum. Octobris dies habet horas
deces et paulo plus. nox quasi quatuordecim Octobrem et superiores me-
sem. I3 suis sibi Domitian^o cognomentis ascriuerit nihilominus
ingulato illo sua sibi rursus quod ille in mensium ordine septimus hic
octauus sit: nomina resumpserunt. hoc mense phebuis suis sagi-
tis quippe cupidineis minus validis scorpionem ferit: neque nocet
Quocirca rursus baly. Quando sol in reuolutione inquit fuerit
In scorpione: et in aliquo angulo in bono statu presertim si fue-
rit in medio celis: et habuerit aliquod testimonium in reuolutione Si-
gnificat quod habebit dominium regis: et habebit bonum lucrum et in-
hereditatibus incrementum: et si remotus ab angulis fuerit: et sal-
uus ab infortunis: et damnis: et aspexerit ascendens. Intromittet
se de laboribus: et populando: et societas: et consanguinei eius le-
titiam: et bonum habebunt. Preterea natus a sesqui octobre cum
sol v3 est in scorpione ad sesquinouembrem: vel circa fortunatus pre-
sertim in fornicationibus erit audax: et amicabilis erit: alioque bla-
do sermone deceptor: aliud enim dicet: et aliud faciet formosus

erit vel saltem facetus: et iocosus In prima iuventute non dives:
neque pauper erit. Sed postea fortunis habundabit. prima vero
ei non dabitur Alibi legi superstitiosior scilicet Et vani credu-
la Annu circa decimum quintu dolore genitaliu patiet: canis vel alte-
rius animalis morfu ledetur peregrinus: et inimicorum suorum
victoriosus erit Nihilominus ferro cicatrizabitur egrotabit Et
vix curabitur. In pueritia circa annum septimum vel in iuventu-
te circa trigessimu iminet ei discrimen. Si usque ad annum trige-
simu tertiu vixerit superuiuet annos circa quinquaginta Juxta na-
turam suam Et plures si deo placuerit.

Et Eodem tempore nata puella amicabile Et prudens erit pri-
mum sponsum non obtinebit. deinde altero gaudebit Et hono-
rem propter ipsum assequetur inimicorum suorum victrix erit pere-
grinando pecunie pondus nascetur stomachi plenius dolores
patietur cicatricem habebit. annu circa septuagesimu septimum
moriatur vel ante namque iminent ei venenorum discrimina: vene-
nabitur: Dies martis et saturni sunt eis meliores. Dies vero io-
vis mali. Reliqui autem menses exceptis duobus nouembribus eicia-
cis. viz. quinto Et vigesimo. Alibi legi secundu quintu decimu:
sexu decimu Et vigesimu octauu esse infortunatos. Rursus alibi qu-
tum intrante mense ac tertiu exeunte. vtriusque sexus tunc nati erunt
coram adulatores et ad scorpionis apotelesma retro detractor-
res. nouembris dies habet horas octo nox sexdecim.

Natus a seminouembre cum sol scilicet est in sagitario ad se-
midecembru vel circa bonu omnium successum habebit que cogita-
uerit facienda Et mature cepit adimplebit. In aqua nihilominus
turbabitur extranea loca permeabit Et cum lucro reuertetur eius
operibus ut plurimu fortuna fauebit. Cum magnatibus conuer-
sabitur annum circa vigesimu septimu magnum moctum habe-
bit alienum peculium dirriget equora transibit. Sed ibi non lu-
crabitur Ante annos octuaginta morietur.

Eodem tpe puella nata laboriosa et amicabile iocosa cogitanda
Et misericors erit lacrymantes non lacrymas videre non poterit. De
inimicis suis. aliis auxilijs triumphabit. plures puicias pagrabit

k iiii

In iuuentute insidijs plurimis erit obnoxia filiorū nihilominus
mater erit ⁊ parentis bona possidebit. anno .xv. vel circa debet
nubere: multū egrotabit oculorū passione afficiet. emulos ha-
bebit: atq; dampnū per inde parietur viuet annos circa lxxx secu-
dum naturā suā. Si deo placuerit vtriusq; sexus tūc nati incon-
stantes: instabiles ⁊ in suis negocijs. variables bone nīlomin⁹
semper erūt cōscientie: ⁊ misericordes: alijs meliores: q̄ets alij:
Dies lune ⁊ veneris pecculariter dicunt eis meliores. Dies ve-
ro martis: ⁊ saturnij mali. Reliqui autē messi exceptis duobus de-
cembri eiciatis qui vt plurimum mali dicuntur videlicet septi-
mo: ⁊ vndecimo. alibi legi tertium: sextum: decimū: septimum ⁊
vigesimalū secundum esse infelices. Rursus alibi decembri eici-
acos esse septimū intrante mense: ⁊ decimū exente: infautū q̄
vltimū diez lune decembri in codicibus pluribus legi veteri-
bus. Interea precipue noster abéragei audiat. Quando sol i
reuolutione fuerit in sagitario: ⁊ habuerit testimoniū in reuoluti-
one: ⁊ fuerit in aliquo angulorū ac in bono statu. natus habebit
bonum ⁊ letitiā ⁊ prolez illo anno. sed si fuerit infortunatus acci-
dent ei tristitie multe ⁊ morient ē: aliqui ex filijs si eos habuerit.
Rursus idem autor. Quando sol in reuolutione ait fuerit i capri-
cornio ⁊ habuerit posse: ac testimoniū i āno. Significat ifirmitates
ac dolores tristitias multas vilitatem ⁊ modicū nomen ⁊ q̄ nat⁹
associabitur hominibus iferioris conditionis: q̄ ipse sit: Natus
in semicorno cū sol scilicet est in capricorno suspitiosus iracūdu la-
burosus ⁊ fornicator erit alienis rebus abutei litibus verabit
quadrupedum ductor erit primā vxorez non obrinebit muliū
insidiabitur in iuuentute multis bonis habundabit. Annus cir-
ca sextū decimū peculū ei dabitur in omnibus constans mē-
te fortis corpore ferox ⁊ puellarū amator erit presertim pauper
quapropter egrimonijs ac doloribus affligetur. Eodem tempo-
re puella nata metuens erit cito erubescet a trib⁹ presertim domi-
nis fructū habebit suos inimicos vel potissimū inimicas supera-
bit in iuuentute multū peregrinabitur vel monacabitur oculorū
passione angetur tamē domino cōcedēte viuet ānos circa lxxx.
Dies martis ⁊ saturni sunt eis meliores. Dies vero solis mali.

Reliqui autē messi exceptis ianuarij duobus eiciacis primo videli-
cet 7 septimo alibi legi primū mense intrante 7 septimūz exeunte
Rursus alibi secundū quartū sextū vndecimū quintūz 7 vigesi-
mum quintū infauktos esse In non nullis veteribus libris iueni
Age nūc ad natiuitatē que ab hydra mibi ad pisces transit catba-
clisimū quidē secundū magnū philosophū causa age inq̃ accē-
damus Cūz aquariū phebū cōpescit natus amicalis : 7 cupi-
dus erit in vanū non credet grauitē ac diu egrotabit in aqua me-
tum habebit annum circa vigesimum tertium ei quasi deridēs ari-
dere videbitur fortuna pecunia ei dabitur loca varia ac exteā pa-
grabit : 7 sine lucro reuertetur alienis laboribus ditabit. Sed liti-
bus prius valde verabitur : Pater filiorū erit viuet ānos circa
xxxxxx. secundū suam naturā 7 plures si deo placuerit. Pre-
terea de nato cūz per saturni domū humidā sol spatatur In quī-
busdā alijs veteribus codicibus legi videlicet amicalis erit 7
verecundus in credulus dānum patietur : primūz sponsam non
obrinebit meliorem locūz recuperabit 7 suāz cōiugē de malo ad
bonum ducet. mutato loco vbi natus fuit : alienis laboribus ad
diuitias perueniet terras multas peragrabit ledetur a ferro. Si
vsq̃ ad trigessimū secundū annum vixerit superuiuet annos
quinquaginta vel circa iuxta naturā suā. fortunā sibi suā 7
honorem crescere videbit Die lune caput non lauet
Eodem tempore nata puella delitiosa erit et vt plurimū veridica
que se dicet facturā faciet cōsiliū bonū de filijs habebit. Atamē
litibus 7 aduersitatibus affligetur peculiū ei dabitur ignota loca
permeabit annūz circa vigesimū secundū prosperiorem fortu-
nam sortietur de quadripebibus dānum patiet nato mari erit
coeua iuxta naturā suā Si deo placuerit. virtusq̃ sexus tūc
nati ditissimi nūq̃ Sed boni sorij arcam 7 fideles erunt Dies lu-
ne 7 veneris sunt eis meliores Saturnij vero mali. Reliqui autē
messi exceptis februarij duobus eiciacis quos fama est semper
malos esse. videlicet quartū intrante mense 7 tertium exeunte. ali-
bi legi quintūdecimū sextūdecimū decimūseptimū 7 proxi-
me sequentem esse infauktos dies Sunt qui velint eiciacos dies
quotos libet intelligi semp debere mensib⁹ exeuntibus non autē

itatib⁹ Meli⁹ tñ ijs oib⁹ eqdē cēseo eos fēit^r q a stellaz⁷ pla
 netarū i fluxib⁹ 7 nā tēpoz⁹ pcessu siue dierū nūero dies aūi feli
 citatē vlt⁹ pueris pterea Qñ i q⁹ baly sol i ruolutōe fuerit i piscib⁹
 7 hūerit testioniū 7 posse i illo āno 7 i format⁹ sit nat⁹ hēbit mltas
 tristitias sū iure 7 forte aliquātulū bōi Itaqz crōica: nat⁹ i cauda:
 cū sol v3 pisces iaurat cupid⁹ 7 p inde vag⁹ amicabil⁹ offitiosus:
 iocosus lusor dōceptor 7 fornicator erit arte musica dlectabit i iu
 uēute suoz erit negligēs negotioz cū pbi viris vfabit nihilomi
 n⁹ alia dicer 7 alia faciet Alioq viduaz mifebit 7 pupilloz pecu
 niā latētē seu ptiōi qd piā iūciē vel iūctū vsurpabit In sua sapiē
 tia nimis pfidz suosqz pde hostes n extabit liguā audacē 7 fortu
 nā qñ hēbit ex snia diues erit 7 p pegrinū boiez magnā viz pecu
 nie nāciscet. pniā spōsā n obtinebit vbi nat⁹ ē n pmaēbit. Si ānos
 37. vixerit erit lōgeu⁹ si de⁹ voluerit. eodē tpe nata puella: erit aio
 feruida: ptuēliosa: litigiosa: 7 fortūal varias expiet oculoꝝ passio
 ne anget pudoris ifamiā sortiet viz suū relinqt: 7 cū alio pegria
 bit. Stōaci Et mrcis tortiōes pariet. Dies lune Et veneris sūt
 eis meliores. Dies vo martis. Et saturni mali. Reliq ātmelli: ex
 cepto pferri sēp qntilunio. Quinū fuge: pallidus ore⁹: Deumēi
 desqz satae ingt vgil⁹. viriūqz sex⁹ tūc nati varijs casib⁹ vera
 bunt⁹: In qb⁹ libitū suspitio ē i iuēute. Interea nemo mibi ve
 li succēseat: q i phabitis Dei volūtātē dieb⁹ boīs moerito qdē
 posueri Nimir hec ipugna demētis atqz puanis ciciacos dies
 habere supstitioi est. De qb⁹ qm mētiōē feci locus me admo
 net iccirco q i veteri quodā codice reppi quē ab occultate posses
 soze pcib⁹ pecūiaqz viz extōi palā facef. v3. Augurioz: Decies
 audito: lūine: clāgoz: Iāuari⁹: februari⁹: marti⁹: april: mai⁹. ligē
 alus: abies: coluit: col⁹: exēute: galeu: iuni⁹: iuli⁹: august⁹: septēb⁹
 octob⁹: nouēber. decēber. nōndū ē: q oī mēse nāht duo dies sūt
 ciciaci: in qb⁹ nasci: atqz aliqd icobar. Infautū pbibet. Ros eq
 dē theologoz l3 snia sit: oēs dies bonos a bono dō creatos esse: m
 ad babūdātē cautellā l3 a bono deo dies oēs creati sūt: qppe q
 7 salamādras: 7 basiliscos creant: notādos veli. Itaqz sciēduz
 est q pziā sillaba. v3. au. seruit Iāuarij pziō dici a aut est pziā
 littera alphabeti: 7 Iāuari⁹ ex eo ē habit⁹ prim⁹ anni mēsis. q
 ante numā vltim⁹ putabatur decēber quo 7 i postez qdē ordie

semp existatus ē. Numia siquē solis cursu diligēt⁹ exq̄sito Ja-
 nuariū primū: 7 Februariū secūdu addēs sic successiue reliquos
 ordiauit. Januari⁹ a Jano dī: quē aiūt qdē sex 7 filuestrē cultū.
 In vrbaniū: ciuileq; mutasse p̄inde ipsum bisfrōtē fingunt q̄ppe
 alterā ex altera v̄nēdi normā p̄posuit. Februari⁹ at̄ veluti lustra-
 tōis expiatōisq; mēsis: qd̄ nomē ip̄m significat. nouo. n. tūc sacri-
 ficabāt germinē: 7 lupalioz celebritatē: q̄ vt plurimū lustratiōi ē
 p̄ria pagebāt. Scda sillaba ē guriōz cui⁹ p̄ria l̄ra ē. g. g. aut̄ est
 septia l̄ra alphabeti. Itaq; prim⁹ 7 septim⁹ Januarij dies p̄ hūc
 ordinē sūt ciciaci. p̄m⁹ aut̄ itelligit̄ vt nōnulli putāt. Intrāte mēse
 septim⁹ exeūte. Decies scda carmīs dicno alij mēsi Februario.
 v3. fuit. Sic aut̄. d. ē q̄rta l̄ra alphabeti. Sic q̄rt⁹ februarij dies
 ē ciciac⁹. cies ē scda dicnois sillaba: cui⁹ p̄ria l̄ra ē. c. c. aut̄ ē tria
 l̄ra alphabeti. Itaq; terū⁹ dies exeūte scdm̄ maiorē op̄inōne fe-
 bruario ē ciciac⁹. Sicq; subsequēter d̄ oib⁹ alijs dicnoib⁹ ē itel-
 ligēdū q̄rū q̄libz iuxta p̄scriptū ordinē sūt suo mēsi. Interea me-
 m̄ni me legisse ciciacū diē eē lune vltimū februarij. huiusmōi dies
 ifodiciores faciūt i signis p̄serti 7 ifluētijs malis mali planetae.
 Insup̄ mem̄ni me legisse trēs p̄serti eē i āno quolibet discrimio-
 sos dies gnāles v3 ebdomade terū⁹ Ianuario exeūte. ebdomadē
 p̄mū aple intrāte 7 p̄mū quoq; augusto intrāte. Ijs sup̄ficiali tā
 q̄z libatis q̄ppe leuiozib⁹. nūc p̄fundi⁹ d̄ hūana genēsi deo dātē
 disputabim⁹. Qm̄ sup̄i⁹ qdā erudimēta d̄ spatio hūane vite co-
 dē ip̄o f̄mōe nullibi mihi mutato susq; d̄q; tradidim⁹ quē i aliq-
 b⁹ veterib⁹ codicib⁹ reppi 7 qm̄ hec ipsa res ē quocirca maxie
 sollicitū ē gen⁹ humanū h̄ i loco potissimū: diuio p̄i⁹ cū philoso-
 phie mōarcha xp̄iano auxilio iuocato d̄ hūano euo paulo abstru-
 si⁹ disputabim⁹. Q q̄ p̄petua mūdū rōne gubnas. terraz celiq;
 sator q̄ tēp⁹ ab euo. Ire finis stabilisq; manēs das p̄cta moueri.
 Da p̄r augustā mēti p̄scdere sedē. Da fontē lustrare boni. da lit-
 ce repp̄ta. In te p̄spicuos aī defiger visus. Sup̄sticio seu vātas
 nēmi videat̄. Si d̄ hūana vita tractatur⁹ q̄ oīpotēs ē b̄cui vnq;
 orōne d̄i auxiliū 7 lucē ip̄loraueri. hic siquē siōrib⁹ tāq; artifex i
 eōphēfibilis l̄z sp̄s iūstis q̄l̄ vraf̄ efficacib⁹. Tū cū būlitate vt
 par ē būanis p̄cib⁹ 7 būani pariter ad bonū p̄silij mutatiōe sn̄iae

diuine illius nempe omnia dei opera infinita humanū intellectū
longo intervallo precurrūt : nulla facta mutatiōe mutatio ad spe
culi quidē apothefisma videat̃ cui si in gnata hominis facies ostē
datur in quinata quidez Si lota nitida eadez nulla speculi muta
tione facta representatur quippe cū animā intelligentia scientez ⁊
ratione sapientem vt inquit plato deus genuisset fati legeꝝ eidem
dictitate cōscientia docuit. fati aut̃ lex huiusmodi ac deus edixerit
Si hoc egeris tū mō iussu necessario sequetur illud ⁊ econuerso.
Nēpe illius vel huius nostre est optionis electio. sydere tm̃ incli
namur. Eius aut̃ observatio vt scribit in quadripartito ptholo
meus ex loco albileg ⁊ eorū que super albileg potestare habuerit
nec non et stellaruz interficientiuz locis consideratur. Istariū ve
ro rerū vnius cuiusqꝫ notitia est vt subiungit̃. primum nanqꝫ no
bis scire conuenit quod loca albileg illa sunt in quibus stellā cu
ius dominiū fuerit albileg esse oportet hic aut̃ super signuz ascē
dentis qđ est a quinqꝫ gradibus qui super orizontez ante ipsum
ascenderāt vsqꝫ ad. xxv. q ad ascendenduz remāserint ⁊ post hos
gradus qui in horuz triginta graduū dextera exagona radiatiōe
cōsistunt qui sunt domus fortunij At hi qui sunt i eorū aspectu
tetragono qđ est mediuz celi super terrā ⁊ gradus etiā qui sunt i
eorum trigona radiatione qui est locus qui neuz appellatur nec
nō ⁊ gradus q sunt in eorū oppositiōe q ē occidēs hoz aut̃ id qđ
ad p̃mittēdū pueniēs est: eo q fortioris auctoritatis existit Id eē
diciť. qđ ē celi mediū sup terrā Et post hoc ascendens deinceps
id quod celi mediū ascēdit: ⁊ post ipsuz occidēs: ad qđ celi mediū
precedit. Omne autez quod sub terra moratur hac in re tam pre
clara Et excellenti pretermittendum fore decreuimus: preter id
quod ascendens super terram apparuit. Illorum vero que su
pra terram sunt signa: que cum ascendente non colliguntur: ob
seruanda non sunt nec etiam signum ascendens: ante ascendens
quod laboris domus appellatur. Ob hoc: quod cum hoc etiaꝫ
quod ab angulo remouetur: eius fortitudinem ad terram proue
nientem spissus: ⁊ obscurus vapor qui ad ipsam ex humiditate
terre ascendit disturbar: ⁊ destruit. Postea conuenit vt quatuor
dominantia: que sunt sol: luna: ascendens: pars fortune eorūqꝫ

locozum dispositores. Alibileg constituamus partem autem for
tune sciemus si numerum: quem innenerimus a loco solis. vsqz
ad lune locum in die ac nocte acceperimus: 7 ab ascendente inco
bando illius numeri q̄titate scdm signozum successione cō
putauerimus: 7 coeterea. vt ibidē in capitulo decimo de vitae spa
tio continetur. ¶ De terea in libro abrahae hebrei d̄ natiuitatib⁹.
¶ Accirco plurima tractantur: vbi post figuram que ostendit natū
debere esse astronomū: agitur de vita vsqz ad figuram que osten
dit natum possessiones multas habiturū: nec nō in libro abdila
zi yfagogico: q̄ d̄r alchabiti⁹ de magisterio iudicioz astrozū: vbi
de spatio vitae in natiuitatibus scire: subtiliter qz disputat: Quo
circa insuper i eius opere de astronomia complura dēsserit albu
massar: haly qz. Sciendū interea est: cū puer in ortu suae natiui
tatis leditur multū in complexione: raro viuūt vltra menses septē
7 si acciderit ex materia humida egrotatio augebitur in augumē
to lunae: eo q̄ tūc omnes augent humiditates corporuz inferio
rum. Senilem inuentā premature mortis signū esse. Eato p̄diui
nauit. vitae brevis signa Aristoteles ponit raros dētes prelōgof
digitos plūbeū colorē: pluresqz in manu incisuras nec ppetuas.
cōtra longe esse vite incuruos humeris: 7 in manu vna dnas inci
suras lōgas habentes: 7 plures q̄ trigintaduos dētes habētes
auribus amplis Triceni bini de dētib⁹ inqt plinius viris attri
buūtur excepta turduloz gente: qbus plures fuere: lōgiora p
mitti putātur vitae spatia seminis minor numerus. ¶ Rursus a li
nea manus que incipit a monte indicis 7 p palme mediū tendit
ad restrictā ellici lōgeuitas seu vitae breuitas potest. Si. n. haec
linea sit satis lōga ita q̄ extendat ad restrictā vel iuxta: 7 sit conti
nua eiusdē latitudinis p totum decēter lata: 7 pfunda: 7 bene co
lorata lōgeuitatē significat: vite qz securitatē 7 animi audaciā: at
qz cor optimū: beneqz dispositū. Si vero fuerit discontinua: 7
nimis brevis talis vir raro vel nūqz ad optatum aliqd finem p
duceret. Si quedā lineae paruae seccent lineā vitae rēdētes ad mō
tem policis: malū minant. Si aut ad cōcauū tendāt: 7 sint valde
rubeae irā significāt: 7 si supra dictā lineam vitae finit quedaz gra
na rubea: vel pūcture inordinatae nudant hominē valde luxu

riosum : et contentiosum qui forsan tales moturus est lites quia
 propter sanguis effundet. Et si apredicta linea vite descendat alia
 linea et extendat se usque ad digitum auricularem : vel prope et sit qua
 si flexa talis periclitabitur vel vulnerabitur et si hec linea vite ha
 beat sub se quandam lineam parvam scindentem ipsam et respicientem bra
 chium ac manus partes : Erit iste in periculo amittendi rem pro
 pter quam quasi veller potius vitam amittere. Si due autem linee fue
 rint iuxta lineam vite iacentes in fine montis policis significant ho
 mines natura sua moriturum et si quedam linea descendat ab ista linea
 vite : et iungatur cum media naturali talis vulnerabitur vel vulne
 ratus periclitabitur et si ab ista linea prope ipsius iunctura cum me
 dia naturali descendat quedam linea ad medias naturales in ferus
 respiciens. Iste a lancea vel sagitta vulnerabitur. Si autem quedam
 linea seccet predictam lineam vite in inferiori parte versus restrictam
 faciens quandam parvam crucem cum bono colore temperantie : et bene finis
 signum est. Item quando media naturalis longa et extensa est prope
 montem manus signum est audacis et longe vite et si dicta non ex
 tendatur usque ad pectus manus. Sed recte ex opposito medietatis
 medij et ibi uniatum significat homines prave vite et valde iuvenes
 morientes. Ideo significat si plures in medietate predicta opposi
 ti medij et supra dictam lineam extendatur in gremio. Ita quod transeat to
 tum montem manus usque ad percussiones manus et ulterius : homi
 nem longe vite significat. Sed in senectute egredere. Amplius si hec linea to
 tuosa et discontinua atque obscura fuerit et non circumscripta. Homo
 nez a feris interficiendum significat : et si iuxta hanc lineam in fine ipsi
 us sint due parve linee coniuncte ex ferro vulnera significant : et
 si in fine istius linee crux quedam parva : ex opposito medij vel auricu
 laris reperiatur. significat hominem infra annum vel cito moriturum.
 Si linea infernalis tendens ad radicem indicis habeat ramos rectos su
 pra tendentes. Signum est exaltationis et honoris induite : in pau
 pere autem gradatim ascensionis ad predictam : et si dicta linea sit nuda si
 ne ramis tendens ad radicem indicis hominem infortunatum sine di
 uitijs vel dure vulnerandum significat et si hec linea sit coniuncta li
 nee capitis et linee vite a deo quod iste tres linee faciant unum triangu
 lum talis homo in tanto erit discrimine ac timore quod se vivum esse

penitebit. et si hec linea coniungatur cum linea vite: et fiat angulus ex ea et non sit ibi media naturalis talis homo decapitabitur. vel ex in prouiso grauitur vulnerabit: et si hec linea respiciat mediaz naturalis erit in periculo et timore mortis. Sed bene euadet. Amplius si hec linea inter duos digitos se extenderit hominem vulnere moriturum significat et si linea fuerit crossa vulnera ostendit fore capitalia. Si subtilis in partibus inferioribus. Si rubea. In pectore. Si autem multe linee fuerint iuxta pollicem multa vulnera in iuuentute significat. Si iuxta lineas capitis. In infantia. Si quedam linea intersecans mensalem veniens ex quadrangulo et versus superiores partes redens in capite sui crucem parua habuerit. Signum est violente mortis ex parte bonorum suorum et si quedam linea venerit a linea vite intersecans mensalem significat hominem merito forsam violenter moriturum. Item si quedam linee pue sint iuxta radices mensalis: egrotationes in prima etate significat. Si iuxta medium in media. Si iuxta finem in ultima etate significat et si tales linee procedant a parte superiori: erit egrotatio ex collera. Si ab inferiori ex flegmate. Si autem ex parte media et tendat ad superiores partes: ex sanguine et si magis versus inferiorem ex melancholia. Si autem tales lineae in multitudine reppiantur. In parte superiori magis quam inferiori. Et sint in fine mensalis significat mortem ex collera et specialiter si linea mensalis tendat ad partem superiorem appropinquans cordi. Si autem fuerint plures a parte inferiori: erit mors ex flegmate. Triangulus manus equalium angulorum habens lineas pulchras et bene coloratas ac rectas. Signum est bonae nature sanitatis longevitatis amicitiae securitatis vere complacitiae et excellentis famae quod si e converso fuerit contrarium significabit. Si quedam linea est inter duas lineas. Unde fit angulus superius ita appropinquat quod tangat utramque et se extendat ad infra. Tunc significat hominem ex veneno vel percussione moriturum. Sinister angulus qui cadit a media naturali et base trianguli si est rectus significat bonitatem intellectus et sensus ac longevitatem. si in manu quadrangulo fuerit triangulus acutus ex media naturali significat mortales inimicos. Si quedam linea subtilis veniat ad ultimam partem radices pollicis et descendat per motum ad lineas vitae vel mediam naturalem significat hominem lancea vel ensibus vulnerandum.

Non tangas aures: nec barbam radere cures
huius signi paladē esse rutricē: antiquoz religio q̄ppe que signa
dijs tribuit est opinata: qđ a platonis quoq; sententia discrepat
minime videt̃ qui sedem animae cerebrū esse dicebat. vnde natā
paladē poesis modulatur vnde versus.

Lanigerū palas. Taurum citerea tuctur

Sol in ariete dextrā celi partem pcurrit

Sic aries estate vt plurimū cubat in dextris

Matoz in ariete delectatio est inuidendis rebus famosis: eo q
visus sit in capite: quod significat p arietē ascendente: cuius i na
tuitate fuerit ascendens aries ex aliqua magna egrotatione for
sam fiet mente captus.

De Tauri stellis: amore: et miseratione referte Fabulae me
morantur. Tauri influentia natus infans solers: honorabilis: et
foelix alioqui mollis: in philocapiendisq; puellis Solers et fid⁹
In itineribus emporijs: et similibus vilis erit optimusq; si vix
rit pater familias A collo cū luna in tauro fuerit hora presertim
veneris vitet flobothomari: et in collo percuti vnde versus.

Arbor plantetur cum luna a tauro tenetur

Edificare potes: non spargas semina terrae

Et medicus moctuat cum gutture tangere collum

Tauri signi venus est hospes q̄ppe qđ a ratione non cadit. Nā
sicut tauris ita mulieribus quaz mollities venerē prefigurat ma
gna vis est in collo. Amplius si fuerit Taurus ascendens dom⁹
erit libra que causa erit aegrotationis infantis Et eodem modo
si fuerit ascendens aries Aut libra Nati erit mortis impia cau
sa Cum scorpius presertim vel Taurus erit in octauo. Taurus
hoc signum quidam eo dictum putant q; tauris terram reddat
arabilem quod sit veris tempore Cum sol est in tauro Taurus
quatuor habet significationes Taurus animal celestae signum
mons et nomen proprium.

Varias ac disceptantes Hyginus de geminorum figura fa
bulas memorauit quarū quoniam que rationabilior seu saltem
verisimilior sit longum esset declarare Alijs vt spero acutiorib⁹
disputandam relinquimus Que nostre sunt hoc in loco p̄fessio

nis tantum attingentes. Geminorum itaq; influentia natus in-
fans imbecillis erit nature: prudens: diues: gratus hominibus
7 bonus socius: non furilis. Sed secretus. vixet longuz iter gra-
ues labores a brachijs flobothomari: 7 eis mederi presertim bo-
ra mercurij nec non spatulis atq; cruribus.

Unde versus.

Brachia non inuvas cū lustrat luna gemellos
Angulibus: 7 manibus ferrum spatulasq; negetur.
Nunq; portabis a pmissione petitum
Siquis eoz influentia. In brachijs: aut manibus aut vnguib;
siue cruribus percutetur diu sentiet lesionē: vel perinde cito for-
sam morietur. Huic signo presertim preesse prisca castorē: 7 pol-
lucē putauerūt.

Unde versus.

Geminum signum gemini tuentur
Castor: 7 pollux inuicem amplexi
Brachia geminis dantur propter geminorum
Similitudinē. Macrobius sic de geminis inquit.
Gemini qui alternis moribus viuere creduntur: quid aliud nisi
solem vnū eundēq; significant modo descendentem in ima mun-
di modo surgentem in summa.
De cancro fabulae per q; ridicule refferūtur: quippe que pe-
tulanter per otium a poetis confictae sunt. Nos autē nullā maio-
rem: q; temporis iacturā pensitātes eas omnino friuollas vtiq;
flocpendimus. Manlius autem de cancri signo sic ait. v3. cen-
sentur pectora cancro. Cancer vtrāq; complexionem significat:
tamen ad caloris significationē procliuor est. Eius influentia na-
tus infans vehementis erit cupiditatis iracundus 7 loquax diu
peregrinabitur. In iuuentute insoelix erit post iuuentutez susq;
deq; fortunatus: 7 sagax fur delectabitur agriculturaz: deniq; in
illa foelicitabit. In pacificandis: sociandis: 7 hominibus legiti-
me copulandis: atq; caritibus impetrandis curiosus erit. Et voti
compos. Caueat sanguinem pectori stomacho pulmōni. Jecori-
q; cum presertim influit cancer, minuire.

Unde versus.

Pectus pulmo Iecur in cancro non minuuntur.

Somnia falsa vides est utilis emptio rerum.

Idcirco summatur secure perge viator.

Siquis cum influit vulnerabitur: et perinde iecur lesum fuerit cito morietur: huic signo proserpinam praesse praescis est placitum nonnulli mercurium dicunt. Pectus praesertim cancro deuouerunt ob illius animalis formam pectoris enim latitudo cancri dorsum efficit. Costae vero pedes. Est enim cancer ocupes et binorum brachiorum. Brachia hominis inuersa retroque pendentia cancrorum brachia praefigurant. Cancer frigidae Et humide naturae ut aqua flegmaticus Et mobile. Ideo pectoris signum existimatur. quippe animali huic praecipua vis est in pectore.

Leo naturae signum igneae. Siccu seruens collicum Ideo cor sibi vendicat. Leonis influentia natus infans erit fere omnibus gratus diues et in itineribus foelix maximeque vir erit auctoritatis Ad militiam ad ducendum exercitum atque charites impetrandas erit idoneus atque ut plurimum voticompos.

Plus et enim sati valet hora benigni.

Quod si te veneris comendet epistola matri.

Satyrus inquit Opere precium cum dici vel noctis oculus est in leone malum est cordi mederi stomacho nervis lombis dorso et lateribus Vestem nouam incipere vel induere ad conuiuium ire et per os sumere medicinam.

Unde versus.

Cor grauat et stomachum cum tangit luna leonem

Non facias vestes nec ad conuiuia vadas

Et nil ore vomas nec sumas tunc medicinam

Siquis eius influentia in stomacho nervis lombis et intestinis leoni obnoxius vulnerabitur cito morietur vel saltem diu sentiet cum leo influit lesionem. Ratorum in leonina influentia praecipueque si eorum ascendens sit in leone sunt amatores mulierum eo quod leo cor habet In quo est amor.

Leo signum siccum Quo nullum calidius est in eius triplici

rate cumq; fuerit mars cū domino ascendētis natiuitatis In
leone: Significat q; accidet nato peius: q̃ impedimentum
a ferro: qd̃ est ignis ⁊ hoc augebit si mars nō habuerit dignitatē
in gradu ascendēte. Nā si ibi haberet aliquā potestatē minueret
malignitas sua. Quic signo apolinē p̃fessē nō sine rōne antiq; cre-
diderunt: qppe apolinis rellatiuus spiritus feruet. aliqui iouē di-
cunt. Leo q; ex solis natura substantiam ducere videt̃ calorem ⁊
impetū influit aialibus: vt sol sideribus. Laballezet p̃cipue: qd̃
leonis cor interpretat̃. In vigesimo primo leonis gradu: nature
est Iouialis ⁊ martis. Notādum est p̃ecipue de leone: q; q̃uis
calidus ⁊ ficcus dicat̃: in occidente tamē est p̃trariae p̃plexiōis.
C Virginem hyginus refferit hesiodus Iouis esse ac themidis
filiam tradidisse: Aratū vero astrei: ⁊ aurozæ filiam existimasse:
Astreus autem eo tempore: quo aurea secula florebant hominū
p̃inceps fuit. Astreāq; filiaz p̃pter diligentia: ⁊ equitatem Iu-
sticiam appellauit quippe illo tempore ab hominibus ex terras
gentes esse bello lacescitas: neq; nauigio quēquā vsus. Sz agris
colēdis vitā agere p̃sueuisse traditū ē a veteribus: coetex post
eos: q; sūt nati minus officiosos ⁊ magis auaros fieri caepisse: q̃
re minus iusticiam inter homines fuisse cōuersatā deniq; eaz per-
uenisse vsq; eo dum diceret. Deu heu genus hominū natū. Ita
q; iam nō potuisse pati amplius: ⁊ ad sidera euolasse. Si fuerit
virgo vel piscis ascendens in natiuitate tuuc signum geminorū
vel sagitarij erit domus regia: ⁊ natus absq; grandi labore in re
galibus se negotijs p̃monebit. virgo Ilijs ⁊ reti p̃ecipue domi-
natur. Unde versus.

Virginis impropria cesserunt Iliæ fortēs.

C Virginis influentia natus infans. Sapiens: Iustus: bonus
honorabilis: ⁊ laudatus: ac bonus consultor: atq; in rebus ho-
nestis singularis amicorum adiutor: pius: orator: voticompos
pacificator: fortunatus: m̃rimoniōz sotiator: ⁊ misericors admo-
dū erit q; cū virgo influit medicinas vitet intrinsecus accipiēdas:
⁊ si quo p̃ecipue: orientem versus cupiet nauigare: priusq; na-
uem intret obseruet cum luna sit in ariete. Nam sic eius nauiga-
tio secūdabitur. vitet septētrionē versus tūc iter incipere: locūq;

mutare: et uxorem ducere. Illi visceribus reti presertim diafra-
gmati nec non reliquis virgini obnoxiiis intestinis mederi: ac nauē
ingredi. Unde versus.

Luna virgo tenet uxorem ducere noli.

Viscera cum costis caueat temptare chirurgus.

Detur agro semen: dubites intrare carinam.

Quonia sol in hoc signo sterilis reputatur. Ideo signum ipsum
virgo: ut aiunt nonnulli: nūcupatur. virgini cererē p̄esse non de-
sunt: qui dicant.

Libra: quā chelae scorpionis figurant nature signū est aeris
calidum: et humidum ut sanguis et aer clunes et genitalia sibi ven-
dicat quā hūc libra habet verrēda est libido tunc natoz incesta. s.
scdm fortunaz: et infortunarū aspectum ad illā. librae influentia
natus infans mercator discriminofus libidinosus alioqui iustus
erit tandēq3 bone fortune: et a mulieribus adamabit. In rebus
interdum: susq3 deq3 naualibus secūdabitur maxime si luna fue-
rit eius nauigationis principio in arietē q̄ppe in eiusmodi scilicet
equinoctio obseruatū nauigationē est ut plurimū secūdari. Ca-
ueat phisicus tūc vel chirurgus? inguinibus mederi clunibus testi-
bus inenibz ac matrici nec non focmori pectini vmbilico et oppo-
sitis partibus. lūbis cum Illi et vertebz que oīa q̄q3 virgini
dicet. Manlius secūdū plurimos regit libra. De clunibz nūbilo
minus minime sane dissentit vel Manlius quippe q̄ hūc ex ver-
tebris et librā pendētes representāt. Malū tunc est p̄ aquas p̄-
cipue iter incipere. vnde versus.

Luna tenet librā nemo genitalia tangat.

Nec sit iter aquis: nec terra pergere cures.

Extremā partem librae cum luna tenebit.

Si fuerit ascēdens libra et nō aspiciāt se fortune. Nato tūc nisi ca-
perit ex ferro p̄fertiz iminet magnū discrimen. Sol in hoc signo
ad librae similitudinē facit equinoctiū. Librae p̄esse vulcanuz tra-
ditur a veteribus.

Scorpionē autē Iouē inter sidera collocasse ut species ei⁹ ho-
minibz documēto esset ne q̄s eoz in aliqua re sibi p̄fideret q̄ppe
cū scorpion oritur orion occidit p̄inde q̄ ut ouidius tradit orion

cum venaretur: et in eo exercitatissimum se esse consideret iactasse
 se omnia: que ex terra oriuntur interficere valere quare terram p
 motam scorpionem eduxisse: qui eum interfecit Scorpion frigidus:
 et humidum nature signum aquae: membrum matricemque sortitur. ei
 influentia natus infans crudelis audax: temerarius ad perditiones
 et perdas. prius nepe ad nihil idoneus praeter ad malum Necromatica
 rum siue magicarum. Si literatus fuerit artium curiosissimus erit
 vitet cum magnatibus praesertim itinerare: mercimoniis causa
 societatem facere namque societatis ipsius ab ipso maxime negocia
 turbabuntur perindeque forsitan occidetur seu saltem vulnerabitur
 Multum est navigationem et iter incipere navibus mederi et cra
 neo vellicis vuluis et matricibus atque clisterizare. unde versus.
 Scorpium et luna vigent in parte pudenda
 Scelestis fauent caueas ascendere navem
 At si carpis iter caueas ex morte ruinas
 Scorpion ascendens in natiuitate nato praesentis ex principum
 occasione minatur eorum ideo familiaritatem fugiat quoad poterit
 Experto lector quicquid si credis amico
 Crede mihi et longe nomina magna fuge.
 Aduersam insuper fortunam minatur planetae ponderosi occi
 dentales et cadentes ab angulis ac a sole quippe narrat in quadri
 partito ptholomeus in verbo. xxx. vj. Ego quidem recordor cum
 essem vnus de indoctis astrologis adhuc quidem iuuenis venit qu
 dam seruus regis bamarogei deferens natiuitatem Aaron filij re
 gis et interrogans utrum possem intelligere si natus iste succederet
 patri in regno et cum praesagire inueni planetas cuius ponderosos
 occidentales et cadentes ab angulis et a sole nec perpendere potui
 unde significare sibi regnum patris. Tunc distuli dare iudicium do
 nec studiosius inquisissem. Post modicum vero reponis quod a quod
 dam sene perito in dandis iudicijs quod cum respiceret figuram interro
 gavit cuius esset natiuitas et dixi Aaron filij regis. obtrinebit In
 quit locum patris decem annis fere in regno et erit sub potestate vel re
 gumie alteri et erit sicut ille cui iubet: et quod si vnus deprehenderet hec
 quod detinens me sermonibus noluit mihi indicare. Cum autem illi vener
 rari et domum corrumpere non cessaret. Dixit huius ascendens est scorpius

et sol in virgine et similiter erat cum auus ingressus est hoc regnum
et successit Aaron patri suo in regno et regnavit annis novem et quibus-
dam mensibus. Nam sol in virgine locum medii celi obtinebat Scorpio
ne verendum est influente mensuram vulva et partes cum terminas ferro
tangere quippe scorpius inguine gaudet Scorpius inquit Macrobius ita
divisus est ut esset utriusque cōis: Nec existimat ratione carere celesti
ipsa divisio siquidem aculeo velut potentissimo pars armata poste-
rior domicilium martis. est priorem vero Aenus accepit quam
nos libras vocamus que velut concordii iugo matrimonia amici-
tiasque componit. Scorpionem martem preesse prisca tradiderunt.
Sagitarium Solsteus tragediarum scriptor fuisse. Musarum
nutricis filium modulatus est fuisseque cum musis solitum delecta-
ri et venationis studio ut precipue Musis obsequeretur exer-
ceri pro quo studio a Iove Musas petisse ut inter astra locare-
tur quod Iovis Musarum gratia effecisse et quod equo multum sit usus Mu-
sarum petende crura ei equa formasse et quibus Musis obsequeba-
tur sagittas adiunxisse caudam satiricam addidisse quod Musas hoc
non minus quam liber satyris sit delectat coronamque Musarum con-
templatione largitum. Stellifera siquidem merentur corona coronari quod
Musas delectant. Stellarum autem septem eas fecisse quod septem opor-
teat liberalium artium poetam scientiam percallere coronam ante pedes ei pos-
uisse aliqui non sine ratione putaverunt quod sapienter esse magis quam videri
prestat. Sagitarii calidum siccum naturae signum igneae pindeque col-
lericum foemur praefertur corasque sibi uedicat Et influentia naturae itans
calide erit complexio et foris nature convivio et amicorum benivo-
lentiarum et bonorum causa curiosus ad societates et matrimonia copulanda
ad carites a diis impetrandas opportunus erit et noticiopos. Sed ius-
tum vel quod honestum videatur decet postulare. Quod iustum est petito vel
quod videatur honestum. Inquit auctor moralis. Expectum cum sagitarii
praefertur influunt vitae a foemore coris et clumibus flobothoari et si occi-
dentem versus se translatur est navigationem vel iter festinans incipiat praefer-
tim cum erit in signo igneo plenilunium: versus sequuntur.
Luna nocet foemori celesti iuncta sagittae.
Rade caput brachia minuantur balnea quere
Angues et crines poteris incidere totus.

Sagitario Dianam aiunt praesse: vestam capricorn o. Sol in sagitario dies facere gestit longiore s.

Et per q̄ ridiculae fabulae sunt: quibus capricornum esse caudatum tradit regiptios olim Ibin et gruem: q̄ deoz imagines crederent non violasse: et pana iouem admiratum cum sua ipsa methamorphosi inter sidera collocasse: propterea Plinius dicere sepe solebat hominū cōsuevit semper genus vanis superstitionibus alligari. Sunt q̄ dicant quod vt minus ineptiae. Ita plus rōnis habet: Solem in hoc signo ad caprae similitudinem: altitudinē perere. Unde lux i dies nobis augebit. Quo circa Macrobius inquit Ideo aut̄ hijs duob⁹ signis: q̄ solis portae vocantur cancro: et capricorno haec nomina contigerunt: q̄ cancer animal retro: atq; oblique cedit: eadem similitudine Sol in eo signo obliquum incipit agere retrogressum. Caprae vero consuetudo haec in pascu esse videtur vt semp̄ alitū pascendo petat. Ita et sol in capricorno incipit ab unis i alta remeare. Capricornus genua sibi vendicat. Eius influentia natus infans Sagar erit: et mendax: auarus proditor: et scelestus Tandē voracōpos: et honorat⁹ erit: emulos: ac detractores habebit ad quolibet erit idoneus p̄ter ad societatem lucri causa faciendā alioqui tamē causa lucri erit Si fuerit: cum lucri rem saraget: ascendens capricornus. In ei⁹ nō nullas egrorations ei admodū balneum proderit. Foelix in navigatione erit versus orientes. vitet cum diei vel noctis oculus est In capricorno: et quocūq; pacto misluat: uxorem ducere genib⁹: tibijs: et eoz neruis mederi: et edificiu⁹ inchoare vnde versus.

Non tangas tibias cum capro luna tenetur.

Intrere aquas nautis citius curabitur eger.

Fundamenta ruent nil est: qd̄ duret in ipsis.

Et Aquariū begesinar: Deucalionē: q̄ eo regnante altissime caraclysinus tumuerit: eubolus cecropē: q̄ ante regnauerit: q̄z vinum sit inuentum: quo tempore aqua in sacrificijs utebat. Et plures aut̄ ganymedem q̄ Ioui pincernae vsus officio ministrauerit fuisse tradidere: et ob insignem formā inter sidera collocari.

Et Aquarius calidum: et humidū naturae Signū aeris crurib⁹

dominatur quippe cruz fundentis aqurij arbitriū
 Eruribus aqrius dominatur dūmodo luna
 Hospitium colat quod tempus reddit oppacum
 Reddit ⁊ horestem inuisum pilladi Si vult Luz eniz fuerit ascē
 dens aquarius causa erit inimicitiarum mularuz propter satur
 ntiz eiuldē domus dominum Lum aquari⁹ influit bonū est in
 serere edificare atqz opus incipere quod longeuuz desideram⁹
 . Maluz ē Eruribus mederi ac iter Incipere ⁊ Ande Versus
 Tangere crura cane. Dum luna videbit aquosum
 Inserere tunc plantas excelsas errigeturres
 At si carpis iter ad loca tardius ibis
 Eius influentia natus infans fere onibus gratus erit Amicorū
 amantissimus Inimicis ifestus facetus formosus aucupiorū cu
 riosus Sapiens ubiqz intenderit Ingeniosus aloqui In iuuen
 tute discriminibus damnis ⁊ infortunijs crit obnoxius In sene
 ctute vero felicior ac diues erit ⁊ dominabitur Aquario iunonē
 aiunt preeffe piscibus neptunū. Disces: vt de nipbone frugalita
 tis causa: fabulā ōmittamus: duodecimū ⁊ vltimuz frigidum hu
 midum perindeqz flegmaticū nature signum aqueae quod nihil
 ominis influentiae penitus haud expers est saturninae domus
 est Iouis pedibus dominatur. Ande versus.
 Discesqz pedum sibi iura reposcunt.
 Roz influētia natus infans mali erit ingenij sed misericors: mul
 ta variaqz discrimina patietur ⁊ multū peregrinabitur que tādē
 peregrinatio secundabitur Interdūqz dominabitur. Sic inter
 vtrāqz fortunam ad senectutē agitabitur. ad sūmā in iuuentute ī
 foelix potius qz foelix erit. In senectute vero, psperabitur coete
 rum neruoz passionibus: ⁊ podagris afficiet epilepsia: ac tibia
 rum defectibus crit obnoxius Bonū ē eius influentia: viam vel
 nauigationē psertim meridiē versus incipere: ⁊ medicabilē sum
 mere potionem: medicināqz componere pro corporis maxime
 medicatione Malū tñ est tūc pedibus mederi. Ande vsus.
 Discis habet lunā: noli curare podagram
 Carpe viam tutus: sit portio sumpta salubris
 Embryo conceptus epilepticus exit ab aluo.

Macrobius in ultimo inquit zodiaci ordine pisces locati sunt quos consecrauit soli non aliqua naturae suae. Imaginatio ut coelestis. Sed ostentatio potentiae solis a quo vita non solum aereis terrenisque animalibus datur. Sed ijs quoque que sub aquarum profunditatemersa sunt. Tanta est vis solis et penetrandi viuificatio. Horum autem omnium quatuor dicuntur signa cardinalia vix duo in quibus contingunt solstitia que pariter solis portae dicuntur et duo in quibus contingunt equinoctia.

Et iam de luna cum putat hebdomatica super infantium natiuitatibus que oportuit omnia videoz tractauisse. Nunc ad dieteticam est procedendum. Dies dupliciter consideratur. Naturaliter scilicet et artificialiter seu accidentaliter. Dies naturalis. Spatium est diei et noctis quod horarum semper est viginti quatuor. Hic vespere Incipit iuxta hebreos. Secundum Romanos media nocte. Secundum graecos in mane: secundum egiptios in meridie. Dies artificialis: siue accidentalis est spatium quo sol mouetur super hemispherium nostrum ab ortu ad occasum et hic secundum solis ascensum crescit ac decrescit: et varius est secundum regiones quippe que quantum a nobis diuersiores sunt tunc dies hic diuersior fit. Ita ut a nobis sit antipodibus diuersissimus: quoniam et signa ipsa contrariuz ac nobis effectum illis operantur. Cum enim nobis oritur sol. Illis occidit. Cum nobis est verus. Illis est autumnus. Cum nobis est estas Illis hiems. Lunae locum cum quolibet die scire volueris primum scire tempus oportet: quo per annum sol signa percurrit ut in superioribus est disputatum: quippe luna omnia eadem peruat in suo sibi anno peculiari: quem nos mensis dicimus biduum quodlibet signum peruolans cum fere dimidio qua quidem celeritate cum ad signum peruenit ubi est sol combusta dicitur vel in coniunctione: qua mediante id fit: quod nobis novilunium nuncupatur. Sicque a sole se magis: atque magis remouens non incipit perseveratque relapsum donec id fiat quod a nobis plenilunium appellatur. Tuncque a Sole quantum sua natura patitur est distantissima. Soli penitus opposita. At cum denuo soli per reliqua sex signa magis Accedens incipit propinquari. minus atque minus opposita minus nobis lucet donec ad signum peruenit ubi est sol quo si peruenerit ante meridiem. Ille dies est

lunae primus. Si vero post Sequens dies erit primus lunae: et
sicut habemus quod cum fit coniunctio: siue nouilunium. Sol et luna
sunt in vno: et eodem vel quasi eodem signo.

Et Lunam Plinius inquit vicens diebus: septennisque et tertia
diei parte peragere spatia eadem: que saturni Sidus altissimum per
agit annis triginta. Deinde remorata In coitu solis biduo. Eius
tardissime a tricesima luna Rursus ad easdem vices erit: quarum
prima quidem natus infans longeuus erit. Si recte gubernabit: quod fu-
git reuertetur Somnium ad gaudium fit.

Secundo lunae natus Si bene gubernabitur bene crescet: et si
deo placuerit erit longeuus qui egrotat sanabitur. Somnium
erit inane.

Tertio lune natus Fortis erit. Sed non longeuus nullum in eius
vita: amicum fidum habebit: qui fugerit. Inuenietur. Somnium erit
inane qui egrotare tunc incipit morietur.

Quarto lune natus multum infirmabitur Et ferro morietur quod
fugerit non inuenietur. Somnium erit inane. alibi legi quod nisi ab
efficaciori contraria influentia impediatur erit letus Et Nulla-
ris in vita sua.

Quinto lune natus discriminofus erit Et iuuenis morietur qui
recesserit redditum vel saltem inuenietur. Somnium erit inane.

Sexto lune natus Sapiens erit diu egrotus. Sed sanabitur.
Magna de ipsius vita longa vel breui est incertitudo.

Septimo lune natus bonus erit nihilominus discriminibus agi-
tabitur. unde tamen si cum prudentia: et magnanimitate mul-
tabit euadet. Qui egrotare tunc incipiet si bene gubernabit be-
ne sanabitur. Somnium efficax erit.

Octauo lune natus mercatura precipue delectabitur acquiritor
erit. Sed Iuuenis morietur: qui fugerit reuertetur. Somnium
erit inane.

Nono lune natus: nec bonus erit: nec malus fortis: diues erit:
si diu viuet eger diu languescet: et in fine non liberabitur.

Decimo lune natus qualibet instruatur artem eiusdem mirabi-
lis erit artifex: diuque viuet si bene educabitur multas permea-
bit regiones: qui egrotat sanabitur.

xi. lune nato iminet ex aqua discrimen: unde si euadet. Laudib⁹
 ornabitur: egrotus sanabitur somnium erit inane.
 xij. lune natus: in omnibus utilis erit. Somnium exitus infra no
 uem dies letum: fortietur.
 xiiij. lune natus non erit vitalis: qui egrotare incipit tarde curabi
 tur. Somnium erit inane.
 xiiij. et plenilunio natus: multis egrotationibus presertim in in
 fantia erit obnoxius.
 xv. lune natus: Si cum maxima educabitur diligentia longeuus
 erit: et laudabitur: qui fugerit reuertetur: qui egrotare incipit: sa
 nabitur. Sed longa erit egrotatio somnium nihil nocebit: et in bre
 ui aperietur.
 xvj. lune natus erit dolosus: et pauper: qui egrotare incipit cum
 labore surget. Somnium non est bonum et cito aperietur.
 xvij. lune natus erit fur: qui egrotare incipiet: morietur. Somni
 um post paucos dies aperietur.
 De. xvij. die nato maxima est incertitudo.
 xix. lune natus erit fur diu egrotus et egen⁹ in fine maxie sapiens
 xx. lune natus ingeniosus erit: et latro: qui egrotat: sanabitur.
 De. xxj. nato magna est incertitudo.
 xxij. natus. Religiosus erit: ex aqua ei iminet magnum discrimen:
 egrotus sanabitur. Somnium erit bonum.
 xxiiij. natus in infanzia egrotabit bene videri. si bene educabitur.
 xxiiij. natus multa impedimenta patietur. Somnium nil erit.
 xxv. nat⁹. Diues non erit: nec pauper egrot⁹ languescet: et morietur.
 xxvj. nat⁹. Discriminosus erit. Sed bene euadet si bene gubernabitur
 xxvij. natus. Diues non erit: nec pauper necessitate tamen magis
 urgetur: qui egrotat diu languescet. Somnium erit bonum.
 xxviii. natus negligens erit egrotus confortabitur.
 xxix. natus egrotabit magna est incertitudo si a medicis curabitur.
 somnia erunt certissima. In superioribus autem ideo oibus ubi
 incertitudinem esse dictum est. Sciendum est compertum in huiusmodi
 observationibus esse diuersimode tunc natis accidisse. Ideo incerti
 tudinem de eorum vita: et reliquis accidentibus esse dicendum fuit.
 Preterea notandum est ut in quodam veteri codice scriptum inueni:

Quod si primus callendarum Ianuarij erit dies veneris Illo an-
 no plurimi morientur infantes. Notandum est insuper At in eo-
 dem codice legi Tres esse in anno quolibet naturales dies. In
 quibus infantis nati Alibi legi geniti cadauer: Integrum mane-
 bit et non corrumpetur videlicet Ianuarij trigessimū martij vige-
 simū septimū Augusti vndecimū p̄terea vt in eodē codice scri-
 ptū iueni Tres sunt in quolibet anno dies In quib⁹ si nascetur
 homo vel pecus vt plurimū morietur die quarto vel quinto v̄ se-
 ptimo et si quis iisdē diebus carnes edet vacinas ijsdeꝫ scilicet la-
 guide diebus interfectas annūz nō viuet Isti autē sūt dies videli-
 cet ebdomade primus intrāte augustō Alter est lune primus di-
 es post decembrē. Tercius est transactis diebus octo aprilis p̄-
 mus lune dies qui seq̄ Nec ipse Iccirco ambigū ad habūdātē
 tamen cautellaz pono in mediū. Restat nūc de diebus a planetis
 de nominatis nō nulla notatu forsaz indigna quoniam apud nō
 idoneos auctores inueni palā facere. vt iccirco nihil qđ latere exi-
 stimo de natiuitatibus p̄termittam. Quocirca neoterico: qđ
 ordini in hac vna re nālī: magis obsecutus: in qđ diei lucē aeternā
 tempoz eē cōputationē: q̄ppe que iuxta cristianoꝝ p̄cipue ob-
 seruātiā et vulgare vocabulū septimana nūcupat: cuius princi-
 palis dies est solis lux: quā dominicā vulgus appellat. Mac ita-
 qz natus infans: speciosus: et frugi vir erit: honorabitur amicis
 gaudebit non diues erit nec pauper. Lune die natus mentis erit
 obtusae tediosus: litigiosus alioq̄ misericors coetex ei violentis
 iminet mortis discriminē quod si euadet longeuus erit Si deo pla-
 cuerit. Martis die natus suspiciosus erit: perindeqz infidus mu-
 lieꝝ dilector Amās coitū: et ingeniosus. alibi legi religiosus erit.
 Mercurij die natus Mali consultor maliqz p̄bator erit nego-
 tioꝝ dillator qđ gladio percutetur. Atqz vt in quodam veteri co-
 dice legi: admonens erit. Iouis die natus erit omnibus fere ho-
 minibus gratus legalis: Innocens boni conscius: nō assentator
 nō oblocutor. verum amicus fidus: ac decenter facetus alioqui
 vt plurimū leuis corde. Alibi legi diues: et pacificus erit. Vene-
 ris die natus cogitabundus: et cupidus erit. mali conscius. tedio-
 sus: lasciuus: incredulus: armiger: qui nisi cauerit gladio percu-

teretur. alibi legi maledicus erit ⁊ lōgeuus. Saturni die natus for-
tis erit Et longeuus nīlomin⁹ mellācolicus versutus Et sapi-
ens vitioꝝ occultoꝝ alioqui Si litteris opam dabit Solitarius
⁊ studiosus vt plurimū erit: ⁊ delectabitur agricultura. Absolu-
tis iam seculari: Inditiōali: lustrali: bissextili annuo mēstruo heb-
domatico Et monomero dieꝝ cursu sequitur de gradu hora mi-
nuto Et vt nōnulli dicunt momento atq; indiuisibili athomo in
quibus natus est infans pro eius fato, pꝛsus pꝛenosticādo tracta-
re que videntur scilicet reliquis concordatis siue pro maiori par-
te correspōdentibus hominū fata pꝛesagire. Prīmū itaq; scien-
dum est gradū dupliciter posse cōsiderari quippe alius est signi-
gradus alius hore Signi gradus tempus. est hore vnus ac tri-
plicis quarti per triginta nāq; gradus in duobus diebus cū fe-
re dimidio luna puolat vnum signū. Gradus aut hore sunt sexa-
ginta minuti de quo in sequētib; disputabitur. porro signi gra-
dum oportet primū cōtemplari. Signū autem quodlibet p quī-
decim primos gradus est in ascēdente p quindecī vero reliquos
in descendente. Quocirca nati natiuitas est cōsideranda. Siqui-
dem magis vel minus est naturae signi rellatiua. Scōz q; magis
vel minus est in eius ascendētia: vel descendētia. Antescꝛptis
itaq; omnibus sic bene cōsideratis. Sequitur nūc ex hora i qua
natus ē infans rem natalē pensitaꝝ a diei scilicet solis iuxta christia-
num ordinē Hora prima incipiendo. Quocirca sciendū est ho-
rarum diei que cōmuniter fere ab omnibus dominica vocatꝝ pri-
mam solis esse. Secūdam veneris: tertiā Mercurij: quartā lu-
ne: quintā Saturni: sextam Iouis: septimā Martis: octanam
Solis: nonam Veneris. Decimā Mercurij vndecimā lunae:
duodecimā Saturni decimā tertiaz. vꝝ. Iouis decimā quartam
Martis decimā quintā Solis decimā sextā Veneris decimā se-
ptimā Mercurij decimā octauā Lune: ⁊ sic successiue iuxta fide-
ralem ordinem quēadmodum in aggregationū libro seu secreto-
rum capitulo de astris: ⁊ planetis posuit alberthus magnus: qꝫ
pe planetaz quilibet in sui hora natum infantem ad sui naturam:
magis vel minus impeditus: vt in pꝛehabitis differuimus: min⁹
vel magis influit rellatiuū. Interca silentio diei considerationeꝝ

de qua varie inter phos sententiae altercantur: nequaquam veli filē
 tio pretereūdam. Itaque notandum est Diem alium naturalem:
 alium accidentalem ut superius dictū est intelligi oportere. Diei
 naturalis tempus est horarum vigintiquatuor. De cuius prima
 hora: ut in phabitis disputauimus varij varia sunt opinari. Ego
 illorum sententiae h in loco valde assentior qui diei naturalis ho-
 ra primam censent noctis primam: et diem ipsum naturalem. In se-
 quentis noctis hora prima desinere. Dies vero accidentalis est
 ubique quando ibi solis lux est super terram. Itaque prima diei ac-
 cidentalis hora in qualibet est regione cum ibi sol oritur. In ita-
 lia diei accidentalis hora prima esse potest diei naturalis octaua
 Cum sol. v3. est in geminis vsq; ad sextadecimam cum est in sa-
 gitario: et sic per menses reliquos secundum solis ortum: quippe
 huiusmodi horarum computatio omnibus alijs mea sententia ē
 preponenda. Porro de diei accidentalis horis loquor: quia nullus
 enim est. planeta qui tempora sole clarius metiatur. Albertus ta-
 men noster propterea credo: quia in quibusdam regionibus tempestiui
 us In quibusdam tardius oritur Sol acquabilitatem accipiens
 dixit duodecim esse horas diei: et duodecim noctis. cuius prima etiam
 secundum Albertum est prima hora: primam autem diei horam vult illud es-
 se temporis spatium: quod est inter duodecimam: et tertiadecimam ho-
 ram de qua ut puto circa rem nostram dictum est satis. Nunc non
 nullis prelibatis ad ipsius horae gradum: accedamus. Gradus
 dupliciter consideratur. Alius namque est gradus planeiae alius
 horae. Planetae graduū magna est differentia: Secundum diffe-
 rentiam planetarum. Nempe saturni gradus maximus ē Lunc mi-
 nimus. tamen excedit horam unam. Gradus autem horae est
 decimaoctaua pars horae: pro cuius nouem primos gradus. hora ē
 in ascendente pro nouem vero reliquos indeclinatioe. Quocirca proter
 scilicet consideratioes de signorum ascendentijs: atque proter reliquas
 preplatioes phabitas considerandum ē an eo hore gradu: imo potissi-
 mum gradus minuto. Si enim insuper athomo minuti quippe quod magnum
 momentum tanta est vis celorum facit in natiuitate quando exit in-
 fans eclipsis aliqua siue cincina Vel cometa siue aliud quodpi-
 piam celeste signum apparuerit: quod quidem iuxta ipsius naturam et

qualitate vt plurimū: significationē habet in natiuitate Significa
tionē aut ipsam: cuiq; a peritis sue eratis astrologis arbitriū erit
Inuestigare nullā equidem adeo fore puto tam rudes erate: que
astrologie quopiā perito professore prozsus indigeat. autamen si
periti astrologi propter locorū interualla decrit copia satis puto
erit hūc libzū: quē mercurialē appellari ipse forsa mercuri? nō de
dignabitur circa infantis natiuitatez medulitus intelligere: qua
propter ne gloriā subtrahā alienā velim Joannis de sacrobusto
anglici ad astronomiā introductorium perlegat: atq; alchabitij
de astrozū iudicijs magisteriuz a iohanne hispalēsi interpretatuz 7 c.
necnō Gerardi Cremonēsis theozica planetaruz Interea q; cō
siderandā velim salomonis tabulā 7 de minutis quos ipse pun
cta interdum punctos appellat qui secūduz eius opinionē mille
octingenti faciūt vnā horā: legēdū q; Accirco veli calendarij pñ
cipium Joannis de monte regio: ipsū quoq; calendariū per
aliquos velim annos mature considerandū Eterū, p huiusmo
di presagijs: que huc vsq; In hoc tertio capite: nanq; iopia op
primor: cursim tāq; sic libaui: Inter precipua ad banc rem opa
pitholomei Iudico quadripartitū maximeq; tractat? qrti capiv
tulū primuz de, psperritate nati: 7 substantia necnō secundū de, p
speritate 7 in valitudine nati Preterea reliqua tractatus ipsius
capitula vsq; ad libzū cētū verboruz: quippe que iccirco pluriā
ēt pñēt nōbilia. Interea breue: 7 peculiare in natiuitatib? opus
cū figuris. xiiij. q; qd egre ferēdū est trāscriptozes: pinde q; in
pressozes deprauauerūt habraam hebre? recte cōposuit. Illas
sane si vacabit i formā pñtinā edā iprimēdas 7 nonnulla astrola
bij magisterio addā necessaria qppe clauē cudei fert anim? astro
nomie: q; apiente oīa Accirco modo supsit vita Sole clari? rutil
labūt. Extat 7 op? guidi bonati de natiuitatib? admodū luculē
tū qd multū iccirco qdē cēseo collatuz nec nō yfagogaz itrodu
croziū liber alchabitij. Thabitq; de imaginatiōe sphaeræ celestis
7 zaeli liber ad iudicia Atq; alchidi necnō liber cōiunctionis 7
receptiōis Mesabalaē de interrogatiōib? atq; de dirreccionē si
gnificatoris. Preterea iudicioz lib extat 7 pticulares qōnes ex
alchidi opib? pstantissime. Dozorbei quoq; liber 7 abomar de

Iudicis autenticis : albobaliq; liber denatiuitatibus atq; mes-
 sabalae & significationib; planetar; in natiuitatibus Rursus abo-
 mar opus de natiuitatibus atq; albumassar de reuoluntione annoz
 mundi Quiusmodi lectis intellectis recteq; consideratis operibus
 sint q;tuilibet planetaru dissensionib; natiuitates perplexe : earu
 exitus nos hand latebit Idetidez tamē de omnib; pterealidone-
 is mathematicis opibus sentio facendū : q; nemo eius artis Il-
 lustris est auctor : qui nō aliquid de horoscopis disseruerit alioq;
 Illustris nō est . Ante omnes aut̃ balym velim nostrū cōsideran-
 duz precipue in quarta quinta & sexta parte sui operis in iudicijs
 astroz vbi argutissime quod excelēis quidez viri proprium est
 enigmatice quasi plurima libat quippe que nisi me i dies vxoris
 quidē dillapidatione graui? grauiusq; paup̃tatis on? opprime-
 ret maxima cū patrū allacritate tū filiorū vtilitate interpr̃is funct?
 offitio lucidarē : ceteruz cerei exituz vereor quippe vt aiūt ad viri
 de suz Quiusmodi eniz artis licet honestissime precipue peritus
 alijs multū Sibi parū parit vtilitatis Adoro plurib; q; reliquo-
 rum animalū : hominū vita eget ad minichis que celuz equidē sus-
 piciens cū terrena sint recte nō colligo . Igitur ad alia nobis licet
 molestuz sit mientis oculos dirrigamus Hactenus de ifantis fa-
 to q;tuū est passa inopia mea disserui . nunc de ifantis fascinatiōe
 pterminādo tractatu reliquū est disputare . At aut̃ de more meo
 fascinationis primū fidem faciā perindeq; sint cautiōres puerpe-
 re ipsius verbis que ab ipsis auctorib; sunt edita memorabo nec
 Id puto est mihi vitio vertēdū cū auctores nominē Presens si-
 quidez op? nō propriā ostentationez nec ex quifitā magis voca-
 bulorū raritatez q; vt plurimū iuxta vulgare intelligibilitatem
 Sz veniens presertim ciuib; foelicitatem salutemq; oib; ho-
 minibus proferetur Itaq; de historia naturali plini? primuz au-
 diatur In africa familias quasda effascinatiū Ifigon? & Aden-
 phor? tradūt q;tuū laudatōe itereāt pbata arescāt arbores & sege-
 tes leniores amiores infantes emoziantē esse q; eiusdē generis
 interballis & illyris addicit Ifigon? q; visu quoq; effascinēt interi-
 mātq; quos diuini? itueantur iratis p̃cipue oculis qd̃ eoz malū
 facilius sentire puberes Notabili? esse q; pupillas binas in ocu-

lis singulis habeant: huius generis feminas. In scibia: que vo-
catur vitiae. p. dicit Apolonides philarcus: et in ponto nobiorum ge-
nus multosque alios eiusdem nature: quorum notas tradit in oculo al-
tero geminam pupillam. In altero equi effigiem eosdem preterea
non posse mergi: nec veste quidem degravatos. Naud dissimile ijs
genus pharvacum in ethiopia prodidit Damon quorum sudor
tabem contactis corporibus afferat. Feminas quidem omnes ubi-
que visu nocere que duplices pupillas habeant. Cicero quoque
apud nos auctor affirmat quorumdam oculis inesset venena. Ne-
quid usque mali esset quod in homine non esset. Virgilius in bu-
colicis pastorem introducens. Nescio quis teneros oculis mihi
fascinat agnos. Si certe neque amor est causa vir ossibus herent in-
quit. Ijs atque alijs auctoribus ego admonitus. Infantium parenti-
bus et nutricibus consulo. Ne in primis presertim natiuitatis die-
bus Infantes nulla iccirco habita ratione ostentent. Sed in tha-
lamis potissimum secretos habeant. Maxime si sint pigres ac for-
mosi. Illis. n. malignorum magis discrimen incumbit presertim tem-
pore quo. p. funde dormiunt quod ideo fit quod fluxus nutrimenti ba-
bundans est sensibus organicis ad superius. Mox autem cum in-
cipit grauius nutrimenti ad inferiora defluere clarificant spiritus
et sensus in superioribus et expurgantur puer. Et incipit vigilare ad
usum vitae sensibilis et tunc minus est fascinationis discrimen quod
si quandoque cognouerimus. Talis. n. cognitio per leuimum mini-
tantia multiplicia signa patebit euidenter: ad infra scripta statim erit
remedia recurrendum. Infantis fascinati fumigium sub naso fiat ex
aliqua re furto ab eodem cum precipue dormit sublata qui visu
vel dicto fascinauerit. Mienae frontis corum fascinationibus res-
sistere Plinius p. fitur. Miricij piscis felle nonnulli corde dicunt
In iuniperino pixide iam dudum seruato Et cum opus fuerit su-
per carbones accensos posito. Ita ut bene clauso thalamo ubi
sit infans fascinatus sumus inde veniat: fascinationes Incantationes
et malefici spiritus expelluntur. Sicut qui dicant canis nigri maris
epar: feter. n. demonibus displicere Et ipsius cruorem. Ita quod
malefici a domus epate fumigetur cruore aspergat. Inde ma-
leficia Et fascinationes euanescent ungulae manus vituli marini

portatae insidias et fascinationes remouet. atque fascinationibus contrariantia Iacobus de dundis aggregator memorat tractatu sexto capitulo primo folio aut. ccl. Alij sunt quibus persuaderi non potest quod virtus corporalis aliquid possit in substantia spirituali alij dicunt quod in spiritibus angelicis et humanis creata sit quedam potentia sensitiva non tamen carnalis per quam subiciuntur passionibus in actionibus rebus corporaliu. Adhuc sunt qui dicant quod aliquae res sunt vel actio quae eos fugat et aliquae quae eos congregat. Amplius dicunt nonnulli quod aliqui spiritus sunt qui virore coitu delectantur et aliqui qui mulierum: quapp iterdum mulierum corporeas effigies induunt et cum viris coeunt Et virile semine suscipiunt et ex illo humano semine filios concipiunt et pariunt ut memorie proditum est in libro quante essentie. varia namque sunt demonum genera quodam sunt quos faunos presci appellauerunt se ductores et ioculatores certas vias et loca obsideres qui pretereuntes tamen modo terreat atque orideat sola illusione preteriti. Alij in hominum incubationibus pnoctant. Alij adeo truculenti sunt ut super transientes emine irruant ac eos dilacerent. Sunt et demones muti et surdi et nocturni diurni et meridiani sunt et qui per noia ferax designant ut onocrotauri pilosi Syrenes lanie dracones et huiusmodi. Isidorus in libro etimologiae octauo. Lanias inquit ex hominibus factos demones aiunt quorum nam esse dicunt terre parvulos et garrere in angulis tenebris. Lanias fabulae tradunt infantes corripe ac laniare solitas a laniando dictas. Philosophi dicunt quod hirsuti sunt et incubi ab incubando sepe namque cum mulieribus cubant coeunt et iterdum generant et mulieres tanquam cum viris namque concipiunt et inde pariunt. Adhuc autem huiusmodi alius forsam considerant qui in speculi nalis volumine Lanius continetur vi simile predeque credibile magis videtur quod horum accidentium nonnulla perfluat ex mercurio et ab eius statu cum luna et a statu lune cum eo et a situ eorum amboz cum planetis in angulis. Infortunadi proprietate habent et nam quoniam quoniam mercurio et luna non habuerit vllum aspectum vni cum altero et alijs planetarum habentium nam dandandi et infortunadi fuerit eleuatus super eos ambos in orizonte orientali vel fuerit in opposito suo. Significat quod accident in factis spirituum deliramenta multa que sibi demoniaca nomina iuxta vulgarium quidem opinionem vendicarunt.

De humanis arbitrio et prima cardicaria Capitulum quartum
Quia quod fatum multiplices vires habere certum sit tamen
q arbitrium homini liberum datum est quo pythagore littere
viam vellet sibi partes vendicet Quam sane rem maxime
probabilem valerius maximus facit in libri scilicet sexti capitulo
nono de mutatione morum et fortune ubi plures memorat In adole
scentia fuisse luxu perditos verum in senectute omni laudum genere flo
ruisse Quam forsaz ratione motus Salomon Pueri vias sibi di
xit inuestigabiles quippe quod intelligendum est non ideo quod fatum
non inclinet Sed quod homo libero arbitrio mediante mutatis quod
dem moribus mutare fatum possit unde dicitur sapiens domina
bitur astris hoc autem in animalibus irrationabilibus que naturam
tantum Nulla extrinsecus habita ratione sequuntur nihil viget Sed
in hominibus quippe homines rationis obice reprimuntur inter
quos memorabilis precipue est lucius Scylla qui usque ad que
sture sue commitia vitam libidine vitis et ludicre artis amore perin
quata duxit Quapropter L. Marium consulem moleste tulisse tra
ditur quod sibi asperum in africa bellum gerenti tam delicatus questor
forte obuenisset eiusdem quasi pruptis et disiectis nequitiae quam ob
sidebatur claustris catenas Jugurthae manibus iniecit. Ad
tridathem copescuit Sotialis belli fluctus repressit Linac domi
tione fregit eumque in africa qui se questorem fastidierat ipsam illam p
uincia per scriptum et exule petere coegit que tam diuersa tanque in
ter se contraria si quis apud animum suum attentiore comparatione expen
dere velit. Duos in vno homine Scyllas fuisse crediderit. Tur
pe adolefcentem et virum dicerem fortem nisi ipse se foelicem appel
lari malluisset. Perditur Inter luxuriae arbitris adolefcentis polemo
memorat Gallerius neque illecebris in modo. Sed ipsa etiam infa
mia gaudes. Cum e conuiuio non post occasum solis. Sed post
ortum surrexisset domumque reddiens Xenocratis phi patentem
ianua vidisset viuo grauis vnguentis delibutus Sertis capite re
dimito Plucida veste amictus Refertur doctorum hominum tur
ba scolam eius intrauit nec concitus tam de formi introitu conse
dit. Ora deinde: ut par erat: oium indignatione. Xenocrates vul
tum in eodem habitu continuu: omniaque re quam differebat. De mo

destia: ac tēperātia loqui coepit cuius grauitate sermonis. Resci
piscere coactus. **P**olemo. **P**rimo coronā capite detractā, pie
cit paulopost brachiū intra palinū reduxit. pcedēte tēpore oris
cōiuiialis billaritatē deposuit. **A**d vltimū totā luxuriā exiit vni
usq3 orōnis. **S**aluberrima medicina sanatus ab infami lenone.
Maximus euasit pbus. **D**eregrinat? est huius aius i nequitia
non habitauit. **L**imonis adhuc incunabula opiniōe stultitiāe sue
runt refferta eiusdē tñ stultitiāe impia salutaria senserūt. **A**rtheniē
ses. **I**raq3 coegit eos stupore semetipsos dānare: q cū stolliduz
crediderant. **P**iget interea **T**hemistoclis adolescētiā attrigere:
siue patrē aspiciā abdicatiōis inūgentē notam: siue matrem **S**u
spēdio sui finire vitā pp filij turpiūdinē coactā: **E**ū oīum postea
graij sanguinis viroz clarissimus extiterit. **M**ediū q3 europae:
7 asiae vel spei: vel desperatiōis pign? fuerit. **M**aec. n. cū salutis
suae patronū habuit. **I**lla vadem victoriae assumpsit. **P**ossem
vel actatis nre exēpla. **I**ccirco pluriā memorare: eoz. s. q ex fa
talibus vitijs. **I**n vtutes: 7 ex vtutibus in vitia quasi quodam i
petu sunt. plapsi: nisi satis in pcedēb? pbatū mihi videret: hu
manū arbitriū celesti fato p̄tare. **N**emo igitur dep̄bensus in sce
leribus culpā astris obijciat. **P**osuit nāq3 boīem deus in ma
nu cōsiliij sui. **A**lioq nec vtuti bonos: neq3 vitio sugillatio debet
tur. **S**ic ad sūmā cōcludendū est fatū inclinationē: nō necessitatē
influerē. **P**roterea notādum est q natus infans ridere incipit
q̄dragesimo die vel circa vigilās post natiuitatem. **P**orro p̄mū
risum dat dormiens 7 illa est in vigilia p̄ia operatio: qnā facit ani
ma rationalis corpus indura. **S**ōniat aut post duos mēses. **S**3
obliuiscitur statim somniōz. **I**n alijs vero aīalib? nō est sic. **Q**m
l3 eoz quedā habeāt humida capita: nullū tñ habet ita humiduz
sicut homo. **I**tem sciēdum est esuriēte si sit sanus infamē māma
rum matris lac ascēder? cū formicabilitate: 7 non doloris exper
tes penitus: tumescere. **P**roterea sciēdum est: q piguescere in
fante pax egerit. **I**raq3 cū famescit lactādus: cū pinguescit: haud
ostentādus est. **E**t **M**aec vi de infantis cautellis: 7 obseruatōib?
tractemus: nos admonēt. **I**raq3.

De infantis cautellis: 7 obseruatōibus sequit. caput quintū.

In precedentibus fato et fascinatione Indicatis nunc
opportuno processu: circa nostrum hominutionem.
succedunt cautiones observationesque declarande: qua-
rum in hoc tractatu primam precipuamque ne noctu pa-
rens vel nutrix presertim Si sit ibemulera cubet cum infante: **Lē-**
semus. Sed solus in cunis iuxta temporis qualitatez ppe nutri-
cem pteci⁹ iaceat et per noctem presertim de latere inlar⁹ aliquando
voluatur. per diē aut cune infante vacue: ab aliquo puero vel pu-
ella: ut fieri sepe solet: nō debēt agitari: a puectis aut forinosus:
et pinguis infans nō debet laudari nec matris lac redundans aut
nutricis: que in opime quidem alendo: atque naninando fit opor-
tet vigilantissima: Solers: et cantilenaria. Sollicitam insuper ad-
bibeat diligentiam nequid infanti presertim nocturnū noceat: quip-
pe Striae umbræ: obscuritates: strepitus: animalium presertim
musionū vociferationes canum ululatus: pauores: et similia So-
lent infantem grauiterrere. Interdūque: quod absit: absūmer⁹
ppter ea cauendum est. Ne vel per ocium infans trepidulus ter-
reatur: qui si sanus sit ad cautellam quidem: Si vero maliat⁹ egro-
tet ad remediū omni vespri post absterfionem: fomentationē: et
lactationem ipsi benedicendo: ipsumque: ut erit oportunū: in cru-
cis platione: ut fieri a christianis solet. signādo: et cum religiosa
credulitate Super ipsum dicantur versus infrascripti. v3.
Cruce tibi sancta salus: **C**ruce est: quā semper adora
Cruce domini tecum: cruce tibi refugium
Cruce fugat omne malū: cruce est reparatio rerum.
Per crucis hoc signū pcul fugiat omne malignum.
Perque idem signum saluetur omne benignum.
At tamē: Si quod absit: mallia quapiam: miserandus infans la-
boret In vespri cum religiosa pariter credulitate sup ipsum dicā-
tur infrascripta. **O**mnipotens: eterne deus. **I**mmēsam clemen-
tiam tuam suppliciter inuocamus Super hunc vel hanc famu-
lum: vel famulam tuaz restitutam pristinae sanitati reducas et eter-
ne salutis: ac sanctae veronicae. per dominū nostrū. et c.
Post autē hāc oronem. In mediate: si oportuerit: euz spe ac de-
uotione: ascensiois dicatur euāgelium quod valere dicit ad expellen-

dm̄ ab infante malias Et cōtra cōmitialē morbu: 7 diligenter
infans p noctem p̄sertim obseruetur. Aduersus aut̄ vmbrias ob
scuritates terrores: ac similia: atq; infantis ploratus iportunos
Ad sint per noctē coram infante: bonae gratae q; nutricis cū lu
cerna naninationes applausus cantilene arrisus 7 rex fulgentiū
ac sonoz iocūdae ostentationes: vel agitatiōes. aut lactationes
7 que per alias vices infanti: modo nō nocant: itellexerim⁹ gra
tificationes: que si videbimus nihil pdesse. imo magis: atq; ma
gis infans sit plorabūdus. Diligenter ploratus causa perquirat
tur. Multiplex. n. est causa vagitus aliquādo est ex egrotatione
aliquādo ex nimio frigore: aliquādo ex nimio calore quasi suffo
cante aliquādo ex pulicibus vel pediculis cimicibus muscis 7 si
milibus vel maioribus aialibus vel alijs rebus ifanti aliquo pa
cto nocentibus: vel inuisis. Interdū vagit q; perperam vel stri
cte nimis est fastidius: vel in mundus siue somnolentus repente
scilicet expergefactus vel q; lactari siue quidpiam aliud cupit v̄
q; egerit p̄sertim cum difficultate vel q; terrius est vel quod
absit terretur. Preterea aliae sunt vagitus causae plurifariae:
quas prudens suapte nutrit animaduertet: ip̄s q; cognitis op
portune poterit obuenire. Verū autem si ad huc vagit. Implac
abilis. psalmū aiunt. Deus deus meus ad te de luce vigilo In
cedula cum bona fide scriptum valere: Si ad infantis maris dex
trum brachium vinciatur: femine ad sinistrū. Nunc ad efficacia
transcāmus. Accipitris caro in amaraci succo cocta. Si lactens
est infans: eadem in lacte trita. Data q; . Si vero est ablactatus
simpliciter: atq; vino albo claro vtatur egrotus: cui⁹ corpus vn
gatur oleis odoriferis. Haec valent in desideria sine causa: timo
rem q; 7 cordis tremorem. A sinu corium substragulis alijs in
cunis stratum est in praedicta notabilis cautella.

E Verbascū herba. In cunis posita terreri prohibet infanē
7 perinde malum haud patitur occursum. Vulturis pedes cū
ungulis In cunis positi abigunt maleficia. Nepeta siue vt non
nulli dicunt Nepeta vires inserpentes habet: quippe ex ca fu
mum: nidozem q; fugiunt: quam 7 substernere. In moetu ob
dormituris. Plinius docet Aqua humani cruoris distillata: Si

cū ea infantis facies lauetur timorem aufert maxime nocturnus.
 Canis pulli cruore si infans vngatur in interstitio: non sentiet
 maleficia. Idem facit eiusdem vel similis canis cubile infantis
 ambusto epate suffumigare Idem facit cepa squilla integra cu-
 bilis videlicet laquearibus pēdens. Item artemisia: In thalami
 vbi est infans locis pluribus circa presertim infantē spaticus tra-
 bib⁹ suspensa maleficioꝝ abiget nocumēta Lupi oculi siue modi-
 cuz ex pelle aselli: qui vel que ad infantis collū pendeāt prohibēt
 ipsum terreri oculus lupi dexter super infantem pensilis remo-
 uet timorē Idēz et eodē pacto in paz corij lupinus dexter dens
 facit: Idem facit peonia ad collū lata: lupi oculi occulta gestatiōe
 ab infante lati siluestriū quadrupedum nocumenta domesticaqꝫ
 phantasmata: et februm rigorem expellunt. Sed infantem faciūt
 que delectabilia viderit omnium nimis cupidum: et perinde ni-
 mis macrum. Gali albi crista cum parū cornu ceruini: et olibani
 grano vno ad collū ab infante lata a timore nocturno securū red-
 dit latoꝝ. Dens mortui hominis fractus: et vel quasi pulveriza-
 tus: ac super prunas positus: vt fiat fumus fugat malias Idem
 facit corallus in thalamo seruatus vel in stragulis potius infanti
 aut ad collum latus. brionie radix in cunis posita maleficijs re-
 pugnat. Idem ypericon facit siue fuga demonū. Preterea plu-
 nius iccirco Merito audiat. Non omittendum in eo: De la-
 cte loquitur: olei vim esse et barbaros omnes infantesqꝫ nostros
 inungi. Idem auctor lactis inquit asini pueris ante cibum hēmi-
 nam dari conuenit si in exitu cibi rofiones sentiūt. Antiqui in ar-
 chanis habuerunt. Sed hoc si non esset e caprino habeať. Idē
 Plinius. Mala inquit medicamenta inferri negant posse: aut
 certe nocere Stella marina vulpino sanguine illata. et affixa limi-
 ni superiori cum clauo erco: Ianuae. Idem Plinius. Aurum
 inquit pluribus modis pollet in remedijs vulneratisqꝫ: et infan-
 tibus applicatur: vt minus noceant quae inferantur beneficia.
 Idē plinius. Medicina e ferro est: et alia qꝫ secādi. nāqꝫ circum-
 scribitur: circunlato mucrone: et adultis: et infantibus prodest
 contra noxia medicamenta: et pefiros in limine et sepulchro eun-
 sos claudos aduersus nocturnas lymphationes. Idem auctor

de caneris fluminalibus scribens ait. Linis eorum seruatus prodest
pauori: pdestq; periclitantibus ex canis rabiosi moribus. Qui
dam addicunt gentianam et dant in vino. Nam si iam pauor occu
pauerit pastillos vino subactos deuorandos ita precipiunt. Idez
Plinius de biena contra nocturnos pauores vmbrauiq; terro
res: vnus e magnis dentibus lino alligatus, pdest. Idez auctor
de crocodillo. Vedem e prioribus dextru hyene pelle alligatu
sinistro brachio ptra latrocinia terroresq; nocturnos pollet aiunt
Preterea dentes canis semierac delphini: vel cuniculae simul al
ligati: et ad collu lati idem opant. In timore: infantiuq; pauorem
Plini in sexto. Capre stercus panno inuolutu: collo liget: cerebri
vo p anulu aureu traiectu detur glutiedu infanti: an q; lac sum
mat. Serapio lapis inqt lazuli suspensus sup eos. remouet timo
res eorum. Rursus i. 28. Plini. lupi dentes portat: et pellis eius
Auicena. Macheira si suspensa sit ad collu infantis: no timebit
Albertus. Melochites inqt: lapis a nocuis casib; defendit cu
nabula infantiu gestat qd et in lapidario continet. Jacobus de dun
dis paratuin aggregator: timori: et phantasmatib; infantiu priatua
memorat in sui de aggregatioue opis folio. 242. Adamas lacerto
sinistro alligatus. Infaniae priat. Si ex asini ungula pedis dex
tri anterioris anulus fiat: q ferendus de maniam: seu demoniaca
patiendi: liberabit. Celidoni lapis portat rufus scilz curat insa
nos ellebor: vterq; idem facit scdm pliniu. Serapion aut nigrum
tm valere pfitet. Idem lapis armen: et lazuli lapis opant. Auice
na Deonia. maxieq; seminis ei; fumigiu: vel semē cū oleo ro
linitu vebemeter valere pfitet. Riceroris cornu: seu lapis: q in
uenitur i narib; ei; portat: mirabiliter valz. Ad idem inuat i heo
doricu muscatu nec no vt piter dicit auicena: Tyriaca magna. vi
tuli marini cerebri bibitu demoiaca expellit. Sanguis ei; succus
et caro comesta mania sanat epar quoq; pulmo: et splen sicca sup
aspsa. Ad idem quoq; zuchaz valet buglosatu. Faciunt lapis lar
varias fugat suspirioes: margaritae pprietate sua pferunt tiori. mel
lissa in timore valet ex mellacolia: et flegmate vsto: basilicoidis oleu
pfortado cor reddit audace p aut lunaticas malias remedio esse
credunt infrascripta. Celidoni lapis vitulino corio inuolut: et

sub affella finiftra latus dicit valere in lunaticas paffiones: 7 ept/
 lenfiam. Idem facit finaralgus infantis collo fufpēfus: ac topa/
 tius nec nō femilunula ex argento a p̄bis mulieribus mendica/
 to cōfecta: 7 infantis collo fufpenfa. Meliorē eſſe aiunt ex ceruic/
 no oſſe factā. Similiterq3 fufpenfam. Idem radix herbae facit
 que ab aliquibus bottotiom nūcupat. Naſcitur in locis bareno/
 ſis: 7 cāpis eſtq3 vtriculoſa radículas paucas ac teneras habēs:
 que ad ceruicez eſt lino rubro luna creſcente In tauri. v3 capite
 vel prima parte ſcorpionis lunatici vincienda. Preterea ne ſpiri/
 tualis malus occuſus noceat: mercurius facit occulte latus. Ad
 cognoscendū aut ſi ſpiritibus infans vexetur. Diui Joānis ba/
 ptiſtae nocte Aūt Rutā Saluā 7 eam que eiufdē diui a chriſtia/
 nis poſſimū dicit herba tranſacta media nocte Ante ſolis ortū
 colligi oportere 7 occulte patienti ſub capillis dictas herbas ad
 occiput imponi Et vitta muniri. Si vexabit ſigna vexatiōis oſtē/
 det 7 p̄inde hanc oſonem dici oportere ſanct te p̄r ſanct
 te filius ſanct te ſpirit⁹ ſanct⁹ benedicēdo cū dextera illū. ſ.
 .G. .G. vel i .G. p̄ te bagramatō ado/
 nay emanuel crux alpha eto In creatus pater icrea/
 tus fili⁹ icreat⁹ ſpūs ſanct⁹ p̄ iſtos tres eternos 7 vnū eter/
 nū cōiuro te 7 adiuro te p̄bātāſima diaboli vt hūc famulum vel fa/
 mulā dei nō ledas neq3 cōturbes die nociuq3 nec in ſenſu nec in
 corpe. Preterea ad liberādū incātatum ſiue malignatū ſcribaſ
 in patella vitrea psalmus. v3. Eātābo tibi dñe 7 cū paz aque ſā/
 cte dilluat ſup quā ſeptē vicib⁹ psalmus ipſe legaſ. Deinde cū
 bona ſpe 7 fide bibenda detur ipſa aq̄ Si ex aſini vngula dextri
 anterioris pedis annulū feceris demoniacq3 ferēdū dederis li/
 berabit. Aulturis cor ſi i leonina ſeu ſaltē lupina pelle ligaueris
 tecūq3 habueris a dēonib⁹ ſecur⁹ eris 7 ſi i latrōes incideris tibi
 nō nocebūt Nec i veteri quodā codice ſic repta ad cautelā poſui.
 Nūc ad auicēnā 7 idoneos reuertamur. Itaq3 auicēnā ip̄z veli
 i libro p̄mo cap̄lo p̄mo dicā q̄drageſimā p̄ma de regimie infantis
 ex quo naſcit⁹ vſq3 quo icēdat p̄ſulēdū nec non ſauonarollā atq3
 Raſum in capitulo de regimine infantis atq3 etiā librū noſtrum q
 dicitur p̄tiolus dica octuageſima octaua Et nona Et centeſima

decimanona in capitulo ad effugādū phantasmata: et malias pro
derit insuper librū nostrū aque ardentis. Iccirco consulere dica
decimanona que quā clara sunt et pbata et querētibz quasi expo
sita. Superfluū mibi videtur illa recensere eadem iccirco mibi
saturare videoz. Si ad auctores ipsos istaz studiosos rez remi
serim et locos vbi peculiariter res ipse differunt allegaueri. **M**li
nij aut qz sparsim passimqz rez non egrotationū serie seu ordie
seruato medicinas differunt dicta vi plurimū in nostris ordinibz
vbi congruit mibi vident iteranda. Itaqz ipo denuo inde aucto
re **M**linio allegato. Aux vulneratis et infantibus applicat. Et
minus noceāt veneficia que inferātur fistulasqz et hemoroidas
sanat qz si trito spuma adijciatur vlcera putrida tetri odoris emē
dat. Timori et phantasmatis infantium p̄santia **J**acobus de
dundis aggregator in sui de aggregatione opis tractatu sexto fo
lio. cclv. nonnulla memorat notabilia. Rursus idem auctor i ei
de aggregatione opis folio. cclix. vbi p̄ phantasmata demones no
cturnos i cursus strias et similia pluria memorat notabilia. Rur
sus idē auctor faunoz incuboz et similiū ludibrijs p̄santia memo
rat folio. cclix. Sequētesqz oēs p̄culas h i loco **I**uvat notare
vsqz p̄ veneficia qbz coitus ipedit veneficijs vel maleficijs resis
stētia. Idē **J**acobus memorat eodē tractatu sexto sequēti vo folio
vz. ccl. caplo p̄mo. Deniqz notādū ē qz si ifans spumescere nō
psuerit ab ore nihilomin⁹ spumescat reptile aliqd ad carnē sentit
et si vmbilic⁹ ob lotiū idigneū ubiliteca cerea sup̄ apponat. Sūt
mulieres q̄ farinā sup̄asp̄gāt. Sz ate oīa obseruāda Iccirco veli
platois i libro legū. vij. p̄cepta q̄ tū ad optimā clarāqz ifantium
educationē tū et ad p̄stātes p̄ oēm vitā mores accedūt. ijs auditis
ad sequēs caput lēro pede veniamus.

De infante baptizādo et nominādo caput. sextū.

Autellis Et obseruatiōibz ifantis gr̄ia p̄mōstratis in
c inscitā plurimoz hominū demētiā presens baptismati
et nomibz locus dat. Sūt enīz quo magis aduersa va
litudie. Misērad⁹ ifans torquet eo maxie denudādo
rigēti aqua. dū animā saluare satagunt ifani homines corpusculū

totum exanimant Proferentes heu dementia infanti nomen in
auditum stupidum barbarum Indecens plerūq; vel cani. prob
homines indociles ac deliros ⁊ quod me magis augit eorum in
scita superstitio a vulgari vana credulitate Religio quedā scā
iudicatur: Equidez illiusmodi plebeclē deliramēta coarguo Rei
ciens tamen christiane professionis ceu fundamentum baptisima
nequaquā: Si quidez cuz christiana credulitas: mentem omni
perturbatione vacuam sibi intentam ⁊ virtute omnia inferiora Ju
dicantem: vt rectius Innocentiusq; viuatur. probet per inde ip
sa Idcirco minime ē reprobanda. At non adeo crudescendus ve
lūm: ne omnium debilissimum in suis primordijs animal ceteris
imperaturum: homo deficiat Operepretium in hieme: nisi opti
me prius viuificatum ⁊ vel per mensem confirmatum infantem
baud baptizandum volueris: Super caput siquidem vere ⁊ au
tūno celo clementi ⁊ silenti aere a sexnilunio quidem vsq; ad pe
nultimum dicm lune: declinatis tñ egiptiacis vel eiciacis dieb⁹
vtroq; enim nomine recte queūt appellari egiptiaci dicuntur quo
niam egiptij precipui formarum celestium speculatores: eorum
dierum primi fuerūt inuentores: Eiciaci autem ab'eiciendo: nec
non declinatis diebus: qui appellatione vulgari: stellarum pun
cti nuncupantur atq; eis quos in balneis prohibemus. Si bru
na fuerit ⁊ impietate quasi freti Infantem nihilominus volueri
mus baptizare Super verticem tātū ⁊ sinciput: elligibiliori die
qui si per plyadum tamen hyadum orionis aut aliorum siderum
inclementias cruda hieme elligi nequaquam bene poterit ex snia
Non imprudentē ad ver moram existimo: modo sit vite coniectu
ra Infanti: Dum pellago descendit hiems dum nubilla pendent
vt canit poeta. Vitam autem si infanti: Signis penitus lethife
ris desparemus: necessitate cogente: domi: vel a parente ad ignē
legitime baptizabitur: quod q; fieri potest pientius In eo pre
sertim discrimine satagat. De inde cuz infans conualuerit Si tā
ta superstitionis est sollicitudo Poterit ipse d' more ad tēplū fer
ri ⁊ post alia que solēt Idcirco dici prima verba a sacerdote bap
tizari Inter cetera sic dicte Si non es baptizat⁹ vel baptizata
Ego te baptizo In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti Amen

Si autem estas fuerit. et infans sincerus diebus nihilominus decem
a nativitate preteritis secure poterit naturali infans aqua bapti-
zari: atque ut minus vana sibi quidem vanitas videatur: corpuscu-
lum totum lavari licet huiusmodi ad augendam christianitatem baptis-
ma nihil quam capitale magis conducatur. Sed ne in cito credulum
per indeque lene vulgus videamur omnimodum bellum gerere: Da-
mus veniam estate extrinsecus: ante scriptis tamen semper diebus
declinatis et novilunio terminis quintilunio arienlunio diebus
que: ut superius dictum est qui stellarum puncti divulgantur quos
deprehendit longa observatio ut plurimum procellosos: et hi sunt pre-
cipue quando cum luna aliquis vel aliqui potissimum planete con-
iunguntur: maxime in cancro scorpioe sagitario aquario et pisci-
bus. Infante totum aquandi modo aqua sit dulcis: clara levis: non
corrupta non sulphurea non ferruginea non venenata: neque aliquo
pacto infecta inquinata seu macerata: vel insalubris: quibus actis
euestigio aqua siccetur corpusculumque siccis ac tepidis pannis mol-
liter inuoluatur. Prestantissimam interea baptismationem puto. Si
luna sit ellevata super venereque applicando ioui: et custodiri. debet
ascendens: et eius dominus: et venus et luna ab omnibus satur-
ninis aspectibus et seperatim luna ac ascendens: et navigandus est
precipue: quod dominus ascendentis sit ascendens in latitudine
et luna et eius dominus in signis septentrionalibus: et in succeden-
tibus et cavendus ne sit mars in angulo maxime est nec in ascen-
dente neque sit luna in scorpione vel prope stellas que est in fron-
te tauri quippe que maxime presertim in circuncisione cavenda est
alioqui multum ibi tumescet venenum.

Interea presbiterorum baptizantium in modicum arguo salis mani-
pulum ad infantis impie quidem os ministratum: qui nocet infanti:
Anima vero: probecitas: ex inde nequaquam sit sapientior: quippe
quod secus: ludibrium est opinari. Recudes enim. Si sic esset quibus
pro hominibus est sal sapidissimum ei? satire Sapientiores essent
hominibus quod vel hircere est. Infante proximam. Credere autem
Infantissimum atque infantibus nomina denotare absurda quip-
pe que usque adeo ipse abhorreo quod licet deiceps mutata a sua quasi
videantur naturalitate deviare modo ne cum fraude fiat mutata ma-

lin: q̄ retinenda a paup̄is licet longa fuerint serie vsurpata. Sz
naturalius: perinde q̄ laudabilius meo q̄de indicio fecerit: qui
ab incunabilis infantem egregijs nominibus vocitauerint. Ita
q̄ cum egregia nomina Amoeniores, pculdubio reddant infan
tes: Sint q̄ calcaria tanq̄ ad virtutem, quippe cuiq̄ licet Infi
gni nomine nominari: infantibus egregia nomina deuoueātur.
Sicut precipue sunt romana non turpia neq̄ ridicula vt lucul
lus 7 christiana nōnulla. Sed christum: siue iesum: siue quod po
tissimum noluerim Deum siue quopiam eius nomine: quod est
multiplex: atq̄ diminutiuo vocari hominē nō probauerim. Ob
seruatū q̄ aiunt In feminis esse quedam nomina infollicitati ob
noxia. Maxime Maria: 7 Magdalēa Nomina aut̄ duplicata.
Sicut sunt Marcus Antonius Et similia gratiam: 7 maiesta
tem nimirum mihi quādam videntur aucupari. Coeterum ante
omnia turpibus exceptis nominibus cum christiani sumus reor
obseruandum. q̄ infanti comuniter nomen sit a diui solemnitate
vel a die dominico: cum infans nascitur nobis oblatum: exem
pli gratia si vigilia vel diui Antonij die natus fuerit infans vt ipe
Antonio ei sit nomē Sicq̄ de singulis veli intelligenduz quip
pe quod propriū nominis est enim nomē dictio per quā fit deno
minatio de quo satis superq̄ dictuz puto. hoc aut̄ q̄ppe ad cau
tellam tantū memorato ad sequens allacriter, caput, pcedemus.
Sūt mulieres que dicāt q̄tuz post baptisma temporis est ad la
ctationem Infantis tñ nō a fluctibus eūdem deinceps pueruz
vel puellā Siue in puebta hominē aetate absorberi si in aquis
quādoq̄ fluctuauerit. Ideo nō statim post baptisma Infantes
precipiūt esse lactandū. Sed eū aliq̄ diu esurientem a lactatione
abstiuendū Pluria preterea a vancredula p̄serti muliebri tur
ba credūtur quas egdem puto vanitates. Ijs itaq̄ posthabitis
p aetatis cōditiōe ad frugaliuscula succedamus.

De gentio Et infantis liberali excitatione. Caput septimū.

Infantes ad liberales quasi artes excuant si bene la
ctans 7 sanis eburneae per lulum litterae binatim dīe
pore in temp? 7 vt cōueniet cū duab? pariter cāpanel.

53
qui
ta
fan
Infi
ur.
ocul
d po
ed est
Ob
nob
cata
sta
nte
cor
tare
m
pe
up
io
v
a
3
8
3
e
7
3

lis lino pēfiles cū opportuno capitis nutu a 7 b. Postridie c 7 d
7 sic dietim successiue vociferando frequentissime offerant atq3
aliae 7 Item aliae res cum hilaritate 7 concinnitate fulgentes
7 flores . ppter ea nempe aliquaz mibi mos nō displicet ciuita-
tum que infantes festis dieb9 floribus ornant eleganter . nimirū
sunt infantes q per huiusmodi quasi gradus ad laudis cognitio-
nem excitantur quod mibi qdem primū signum placet . Coalle-
scunt Item musicis amoenisq3 modulationibus atq3 allacri cir-
culatione qppe qua bene a natura instituti . Inter brachia allacri-
ter precipue si sint sani exultāt . Coctez ne circa vulgaria diutius
laboremus hoc ad summā dixerim v3 . q infantibus fiant : qppe
que sunt liberaliū quasi artiū prime inuitatrices : carites . Ingra-
ta vero nō fiant deturq3 opera vt sint allacres 7 iocūdi Quocir-
ca artemisia herba coram infante incensa 7 si ex ea cum blādimē-
tis fiat infanti stussa eum hillarem reddet 7 incursiones aueriet .
Idem facit aristologia In febres quidem desiccata . Si ex ea su-
migium inferius maxime fiat infanti 7 ex eius radice infantem si
contristatur suffumigabis perinde hillaris fiet .

De varietatibus hominis scdm aetatum varietates sigillum.

Sicut sunt quatuor anni qualitates . Ita sunt aetatis hu-
mane quatuor differētiaē . In veris siqdem tempore
fortior est humiditas : hiemis . n . frigiditate preterita
humorū distēperātiā q . ppter hiemis frigiditatē cō-
gellati erāt calor icipit remollere 7 i estiuo tpe ppter solis acces-
sum ad zenith nostroz caputū calor preualet in autumnali vero
primo tempore vincit siccitas quippe estatis trāsacere calor humi-
ditatez exsiccauit in hiemali vero tempore propter solis remouio-
nem a loco zenith nrozū caputū Supat frigiditas qpropter euz
circularis signoz pp sphericā formā careat pncipio sapiētes astro-
nomi illius pncipium signum vernalis equinoij posuere quod
est aries nempe illi signo pncipium dicauere In quo humida
est cōplexio Ab aialibus scilicet sumpta ratioē . In qb9 pria ps
ānozū vitae tēpus est In quo est humidior eoz pplexio eodēq3
ordie reliqua tēpora statuerūt . In oīum enim aialium pplexiōe

primis annis preualet humiditas sicut in vere. In secundis autem
usque ad caloris stationem perfectam velut In estate: vincit calor: in
tertijs annis in quibus est ppe suam declinationem: fortior est sic
citas: que ad humiditatem tendit: et frigiditatem. velut in autum
prima deinde que secunda parte: quippe que cum extranea est hu
miditate. In annis vero extremis: in quibus ad destructionem p
uenit in ipso sicut et in hieme superat frigiditas.

**De peculiaribus quiditatibus: et membrorum egrotationibus in
fantis: et balbutientis. Tractatus secundus.**

Cum de infantis Regimine: et vniuersali iam genio di
ctum sit. Dicendum nunc restat de peculiaribus quidi
tatibus: et membrorum egrotationibus infantis: et balbu
rientis a capillis quippe: qui vnde etiam dicuntur sunt
capitis pilli primum incipiendo. Pilli autem a pelle dicuntur vnde
pdeunt. Capilli secundum aliquos sunt in capite hominis Vnde
homo ut sunt radices in base arboris. vnde et arbor sumit alimen
tum ppter ea a nonnullis homo Arbor inuersa tanquam existiat.
Quocirca notatu digna plura contemplatus est Albertus Mag
nus in libro de plantis Et in opere de animalibus presertim in
capitulo de ijs que accidunt capillis secundum aetates Et alias can
sas naturales Nec non constantinus africanus montis cassianensis
monachus in libro quem ei viaticum placuit nominare ubi capillorum
et cutis capitis a se ipso excogitata Et a Galieno Dioscoride Jo
anne damasceno atque alijs idoneis auctoribus mutuata remedia
experta et inuatiua tractauit. Proderit itaque preterea Si opus
fuerit salubre nostrum consuler in capitulo eorum que generant bo
nos capillos folio vigesimo quarto.

Et Interea sciendum est lasinam infantis capiti illitam Capillum nu
trire eiusque tenaciorem cutem reddere. Plinius. Homo maxi
mum inquit Et humidissimum cerebrum habet omniumque viscerum
frigidissimum duabus supra subterque membranis vallatum quarum
alterutram rumpi mortiferum est. Omnium cerebro medio insunt
officula parua vni hominum in infantia palpita nec roborata an
te primum sermonis exordium. hoc est viscerum excelsumum pri

miqz celo sine carne sine cruore sine sordibus hoc habet sensuū
arcenti huc venax oīs a corde vis tendit hic desinit hic culmen al-
tissimū hic mentis est regimē oīum aīalium in priora prius: qz
sensus āte nos tendūt Ab eo pficiscit somnus. hinc capitis muta-
tio. Que cerebrū non habent nō dormiunt. Nucis iuglādis pu-
tamen cōbustum tritūqz in oleo aut vino Infantū illito capite
nutrit capillū. Cutis autē est corporis pruna superficies que cuti-
tis inde dicit qz corpori superposita Incisione prima pariatur
KOUT. uenī greci incisionē dicūt Pellis dicit eo qz externas iniū-
rias corpus tegendo pellat. Pellis a brutis detracta coriū dicitur
qd quidē sic a carne que eo tegebat p derivationem nōtatur
vnde excoziare: excoziationē dicimus: qppe que ars est lamato-
rum: que ab excruciatōe: chirurgicorū scilicet arte: differt. Unde
nos nunc ad phorū phisicorūqz pfessionem accedamus.

De Megacephalo: et microcephalo caput primū.

C Apud: ut varroni placet: dicitur qz idē initū capiant
sensus: ac nerui. caput est mentis arx: vnde sublimis
ipsa oīa speculatur. Capitis magnitudo: seu paruitas
infantis: Interdū est naturalis: Interdū accidenta-
lis: Si ipfius magnitudo est naturalis: Sensus indicat augmē-
tum. Nimia vero capitis enormitas ē dānanda: eo qz accedit ad
figuram auiū noctuarū: que ppter capitis enormitatē sunt pusila
nimis: qz enormitas capitis earū magis materiae indicat supflui-
tatem qz vigoris excellentiā. Quocirca Gulielmus placēt⁹ de
saleceto i eius opere de chirugia. capitulū primū facit. De aqua
congregata In capitibus puerorū nouiter natoz. vnde mega-
cephalon qñqz causatur. Accidentalē capitis infantis magnitu-
do ppter naturā augmētatur in dies: et est accidēs ex capitis ven-
tositate i capitis ossib⁹ generata vel ex aggregatiōe humiditatis
inclusae: querēte exit⁹ viā: quod megacephalon appellat. ΜΕΓΑ
enim grece: magnū ΚΕΦΑΛΟ: caput significat. Remediorū autē
iccirco primū et pcipuū est: nutricez admonere qz a cibis caueat:
ventositatum: et humiditatu⁹ nimietatem generantibus. Deinde
purgetur cum yeris magnis. Infantis autē scilicet supinati: amia-
raci: siue maiorane aqua modice naribus impōatur: que si min⁹

conferant ad vltiora pedetētim si qdē pcedēdo. v3. Recipe at
 rū: qd macerabis donec ad similitudinem videatur vnguēti: 7
 cū paz olibani bene miscebis h pariformiter post infantis capi-
 tis rasuram vel saltē tōsurā supponat: Sicq3 ad minus diē nāle
 dimitat. Deide infantis narib9 paz fellis Lupini seu saltē cerebri
 7 mirre paz: modice ipōat. Nec si iuuabit medicia semel fiat fin-
 gulis mētib9. Vex aut nisi pderit: pone sup infantis caput ēpla-
 struz de olibano: Sarcocola: Serapino: 7 gummi amigdalaz: qp-
 pe q mihi magis placet: q3 medicina que fit ex alxouiuo: namq3
 olim in mortuoz capitibus inuentū est: cutē dum viuebant: capi-
 tis penetrasse. Efficax pterea in megacephalon vnguētū est: qd
 fit ex recētib9 nucib9 In mortario cū corticibus mollib9 interio-
 ribus: acetis tritis: In quo parū sit olibani sup infantis caput
 positū: post rasurā: 7 de tertio in tertiu diē donec oportuerit rei-
 teratū: qd nisi siue paz pferri si megacephalon est cū dolor pde-
 rit. Recipe radicē dracōtee cerā nouā: 7 nitidā paz olei ro. 7 adi-
 pis talpae: que sic oia simul bene mixta coq3tur vt fiat vnguētuz
 quo infantis rasum caput liniat qppe que medicia pferior ē in-
 flatis crurib9. Itē in megacephalon alia medicia. Recipe flores
 rosmarini quos bullire fac in vino albo: quo infantis lauet mega-
 cephalon. hoc remediū reliqs pariter cōfert inflatiōib9. Prete-
 rea celsus in secūdi libri vigesimoquinto capite docet res que in-
 flant 7 q iflationē leuāt. Plinius isup in hystoriae naturalis vo-
 lumine. Bzion inqt marina herba lactucae folijs similis rugosa
 veluti p̄bcta sine caule ab ima radice exeūtib9 folijs Nascit i sco-
 pulis maxieq3 testis terra cōprebētis p̄cipua ficcādi ei spissandi
 q3 vis 7 collectiones oēs ināflmatōesq3 cohibēdi Itz ad micro-
 cephalī remedia accedam9. Microcephalon aut. i. parū caput.
 Si est nāle q3q3 hominē fore: vt plurimū: p̄sagit paruac stature:
 m̄ nō est curādū. catō. n. corporis inqt exigui vires cōtēnere noli
 Cōsilio pollet cui vi nā negauit. Et papini9. Maior in eriguo
 regnabit corpe virt9: verū si: qd raro accidit: Microcephalō ē
 accidētale. puenit ex nō idonea debilissimi sp̄matis dispositiōe in-
 gnātiōe pferri in parte cerebri: Siue ex aliquo m̄ficis m̄ris acci-
 dēti quo infantis caput in vtero vegetari nō potuit vel ex quopiaz

iubice Dum infans in vtero mouebat caput pcussioi obnoxius
habens qpp mater Infansq3. I3 in maxio fuerit vitae discrimine
tn natura vt solet quoad pot sese adiuuante perinde infans aliqua
do no perit Neq3 mater ipsa. Sed infantis lesum cerebrum rema
net territo similis quasi ptrahctu qd si ex hoc fiat accideti ab alijs
nato dignosci pot infante. naq3 alicubi deplius qde erit caput i
directu. At puez ipse venetijs vidi cui9 erat ebriz9 pater. Idic ne
queo qn in hos inuectus digrediar q nulla habita in vtero ma
terno que ipsi generauerunt foetus rone vxores verberant. And
frequenter sequitur abortus: pb bachi picernas: Improbata corpa.
vita indigna. vinu modice sumptu vires corpusq3 cofirmat ac ro
borat: In modice statu metis evertit. Quocuq3 tade pacto catu
fuerit microcephalon. Remedio sunt infra scripta. Primu vesca
tur nutrix cibus bonas humiditates generantib9. deide ifantis mi
crocephalon vngat vnguētis calidis humidis subtilib9 penetrati
bus 7 lenitiuis. De Megacephalo Et microcephalo. naq3 ra
rissime accidit haec dicta sufficiant. nuc ad alia pcedamus.

De Saphati 7 fauositate caput secundum.

q Nonia huiusmodi egrotatiōes fronte vt plurimu 7 in
fantis facie de bonestare vident quapropter parētes
marie tristant. Ideo de ipsis dislerere nonnulla exco
gitauī. Saphatis Et fauositas nulla alia differētia ni
si scdm magis Et minus inuicē differūt. vtriusq3 naq3 huiusmo
di egrotatiōis cā est Lactis corruptio q causat malū sanguinem
psertim flegmate salso pmixtu nimiaq3 infantis capiti humidita
tem q nihilominus egrotatiōes Juxta sentētiās Auicēnae Ga
leni Serapionis Aliebaris nostriq3 potissimu Sauonarollae.
I3 infantis caput Et facie deformare videant tn non sunt curāde.
Nam lethiferis ifantem excusant egrotatiōibus 7 eum reddunt
billarē ac iocudu. Attramē qm omne vt vt aiūt nimiu vti in fasti
diu Pre nimia interdū saphatis Et fauositatis acuitate caput i
fans frequenter diuertit 7 vagit quod accidit quia vellet manus
vellamentis inuolutas in libertate easq3 ad caput applicare Et
m ij

scalpere Si nimis itaqz eiusmodi egrotationes infante infestare
vel corripere viderentur 7 precipue fauositas que maior ē in q̄s-
tate Interdū enim inde ab infantis capite ac tota facie pustilla-
ris atqz squamatis humor egredit̄ indensitate 7 colore ad mellis
quasi similitudinē vnde fauositas appellat̄ Sequentib⁹ cautellis
7 remedijs deo dante curabitur quo circa prescienda primus est
morbi vel egrotationis causa eaqz satagendū est ante oīa vt abi-
gatur Remota nāqz cā vt plurimū remouet̄ effectus. Cause au-
tē morborū 7 egrotationū : vt plurimū per signa deprehēdunt̄ a
micale nostro in sui operis tractatu primo primoqz capitulo de
medicia insinuata. Nos aut̄ ad p̄posita reuertamur An oīa itaqz
nutricis cib⁹ corrigatur Sicut in precedentibus admonuimus
nec vtatur coīu vnde forsaz sequeret̄ impregnatio: que maxime
lac ipsiusqz nutricis appetitū corūpit. Cura principalis eiusmodi
egrotationis sunt quatuor obseruantie: prima est cautella ab hu-
more peccante: Secūda est vt adequatio fiat in corpore ad ea re-
gimen cōuertēdo: que laudabiliū materierū sunt ellemēta 7 hoc
est regimen laudabile reruz sex Tertia est occupatio circa id: qđ
factus est ab humore peccante In cute Quarta est p̄barmaceu-
ticis vti Itcirco cō:ectio epithymatis ad saphati recentē: que ac-
cidit corporib⁹ teneris fit hoc mō Recipe albañ d mecha. amig-
dalarū amaraz: cū suis corticib⁹ cōbustarū stercozis muris ve-
naz celidonic coriandri sicci scorie argent i venarū tinctozū cur-
cume aristologie corticū granatorū merdasengiana confice cum
aceto 7 oleo. ro. 7 line super fricationē Preterea Valen⁹ iccirco
plurimos se hoc linimēto curasse profitet̄. cartis scilicet cōbustis
euz acetoqz distemperatis 7 super locū positis Rursus. Sapha-
tim curans linimētū fit hoc modo Recipe cartaz papiracearum
scilicet cōbustarū calcis lorae argentū viui añ oz. j. confice cum
aceto 7 nucū oleo 7 line super fricationē loci cū panno aspero suf-
ficienter vt aut̄ medicine nullū sit impedimētū: capilli leniter: vs-
qz ad capitis curē scidant̄ 7 atriplicis folia superponāt̄: que ne
decidāt vitamuniāt̄: mane qz 7 vesp̄ri leniter mutent̄ Prestat
similiter sepius reiterare: ad minus toriens: quotiens est infans
tergendus que si prodesse videant̄ ad acutiora non procedatur

Sim minus . pedetenti ad ulteriora est procedendum videlicet
Recipe ordeū ex coriatū ⁊ maluā: que bene lora in aqua clara de
coquāt: qua tepida supina facie infantis caput abluatur Deind
cū mediocriter pannis ad ignē calefactis vel si serena sit estas ad
solem siccetur ⁊ a triplicis folia in cineribus calefacta parūq3 tor
refacta ⁊ ex cussa ⁊ nitida denuo superponātur: quod aliquotiēs
iteratū cauliū folia piter torrefacta ⁊ nitida ⁊ butiro: vt fieri solet
loto interius linita sequantur . postea edere folia cum filo madi
do ne vratur Instar capitegi sunt suenda pariterq3 torrefacta et
a cineribus ex purgata ⁊ vincta similiter superponāt que nisi con
ferāt ⁊ infans Iā sit anniculus sic ad acutiora est procedendum
Recipe ceruse litergirij an. ḡ. v. lixiuij ex nucū cineribus vel vi
tiū facti ḡ. 3. olei ro. ḡ. i. cerae nouae ḡ. i. que cū pscripto oleo
liquefiant terrēdaq3 terrant Et cū vitellis duob⁹ ouoz medio
criter assatoz cōficiantur ⁊ exinde infantis caput liniať . Et haec
in eiusmodi egrotatiōes iam puto satis esse nec iccirco egdez ad
acutiora pcederem. Vex ad acutiora vrgēte si sit cā pcedēdum.
Ad opus pauli bagellardi de infantū egrotationibus capitulo
pīmo de saphati ⁊ fauositare q̄rtoq3 q̄nto ⁊ sexto erit recurrēdū:
vbi inter coetera vnguētū docet vtile nō modo ad Saphati imo
ad oīa etiā capitis vlcera tineā: allopitiā: lendes: pediculos vlce
ratā scabiē: ⁊ in reliquas similes egrotatiōes: q̄uis antiquas p
derit. Iccirco insup salubrē nostrū cōsulere folio trigesimonono
⁊ nostrū viaticū folio quarto: nec nō rasum in capitulo tractatus
quinti de sapha: atq3 idiuisionū libro vbi epithima docet ad Sa
phatim recētem in corporibus teneris p̄terea eundē auctorē in li
bro de egritudinib⁹ iuncturaz capitulo de curis pueroz in pri
ma aetate ⁊ in sequēti de fauositare: atq3 etiā in eo loco vbi ḡ scia
tica: ⁊ infectiōe cutis a saphati: ⁊ faciei pustullis tractat. P̄ter
ea Gulielmū placētīnū de saleceto In libri tertij opis de summa
cōseruatiōis: ⁊ curatiōis caplo octauo de saphati ⁊ pustullis ru
beis capitis: ⁊ faciei humidis: ⁊ rubore faciei cū pustullis siccis
⁊ pruritu. Insupq3 Iacobū de dūdis aggregatozē. In sui ḡ ag
gregatiōe opis vbi saphati p̄iātia quecūq3 bicinde ipse collegit
posuit notabilia tractatu q̄nto caplo altero folio. cclvj.

m iij

E Ad idem Plinius insuper vlcera In capitibus infantium me-
 ta mire sanari p̄fuit. **M**agister aut̄ Auicena linimētū docet sa-
 nans saphatim etiā in corporibus duris. v3. **R**ecipe bubei ster-
 coris muris capitū araneaz cōbustaz: colcotar vsti: venaz celv-
 doniae Salis adusti: gallaz sulphuris viui curcuma: litergiri:
 aristologie tubel cris añ. partē vnā cartaz cōbustaz partes duas
 cōfice cū aceto vini albi: 7 oleo añquo: 7 ministra post fricationē
 cū cepa acuta: aut squilla. deinde laua cū aqua vsnē: 7 folioz vlmī
 7 radicū maluaruz. **R**ecipe litergiri cadmie vtriūsq: calcis viue
 añ. ḡ3. i. cartaz cōbustarū: olibani tartari cōbusti añ. ḡ3. 5. Sief
 memire: gallaz cōbustaz añ. ḡ3. iiii. argēti viui. ḡ3. j. aceti: 7 olei
 mirthi: q̄tum sufficit coque donec acetū sit cōbustū deinde argē-
 tū viui sic cōueriēdo cū eis misce: 7 vt cōuenit vttere. **P**reterea
 vtraq: edera vlcera manātia sanat. In capitibus p̄sertim puero-
 rum. **A**nguentū in saphatim: 7 faciei ruborē quasi leprae princī-
 pium. **R**ecipe pulueres prunaz tritaz salicis: quē vt sit subtilissi-
 mus p pannū lineum cicotriconizabis 7 cū melle vnias instar vn-
 guenti: quo vesperi cū egrotus in cubitū eius facies liniatur ma-
 ne aut̄ cum fursuris decoctione lauetur enestigioq: cum vnguen-
 to citrino facies liniat̄ dicitur aut̄ citrinū. nā in citri pomo cū quo
 quitur qd sic fit. **R**ecipe boracis. ḡ3. ij. cāphore. ḡ3. j. coralli al-
 bi ḡ3. sēs. **A**midī cristalli subtilissime pnluerizati: antall: dentall:
 vmblici marini: olibani: albi nitri añ. ḡ3. iij. marmoris albi. ḡ3. ij.
 amēti dulcis. ḡ3. j. spume vitri i fornace deduci. ḡ3. j. gerse serpē-
 tarie. ḡ3. i. cerulae cōis. ḡ3. vj. **F**ir aut̄ hoc modo terre dragatos
 7 vmblicos marinos in mortario simul cū pistello ferreo: 7 p sub-
 tilissimū pannū cribrent̄. **D**einde **R**ecipe arūgiae recētis porci-
 ne albissime. ḡ3. j. sepi caprini: vel pecudini. ḡ3. j. arūgie siue adi-
 pis galinaceae. ḡ3. i. cōfice sic. **C**aldariū aqua plenū bulliat sup
 ignem: 7 cacabus cū arungia p̄deat in caldario in ipsa aqua. ad
 hoc vt ex ipsius aque calore: arūgia liquefiat que liquefacta p pā-
 num nitidū collet̄. **I**n pelui: 7 pulueres imponā. p̄ter cāphorae
 7 boracis: hoc facto **I**n vno pomo citreo siue duobus imponan-
 tur: 7 sup prunas vel accēsū pouissimū cinerē sinatur donec bul-
 liat 7 cū bullire ceperint **I**n pelui denuo ponatur sup prunas cū

spatula semper agitando: tunc imponat pulvis caphore et boracis
quod quidem cum bene mixti et coagulati fuerint unguentum est factum quod
per quod propterea pulchram reddit faciem. Leticies destruit nigredinem
ex sole inunctum tollit pustillas falsi flegmatis e facie. Et a quouis
corporis loco expellit cicatrices leprose faciei attenuat. Et mul-
tum proderit. Si frequenter inde liniat ad ruborem oculorumque pruri-
tum mire valet. Huiusmodi quoque studiosum. Idcirco legat Sua-
deo Antonij guainerij opus egregium. Et libellum nostrum quod saluti-
fer appellat. Petrus denique de argellata notabile cudit capitulum
de aquositate quam in capitibus puerorum repperit. Insup sui opis
dica septuagesima quod idcirco consulere puto pariter salutifer. Gu-
lielmusque placetinus de saletero in libro de chirurgia capitulum
alterum cudit de crusta vel scabie in capite puerorum et fronte quod lactant
et dicit lactutius a laicis. In scabiem autem cutis capitis. Recipe yso-
pus tritum quo cum olei modico et aceto mixto. Infantis sepe caput
ungat. Ad idem acetum acerrimum quod igneum prunarum frequen-
ti magis quam habundanti bulliat impositioe ex eoque frequenter infantis
caput abluatur. plurimum valet.

De epilepsia Et morbo lunatico tertium caput.

Silensia nihil aliud est nisi oppillatio viarum morus et sen-
sus in cerebro epilepsia a frigidityte vel nimia humiditate si-
ue utraque potissimum causa in ventriculis cerebri generat in
appoplepsia tenses. Vnde dici solet epilepsia magna esse ap-
poplesia parua quam infantem reddit ac immobilem. Et insensatum. Epilepsia
dicitur ab epi super et λαμβανω capio habet superius partem id est cerebri caput
quam reliqua membra heberant. Cum caput dolet cetera membra languent ada-
giu est antiquum. Si quidem cerebrum est tanquam corporis Rex sedes
in celsitudine priorum sui exterius moenibus signis speculis valuis
columnis. Et reliquis idoneis ornamentis quam speciosissime insigniti.
Cerebri diminutivum est cerebellum. Unde vulgare vocabu-
lum est derivatum diciturque quasi cere lubrum sicut candelabrum
Et alia similia nomina. Sed euphoniae gratia cerebrum dicitur
a cera nostro vocabulo et λαμβανω capio quasi ceram capiens.
Unde est sumpta metaphora. Nam quemadmodum ex cubi-
culis cereis prodeunt reddeuntque apes In alvearia. Ita ex

m iij

cubiculis cerebri prodeunt reddeuntque cogitationes In animalia
cerebrum quidem habentia. aliam nihilominus grammatici cerebri
volunt derivantes. ceterum hec In hoc nostro genialis humaneque
historie opere exposito quippe que rei naturalitate in se continet ma-
gis quadrat: ea autem cubacula: cerebri ventres vocavit antiquitas
In quibus visa concipiuntur Illic mentis pincerne phantasia memo-
ria imaginatio spiritusque multiplices continentur: licet non nulli ima-
ginationes putent in pectore fieri. Nulli animalium tamen cerebri cor-
porature scilicet habita ratione: natura tribuit quantum homini quod
ab exterioribus quidem nocumētis arce ossea munitissimum pepigit
ne suum faciliter opus corrueret. est. enim datis armis offensilibus
imo potissimum defensilibus ad queque conservandum natura Solici-
ta. hinc est quod allegorice: in fabulis ut puto hipocrate a capto cen-
tauro: qui ab epilepsia puerum a parentibus relictum curavit doctum
tradere medicinam Sic ab eo principio: natura rerum ordinem dispo-
nente Ipsa medicina: nature utique ministra successively in plures au-
ctores sumpto ab epilepsia strate geminate militavit. Siquidem hic
morb? Interdum fulminis ictu causatur propter timorem: quem scien-
dum est: ante natiuitatem Infantem posse adoriri Itaque huius egro-
tationis sunt species due: prima et peior est: que in utero est fetum
aggressa. Dupliciter autem ut plurimum solet aggredi: vel horribilis
strepitus causa quippe que pullata pariter oua corrumpit: vel si luna
matrice concipiente fuerit in piscium signo: et hec raro vel nunquam po-
tissimum est curabilis namque partes maximam aduersum intra se hausit
naturalitatis Epilepsie extra uterum maternum future Albertus ale-
manus signum ponit quando videlicet os longe prominat et est rotun-
dum cum spissitudine labiorum et aliquotulum reuertum ac si sit repandum
in labij extremitate in mundum stultum voracem et forte epilepticum
futurum ostendit. hoc enim plato porco attribuit. Morbum comitalem
deprehendit caprinum cornu vel ceruini vestigiis. Nam leporis sa-
le custodiri pulmōes cum thuris terna parte per dies triginta. Idre-
rea comitalem morbum deprehendunt omnia que Jacobus de dundis
patavinus aggregator posuit insui de aggregatione operis folio
xliij In epigramate excitantia et inducentia epilepsiam que deinde
epilepsiaz quidem sanantia subsequuntur folijs. xliiij. ac sequentibus

duobus ad que In epilepsiā studiosum remitto. hec egrotatio in
terdū dei gratia suapte etatis regionis vel aeris q̄litas mutatio
aut aliquo subito in optinato accedenti euanescit quod vt expedi
tius fiat nutricis dieterica p̄fert regularis obseruatio Juxta pau
li bagellardi precepta In secūdo capitulo d̄ epilenſia dica septia
Sicq̄ deo dāte duo bona sequētur primū q̄ nutricis lactis cor
ruptio abiget 7 eius caput 7 corpus purgabūt Itaq̄ ab omni
bus se caueat cibis flegma grauantib⁹. aliter bonū erit: q̄ ifans
curabit: quippe nō debet nisi tātū lactari: q̄tū potest digerere
potiusq̄ parū minus: q̄ magis modo ne alimēti nimis penuria
debilitetur: quod quidē absq̄ admonitiōe nostra a p̄ita nutrice
pōt obseruari 7 liniant ifantis nares cū oleis calidis 7 rutā odo
ret 7 ad ipsius collū pendeat sinaralgus Corallusq̄ virtutez
ocultā habet In epilenſia. Quocirca Orpheus 7 Archellaus.
Comitialē morbū sanari cibo e carne serae occisae eodem ferro
quo homo interierit sunt p̄fessi.

¶ Preterea vulpis occisae cerebrū ellixū cum nutricis lacte sin
cero Infanti frequēter mīstratū cum ab epilepsia p̄petuo libera
bit. Item agni cruor pariter p̄derit cū lacte datus. Item vngu
la afinina adusta equinaq̄ si terrat Et in potu ministratur cū ace
to ex vngula quoq̄ aromatica iuuat Si suffumiget epileptic⁹ 7
si ceciderit excite. ¶ Preterea recipe succi sq̄llae p̄dieq̄ coque
piperis pone q̄tū est medietas penidie 7 infanti q̄ commodius
potest ministra. ¶ Ad idem Recipe sticados partē vnā Sisele
os partes duas Spatane partē mediā gingiberis piperisq̄ añ
partes sex Squillae assatae partē mediā fiant in puluerē 7 amig
dalis ad pondus oīum cū melle cōfice vel penidijs 7 cū sacaro
seu zucaro misce. Infantibusq̄ cum alpbilla In stomaticon for
ma dabis. Anguētum qd sup̄ stomacū: vētrēq̄ linītū: stomacū
purgat: appetitū cōfortat: caput alleviat: 7 oculos clarificat. re
cipe apij. ὄz. iij. Succī folioz rubi. ὄz. vij. Asmercurialis. ὄz. iij.
hec simul cōfice: 7 ventrē vnge. ¶ Preterea iccirco huiusmodi ma
gis valet vnguentū. Recipe euforbij. ὄz. j. cere noue. ὄz. sesqui.
olei oliuæ: q̄tū sufficit: q̄ sine flāma fac simul bullire: 7 huius
modi vnguēto tepido lineatim liniatur puer a collo ad cullum.

Item vngatur frons ac tempora cum dialibea. Sunt qui dicant psal-
mum benedixisti domine terram tuam usque ad exaltas caput meum In lili
folijs scriptum cum quibusdam caracteribus que in libro nostro quod pri-
orius dicitur continent folio centesimo trigesimo primo: et circa pa-
tientis caput cum credulitate ne folia decidant ligatum ideo mire va-
lere. Gallenus autem valde peoniam laudat. Dicens peonia Si col-
lo hominis suspēdat vel pueri ab epilepsia adiuuat. proficiturque se vi-
disse octo annorum puerum non patientem hunc morbum nihilominus ad col-
lum ei peonia erat suspensa que cum a collo cecidisset Illico epilep-
sia fuit oppressa et cum peonia denuo fuisset appposita tertio die fuit
liberatus. efficacius medicamentum est Si epileptico balbutienti ad su-
gendum apta: cum nutricis lacte peonie grana ministrantur et ad eius
collum coagulum pēdeat leporinum. Item apud vina data ut eam glutiat
ex empto aculeo iuuat luna crescente una: decrescēte altera. Ioan-
nes preterea damascenus: oleum docet paraliticis epilepticis appo-
pleticisque iuuatiuum: cuius quodammodo propositio In libro est nostro saluti-
fero continetur: folio quartodecimo. Iuuat insuper sternutationes in li-
bello illo declarate folio sequenti et medicine in salubri nostro folio
quingentesimo tertio. ideo postans preterea philosophus petrus de
argellata: notabile ut superius dictum est cedit capitulum de aquosi-
tate que repperit in capitibus puerorum et Petrus de tussignano
super nono almansoris tractatum de epilepsia scripsit exquisitum.
Item Rasus in tractatu nono et in diuisionum libro nec non in libro
de egritudinibus iuncturarum capitula cedit salutifera de epi-
lepsia puerorum quocirca frugaliter plima in volumine paderant nec
non capitulum quinto folio sexto continentur Auicenna preterea in sui ad-
mirandi voluminis folijs centesimo quingentesimo tertio quarto et
quinto: capitulis octauo nono decimo et undecimo scribit de epi-
lepsia de quibus signis speciebus eius: De causis mouentibus epilepsiam ac
de cura nec non folio tricentesimo nonagesimo tertio ubi inter cetera
perfectionem docet plurimorum iuueniorum valentem in infantum egrotatio-
nes et epilepsiam et Michael sauonarolla folijs septuagesimo octauo
et non nullis sequentibus Ego autem senensis consilium dat vniuersis proueh-
entibus in epilepsiam folijs nono et sequenti. Interea quo te ore ideo al-
legat Antoni guaineri vir uigilantissime: quod re huiusmodi omni ex pie

tā exq̄site es executus: vt nībīl sup̄a Cōposuisti **M**acte vir mī-
ro cū ordine de capitis egroratiōib⁹ opus amplissimū In quo
tractatū septimū scripsisti de epilepsia nouē Inse capitula conti-
nentē: quorū qdē p̄mū est de epilepsie q̄ditate: ac decāis ei⁹ qui
busq; fiat in locis. Secūdū de epilepsiae signis demonstratiuis
tertiū de epilepsiae signis p̄nosticis. q̄rtū de cura paroxysmi epi-
lepsiae. q̄ntū de sex rex nō nāliū in cura epilepsiae obseruādo re-
gimine. sextū de modo materiē epilepsiae digerēdi: et euacuandi
septimū q̄ radicitus epilepsiā curabilem extirpent. octauū de ap-
propriatis q̄ i cura epilepsiae ab extra applicent. nonū et vltimū
de cura epilepsiae q̄ p̄ aliorū mēbroz comunitatē causat. Itē in
viatico n̄ro capitulum iccirco cōtinet carta duodecimā cuius p̄nci-
piū ē. passionē q̄ subito hoīes cadūt Antiq̄ pessimū morbū vo-
cauerūt. **A**ulus aut̄ dicit iram dei. **G**ulielm⁹ placētī⁹ de sali-
ceto i ei⁹ opis de sūma p̄seruatōis et curatōis libri p̄mi folio. cxi.
capitulū. xv. notabile cūdit de epilepsia. Interea sciēdū ē luna-
ticū caducū spaticū iter se admodū differre. **N**az spatic⁹ is est q̄
maligno quasi spirītu corrept⁹ alicubi neq̄ cōsistere. Sed sedu-
lo salūti quasi similis mouet. **C**aduc⁹ est q̄ morbo grauis cōtine-
re nō se pōt qn cadat **L**unatic⁹ is ē q̄ qbusdā lune finibus vexat⁹
ab infania. **G**aspar fert mirrā thus **B**aldassar **M**elchior aurū
Haec tria qui secū portarūt nomina regum.

Soluitur a morbo domini pietate caduco

Stella magos ducens tres ad cunabula cristi

Aurū thus mirrā: qui mystica dona dederūt.

Expellit morbū domini pietate caducum.

Conprobatiūssimū insup̄ in morbū caducū est. vj. **R**ecipe splenē
pulli equae. **R**adicē peoniae añ. q̄b⁹ puluerizatis **E**t mixtis sū-
matur. .ōj. i. cū. .ōj. iij. succi policoniae **E**t cū optimo vino cretēsi
ieiunio stōaco dē **E**t h̄ fiat viij vicib⁹ vlt⁹ plus si oportuerit **E**t dō-
dante sanabit. Itē addat i dicta medicia aliq̄tulū thuris **E**t mir-
rac electae et de limatura boni auri ad pōdus vnius denarij. Itē
si oportuerit addatur corui cor puluerizatum. **P**reterea quan-
do p̄sbit̄ ad missam dicit pater noster. **D**ic simul in aur̄ patie-
tis aiūt iuuare. **P**reterea p̄batum dicūt in morbum caducum.

Scribere verba: et ad collum ligare patientis que infra scripto nostro maximo libro continentur.

Et Preterea Gaspar te prehendat Baldassar te liget
Melchior te liberet. Sequitur circulus qui ad collum quoque latus mire valet qui in libro nostro maximo continetur folio. c. xlvij.

Et Domine pater pietissime Iesu christe dulcissime spes mea clem
tissime quiesce in trinitate: et unum adiuvam famulum: vestram famulam tuam. n. creator be
loy. esto queso memor mei. Domine refugium locus auxilij. Inter
fluctus seculi ne demergar subueni. Deus fortis quiesce. Rex sumus tri
nus: et unus: libera me famulum tuum ab hostibus et malignis spiri
tibus: ab igne: et aquarum gurgitibus a febrium stridoribus ab armorum vul
neribus: a totius mundi fragoribus a fulminum ictibus a spirituum malignorum a be
stiarum dentibus a venenosis dapibus: ab omnibus veneficiis: et incanta
tionibus ab omnibus inimicis meis visibilibus: et invisibilibus: ab omni expu
gnatione corporis Et anime mee ab omni phantasmate ab omni peste et cla
de Et a caduco morbo a cunctis doloribus a subitanea et in pueris
morte ac ab omni malo. Amen. Nec dei nomina sunt mihi remedium pro
omni malum Mel Meli Meloy Melion Saba
oth Jeyge Adonay Emanuel atque omnia alia arcana
dei nomina haec oratio a patiente cum magistro dicta cum denotum inuat
in morbum caducum modo ne patientes ceciderit in templo in aqua nec
in igne. Ad idem Recipe Recur lupinum quod adeo in igne combure ut
in pulvere redigatur Et eiusdem pulveris parum in mente morbi cadu
dici passione patientis os cum aqua infundatur. Ad idem Recipe apes
vnam vivam Et exime ei aculeum Et luna crescente da caduco integram
glutinedam: alteram similiter luna decrescere Tres vbera collecta cum

fit sol in ariete Et cū vno peonie grano iūcta vni⁹ āni caducos li-
berat a malo morbo. Alibi sic repperi. v3. vvena collecta cū so-
fit in signo virginis vel arietis cū grano iūcta peoniae vni⁹ ann-
caducos liberat In quodā interea veteri codice sic repperi. v3.
C Salubres res infra scriptae sunt ad succurēdum pueris patiē-
tibus malū turpem sancti georgij. Recipe castorē Et stranudel-
lam pro tenēdo et odorādo virtutē ei⁹ q̄ plurimū pdest. Ad idē
valet ruta Et salvia frequēter odorata. Itē si in oleo castorei po-
nantur ruta: et salvia et ibi paz bulliāt valde iuuabūt. Si cum hu-
iusmodi oleo liniat nuca patiētis atq3 si ex ruta ipsa Et salvia fri-
centur brachia: ac tibiae patientis trabēdo fricationē semp deor-
sum: nūq3 sursum. Amplius ad h̄ tyriaca valet tenēdo ipsam ad-
pullus: et comedēdo. Itē si peoniae radix teneatur sub dentibus
a patiēte: et ad dorsum est remedium iuuatiuū. In morbū cadu-
cum pro infantibus. Recipe euforbij. ὄ3. i. cere noue q̄tū suffi-
cit olei oliuae. ὄ3. ij. et fac simul bullire sine flāma: et sepius infan-
tis unge filum dorsi. rursus in morbū caducuz. Rade ex noue3
argenteis ānullis cū quibus sponsate fuerint nouē virgines paz
argenti ex quolibet de inde collige et simul misce totā illā rasuraz
atq3 insuper adde tantū argenti: cū q̄to possit annulus fieri qui
tā latus fiat q̄ hec possit noīa circūscribi. v3.

quo facto fac supra dicere missas nouē
quib⁹ expletis dic patienti cu3 ceciderit leuate suso tribus vici-
bus p̄usq3 eius digitū ponas i anullo qui si forsaz excideret In
mediate eius iterū digitū impone et custodiāt ne annulū amittat
quod nisi fiat liberabit **C** Ad idem sic inueni. v3. i die sacri Jo-
ānis an̄ solis ortū vade ad pullegiollū herbaz quā collige ante so-
lis ortū postea serua ipsaz vsq3 ad vigiliā natiuitatis domini: po-
stea fac supra dicere missas natiuitatis: que noctu dicūtur. postea
ipsaz herbā extirpa et vtire cū oportuerit: applicādo. v3. eaz ad
nasuz eius qui ceciderit adeo vt caduc⁹ ipsā odozet: et statī surget
cū sinceritate Itē cū patiēs ceciderit dic ei dextrā aure ter ver-
ba Infra scripta. v3. habzaā: et cetra vt supra. Itē versus. et ora-
tiones cū credulitate ac deuotione dicant que continētur In cau-
tellis et infantis obseruationib⁹. v3. Crux tibi sācta salus Crux

est quā semper adoro ¶ Ad idēz Recipe radicē herbe que vo-
atur peonia quā pone patienti super pectus ad carnē nudā ⁊ q̄s
primū surget Radix autē huiusmodi habet hāc virtutē vsq̄ ad ān-
nos quīq̄ post aut quinquēniū ⁊ sic delustro In lustrū debet
mutari Rursus Recipe auem cuculū dum ad huc viuit ⁊ pone ī
In vno vase seu pignata terrea noua. postea bene cohoperias
ne possit euolare de inde impasta os cū argilla noua ne possit re-
spirare. postea sic pone ī furno calido ⁊ sic dimite donec auis ap-
ta sit ad puluerizandū ⁊ de illo puluere des patienti in omnibus
cibis donec totā comederit ⁊ liberabit. Leporis cor recens col-
lo suspensuz subuenit caduco. Alpi vel verris testiculi cuz vino
bibini caducos sanāt Urh fel caducos liberat. Idē facit eque lac
epotū Idēq̄ fit arieris liquor seu iecore distillato vulturis iecur
cū sanguine tritū p duos vel tres dies caducos liberat. Gali te-
sticuli cū vino eponi caducos liberāt. Sed abstineant se p decem
dies a vino Siccent ⁊ bene ad opus seruētur cuz anseris adipe
Lupi cor coque ⁊ da ieiuno ī die solis vel veneris lunatico come-
dendū. Smaragdus latus aduersat morbo caduco. Idem fac
corallus rubeus. Comitiali interea morbo vomitus est necessari-
us. Coturnices aues sunt aduene terrestres Poti⁹ q̄s sublimet
has nūc vulgus qualeas appellat: qbus ueneni semē gratissim⁹
est cibus: quā ob cām eas dānauere mēsa: Simulq̄ pp comi-
tiale morbū. Magna vertigo visuz caducorū obuertit ita q̄ n̄
vident patentibus oculis. Extat moneta argētea que dicūt sancti
alunifj que cū cadit caducus in ipsi⁹ manu detur virtutes habet
eum a tali morbo liberādi estq̄ amplitudinis vnius marcelli ve-
neri In qua nomē ē p sculpturā scriptū Ludouici Regis ab vno
latere ab altero autē nomē Iulij Turoni cū qbusdam insignibus
¶ Preterea in veteri quodam codice sic inueni. v3. In iraz dei
magnani: ⁊ lunaticos. Recipe buglosam siue linguā bouinam:
mellissam siue naranzatam boraginem: ⁊ Rosmarinū añ in con-
uenienti q̄ritate: ⁊ omnes istas herbas fac bullire in bono vino:
quod exp̄sum. v3. ab istis herbis turbato ad bibendum detur
per dies triginta cōtinuos. Ira q̄ non bibat aliud vinum in vno

autem illo crocus imponatur: vt bene coloretur Cōtra demētiā
edat pariens flores rosmarini atq; rosmarino vtaf in cibis. Am
plius. Recipe auri fini de ducato: thuris albi: 7 electi: mirre. añ
grana nouē. Deinde Recipe tot caulium semina quor annos vo
lueris ne cadat creatura: quam in vtero habet mulier grauida: q̄
omnia cum mellis modico incorporabis. Haec sic repperta ad
habundantem posui cautellam. Nunc ad sequentia puertamur.

De egrotatione: que puerorum mater appellatur: 7 infantie
soda peculiari caput quartum.

Egrotatio que puerorum mater appellatur: Infan
tem interdum aggredit. In prima aetate: 7 signum
eius est timor. In somno multus ploratus: 7 vigiliae
lacrimosae. Preterea calor auget: 7 ab infantis ore
egreditur odor foetidus. Huius egrotationis causa: lactatio est
plusq; lactens possit digerere. Cura eius est lactis correctio Et
precipua medicina Tiriaca magna Cum sincero lacte data: vt
in salubri libro nostro carta quinquagesimatertia declaratur.

Et Preterea Recipe diamusci: diaplirisq; añ. semunciaz: quas
tripartitam quidem: 7 peculiari: 7 salubri lacte distemperatam:
eque infans summat in triduo.

Et In infantis autem Sodam Recipe gariofolozum: gingibe
ris: nucis muscatae: Spicae nardi: galangae Et cubebe añ. 63.
vj. que in mortario contundantur: 7 simul misceantur Et lineo
tenui nitido saculo imponantur Et cum oportuerit tepidus ad
patientis caput applicetur Et ne decidat vitra muniatur. Ad idē
Recipe frumentum apuliae: quod optime contusum. In oleo
rosaceo misce: quo tepido infantis caput leuiter vngatur: 7 frons
ac tempora cum dialibea Cōtra ardores capitis infantis Lucur
bitae satiuae exterior superficies tenuissima eiusdem folijs super
positis bene iuuat. Sed iccirco primum diligenter est aduerren
dum. Nam si egrotatio esset ex causa frigida: nocumentū perin
de magnum sequeretur.

De palpebrarū: 7 oculorū naturalitatibus: 7 peculiarib⁹ eo-
rūdem egrotatiōib⁹ infantis: 7 balbutiētis caput. quintū.

¶ E videndi rōne: de qz cernēdi nā varias fuisse phorūz
opiniones cōpio. Stoici cās esse vidēdi dixerūt radio-
rum ex oculis In ea q̄ videri queūt emissionē aerisqz
simul intentionē Epicurus est luere semp ex oib⁹ cor-
poribus Simulacra quedā corporū ipsoz eaqz sese in oculos i-
ferre: atqz ita fieri vidēdi sensuz putavit. Plato genus quoddā
ignis: lucisqz de oculis exire existimavit: quod cōiunctū cōtinua-
tūqz vel cum luce solis vel cū alterius ignis lumine sua vi 7 exter-
na nixū efficeret vt quecunqz offenderit lustraueritqz cernam⁹.
Aristoteles. Nullū mēbrū Inquit est in corpe frigidū: 7 humi-
dum: nisi tm̄ cerebrū: 7 oculus: quo circa in libris ipsuz suis plu-
rima est legere: argutissime disputasse. Cōstātin⁹ ex septē inquit
mēbranis oculus cōstat In oculis adeo vis est speculi: vt tā par-
ua pupilla totā hoīs reddat imaginē quocirca inqt Albert⁹ ale-
man⁹. v3. In ossib⁹ orbitaz oculi cōcauaz est cōpositio oculi ad
q̄s pcedit ab interiori parte capitis virt⁹ visua iter duos neruos
cōcauos cū aut virt⁹ neruoz: 7 paniculi cerebri q̄ sociātur eis de-
scēdunt ad orbitā dillataz extremitas vtriūsqz ipsoz: 7 repleat⁹:
7 ampliā eo q̄ cōprehēdere pōt humores: q̄ sunt i pupilla quo-
rum medi⁹ est humor: q̄ vocat⁹ glatialis. dī aut glatialis eo q̄ est
clarus sicut glacies: 7 est figure rotūde. nisi q̄ cōpressus ē ab ite-
riori pte vt sit ibi plane aliquātulū supficiēi vt frequēter recipiat
formas visuas. In iteriori pte glatialis est ali⁹ humor sitis albu-
gini ouī 7 noiā albugine⁹: positi⁹ aut est anteri⁹ i oculo qz ibi cō-
gruit 7 coetera. Ampli⁹ extremitas nerui q̄ vocat⁹ obtic⁹ seu vi-
suus pphendit 7 claudit vitreū posteri⁹ Et glatiale anteri⁹ vsqz
ad terminum q̄ est inter glatiale Et albugineum ad quem per-
uenit vitreus humor oculi qui est apud tellam que dicitur aranea
sive retbe que comprehendit eum sicut rete araneae comprehen-
dit venationem Et ideo vocatur aranea tunica Et alio nomine
dicitur rerina Ex istius autē extremitate nascitur tella quedam
alia glatialis que distinguitur inter secūdinam 7 humorē albugi-
neum vt inter subtile Et spissū sit aliquid: separans ne subtile

5
3
si
da
na
ter
9.
ni
lu
it
ar
le
d
of
e

Letatur a spisso: et ne adueniat ei nocumētū de facili: ab interior
parte ipsius penetrans ad ipsum a retina: et secundina: et haec vo
catur a quibusdā sectio tunicae glarialis: et haec tella ē subtilis: quā
si esset spissa stans ante glariam impediret lumē ad ipsum veniēs
Extremitas autē eiusdem paniculi subtilis implet: ac teritur ex ve
nis sicut secundina. Posterius quā ipsa facit penetrare nutrimen
tum: nō tñ oēs eius partes sunt ppter nutrimentū vtilitatē. S; po
sterius tñ a quibusdā vocat secundina. Illud autē: quod de ipsa ptran
sit vsq; ad anteriora inspissat: et ingrossat: et habet colorē celestē
inter albedinē: et nigredinē mediū: vt cōgreget visum: et nō pmit
tat ipsum spargi: qz sparsus visus est debilis. Sicut oīs virtus q
in multa diuidit. h; equidem in qz in loco vigilat: Mente p
fecto in altum abditā: atq; in se se recepta. cū iccirco plurima me
cū aiaduenterē: vebemēt er nature vim sum admiratus: que in fe
mineo vtero: et quod admirabilius est. In ouo minimo tot: ac tam
mirāda pficiat. vbi nam queso: et quo in angulo est ipsius nature
sedes que interius mēbra ita cōponat. *De* Diuinū aeternum sta
tutum in cōprehensibile: o cum sūma sapiētia omnipotētiā. veri
ssime illud dictū est. *De* finito ad infinitū nullā esse pportionez.
Nos homūculi stolidi. *De* his potissimū loquor q in quadran
gulis magno nugaz miraculo altercant. Supra celestia credim?
intelligere: q sibi ipsis finxerūt publicae cōcionant. *De* dei rōne
quā theologiā vocāt vasta clamorū ambitioe tāq; de materialib;
rebus differunt cum ea que inter manus versant cōphendere
nequeāt Satagāt qzū velūt: m cū ad id metae pueniūt quā hū
na cōditio trāsire nō patit. Ibi cū sistētib; qdam veluti cabos
et vt aiunt Iudicioz dei abyssus tāq; multa obuiam sit ppterea
minus inepte facere mihi vident q que intellectu nostrū excellūt
ab illis ipsum excelli volūtati se diuināe conformātes aequo aīo
pariunt. Mitte recte inqt Cato arcana dei que interdū vt puto
cogitans Marcus Tullius Facilius se posse dicere quod nō sit qz
quod sit, ptebat. vnde Lactātius pbi inqt quod sūmū fuit humane sa
pientiae sunt assecuti vt itelligerēt qd nō sit. Illud assequi neque
rūt vt dicere scirēt qd sit. Cicero. vrinā tam facile vera iuenir pos
sem inqt qz falsa cōuenire. eqdem mecū haec reputās quo pacto

fieri queat nō oīo Intelligens. coetex oīo fieri diffiniens vt crea-
turarū creator 7 iph⁹ nature mōdiqz fabricator spiritalr scilicet
vbiqz p̄sens est Rōnale igitur aīal homo De alijs nūc ab re est
loq: q̄tū libet auio 7 ceco loco secret⁹ quecūqz agit agit ante oculo
iudicis cūcta cernētis. De ijs aut̄ hactenus nūc ad p̄posita
reuertamur. Palpebraz albertus inq̄t pilli creati sunt vt p̄ eos
incidētia in oculū excludant 7 qđ descendit ad oculos ex capite. ni-
gri aut̄ scđm plurimū facti sunt vt p̄portionatū faciāt lumen sua
nigredine. In ipsis aut̄ est qđdam simile paniculo qđ accedit se-
cūdum aliqd ad duritiē cartilaginis Et h̄ ideo fit vt firmitus stet
sup oculos Et nō cadat ab eis p̄pter iufirmitatē istius paniculi
Et ideo vt lacertus aperiēs oculū babeat subst̄aculum loco cu-
iusdam ossis Et per h̄ bona fiat motio que mouet oculuz. Pri-
mū aut̄ oculi cohoptoriū sunt palpebrae Et deide secundū co-
hoptorium est tunica q̄ fit ex interiori pelle Et postea adeps ocu-
li 7 postea id qđ fit ex lacerto 7 postea sunt aliae tunice p̄ ordinē.
Inferior aut̄ palpebra nō h̄ lacertū in hoīe 7 quadrupedibus
generatib⁹ sibi similia. S̄z aues cohoperiūt oculos quadam pel-
licula que mouet ex inferiori palpebra. Palpebraz tumefactio
7 clausura Infantibus vt plurimū accidit ex medicinis stipticis
quas mulieres ponūt sup infantium capita quēadmodū est al-
chana 7 similia Aliquādo ē accidit ex influxu materie calide vel
frigide. M̄uius aut̄ egrotatiōis cura est. Si sit p̄sertim rubor in
facie 7 calor in fronte vt recipiat memithae succ⁹ 7 folioz rosma-
rini añ. ḡ. 3. croci: 7 mirae. ḡ. i. puluerizāda puluerizent⁹: 7 cuz
sincero mulieris lacte cōficiātur: 7 infantis clausis oculis in pan-
no lineo supponantur quotidie renouando donec oculi recludā-
tur. Si vero in palpebris non fuerit calor: neqz rubedo. Recipe
mirrā: croci: aloem Et folia rosmarini: que cum vino albo: 7 cla-
ro Sinceroqz cōficiantur Et clausis oculis supponantur. In in-
fantis Itē lippitudines: ouū infuso candido bunnro recentī valet
sine sale. Discis biricij fel valet ad vngendum oculos vbi est al-
bugo. Quocirca medicine maximus assertor Auicena: Pluri-
ma intractatu disputat de palpebris: nec nō ipsius pedissequus i-
tractatu de passiōib⁹ palpebraz Sauonarolla folio nonagesimo

quarto: et sequentibus: nec non in libro de egrotationibus iunctu-
rarum Rasii capitulo de morbis oculorum in pueris. Idreter/
ea Paulus bagellardus. In opere de egritudinibus capitulo de
egrotationibus puerorum oculorum infantis carta nona: et salubris liber
noster in capitulo simili: carta autem quinquagesima tertia: et sequen-
ti huiusmodi medicinas insinuat. Galeor⁹ interea. Gene pillos ha-
bent inquit in modum valli: quas a palpiando palpebras nuncupa-
uit Lucretius Brachia: palpebreque cadunt poplitesque cubant: et
in istis hominum mores physiologi deprehenderunt. Nam cum sepe pal-
pitant timidum ostendunt. Cum vero non: audacia indicant. Oculi
ab occulendo nominati: Latent enim sub ciliis: et genis: quorum or-
bes diuersi coloris habent pupillam. Qui duarum pupillarum sunt
eos omnia oculis effascinare plinius refert. Lucretius: et lacera-
to oculo: circum si pupilla mansit Incolumis cernendi inata potestas
strabones ij sunt: quorum oculi sunt de prauati. perij quorum oculi cel-
leres. huc illucque vertuntur. Cecij oculi quasi celij. i. cianci coloris
a veteribus dicti sunt et ij quoque flauii appellantur quales minerve
fuisse cecinit Poeta Luciosos noni⁹ vocat: qui ad lucernam non
vident. Miopes vero qui minutius cernunt grece dicuntur: luscio
eorum est vitium qui clarius vespere: quam meridie cernunt: ut ait festus
Luscus herbertioris visus et desioculus vocatur. Martialis hinc
desioculus et hinc lippus. ab oculo oculus⁹ oculatus et oculo. las
verbum nascitur. ab ocello Ocellatus oculorum anguli alio vocabulo
irqui sine irculi De vitij corporis ait Seruius dicti sunt. unde
virgili⁹ Transuersa tuentibus irquis. solet libido oculos variare
Irgtallos pueros dicimus: qui primo virilitatem suam expiunt. Ioue-
nalis. oculosque in fine tremantes. Franciscus philelphus ad marium filium
Siquis te natum gradior abit. Bladii quoque sagax: oculos attente tremen-
tes. Glacto potat autem persimum receter natoque ad foliorum similitudi-
nem in arbore pullulantiuz que primum subalbidi quidem sunt co-
loris deinde accedere etate virescunt oculos naturae ebdoma-
da. Sciendum est aliter esse in colore. porro propter foetus ali-
mentum. In utero et aeris inaccessibilitatem postea in lacteum Li-
quorem conuerso menstruo: Siquidem mutato cibo et aperto ae-
re diuersificari. Oculorum tortuositas siue strabositas Infanti

accidit diuersimode. Namq̃ interdū oculi sunt vsus angulos In
terdū lacrimalia vsus cōtorti. pro remedioꝝ aut̃ iccirco differren
tijs Siue vsus angulos siue vsus lacrimalia cōtortoz oculoruz
ne alienā mibi laudē ascribā Paulū antescrīptū. In ei⁹ opuscu
li caplo de egrotatiōib⁹ oculoꝝ carta decima duco cōsulēdum.
Quocirca insup danda est opera Ut priusq̃ ei⁹modi egrotatio
iualeſcat pindeq̃ cure repugnet diligētia perq̃ solers adbibeat
Principijs obsta Sero medicina paratur.

Lū mala p longas cōualuere moras.

Aut Sulmonēsis. Iccirco sūmus naturae Subſtentator auice
na folio cētesio sexagesimo sexto opez p̄stabit salutiferā vbi adeo
De strabositate tractat exquisite Ut aliorū medicoꝝ medicina
rūq̃ inq̃ſitio supflua videat. viruz nihilomin⁹ memoria dignum
Petrū de argellata hic nequeo ſubticere q̃ppe q nōbile cudit ca
pitulū De oculoꝝ strabositate: q duo vel reliqs ōmiſſis in infan
tiū strabositatē ſufficiēt habūdāter Sauonarolla aut̃ Sic iqt de
obtralmia. v3. obtralmia accidit infantib⁹ pp multitudinē humoꝝ
7 debilitatē oculoꝝ. habētes oculos eminētes ſūt facili obtralmie
ſuſceptibiles pp hūiditates ipſoꝝ 7 aptionē porroꝝ 7 qz ſunt ex
tra expoſiti alterātib⁹. de huiusmōi morbo i ſuo tractatu ſexto ca
plo. t̄tio p̄ticula d obtralmia folio. lxxxviij. vbi qm plurimos iccir
co ipſe de more allegat auctores ſupnacaneū duxi eoſdē nūc itez
memorare eo Itaq̃ cū qd abſit oportuerit velim recurrēdū.

Oculi corporis p̄s p̄cioſiſſima Et q lucis viſu vitā a morte di
ſtingunt Sūt flores aīe corporis ſpeculae cordis nūcij Duces
vie 7 ſcōm pitbagoꝝ ſolis Janue. Vel oculi ſunt vaſa lumis cor
poris duces 7 cordis it̄p̄teſ. Oculi noiati ſiue qz eos cilioꝝ teg
mina oculūt ne q̃ intedētis inturie offeñſiōe ledant Siue qz oc
cultū. i. ſecretū vel itus poſitū lumē hnt. Si inter ōēs ſenſus vici
niores aīe ſunt. In oculis ōē mētis extat iudiciū. Oculi alio no
mine lumina dicūtur qz lumē ex ijs manat. Pupilla pars ē ocu
li p̄cioſior. In q̃ vis eſt vidēdi. Pupille oculoꝝ noiata Nam
paruule veluti pupilloꝝ imagies inde micāt vel pupille dicte q̃ſi
ipollute vt ſūt puellae. Circulus quoq̃ colore diſcreto a pupilla al
bae partes oculi ſeparāt. Corona dī eo q̃ pupille ambitū ornat

sua rotunditate: palpebre a palpitatione dicte qz sepe mouent vt
reffiāt assiduo motu intinūt: munite sunt vallo pilloz: vt apertis
oculis si qd inciderit reppellat: vel vt ipsuz aereni p̄cidendo mi-
nificēt: quo tenunē serenūqz faciāt visu3. visus dictus qz viuacioz
est ceteris sensibus: ⁊ ampli⁹. viget Lacrime quas greci Λακρμη
vocant a mentis dicte laceratiōe putant Cilia tegmina sunt: qui-
bus oculi coboperiunt ⁊ dicta ciliaz qz cellent oculos Supercilia
dicta qz sunt cilijs superposita que pillis iccirco vallata sūt vt ocu-
lis munimēta p̄tēdantur Sudorēqz a capite defluentē deppel-
lant Inter cilium est mediū illud inter cilia ⁊ super cilia quod
sine pillis est. Sunt homines qui nisi cōuenienter longinqua alij
nisi prope adinora nō cernūt. Omniū oculi solis iubare retūdū-
tur Interea Titi cesaris mibi miraculū obuiū fit qui nocte q̄tū-
libet ceca expergesfactus apertis tūc primū oculis velut clara cer-
nebat luce Idlacuit i egipto nutrire portentū binis ⁊ i aduersa ca-
pitis parte oculis hominez. Sed ijs non cernētez. Habet signa
oculi moderationis clementie odij misericordie ⁊ amoris Quia
vt plinius ait in oculis aīus habitat Cōsiderat oculi naturalis dis-
positio ex tactu Qui sit tēperati frigoris ⁊ caloris ⁊ ex motu con-
gruo temperato Si enī nimis leuiter moueatur ē nimis calidu⁹
vel nimis siccus Si aut grauit̄ ac tarde mouet̄ est frigidus aut
humidus Adhuc aut cōsiderat̄ eius dispositio ex venis ipsius fi-
gura color q̄titate ex operib⁹ suis ⁊ venis cū. n. sunt āple ⁊ cros-
se tūc habundāt humore Si aut sint subiles ⁊ stricte significant
oculis inesse siccitatē Color aut sibi proportionalis de quo dictū
est in libro de animalibus Significabit oculi bonitatē. Aliter au-
tez significāt colores extranei ⁊ figura in naturalis videlicet quā-
do oculus non est sphericus Sed ante p̄pressus Significabit ip-
si⁹ malitiā. Similiter est indicū de q̄titate ipsius ⁊ opationibus
eius ⁊ hec sunt fundamenta p̄bisionomie Sūt autē quidā quorū
visus euanescit in nocte ⁊ cōsorat̄ in die ⁊ dicūt ijs pati noculopā.
Quidā aut visu3 euanescētē habent in die ⁊ vident cōsoriato vi-
su in nocte ⁊ dicunt habere oculos noctue et cā quidē prime pas-
sionis visus: est grossities oculorū ⁊ humiditas spiritus ei⁹ ⁊ hoc
vt plurimū accidit habentibus oculos nigros Quia in talib⁹ sūt

tales spiritus et tales humores accidit etiam ijs Qui multos habent
colores in oculis aut oculos habent virides quia talis spiritus Et
talis humor condensatur frigore noctis ac tenebris eius Et ideo
visus euanesceat. In die autem dissoluitur Et clarificatur lumine diei
et tunc ideo confortatur. Lactantius. Oculorum precipue inquit inex
plicabilis est ac mira subtilitas quia eorum orbis gemarum similitudi
nem preferentes ab ea parte qua videndum fuit membranis placenti
bus textit: ut magnes rerum propositarum tanquam in speculo resfulgen
tes ad sensum intimum penetrarent. per eas igitur membranas Sen
sus ille qui dicitur mens: ea que sunt foris transpicit nec forte existi
mes aut incuriosum nos cernere. At philosophi dixerunt quoniam videndi officium
in eo debet esse quod videt non in eo quod videtur aut intentione aeris cum
acie. Aut effusi radij ad id quod videndum esset pervenirent. Cum autem
videamus eodem momento temporis plerumque aliud agentes nihilomi
nus tamen universa que sunt posita intueamur. Verius et manife
stius est mentem esse que per oculos ea que sunt opposita transpi
ciat tanquam per fenestras lucet vitro aut speculari lapide obducta
et ideo mens et voluntas ex oculis sepe dignoscitur quod ut resfelle
ret Lucretius. Ineptissimo usus est argumento. Si enim mens
inquit per oculos videt: erutis: et offossis oculis magis videret
quoniam euulsae cum postibus fores plus inferunt luminis: quam
si fuerint obductae. Namque ipsi vel potius epicuro: qui cum docuit:
effossi oculi erant ne viderent effusos orbis: et ruptas oculorum fi
bras: et fluentem per venas sanguinem: et crescentes ex vulneribus car
nes et obductas ad ultimum cicatrices: nihil posse lucis admittere:
nisi forte oculos naribus similes nasci volebat: ut non tam oculis
quam foraminibus cerneremus: quo nihil ad speciem facilius ad vi
sum inutilius fieri posset. Quamulū. n. videre possemus. Si mens
ab intimis penetralibus capitis: per exiguas cavernarum rimulas at
tenderet. At si quis vellet transpicere per cicutam non plus, profecto cer
nat: quam cicute ipsius capacitas comprehenderet: necesse est. Itaque ad
videndum membranis potius in orbem conglobatis opus fuit ut vi
sus illarum spargeretur: et que in primiori facie adherent: Libere
possent omnia contueri. Ergo ineffabilis divinae providentiae virtus
fecit duos similes orbis: eosque ita coniunxit ut non in totum con

51
nerti. Sed moueri: tamē ac flecti cum modo possent. Orbes au-
tem ipsos humoris puri ac liquidi plenos esse voluit: In quoz
media parte. Sintillae luminū conclusae tenerent: quas pupillas
nūcupamus in qbus puris ac subtilibus cernēdi sensus: ac ratō
continet. Per eos igitur orbes Se ipsam mens intendit vt vi-
deat mira qz rōne in vnū miscet: 7 cōiungitur amboz luminū vi-
sus. Preterea de oculis naturalium princeps. Aristoteles. Aue-
rois atqz pleriqz oēs nāles Idonei auctores āplissime disserue-
runt q longū esset memorare. Itaqz ad caput sequens pcedam?

De auriū naturalitatibus: de qz peculiaribus earū dē egrota-
tionibus Infantis: 7 balbutientis caput sextum.

ures sunt sonoz collectrices: mentis picerne lingue
a instructrices 7 passionū porte Aures dicte quasi au-
des. Iste enī tres littere videlicet. r. n. d. Galeoto ē
teste inuicez sibi cedunt. nam aruenā 7 aduenā prisci dixerūt Ar-
uenioqz 7 aduenio: que idēz significāt. Aures opinant nō nulli
ab hauriendis vocibus dictas: qd mibi min⁹ fit verisimile nā re-
cte sine aspiratōe scribūt. Aures tā de animalibus dicunt qz de
ijs que anima carent ab aure aurit⁹ adiectiuū venit quod nō mō
ad audituz imo etiā ad auriū magnitudinē reffertur: nulla iccirco
discretionē ab hominibus ad reliqua animalia facta: qz qz de ho-
minibus tātū aures de brutis vt plurimū: dicantur auricule. om-
ne animal aurituz auriculas habet mobiles pter hominē. In
posteriori parte capitis instrumentū est auditus: quod quidem
non est sine ratione: quoniā pars illa plena ē aere nec ibi caro est
neqz cerebrū: 7 dicimus qz instrumentū sensus auditus est aereuz
Sensus auditus 7 odoratus sunt vie cōcaue cū aere extrinseco
plene spiritu naturali habente trāsitu ad uenas subtiles extensas
a corde ad cerebrū: Quocirca Albertus magn⁹ in opis de aialū
b⁹ libri duodecimi tractat⁹ tertij caplo scdo: i qz qz qlibet sensuū
ē duplex: scdm dispositiōez suozū organozū 7 de dispositiōe au-
riū 7 precipue nariū folio cētesimo sexagesimo tertio 7 sequenti:
atqz i eiusdēz opis libri decimionij tractat⁹ pmi caplo sexto: de
cāis bōitatis audit⁹ 7 olfat⁹ ex bōitate organi pueniētib⁹ carta
ducētesia trigēsiaginta. auris cartilago si ēet exosse nimis r̄pcuter

sonos: et si esset ex carne nimis molliter recepti perirent: In ea so-
ni Ideo ingeniata est natura: et fecit eas cartilagineas. Interior pars
auris vocatur pars seposita: pars autem exterior auri: que rotundi-
tatem habet semicircularem: vocatur concha auri. Huius mem-
bri morum Iudicia non tacuerunt philosophi: quando quidem autem
magnitudinem aurium: loquacitatis: et stultitiae notam esse. Oli-
nius aures Inquit homini tantum In mobiles Ab iis flacorum
cognomina nec in aliam partem seminis maius impedimentum marga-
ritis antiquitus dependentibus. Avicenna folio centesimo septua-
gesimo primo Notabile cudit capitulum de auri anathomia
de qua sane ipsius quoque imitator michael In opere practicae
sue scripsit amplissime atque in opere de animalibus Albertus alema-
nus. Aristotelesque ante omnes. Averrois Atque naturalis philosophia
omnes idonei, professores. Hippocrates. Maioribus aurium hu-
miditates interdum Et hoc inquit est extra cursum naturae. Si-
nonibus autem plerumque accidunt quod ex humiditate flegmatica eo-
rum capita mundauntur et bene quidem dixit quod aurium humidita-
te Infantiae, proprie dicauit. Tota enim nascentium corpora sunt hu-
midissima cerebrumque quod et in aetate perfectis naturaliter est hu-
midum Infantibus est humidissimum Unde superflui humores
per aures effluunt. Quocirca Rasis in sui operis quinto tractatu
capitulum cudit egregium de aurium superfluitate purganda Atque
in eiusdem operis tractatu primo capitulum prestans facit de for-
ma buccinae auris.

¶ Preterea Paulus bagellardus in sui operis carta vnde-
cima capitulum scripsit. De humore ex infantis auribus fluente
que nimirum egroratio ut plurimum accidit In prima infantis eta-
te ex ipsius cerebri humiditate cuius peculiaris cura est ut licinium
veteris non pulverari. Sed nitidi bombacis infantis aut balbu-
rientis naribus imponatur quod si minus conferat. Recipe alu-
men et dissolue cum vino quo tinctum licinium similiter imponas. Ad-
idem Recipe crocum quem terre cum aceto et modico aque vitae et si-
militer imponatur que quidem omnino conferent in humiditate
Intererea sciendum est duplicem causari In infantium auribus hu-
miditatem: simplicem, videlicet et quasi venenosam. In venenosam valde

51
mel cum aqua modica bullitum: ac tepidū impositū. Ad idem.
conferūt mētae folia cū aceto cōrūsa: tēperataq; 7 molliter īposi-
ta. Ad idem Rasus. Recipe Mirti folia: vel gallae q̄ cum aceto
distemperata molliter intromitte. Dolor aut in infantis auribus
significat: cum vagiens caput diuertit: 7 cū manus vellamētis li-
beratas: vt plurimū: ad aures applicat. Præterea signa ī media
q; doloris auris Gulielm⁹ placētīn⁹ de saleceto ponit in sui ope-
ris de sūma cōseruatiōis: 7 curatiōis folio vigesimo septio qbus
signis vel aliquo ipsoꝝ signoz Si infantis aurib⁹ dolorē inesse
cognouerim⁹ Leporis maris coagulū pderit emplastratū Joā-
nes damascenus in aphorismis. Apostema in pueris: cuz sūma
diligētia: 7 cautella curandū est Inquit: neq; introsum violenti
medicia redigēdū: ne natura ex humoris: quā adhuc habet a ma-
trice copia nimis repleta succubat. Aures apostemata bimode p-
sequunt exinsecus videlz: 7 intrinsecus. Si extrinseca sunt auri-
um apostemata. Paulum bagellardū in caplo septio de aposte-
matibus auriū ab extra carta vndecima: 7 sequēti duco cōsulē-
dum: atq; nostrū viaticū folio decionono: 7 sequēti. Coeteruz si
sint intrinseca. Auicēnā Sanonarollāq; 7 auctores ab eo allega-
tos potissimū cōsulamus. Gulielmus pterea placētīnus de Sa-
leceto in ope de sūma cōseruatiōis: 7 curatiōis caplm. lvi: notabi-
le cudit de vlcere in aure folio. x. vij. nec nō cōciliator folio. 1

De nasi 7 nariū nālitatib⁹ 7 peculiarib⁹ eorūde infantis 7 bal-
butiētis egrotatiōibus septimū caput.

Asus est via spirit⁹: odor⁹ aduocatio: 7 cerebri purga-
toriū ideo dicūt in naso tria eē officia pstituta vnū ducē
di spirit⁹: aliter capiēdi odoris tertū vt p ei⁹ cauernas
cerebri defluāt purgamēta. vel nasus ē istrumentū sen-
sus odorat⁹ cerebri seruus 7 cordis iterps. Nasus est gñale vo-
cabulū nares aut speciale. Nares sunt que in naso vtrinq; sūt pa-
tule iterstirio qdē separate: q̄ tñ oīa collectiue nasus dī. Nasus a
nādo dictus naresq; qz p eas nare spirit⁹ videt. Interstiriū ab
iterstādo. v3. dictū supra nasū supcilia determinās qz sine pillis:
vt plurimū: esse cōsuevit: glabra siue glabella noīat. Glaber nan-
q; sine pillis dī. Nonnulli iterstiriū cartilaginositatē illā dicūt: q̄ i

n

naso ē inter vtrasq; nares: de q̄rū ⁊ nasi anathomia folio cētesimo
septuagesimoq̄nto amplissime scribit Auicena. nec nō Albert⁹
aleman⁹ in opis de aialib⁹ folio q̄rtodecimo. vbi insup de odo-
ratu de q; olpbatu pluriā disserit nōbilia. Odozatus dicit q; est
odoris tact⁹ Sicut olpbatus q; odore afficiat. Nariū recta ps
q̄ in lōgitudinē ⁊ rōūditatē equaliter est porrecta colūna vocat.
extremitas eius pirula a piri formula Quae vero dextra leuaq;
sunt pēnule ab allaz similitudine dictae. Mediū aut̄ interfinitum
p qd̄ virginitas in boīe dignoscit. Aristoteles de naso scribēs p
ipsuz inqt est ābelius Et via sternutatiōis qm̄ vent⁹ multiplica-
tus in cerebro expellit a nā. De nasi pbifionomia dicit cui⁹ nasi
extremitas est subtilis erit ad leges idoneus. nanq; vir erit lites
diligēs. Reliquaq; de nasi pbifionomia apud Albertū alema-
nū in ope de aialib⁹ est legere folio Ralis in p̄mo tractatu no-
tabile cudit caplm̄ de figura nariū. Itē in tractatu altero caplm̄
facit de significatiōib⁹ nariū Cornelius aut̄ celsus in sexto libro
caplm̄ p̄stās cudit de nariū morbis: ⁊ curatiōib⁹ folio Guliel-
mus interea Placētinus de saleceto iccirco egregiū cudit capi-
tulum folio. xxix. qd̄ sequēti finit. Anguētū in carnis tumores in
naso vel inano. Recipe arūgie suis maris sallitae viridis eris añ.
ōz. v. ⁊ simul bene misce ⁊ vbī est morb⁹ ipone.

De labioꝝ ⁊ oris naturalitatibus Et balbutiēis peculiarib⁹
egrotationibus. caput octauū.

Abia nēpe que a lābendo noīant sunt ciboꝝ recepra-
cula dentiū vestimēta: ⁊ oris valuae Qd̄ supius est aliq;
labiū dicūt. Inferi⁹ labzū eo q; grossius sit labzū. ali;
viroꝝ Labia Muliez labia dicūt. De ijs hactenus.
Que aut̄ sue p̄fessiōis sunt iccirco folio cētesimo: octuagesimo-
quarto atq; tricētesimo octuagesimoq̄nto Et i libro tertio. Am-
plissime scribit Auicena. Atq; in tractatu sexto Sauonarolla.
necnō q̄ sue qdem p̄fessiōis sunt in ope de aialib⁹ Albert⁹ ale-
manus Hippocrates aut̄ q plus inuestigauit aetates q̄z āni tpa-
tāgens vniuscuiusq; etatis morbos: posuit oris vlcerationes in
pueris pp̄ oris instrā infantū tenera: ⁊ mollia. vñ pp̄ sui teneriū

6
dinē lac suggerē nō possunt. Lac. n. q̄litates acutas: 7 aquosas h̄s
vñ nō est mirādū. Si oris vlcerações puerorū fecit peculiares.
vomit⁹ isup gulositatelactis: vt plimū: pueris cōtingit: 7 vigiliae
inaturales: nimis. n. iterdū dormiūt. Interdū nimis vigilāt. Eā
aūt est q̄ stomachus pp infantium gulositatē corrūpitur. vñ sumi
ad caput ascēdentes vigilias: ac timores generāt: qđ interdū etiā
accidit etate pfectis terribilia in sōno videntib⁹ cū malis replenē
cibis. Infantū labijs accidūt plerūq̄ scissure quarū qđem esse
pōt quadruplex cā: vel scilz pp māmāz duritiē vel pp lactis acui
tates: aut pp corruptionē: seu pp frig⁹ p̄serti aq̄lonis. Si ppter
tres p̄positas cās scissur. caēnt. Paulū bagellardū. In capitlo
decimo de scissuris labioz carta quartadecia duco cōsulēdūz: 7
p̄cipue auicēnā folio tricētesimo octuagesimoq̄nto vbi etiā d̄ ma
nuū tractat scissuris. Scissure si pp frigus i infantis labijs caēnt
tur. Remedia sunt infra scripta quoz qđem p̄mū 7 p̄cipuū esse.
d̄z. vi infans a septētrionali p̄sertim frigore arceat. Deide Reci
pe medullā ossiū omiū siue bonū coctā: quā cū oleo .ro. liquefac
7 rimas vnge labelloz: qđ vniq̄ remediū i scissuras pderit na
riūz: atq̄ manuū. Magis quoq̄ pderit si cere noue: vt fiat vn
guētū modicū addat. Ad idēz Recipe cere. d̄z. i. adipis arietis
d̄z. i. olei. d̄z. q̄nq̄z. terbētine. d̄z. ij. dragāti. d̄z. i. gallaz. d̄z. q̄n
q̄z liquefiat cera cū adipe: oleo: ac terbētina reliqua q̄ tenuissime
trita p sindonē q̄ cicotriconizata misceant⁹: 7 fiat vnguētum. Ad
idē Recipe sepū ceruinū: quo labia pungant⁹: 7 sanabūt. Ad idē
Recipe masticcē quē puluerizatū inoui albumie agitabil: q̄ cōpo
sitiōe labia molliter plinita sincerant. Plini⁹. Alumnē infantūz
inqt vlcera ibibet cū adipe. Rursus Plini⁹. plātago oiūz gene
rū vlcereb⁹ peculiariter femīaz: senū: 7 infantū: igne mollita mol
lior: 7 cū ceroto crassa vlcerosa labia purgat.

Gulielm⁹ placētū de saleceto in ope de sūma conseruatiōis
7 curationis caplm octuagesimūquartū notabile cudit de scissu
ris labiozū: 7 nasi folio trigesimosecundo: qđ finit trigesimotertio
Os aūt ē gustus instrū corp⁹ nutriēs. os dictū q̄ per ipsū
quasi p hostiū: 7 cibūz intus mittimus: 7 sputum foris eiciūz.
vel quia illac ingrediuntur cibi. Inde egrediunt⁹ sermōes. Illi: 7

Infantis interdum labijs accidunt cum dolore veslicae vel ex la-
 ctis acumie vel ex corruptioe. Quappter illa pariter veslicatio aut
 nimis erit: aut min⁹ acuta: Signa nimis acutae sūt: oris rubedo
 doloris vehemētia: vnde fit infans: vt plurimū: plorabundus. ⁊
 salinae fluxus habūdat. Signa vero paz acutae sunt. Cū velli-
 ce declināt ad albedinē: ⁊ cū hūor effluit q ad os descendit ⁊ tūc
 est minor dolor. veslicarū acutaz. pma cura est corrigere lac nu-
 tricis cū cibis frigidis: ⁊ humidis. Deinde masticee nutritrix de len-
 ticularis quā masticationē vt glutiat balbutiētis ore iponat: ⁊ ami-
 di modicū superponat cum aqua. ro. distemperatū. Ad idem.
 Recipe aquā mallozū granatoz: vel citōioz: quā misce cū succo
 porri vel vuae canine. pseri si veslicitas nimis acuta fuerit: ⁊ col-
 lerica. Veslicarū vero parui acuminis cura est: vt accipias mirrā
 ⁊ crocū añ. ḡz. s. que puluerizata minuti imponant. Ihs Rasus i
 capto ḡ pustullis: q accidunt i ore puerorū addit duplūzuccari. Si
 aut plagae fuerint nigrae: putridae: medicāde sunt cū medicinis
 quas in iuuenū aeratibus insinuat Galienus: atq; Rasus n^r Et
 Bagellardus in sui opis de infantū egrotationib⁹ carta duode-
 cima. Pustullaz aut seu accolae oris infantis remedia Euz ab
 Auicena Sauonarolla q; ac Rasus: ⁊ Isaac i suorū opoz locis
 plurib⁹ m⁹ a Bagellardo in octano capto de postullis: siue ac-
 cola oris: sufficiēter tractent paucis absoluā. Interea si ethiops
 vt aiūt: osculatus infantē fuerit valere h in habūdantiā salinae ab
 ore exēritum quas bauas vocāt: phibet. Quidus assus si det i fan-
 ti ad comedēdū desiccabit salinā ab ore sedulo fluentē. Si in ore
 vel alibi cācruz ifans patiet puluerē cornu ceruinū: ⁊ corticē mal-
 li granati supasperge. De oris phisnomia Sparsum nimis os
 voracē: ac loquacē hominē significat. Reliqua iccirco in ope tra-
 ctāt de aialibus apud p^rcipue Albertū alemanū: ⁊ reliquos phi-
 siologos vnde nos ad lequēs caplū accedamus.

De ginginaz: ⁊ dentiū nālitarib⁹: ⁊ peculiarib⁹ eorūde bal-
 butiētis egrotationibus caput nonū.

S Inguine: qppe que a gignēdis dētib⁹ noiant: dentiūz
 sunt gñatiue ipsozūq; radices: ⁊ ligamenta. Ginginae
 cū natiuitati dētiū cedūt. dolorib⁹ balbutiētes afficiūt

acutis. Dolores nēpe illos pullulantibus dentibus possibile est
 modificare: abigeri vero, p̄sus ip̄sibile: Qd̄ 7 hipocrates testa-
 tur sic dicēs: Lū vero dētes pducūt Infantib⁹ sūt gingiuarū
 pruzit⁹ febres spasmi: Diarrieq; infantib⁹ nascūtur dētes emutē
 tib⁹ quoz morboz cā est: q; dentes gingiuarū pforāt carnes si-
 cut cū spine carni insigūt pūgentes. S; tū dētes spinis dolores
 causant acerbiores vñ balbunētes febres patiunt⁹ 7 vigiliās: vñ
 de etiā spasm⁹ subsequit⁹. 7 q; cibaria nō bene digerūt. natura. n.
 nōdū bene firma est nec fortis indigerēdis cibis: vnde diarrarias
 necesse est subsequi: q; cibis indigestis nec in corporib⁹ pmanē
 tibus diarria subsequit⁹. In gingiuarū egrotationē: quā vgo se-
 nēsis Sephiron nō puz vocat cōsilia 7 medicinas docet in eius
 opis folio nona gesimo septimo 7 sequēti: quocirca petrus quo-
 q; de argellata plurima scripsit notabilia in sui operis folio.
 Plini⁹ aut de dentib⁹ scribēs Erumpentib⁹ inq; morbi corpo-
 ra infantia accipiūt Infantū gingiuis dentitiōib⁹ q; multū cōfere
 Delphini cū melle dētiū cinis 7 si ipso dēte gingiue tangantur
 Albertus magnus: vt p̄m decet excellentem. in libri de aiāli-
 bus duodecimi tractatu tertio: capitulo sexto de natura cā 7 mō
 dētiū folio cētesimo sexagesimo sexto 7 sequēti disputat notabili-
 ter: p̄terea in libri vigesiminonī: qui tot⁹ est in vno tractatu: capi-
 tulo vndecimo de origine 7 cā ort⁹ 7 casu dentiū i oibus anima-
 libus carta ducētesima qnquagesima octaua plurima scribit iccir-
 co notabilia. Rursus plini⁹ in historiae naturalis libro septio ca-
 pitulo decimo octauo plurima de dentib⁹ tractat notabilia. Aui-
 cēna folio septimo de dētiū anathomia p̄stātissime scribit: atq;
 de dentibus ip̄is carta cētesima octuagesima prima atq; centesi-
 ma octuagesima tertia 7 n̄r Michael carta cētesima decima nona 7
 sequētib⁹ Rasis p̄terea in libro de egritudinib⁹ iūcturarū capi-
 tula de morbis dentiū scripserūt notabilia. Insup vtrūq; petrū
 de tussignāo. v; ac de argellata Accirco equidē veli cū op⁹ fuerit
 cōsulēdos. Galen⁹ capitulū cudit notabile de egritudinib⁹ que
 accidūt pueris p̄tra natiuitatē dētiū: quo cū op⁹ fuerit est recurrē-
 dū. paulus p̄terea bagellardus In capitulo nono de dolore gin-
 giuarū infantū carta tertiadecima nauauit operā iccirco satis ex-

qñrā 7 in libello: qui salubris dñ nro dolor nati vitatis dētiū mor-
 dificationes nō nulle cōrīnētur: pñferti in caplo de egritudinibus
 dentiū carta qñqñagesima qñra. Gulielmus placētū de salece-
 to In operis de sūma cōseruatiōis 7 curationis folio trigesimo. d
 gingiuis ac dēnibus plurima posuit notabilia. pñterea Jacobus
 de dñdisparauin⁹ aggregator orū dentiū memorat facilitātia in
 sui de agregatiōe opis tractatu tertio capitulo septio folio. lxxvj.
 Notādū interea ē q dēs pulli eqñi āniculi infantis collo suspen-
 sus facit ei nasci dentes: cū pauco dolore. Idē fit Si galine cere-
 bro Infantis gīguas fricaueris: idēqz fit si lactātis māma iore
 diu teneat infantis Dētes q sūnt corporis mole: αΔONTCIC grece
 vocant: indeqz latinū trahere nomē vidētur Sāguis q trahit in
 nñtrīnētū ēbrioms ē duplex in substantia: aliqd .n. sanguinis sic
 vnū spmatib⁹ q virtutē aliquā induit spmatis eo q aliqd humi-
 ditatis spmatice remanet in ipso ex quo generant dētes pp qd in
 etate vicina spmati recrescūt trūci 7 in etate remota a spmate In
 qua viri⁹ pñi generātis euauit non recrescūt. Dentiū natiui-
 tas vt plurimū est septio mēse post natiuitatē infantis: pullulant
 qz isupera primū parte. Septio decidūt āno: 7 maiores sufficiūt
 Quidā cū dentib⁹ nati sūnt: Sicut Marc⁹ Euri⁹: q ob id dē-
 tat⁹ cognōinat⁹ ē 7. cn. papyri⁹ carbo clari viri. Aliq vice dētiū
 vno cōtinuo esse sūt geniti Sicut prusiae bithinioz Regis filius
 supna oris pñe. Mitridans vō Regis filia driperine Laodices
 Regine nata duplici ordie dētiū deformi admodū comes fugae
 pñis a pōpcio denicti fuit. Moiez pñsqz genito dēte cremari antī-
 quitus mos nō erat. Dētiū natiuitatē autūnus: 7 hiems plimū
 difficultāt: quapp eoz Interdū tardat egressio: 7 tñ signa ortus
 dētiū multiplicant: 7 accidit ex h vt lāqueāt pueri a multiplicatio-
 ne accidētū q multiplicant a plātatiōe ipsoz: 7 tñ succurendū ē
 admiñtrādo ea q oriū citū 7 facilitē faciāt 7 ex reb⁹ h faciētib⁹ sūnt
 fricatiōes gīguaz 7 vt frequēter strigāt eas sup carne pīgni cal-
 losa 7 sup cutē carniū 7 pedes arietū 7 sup buccillaria ossiū edoz
 7 agnorū 7 stupēciat sensus eoz 7 subilef caro 7 cōfert ēt fricare
 gīguas digito 7 vt strigat sup ipsum 7 pñpue inūctū sup cū pñ-
 guedine 7 adipe galine vel anatis aut anseris Et mordere super

6
carnes earū pingues ⁊ sepe fricare cū adipibus earū ⁊ melle aut
pineis enucleatis Et melle pauco aut sine melle ⁊ cuz amigdalīs
mixtis cū modico huius ⁊ cerebrū leporinū ē ad h̄ mirab ⁊ preci
pue diu fricatū sup gingiuas. cōferūt ēt ēbrocatōes sup caput col
luz ⁊ mātibullas ex aq decoctiōis maluaz meliori camomillae
aneti ⁊ similium facta infusiōe super ea cum lana ⁊ ysoopo. Dein
de cum butiro vaccino liniantur ⁊ medulla cruris eius aut cum
medicamine bono.

Expertum est aliud mirab. Recipe cere citrine. ὄz. i. olei ca
momille. ὄz. iiii. ysoopi humide. ὄz. iij. Adipis galine ⁊ anatis ⁊
medullae cruris vaccinae. añ. ὄz. iiii. Cum autem dentes appare
re incipiunt embrocationibus vtere superius dictis precedente
haec omnia regimie t̄pato. Plinius. Infantibus nihil butiro in
quit vtilius per se Et cum melle priuatim ⁊ in dentitione. Et ad
gingiuas ⁊ ad oris vlcera atqz ad dentitionem ⁊ ad alias infanti
tium curas In vicesimi octavi libri capitulo decimo folio preci
pue ducentesimo nonagesimo primo. Atqz in eodē capitulo plu
rima De capillis de capite de oculis de auribus de dentibus ὁ
facie de labris de cervice de digitis ⁊ vnguibus differit notabilia
Dentium quoqz inquit primi: primores vocantur. Sequen
tes canini quos aliqui ob longitudinem vocant columinellos vl
timi sunt molares Alia insuper sunt imposita dentibus nomina
que quoniam nihil conferunt ad rem nostram ὀmitto. Dentium
autem numerū vt plurimum sexus qualitas discernit Nēpe In
viris plures In mulieribus sunt pauciores. Indentium dolorē
Recipe radicem vitimali ⁊ in vino coque vsqz ad medietatis vini
consumptionē ⁊ ide os lauentur dētesqz. In dentiū preterea do
lorē in libro nostro ὁ adolefcētia multa sunt posita ad que cū op
fuerit velim recurrendum.

De lingue ⁊ palati naturalitatibus ⁊ etatis moriue peculiari
bus egrotationibus caput decimū.

Inguat: vt prestantissime ait Firmianus: intus inclu
sa: que vocem moribus suis in verba discernit: ⁊ est
interpretēs animi: nec tñ sola pōt p se loquēdi munus

n iiii

implere: nisi acumē suū palato illiserit: et nisi adiuta vel offensione
dentiū vel cōpressiōe labioꝝ. Dentes tñ plus cōferūt ad loquē-
duz. Nam et infantes nō ante incipiūt fari: q̄z dētes habuerint: et
senes āmissis dentib⁹ ita balbutiūt: vt ad infantiā reuoluti denuo
esse videant. Sed ad hoīem tñ p̄tinent: aut ad auē: in qbus acu-
minata et vibrata certis modulatiōibus lingua innumerabiles cā-
tuū inflexiōes: et sonoz varios modos exprimit. habet p̄terea: et
aliud officiū: quo in oībus. Sed tñ p̄cipue in mutis vtit: q̄ con-
tritos: et cūmollitos dentib⁹ cibos colligit: et cōglobatos vi sua
deprimit: et trāsmittit ad ventrē. Itaqz varro a ligādo cibo putat
linguae nomē impositū. et c. Rursus Lactantius. Palatū inquit
nostrū sicut celum est positū: et inde palatū a polo p̄ deriuatiōē
greci similiter palatū *cupaxov* vocāt eo q̄ p̄ sui cōcauitate celi
similitudinē habeat Fauces a fundēdis vocibus noiatae vel q̄ p̄
eas samur: Quocirca successine quasi seq̄ videt. Albert⁹ alema-
nus dicēt Inferior pellis ligue vna ē cū pelle iteriori isophagi: et
cū iteriori pelle stōaci. Isophagus ē os stōaci cōtinuatū ori: et li-
gue: et ideo cōponit nomē ei⁹ ab *ισ* u greca p̄positiōe qd̄ latine so-
nat itus: et vbo greco qd̄ ē *φαγασ*: qd̄ latine sonat comedet. An-
terius ergo foramen ē arterie cuiusdā maxie: q̄ vocat trachea: et
vulgariter vocat cana pulmonis: et hec arteria siqd̄ de cibo infra
se recipet p̄strigeret: et scideret pulmonē: et ideo q̄tūcūqz īgredi-
tur de cibo vel de potu statiz accidit tussis vehemēt. Et pulmo ni-
t̄ eicere. Et cum eiccerit: q̄scit. Si aut̄ nō poterit eicere accidit
mors aliqñ aut egritudo cronica ex pulmōis corruptiōe pp̄ qd̄
nā sup̄ tracheā ordinauit mēbrū quoddā apte cōpositū qd̄ voca-
tur epiglōt⁹ et est cōnexū apparēs ī exteriori gutture vt in ei⁹ ope
de aīalib⁹ nōbiliter cōtinet folio sextodecio. Rasis in sui opis p̄
tractatu caplm̄ p̄stās cudit de figura ligue. Itē sequēs de lingua
ipsa q̄. v3. interdū adeo tumescit vt os egrediat quapp̄ indiuisio
nū libro. Idē Rasis cōfectionē medicam̄is in lingue gravitatez
īsinuat. Arterie aut̄ vt nōnulli volūt dicte sunt q̄ arctis meatib⁹
sp̄ritū vitalē retineāt. Sēsus gustus ac tact⁹ cōtinui sunt cū cor-
de. Tres aut̄ Sensus residui sunt in capite sensus olphat⁹ ē ī me-
dio sensus visus ē sup̄ olphatū: et ī laterib⁹ capitis ē Sensus audi

tus. Sensus visus est in nobis aialibus supra sensum. auditus
virt⁹ aut gustativa maxie in lingua et palato consistit. Lingua aliqui
absoluta est. aliqui impedita et h accidit ex mala consuetudine sicut i
bletis. Muta iterdu est non ex sui vitio. Sed quia homo non audiens lo
quendi usum non didicit. lingua nimium spissa blesos reddit nimis te
nuis titubantes. In omni genere aialium homo est infinitorum desiderio
rum propterea oportuit ut infinita quoque essent verba per que indicare
tur desideria diuersa. Columba et alia aialia vno gemitu vel balla
tu indicant desideria sua quia non sunt multa. Lingua aliqui motum perdit.
vnde et sermonis sensum amittit cuius rei cause sunt ut naturales enucleant
multifariae. h Interea stupore dignum est quod reperitur timor aliqui
causa est elloqui amittendi atque idem ipse reducendi. In amissionem autem lo
quille pullegiolus confusus et in aceto acri mixtum expressumque et appli
catum naribus opat. Idem tenuissime tritum facit in bono vino albo ve
speri cum ita patiens cubatum potest. Porulacae radix filo suspensa et ad
collum lata vnae morbum excludit. Plinius primus inquit sermo anicu
lo est. Semestris locutus est creli Regis filius quo prodigio totum id
concidit regnum Qui celeri facere ceperunt tardi gradiuntur.

De vnae et epiglottis naturalibus et peculiaribus etatis moti
ue egrotationibus caput. xi

Vna in oris palato est situata: hanc phisici: ut plurimum
folium vocant. vna Aristotele tradente est ad vocem conue
niens: Dummodo quantitate debitam non excedat. haec inter
du tumet: et suffocat aial. aliqui vnae vitium patientes aut
radicatus exciderunt: aut ex parte detruncaverunt. Neutrum autem
faciendum medici censent: dicentes inesse faciem periculum atque in
bonestum est homini carere mēbro: quod ei natura ad iuuamen
vitae suae: siue ad sui perfectionem contribuit. vna triplici causa est ne
cessaria primo quia reddit vocem pulcrā: et argutā. secundo quia alleviat ae
rem introeuntem et eius temperat frigiditatem. hinc est quod quidam interi
erunt: radicatus eis vna effusa: vel incisa: non perinde sonora voce
tamen amittentes. Sed nimium recipientes aerem: quod pecius infri
gidat: et pulmonem. igitur monendus est incidens ne totam extirpet
sed partem. Tertio ut sit reparatio: ne per guttur pulvis intret in

n v

pulmonē Epiglotus instrumentū est folij siue vuae de qua dictū
 est h aut instrumentū est ppe radicē linguae: et cohoperit duo in
 strumēta alternatim isophagū. vnde nutritur cibi et potus su
 minus: et canā per quā spiritū haurim⁹ alternati in qz: qz dū iso
 phagum claudit cana aperitur dū qz canam claudit Isophagus
 aperitur. De passionibus vuae plurimos iccirco allegans aucto
 res Auicena: et qz ducis Achates dignissimus. Sauonarolla.
 Tractat in sui sexu tractatus caplo. v. **D** Gulielmus preterea
 placētus de Saleceto. In operis de sūma cōseruatiōis et cura
 tionis folio. xxxj. capitulū prestans facit de casu vuule qd sequū
 tur p̄sentanea notabilia qz duo capla. vj. de sanguisugis que bi
 buntur atqz de ijs que intrāt in guttur sicut sunt spine ossa Et si
 milia ad que qd abfit cū opus fuerit dū o recurrēdū priusqz qz
 infrascriptoz remedioz aliquod fiat velim de vuulae p̄sertim ca
 su plegēdū qm̄ distiguēdū primū est qua scilicet peccāte materia
 vuula ceciderit Et sic ad remedia deinde pcedēdum necnō ple
 gendū ēt velim capitulū octuagesimū qm̄. de squinātia et specie
 bus eius eiusdē quidē operis. Jacobus de diuidis patavin⁹ ag
 gregator: In sui de aggregatione opis passiōibus vuae: et amig
 dallarū. Trē dolori vuule: et amigdallaz: p̄hibentia fluxū vuule
 et amigdallaz Casu vuule: et eius relaxationi apostematibus: et
 tumoribus vuae: apostematibus amigdallaz: ac tonsillarū pas
 sionibus vlceribus amigdallarū: et vuaeae plurima memorat no
 tabilia folijs et nōnullis sequētibz. Amigdallae due sunt car
 nes in radice linguae nate tendentes ad superiora tanqz sint duae
 parue auriculae sunt aut carnosae: ac nervosae: vt sint fortiores
 baz inuamētum est vt adiunēt aerē apud caput canae. Sicut ar
 ea vt nō penitus expellat cū sit cordis cōtractio. In squinātiā
 lz imundū p̄sentaneum nihilominus quasi remediū est. Reci
 pe stercus caninum recens tenex: adhuc tepidū albius qz pote
 rit reperiri quod cum melle conficiatur Et gariofoloz puluere i
 star emplastri: et exterius guturi tepiduz apponatur maxime vbi
 egrotationis vim patitur egrotus. h remediū si priusqz mor
 bus conualuerit applicet vespere: mane qz et rursus donec opoz

auerit renouando patientē inde liberabit. Item in squinātiā p̄f
focariūā omnium optimū remedium est ventosam ponere post
collum. Reuerti enim loquellam facit immediate. postea si opus
fuerit flobothomanda est vena cephalica deinde vena sub lingua
quod optimū est: nec propter hoc dimitatur pharmacuz requisi
tum. Sed ordinatim prius fiant suprascripta fm ordinem decla
rati in hoc experimento.

De cana ⁊ gutture peculiare caput. xij.

Aturæ instrumentū per quod spiritus attrahitur a
quibusdam cana nominatur. haec a Radice lingue ad
pulmonē vsqz deducitur: vt in libro de rerum natura
latius continetur Canā coboperit operimentum In
parte superiori ne in suo forātie decidat aliquid cibi i quo tamē
Si: quod absit: cum interdum scilicet aperitur deciderit quid pi
am cibi vel potus. Statiz: vt superius dictum est: tussis vehemēs
excitatur: que ad expulsionem eius rei: que: eciderit nititur do
nec eiciat: ⁊ si eicere forsan nō poterit mors perinde interdum re
pentina causatur: vel ad minus cronica egrotatio. de Tussi Gu
lielmus nempe placentinus de saleceto in operis de summa con
seruationis: ⁊ curationis capitulum octuagesimū sextum notabi
le cudit folijs trigessimoterno. ⁊ quarto. Item de Tussi infantū:
⁊ puerorum Iacobus de dundis. Datauinus aggregator. In
sui de aggregatiōe operis contrariantia memorat folio. Rursus
Iacobus de dundis in sui de aggregatiōe operis: Gturi con
ferentia: passionibus guturis contrariantia Dolori guturis brā
ci: Et gullae asperitati guturis cursui humorum ad guttur apo
stematibus gutturis vlceribus gutturis preseruantiā a prefoca
tione prefocatiōi strangulationi contrariantia Squinantiae ⁊
anginis Et puerorum squinantiae contrariantia amplissime me
morat folijs Et nonnullis sequentibus. Remedium in
terea cum aliquid cibi in trachea seu in pulmonis cana deci
derit: est vt patiēns percutiatur. In medio colli posterioris

cum pugno. Lana inferior diuidit̃ in duos ramos: qđ magis pa-
 tet in volatilibus. Stricta est supra: 7 ampla infra sicut vocibus
 7 modulationib⁹ cōuenit: 7 inspiratiōi que fit p pulmonē qppe
 qui nature quasi est horologiū. Nam cōtinue cor uērando moue-
 rit̃. Ideo ad aiantium vitaz aeris ellemētum est permaxime ne-
 cessarium: cū p̃tinue nobis assistat: 7 vsq; ad itimās corporis par-
 tes sedulo penetret. Itaq; aeris puritas: seu bonitas in habita-
 tione p̃cipue est magnificiēda. p̃p̃ea in edificijs speculae sunt bu-
 iusmodi habita rōne faciende. Aeris bonitas est cū substantia 7
 ei⁹ q̃litas est tēpata. Tēperies at̃ huiusmodi ex suis extremis vitia-
 ri certum est p̃p̃ea eius nimia grossities: nimiaq; subtilitas accu-
 satur. Quocirca vnus h̃ in loco Tacēibus reliquis moerito au-
 diatur Auicena. Aer qđem inquit. Dum est temperatus: 7 clarus
 neq; substantia extranea cōplexiōi spiritus p̃ria ei misce: est sani-
 tatē efficiens: 7 ipsam cōseruans: 7 cū mutat̃ suae opatiōis p̃rius
 opatur: cui tāta vis inest vt sola ipsius mutatiōe: que medicinarū
 beneficio curari nō potuerunt egritudines p se tollātur. In malū
 sub gula. Recipe caulis maguderē: 7 coque cocū 7 mūdātū tū-
 de: 7 ibi applica vbi opus fuerit.

**De collinālitatibus: 7 etatis moriue peculiaribus egrotatio-
 nibus.**

Collum in hoīe est capitis colūna: In qđrpedibus
 aut̃ est sensuū temo. Collo caput cōiungit̃ ex cartilagi-
 nosa carne collū creatū est: 7 h̃ interi⁹ magis vbi etiā
 est multitudo venaz q̃ a toto corpore p̃tēdunt̃. Col-
 lū vocabulū est quasi collectiuū: qz in se continet ceruicē: qppe q̃
 ab occipitio deriuat̃: ceruicis officiū est vtrolibet caput flectere.
 Inde est q̃ qui regi nō pariantur: dure solēt ceruicis appellari.
 Gula colli est pars anterior: similiter frumen: 7 rumentum quippe
 q̃ i collo oīa p̃tinent̃. It̃ titulū vt i singul̃ reliqs meis capitibus
 nō par fuit eē duplicatū. A collo decollat̃ ṽbū venit a gula gulo-
 sus a ceruice ceruicosus adiectiua deriuat̃ 7 ceruicor ṽbū. A fru-
 mie fruges dictas rōe nūm̃ verisili Serui⁹ p̃fite: qppe q̃ 7 ru-
 men ex rūmo ṽbo vult̃ oriari. Frum̃is aut̃ officiū ēruminat̃. vñ

v. in o euphonte gratia: 7 i in a murata romā sunt q dicāt noiataz
eo q ante urbē cōditā priscis tēporib⁹ solebāt ibi arimēra rumi
nare: 7 nō a Rege Romulo imo a Roma: i Remulū noiātū. At
cūqz aut eiufmodi sese res habeat: Nos roma domum reuertra
mur. Colli crassitudo robur: Imbecilitatē longitudo pre se fert
Collo mulieribus maior vis viris humeris maxia: Lōge aut lō
geqz maxia. Tauris vis ē in collo. Collū celesti tauro subiacet.

Collum multiplices adoriunt egrotationes: pferriꝝ scro
phule volatice Int er curia 7 similia Scrophule a scro
pha dicte sunt nā scrophularuz originē maxime causat
materna comestio dum fetus est in vtero carniū scro
phe pferriū veterum 7 male sālutarū Quare ab eiufmodi veli ci
bis potissimuz caueant sibi pregnantes. Auicena In libri quar
ti tractatus alteri⁹ capitulo . cix. de scrophulis folio . cccxli. plā
In scrophulas tractat salunfera. Rasis in diuisionū libro in scro
phulas videlicet 7 nodos plā quoqz 7 ipse tractat salunfera. Ja
cobus de dundis parauinus aggregator In sui de aggregatiōe
operis tractatu septio capitulo primo folio . cclxxiij. pluria In
scrophulas memorat notabilia Iccirco in salubris libri nostri ca
pitulo eorū que fistūt scrophulas remedia plurima cōtinētur fo
lio . xxvj. Accetose interea radix suspensa sup patientē scrophu
las: ipsuz iuuat. Suillū stercus recēs superpositū: aposteā sanat
quod scrophula nuncupatur preterea si ex ungulis asini combu
stis: super scrophulas fiat cū aceto mixtū emplastrum 7 sale illas
dissoluet. Rursus In scrophulas Serapiōis ēplastrū sic fit liq
fiat pix 7 cū puluerē cauliū cōbustarū misceat fiet ruptoriū resol
uens scrophulas. Ad idem Recipe calcis viue cineris fabarum
adustarū 7 exijs fiat lixiuū: in quo saponē ressolue 7 calcē viuaꝝ
vñ fac vnguētū: de quo pone in cupula lata 7 applica scrophule
7 diuine per noctē 7 post mortificationē extirpa ipsas Itē vnguē
tum ad dissoluēduꝝ scrophulas Recipe vermicularis malue añ
partes equales icorporētur cū anatis axungia vetustissima que
cōpositio vbi opus fuerit ēplastre. vnguētū rectificās cū faci
litate fistulas 7 scrophulas vulceratas 7 erradicatas: 7 mōdificat
vulnera ex carne putrida sine dolore 7 dicur apostulorum qm

In eo duodecim sunt virtutes. Recipe cere albe refine añ. ̄ōz. xiiij. oppoponacis floris eris añ. ̄ōz. ij. armoniaci. ̄ōz. iij. aristologie longe: thuris masculi añ. ̄ōz. vi. Mirre galbani añ. ̄ōz. iij. bdellij. ̄ōz. vi. litergiriij. ̄ōz. ix. olei lb. ij. fiat h modo. Recipe gumas. vj. bdellium galbanū: oppo. 7 armo. que in mortario terratur: 7 in aceto infundatur: denuoq3 terratur: 7 pone in aliqua illius olei parte donec incipiat se tenere: 7 liquefiat ad ignē: 7 colla: 7 preme bene: cum aut litergiriū decoctū fuerit: 7 sit tepidū tūc misceantur res gumatae: 7 cum mixte fuerint liquefac cerā: 7 resinā 7 colla sup gumas 7 litergiriū: qđ aut miscuisti repone sup ignē 7 coque lento igne donec guttā gutatā super ferruz videris coagulari. Deinde ab igne remoue: 7 diu pulueres simul misceant. viride aut es pone in fine. Si esset nimis dux. parū misce de terbentina 7 vtire. Emplastrū in scrophulas salutifex. R. folioruz apij: artemisiae: celidoniae floz omnis mēsis illū .n. florē: aliqui vulgariter nomināt fior de franza 7 oīum supradictoz accipiantur tñmodo folia equali pōdere. Item accipiātur aliqua danae de folia: exqua fiunt offule seu frictulae: 7 fac succū ex oibus istis herbis: deinde bene misce simul oīa. vj. herbas: 7 earz succos: h facto pone in olla. postea Recipe denarios sex terbētine: 7 mellis totidem: 7 vitellū vnius oui: 7 misce bene simul oīa: 7 cū bene miscueris. Recipe farinā frumēti: 7 bene misce cum supradictis donec fiat vnguentū liquidum: qđ factū sit in totū sine igne 7 vtire. Ad rūpendum scrophulas. Recipe arsenici partes. viij. viride eris partē vnā que puluerizent: 7 misceatur de hac cōmixtione pone vbi vis rūpere. Adhuc d3 patienti dari semel in mense euforbij tñ qđtum posset capere vnus bagatinus bene puluerizati in vna scutella cum iuris modico ex galine pinguedine. Quando aut volueris scrophulas rūpere. Recipe vnā petiā subtilem lineam mundā: 7 in medio fac vnū foramē tantae amplitudinis qđ te vis plagam esse parū scilicet 7 sup istā petiā pone de emplastro supradicto 7 petiā sic emplastratā foramine. vj. tñ excepto pone super locum infirmum deinde incide aliā petiā forme minoris super quā subtiliter pone de arungia 7 tñ qđtum tenet alterius petiā foramē pone de dicto puluere qui faciet cito combure.

re ⁊ venire vnū p^o aliō. Sꝫ si dolor eēt nimis fortis faciat ēplastrū
de farina frumētī aq̃ oleo ⁊ croco Et pone desup qꝫ dolorē mitiga
bit. In scrophulas expimētū. In noīe. p. ⁊. f. ⁊ sp. f. amē. aios
otheos Aios ischiros aios athanatos Deleyō ymas. de^o de^o
mirespice ad .a. seu. f. hominē dei p virtutē sciē crucis Et p inter
cessionē beati blasij libera hominē ⁊ per intercessionē apo
stolorū Petri ⁊ Pauli q amore christi ambo positi sunt
in cruce ⁊ p virtutem dei genitricis virgīs mariae Si pla
cuerit venire Et p septuaginta noīa tua Cristus qui positus fuit
in cruce interficiat scrophulas quas habet homo iste Et enī libe
ret. Sicut liberauit Ioannē qui habebat spinam in gutture. Su
pra scripta verba legātur super patientis caput Et super collū ⁊
sub pede In scrophulas nouellas. Harō herba Et squilla cōtu
sae Et cū aruugia vrsina veteri cōfecte supponātur Amplius si
ex aselli vngulis ambustis Et cum trito sale mixtis Et aceto fiat
ēplastrū qđ sup scrophulas ponat eas dissoluēt. Rursus ad eas
dissoluendū. Recipe vermicularis Et maluae. añ. Incorporent
cū anatis aruugia vetustissima ⁊ fiat emplastrū qđ sup scrophulas
positum valde iuuat. suillū qꝫ stercoꝝ vt supra valet i scrophulas
Aliud experimētū qđ i scrophulas aiunt admirabile. Recipe in
die vigilie diuī Ioānis baptistae vesperi vnā testudinē quam si
emes da venditori pretium omne qđ pro ea perierit Et cauda p
tensa vel quomodo libet fac eam capnt exerere cum quo infra
policem Et indicem dextrae manus detento Signa scrophulas
ipsas tangendo Et pater noster pariter cum patiente dicēdo tri
bus vicibus. Deinde fac foramē in domus pariete ex cauando
vnū vel quot oportuerit lapides a pte iteriori ne ibi posita ab im
brib⁹ balneet testudo q̃ in eo foramē ponat. dicēdo. Sic hec te
studo i h foramē siccabit Et moriet sic siccari ⁊ mori possint sñ
isti⁹ famli seu famule dei andree seu frāciscie aliq̃ lesioe iste scro
phule cū capite hui⁹ qđ testudis tacte ⁊ signate ⁊ ibi dimite clau
saz testudinē capite israposito quo moriatur ⁊ siccet. Item i scro
phulas. Recipe farinā semis lini succū herbe denarelle qꝫ ppe q̃
ideo denarelladī qꝫ foliū hꝫ denarij iitar rotūdū saponē nigꝫ vi
tellum oui ex qb⁹ reb⁹ vng^o pñce quo i scrophlas vtef. Ad idē

Recipe radices plantaginis quas in filza In vno fillo ⁊ patiētis
gule tāq̃ torquē applica circūquaq̃. Itē sunt qui dicant pauōis
speculuz suppositū vltra q̃ credibile sit i scrophulā valere: vñē
vt qdā putāt occidit. Morio i scrophulas valēs. Recipe arūdis
radicē malli terre ac asparagi radicē aristologie. 20. lupini radicē
Scrophularie radicem Raphani agrestis radicem quaz si habe
re non potes Recipe domestici radicem spatule fetide folia laure
ole equis ponderibus que subtilissime trita in bono vino bulliāt
de quo patiens ter bibat in ebdomoda Medicina In scrofulas
Recipe farine coriandri lb. j. farine fabarū ōz. iij. cōficiant cum
arūgia ⁊ superponantur dissoluet eas. In idē. Recipe suillū ster
cus quod pulueriza hoc facto laua scrophulas cū aceto acri albo
Postea eas imple dicto puluere Aqua que multiplicem habet
virtutem. Recipe cinabrij ōz. iij. vitrioli. 10. lb. j. que simul run
de ⁊ distillabis Inde fluent species tres aquarum prima est pau
ce virtutis Secunda plus valet tertia valde plus Si i huiusmōi
aqua pones mercuriuz In aquā conuertetur ex qua si gutā vnā
pones Super calum porzū verucā scrophulam vel quācūq̃ ali
am carnis ex crescentiā cito eam remouet ⁊ nunq̃ finit amplius
nasci atq̃ valet in dentiu3 dolore3 Infrascripta naturaliter sistūt
scrophulas videlicet scrophularia tiuimalus Sglla assa Mernio
modactali aristollogia vtraq̃ celidonia centaurea vtraq̃ Radix
yreos radix buglose rhimus spuma ferri tartarum vini rubei ci
nis talpe cinis vulpis ⁊ Risagal. Item pro aqua i scrophulas fa
cienda vlni vesfice quedam colliguntur In qbus humor visco
scus iuenit qui vt puēt cōfect⁹ i scrophulas valō admodū pdest
huiusmōi aut vesfice nisi opporune colligant i sectaz gen⁹ paru
um itus reperitur qd humorē ipm absūmit. opporune igit colli
gāt. hec pro nūcō scrophulis dicta sufficiāt. Age de volaticis tra
ctem⁹ ¶ Volatica a volando dī Quia cito serpit p carnē ⁊ pecu
liaris regio sibi est collum. In volaticas autem remedium est vi
delicet. Recipe farinam lupinorum amarorum que decoquatur
In aqua salia addito aceto collectur ⁊ collature addatur puluis
vtriusq̃ centauree et aliquantulum ferueat et de bac lauetur lo
cus infectus collatura. In Idem. Recipe radicem Lauazolli

caballini ⁊ succū extrahe. Et acerrimi tūdem aceti impone ⁊ Recipe sal comune q̄tum volueris tenuiter tritū qđ liga in petia lineā ⁊ in dicto liquore petiā cum sale madefac cum qua sic madefacta frica volaticam. In idem. Recipe leporis fel qđ misce cum butyro ⁊ mulieris lacte exinde unge volaticam. In idem. Recipe ficus crudos ⁊ pone in felle postea in vino ⁊ exinde per allambicum aquam distilla ⁊ cum vna parte istius aque pone quadruplum aque putei in qua cōmixtiōe fac bullire dimidiam. o. 3. camphore: donec decoctiōis medietas absūmatur ex quo liquore sepius unge. In idem lapatii succus plurimū cōfert si ex eo vngatur volatica. In idem. Recipe vnā petiā lineā quāz super fundo vnius bacilli seu lācis de latono cōbure qua cōbustione cuprum sudabit ex eo sudore unge volaticā. In idem cōfert ouoz sudor cum coquūtur si ex eo calido scilicet vngatur volatica. Angucurum album: qđ valet ī cōbustionē ignis. In iuices in scabies in volaticas: ⁊ multa alia. Recipe ceruse. o. 3. iij. olei ro. o. 3. vj. litirgiriij. o. 3. j. aceti albi acris. o. 3. j. ⁊ fiat vngētum: ex quo cuz oportuerit: unge vt supra. In idem. Recipe tartarū seu grepulā perfectissimi vini: ⁊ inuolue in petiā crossā valde balneatā aqua frigida: ⁊ duplica ne tartarū exeat. Deinde leuiter exprime aquam ab ea ⁊ in lare pone siue focolario calido: ⁊ cōboperias cū cineribus calidis crossā qđem supficie ne petiā cōburatur: ⁊ fac ignez magnū superius p tres horas: deinde excipias ab igne: ⁊ pone super vnū marmor: ⁊ exprime q̄tum potes. exhibit inde oleū pulchrum nominatū de tartaro: ex quo volatica vngatur.

De variollis ⁊ morbillis. caput decimū quartū.

Variollaz egrotatio plures licet infestet aetates tamē peculiaris est porissimū actatis moriue. Ideo in hoc p̄cipue loco: de ea tractare mihi videt̃ opportunū variollarū ⁊ morbillozū regimen principaliter bipartitū v. 3. ī curā variollaz ⁊ morbilloz. Variollaz cura particulari⁹ diuisionem capit. Ratiōe scilicet aetatum: ⁊ rōne cōplexionū. Atq; vt arūm: ⁊ medicine doctor. Ingt Marsilius: tertio potest

recipere distinctionē i regimē p̄seruatiū: et curatiū. p̄seruatiū regimen est aliquaz specialium determinatarum partium que custodiēde sunt ne variollis ledantur et sic exquisitissime vir illustris ipse Marsilius primū accedit distinguendo etates que variollātur vel morbillātur ab etate corporū. Lactentiū nec alijs cibis aut poribus cōmuniter viuentiū q̄ lacteis vsq; ad aetatem septēnez. Et ab ea vsq; ad aetatez in qua sloborhonia nō concedit. Quo circa etiā clarissimi medicine p̄fessores Rasus in sui operis q̄nto tractatu capitulū notabile cudit de illis que delent vestigia variollarū. Rursus in diuisionū. libro de vestigijs variollarū atq; interuallari. In eodē libro que delent vestigia variollarū insinuat. nec non Idem auctor in decimo tractatu capitulū prestans cudit de variollis. Et morbillis. Rursus in diuisionum libro aliud de variollis et morbillis. Gulielmus preterea de varrignana In sui operis tractatu altero caplm secundū cudit de cura variollarum et morbilliorū: qđ sequitur capitulum tertium de p̄seruatiōe quorūdam mēbroz a nocumētis variollarum quod postea sequit capitulum quartū. de cura variollarū apparentium in oculis: naribus et ore: qđ demū sequitur caplm quintū. de amotiōe cicatricum remanentiū post variollas que sane congrua successione cōtexuit. Ademorādi iccirco etiam sunt bonus Mesue. Petrusq; d'rus signator: qui licet ab huiusmōi remediōz p̄fessioe videant. In titullis deuiare. Rem tamē ipsam diligentissime vt viros tātos de cuius sunt executi: q̄ppe signa docent humorū simul habundantiū et sanguinis signa singulariter habundantis in toto corpore: nec non signa cuiuslibet humoris habundantis i quolibet membro determinato: et postremo signa male cōplexionis relictē post euacuationem. preterea que purgant sanguinem: flegma: mellancoriam: huiusmodi quoq; plurima continentur. In libri nostri aq̄ ardentis folio quartodecimo: Adedicozū preterea Dux et p̄nceps Auicena. de vestigijs vlcērum variollarū exquisitissime tractat folio trigesimo octauo: atq; de variollis ipsis folio tricentesimo vigesimo secundo: suus achates. In tractatu quarto generalliter. Jacobus autem dedundis parauinus aggregator in sui de aggregatione operis tractatu quinto folio. ccxliij. variollis et mō

billis cōtrariantia memorat notabiliter. Interea nōnulla nos ge-
minorū: quibus noster hic est liber obnoxius: celesti scilicet aspi-
rante Mercurio Deo autē maximo optimo primū fauente. Itē
circo notabilia breuiter interseram. variollae sunt pustullae par-
uae que cōmuniter toti accidunt corpori quasi ex infestissimis ho-
stibus cicatrices: que: vt plurimū: aetatis moriuae milites adori-
untur: et oriuntur ex materia mala multiplicata i venis calida: san-
guinea: et putrefacta cum quibus semper est febris inclusa. variol-
lae ex eo dicuntur quod maxime variant corpus Morbilli autē
sunt pustullae collericae In q̄titate numero: et qualitate hoc est
duritie minores variollis: maioris tamen discriminis: preter q̄
q̄ oculos minus inuadunt q̄ variollae et originem habent ex hu-
more sanguineo mixto cum collerico: sunt q̄ maioris doloris et
punctionis q̄ variollae propter acuitatem collere. Variollae ta-
men sunt maioris grauedinis in dorso propter venam extensam
magnam interius super dorsum que semper est dum viuit homo
plena sanguine: qui sanguis cum in primis presertim aetatibus
deterioratur secundum plurimū est materia variollarum: Et est
magis calida morbillorum materia Et adusta: q̄ variollarum.
Sed non accidunt ita morbilli per totum corpus vt variollae.
Morbilli ex eo dicuntur q̄ morbida corpora: ac tenella adori-
untur. Variollarum Et morbillorum signa sunt febres acutae cali-
ditatis Et dolor dorsi: Pruritus: Insomnia: timor ca-
pitis grauitas Et oculorum rubedo cum pulsationibus in tem-
poribus Et in fronte Et punctio in corpore toto sentitur Et
sciendum est q̄ omnia haec accidentia In morbillis sunt intensio-
ra Et magis acuta: et maioris periculi: q̄ in variollis. Preterea
sciendum est q̄ morbilli Et variollae citrine dicuntur paruae: vel
minutae: Inuolutae rubeae. Ad colorem maxime violaceum tē-
dentes: vel vehementis rubedinis: et illae que sunt ambulantes
vt formicae: et illae que faciunt superficiem corporis quasi spas-
matam: omnes tales tam variollae: q̄ morbilli sunt male disposi-
tionis: et nature presertim si difficulter egredi videant: et maturari
et febris est? nō sedat: neq̄ alleviat: et si p̄terea sincopis supuenit

et tremor cordis eger absqz dubio morietur e prioro vero si febris cito dolorqz sedat et si variollarum egressio fuerit velox et maturitas Non erit timendum de egroto qz bñ citoqz libabit et gubernabit Regimen cura qz variolarum et morbilorum variari secundum varietatem nepe temporum debet: qz alia debet esse cura variollarum et morbillo rum ante qz apparere incipiat et alia cum incipiunt maturari et aperiri et alia quando faciunt crustas et escaras ratione temporis in quo egrotus sentit dolor est in dorso et pruritum in naso et alia accidētia significātia futuram et primam egrotationem Sed nōdū ipa egrotatio incipit apparere: puenit ut tūc fiat flobothomia vel subtrahctio sanguinis cum vctosis et sumat egrotus micā panis: cum succo granatorum et aqua frigida vel trociscos de spodio: qui sic fiunt Recipe rosarum rubearum Spodij amborum oz. v. Semen accetosae oz. ij. Sumach. semen portulacae añ oz. v. balaustie oz. j. gummi arabici oz. j. opij grana duo conficiantur cum succo berberis aut cum agresta vel onphatio et aqua frigida: aut summat trociscos camphoratos qui fiunt in cura ethice comedatqz vel bibat egrotus succum lactis amigdallarum coctum cum farina ordei vel auene vel spelte vel fabarum super quem spargatur berberis succus vel granatorum acetosorum vel acresta aut similia Summatqz aliquem eorum succorum egrotus in poru cum aqua frigida uel leutes comedat excoctas coctas et cum aceto conditas. comedat etiam cibarium factum ex oleribus frigidis videlicet ex lactuca portulaca Scariolla et cucurbita vel cucumeribus coctum et cum amigdallarum lacte conditum cum succo quopiam acetoso stiptico et nullo modo aliquid aliud bibat vel comedat Si vero strictus fuerit secundum ventres: Summat in mane aquae modicum decoctionis prunorum maturozum vel tamarindorum: vel aliud quod mibi magis placet fiat regimen salutiferum et per hec habetur Regimen quod seruari debet ante egressionem variollarum Et morbillo rum. Vult qz aut appareat incoeperit variolle vel morbilli nullo pacto flobothometur egrotus nec sanguis minuat nec aliqd egroto fiat vel det qd ventrem soluat Si vero medicus aliqua potissima causa lubricandū cēpētrē indicaret Vt qz nimia egrotus periret stipticate vel quia a superiori parte egestio timeret preparare primum

q̄z ventrē lenificet debet materiā variolarū vt ea via delabatur ad i
 testina. nullo modo ab egroto aliquid comedatur vel t̄agatur vi
 ctuosū presertim oleū qz multiplicat corruptionē nec vinum bibat
 Itēz nullo pacto post q̄z variolle vel morbilli ceperit aparere sū
 mat egrot⁹ trociscos de spodio vel cāphora : qz contra illud op
 antur : quod natura iaz intendit tēpore expulsionis. Ad libitum
 autē si nauseam turbationē estuationē ve senserit sūmat de aqua
 que sic fit Recipe ficuū siccarū vne passe Lentius excoiatay se :
 minis feniculi ligni de laca vel d mirtis recētib⁹ aut sandaloꝝ ru
 beorū añ .ōz .j. pistent⁹ ⁊ bulliāt in libris iij aque donec ei⁹ med
 etas sit cōsumpta : colletur qz ⁊ reponat⁹ donec frigescat : hui⁹ aq̄
 vsus : variollas ad exterius prouocat ⁊ cito maturat appetitū cō
 fortat ⁊ extuationē remouet . Ad idēz Recipe radicū feniculi sci
 licet anesi. petro. succi berberis añ. .ōz .j. Sandalloꝝ añ. .ōz .v. ficuū
 siccarū passulay. añ. .ōz .iij. pistent⁹ ⁊ bulliāt In libris iij. aque do
 nec eius medietas sit cōsumpta collet ⁊ sepi⁹ o i die ad libitū egro
 to propinet. comedat hoc tēpore vt superius dictū est ⁊ bibat de
 cotionē passulay ⁊ radicū feniculi ⁊ Semis mirri ⁊ granorū grā
 natoꝝ vberberis ⁊ frequēter in die sibi ponat egrot⁹ i oculis na
 ribus ⁊ auribus Et aquam gargarizet que sic fit ne in oculis na
 ribus auribus vel gula variollay quidpiam colligat. qd maxime
 quidē est periculosus Recipe aque. ro. lb. .j. Sumach. carnosita
 tis grannatoꝝ añ. .ōz .v. pistentur ⁊ aliq̄tulū bulliāt cum aqua
 ro. de inde collet ⁊ infrigidet. Ad idē. Recipe grannatoꝝ aceto
 soꝝ Sumach. vel berberis añ. .ōz .i. bulliant in aqua .ro. ⁊ collē
 tur Si terratur antimonium vltima cōtrictione ⁊ fricetur cū suc
 co coriādri vel solatri postea colletur ille succus cūz penijs tenui
 bus ⁊ ponatur in oculis auribus ⁊ narib⁹ Maculis repugnat
 variollarum Et morbilloꝝ. Attamē sciendū est qz variolla vel
 morbillus si nascatur in oculo aure vel naso genialitatem vel dex
 truit vel illius loci valde saltem impedit ⁊ si ingula multiplicarē
 tur impediret anbelitum Et forsam ad stomachum cibi transitūz
 que ne accidant exterius frequenter nares ⁊ aures liniantur cūz
 oleo de mirtis vel. ro. ppter locorum defensionē Et gulae. Cūz
 autem variolae Et morbilli maturati fuerint ⁊ exacte ad superfi

ciem cutis migrauerint Et cōtinuo sanguis imo inde potius illo
rum virus emanat seu incipit emanare. Regatur cū dietā: et poti-
bus antescryptis nisi egrotus fuerit nimis ibecillis. Nāq; si ni-
mia seu sincopis: seu debilitas superueniret: posset edere carnes
pullox vel edox coctas cum lactuca: portulaca: cucurbita: endi-
uia cucumeribus nō amaris: et ijs similibus conditas cum aceto
vel omphatio seu succo berberis aut granatorum non dulcium
vel acetositate citri vel arātij et vinū nullo pacto bibat.

C Jaceat illo tpe hē vltime maturatiōis sup folia populi vel po-
mox acetosox vel rosax folia si sint morbida sine spinis ne: fici-
tatis durities sit molesta q̄ si sic esset ex rosis tritis lectus patiētis
totus supaspergat vel ex nenufar florib⁹ ficcis bene tritis: et cū
sandalox puluere mixtis. Nāq; huiusmodi ad variollarum mun-
dificationem opātur cum confortatiōe locoꝝ in quib⁹ fuerint: et
variollas exsiccant.

Abstineat se insuper egrotus a carnibus q̄tum potest Et
vino vsq; ad horam In qua oris feruor estuatio calorq; reces-
serint Et cum cortices qui sunt super loca variollarum Et mor-
billoꝝ incipient remoueri vel potissimum remoti sint tunc bi-
bat egrotus si desiderat vinum non tamē fumosum. Sed debite
et multum limphatum Et comedat carnes alteratas cum rebus
et succis acetosis Et herbis frigidis Et cibis alijs et cetera vt di-
cum est. Si vero variollax Et morbillorū exsiccatio nimis tar-
daret tangātur variollae vel morbilli cum lana leuiter in aqua sal-
sa infusa Et si sit in fine estatis vel autūno fiat fumigiū ex sandal-
lis rosis et mirtis. Si vero hiems sit locetur egrotus coram igne
facto ex tamariscis vel ex lignis salicis aut orni. Tēpore vero ex-
siccationis Et crustarum vel escararum variollarum vel morbil-
lorum vngātur cortices foedi Et fici cuz oleo tepido leuiter vel
cum oleo rosaceo et oleo de camomilla mixtis ac tepidis et sepius
balneentur membra vel abluatur totum corpus ī aqua dulci de
coctionis maluanisci vel maluae Et florū camomillae Iuuabit
insuper plantas pedum tenere in aqua calida dulci tempore quo
incipiunt maturari. Cum autem cadunt crustae securius potest

egrotus comedere carnes tamen alteratas cum herbis Et cibis
frigidis Et acetositatibus supradictis potestq; secure bibere vi-
num album valde quidem limphatum. Si autem signa turpia et
concaua In variollarum locis remanserint pinguescat corpus
cum iuribus galinarum Et carniuum conditis cum vitellis ouo-
rum vel cum cibis sordilibus factis ex farina in iuribus carniuz
Et bibat vinum dulce limphatum Et vtatur frequēter aque dul-
cis balneo Et presertim post comestionem per longum tempus
Et vngatur loca foeda Et concava cum remedio quod sic fit.

Recipe litergiri contriti abluti cum aqua per nouem vices. radi-
cum barundinum siccarum farine risi ossium vetustorum seminif
peponum farine ciceris grannorum fabarum excoziatarum co-
sti Lupinorum excoziatorum añ. ʒ. ij. puluerizentur minutim
et cribrentur et incorporentur Et cum psilij muscilis fenugreci et
lini seminis misceantur Et cum tali compositione emplastrentur
per noctem cicatrices. Nane cū aqua dulci tepida abluatur vel
cum aqua decoctionis fabarum seu risi vel similiū.

¶ Alibi de variollis Et morbillis sic tractatum repperi videlz
variollarum egrotatio cum infantem adozitur. Precipuum in-
ter coetera Regimen est. puellum scilicet optime pellibus inuo-
lutum calidum tenere Atq; super circumquaq; sternatur pan-
nus rubeus Et si potest lentis brodium densissimum bibat sine
oleo. Sin minus. Saltem lentis vel lētiū ferculum cum nihil vel
parū olei peroptime quidem coctum nutrit ad saturitatem edat.

¶ Item alibi capitulum repperi de preuisione quorūdam mem-
brorum a nocumentis variollarum vt infra videlz. Tria mēbra
nos maxime oportet intendere ne illis accidant morbilli vel va-
riollae est enim periculum ibi maximum Et illa sunt oculi preser-
timq; nares Et guttur. Nam ex eorum prouentu ad oculos fre-
quenter perditur visus vel saltem albugine quapiam oculus tur-
piter de foedatur.

¶ Si vero in nares inciderint obstructione meatus quam cau-
sant: amittitur multoties iste sensus. Si autem i gutture oriatur
stati subire iminet suffocatiōis periculū. Est igit ad oculos pmiū

maxime puidendū cū impositione in ipsis eorū que prohibent
materiā ad ipsos fluere ⁊ substantiaꝝ oculi congregāt ⁊ cōforiāt
Apropriata secūdu veteres vtilia ⁊ vſitata ſūt. vꝫ. aqua. ro. ſola
oculis frequēter applicata ⁊ maxime cū in ea diſſoluit ſūach co
riandrū trituz vel cortices grānatoꝝ ſiue potius ſuccus ipſoꝝ
⁊ ſimiliter ſucc⁹ folioꝝ oliue ⁊ Similia. Interea Serapio iccir
co ſic inquit. vꝫ. Muria proprie que fit ex piſcib⁹ ſtipricitatē hꝫ
fortificationē ⁊ mūdificationē ⁊ ideo fit cum ea. cobol. Inegritu
dinib⁹ ledri vt egrediant In facie. i. ex oculis. Sed poſt qꝫ egreſ
ſe ſunt: diſſoluit eas ⁊ confert Idēqꝫ voluit Auicena. Succuri⁹
aut inueniens guturi cuꝫ gargarifmate facto ex aqua ⁊ aceto ⁊ de
glutiōe ipſius quādoqꝫ ⁊ nō dubito quin frigida ſtiprica reper
cutientia Inguſa gargarizata ſint vtilia vt ſuperius ſuꝫ expertuſ
de quibus capitulo de ſquinātia dicitur eadē etiā que gutur pre
ſeruāt ⁊ nares: quādo eorū fit per nares at rabctio e vaſculo ori
ficiꝝ ſtricti eſt vtilis valde ⁊ c. particula ſequēſ ē de cura variollaꝝ
apparentiū In oculis naribus ⁊ ore. Frequenter cōtingit qꝫ p
hiberi nequit variollaꝝ generatio in mēbris p̄dictis: forte eo qꝫ
priuſqꝫ veniat Medicus iam apparēt In eis: qꝫ cū accidit illiſ
membris eſt taliter ſuccurendum. Dico qꝫ ſi in oculis Signa va
riollarum appareant. vꝫ. qꝫ in nigro oculi ſicut p̄icta alba appa
reat. Tunc eſt preceptū qꝫ oculus cum aqua calida vaporet: ⁊ p
inde aliquid ex ſale: vel almuri leuiter imitatur: ⁊ proprie ex al
muri piſciū Sicut in precedentibus dictum eſt. Si aut variolle
ſiant in auribus vel in ore tunc vngantur vnguento facto ex oleo
violaceo draganto: ⁊ cera alba. Mucilago ē granmorum cito
niorum ⁊ p̄lij cōferunt iꝫ que ſunt in ore. Ibiqꝫ preterea plu
rima repperi que omiſi qm̄ viſa mihi ſunt parum vtilia. Poſtea
ſequens huiuſmodi repperi caplm̄. De cicatricū āmotiōe rema
nentium poſt variollas. vꝫ. Remanēt cicatrices ex vlceribus va
riollarum: ſicut fit ex aliꝫ vlceribus: vel ſolutionibus: que cuteꝫ
maculis ſoedis: ⁊ quādoqꝫ nigris coinquināt. Remanēt etiā cō
cavitates in facie: que omnia tāqꝫ ſoeda vtilis eſt āmouere in ſoe
do itaqꝫ colore qui ex variollis in cute remanet cōfert mirra diſ
ſoluta cū oleo de ſemine lini Et limita ⁊ hoc etiā remouet veſtigia

7
 plcerū aliorū. Sedū aut ipsarū colorez rubeū: tollit sola iunctio
 facta cū oleo de semine: Serapio aut dixit: lactitimali esse cōue-
 niens variollis quādo linitur et earū signis innuit pferre cū dicat
 Inpentigini et pruritui pferit. Rursus dixit Serapio qd litergiriū
 ablutū secūduz ipsius doctrinā est maxime ad variolarū delē-
 da vestigia iuuatiū modo sint porus nōduz de albata et cetera
 Tu ibi Tinguētū ad id bonū Recipe litergiriū ablutū radicū ba-
 rundinis sicce farine ciceris osiūz vetustorū farine risi et costi añ-
 terrant et agitent et cū eis facies liniať In nocte Qd remediū pre-
 cipue fieri debet in balneo et mane leniter lauetur. Item conca-
 uitates variollarū que in cute remanent post eaz egrotationē sa-
 nat cū predictis regimē impinguatiū. Itē si accipiat cinis testu-
 dinis marine secūduz sui qlitatē subtilit tritus et cicotriconizat
 et cū oleo mixtus et inunctus eaz cōcavitates delet Rursus ne va-
 riollaz signa remaniāt. Recipe faseolos quos oprime coque in
 aqua cū qua quotidie lauet sibi faciez cicatrizatus Ad idē lucij
 piscis pinguedinē similiter operatā hoc est cū aqua cicatrices in-
 ungantur dicūt auctores bene conferre. Itē si medulle pscorū
 terrantur et in aceto dissoluāt et cū suilla cūte In eo madefacta ci-
 catrices liniant: euanescēt. Preterea in veteri quodā codice ptra
 variollas Sic scriptū inueni. Comedat egrotus lenticillas sine
 oleo et eaz brodiū tepidū in magna quātitate bibat Que si infan-
 tes facere nequeūt faciant saltem nntrices. Quiūz stercus siccū
 et cū aceto liquatum et emplastrū verucas et variollas delet quo-
 circa adeo insuper exquisite Marsilius de sancta sophia Sup-
 prima. sen. quarti canonis auicene tractatū edidit At solus ipe
 vel omīssis iccirco reliquis auctoribus meo iudicio Ad variolla-
 ruz et morbillozū omnis generis regimina et curas perfectissime
 quidem sufficiet Ideo ad ipsum variollarū et morbillozū egro-
 tationis studiosi primū recurrant. Postea auctores alios a me
 nōiatos et a me ipso quoqz memorata consulant quod si fecerint
 honorem et lucruz omnino consequentur Nos autem ad alia suc-
 cedam⁹.

De Spasmo et alcute caput. xv.

o

8 **S**pasimus nihil aliud est nisi egrotatio a repletionempe nimia causata Et vt plurimum carnosus nocet infantibus. Quocirca Albertus primus alemanus merito audiat. folio centesimo trigesimo tertio que a veteribus peripatheticis: vt ipse dicit: accepit vnum autem inquit quod pluries accidit pueris recenter natis propter plenitudinem eorum est spasimus et coetera. Itcirco ibi. v3. parum ante tractatum noni libri de animalibus plurima memorat notabilia. Auicena de signis. Sic iccirco dicit. Cum vrina infantis est viridis nuntiat paralysim vel spasimum et. folio centesimo quinquagesimo septimo et sequenti. Rursus de signis euentus spasimi in pueris folio tricentesimo vigesimo octauo. Gallenus autem ellectuarium docet patienti spasimum iuuatiuum. v3. Recipe mentastri. ro. cinamomi mastice. su. meu. A meos doronici gedoariae gariofo. an. oz. ij. sandalo ligni aloes an. oz. i. musci. oz. sesqui vnge omnes rerum qualitates balsamo Et cum melle misce et da quotidie quartam partem vntiae Et si spasimus fuerit in toto corpore pone super spondilia dorsi. Recipe cereae oz. i. euforbij oz. i. et oleum quod sufficiat ac simul confice Et cum oportuerit vttere. Spasimum nonnulli relaxationem nominant eo qd a viscosis humoribus nervos relaxantibus causatur. Accidit autem infantibus interdum in vno mēbro interdum in toto corpore et ipsi prohibet a motu eius mēbri in quo est vel totius corporis. Cura eius nisi genialis fuerit est primum dare nutrici Sirupum factum ex medicinis subtilantibus Et sit eius cibus valde siccus rei qd bene assatae Et non comedat carnes duras nec pisces Et in pauca qritate vinum bibat non limphatum Et aliquando priusqz infans lactetur ponatur in balneo vnganturqz ipsius In quo maxime patitur membri iuncture oleo castorei Et antescripto Galleni ellectuario vtatur quotidie. Michael preterea Saonarolla. De spasmo prestantissime disputans folijs suae practicae octuagesimo quarto quinto et septimo allegat plerosqz. Itcirco egregios auctores ad quos cum opus fuerit Ducorerecurrendum. Interea memorabilis precipue est antonius guaynerius quippe qui de spasmo tractatum cudit ad mirabilem. In

7
eiusdem sui nempe operis folijs quadragesimo primo Et non
nullis sequentibus. Item Paulus bagellardus in sui operis
carta octaua. Jacobus interea de diuidis parauinus aggregator
In sui de aggregatione operis Spasmi prohibentia memo-
rat folio Notandum insuper est Spasmi aliter esse ex
repletione aliter vero ex inanitione curandū. Si ex repletione cause
tur custodienda est nutritrix ne ipsius ad nimiam lac humiditatem
idest aquositate declinet. Sed cibus vescatur lac substantiati-
bus et incrostantibus Et abstinendus infans est a nimia lactatio-
ne et nimio somno cum reliquo regimine: quod idem bagellardus
docet. In sui nempe operis capitulo tertio. De spasmo puero-
rum folijs octauo: et nono Proderit Itcirco etiam ad salubrem
librum nostrum recurrere In capitulo de relaxatione folio qui-
quagesimo septimo et ad viaticum folio decimo quinto. Preter-
ea unguentum in spasmi optimum fit hoc modo. Recipe pul-
legium baccas laurinas ciminum ass. omnia pulueriza Et cum
melle misce: et fac bullire Et pone tepidum in panno lineo super
locum dolentem vel patientem. Sunt qui dicant dentem lupinū
ad infantis collum pendentem cum a spasmo bene defendere.
cautellam autem huiusmodi esse bonam puto priusquam spasmus
accidat. Itaque quod primum omnia que in hoc libro ad infantis collū
pendulla conferre traduntur Sint statim ad cautellam nempe
pensilia. Spasmus autem ex inanitione causatus alchutes nomen
vsurpauit. haec egrotatio ex inanitione vel febre vel frequēti plo-
ratu vel rebus exsiccantibus causatur. quapropter nequit se in-
fans interdum flectere. In alchutem autem quoniam Regimia: et
curas antescipri sufficienter insinuāt auctores. Nos ad alia me-
tem conuertemur.

De tethano cum spasmo: et sine spasmo caput. xvj.

i
3
A Tethanum cum spasmo: et sine spasmo: atque de spas-
mo ipso spāliter Auicena folijs cētesimo quinquage-
simooctauo: nono: et cētesimo sexagesimo pleraque cu-
dit capitula notabilia: et Michael noster in sue practicae
o ij

tractatus sexti capitulo altero. de spasmo ac thetano tractat vberi
me: qppe qui duo iccirco auctores cū a Sauonarolla iccirco sci-
licet allegatis vel reliqs ōmissis satis erunt. Distrabit vtiqz ani-
mū multitudo libroz. Itaqz pbat: qm etiā ad omnes nō suffi-
cit vira humana: tm̄ legendi atqz sane intelligēdi sunt. Nos: qm̄
nimiū iaz hic liber grāndescit: qđ reliquū ad infātiā pr̄nere senti-
mus celleriē percurramus.

De sabarra: 7 nimio balbutientis ploratu caput. xvij.

n Imia noctu maxie vigilatio: p̄inde qz ploratio infanti
7 balbutienti accidit ex lactis corruptiōe: cuius preci-
pua cura est: quā bagellardus docet in sui opis capi-
tulo q̄rto de instātia vigiliarū carta nona. Atqz i capi-
tulo de vigilijs puerorū Rasis: 7 in eius tractatu q̄nto capitulu 3
scripsit de sabarra: 7 nostrū viaticū carta. liij. Auicenaqz folio cē-
tesimo quadagesimooctauo 7 eius pedissequus folio septuage-
simosecūdo Sauonarolla: nec nō Antoni⁹ guayneri⁹ folio qnq̄
gesimo. huiusmodi p̄terea hincinde iccirco repperi iuuatiua. Ani-
lum puluino suspensum: Ita vt infantes dor̄mientes odorēt le-
uat in somnia: 7 que Iacobus de dundis patauinus aggregator
iccirco 7 ipse posuit iuuatiua. folio

De subeth: 7 mortificatione caput. xviii.

p Est sarrhā cōueniēs est loc⁹ subeth: qppe subeth ni-
hil aliud ē nisi somn⁹ sup̄fluus vñ mortificatio qñqz
cātur: lz p̄postere aliqb⁹ hunc forsam locasse morbu
videamur. Nāqz fere oēs p̄ipathetici. Subeth p̄ sar-
rhā postea locauerūt. tm̄ vt puto: eq̄dez nō sine rōne sic posui. na-
scuntur. n. fere oēs q viuunt infantes: vigilātes. Deinde sopor eos
: vt plurimū: salutifer. Interdū opprimit iportun⁹: vt est subeth:
quocirca p̄cipue. Auicena notabiliter tractat folijs centesimo q̄-
dragesimoseptimo: 7 nōnullis sequentibus: 7 Sauonarolla fo-
lio septuagesimop̄mo: 7 sequēti necnō Antonius guaynerius fo-
lijs vigesimo: 7 nōnullis p̄ime sequētib⁹ vsqz ad tractatū sextū
de incubo: qppe q tres Illustres auctores meo iudicio cuilibet

7
Iccirco vigilantibus vel reliquis ommissis: frustra namque per plura fit:
quod fieri potest per pauciora vberime satisficient. Igitur ad se-
quentia procedamus.

De tussi et singultu caput. xix.

Tussis et singultus: balbutienti: ut plurimum: accidunt
ex causis: quas in capitulo. xij. de tussi: et reumatismo
carta. xvj. Indicat bagellardus ubi atque in sequenti
satis bene docet remedia. Quocirca in libro de egri-
tudinibus iuncturarum Rasus capitulo. De tussi puerorum nauat
operam diligentem. nec non Jacobus de dundis Patavinus ag-
gregator. In sui de aggregatione operis tractatu tertio capitulo
x. folio nonagesimo septimo tussi puerorum contrariantia pluri-
ma memorat notabilia. libellus insuper extat: quippe thesaurus
appellatur. In cuius capitulo contra Rheumatis: et capitis dolores
notabilia Iccirco plurima continentur: atque in libelli salubris no-
stri capitulo de tussi puerorum carta quinquagesima quinta preter-
ea eruca subtrita: et balbutientis pectori tepida apposita tussis se-
dat. Idem spongiae lapillus facit collo suspensus. Idem: ut aiunt:
fit si huiusmodi scriptura. In carta noua sit balbutientis collo su-
spensa vs. par par vita spiritus sanctus Re-
medium In ipso cum ipso et per ipsum amen.
cum crucibus que per spatia vacua significantur.

De stomaci redundatione: et vomitu.

Stomaci redundatio: et vomitus aetati motu ex cau-
sis accidunt: quas bagellardus indicat in capitulo ter-
tiodecimo de vomitu folijs decimo octauo: et nonnullis
sequentibus: atque salubris liber noster in capitulo de
vomitu folio quinquagesimo quarto: et sequenti: Atque insuper in
libro de egritudinibus iuncturarum Rasus capitulo de vomitu
in pueris. Preterea Gulielmus placentinus de saletero in ope-
ris de summa conseruationis: et curationis capitulo centesimo duo-
decimo de speciebus vomitus folijs quadragesimo quarto: et quon-
to plurima iccirco docet notabilia: quippe quae per auctorum digni-
tatibus iure meritoque preposita remedia hincinde a me reperta

o iij

sequuntur infrascripta. Reductio vicissitudine quadam ex stomacho vomitilis: ut plurimum: accidit ex stomachi frigidityte et ventosityte: oportet autem ante omnia precipuum regimen est calore suavi diligenter erga aluminum suam operam nauare nutrice. In dolore autem stomachi renu vel latez. Recipe maluam: marubium: apium: mel: farinam: et salis modicum: quod simul confecta calida super dolorosum locum applicetur. Ad vomitum repprimendum valet absinthij oleum: et gariofolorum pluis simul mixta: et quantum pati potest egrotus calida stomachum suplinita quod petijs insuper: ac pellinjs sit calidis fomentatus haec ter in tribus noctibus reiterando: et frigus evitando vomitum autem bene reprimere. Oleum stomacho peculiare sic fit. Recipe canelle. o. s. s. s. q. v. z. vntie dimidium: gariofolorum. o. s. ij. mastice. o. s. i. cum dimidia Spice nardi. o. s. ij. quod bene comusa: et bene simul mixta in vitro vase ponatur: In quo etiam lb. i. puri olei supfundatur quod vas per totam aestatem sol calefaciat usque ad septembrem: quo tempore citronia sunt matura: ex quibus succi ciatus exprimat: quod in dicto quoque vase supfundatur Et ad solem reponatur. Anctione huiusmodi ad usum seruata stomacho aiunt bene conferre. Ad idem. Junij mense aliqui in diuini dicunt Joannis baptistae vigilia aere sereno. Recipe tamen flos herbae: quod dicitur sancti Joannis: quod ipsis implere possis unam botram vitream: et bene iculca. deinde par puri olei supfunde. Postea os botrae bene claude cum cera. deinde botram ipsam sub terra et aliquid ne ibi pene tret suppone: et sic usque ad sequentem annum dimitte: et sequenti altera simili vigilia: botram exime: et ad solem pone per totum Julium. deinde ad usum serua hoc oleum ad praedicta valet: et ad multa alia. Ad idem. Recipe tamen panis ostrini cum quanto possis unum cor facere super quod tamen extende refine pinguis et recentis quantum sufficiat super quam asperge gariofolorum puluerem: et cor illud balbutientis isopbago applicet. et si oportuerit reiteretur.

De reumatismo et sternutatione peculiari caput. xxi.

In rigiditas in prima etate: unde sternutatio citatur facillime accidit etati motuuae: quod ne accidat nutrices oportet piissime fouere infantes praesertim hieme cum calefactionibus. namque magna frigiditas cum egestionibus praesertim

7
ma defactione infanti plerūq; mortis est causa. Sterhutationis
future signum est cum oculi profundatur: et superuenit febris cu
ra eius est q; sup cerebrū ponantur extrinsecus folia portulacae
vel rasura cucurbitae cum oleo ro. et farina ordeī: et caput vngat
cum oui vitello: et oleo. preterea Recipe rutam pentafilon Salui
am: et Rosmarinum que in oleo bulliant quo ifans vngatur a col
li nodo per spinam ad inferioris dorſi nodum. In pectoris autē
grauedinem. Recipe allium sub cineribus aſſatum quod mun
datum cuz tundatur et cum butyro incorporetur quo tepido in
fantis seu balbutientis plantae vngantur et proderit. Sternuta
tionum genera Et iccirco quelibet. Ita Michael noster folio cē
teſimo vndecimo diligenter diſtinguit q; ſuperfluum reliquos ic
circo puto conſulere methaphiſicos igitur ad vltiora curſim
eſt procedendum.

De gibofitate ſpondiliū dorſi peculiari caput. xxiij.

b Ameros habet homo maiores reſpectu corporis ali
is animalibus. Ad portandum Et ſubſtinendum hu
meri creati ſunt ex oſſibus fortibus et carne in ea nem
pe parte patientiori His iſunt ſcapule oſſa lata tenuia
que proportionali humerorum latitudini ſatiſſaciunt carnem ſul
tiēres In ambitu ac moderata tenuitate ellegantiam pectoris ne
ſedarent In gibofitatem autē ſpondilium dorſi infantis vel bal
butientis inter coeteros medicine auctores vgo precipue Senen
ſis conſilia et remedia docet folio octuageſimotertio Et ſequenti
Preterea Michael noster Auicēnae quaſi ductu notabile cu
dit capitulum de gibofitate folio tricenteſimoſeptimo.

De vmbilici tumeſactione Et eminentia caput. xxiiij.¹

v Umbilicus eſt radix ventris per quam embryo dum
pēdet i mris vtero ſibi ſūmit alimētū. vmbilici tūeſactio
Et eminentia aetari motiue iterdū accidit ex nimijs va
gatu et vociferatōe aut ex frequēti et vehemēti tuſſi inter
dū ex caſu Et pcuſſiōe Remediū autē ē vt accipiāt lupini et i vino
nigro ponāt ad mollificādū in quo ſiliter ponant ſtupa diligēter
o iiij

purgata ⁊ petie nitide panni linei. Deinde pone super vmblicū
qui si flexibilis fuerit: eum cauterizabis in circuitu. Sed non in
loco flexibili ppter cutis tenuitatē: Quocirca Celsus. ad vmbili
cos inquit prominentes ne manu ferroq; vtendum sit: Ante rē
prandū est vt egrotus abstineat alius ducatur: Imponant su
per vmblicū cicutae ⁊ fuliginis singulorum partes vndecim ceru
sae lote partes. xiiij. plumbi loti partes. xvij. cum ovis duobus
quibus etiam solatri additur succus hoc diutius impositū esse opor
tet ⁊ interī cōquiescere ⁊ cibo inodico vti: Sic vī vitentur onimia
infantia. hic nimirum celsus intellexit De omīs etatis vmblicū p
minētia indistincte Peculiaris autem in libro De egritudinī
bus iuncturartū Rasis capitulum specificē cudit De inflatione
vmblicū pueroꝝ: quo cum oportuerit ante omnia duco Recur
rendum atq; ad petri de argellata opus ex quīsītum folio octua
gesimo nono. Iccirco insuper sauanolla noster saltifera docet
remedia: In capitulo de augmento vmblicū folio tricentesimo
septimo Interea plinius Iccirco quidem inquit vmblicis emi
nentibus psyllion illinī Jacobus preterea de dundis patavinus
aggregator. in sui De aggregatione operis tractatu tertio capi
tulo vigesimo folio centesimo octuagesimo quinto. Infantū ra
mici ⁊ egressioni vmblicū cōtrariantia: nō nulla memorat nota
bilis

De ventris tortione ⁊ balbutientis inflatione peculiari caput. xxiij
inflationis ventris infantis ⁊ balbutientis cās ⁊ reme
dia Impator docet Auicena: necnō ei⁹ i sua practi
ca Sirenuus ⁊ pro sauanarolla pterea Rasis ⁊ bo
nus Mesue atq; pleriq; oēs idonei naturales ⁊ spe
cialiter In capitulo decimo octauo Bagellardus de tumore vē
tris infantum folijs vigesimo nono ⁊ sequēti vbi cū Auicena pa
riter Rasi Mesue remedia iccirco insinuat saltifera atq; noster
salubris in capitulo de inflatione ventris folio quinquagesimo se
cundo. preterea vinca per vinca siue camedaphne herba in cinē
re decocta ⁊ excussa vinoq; sparsa ⁊ ēplastata sicut tumores Idē
absinthij facit in vino albo coctū ⁊ sup ventres ac stomachū ēpla
statū Itē si puer inflat⁹ fuerit in parte vel totus. Recipe sūmita

res ebuli ⁊ sanbuci : quas in vino albo coque ⁊ in ipsis calidis
balbutientem inuolue Item recipe pullegium ⁊ ciminum : que si-
mul confecta emplastra tepida super vmblicum . Caninum sterc⁹
tenerum recens ⁊ calidum cum trito scilicet coriandro mixtū : em-
plastratū ventris proderit tormioni . Item suricinu⁹ stercus : q̄ntū
pugillus capit cū sale munitissimo ⁊ oleo tritum ⁊ cataplasmatū
sedat ventris dolorem : Item in omnes ventris dolores . Recipe
saxonis cerebruz : quo in oleo bene cocto venter liniatur

De siccitate ⁊ stipicite peculiari caput .xxv.

uoniam stipicitas omni etati presertim motiue valde ē
discriminosa ⁊ plerunq; letifera Ideo noster bagel
lard⁹ i capitulo xv. De infantū stipicite folijs vige-
simo secūdo ⁊ sequēti iccirco remedia docet exq̄sita : Atq; i libro
de egritudinibus iuncturariū Rasis capitulo de constipatione pu-
eroru⁹ ⁊ salubris noster in capitulo de cōstipatione folio qui qua-
gesimo quito atq; in capitulo de oleis laxatiuis folijs quadrage-
simo q̄rto ⁊ sequēti vbi laxatiua ⁊ solutiua fieri poma docet saluti-
fera Sementūq; seu sumigiū laxatiuum prestantissimum Pre-
terea in libelli : qui pauperū thesaurus nominatur capitulo reme-
diorū ad disponēduz ad idem salutifera multa cōtinētur . Que-
rorum insuper laxatiua Iacobus de dundis aggregator In sui
de aggregatione opis tractatu quarto folio vigesimo secūdo me-
morat notabiliter Instipicitem iterea valēt : fel taurinu⁹ Aloe
Salgema ⁊ oleu⁹ bene simul mixta : si ex ea cōfectione lienis sū-
mitas siue inferior regio circūz iungatur . Ad idem recipe malue
radicem : quā coque ⁊ cū bona pinguedine suilla veteri minim
incisa ⁊ mixta ⁊ in olla terrea simul cocta surfure modico imposi-
to : tepidam balbutientis stomacū superpone : leniter ventrē mo-
uebit Item mēne false cum taurino felle tepide vmbilico illite alu-
um solunt . Item ad solutionem superius per vomitū vel inferi-
us per egestionem . Recipe fel taurinum interbentinam aloem que
instar ceroti cōfecta si vis mouere superius pone super stomacū
Si inferius super vmblicum . Item instipicitatē . Recipe mal-
ue radices : quas coque ⁊ cum arungiācūfice suilla . De ide Re-

cipe patellam cum furfuris parum hec simul cōfecta stomacho ca-
 lida applicabis. Rursus vnguentū bonū laxatiuū ventris quo
 vmbilicus vngatur in q̄titate auelanae. Recipe mezereon succi
 absinthij: succi mercurialis: succi cucūeris asinini: succi esulae. añ.
 .ō3. ij. eleterij: succi cataputiae añ. .ō3. ij. succi ellebori albi: et nigri
 añ. .ō3. ij. succi iterioris sgille: succi fictāis añ. .ō3. ij. succi radicis
 ebuli: succi corticis mediāi s̄abuci añ. .ō3. ij. lactis tiriāli. .ō3. v. cāo
 millae. .ō3. iij. succi herbe iue. .ō3. iij. nucis vōicae. .ō3. ij. succi her-
 modactilorū: a corij bzionie. añ. .ō3. iij. diagridij. .ō3. ij. Isti succi
 misceāt cū puluerib⁹ rerū q̄ indigēt puluerizatione: et incor porē-
 tur cum axungia porci maris: et cū cera vnguentum fiat: quod vē-
 rez soluit Si vel im̄ pulsus vngatur. Rursus vngentū: quo so-
 la manuū vntio facit enomere: pedum vero facit assellare. Reci-
 pe ellebori albi: et nigri hermodactilorū: acozi: iusquiami: succi
 semperuiuae succi bzioniae añ. puluerizanda puluerizent: et ista
 oīa cum suilla axūgia vetusta conficiātur si nimium duxerit: locus
 vngatur cum populeon. Rursus alibi sic repperi. v3. Recipe el-
 lebori albi: et nigri: hermodactilorū raphiae: iusquiami: acozi succi
 semperuiuae bzioniae. añ partes equales. ista oīa misceantur Et
 cum axungia veteri suilla conficiantur: puocat vomitū extra po-
 situm. Si ex quouis selle ab vmbilico superius liniatur: ab vni-
 bilico vero inferius puocat secessum. Similiter vera rufini cum
 olei amurca inuncta superioribus lacertis brachiorum puocat
 vomitū. Inferioribus vero lacertis inunctis brachiorū: puocat
 secessum. Itēz vngentū laxatiuū. Recipe aluminis de pluma
 .ō3. ij. salis gēme. .ō3. i. butiri qđ sufficiat. Tragea experta ad edu-
 cendū humores flegmaticos: grossos: et viscosos de stomacho: et
 iuncturis. Recipe turbib boni: et gumosi .ō3. x. hermodactilorū
 .ō3. v. cerē. .ō3. iij. Sene anisi feniculi añ. .ō3. ij. zuccari albi: et du-
 ri ad pondus omnium.

De humiditate et fluxu peculiarj caput. xxvj.

Luxus: et humiditas nihil aliud est nisi stipticitati: et sic-
 citati nimia contrarietas. Quis egrotationis curam
 Paulus begellardus cū auicena Rasi Mesue Et

Galleno in capitulo. xiiij. de fluxu infantium folijs vigesimo Et sequenti: atq; vigesimo quinto in capitulo eorum que sedant fluxum atq; in eorum capitulo: que sanguinem restringunt Et ventrem constipant folio. xiiij. Gulielmusq; placentinus de saleceto. In operis de summa conservacionis et curacionis capitulo centesimo vigesimo octavo de fluxu ventris folijs quinquagesimo tertio: et duobus sequentibus: diligentissime docuerunt. Jacobus de duendis patavinus aggregator fluxui ventris in pueris contrarietas memorat in tractatu tertio capitulo. xv. folio centesimo quinquagesimo septimo notabiliter. Preterea leporis maris coagulum super ventrem tepidum perdit emplastratum. Item capre pillos vstorum fumigium fluxum sedat. Item pulvere cornu cervini vlti foramine anaspso fluxus sedatur. Sabe in acri aceto bene cocte et super Isophagum: et ventrem tepidae emplastratae fasciato puero cum It cubatum multum stringunt. Similiter rosmarini folia in aceto bullita deinde super ventrem tepida emplastrata valde constipant. Idem suffumigatio facit decoctionis porrorum. Ad idem recipe pelum vnam fabarum cum corticibus que in aceto acerrimo bulliant Et ex eis sic serventibus fiat stussa sub ano ter vel quater. Altera stussa utilis ad stringendum recipe thus albus mirram rubeam: et rosmarini ligna sicca: ex quibus super sellulam recluso ano sedenti patienti fiat fumigium per dies septem vel novem: vel plures donec oportuerit. Item Masticeinum oleum fluxum sedat: olei autem masticeini si opus fuerit compositionem In salubri nostri folio trigesimo quarto lege: discereque feliciter.

De utroque thenasimonis genere caput. xxvij.

Thenasimon nihil aliud est nisi egrotatio cum egerendi continua: et ut plurimum frustrata voluntate cuius egrotacionis ut in capitulo sextodecimo de infantium thenasimone. Idem distiguit bagellardus principaliter due sunt species. v. v. et non v. a: quocirca cum aliebare Serapione: Ysaac: et Galieno prima in eodem capitulo docet remedia. Item anicena in eius voluminum locis pluribus: et n. Michael folio ducentesimo vigesimo tertio. Preterea Jacobus de duendis patavinus aggregator thenasimoni contrarietas memorat. In sui de aggregatione operis tractatu tertio capitulo. xv.

o vi

Solio Interea Plinius iccirco moerito audiatu rhenas
mos. i. crebra: et inanis: inquit: voluntas egerendi tollitur poro
lacte asinino. Item capilli veneris aqua ieiuno stomacho proderit
epota. Idem herba mercurialis operatur in aqua comuni ad deco
ctionem bullita. deinde illius iuris recipe duas scutellas: in quo po
ne poculum unum olei cois optimi: et simul misce. haec medicina si
ne sale detur Ieiuno patienti: et in egroracione precipue proderit quod
vulgariter dicunt mal de pmiti. Ad idem Recipe unum ouum: quod in
vase paruo terreo pone: et acetum album acerrimum superfunde. et
igni pone ad bulliendum. Sed parum bulliat sub aceto. deinde
ouum excipe: et frange: et patienti vitellum ministra in sorbitio
nem hoc omni mane fac usque ad tres terminos. primus autem
terminus sit usque ad tres dies secundus ad quinque tertius ad septem
ad quem usque terminum nisi proderit non reiterabis. Alibi sic rep
peri ex ouo medicinam. Recipe duo seu tria oua: que in aceto albo
acri coque donec dure fiant deinde mundanda ipsa a corticibus Et
quodlibet ouum incide per longum in quatuor partes: et pone in una
scutella: et statim acetum recens superpone: et aromata que vulga
riter specie dicuntur: et bene misce: et sic patienti ministra ad comeden
dum hoc si ter in triduo feceris egrotus liberabitur quod nisi fiat
non reiterabis. Sed sic ad vltiora erit proecedendum. Recipe unam
galinam nigram: quam interfice: ac de pluma non tangens aquam
deinde assa ipsam bene: postea fac eam bullire ad consumptionem
et vicissim ius quotidie dabis patienti: et valde proderit. Ad idem
Recipe peluim: seu testum terreum novum: in quo pone prunas
ignis. deinde Recipe sex vel septem ficus siccos: et oza. iij. vel cir
ca cere nouae: ac thuris tantumdem: et foliorum septem aridi ros
marini que omnia pone super illas prunas: et ex fumo in sella fac
balbuenti fumigium: quod nempe si fiat ter in triduo liberabis. Ad
idem fomertum seu fumigium similiter fiat ex sorico in aceto bene bullito.
Ad idem Recipe duo vel tria oua: quod in aceto ad idurationem coquant
deinde abiectis albuminibus vitella tantum in scutella cum aceto et aromatibus
perfecta patienti in cibum ministrabis si ter in triduo fac: et valde proderit.
Item in rhenasinone: Ruta bullita: et expressa tepida locus em
plastreitur. In voluntatem frustratam egerendi sic oportet cliste

rizare. Recipe vnā scutellam brodij pulli galinacei pinguis: vnā
vntiam zuchari medium scutellinum ordeī seminū: quod pone
ad bulliendum in dicto brodio: atq; etiam ouī vitellum impone:
et ciatum medium olei ro. Amplius herba mercurialis cocta cu
oleo condita valet. Amplius Recipe vnū testum terreum nouū
In quo prius pone cinerem calidum postea carbones accensos
deinde Recipe lb. fessq. ficuū siccorū et aliquātulum cere nouae
ac thuris et aliquot folia oliui benedicti: et super testum siue ollā
illam sic preparatam: et positam in vna sella latrinaria alta sedeat
infans vel puer: vt suffumigetur. hoc similiter ter in triduo fiat: et
liberabitur In febrē autē inde causatam. Recipe Taxonis aci
pem quo febricitantem inunge: et proderit. Item in febrē acu
tam Et epatis calefactionem in nostri salubris libri dica decima
septima remedia nōnulla continentur in febris autem siue idest
post paroxysmū feruorem vngantur pectus: et humeri vnguento
ex oleo violaceo amigdallis dulcibus: et axungia suilla recenti cō
fecto.

De lapide in vesica generato et vrine difficultate caput. vigesi
mū octauum.

lapis aliquādo in balbutiētis vesica generatur quo
interdum vrinae difficultas maxime causatur. Quius
egrotationis remedia folio ducentesimo docet Aui
cena noster q; Michael folio ducentesimo sexagesimo
quarto: atq; Gulielmus placentinus de Saleceto in libri de sū
ma conseruationis: et curationis capitulo centesimo quadragesi
motertio folio quinquagesimo octauo. Rursus idem auctor Et
in eiusdem libri folijs quinquagesimonono: et sequenti. In lapi
dem plurima scribit notabilia. Iacobus de dundis Patavinus
aggregator puerorum lapidi contrariātia memorat in eiusdem
operis tractatu tertio capitulo decimo octauo folio centesimo se
ptuagesimo secundo. Rursus idem auctor puerorum difficulta
ti vrinae contrariātia memorat in eiusdem operis tractatu tertio
capitulo. xix. folio centesimo septuagesimo septimo necnō i salubri
libri nostri capitulo de lapide: qui generatur i vesica pueri folio
quinquagesimo septimo plurima iccirco remedia continent. In

terea Rasis in libro de egritudinibus iuncturarum: notabile cu-
dit capitulum de lapide In vesicis puerorum. Item plinius In
naturalis historie libri vigesimi: capitulo. xxij. iccirco merito au-
diatur Meu infantibus cum apio illum inio ventri vrinās mo-
uet. Idem fit sexcupede virge foramini viuo iposito. Aqua frā-
gens lapidem in renibus vel vesica. Recipe succi saxifrage lb ij.
Millefoli: succi petrosilij añ lb. j. aceti albi puri facti ex optimo
vino tertiū unum videlicet oz. ix. omnia simul misce ⁊ per allam-
bicum distilla ⁊ quod inde fluet In vitro bene clauso ad vsu ser-
ua: ex hac aqua da patienti ad bibendum mane Ieiuno stomacho
proderit Insuper post cibi aliquantam digestionem dare in me-
ridie vespereq; post merendinā ⁊ ante cenam. Ad vrinandū re-
cipe vernaculo in q̃ sermōe rapanellū: quē tunde ⁊ succū extrabe
quē puero dabis ad bibendum ⁊ cito vrinabit.

De vrine fluxu ⁊ stillicido caput. xxviii.

Dico de causis difficultatis atq; de ipsa puerili vrine
difficultate. successiue dicendum nunc est de ipsi⁹ flu-
xu: quocirca ante omnes Auicenam folio ducentesi-
mo ⁊ achatem suum folio ducentesimo sexagesimo se-
xto atq; bagellardum. In capitulo vigesimo de impotentia con-
tinendi vrinam ⁊ mictu in lecto folijs vigesimo secundo ⁊ sequē-
ti duco consulendos: necnon Gulielmum De saleceto capitulo
centesimo quarto folijs quinquagesimo octauo ⁊ nono. Jacob⁹
autem de dundis patavinus aggregator: puerorum distillationi
⁊ mictui in lecto contrariantia ab Auicena quidem plinioq; pre-
sertim sumpta: tractatu tertio capitulo decimonono folio centesi-
mo septuagesimo octauo mēorat notabiliter. Preterea belitro-
pij folia maioris: qđ Syriasm vocāt: balbutientibus seu pueris
imo eoz distillationibus illita medentur. In ipotentia retinendi
vrinā. Recipe ciperi. oz. ij. nigelle sinapis cardamomi nasturtij.
añ. oz. i. puluerizāda: puluerizenf: ⁊ cū oleo omphacino distēpe-
rētur: ⁊ pri⁹ q̃ cubatū It ex hoc liquore ille sorbeat: cui op⁹ sue

rit: 7 deide mane stomacho ieiuno. Ad idē Recipe paz sanguinis
draconis: 7 subtiliter puluerizatū in vino: vel alio quē malluerit
liquore lacte crepto bibat puellus.

De hernia: ac testiū tumefactione caput. xxx.

b Herniae: seu crepaturae puerorum causas bagellar/
dus indicat in capitulo vigesimoprimo. de rupturā/
seu hernia folio trigesimalotertio vbi successiue Juxta
sententias Dioscoridis: Auicennae: Serapionis: Et

Galieni: remedia memorat vsqz ad capitulum vltimum de pui/
ritu. Item in libri salubris nostri capitulo de hernia folio sexto/
decimo: necnō trigesimo sexto: 7 quinquagesimalotertio: atqz in li/
bri de egritudinibus iuncturarum rasis capitulo de crepatura
puerorum: 7 in Petri de argellata libri folio.

Ad idem.
recipe fabas excoctas: ac tritas: 7 i vino albo austero calido cō/
fectas emplastrum huiusmodi vbi opus fuerit superpone mutā
do bis in die Et super ferat subligaculum ad hoc aptum p dies
xxx. Rursus rutae folia tria calefacta Et emplastrata atqz sepius
in termino. quindecim vel sexdecim dierum proderunt iterata.
Item radices herbae magnae quae nascitur in locis palustribus
Et habet folia instar ensis longa lata: 7 acuminata cōtusae iuuāt
emplastratae. Amplius si intestina. v3. descenderent in testiculos
Recipe porrorum semina: 7 ea coque in seuo ircino: quod cum
dictis seminibus sufficienter mixtum tepidum: 7 super emplastra/
tum iuuat. Item leporinum stercus cum melle mixtum iuuat em/
plastratum. Ad idem caprae caput coctum cum pelle: 7 comestū
ac eius ius epotum iuuat. Emplastrum in rupturam. Recipe fi/
cium: Aloes: Mastice: boli. arme. coloquintidae liturgi. añ.
ō3. v. Amōi: visci quercini añ. ō3. v. vtriusqz aristologie: mirrae:
thuris: terbenine: galle. ro. gumi. ara. Radicis cōsolide maioris
bdelij: Sarcocolle. añ. ō3. ij. hec: vt cūuenit: simul mixta Iuuāt
ēplastrata. Rursus ēplastrū i rupturā pueri: qđ fieri qđē ō3 i pri/
mis. pri⁹ in fiat balneatio diligēter 7 bracale: 7 rupture suppone

terbentinam cum pauco sarcocolle temperate et liges brachiale stri-
 cte ne cadat emplastrum. iaceatque patiens supinus usque ad dies xij. vel
 plures si oportuerit eius dieta sit tenuis liquida et digestibilis et
 In omni ipsius cibo ponatur galla et maior consolidida et succus ra-
 dicis brusci et custodiat ab ira. Rursus emplastrum pro crepa-
 tis. Recipe picis navalis liiergiriij cere albe et rubee colophonie
 armoniaci galbani an. oz. v. visci quercini zifi mirre thuris an. oz. iiii.
 boli armenij nucis cupressi an. oz. i. gallarum oz. ij. terbentine in aceto lo-
 te oz. j. sanguis humani oz. iiii. acatie sanguis draconis mumie an. oz.
 iiii. Item emplastrum. In rupturam. Recipe picis naval picis grece cere
 albe et nalis oz. iiii. galbani aromatici oppopon serapini bdelij oinz
 an. oz. ii. masticeis olivani sarcocolle vernicis sanguinis draconis
 mumie boracis calami aromatici lapidis calaminaris asfalti bo-
 li armenij liiergiriij sumach nucis cupressi gumi edere aloes eparici
 mandragore aristologie longe. et ro. terbentine consolide maio-
 ris et minoris omnium an. oz. j. Aqua ad crepatos. Recipe con-
 solide maioris et minoris : caude equine : Radicum brusci radicem
 cretioni cucurbitae herbe et radice filipendule an : que distillentur
 ad allambicum Item in rupturam siue crepatos et carnes cor-
 ruptas ac Incisas et oibus mirabiliter puenit crepaturis : adeo
 ut infra septem dies sanum et allacrem hominem reddat : La-
 us deo. Recipe picis navalis oz. iij. : liiergiriij cere albe et rubee
 colophonie armoniaci serapini bdelij masticeis celamine an. oz.
 iij. visci quercini oz. i. terbentine oz. ij. vermiu terrestrium oz. iiii.
 galle oz. j. Radicis consolide maioris et minoris lapidis emathi-
 this gipsi boli armenij mirre olivani aristologie longe et ro. an. oz.
 ij cruoris hominis recter flobothomati lb j. Sanguinis draco-
 nis mumie aloes cabalini oz. vj. confice sic. pellē arietinaz recentē
 sine pillis frustatum et minutum Incisas bene coque : adeo ut tota
 liquefiat et aquam liquefactionis eius pone in olla in qua predictum
 coque medicamen : Et primum viscum pone in ellixatura pellis
 et ad tertiam partem iam de coctum paululum moueatur De in-
 de iter vallati liquefiant cera alba et rubea et pix In aliaque patella
 liquifacra collent et ponant indicta ellixatura et postmulta decocti-
 onē addat terbentina de ide liiergiriū et bñ moueat ne qd adhereat

cacabo. Deinde addantur colophonia: masti: mirra: et olibanum
Deinde ab igne deponatur: et tunc stet super lentos carbones: quoniam
ponantur res gumose. v. galbanum: armoniacum: cera: et galla:
Postea iterum super ignem reponatur: et addantur vermes bene
triti. Deinde gipsum. Postea bolum: deinde ab igne iterum mo-
ueatur: et tunc humanum cruorem impone: et cum spatula misceat
et bene moueat: ne coaguletur: et est factus. Lerotum pro crepatis
salutiferum continetur in libri pergulensis dica centesima trigesima
septima. In altera facie.

De pruritu et intertrigine. caput. xxxij.

P Pruritus: et intertrigo: id est ex causis fiant quasi diuersis
vtrumque tamen vocabulum excoziationem significat. Sed al-
tera ex confractione: altera fit ex sudore. In vtrumque autem
remedia docet Bagellardus in sui libelli capitulo. xx-
ij. De pruritu: aut pustulis: aut excoziatione accidentibus in co-
ris: et cruribus et in toto corpore carta penultima et sequenti atque
Rasis in capitulo de pruritu: et vulneribus in coris: et acumine vri-
ne: et Plinius in libri historie naturalis vigesimisecondi calce ca-
pituli vigesimiprimi folio ducentesimo trigesimo quinto. Pre-
terea in salubris libelli nostri capitulo de pruritu: et vulneribus in
coris ex acumine vrine iccirco scilicet remedia continentur pluri-
ma notabilia. Iacobus interea de dundis Datauimus aggrega-
tor in sui de aggregatione operis folio excoziationi Et in
tertrigini itinerantium ex confractione vel equitatione contrarian-
tia memorat notabiliter eodemque folio excoziationi contrariantia me-
morat propter scalpturam. Pruritus autem contrariantia memorat fo-
lio. Ego mulierum aliquos vidi farinam infantium sub assellis Et co-
ris superponere aliquas lignorum cariem prius scilicet leniter et be-
ne terfis cum ficcis panicellis acuminatiombus.

De corporis columnis. caput. xxxij.

C Rura sunt corporis columnae voluntatis duces Timi-
doruz arma vtilia scilicet bellis auxilia. Si dextra ne-
gat Cruribus coxae sunt ac epistilia pedes ypostilia.

¶ Duellorū alij sunt q̄ añ ambulāt q̄ loquātur alij q̄ loquūtur pri
usq̄ ambulent 7 ij q̄dem sunt debiliores. Homo primū quadru
pes ambulat postea tripes deide bipes 7 si diu vixerit denuo tri
pes demum quadrupes nititur ambulare.

¶ Unde versus.

Est quadrupes tripes bipes tripes quadrupesq̄

In terris animal. dic vbi repperiam.

Sed de huiusmodi gressibus nunc nequaq̄ est differēdum. In
fantem aut cum primū firmari coeperit manibus pedester aliquñ
cum arrisu 7 plausu sustentetur. Postea cum se magis magis
q̄ stabilierit In pulpito locetur Ita vt se suis manibus digiti
liq̄ possit tenere. Cum aut iam firmatur oportet eum a tergo in
faciem ducere Et vt pedes ad anterius moueat quasi ambulans
cum pedibus stimulare. deinde alicuius scāni capiti est adheren
dus ad alterz aut est cibi vel rei quā cupiat aliqd ponēdū Et si sic
iam se bene firmauerit est dimittendus vt suapte ad cibū seu ludi
crum quodpiā accedat. Tandem ad curriculum rotaz trium seu
ad rotatū pulpitem est apponēdus vel imponēdus 7 vt se teneat
admonēdus atq̄ p̄ aliquot vices ne cadat tenēdus. Postea cu
iam casus paz vel nihil timebit Solus vt suapte eat se ad curri
lum scilicet tenēs vel dictū pulpitem est dimittēdus. Interea que
iccirco intemorat Iacobus de dūdis aggregator pueros scilicet
citius ambulare faciētia. In sui de aggregatione operis tractatu
sexto folio ducētesimo quadragesimognto experiētiæ velim va
dimonio comprobāda Et besunt obseruatiōes quibus ambu
latio celleratur.

¶ De reliquis vniuersalibus obseruantia 7 regimine circa cor
pus 7 aīam discipuli iam bonis ominibus ac discipulae caput tri
gesimūtertium 7 vltimū est.

¶ Iseret a salubri adeo erga liberos regimine parētum
7 nutritū vulgus aberrare vt ex fere adulta aetate mo
tū ad imorā terribilem pueroz multitudo commi

gret operepretium mihi nauandum velim vt eorum que noceant
cōmuniter non int̄ electa: prius deinde que auxiliētur doctrina
ppagata cautiōres fiant parētes Et nutrices: perindeq; super/
stitēs sint qui eorū memoriā ⁊ nomina consanguinitatis cōmer/
tio diutissime qđ vnū ne fiat quasi tempus repugnare nō potest
seruēt incorrupta. Sciendum itaq; primum est . qđ cum liberi in/
cipiunt Et adhuc lactent : vinū nisi penitus ablactati fuerint eis
nullo pacto debet exhiberi. Nam vinum in stomacho maxime no/
cet cum lacte mixtum balbutientibus qui cum inferius presertim
labium ore includunt Et lambunt. Signum est nonnullius nisi
sit nutritrix p̄cauta sinistri proximē futuri quare cum hoc signum
accidit diligenter a parentibus Et nutricibus debent custodiri
Et quid sibi velit signum illud excogitari. In estate non fiat abla/
ctatio: cum autem ratione qualitatis temporis seu ratione aeta/
tis vel forsam alterius rei causa erit opus ablactare ministranda
discipulis est caro pectoris pulli: teneri galinacci seu perdicis be/
ne cocte: quā postq; appetere coeperit. Mammariū eis suctio
paulatim est minuenda ⁊ presertim per noctem suggere non per/
mittantur. Coeterum si maxime repugnauerint : Mammarum
ora abstinbio liniantur: cuius amaritudinē gustata : minus atq;
minus in dies appetent suctionem. Auicēna naturale ablactan/
di inquit tempus est duorum annorum. Preterea de puerorū
regimine in diēta : ⁊ moribus notabiliter Idem scripsit Aui/
cēna: quippe que valde parentes inuabit non ignorare. Rursus
In sen tertia primi libri notabile Idem auctor cudit capitulum
de egritudinibus: que infantibus accidunt: ⁊ sequens de regimi/
ne infantium: qui mutantur ad aetatem pueritiē. Gulielmus pla/
centinus de Saleceto in eius operis : quod de summa conser/
uationis: ⁊ curationis appellatur primo libro. capitulum primū
cudit De conseruatione sanitatis a diē conceptionis vsq; ad
vltimum vitæ senij folio secundo. Rursus Idem auctor alte/
rum librum totum scripsit de febribus: quo pro omnium gene/
rum febrium cura duco recurrendum.

Rasis In quarto **P**ueri inquit medicandi non sunt forti ven-
 tris solutione 7 coetera. De febribus autem auicena operam p-
 stantissimam nauat insui operis folijs tricentesimo quarto 7 p-
 sequētib⁹ **J**acobu⁹ de dūdis patavin⁹ aggregator i sui d aggre-
 gatiōe opis tractatu .v. folio ducētesimo trigesimo tertio egritu-
 dinib⁹ pueroꝝ cōtrariātia memorat notabiliter **R**ursus idē au-
 ctor: **I**nfātib⁹ pferētia memorat tractatu sexto: folio ducētesimo
 quadagesimo quito: Sciēdū interea est nucis corticē: butyro im-
 plere 7 sup puelli ūbilibū locare 7 institis vincire multi esse causā
Iuuamenti: presertim si intestinis **I**nfans affligitur nocumētis
In puellorum febres. **R**ecipe vermes terestres circa viginti:
 vnum rute mani pulum: que purgata 7 mundata atqz minutim i
 cisa ipsa ruta: bulliant aliquantulum **I**n oleo comuni: ex quo cuz
 febris frig⁹ patiet puellus: **A**nge filū dorſi a collo vsqz ad clunē
 ad ignem scilicet cum manu de orsum bene fricando 7 nunqz sur-
 sum per plures vices. **I**tem ex taxonis adipe vngantur febrici-
 tantes 7 sanabuntur. **I**n idem: oculus cristi ad collum latus. iu-
 uat. **I**n febrem puellorum tertianam. **R**ecipe masticem ciminū
 armoniacum añ: que bene trita simul incorporentur 7 cum albu-
 mine oui misceantur 7 super tempora 7 brachia ad cubita vsque
 emplastentur. **I**neorumdem quotidianam. **R**ecipe lini semen et
 lupinorum farinam 7 absinthium: que in vino bulliant 7 super sto-
 macum emplastentur ter vel quater tepida **I**nfantis autem febrī
 citantis frons: vngenda est lacre mulieris: vitis folio super po-
 sito 7 **A**lligato **I**n febrilem sitim extinguendam. **R**ecipe rosina
 rini flores **Q**uos fac **I**n aqua bullire **I**n qua pone zucarum
 puluerizatum 7 vinum pomorum grannatorum 7 pastinacas in
 aqua fac bullire **Q**uam deinde aquā febricitanti ministrabis ad
 bibendum sitis ēt p inde abigetur **S**i infantem egrotatio aggre-
 diatur **Q**uius qualitas ignoretur. **C**orticem butyro **I**mple **A**t
 supra dictū est **I**te scribe hunc psalmū videlicet. **D**ilexi: quoniā
 exaudiet me **D**e⁹ vsqz ad custodi oēs famulos 7 cetera 7 suffimi-
 ga cum musco 7 ligno aloes 7 liga ad brachiū liberi dextꝝ simas
 finistꝝ si femia. in idem **S**cribe hūc psalmum. v3. **B**eatī immacu-
 lati in via 7 suffimiga cuz mastice 7 liga similiter cū credulitate ad

brachium si mas dextrum: si femina sinistrum: et sanabit. Si de-
voluerit. vnus deus α 7 ω vna fides α 7 ω vnū bap-
tisma α 7 ω De⁹ i nomine tuo saluū me fac: et libera. And. fa-
mulum tuū ab omni febre et nomia patiētem: et successiue cum re-
cta fide lege ad febres expellendas sup patientem signando cum
crucibus vt in libri p̄ciosi continetur dica quartadecia in qua ex-
perimenta successiue quoq; continētur in quortidianas febres.
Item in omnes febres. Item contra febres quod pbatū quidē
est. Sequit̄ emplastrū in febrē tertianam. Recipe sandalloy. al.
et ru. ḡz. ij. Rose viol. añ. ḡz. ij. farine ordei. ḡz. iij. aloes. ḡz. ij. cō-
fice cum succo solatri absinthij: et aceti et pone super epar.

De ad corpus prim̄. Infantia: et etati motiue scilicet
q peculiaria me iam vniuersa puto memorasse. Age nūc
de disciplinabilitate qppe que est homini ppria scilicet
in nimū adhuc etate tenera et ad eam pinde pleno: vt
aiunt: vello nōdum idonea: nōnulla iccirco scilicet p̄libanda tra-
ctemus. Itaq; cum diuinis p̄mū celestibusq; caritibus pharma-
ceutica forsan ēt mediante Iocundū iam et exultantē hominatio-
nem nostrū viderim? p̄tinus parentis animū ad filij disciplinabi-
litatem velim applicandū. Quocirca Pythagoricus mos fuit:
ac deinceps familie successionis eius: Recipiendi: istituendiq;
discipulos. In principio cum pueri sese ad discendū obtulerant
eorū statim naturas moresq; coniectione quadam oris et vultū
atq; totius corporis phileo: habituq; sciscitabatur: puerūq; : q
exploratus ab eo. Idoneus fuerat recipi in disciplinam q̄p̄mū
iubebat: quapropter monuit plato vt inspicerentur opera puero-
rum: et ad haec in ciuitatibus applicarentur affecti Ad que se se
magis aptos exhibent in pueritia. Sic enī dixit perfectiora. In
ciuitatibus haberi singula artificia Et aptius ordinari homines
a legis latore: quādo scilicet ad id iungitur cuius aptitudinē ha-
bet in natura. Siquidem Quintilianus inquit. Illud tamē in p̄-
mis Testādū est nihil precepta: atq; artes valere nisi adiuuante
natura. Ideo nature solertissimus Indagator Albertus. Siq;
attēdat sepe apparēt iquit i pueris aptitudines morū artificiorū
et negotiorum que postea in adulta etate perfectius ab eis exerce

buntur. Quocirca haud incongrue dixit Loxus animae sedem
esse in sanguine nō secūdum essentiam quidem . sed secūdū ope
rationem Et inclinationes affectuum eius. Spiritus enī qui ve
hicularia sunt virtutū eius ex sanguinis generantur humore nec po
test esse q̄ vehctus non in multis sequatur motus sui vehctoris
q̄ppe que Sic apertius innuit Albertus alemanus dicens. Af
pectus quidem est attendendus. Mellācolicos enim tristes Et
graues dicimus : ac terribiles imagines habentes : 7 in ijs deti
neri . ppter sanguinis mellācolici grauitatē : 7 frigiditatem : ac hor
rorem . vnde imagines receptae efficiuntur horribiles . Sanguī
neum aut ppter sanguinis subtilitatem : 7 claritatē ac tēperatam
caliditatez horz opposita videmus sentire. Colericū vero iniras
facile mobilē 7 feruorē : 7 in ijs igneas formas videri . ppter san
guinis sui feruorē : 7 leuitatem . ppter qđ 7 ipsas passionēs diffi
nimus ex sanguine q̄ dicitur sedes animae : dicentes Qđ ira ē ac
censio sanguinis circa cor. Cum igitur mēbroz figura : 7 habitu
do generentur ex sanguine : 7 nutriantur : consequēs est : q̄ ex ipa
habitudine mēbroz aliquāliter cognoscantur inclinationes pas
sionum : huiusmodi autem cognitio : siue scientia p̄bisionōia a p̄bi
losophis appellatur : quippe que moribus hominū : non necessi
tatem . Sed inclinationem imponit : quam tamē quilibet . Liber
ro mediante arbitrio potest euitare. P̄bisionomiam P̄dlinius .
Iz . friuolam : 7 vanam putauerit nihilominus ego cum Aristote
le : atq; pluribus alijs viris amplissimis adeo i causa esse diffinio
vt neminem ad liberales artes : philosophiam p̄sertim idoneuz
censeam nisi effigiei liberalia pariter linamenta genesis : 7 primi
precipui naturales affectus commendauerint . Nempe tam ex
cellentem genium exigit disciplinarum Regima philosophia : de
vera loquor : vt nisi omnimodo aetatis motue iudicio acriter qui
dem examinato acutissimeq; discussio : neminem ad celestem p̄bi
lophiam velim elligendum . Bone Deus : qđ future fuerant li
berales artes comodiores : 7 perinde hominum vita beatioz : ni
si ab alienigenis ingenijs opprimerētur . Nunc vt puto est q̄ Ro
manorum Imperator licinius litteras virus ac pestem publicaz

appellabat: quippe Claudium: et Veronē romanos quoque pri-
cipes fuisse accepimus litteratos: quorum tamen prior vecor-
diae nobilis fuit: alter crudelitate atque omni scelerum genere con-
taminatus. Hinc est quod Plato hominem mansuetum animal es-
se dicebat porro si cum natura foelici rectam quoque disciplinam
fuerit assecutus In diuinissimum: mansuetissimumque animal so-
let euadere. Sin vero non satis: aut non bene fuerit educatus fe-
rocissimum omnium: que in terris nascuntur animal redditur.
Quamobrem precipiebat diligenter Plato non debere legum
latozem Summopere necessariam pueritiae educationem post
ponere. Sed operam dare in primis Si rem hanc diligenter est
curaturus ut oium ciuium ad officia queque: optimus vir elliga-
tur: elliganturque qui quae maxime pro viribus educandis pueris
preponantur. Cum autem aetatis motiuae per phisionomiam
inclinationem coniectari volueris. Ante omnia considerandum
est. Si mas est de quo iudicium requiris: aut femina. Si mas est
ut Albertus quidem alemanus profitetur naturaliter vebemen-
tis est impetus facilis odij liberalis apertus qui non facile bebe-
tatur vel circumuenitur re aliqua vel ingenio studiosus obnixus
magnanimus strenuus et reliqua huiusmodi videmus conueni-
re viris. Feminis e contra Misericordes timidas facile ceden-
des passionibus Laboris impatientes auaras subdolas Et mu-
tabiles. Dextra Et sinistra deinde est attendenda. In feminis
namque dextra minor et maior est pars sinistra tamen in manibus quae
in pedibus. In mare autem ut plurimum contraria omnia. Ma-
ior pars dextra Minor vero sinistra. Siquis igitur mas pro-
prietatem in hoc feminae sortitus fuerit aut femina proprietatem
maris certe signus est: quod iactator est et mendax Sicut ipse partes
mendosum sibi sexum assumpserunt Et sic habemus primam et
generalem inspectionem. Unde si quis succedere ad specialem vo-
luerit. Idcirco ipsum consulat in ope de animalibus Albertum alemanum
Aristotelem quoque Rasi Fraciscum asculensem. Michaelē scotum at-
que in ope de homine Galeotum: quod phisionomie quod est res a priscis nepe

auctoribus dicta sic admiscentur: ut eam videant aliqua in parte prestantiorē reddidisse. Interea notandum est: Illi qui per phisionomiaz Judicare voluerit ut non vna tantum signorum intentionem. Sed in quantum valet ad ipsorum aggerationem attendat: et si acciderit contrarietas: ipsorum virtutes ac testimonia metiatur: Deinde iudicet secundum plura et fortiora: Quocirca sciendum est faciei et precipue oculorum significationem omnibus alijs in fortitudine et firmitate prestare. propterea non nullis oculorum que ad rem nostram pertinent significationibus declaratis reliqua omitemus Oculi magni significant inertiam et stultitiam cum malitia. oculi foris prominentes in verecundiam significant et loquacitatem ac stoliditatem. In profundo vero positi: calliditatem ac deceptionem Oculi magni ac tremuli pigritiam et libidinem significant. oculi vero parui tremuli et varij libidine et iracundiam significant Oculi sursum tendentes: ut bouum et qui cum hoc etiam videntur rubei: hominem pessimum stolidum stultum et ebriosum significant. caprarum oculis similes modo ne hoc propter multum forsam accidat coitum: stoliditatem: vacarum quoque similes amentiam significant: oculi quorum intuitus mulieris intuitui similatur: luxuriam pretendunt et inuerecundiam: quando autem similes sunt intuitui pueri totaque facies et oculi: quasi ridere videantur letitiam significant et longevitatem. pupille multum nigre timidum et hebreum hominem significant Quorum palpebre cum magna frequentia continuo claudunt et aperiunt timidum et maniacum esse vel futurum hominem significant. Sunt qui dicant de maxime significantibus esse: chieromantiam quam et si plinius floccipendat tamen eam Albertus pro phie quidem monarchia magnus appellatus minime parum probas in generalibus signis ponit Ego autem non tam que Albertus ipse probat neque que plinius spernit quam rei veritatem sequor: fretus naturalium precipue Principe Aristotele Theophrasto Avicena Heleno Juliano philemone Rasi atque alijs tum priscis tum neotericis viris amplissimis qui chieromantiam olim exitu probante pensiculate accuratissimeque sunt professi et quoniam temporum ne hominum dicam iniuria Video nullum iccirco extare preter librum quem de chieromantia Magister erhardus rat dolt de angusta diligenter impressit Putavi non fore abire. Si que artis

ipſius diſſecta: ⁊ iam data peſſum inueni in compaginem vnā cō
ponerem: vt ⁊ hec ars aetati noſtre eſſet dillucidior: perideq; di
ſcipulos idoneos litteris cōiectaremur. equidem cū horatio nec
rude quid ꝑſit: video ingenium.

Oprat ephippia bos piger: optat arare caballus

Quā ſcit vterq; libens cenſebo exerceat artem

Eca nempe res ē ſine diſciplina natura: ⁊ ab ſq; natura diſcipli
na. opereꝑnum pauculis ꝑlibatis quaſi generalibus cōiectatio
nibus diſcipuli nobilis intellectus ⁊ nature: chieromantiam ꝑro
tinus orphanam quaſi patrocinaſimur. Itaq; diſcipuli nō adul
terine inq;. Sed legitime mere: ſincereq; ꝑbiae idonei: quaſi ge
nerales cōiectatiōes ſunt: q; caput magnū poti⁹ tñ nō mōſtruo
ſum. ſed corporis q̄titati ꝑportionabile: q̄ parū habeat. **E**a
roq; ſit lenis: mollis ad paucitatem poti⁹: q̄ ad nimietatez ten
dens **E**t ſit puer exiſtens mediocriter inter pingue: ⁊ macrū: **E**t
nō multas habens in facie carnes. Quiuſmodi equidem extre
mitatum minus dānabilem macritudinē modo ne ſit ꝑter natu
turam: q̄ nimia pinguitudinez iudico. **C**olor ſit inter rubeū **E**t
album medius clarus: ⁊ lucidus: oculi aut q flores anime iudicā
di ſunt: **S**int inter varios ⁊ nigros in qbus claritas cū ꝑportio
nabili humiditate tranſluceat. **F**rons inter magnā ⁊ paruam ſu
perneq; angulata facies rotūda nares recte perpulchrae **E**t in
magnitudine equales aures paruae. **I**n collo moderata groſſi
ries ſpatulae elleuatae doꝛſum: quaſi carnes non habens corpus
inter craſſum ⁊ macrum albūq; paucam habēs ad mixtam rube
dinem. **R**ecta ſtatura manuſq; ⁊ pedes inter magnos ⁊ paruos
Nōnulla ꝑterea aliunde magis q̄ ex ꝑbiſionomia bone mentis
ſigna in opere de ingenuis moribus **P**etrus **P**aulus **A**erge
rius **J**uſtinopolitanus ꝑ acure qdem ⁊ elleganter congeſſit. **I**n
terea pauca verba nobis potiſſimū ſignū placet ⁊ ſi q̄quid puer
dixerit ꝑmeditare dixiſſe videatur quod ꝑhi nimiz naturā ꝑtē
dit: **S**iquidem zenonem ſtoicū dicere ſolitum accepimus. ꝑhilo
ſopho dignum minime eſſe **I**d verbum: quod nō fuiſſet mente
ꝑrius: ⁊ cogitatiōe intinctū. **I**d ipſum quoq; videt **P**horioni
placuiſſe cui⁹ erat ſermo verboꝝ paucitate ꝑ breuis qdē: mule⁹

p

vero sententiarum magnitudine et gravitate. porro plinius. Ideo
orationi quod numis convenire dicebat qui eo sunt prestantiores
quo in minori materia plus valoris ac pretij complectantur Sic
optimus genus orationis videtur Quo paucis multa sunt gravi-
ter sapienter acuteque significata Hic lycurgi memini institutionis
qui cum otiosi essent instruit At ex pueris alius caneret alius que-
stionem aliquam accurata succinctaque responsione indigentem ro-
garetur At quis sit optimus inter cives vel quenam sit huius rei actio
qua quidem ex re colluehebant statim ab initio et honesta iudicare
et de civibus diligenter inquirere ac se se probos fore satagere Si
quis autem quesitus qui nam esset bonus civis autem qui minus pro-
batus: hesisset respondendo Animi signum esse arbitrabatur. oport-
tebat enim responsionem brevem esse et celerem cum et de monstrati-
one concludentes quam ob rem qui minus rite vel negligentius res-
pondisset Plectebatur Docebat etiam pueros ea uti oratione
que gravitate haberet iocunditati admixta ac sententie plurimum
brevis sermone complectetur: diligenterque animaduvertebat Si pu-
er laudis affectu et verecundie passione tangeretur quippe preci-
pue in virtute deinde in omni voluptatum genere adolescentulos
alter alterum superare Spartana civitas turpe nequaquam exi-
stimabat Pueros enim ab ineuntibus statim annis Aliquo
stimulo ad gloriæ duci volebat At ita et vituperatos dolor ageret
et laudes ad maiora prouerberet Quem vero hec ipsa non tange-
bant aut promouebant ut ab honore alienum et ad virtutem om-
nino secordem aspernabatur Optimum sane est in puero signum
quod sedulo satagat aliquid agere unde gloriam sibi putet emanare
habet enim hoc optimum semper in se generosus animus quod con-
citur ad honesta atque neque spernendus est Qui verecundie sta-
tim rubore suffunditur confide inquit philosophus Sibi hic est vir-
tus color.

C Hieromantia autem est scientia Qua curiosiores na-
ture indagatores experientie quippe: que rerum est ma-
gistra: vadimonio philosophi olim mores hominum
sunt coniectati Idcirco videre primum oportet man-

Quantitate de ide qualitate pterea substantia et ratio nam bulus in omni magna
notitie partem conferunt accidentia Sciendum tamen est quod ma-
nus magnitudo Interdum accidit ex magno labore Ideo qui
multum laborant manus ut plurimum habent grades Interdum
vero accidit ex natura ex ossium scilicet nervorumque magnitudine et
talis siue mulier siue vir naturaliter strenuus est Interdum acci-
dit ex carnis grossitie. Tunc tales lascivi sunt gulosi et ebriosi ac
naturaliter viles Si quis autem habet manus grossas et digitos cir-
ca unguium extremitates acutos Talis est cupidus et fallax Si quis
vero digitos habet in extremitate latos Talis fidelis est et bonus
fortius Si quis habet manus tabulam latam gracilesque ac longos
digitos Talis est vel esse potest egregius artifex In opere manu-
ali Presertim idoneus esset ad citarizandum et organizandum
Si quis habet tabulam manus parvas et crosseos digitos talis ido-
neus esset ad formose scribendum et et apostematibus morbi discrimen
iminet: Si quis habet manus: non nimis magnas neque nimis parvas
Sed suo corpori proportionatas Talis aptus est in omnibus suis op-
eribus Si quis habet parvas manus muliebris est in factis suis et est in
affectibus insatiabilis et odiosus nunc diligit nunc odit: quia propter
In talibus non est confidendum. Si qua mulier habet manus viriles
habere eam aiunt diafragma fractum et locum intumescens: que
cum viro copulata: faciliter potest concipere. sed parum frustabitur
Si quis habet manus crosseas et pingues: Talis est bebes inge-
nio. Mulier autem habens tales manus: in appetitibus valde est
affectuosa. Si quis habet manus graciles: talis est agilis in suis
operibus et mulieres aliquas: sed unam precipue diligit vebementer
Et de alijs paucis quidem ad quas animum applicavit exceptis
Parum curat. Siquis invicem digitos habet non bene con-
iungentes talis verbosus est et mendosus et a suis operibus dis-
cordat Siquis vir vel mulier non lineatas manus habet: talis est
naturaliter dispositus ad iuvandum sicut bestia nisi forsam de lete
Linee fuerint propter laborem. Ideo de agricolis vel alijs labo-
riosis hominibus: Cavendum iudicium est ex hac arte proferre
In manu sunt tres linee principales. v. linea subdica que incipit ab
indice et in auriculari terminat secunda est subpolica et hec est in radice

montis policis: tertia est linea media inter istas duas. Quando au-
tem iste linee parū videntur. Signum est future nisi precaueatur
epilepsie: linea sub indica: quando inter indicem et medium termi-
natur: talis mori est obnoxius repentine. Si vero eam aliqua
intersecat linea per perpendiculariter talis dispositus est ut apople-
te moriatur. Si linea subindica Incipit cum media: Signū sania-
tatis est et cōstantie. Si eadem linea fuerit recta sine curuitate: talē
significat esse veridicū si vero est interrupta talis fallax arguitur.
Si per eādem lineam extendantur plures parue linee. Talis est
prouidus et cautellofus. Si parue cruces fuerint inter eādē et me-
diam lineā Talis habebit magnos honores et in honore morietur.
Si linea vite de qua in superioribus disseruim⁹ in fine fuerit bif-
furcata talis duo vite genera sortiatur celibem scilicet et matrimo-
nialem. De linea aut vite dubium quod inter auctores inuenitur.
Albertus aleman⁹ soluit. In operis de animalibus folio xxxiiij.
Si linea subpolica fuerit cōtinua sine intersectione. Talis impro-
pria patria morietur. Si vero disuncta cōtrariū significabit. Si
parue inde linee videātur emanare Talis transibit mare et vix vel
nūq̃ reuertetur. Si autē in extremitate subpolicis fuerint parue
linee se interfecantes in q̃b⁹ sint due quasi stelle. Talis erit glorio-
sus secundū statum in quo est. Si in superiori parte manus sub
indice Appareat quasi stella: Religionis vel p̃bitatis est testimo-
nium. Si inter policē et subpolicā sint multe linee quasi per pen-
diculariter tendentes versus subpolicā Talis erit diues. Si ibi
fuerint multe parue cruces: nō perpendiculariter. Iste multa pa-
tiatur pro diuitijs. Et vxor erit cupidus alienarū. Sūt preterea
plurimi qui lineā magnā quartā habēt incipientē quasi a restri-
cta et se per mediam manus longitudinē extendētes usq̃ ad me-
dium digitorū. Tales sunt cōmunes amici vilia cōsulentes cogita-
bundi pusillanimes infortiabiles paucorū verborū et simulatores
q̃ in agricultura ac edificijs delectabunt. p̃inde hec linea agbus-
dā vocatur saturnina. Si circa moturā policis sit linea ad modū
recte p̃posita ex multis lineis et plures ibi appareāt quasi fenestre
talis diuitias obtinebit. Pollex habet duas t̃m iuncturas. Si li-
nea iuncture policis que est iuxta manū fuerit p̃tinua Talis erit

diues: et gloriosus. Si linea iuncture policis iuxta vnguē oīno fuerit circūē totū policē orbicularis testimoniū mortis est violēte: et si in vna pte discōtinua fuerit. In alia cōtinua: Talis magnō discrimini erit obnoxius: vel forsam ei caput amputabitur: huius modi aut oīa sic intelligēda sunt si sint cum hoīs cōstellatiōe concordia: cū qua ēt libero tñ arbitrio semper: vt in supiorib⁹ est enucleatū: pstantiori nō necessitatē. Sed inclinationē i ponūt. Si inter primā: et secūdā iuncturā: nō sint aliquē lineae: talis nō erit ingeniosus: perinde q̄ nequa q̄ litteraturae idoneus: Qui sunt naturae venereae habent lineā triplicē: tendētem a police versus indicem tales aut sunt bonae fortunae: bona ppria non oīo cognoscētes delicate viuentes: fortunati large expēdentes: et facilliter ad mulieres animū applicātes: coitū cupientes: peride q̄ adulterinam, plenū: vt plurimū: nutriētes ab omnib⁹ fere dilecti: faciei venustatē: Sermōisq̄ leporem habētes. Si in parte interiori inferiori: laterali manus: fuerint aliquē lineae: tot ille habet vel habebit vno tēpore cōcubinas: quot ibi sunt lineae: Sigs vult scire quot filios habebit: lineas nūmeret sub palma manus in laterē et tot erunt sibi filij scdm Theophrastū: Si copulabit. Interea sciendum est q̄ index medius: annularis: et auricularis habent tres iuncturas: Si in qualibet iunctura nō fuerit nisi vna linea ille cito violēter morietur: Si duae fuerint ibi lineae eque distātes bonū signū est: et significāt pbūm hominē: et veridicū: Si in monte indicis fuerint aliquē figure paruae: vel signa: ij sunt: vt plurimū: pauperes: ac debiles vana: et pueris cogitantes: ac dānum patientes: Si autem in monte medij fuerint aliquē figure paruae vel signa: Ij sunt nobilium pecuniae congregatores: et egroratio nes plurimas patientes. Si vero fuerint in monte annularis ij sunt benigni: iocundi: multis operatiōibus apti. Sed cito irascibiles: et cito a quacūq̄ re tedium recipiētes: habebunt plures inimicos. Sed ab eis non offendētur: immo eos ipsi superabūt sicut sol superat nubes. Si autem in auricularis monte fuerint: Ij sunt fornicatores vxores alienas cupientes: viles: et vilia cogitantes. Qui sunt Iouialis naturae habent plures lineas. In indicis radice: et q̄ alibi pulchriores: et p̄sertim cum linea natura

liter tendit ad dicti digiti partes Tales sunt sapientes fideles bo
ni ⁊ morigerati Et si dicte linee fuerint apparētes Dignitatē ⁊ p
lationem significant. De huiusmodi manus situ Hoc peculiari
ter bonum dicitur q̄ si ibi fuerit o vel scutum ij sunt nobiles sa
pientes ⁊ circumspecti In omnibus alti animi clari Intellectus
atq; scientiarum interpretes Si di dicerint vniuersarum prefer
tim artium rararū ⁊ reconditarum Et sunt valde amabiles. Sz
non econuerso Quia propter inuidiam nullos habebunt fideles
amicos Q Inuidia nemica de virtute Ehe a bei principij volen
tier contrasti Per qual sentier chusi racia intrasti. Petrarcha
conqueritur In vltima autem iuuentute habebunt summum ac
nobilem statū Eruntq; Regib⁹ ⁊ principibus noti q̄ppe vtr⁹ ē
abditā latere non potest. Ab infanzia vsq; ad iuuentutem vltimā
erunt egeni de inde ditabuntur Si autem talis o vel scutum fue
rit in monte medij ij erunt in tota vira sua diuites ⁊ a mulieribus
dilecti propter quas interdum damnum sustinebunt eruntq; ani
mo perspicaces ⁊ plurimarum artium inuectores ideo a princi
pibus erunt dilecti Qui autem sunt nature mercurij Si habe
ant lineas non apertas. Sed obscuras in auriculari. Tales sunt
leues homines fures tediosi in puri Inordinati mendaces expo
liatores: Infidiatores: Iniusti scelerati Ad maleficia prompti
qui licet puniri pluries fuerint. Deindeq; dimissi ad iterum pa
tranda scelera reuertuntur: atq; eorum audacia: moerito temeri
tas potest appellari. Si autem sint predictae lineae pulchre: ⁊ cla
re: tales elloquentes sunt Et sermocinatores Ingeniosi profun
dorum archanorum contemplatores. Valde secreti. Cum autē
in manu appareant varia signa Et exinde varia significantia tunc
iudicandum est. Iuxta plura ⁊ fortiora: quia illa preualet pau
cioribus Et minoribus. Si quatuor digitorum In cuiuslibet
media iunctura fuerit vna tantum linea Et in duabus alijs iun
cturis duae fuerint. Tali discrimen iminet vnum oculum amitti
tendi. Siquis habet manus valde rubeas nisi propter soles sic
sint vel aliam accidentalem causam siue Mulier siue Vir. Ille
sanguineus est. Si lineae In manibus rubeae fuerint: ⁊ manus
non Et si fuerint lineae late. Talis est luxuriosus Et hoc signum

non fallit atq̃ est ad cognoscendam virginitatē certissimū maxi-
me si cum hoc nasi pillula diuisa digito subdita dignoscatur. Ita-
q̃ si lineas homo ad huc inquā Iuuenis habeat manuum graci-
les Et non latas vel rubeas. Talis tam vir q̃ mulier est adhuc
virgo. Sciēdum insuper est q̃ quilibet digitus subiectus est suo
planetae. *Digitus medius Saturno Index Ioui anulāris vel*
cordial' Soli Auricularis Mercurio pollex Veneri. Unde illi
Saturnini iudicantur qui plura Et patentiora signa habent in
monte medij presertim tendentia vel potissimū tangentia iunctu-
ram manū contigua medio digito. Sicq̃ iuxta suos planetas
de digitis reliquis est iudicandum. Siquis autem pariformiter
habeat plura signa In triangulo man⁹ est nature maris ⁊ qui
in manus pinguitudine plura similiter signa habuerit est naturae
lune. Quae aut sunt ex Saturni natura affectiones queq̃ ex Io-
uis Et reliquorum planetarum per superiora claruz admodum
fuit. *Digitorum nomina sunt pollex q̃ reliquis quidem crossitie*
polleat Et fortitudine index ab indicando. Medius quia in me-
dio digitorū sit Annularis siue cordialis q̃ ex corde anathomiae
iq̃ fitiōe digitus ille procedē videat. Hinc est q̃ anulō quasi vin-
culo ad fidei sponsonem circundatur. Auricularis q̃ auribus
magis q̃ reliqui inseruire vī deatur sunt nominati. Iudicia autē
que per litterarum in manibus figuras ellici possunt quoniam in
predicto de chieromantia libello exquisitissime sunt enucleata su-
peruacaneū duxi recensere. Qui sunt ex natura lunae. Si habēt
in mēsa manus hoc signū bene claz. v3. Tales in prima aeta-
te sunt egeni In secunda diuites. Deinde ad inopiam. denuo ad
opes reuertentur Et sic si diu vixerint status per plures eis vi-
ces mutabitur sicut lunae crescenti. v3. ac decrescēti. Si valde
ad restrictam in monte manus sit quedā linea ascendens a Radi-
ce brachij Significat hominez non habere fideles amicos. l3. sit
ipse fidelis humilis Sapiens Et morigeratus. Ideo nequaq̃
ijs phidat quos sibi amicos putat. S3 p se ipz negotiet Ijs ⁊ alijs
supi⁹ q̃ a nobis fieri potuit breui⁹ signis explicatis. Scilz huius
mōi freni plecturis liberales pīmū pueros a mecāicis segregem⁹
nec nris q̃ pstantissime sunt patiamur artib⁹ mecanicis idoneos

p iij

pueros inmisceri: quod simile nimirum mihi videretur: ac si suum
velimus eriminum siue Scarabeonem capem facere. Nempe nul
lae inter litteratos homines similitudines: nullae inimicitiae: nulla
odia: nullae. Si par pari redderetur: essent inuectivae. Siq; de
sapientis liberum animum: huiusmodi quasi cathene non tenent. Atq;
sapienter Monuit Aristipus. q; que nam pueros oporteat disce
re. Rogatus. Respondit ea que vsui viris futura sint. Digna sa
ne philosopho viro sententia. Ea enim vsui sunt futura viris: ad q;
se magis aptos exhibent in pueritia. Quocirca non dissentes Ari
stoteles genialem disciplinam: optimam censebat viaticum ad sene
ctutem. Itaq; natorum parentes praesertim pauperes moneo: ut
quos mechanicis artibus seu agriculturae Idoneos conuectantur
ad eorum meliora sollicitent scilicet quorum maxime aptitudinem ha
bent a natura nec turpi natos veterno torpescere patiantur. Quip
pe secordia nature vires pinguet. Et nihil agendo: ut inquit recte ca
to: Male agere homines discunt. Sensus enim et cogitatio huma
ni cordis ad malum propensa sunt ab adolescentia sua. Minus recte
monuit auctor moralis.

Cum tibi sint nati: nec opes tunc artibus illos.

Instrue quo possint inopem defendere vitam.

Rursus ideo ait. Disce aliquid. Nam cum subito fortuna recedit
Ars remanet vitaeq; hominis non deserit unquam.

Exerce studium quousque perceperis artem

At cura ingenium Sic et manus adiuuat usum

Ibi procul dubio de disciplinabilitate mechanica et agricolendi stu
dijs Intellexit. Porro sunt artes illae ad hominum maxime vitam ne
cessariae: maximeq; perinde antiquo more laudande. Attamen
si liberos ad liberales prorsus artes natos perspexerimus totis
exorogis viribus ne a philosophiae lactifluis fontibus subtra
hantur. Sed cum primum linguam soluerint eruditioni statim
applicentur. Si quidem summus Romanae iuventutis mode
rator Quintilianus Quidam litteris inquit Instruendos q; mi
nores septem annis essent non putauerunt q; illa primum aetas
et intellectum disciplinarum capere et labores pati possit. In qua
sententia Hesiodus fuisse: plurimi tradunt qui ante grammaticum

Aristophanem fuerunt nam is primus negauit esse huius poe-
te Sed alij quoq; auctores: iter quos Eratosthenes Idem pce-
perunt. Melius autem: qui nullum tempus vacare cura volunt
Ut chrisippus nam is: quis nutribus triennium dederit tamē
ab illis quoq; iam formandam q̄ optimis institutis mentem in-
fantium iudicat Cur autem nō pertineat ad litteras etas Que ad
mores iam pertinet neq; ignoro toto illo De quo loquor tempo-
re vix tantuz effici q̄tum conferre vnus postea possit annus Sz
tamen mihi Qui id senserunt videntur non tam discentibus In
hac parte q̄ docentibus pepercisse Quid melius alioqui facient
ex quo loqui poterunt Faciant enī aliquid necesse est aut cur hoc
q̄tulumcunq; est vsq; ad septem annos lucrum fastidimus. nā
certe q̄libet parum sit quod contulerit etas prior Maiores tñ
aliqua discet puer eo ipso āno quo minora didicisset hoc per sin-
gulos annos prorogatum insumma proficit 7 q̄tum in infantia
presumptum est temporis adolescentie acquiritur Idem etiā de
sequentibus annis preceptum sit Ne quod cuiq; discendum est
Sero discere incipiat Delabētis temporis fuga q̄ sit Irrepa-
rabilis docet collumella Ciuitatē profecto non lapides Sed ho-
mines faciunt Homines vero a tenera etate quem admodum ar-
bores a teneriorib; curandi sunt 7 ad frugem optimam dirrigen-
di Non ergo perdamus primum statim tempus atq; eominus
q; Initia literaruz sola memoria constāt que non modo iam est
in paruis. Sed tum etiam tenacissima est. Non sum adeo tamen
in prudens vt instandum teneris, prius acerbe putem exigāq;
plenam operā. Nam id in primis cauere oportet Ne studia qui
amare nōdum potest oderit Et amaritudinem semel pceptam ē
vltia rudes annos reformidet. Ludus hic sit Et rogetur Et lau-
detur Et nōnumq; fecisse se gaudeat aliquādo ipso nolēte doceā-
tur. Alius cui inuideat cōtendat interim Et sepius vincere se pu-
tet pmijs que capit illa aetas euocetur. Parua docemus. Insti-
tuēdum oratorem plessi. Sed est sua etiam in studijs infantia 7
corpoz fortissimoz educatio a lacte cuiusq; initiū ducit. Ita fu-
turus eloquētissimis edidit aliquando vagitū Et loq; primū in-
certa voce tēptauit Et hesit circa formas litteraz. Rursus idem

Quintilianus. Neq̃ enim mihi illud saltem placet: quod fieri in plurimis video: ut litterarū noīa: et cūtextū priusq̃ formas parvuli discāt. Obstat agnitioni earum nō intendētibz mox animū ad ipsos ductus dum antecedentē memoriā sequūtur: que causa est precipientibz ut etiam cū satis affixisse eas pueris recto illo quo primū scribi solent cōtextu vident. Retroagant rursus et varia p̃turbatiōe p̃turbēt donec litteras q̃ instituūtur facie noīit nō ordine: q̃propter optime sicut hominū pariter et habit⁹: et nomīa edocebūtur. Sed qđ in litteris obest: Sillabis nō nocebit. Nō excludo aut id qđ est notū Irritande ad adiscēdum infantie gratia eburneas etiā litteraz formas in lusum offerre vel siquid aliō quo magis illa aetas gaudeat Inveniri potest qđ tractare intueri: nomīare iocūdum sit. Cū vero iam ductus sequi ceperit: non inutile erit eas tabellae: q̃ optime insculpi: ut p̃ illos velut sulcos ducatur stillus. Quocirca tria Aristoteles pueris dicebat eē necessaria Ingeniū exercitationē: et disciplinam. L ycon aut Astianactis filius traodēsis vir eloquēs: q̃ educādis istinēdisq̃ pueris maxie Idonens fuit: Aiebat adiungi necessario pueris pudorem et laudis studiū munusculisq̃ Si alter alterz indiscendo supauerint esse alliciēdos. Interdū vero p̃tinaces modo nempe adhibito verberandos. Quocirca Cyrillus. Multū inq̃t hoīes magnas aīe corporisq̃ inciderunt ruinas ob p̃torū parentū insipientiā. Discant ergo iuvenes: Iuventutis tempor⁹: quod coeteris est p̃stantius: expetendis moribus se fulcire: ne vilibus caducisq̃: Iuuenilis animus informatus statum in canitie nequeat permutare: quod. n. nouae cartae scribitur: De facili non deletur: Discāt et parentes fatui: filios correctionib⁹: et verberibus erudire. nec vitioz sinant vepres: radices figere nō faciliter euellendas: ne flendi: et nūc: et i futurū eis succedat euent⁹. Porro sunt in litterarū ellemētis etiaz bene a natura Instituti: ut plurimū: Refugiū sculi. Studioz liberaliū amaras radices: fruct⁹ aut dulces esse assererat Aristoteles: Atq̃ rogatus quo pacto Discipuli egregie p̃ficerent Si excellētiōres ait p̃sequētes tardiores nō attendant. Anū aliqd sapiēs diuina vnū quidpiā p̃clarum ellige. Itaq̃ diligenter parentes ante oīa: cui cara pignora

natos erudiendos tradant diligēter inquirant. Sunt enī hoīes
quorū doctrinā: Sicut malā vineam extirpandam Sic dediscen-
dam velim si sciretur. Nihil peius ijs: Quintiliano quoq; tradē-
te: qui Paulum aliqd vltra primas litteras pgressi: fallam sibi
scientiae persuasionem imbuerūt. Nam 7 cedere p̄cipiendi pitis
indignantur 7 velut iure quodam potestatis: quo fere hoc homi-
num genus intumescit imperiosi atq; interim scēientes stultitiā
suam p̄docent: nec minus eorū error nocet moribus. Siqui-
dem leonides Alexandri pedagogus: qbusdā eū vitijs imbu-
it que robustum quoq; 7 maximū Regem. Ab illa institutione pu-
erili sunt proscuta. pretiosissimū est intelligere quēq; ne scire se
quod nesciat: Semperq; cupere: quod ignoret: adiscere. nā 7
si multum prodest scientia plus tamen imprudentia vel negligen-
tia obest. Timotheum musicum A iunt duplices ab Ijs quos
alius instituisse solitum exigere mercedes: q̄ si rudes traderen-
tur. Mimirū gloriāti cuidam: q̄ multa didicisset ait Aristippus
Sicuti non ij q plurima comedūt: 7 exercētur: melius valent: q̄
qui sūmunt necessaria. Ita non q plurima: sed qui vtilia legunt:
studiosi habendi sunt: 7 eruditi Eruditio ē inter p̄spera ornamē-
tum Inter aduersa refugium Elligatur itaq; moribus Doctor
egregius: Sobrius: prudens: modestus: assiduus: magisq; In-
modicus: officiosus: atq; vtraq; litteratura conspicuus: Nam
cae enim ac debiles sunt sine grecis litteris: La. inae: 7 q q̄p̄iant
phiae genus probatissimum quidem meditetur. Nunc enī ha-
benis: Illum stimulis egentem noscet philosophus: quippe qd
maxime discipulis conducet: atq; pro cuiusq; Ingeniorum na-
tura culturam proportionabilem philosophus adhibebit: Por-
ro pars est: Teste palladio: prima prudentiae: ipsam cui prece-
pturus sis extimare personam. Pro discipulū Namq; inge-
nio more Platonico moderari doctor debet verba doctrinae.
pollicitationibusq; frequenter: Interdum nimis: nonnunq; fla-
griscad l̄rariū certaia discipulos icitare tēpestinos hortari. Tar-
dos exhibillare feros admōdere sōnolētos: ac desides stimulare.
Delicata nāq; luxuriosaq; educatio igenia vel diuina deprauat

Nemo plato ait : intemperans potest esse prudens
Ciuitas in qua ciues. incontinentes sunt nulla legum
potentia contineri potest : quim frequentes mutationes ac semp
indeterius patiatur .

Qui cupit optatam cursu cōtingere metam

Multa tulit fecitq; puer Sudauit ⁊ alsit .

Abstiniuit se venere ⁊ bacho

Nemo adeo ferus est : qui non mitescere possit

Si modo culture patientem comodat aurem

Vnicum esse bonum : Scientiam : Malum e cōtra vnicum In
scitiam : peculiare Socratis sane dictum erat Ad bonum autem
ipsum ascensus : cum litterarum quidem studio est vigilantia . ad
malum vero sopor otiosus omnino est iter decliue

Facilis de scensus auerni

Noctes atq; dies pater atri Ianua diris

Sed reuocare gradum summasq; euadere ad auras

Hic opus : hic labor est : pauci quos equus amauit

Iupiter aut ardens euehit ad ethera virtus

canit poeta : Enerues animos virtus solet odisse Nullus cū fine
desidia esse non possit : Somno est cuiuslibet discipline capita
lior inimicus : vnde malum otium ⁊ negligentia : que vitiorum
est alumna . si vltra fit q̃ natura exigit : causantur . nimius sopor
aggrauat artus : aggrauat ingeniu . pulchros odisse labores Aut
recte philelphus extatq; iccirco disticon

Non per dormire poteris ad alta venire

Sed per studere poteris in alta sedere .

Queros impuberes compertuz est : si plurimo cibo vinoq; ⁊ sō
mno vterētur hebetiores fieri aduertimusq; hinc ellici tarditatem
eorūq; corpora iprocera fieri minusq; adolescere : Quapp dor
mi qd ē satis monuit Auctor moralis : q̃ta aut dormitōe i horis
xxiij. nature sit satisfactū : Sol : Solē qd dicere falsū Audeat cū
ē in signo gēinoz i sinuat : q̃ppe qd Incitatisimi : excellētisq; vir
genij Plin⁹ ⁊ intellexit : ⁊ ope p̃probauit . Lucubrati . n . a vlcana
lib⁹ icipiebat non auspicādi quidē . Sz studēdi cā : statū a nocte
multa . Hieme vero ab hora septima . vel cum tardissime octaua :

bieme vero ab hora septima: vel cum tardissime octaua sepe sexta
 erat sane somni parcissimus: nonnūq̃ etiam inter ipsa studia istā
 tis ⁊ differentiis: Ante lucem ibat ad vespasianum imperatorem
 nam ille quoq̃ noctibus ytebatur. Inde ad legatum sibi officiū
 Reuersus vero domum: quod reliquū tempus erat studijs red
 debat. extat alterum exemplum quippe nō deterius Aristotelis
 qui cum se tandem: adquiescendum componeret eream sphaeram
 tenere in manu patella subiecta solebat: eo consilio: vt cuz dormi
 entis manu excussa sphaera: In subditum ereum vas incidisset sō
 no illius excitus exurgeret. Quos viros nimirum nō sine labore: ce
 leberrimos nostrum in hac vita nihil nisi tempus esse: nullamq̃
 per inde iacturam nobis maiorem: q̃ temporis: ⁊ Intellexerūt
 ⁊ opere cū probarūt. Sōnū diuturniorē crebro, Plato de testa
 bat vt malax illecebrarū delictorūq̃ parētē ⁊ mortis p̃ q̃ simile. in
 sōnnū equidē cui in septē de humanis etatib⁹ libris nostris ppo
 nēdis plurimū suū relucrat: bibere paz aq̃ frigide atq̃ aq̃ ipa
 oculos irozare remediū repperi. Sūt qui dicāt vixisse oculos si
 qs ea existēte viua effoderit atq̃ latēter tulerit: erit valde vigilās
 eādē virtutem habere aiunt cor coruinum latenter latum: bubo
 nis cor ⁊ oculi atq̃ noctue caput hec oīa simul i frustulo rubro ex
 lino ligata ⁊ puluīari cuiuslibz subposita: vt sint fctē sub capite: nō
 poterit ille dormire. Donec ibi fuerint. Sensus excitare nepetā
 thimum satureiam bisopum precipueq̃ puleium ⁊ rutam celsus
 proficitur Interea pueri sunt Qui non tam per ac mortificationē
 somni deficiā excitādi sūt. q̃ per nimia: vt sic dixerim: viuacitatez
 ⁊ ludorum studium reffrenandi. Quāq̃ mibi moderatus vtrique
 ludus In pueris non displiceat modo sit honestus ⁊ fortune ar
 bitrio haud obnoxius propterea philelphus ad Mariū filiū
 scribens Mortatus quidem prius ad bonos mores ⁊ litterarū
 certamen Inquit
 Arti quando velis ludo lenire laborem
 Lude modum seruans. Sed ludos lude qbus nil
 Imperitare queat fors fallacissima cunctos
 Alea quo vno declarat nomine ludos
 Delige qui refferant Aliquam vni corporis acrem

Ingenij ve decus potes exercere palestram
Aut pete sublata volucres agitare sagitta
Utere vel numeris cithara modulante canoris
Iude quibus Xenophon solitum colludere cyrrum
Ludis Doctus ait seu quos lacedemone sanxit
Ad pbitatis opus mira grauitate lycurgus
¶ Ludus crede mihi nullus tibi pulchrior alter.
Nec melior quisqꝫ nec quo magis omnis acerba
Eura laborqꝫ vacet qꝫ si virtutibus aalmis
Te penitus dedas. virtus leuat aurea curas
Lenitiaqꝫ animū reficit redditqꝫ beatum.
Discipulae autē idem quod discipuli circa corpus regimen esse
oportet circa vero animā neqꝫ pꝛsus simile neqꝫ pꝛsus dissimi-
le esse oportere pꝛcipio Illoꝝ itē sentētia qui puellas litteris in-
struendas nolint mihi non placet. Quāta grecia se gloria iacrat
qꝫ suarū puellarum vna Adularū se coro miscuerit. De qꝫ Frā-
ciscus Petrarcha In triumpho tertio. Una iouene greca apa-
ro aparo. Cum nobili poeti gia cantando
Et hauea vn suo stil legiadro e raro
Eozina preterea inter nobiles grecos poetas floruit excellenter
Quanto verboꝝ ambitu qꝫ p carmina vaticinatae sint Sibillae
celebrantur. qꝫ celebris est Mogarolla familia Aeronensis ob
Isotae suae precellentem eruditionem quippe quam principes
7 ciuitatis vipote semper docti pꝛfecti non ceco quidē illo. Sed
longe prestantissimo sunt amore pꝛsecuti. Quibus nūc Te Ea-
sandra Aeneta fidelis laudibus pꝛsequar quam in adolescentiae
nempe flore omni virtutū scientiarūqꝫ genere prestantissimā qui-
dem accepi: viue aeternis preconijs consecrata. Foelix qui faciet
te pulchra ple parentem: 7 nati natoꝝ: 7 qui nascentur ab illis.
Adde qꝫ dedignantur eruditi virgines animi in paribus se pro-
sternere. Sapientes autē quos naturaliter pro paribus elligūt
studijs: Seruato virginitatis: vel saltem pudicitiae nomine Sa-
pienter amant. Captiuitatis eruditae magnā esse calamitatem cē-
sent ad idiotarum: quorum maximus semper numerus fuit: libi-
dinem trahit: atqꝫ doctas ipsas Si que sunt hoꝛtoꝝ Lactantium

frequenter legat: Valerium Severinum Hieronymum Et preterea librum
ad eustochium et in Iovinianum atque quorum opera roseum florem redoleant.
Siquidem ut idem recte inquit Hieronymus. Viros consulat illustrat
elloquenter In nomen aeternum effert. Militaris gloria trium-
phos novae gentis consecrat. Multaque alia sunt quibus per se
clara virorum ingenia lucent. Muliebris propriae virtutis culmen
pudicitia est. Haec Lucretiam Bruto aequavit. Corneliā graeco:
Haec porciam: alteri Bruto. Notior est marito suo Tanaquil.
Multa Regum nomina iam abscondit antiquitas: Raro se-
culorum Longinquitas feminas hac decoratas virtute delere po-
test. Lara la vita: e dopo lei mi pare. Vera honesta che in bella do-
na sia. et elegantissime canit Petrarca.

¶ At e quidem honore illas privari nequaquam iudicaverim: quae se
legitime viro copulaverint. Siquidem humanum deficeret ge-
nus deficiente copula. Sed quae multitudini se prostitutam fecerit
Iudicanda est omnino.

De allacritate et iocunditate In aetate motiva. Discendum se-
cundi libri alterius tractatus sigillum.

¶ Ita utendum est Nicolao quoque peroto comprobare
i remissionibus ut nec odium studiorum faciant nega-
tae nec otii consuetudinem nimiae.

Omne tulit punctum: qui miscuit utile dulci.

Moratus modulatur. Nempe in puerorum lusibus ut ad lite-
rarum concertationem: perinde fiant: In citantiores tamquam est che-
lis tendenda: Opere pretium Remissionunculas quasdam proe-
fatis ratione tradere par est: quibus: modo ne longe: ab ingenui-
tate discedant: puelli aliquantulum recreentur. Adde quod nul-
la est hominis aetas: cui correctio magis Et venia simul conueni-
at: quam motiva. Siquidem omnium fere imprudentissima aetas
Prudentissimi est Rectoris arbitrio gubernanda vel moderanda.
Scilicet ne attonitione nimia stupefcat: neque nimia Venia ellan-
guescat. quippe neutrum fiet: Si non vulgares remissiones. Sed
que ingenuitatem quandam redoleant. Cum modis: ut eorum

peculiaris auctor ait ac temporibus docuerimus. Hinc est qd au-
ctor moralis aleas fuge: lude troco precepit. Ad sphericas p aer-
rem volitantes ampullas. Fiat ex visco lixiuium ⁊ maluarum suc-
co In quo dissoluatur sapo galicus vel comunis: Hs omnibus
atramenti modicum addatur Et sic lixiuium ipsum dimittatur p
naturalem diem quiescere sequenti autem. v. festo die super fer-
ratam altam speculam bambinus calami tangat ab vno capite.
seu extremitate In lixiuium: aliam autem ad os applicet Et inflat
ampullae decident spherice magne que per aerem volitabunt. Sed
conuenit ne interior nec exterior sit ventus nimius qd nimis cito
frangerentur. vt annulus in igne positus Salliens inde effugiat
fac fieri vacuum Et imple mercurio. Illarum interea mihi mos
placere ciuitatum qd fertis floreis ornant infantes qppe qd eos iam amore
glorie facit sentire quo ad ipsam dies magis inflament qd mihi
in pueris maxie quoqz signum placet. ideo vt ⁊ hiemis tpe rose re-
centes habeant h est artificium. Rosas nondum patefacias recentes diu
seruabis. Si in arundine viridi stante fixa recludas ita vt fixura con-
patiaris ⁊ eo tpe arundinem recidas quo recentes rosas habere vo-
lueris. Aliq ola rudi conditas ac bene munitas sub diuo obruant
ac fuant. Cum plinioz pterea desiderioz sit potissimum etas infan-
tilis plurima quoqz in h sigillo de infantium voluptatibus ludicra huius-
modi foret scribenda. At stocidas veoz quos me dānatos puto
tanqz friuola scribentē Mihi autem maiora qz infantilis aetas
exigat disseruisse admodum videtur. Atqz equidem fateor mihi
ipsum hec scribens baud satisfacio. Sed reddenda persone sunt.
Horatio quoqz admonente: conuenientia Cuiqz. veruz qm a nu-
tricibus plura pro infantium iocunditatibus adhiberi fieriqz soleat
qz oio deceat Scriptore dimittā. Peregrinū in succedentibus
ibecillibus scilz min⁹ minusqz atqz puectis iam aetatibus p eaz
vriqz rationibus cum omnium facultasqz dabuntur. A me reliqua minus
minusqz tenuia atqz robusta, prius emittent. vigesimussextus mi-
mirū Jam mihi ⁊ ppe septimus agitur annus peregrinati semp
fluctibus nepe p mare p terras Et litibus agitato vnde studioz
psidia oia mihi defuisse vitae vriqz qz victus adminicula magis
deplorant Libroz Loci temporis Corporis mentis Deniqz copia

cōmoditatem otīuz gerē 7 vacuitatem quoz singula cum pluri-
 mū iacturæ afferāt Dum desunt q̄tū deficiētibz. Estimādū
 est vnīuersis. Coetēz me que sola Miseros fouet Spes alit mi
 bi blādīt. Nescio quæ leta pollicet. Ego vt cūq; sese offerat
 Fortuna. Si secūda pallados Si aduersa Job egide munitus.
 virūq; vultū iisdem oculis constans aspiciam. Nēpe Fortuna
 sibi bonū hoc tristis vēdicat q̄ amicos pādīt leta cellat inimicos
 De his autem hactenus atq; hic de infantia demū libello mod⁹
 esto. Ad pueritiē iam sequētē prius primi nōnullis erroribus
 emendatis ob ipressiōis lras scilicet pperā cōpositas causatis
 accedam⁹. Primi de ebryone. v3. emēdatiōes est legere nōnul-
 las. Eruditus reliquas nōscet academic⁹. In priā epistola vbi
 admonit legitur Admonit⁹ est legēdū In eadē vbi deiciat De-
 ficiat ē legēdū In scōa epistola vbi velutasti Aclit⁹ es ē legēdū
 In toti⁹ opis tabula vbi statī in pncipio Antoni legit Antoni
 ē. l. In eadē vbi mercurialis Mercurialis ē. l. In eiusdē fine vbi
 tractat Tractat⁹ ē. l. In tertia epistola vbi gnis Generis ē. l. In
 eadē clemētia positiū ē pro clemētia In eadē facin⁹ pro facinori
 In eadē pinde pperide In esticon egim⁹ plegim⁹. in prime p-
 satiōis pncipio oboxiā pro obnoxia. in eodē mellities p mollines
 in eodē suos p suos. in eodē spetiēmē p specimen. In horatiāis
 p̄terea vlib⁹ p̄p̄i⁹ positiū ē loco p̄p̄i⁹ Rursus iferi⁹ p̄inde p pe-
 rinde P̄terea ea nubila p eas nubes. In priā iuocatiōe ergro-
 tationū p egrotationū P̄terea quo mī cōcordi pque positiū
 ē. in altera gnāetur 7 massimissaz p generet 7 massimissaz. i eadē
 disputantur p disputent: 7 valitudis pro valetudis Et lāguores
 p lāgores Et medat p medeat. p̄terea i v̄suū fine legi latebis
 p latebris. itē i seuerinoz v̄suū fine ev p ē rursus eu p ue. uē v̄li
 p virili 7 purperia p puerperia. itē suū noīe p suo noīe 7 Pau-
 lo iferi⁹ facit p fecit. itē succēsozis p successoris legi. P̄terea
 post alterā iuocationē in capite v3. primi tractat⁹ p̄mo extriseca
 p extriseca Et Paulo iferi⁹ ex hoc p ex habitatiōe. P̄terea
 ante scōz caput veterē p veterib⁹ in capite aut scōo actū pro iactū
 Paulo iferi⁹ aiaib⁹ pro aialib⁹. in eodē mēbroz p mēbrū. in
 eodē p legato p plōgato. i eodē tēporata p tpata. i eodē scinarū

p seminarent. Itē in sequēti lineā viui, p vini Paulo iſerius eū
ad, p tū ad. Itē ante epicuri ſniam, ppe capitis finē videt, p videt
In tertio capite, ppe finē in caſum, p in caſu. In capite ſexto, de
matrice ſcilicet rectificāda: ⁊ ſecūdāda nauē, p nouē. Itē inferius
vomini, p homini. Itē ibidē comedādū, p comedēdū Paulo in
feri⁹ aſſumit, p abſumit Sequit⁹ ⁊, ppe vñ In ſine ſexti capitis ſi
quēpiā delectabūt, p ſi ſcire quēpiā delectabit. In epigrāmāte ſe
ptimi capitis. Ingeciōe, p iniectione. In octauo capite copiam
pro quopiā. In nono capite nūc in decio, p nec in decimo Paulo
iſerius venere pro venerē. In ſequēti carta capitis noni ſtatiz
in principio cūale, p caule Paulo iſeri⁹, ppter mulieri, p, ppter
mulieris. Itē in ſequēti ſtatī i principio ſipi, p ſibi. Et in eodez ex
bis pura, p plura. Et in eodē poſt bene digeſtū ac terminatū non
deide ſeq dʒ qđ deficit, vʒ, digerit niſi p calorē neceſſario. Et in
eodē eēpamētoz pro tēperamētoz. In capite vñdecio nocereſ
p noſcereſ. In eodē Paulo iſeri⁹ itellecturā pro itellecturus
Et in eodē cēſereſ pro cēſebā. In prio ſigillo diminuiuo, p dimi
nutiuo. In eodē recte pro recte. Et in eodē ad tutorē quimo tor
torē, l. eſt. Et Paulo iſeri⁹ pēdē, p pedē. Et in eodem iniquaz
durū, p iniquū durū. Et in eodē modificatioe, p modificatiōe.
Et in eodē pſequar, p, pſequar. Et Paulo iſeri⁹ oio, p oio Et
Paulo iſeri⁹ ſanguigē, p ſanguinē. Et in eodē equeſſima pro
equiſſima. Et in eodē obſeruē, p obſeruēt. Et in eodē inerant, p
iſerant. Et i eodē iuſtiā, p iuſtitia. Et in eodē eſſe iuſtu, p eſt iu
iſtū. In ſcdo tractatu ſortis, p formatis. In eodē ſoici, p ſtoici.
Et in eodē q ſubeāt, p q ſubeāt. Atqz i eodē volūtātē, p volu
ptatē. In capite vñdecio q ſi emōu⁹, p emortu⁹. Paulo iſeri⁹
cerue periture, p pariture. Ibidē egre pericētib⁹, p paricētib⁹. Et
ſiliter in plurib⁹ locis. In eodē vſqz adeo, p vſqz dū. Atqz i eo
dē mirabiliti, p mirabiliter. Et, ppe finē Auicena, p Auicena: ⁊
creatura, p creaturā. In capitis, xiiij. ſtatī principio vbi legit ſuū
iſantē, l. ē filiū ſuū. Poſtremo in alteri⁹ tractat⁹ ſigillo aīa eſſe, p
aīal eſſe. In eodē vñem, p vñiuerſalē: ⁊ in eodē, pſeſſionē, ſ. noſtrā
pro, pſeſſiōe, ſcilz noſtra. Rurſus i eodē cō lamate, p cōclamate.
Et he ſūt pteriti nōnulle emēdationes de embryōe. Preſentis vo

de ifatia libelli emēdatōes vt sunt in b. iij. vana, p vanas: 7 **Idau**
lo inferius ausus fueri, p ausus nihilomin⁹ memorare fueri. In
quarta aut cornice, p cornice. In quinta, ppe signū ipm vbi emiliū
legit. ibidē deficit verbū **Suadebāt.** Deinde v3. post cartam se
quētem quorū in matuz pro quorū in matruz: 7 in primo capite
ongius pro lōgius: 7 in eodē ineptia pro in peria. in secundo aut
in ijs q3 pro in ijs que: 7 cōualefcē pro cōualefcet. in tercio vero
in fine scilicet quarte lineae sexu pro sexus. Deinde ad agēnū pro
adagiū **Et** relique clare in sequēti de pueritia. de odante libro ex
plicabūt quē vt pterito. **Mille.** v3. cccclxxxij. p mū de embz yōe
Presēti vero āno. **Mille.** cccclxxxij. Scdm de ifatia iprimen.
dos libros edidim⁹ quos p ānos cōueniēter vtiq3 distixim⁹ qm
d qb⁹ tractam⁹ etates p ānos distigūt. Sic sequēti. **Mille.** cccc
lxxxij. Tertiū 7 sic sex successiue singulari futuris ānis vsq3 ad
Millesimū qngētesimū reliquos libellos nros peccātes forsaz
Illustis Viri Ducalis Scribe correctiōi subiectos subiicien
dos q3: **Homo** enī sum labi fragiliter possum: qd eadem fateor:
errare decipi ira indignatiōe q3 interdū puebi. Si bibliopolis di
stribuentib⁹ isti emissi p virū ora volitabūt: 7 qd pmo dicendū
erat: cui, ppiū ē misereri sēp: 7 parcere. Si misericordi **Deo** **Et**
Barbadicoz atq3 vniuersae **Aristocratiæ** gloriæ **Augustissi**
mo **Serenissimo** q3 **Principi** **Augustino** **Quez** In mortalem
aurea eterna augustissima: 7 splendidissima ei⁹ opa que aerē 7 ce
lū 7 ipsum nubib⁹ lz obductū **Serenāt:** Jam reddiderūt: necnō
Alme **Ciuitati** **Venete** **Placuerit:** emitemus **Que** felicissime
Pacis atq3 **Omnipotētis** **Dei** amplexa **Brachijs:** oia viuat
per secula. Amen.

